

Sub-comandante Marcos - EZLN

ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ

Η ΦΛΟΓΑ ΤΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ

*Μετάφραση:
Γιάννης Καυκιάς
Κρίτωνας Ηλιόπουλος*

Σειρά: ΔΙΕΘΝΗ ΘΕΜΑΤΑ 4
© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΧΥ, ΑΘΗΝΑ 1996

Επιμέλεια-Διορθώσεις: Τάσος Κατιντσάρος
Φωτοστοιχειοθεσία-Φίλμ-Μοντάζ: Π. Κοντομηνάς, τηλ.: 36.30.891
Εκτύπωση: Χ. & Γ. Ζαχαρόπουλος - Δ. Σιταράς Ο.Ε., Κύπρου 9, τηλ.: 48.28.351
Κεντρική διάθεση: ΠΡΟΟΔΟΣ - Διανομή βιβλίων Α.Ε.Ε.Ε.
Μεσολογίου 5, Αθήνα 106 81, τηλ.: 38.30.889

Φωτογραφία εξωφύλλου, των G. Rovira - I. Ramirez
από τη συλλογή της Επιτροπής Αλληλεγγύης στην εξέγερση των Ζαπατίστας

ISBN 960-7151-48-8

ΣΕΙΡΑ: ΔΙΕΘΝΗ ΘΕΜΑΤΑ 4
ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΣΤΑΧΥ, ΑΘΗΝΑ 1996

Περιεχόμενα

<i>«Γιατί να μη βγάλουμε κάτι νέο από εκεί που έμεινε το παλιό;»</i> ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ.....	9
<i>«Αυτός ο αγχώδης λόγος, που δαγκώνει ασταμάτητα την ουρά του»</i> ΠΡΟΤΑΣΗ ΠΡΟΛΟΓΟΥ ΣΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΕΩΝ ΤΟΥ ΕΖΛΝ.....	13
<i>«Το Μεξικό ανάμεσα σε δυο αμένους»</i> ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ (1-26 Ιανουαρίου 1994).....	25
<i>«Ακούστε αδέρφια, το βουνό σάς μιλάει»</i> ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ (Φεβρουάριος 1994 - Ιανουάριος 1995).....	119
<i>«Κάθε δευτερόλεπτο μια έκρηξη»</i> ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ (Φεβρουάριος 1995 - Μάιος 1995).....	231
<i>«Ένας στρατός πολιτών»</i> ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗ (Ιούνιος 1995 - Ιανουάριος 1996).....	307
<i>Αλλαγή μιας εικόνας ή φωτιά που δε φαίνεται;</i> ΕΠΙΜΕΤΡΟ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ.....	369

«Γιατί να μη βγάλουμε κάτι νέο από εκεί που έμεινε το παλιό;»

Εισαγωγικό σημείωμα της ελληνικής έκδοσης

«Η εξουσία μας έχει πουλήσει ένα ψέμα για αλήθεια. Το ψέμα ότι ηττηθήκαμε. Δίχως να την ενδιαφέρει αν η ήττα μας είναι γεγονός, η εξουσία προσπάθησε να μας κάνει να πιστέψουμε ότι είμαστε ηττημένοι. Ποιοι; Εμείς, εσείς, όλοι όσοι σκεφτόμαστε ότι είναι δυνατός και αναγκαίος ένας κόσμος όπου η Δημοκρατία, η Ελευθερία και η Δικαιοσύνη θα εγκαταλείψουν τη βολική τους θέση σαν ουτοπίες, θα εγκαταλείψουν τις βιβλιοθήκες και θα έρθουν να ζήσουν (και να παλέψουν, η πάλη άλλωστε είναι ένας όμορφος τρόπος ζωής) μαζί μας.

»Πάνω στο ψέμα της δικής μας ήττας, η εξουσία έχτισε το ψέμα της νίκης της. Και η εξουσία διάλεξε την πτώση του Τείχους του Βερολίνου σαν σύμβολο της παντοδυναμίας και της αιωνιότητάς της. Πάνω στα ερείπια του Τείχους του Βερολίνου η εξουσία έχτισε ένα τείχος πιο μεγάλο και πιο δυνατό. Το τείχος της απελπισίας.

»Το τείχος εξακολουθεί να βρίσκεται εκεί, αποτελεί μέρος της ιστορίας, αλλά δε συμβολίζει την ήττα της ελπίδας ούτε τη νίκη του κινισμού. Υπάρχει στο Βερολίνο ένα κομμάτι σπασμένου καθρέφτη που κληρονομήσαμε σαν ιστορία.

»Ένα σύμβολο; Ναι, ένα σύμβολο. Γιατί να μη βγάλουμε κάτι νέο από εκεί που έμεινε το παλιό; Τι έχουμε να χάσουμε; Τίποτα, εκτός από το φόβο, τις ντροπές, τις τύψεις μας και τους εφιάλτες».

Μ' αυτά τα λόγια ο Sub-comandante Marcos χαιρέτιζε τη συνάντηση αλληλεγγύης με τους Ζαπατίστας που έγινε στο Παρίσι τον Ιανουάριο του 1996.

Είχαν ήδη περάσει δύομισι χρόνια από την 1η Ιανουαρίου του 1994, από τότε δηλαδή που ξέσπασε η εξέγερση των Ζαπατίστας στην επαρχία Τοιάπας του Μεξικού, έπειτα από δέκα χρόνια προετοιμασιών στις εν-

διάνικες κοινότητες και στη ζούγκλα Λακαντόνα. Ζούσαμε σε μια εποχή όπου η ήττα, για την οποία μιλά ο Μάρκος στο παραπάνω απόσπασμα, φαινόταν ολοκληρωτική. Είχε προηγηθεί η κατάρρευση των ανατολικών καθεστώτων και του εργατικού και αριστερού κινήματος, αλλά και η παράδοση της εξουσίας από τους Σαντινίστας στη Νικαράγουα, η συνθηκολόγηση στη Γουατεμάλα, η δολοφονική εισβολή των Αμερικάνων στον Παναμά, ο πόλεμος στον Κόλπο. Έμπαινε σε ισχύ η NAFTA (συμφωνία για το ελεύθερο εμπόριο ανάμεσα σε ΗΠΑ, Καναδά και Μεξικό) και η MERCOSUR σε Αργεντινή, Βραζιλία, Ουρουγουάη. Οι Αμερικάνοι φαινόταν να ελέγχουν τον κόσμο, πόσο μάλλον την «αυλή» τους.

Σ' αυτή ακριβώς την εποχή, όπου κάθε ριζοσπαστικό σίδημα, κάθε ιδέα και πράξη αμφισβήτησης και ρήξης με την ελεύθερη αγορά, τη νέα τάξη πραγμάτων, την κοινωνία του κέρδους έμοιαζαν οριστικά νεκρά, η εξέγερση των Ζαπατίστας έγινε το σύμβολο μιας νέας αρχής. Τηρουμένων των αναλογιών, μοιάζει να δίνει τις ελπίδες που έδωσαν τα αντάρτικα της Λατινικής Αμερικής την εποχή του Τσε, όταν δεν είχε ξεσπάσει ακόμα ο νεολαιίστικος Μάης του '68 και οι μεγάλοι εργατικοί αγώνες στα εργοστάσια της αλυσιδίας παραγωγής (π.χ. FIAT το 1979), ενώ στον «υπαρκτό σοσιαλισμό» εκδηλώνονταν σημαντικοί τριγμοί (Ουγγαρία, Τσεχοσλοβακία κ.λπ.).

Φυσικά σήμερα τα πράγματα είναι πολύ διαφορετικά. Είναι όμως εντυπωσιακό πως, στα δύομιση χρόνια που πέρασαν από την εμφάνισή του, το Ζαπατίστικο Κίνημα πέτυχε να αποδείξει τη ζωντάνια των ιδεών για έναν καλύτερο κόσμο, για έναν κόσμο που θα κινείται πέρα και έξω από τα ασφυκτικά πλαίσια των σημερινών κυρίαρχων κοινωνικών σχέσεων. Κατόρθωσε όχι μόνο να αποφύγει τον αφανισμό και τη σφαγή, αλλά να αγριαλίσει όλο και μεγαλύτερα τμήματα της μεξικάνικης κοινωνίας, ινδιάνους αγρότες, εργάτες, καλλιτέχνες, διανοούμενους, να συνενώσει τα πιο διαφορετικά κινήματα. Οι ιδέες και ο αγώνας των Ζαπατίστας κατόρθωσαν επίσης να κερδίσουν τις καρδιές χιλιάδων ανθρώπων σε όλο τον κόσμο, δημιουργώντας έναν πλατύ κύκλο αλληλεγγύης και συνεργασίας.

Η εμπειρία των Ζαπατίστας είναι πολύτιμη και για έναν άλλο λόγο. Πρόκειται για ένα κίνημα βαθιά ριζωμένο στις πάμπτολλες και διαφορετικές κοινότητες ιθαγενών, με άμεση δημοκρατία στη διαδικασία λήψης αποφάσεων, που προσπαθεί να κάνει πράξη τις διακηρύξεις του στα εξαθλιωμένα χωριά του μεξικάνικου Νότου. «Να διοικείς, πειθαρχώντας, υπακούοντας», αυτή είναι η αρχή διοίκησης του EZLN, του Στρα-

τού των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση, που διοικείται από Γενικό Επιτελείο (Comandancia General, C.G. EZLN), το οποίο βρίσκεται κάτω από τις διαταγές της Παράνομης Επαναστατικής Επιτροπής των Ιθαγενών (Comite Clandestino Revolucionario Indigena, C.C.R.I.).

Η παγκόσμια γνωστή ονομασία τους «Ζαπατίστας» σημαίνει οπαδοί του Ζαπάτα· μ' αυτό θέλουν να υποδηλώσουν ότι τα βασικά αιτήματα του σήμερα δεν είναι άλλα από τα ανεκπλήρωτα αιτήματα της Μεξικάνικης Επανάστασης, που εξακολουθεί να εμπνέει τους Μεξικάνους. Φαίνεται να είναι κανόνας ότι κάθε λαϊκή εξέγερση, κάθε επανάσταση, εμπνέεται και υιοθετεί τα οράματα μιας προηγούμενης.

Ο πιο γνωστός εκπρόσωπος των Ζαπατίστας είναι ο Sub-comandante Marcos, που κατά λέξη μεταφράζεται «Υπο-διοικητής» Μάρκος. Σε πολλά κείμενα εξηγεί γιατί είναι Sub, δηλαδή Υπό, που σημαίνει ότι οι αποφάσεις ακόμα και για τις στρατιωτικές κινήσεις λαμβάνονται συλλογικά, και παρουσιάζει πώς λειτουργεί η δημοκρατία στο κίνημα αλλά και στο στρατό. Ο Μάρκος υπογράφει τα ανακοινωθέντα και φροντίζει για τη δημοσιοποίηση και επεξήγηση των θέσεων του EZLN.

Ποτέ άλλοτε τα κείμενα ενός αντάρτικου κινήματος δεν είχαν έναν τόσο πολύμορφο ποιητικό λόγο και δεν έφτασαν σε τόσους πολλούς ανθρώπους, όχι μόνο στο Μεξικό, αλλά και σε όλο τον κόσμο. Οι Ζαπατίστας κατόρθωσαν να χρησιμοποιήσουν τα ΜΜΕ όλου του κόσμου για να μιλήσουν και να ακουστούν. Όπως λέει ο Μάρκος, είναι το αντάρτικο που έχει ρίξει περισσότερες λέξεις παρά σφαίρες.

Τα κείμενά τους δημοσιεύτηκαν σε πολλές γλώσσες· ο Μάρκος έγραψε έναν πρόλογο (συμπεριλαμβάνεται σε αυτή την έκδοση στις σσ.13-24) παραχωρώντας τα «πνευματικά δικαιώματα» σε όλους τους εκδοτικούς οίκους που θέλουν να δημοσιεύσουν τα κείμενα του EZLN. Μέσα από τα κείμενα μπορούμε να παρακολουθήσουμε την εξέλιξη του αγώνα βήμα βήμα, την αντίληψη της νέας κοινωνίας, τις απόψεις για την εξουσία, τον άνθρωπο, τις σχέσεις του ανθρώπου με τη φύση, με την τεχνολογία, τον έρωτα. Βλέπουμε την άμεση επικοινωνία που διατηρούν με την «κοινωνία των πολιτών» σε όλο το Μεξικό, τον τρόπο που κάνουν διάλογο με την εξουσία και με το λαό, τον τρόπο που πολεμούν και κάνουν διαπραγματεύσεις, την προσπάθεια να επηρεάσουν και να επηρεαστούν με ιδέες, οράματα, νέες μορφές πολιτικής δράσης.

Στα περιλήψιμα «υστερόγραφα» του, ο Μάρκος αφήνει ελεύθερο το λογοτεχνικό του ταλέντο, αφηγείται ινδιάνικους θρύλους, προσωπικές

εμπειρίες και βιώματα της αντάρτης ζωής, φιλοσοφικές ανησυχίες, την ανθρώπινη πλευρά του κινήματος. Με το αστείρευτο χιούμορ του γελοιοποιεί και αφοπλίζει την αντίπαλη προπαγάνδα, κάνει αυτοκριτική και χλευάζει. Με συγκλονιστικές περιγραφές αποκαλύπτει τη βαρβαρότητα της καπιταλιστικής κοινωνίας τόσο στον πόλεμο όσο και στην «ειρήνη», τις άθλιες συνθήκες ζωής των ινδιάνικων κοινοτήτων, την καταπίεση και τα ατιμώρητα εγκλήματα «εκείνων που διατίμησαν το ινδιάνικο αίμα στο χρηματιστήριο σε τιμή μικρότερη από αυτή του κοτόπουλου». Ο σκαρβαίος Δουρίτο, δονκιχωτικός περιπλανώμενος ιππότης, που δίνει ανελέητη μάχη ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό και τους υπηρέτες του, οι ιστορίες του γερο-Αντόνιο, που περιέχουν τη σοφία των «παντοτινά λησμονημένων», οι κωμικοτραγικές περιπέτειες των ανταρτών στη ζούγκλα Λακαντόνα όταν είναι περικυκλωμένοι από όλο τον ομοσπονδιακό στρατό και φιλονικούν για το «αν θα πιουν τα ούρα τους κρύα ή ζεστά», οι πολύ ανθρώπινες ιστορίες πραγματικών προσώπων, όπως της μικρής Τονίτα, που φεύγει στα βουνά κυνηγημένη από το στρατό κρατώντας στα χέρια τα παπούτσια της για να μην τα λερώσει, είναι μερικά παραδείγματα από την πλούσια παραγωγή κειμένων σε δύομιση χρόνια ακατάλαστης αντίστασης ενός πραγματικά ηρωικού κινήματος που γράφει ιστορία.

Απ' αυτή την πλούσια παραγωγή ήταν πολύ δύσκολο να γίνει κάποια επιλογή. Και, όταν χρειάστηκε, έγινε με κριτήριο να αποδοθούν όσο το δυνατόν πιστότερα τα πολιτικά χαρακτηριστικά, οι στόχοι, οι μορφές, οι επιδιώξεις του κινήματος, οι φάσεις εξέλιξης του αγώνα και της επίδρασής του, καθώς και η ομορφιά του λόγου, η λογοτεχνική αξία της γραφής. Τα κείμενα παρουσιάζονται εδώ με χρονολογική σειρά, ξεκινώντας από την 1η Ιανουαρίου 1994. Η συλλογή τους έγινε από το γαλλικό βιβλίο *YA BASTA*, τη μεξικάνικη εφημερίδα *La Jornada*, τον αμερικάνικο σταθμό *Justin* στο *Internet* και τον ίδιο τον EZLN. Όσα αφορούν την πρώτη φάση είναι περισσότερα, γιατί τα γεγονότα αυτή την περίοδο είναι πυκνά: τα αντίστοιχα κείμενα παρουσιάζουν αναλυτικά τους στόχους και τις επιδιώξεις του κινήματος. Στη συνέχεια τα κείμενα καλύπτουν τις σημαντικότερες φάσεις: διαπραγματεύσεις, προδοσία και επίθεση του μεξικάνικου στρατού το Φεβρουάριο του 1995, νέα φάση του διαλόγου, άνοιγμα σε όλο το μεξικάνικο λαό με το δημοψήφισμα του Αυγούστου του 1995. Και τελειώνουν με τη δημιουργία του Μετώπου για την Εθνική Απελευθέρωση και τις διεθνείς συναντήσεις για τη δημιουργία ενός διεθνούς κινήματος για την Ανθρωπότητα ενάντια στο Νεοφιλελευθερισμό.

«Αυτός ο αγχώδης λόγος, που δαγκώνει ασταμάτητα την ουρά του»

Πρόταση προλόγου

στην έκδοση των Ανακοινώσεων του EZLN¹

Προς όλους τους εκδοτικούς οίκους, τους μεγάλους, τους μεσαίους, τους μικρούς και περιθωριακούς, τους πειρατικούς, και τα «και λοιπά» έντυπα που δημοσιεύουν τις ανακοινώσεις και τα γράμματα του EZLN και μου έγραψαν για να ζητήσουν έναν πρόλογο ή μια εισαγωγή στα προϊόντα τους, για τα οποία μάλιστα ζητούν την αποκλειστικότητά, κ.λπ.

Πήρα την αίτηση για ένα είδος εισαγωγής ή προλόγου στο βιβλίο που ετοιμάζει ο εκδοτικός οίκος..... (σημείωση: συμπληρώστε τα αποσπασματικά με το όνομα των εκδοτικών οίκων, των μεγάλων, των μεσαίων, των μικρών και περιθωριακών, των πειρατικών, κ.λπ., που ζητούν αυτή την πολύ αποκλειστική προφανώς παρουσίαση) με ανακοινώσεις, γράμματα και άλλα υλικά του EZLN.

Απ' ό,τι βλέπω, η φήμη μου ως προσώπου που η παρουσία του είναι διεσπαρμένη σε αρκετά σημεία δεν αρκεί για να σας πείσει να μη μου θέτετε ερωτήματα και προβλήματα που αφορούν εκδόσεις, προλόγους και άλλα εξίσου παράλογα πράγματα. Έτσι λοιπόν, θα σας απαντήσω μ' έναν τρόπο που ταιριάζει στα τόσο υπερβασικά ερωτήματά σας. Μάλιστα, τίποτα δε θα υπηρετούσε καλύτερα αυτή μου την απόπειρα από μια μικρή ιστορία που μας συνέβη εδώ και κάμποσα φεγγάρια:

Ήταν κατά τη διάρκεια του έτους 1986. Βγήκα με μια φάλαγγα μαχητών για να κάνουμε ανάχνευση σε ένα μέρος που απείχε μια μέρα

1. Σ.τ.μ.: EZLN ονομάζεται ο Στρατός των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση.

δρόμο από την κατασκήνωση-βάση μας. Όλοι οι άντρες μου ήταν νεοσύλλεκτοι: οι περισσότεροι είχαν καταταγεί πριν από ένα μήνα και πάλευαν ακόμη με τη διάρροια και τη νοσταλγία. Αυτή άλλωστε είναι η μοίρα των νεόφερτων τις πρώτες μέρες της προσαρμογής τους. Οι πιο «παλιοί» της ομάδας δεν είχαν περισσότερο από δυο ή τρεις μήνες παρουσίας. Να με, λοιπόν, άλλοτε σέρνοντάς τους, άλλοτε σπρώχνοντάς τους, στη διαδιδασκία της πολιτικής και στρατιωτικής τους κατάρτισης. Η αποστολή μας ήταν ν' ανοίξουμε ένα νέο δρόμο για τις μετακινήσεις μας και να ασκηθούμε στα καθήκοντα της αναγνώρισης, της πορείας και της στρατοπέδευσης. Η δουλειά γινόταν ακόμη πιο δύσκολη γιατί δεν υπήρχε νερό και έπρεπε έτσι να περιορίσουμε την κατανάλωση της ποσότητας του νερού που μεταφέραμε μαζί μας από τη βάση. Έτσι, είχε προστεθεί στην εκπαίδευση και η άσκηση της επιβίωσης, αφού η μικρή ποσότητα νερού μιάς απαγόρευε το μαγείρεμα. Συνολικά η αναγνώριση έπρεπε να διαρκέσει τέσσερις μέρες: γι' αυτές είχαμε περίπου ένα λίτρο νερό τη μέρα για κάθε άτομο και για συσσίτιο μόνο λίγη πιπιόλα² με ζάχαρη. Μια ώρα μετά την έξοδό μας από τη βάση, διαπιστώσαμε ότι το δρομολόγιό μας διέσχισε πολύ απότομους λόφους. Οι ώρες περνούσαν κι εμείς ανεβαίναμε και κατηφορίζαμε υψώματα, βαδίζοντας σε μονοπάτια που θα τρώμαζαν και τα πιο σκληραγωγημένα γίδια.

Τέλος, μετά από επτά ώρες με αλλεπάλληλες ανηφόρες και κατηφόρες, φτάσαμε στην κορφή ενός λόφου: εκεί αποφάσισα να στήσουμε τις σκηνές, γιατί το απομεινέρο είχε ήδη αρχίσει να δίνει τη θέση του στις σκιές του λυκόφωτος. Μοιράσαμε τις μερίδες του νερού και οι περισσότεροι απ' τους άντρες, παρά τις οδηγίες που είχα δώσει να κρατήσουν λίγο νερό για να πιουν με το φαγητό, «έκαψαν τα καράβια τους» και ήπιαν όλο το μερίδιό τους. Διψούσαν, βλέπετε, όλοι πολύ και η δίψα τους αύξαινε ψυχολογικά επειδή γνώριζαν ότι το νερό ήταν περιορισμένο. Όταν ήρθε η στιγμή να φάνε την πιπιόλα, διαπίστωσαν τις συνέπειες της απερισκεψίας τους: μασούσαν, μασούσαν την μπουκιά τους και ήταν αδύνατο να καταπιούν χωρίς νερό για να τη βοηθήσει να περάσει το φράγμα του φάρυγγα. Για να συντομεύουμε, περάσαμε δυο ώρες μέσα σε μια τέτοια σιωπή, που ακούγαμε τις μασέλες να συγκρούονται και τον ήχο του φάρυγγα όταν κατάφεραν να καταπιεί λίγο απ'

αυτό το ζαχαρωμένο αλεύρι. Την επομένη, μιας και είχαν ήδη «καιέ», φύλαξαν όλοι ένα μέρος από την υγρασία τους μερίδα για την πιπιόλα του πρωινού. Ξεκινούσαμε για την αναγνώριση στις εννιά το πρωί και επιστρέφαμε στις τέσσερις το απόγευμα: αυτό σήμαινε επτά ώρες πορείας, κόβοντας κλαδιά και θάμνους, ανεβαίνοντας και κατεβαίνοντας λόφους, χωρίς άλλο νερό απ' αυτό του άφθονου ιδρώτα μας.

Τρεις μέρες πέρασαν έτσι: την τέταρτη η καταπόνηση ήταν ήδη φανερή σε όλη τη φάλαγγα και στη διάρκεια του συσσιτίου (;) είδαμε να εμφανίζονται τα πρώτα σημάδια εκείνου του σαδομαζοχομίου που φαίνεται ότι χαρακτηρίζει όλους τους αντάρτες: ανάμεσα σε μια μπουκιά πιπιόλα και σε μια μικρή γουλιά νερού αρχίζαμε να μιλάμε για γεμιστές καλαμποκόπιτες (τακίτος και ταμάλες), για γλυκά, για κρύα αναψυκτικά και για τόσα άλλα πράγματα που μας έκαναν να γελάμε, μιας και η έλλειψη νερού μιάς απαγόρευε το κλάμα. Είχαμε φτάσει στο απροχώρητο, όταν, τη μέρα της επιστροφής μας στη βάση, συναντήσαμε ένα ποτάμι. Σαν να μην έφτανε αυτό, εκείνη τη νύχτα το βουνό μιάς έκανε πλάκα, προσφέροντάς μας μια μεγάλη ξαφνική μπόρα που μας μουσικεψε ως το κόκαλο, πριν προλάβουμε να βρούμε σπάγκιο. Χωρίς να χάσουμε την καλή μας διάθεση, καταραστήκαμε τη βροχή, τη ζούγκλα, τα αμπριά και όλα αυτά τα υγρά πράγματα. Αλλά τι να κάνουμε; Όλα αυτά ήταν μέρος της εκπαίδευσής μας και δε μας εξέπληξαν. Η δουλειά είχε γίνει, οι άνθρωποι αντέδρασαν γενικά καλά, μόλο που ένας απ' αυτούς λίγο έλειψε να λιποθυμήσει όταν ανεβαίναμε μια πλαγιά ιδιαίτερα απότομη.

Όλ' αυτά δεν είναι παρά το ντεκόρ της ιστορίας που θέλω να σας διηγηθώ. Μια μέρα, στη διάρκεια αυτής της άσκησης, επιστρέψαμε όπως πάντα εξαντλημένοι στην κατασκήνωση. Κι ενώ γινόταν η διανομή του νερού και του συσσιτίου, άνοιξα το ραδιόφωνο στα βραχεία κύματα για να αναζητήσω τις βραδινές ειδήσεις. Τη στιγμή όμως που άρχισε να δουλεύει το ραδιόφωνο, βγήκε απ' αυτό ένα στριγγλιόρικο τραγούδι παπαγάλων και αρά³. Θυμήθηκα τότε ένα από τα γραπτά του Κορτάσαρ⁴ [τα *Μυστικά όπλα* (;), το *Βιβλίο του Μανουέλ* (;), το *Historias de cripoprios y' de Famas* (;)], το οποίο μιλούσε για το τι θα συνέβαινε αν τα πράγματα δεν ήταν στη θέση τους. Αλλά δεν αφήθηκα να

2. Σ.τ.μ.: Πιπιόλα: τηγανίτες από καλαμποκάλευρο.

3. Σ.τ.μ.: Πολύχρωμος παπαγάλος της Ν. Αμερικής.

4. Σ.τ.μ.: Χούλιο Κορτάσαρ: Αργεντινός συγγραφέας.

τρομοκρατηθῶ» είχα πλέον συνηθίσει να βλέπω σ' αυτά τα βουνά πράγματα επιφανειακά τόσο παράλογα. Κάποτε ήταν μια μικρή ελαφίνα με ένα κόκκινο γαρίφαλο στο στόμα (ερωτευμένη χωρίς αμφιβολία, αλλιώς γιατί ένα κόκκινο γαρίφαλο;). Μια άλλη φορά ήταν ένα ελάφι με μενεξεδένια γοβάκια χορού κι ένα κοπάδι αγριογούρουνα να χορεύουν και να χτυπούν το ρυθμό του «Komperémos un pilar para ver a Dona Blanca»⁵ με τα δόντια και τις σπλές τους. Όπως μόλις σας είπα, δεν αφέθηκα να εκπλαγώ και γύρισα το κουμπί για ν' αναζητήσω έναν άλλο σταθμό. Μάταια όμως: τα πάντα ήταν τραγουδι παπαγάλων και αρά. Έψαξα στα μεσαία κύματα τα αποτελέσματα ήταν ίδια ακριβώς. Χωρίς να αποθαρρυνθώ, αποφάσισα να ξεμοντάρω το ραδιόφωνο για να βρω την επιστημονική αιτία αυτού του τόσο παράφωνα τραγουδιού.

Όταν έβγαλα το καπάκι της πίσω μεριάς, η λογική και διαλεκτική αιτία αυτής της αντικανονικής μετάδοσης αποκαλύφθηκε. Ένα σμήνος παπαγάλων και αρά, ευχαριστημένοι που βρήκαν την ελευθερία τους, πέταξαν από μέσα με μεγάλο σαματά. Κατάφερα να μετρήσω περίπου δεκαεφτά μικρούς παπαγάλους, οχτώ θηλυκά αρά και τρία αρσενικά, που συνωστίζονταν όλα κατά την έξοδό τους. Υπό την επίρεια μιας καθυστερημένης αυτοκριτικής για την κακή συντήρηση του μηχανήματος, ετοιμαζόμουν να κάνω το απαραίτητο καθάρισμα. Έβγαλα αρκετά φτερά και κουτσουλιές. Βρήκα μέχρι και ένα σκελετό μικρού παπαγάλου, στον οποίο οι άλλοι είχαν φροντίσει να κάνουν μια χριστιανική ταφή αυτό έδειχνε ο τάφος του, που βρισκόταν σε μια γωνιά του μικρού ραδιοφώνου και είχε ένα σταυρό λεπτεπίλεπτα επεξεργασμένο και μια πλάκα, η επιγραφή της οποίας —στα... λατινικά;— έλεγε: *αναπαυθήτω εν ειρήνη*. Ξαφνικά έπεσα πάνω σε μια φωλιά που είχε μέσα ένα μικρό αβγό, γκρίζο, με μικρές πράσινες και γαλάζιες κηλίδες: δίπλα του βρισκόταν ένα φακελάκι, το οποίο βιάστηκα ν' ανοίξω με φανερή αγωνία. Ήταν ένα γράμμα που απευθυνόταν στο δικαιούχο. Με μια μικροσκοπική γραφή, μια μικρή κυρία παπαγαλίνα διηγούνταν τη θλιβερή ιστορία της.

Είχε ερωτευθεί σφοδρά έναν ωραίο και νέο αρά (έτσι έλεγε το γράμμα), που έτρεφε απέναντί της έναν αμοιβαίο έρωτα (έτσι έλεγε το γράμμα). Αλλά, οι παπαγάλοι, επαγρυπνώντας ζηλιάρικα για την καθαρότη-

5. Σ.τ.μ.: «Θα σπάσουμε μια κολόνα για να δούμε τη Δόνια Μπλάνκα». Λαϊκό παραμύθι-τραγουδι.

τα της φυλής τους, δεν ενέκριναν αυτό το σκανδαλώδες ειδύλλιο και κοινοποίησαν στη μικρή νεαρή κυρία την κατηγορηματική απαγόρευση να βλέπει τον ωραίο και νέο αρά (έτσι έλεγε το γράμμα). Το λοιπόν, ο μεγάλος έρωτας που ένωνε το ζεύγος (έτσι έλεγε το γράμμα) τους ανάγκαζε να βλέπονται παράνομα, πίσω από κάποιο τρανζίστορ του ραδιοφώνου. Και καθώς «ο αρά είναι φωτιά και η νεαρή παπαγαλίνα είναι φωτιά, έρχεται ο διάβολος και φυσά» (έτσι έλεγε το γράμμα), μ' αποτέλεσμα το ζεύγος να περάσει γρήγορα στα σοβαρά πράγματα: και αυτό το μικρούλικο αβγό, που κρατούσα επί του παρόντος στο χέρι μου, ήταν με λίγα λόγια ο απαγορευμένος καρπός αυτού του παράνομου δεσμού. Η κυρία παπαγαλίνα ζητούσε (έτσι έλεγε το γράμμα) από αυτόν που θα το έβρισκε, να προσφέρει στέγη και τροφή στο μικρό, μέχρι τη στιγμή που αυτό θα μπορέσει να τα βγάλει πέρα μόνο του (έτσι έλεγε το γράμμα) και τελείωνε με μια σειρά από μητρικές συστάσεις και επίσης με μια σπαρακτική θρηνωδία για τη σκληρή της μοίρα, κ.λπ. (έτσι έλεγε το γράμμα).

Είχα πλέον επιφορτιστεί με τη βαριά ευθύνη να γίνω θετός πατέρας και καταριόμουν τη συγκυρία που με ανάγκασε να καθαρίσω το ραδιόφωνο. Προσπάθησα να αναζητήσω κάποιο ηθικό και υλικό στήριγμα ανάμεσα στους μαχητές μου: όμως είχαν ήδη κοιμηθεί όλοι, ονειρευόμενοι χωρίς αμφιβολία καταρράτες από καφέ με γάλα, Coca-Cola και λεμονάδα. Ακολούθησα τη ρήση σύμφωνα με την οποία «δεν υπάρχει κανένα αξετέραστο πρόβλημα, όσο μεγάλο κι αν είναι»: εγκατέλειψα το αβγό δίπλα από το κρεμαστό κρεβάτι μου και ετοιμάστηκα να αναπαυθώ, όπως είχα δικαίωμα. Μάταιη προσπάθεια. Οι τύψεις δε με άφηναν να κοιμηθώ και πολύ γρήγορα (στο βάθος, στα κατάβαθα, έχω μια καλή και ευγενική ψυχή) μάχησα το μικρό αβγό και το απέθεσα πάνω στην κοιλιά μου. Τα μεσάνυχτα —καταραμένη ώρα— άρχισε να κινείται. Στην αρχή νόμισα ότι το στομάχι μου διαμαρτυρόταν από την έλλειψη τροφής. Δεν ήταν όμως αυτό. Ήταν το μικρό αβγό που κινιόταν και άρχιζε να ραγίζει. Με κυριεύσε ένα ανεξήγητο μητρικό ένστικτο, καθώς ετοιμαζόμουν να παραστάω στην ιερή στιγμή που θα γινόμουν μητέρα... πατέρας ήθελα να πω. Η έκπληξή μου δεν περιγράφεται όταν διαπίστωσα ότι το τσόφλι δεν περιείχε ούτε αρά ούτε παπαγάλο, τι λέω, ούτε νεοσσο ούτε αγριοπερίστερο. Όχι! Αυτό που βγήκε από το αβγό ήταν... μια μικρή ελαφίνα! Δεν αστειεύομαι, ήταν μια ελαφίνα με πράσινα και γαλάζια φτερά. Σε μια έξαρση νηφαλιότητας (κάτι που, ας το πω με την ευκαιρία, μου συμβαίνει όλο και πιο

σπάνια), κατάλαβα το πραγματικό περιεχόμενο της τολμηρής ιστορίας, την ειδοποιό ουσία του ζητήματος — όπως - λέει - δεν - ξέρω - κι εγώ - ποιος. «*Εύρηκα!*» αναφώνησα, όπως - έκανε - δεν - ξέρω - κι εγώ - ποιος.

Αυτό που είχε συμβεί ήταν ότι η μικρή κυρία παπαγαλίνα είχε παίξει «διπλό παιχνίδι»: είχε δηλαδή ένα δεσμό με ένα ελάφι. Αμάρτησαν λοιπόν μαζί και θέλησε να φορτώσει αυτή τη «μικρή δυσάρεστη υπόθεση» στο αρά. Όμως όλα έπεσαν στο νερό, αφού το ραδιόφωνο, κ.λπ. «*Όλες ίδιες είναι*», είπα αναστενάζοντας. Έχοντας έτσι διαλευκάνει το μυστήριο, δεν έμενε παρά να δούμε τι διάολο θα κάναμε μ' αυτή την μπάσταρδη ελαφίνα... Κι αυτό το πρόβλημα με απασχολεί ακόμα και σήμερα. Για την ώρα την κρύβω μέσα στο γυλιό μου και της δίνω λίγη από την τροφή μου. Δεν αρνούμαι ότι αναπτύχθηκε αμοιβαία συμπάθεια και ότι το μητρικό... συγγνώμη, πατρικό μου ένστικτο παραχώρησε προοδευτικά τη θέση του σε ένα νοσηρό πάθος για την ελαφίνα, η οποία μου χαρίζει κάτι βλέματα φλογερά, που είναι φορτισμένα πολύ λίγο με ευγνωμοσύνη και πολύ περισσότερο με μια θέρμη που δύσκολα κρύβεται. Το πρόβλημά μου είναι πολύ σοβαρό. Αν ενδώσω στον πειρασμό, θα διαπράξω όχι μόνο μια παρά φύσιν αμαρτία, αλλά επιπλέον και αμοιμξία, αφού είμαι ο θετός πατέρας της. Σκέφτηκα να την παρατήσω, αλλά δεν το μπορώ είναι πιο δυνατό από μένα. Τελικά, δεν ξέρω τι διάολο να κάνω...

Όπως μπορείτε να διαπιστώσετε, έχω πολλά προβλήματα σήμερα, για να ασχοληθώ και με τα δικά σας. Ελπίζω πως καταλαβαίνετε τώρα τη διαρκή σιωπή μου σχετικά με τα ερωτήματα που επιμένετε να μου θέτετε. Στην πραγματικότητα, η CCRJ-CG⁶ του EZLN ενέκρινε την αίτησή σας να δημοσιεύσετε το υλικό, καθώς και τη σύνταξη από μένα κάποιου κειμένου που θα μπορούσε να χρησιμεύσει ως πρόλογος ή εισαγωγή. Δεν υπάρχει επομένως πρόβλημα.

Έτσι λοιπόν έχουν τα πράγματα. Και εξάλλου, όπως λέει — ψάξτε να βρείτε ποιος — «τα βιβλία είναι φίλοι που δεν προδίδουν ποτέ». Γεια χαρά και στείλτε μου ένα κτηνιατρικό εγχειρίδιο για άγρια ζώα των τροπικών (ψάξτε στο «B» για «ελαφίνα» και στο «A» για «απελπισία»).

*Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.*

6. Σ.τ.μ.: Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή των Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο.

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ - ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΔΕΙΨΗ:

Ξέχασα ότι το αντικείμενο της παρούσης είναι ο πρόλογος ή η εισαγωγή στις ανακοινώσεις μας που θα εκδοθούν σε βιβλίο με τίτλο:

Από την πρώτη στη δεύτερη Διακήρυξη της ζούγκλας Λακιαντόνα ή όποιον άλλο σκοπεύετε να δώσετε στο εν λόγω βιβλίο του εκδοτικού οίκου... (σημείωση: συμπληρώστε τα αποσιωπητικά με το όνομα του εκδοτικού οίκου και τα λουπά, και τα λουπά).

Υποθέτω λοιπόν ότι θα χρειαστεί να πω κάτι και στους αναγνώστες. Επωφελούμαι έτσι μιας ανάπαυλας ανάμεσα σε αεροπλάνα, ελαφίνες και ανακοινώσεις, για να σας γράψω αυτό το γράμμα, μεταμφιεσμένο σε υστερόγραφο.

Στους αναγνώστες του βιβλίου που τιτλοφορείται τρέχα γύρευε πώς:

Το βιβλίο που κρατάτε στα χέρια σας περιέχει τις ανακοινώσεις που εξέδωσε ο EZLN από την *Πρώτη Διακήρυξη της ζούγκλας Λακιαντόνα* μέχρι τη *Δεύτερη Διακήρυξη της ζούγκλας Λακιαντόνα*, δηλαδή από τις 31 Δεκεμβρίου 1993 ως τις 10 Ιουνίου 1994⁷. Περιέχει επιπλέον μια σειρά επιστολές που παρουσιάζουν ή επαναλαμβάνουν ορισμένες απ' τις πολιτικές και ιδεολογικές θέσεις του Στρατού των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση.

Όσο αφορά τις ανακοινώσεις που εξέδωσε η *Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή των Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του Στρατού των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση*, θα πρέπει να περιγράψουμε λιγάκι το μηχανισμό παραγωγής αυτών των κειμένων. Όλες οι ανακοινώσεις που υπογράφονται από τη CCRJ-CG του EZLN εγκρίνονται από τα μέλη της Επιτροπής, συχνά από όλα τα μέλη, συχνά από άτομα που τους εκπροσωπούν. Η σύνταξη των κειμένων είναι ένα από τα καθήκοντά μου, αλλά η ανακοίνωση η ίδια ακολουθεί δύο διαδρομές:

Η πρώτη είναι η εξής: Τα μέλη της Επιτροπής ή η ολομέλεια της Επιτροπής αισθάνονται την ανάγκη να δηλώσουν κάτι, να «πουν το λόγο τους». Τότε προτείνουμε και συζητάμε τα κύρια σημεία αυτού που θα πούμε. Μ' αυτές λοιπόν τις γενικές ενδείξεις, μου αναθέτουν να κά-

7. Σ.τ.μ.: Στην παρούσα έκδοση περιλαμβάνονται επίσης αρκετά κείμενα του EZLN και του Υπο-διοικητή Μάρκος που δημοσιεύτηκαν μετά τις 10 Ιουνίου 1994 και συγκεκριμένα ως το Σεπτέμβριο του 1995.

νω την τελική σύνταξη του κειμένου. Τους παρουσιάζω μετά το διαμορφωμένο κείμενο της ανακοίνωσης, το διορθώνουν, αφαιρούν ή προσθέτουν όσα πράγματα νομίζουν και τελικά την επικυρώνουν ή την απορρίπτουν.

Είπα μήπως «απορρίπτουν»; Πράγματι, παρά τις περιστάσεις που ενισχύουν τη φήμη ότι ο Υπο-διοικητής Μάρκος είναι ο «καθοδηγητής» ή ο ηγέτης της εξέγερσης και η CCRI-CG του EZLN μια απλή «σκηνοθεσία», η εξουσία της Επαναστατικής Επιτροπής είναι αδιαμφισβήτητη στο εσωτερικό των κοινοτήτων. Και είναι αδύνατο να υποστηρίξει κανείς μια θέση χωρίς την υποστήριξη αυτού του οργάνου που καθοδηγεί τους ιθαγενείς. Πολλές από τις προτάσεις ανακοινώσεων που έκανα απορρίφθηκαν· ορισμένες γιατί ήταν «πολύ σκληρές», άλλες γιατί ήταν «πολύ μαλακές» και άλλες γιατί «έφερναν περισσότερη σύγχυση παρά αποσαφήνιση». Εξάλλου, πολλές ανακοινώσεις εκδόθηκαν ερήμην μου. Δε χρειάζεται να φέρω παραδείγματα, αλλά η ορθότητα της κρίσης των συντρόφων μου στην Επιτροπή επαληθεύτηκε στη διάρκεια αυτών των έξι μηνών πολέμου⁸.

Υπάρχουν επίσης κείμενα που έχω την τάση να συντάσσω ως είδος παρουσίασης των ανακοινώσεων που εκδίδουμε. Σ' αυτά τα κείμενα είμαι πιο «άνετος», αλλά η επαγρύπνηση της Επιτροπής υπάρχει πάντα. Περισσότερες από μια «επιστολές παρουσίασης» υπέστησαν την αποδοκιμασία ορισμένων μελών της CCRI.

Ο δρόμος που ακολουθήσαμε για να δημοσιοποιηθούν οι ανακοινώσεις μας ήταν αρκετά δύσκολος και απαιτούσε πολύ χρόνο. Προσπαθήσαμε να ξεπεράσουμε αυτή τη χαρακτηριστική έλλειψη επικαιρότητας που χαρακτήριζε τις ανακοινώσεις μας, χωρίς όμως επιτυχία. Η ταχύτητα με την οποία ορισμένες ανακοινώσεις μας έφτασαν στον Τύπο ήταν αποτέλεσμα ευτυχών συγκυριών, που δυστυχώς δεν προβλέπονταν στα σχέδιά μας.

Ωστόσο, πιστεύω ότι οι περισσότεροι από τους αναγνώστες που αχίζουν σήμερα την ανάγνωση αυτού του βιβλίου κατανοούν την έλλειψη «ταχύτητας» στις απαντήσεις των Ζαπατίστας. Εκείνο που δε θα μπορούσαν ίσως να κατανοήσουν είναι ο ηρωισμός, σύνθετος και ανώνυμος, των αγγελιοφόρων, οι οποίοι μετέφεραν από τις γραμμές μας ως

την καρδιά των πόλεων αυτές τις λευκές σελίδες με τα μαύρα γράμματα που έλεγαν τη σκέψη μας. Υπάρχουν πολυάριθμες ιστορίες για τους ανώνυμους Ζαπατίστας που διακινδύνευαν τα πάντα για να περάσουν μέσα από τις γραμμές του εχθρού πολλές πολλές φορές, σακατεύοντας το άλογο ή το μουλάρι τους, άλλοτε με τα πόδια γδαρμένα από τη βροχή και το κρύο του Γενάρη ή του Φλεβάρη, είτε από τον ήλιο και τ' αγκάθια των μηνών που ακολουθούσαν. Οι διαδρομές της φτώχειας και της λήθης, δηλαδή τα μονοπάτια και οι δρόμοι, μετέφεραν από τα βουνά μέχρι το μπετόν τις λέξεις της αξιοπρέπειας και της εξέγερσης των Ζαπατίστας. Δεν υπήρξαν ως τώρα ούτε κάμερες ούτε μαγνητόφωνα μπροστά σ' αυτούς τους «αγγελιοφόρους», ούτε γράμματα ούτε συνεντεύξεις, ούτε υπαινιγμοί για το *σεξ-απίλ* της ανωνυμίας τους, ούτε η παραμυωρή αναγνώριση των προσπαθειών τους που επιτρέπουν στο λόγο μας —το λόγο τους— να φτάσει σ' αψιτιά των άλλων... Ας είναι αυτός ο χώρος μια ευκαιρία για να αναγνωριστεί η αξία αυτού του μόχθου τους, του σιωπηλού... και τόσο αποτελεσματικού.

Έχω ήδη μιλήσει, σε μια από τις επιστολές που βρίσκονται σ' αυτή τη συλλογή, για τους λόγους που οδήγησαν ορισμένα ΜΜΕ να προσφέρουν χώρο για το λόγο μας στις σελίδες ή τις εκπομπές τους. Δε θα επανέλθω λοιπόν πάνω σ' αυτό το ζήτημα. Ωστόσο, αυτό που έγραψα στην ίδια επιστολή, σχετικά με τον έντιμο Τύπο και τους δρόμους που επέτρεψαν στη σκέψη των Ζαπατίστας να εμφανιστεί στις σελίδες ορισμένων εφημερίδων και περιοδικών ή σε ορισμένες ραδιοφωνικές εκπομπές, εξακολουθεί να ισχύει. Όποια κι αν είναι η κατάληξη αυτής της φλογερής επιθυμίας για αξιοπρέπεια, πιστεύω ότι αυτοί θα έχουν πάντα την ικανοποίηση ότι έκαναν το καθήκον τους.

Τούτη η επίτονη μεταφορά των λόγων έχει και μια άλλη πλευρά, που δε θα τη βρείτε σε κανένα υστερόγραφο, σε καμιά ανακοίνωση. Είναι η αγωνία, η αβεβαιότητα που, με τη μορφή ενός πλήθους ερωτημάτων, μας έπιανε κάθε φορά που οι αγγελιοφόροι μάς αποχαιρετούσαν, παίρνοντας μαζί τους μια ή περισσότερες ανακοινώσεις. Ερωτήματα επί ερωτημάτων, τα οποία κυριεύαν επίμονα τα μυαλά μας τις νύχτες, μας συνόδευσαν στις περιπολίες, κάθονταν μαζί μας όταν καθόμασταν πάνω σ' έναν κορμό δέντρου και κοιτάζαμε το φαγητό μέσα στο πιάτο, αναγκάζοντας το χέρι μας να απωθήσει την τροφή και τα πόδια μας να πηγαίνουν πέρα δώθε: «Διαλέξαμε άραγε τις κατάλληλες λέξεις για να πούμε αυτό που θέλουμε; Ήταν αυτές που ταίριαζαν στη στιγμή; Ήταν

8. Σ.τ.μ.: Ήδη ο πόλεμος διαρκεί δυόμισι χρόνια.

κατανοητές;» Ποτέ μια ανακοίνωση δε μας ικανοποίησε τη στιγμή που τη στείλαμε.

Γενικά προσπαθούμε να διαφοροποιήσουμε τις ανακοινώσεις της CCRI-CG του EZLN από τα γράμματα παρουσιάσής τους. Αν οι πρώτες γράφονται με κεφαλαία⁹ και είναι υπογραμμένες από την Επαναστατική Επιτροπή, τα δεύτερα χρησιμοποιούν και κεφαλαία και μικρά γράμματα και είναι υπογραμμένα από τον «Εξεγερμένο Υπο-διοικητή Μάρκος». Πιστεύουμε ότι οι δύο λόγοι και η δυαδικότητα των μηνυμάτων επιτέλεσαν την αποστολή τους. Το μέλλον τους με τις παρούσες συνθήκες είναι αβέβαιο. Όμως ο λόγος όσων περπατούν με την αλήθεια θα βρει πάντα ένα μονοπάτι για να προχωρήσει.

Ακόμη κάτι: η «γενική λογική» που έχουν τα κείμενα των Ζαπατίστας ανταποκρίνεται στο σύνθημα: «Τώρα ή ίσως ποτέ». Όντας προϊόντα του πολέμου και της απομόνωσης στην οποία βρισκόμαστε, δε «μετράμε» αυτό που λέμε και προσπαθούμε να το βγάλουμε όλο με μια ανάσα... Θα μπορούσε, βλέπετε, να είναι η τελευταία.

Έτσι εξηγείται το γεγονός ότι από τις πρώτες κιόλας ανακοινώσεις ορίσαμε τις θέσεις του EZLN και από τότε δε σταματήσαμε να επαναλαμβάνουμε τις ίδιες ιδέες. Αυτός ο αγχώδης λόγος, που δαγκώνει ασταμάτητα την ουρά του, οφείλεται σε μια κατάσταση που μπορούν να την καταλάβουν μόνο όσοι βρίσκονται ή βρέθηκαν σε τέτοιες συγκυρίες. Απ' τη μια μεριά, δεν μπορούμε να προσφέρουμε στον εαυτό μας την πολυτέλεια να πούμε ψέματα. Όταν ζει κανείς πάνω στη λεπτή κλωστή του πολέμου, γίνεται ανθόρμητος, κι εμείς ανακαλύψαμε ότι το ψέμα απαιτεί μια στοιχειώδη προμελέτη.

Από την άλλη, δεν μπορούμε επίσης να εκφράσουμε το λόγο μας «σε δόσεις» και να αναζητούμε «την κατάλληλη στιγμή» για να μιλήσουμε, ούτε έχουμε την άνεση να περιμένουμε πονηρά τη στιγμή που θα υπάρξουν οι κατάλληλες συνθήκες. Τα πιο χαρακτηριστικά παραδείγματα αυτής της «εκδοτικής γραμμής» των Ζαπατίστας είναι τα γράμματα παρουσιάσής που φέρνουν την ημερομηνία της 18ης Ιανουαρίου 1994 («Για ποιο πράγμα πρέπει να μας συγχωρήσουν;») και της 20ής Ιανουαρίου 1994. Εκείνο της 20ής Ιανουαρίου (που παρουσιάζει την απόφαση της δίκης του Αμπσαλόν Καστεγιάνος Ντομίγκες), με το χρόνο και μετά

από αυτό που συνέβη, μπορεί να φανεί υπερβολικό. Εγώ ο ίδιος το βρήσκω τώρα υπερβολικό. Αλλά εκείνη τη στιγμή, καθώς ήμουν καθισμένος μπροστά στη γραφομηχανή και οδηγούσε τα δάχτυλά μου η επείγουσα ανάγκη, μου είχε φανεί ότι δεν υπήρχε άλλος τρόπος να πω αυτά που έπρεπε να πω. Δεν είναι ζήτημα αισιοδοξίας ή απαισιοδοξίας, δεν είναι καθόλου κάτι τέτοιο. Είναι κάτι πιο... άμεσο: μια εκτίμηση ανθόρμητη και απαλλαγμένη από την όποια δραματοποίηση γι' αυτό που συνέβαινε και γι' αυτό που θα μπορούσε να συμβεί.

Λυπάμαι, αν απογοητεύω κάποιον ομολογώντας αυτό το «φοβερό» μυστικό. Ωστόσο δεν προβλέψαμε ποτέ εκ των προτέρων αυτό που θα λέγαμε ούτε τη μορφή που θα χρησιμοποιούσαμε για να το πούμε. Γνωρίζαμε και γνωρίζουμε πάντα με ακρίβεια τι είμαστε και τι δεν είμαστε, τι μπορούμε και τι δεν μπορούμε να κάνουμε και, ακόμα, τι πρέπει ή δεν πρέπει να κάνουμε. Μέσα σ' αυτό το γενικό πλαίσιο λοιπόν και πάνω σ' αυτή τη βάση είναι που ξεφύτρωσαν τούτα τα γράμματα και τούτες οι ανακοινώσεις, ακριβώς όπως και τα βήματά μας στο βουνό: μας προβληματίζει το βήμα που κάνουμε και αποφεύγουμε να «προγραμματίσουμε» τα επόμενα βήματα. Ικανοποιούμαστε που ξέρουμε ότι περπατάμε. Και μετά... μετά... μπορεί να μην υπάρξει μετά.

Απ' αυτά τα γράμματα και τις ανακοινώσεις αναβλύζει επίσης αυτή η διαρκής παρουσία του θανάτου. Ξέρω ότι αυτό ενοχλεί κάποιους, αλλά από τούτη δω τη μεριά του πολέμου έτσι μας βγαίνουν τα πράγματα: όπως λέμε «βιβλίο», «όπλο», «έρωτας», λέμε και «θάνατος» και το γράφουμε. Θυμάμαι ότι κάποια στιγμή είχα αποφασίσει να μην επιμείνω πάνω στο θέμα: σας υπενθυμίζω όμως εδώ ό,τι σας εξήγησα παραπάνω σχετικά με την «εκδοτική γραμμή» των Ζαπατίστας. Μετά, όταν διάβασα αυτό το γράμμα στην εφημερίδα, μου φάνηκε σαν το πιο θλιβερό που έχω γράψει ποτέ. Τέλος πάντων. Μιας και δε γράφουμε για να προσφέρουμε ευχαρίστηση, αλλά για να εξηγήσουμε ορισμένα πράγματα, μπορούμε να κάνουμε έκπτωση απ' αυτή τη φροντίδα που θα μας υποχρέωνε να γράφουμε ό,τι θεωρείται πως θα ήθελε να γράφουμε ένα «αξιοσέβαστο πρόσωπο».

Αυτά. Γεια χαρά και καλή όρεξη. Άλλωστε η ανάγνωση είναι μια τροφή που δεν τη χορταίνουμε, ευτυχώς, ποτέ.

Αγνώω αν όλα αυτά που εξέθεσα θα βοηθήσουν στο ξαναδιάβασμα του υλικού που συγκεντρώνεται σ' αυτό το βιβλίο ή αν το κάνουν πιο δύσκολο. Προσπάθησα, στο μέτρο του δυνατού, να κάνω μια «ανακοί-

9. Σ.τ.μ.: Αυτό δε γίνεται στην παρούσα έκδοση.

νωση» πάνω στις ανακοινώσεις κι ένα «γράμμα» πάνω στα γράμματα. Χαίρομαι καθώς διαπιστώνω για μια ακόμη φορά ότι η «εκδοτική γραμμή» των Ζαπατίστας επιβλήθηκε και ότι έγραψα σ' αυτά τα κείμενα ό,τι μου έρχεται στο μυαλό αυτή τη στιγμή. Γι' αυτόν το λόγο, στην ελάχιστη πιθανή περίπτωση που θα χρειαζόταν μια νέα παρουσίαση αργότερα και αν είχα την τύχη να τη συντάξω, σημειώνω πάνω στον παρόντα πρόλογο μια ημερομηνία, μια ώρα κι έναν τόπο. Για να ξέρουν οι αναγνώστες ότι αυτά τα έγγραφα την αυγή της 28ης Ιουνίου του 1994. Το ρολόι μου αριστερά έδειχνε 02.30. Έβρεχε πολύ κι ήταν κάμποση ώρα που ο Τάτσο μου είπε ότι πήγαινε να κοιμηθεί. Για να πρωτυπήσουμε λιγάκι,

*Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.*

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ:

Προφανώς, μια παρεμβολή πάνω στο υστερόγραφο οφείλει να βρίσκεται μέσα σ' ένα υστερόγραφο. Συμβαίνει να νιώθεις ότι κάτι σου μένει ανάμεσα στα δάχτυλα, ότι κάποια λόγια περιπλανώνται ακόμη κατάδω αναζητώντας να βρουν θέση ανάμεσα στις φράσεις κι ότι δεν τελειώσες ν' αδειάζεις τις τσέπες της ψυχής. Αλλά δε χρειάζεται. Δε θα υπάρξει υστερόγραφο που να περιέχει τόσους εφιάλτες... και τόσα όνειρα...

ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΡΩΤΗ

«Το Μεξικό ανάμεσα σε δυο ανέμους»

Ξεσπά η εξέγερση, οι πρώτες διακηρύξεις, οι επαναστατικοί νόμοι, η κατάσταση στην Τσιάπας, έναρξη διαπραγματεύσεων.

1-26 Ιανουαρίου 1994

Σήμερα λέμε «Φτάνει νια!»

Διακήρυξη της ζούγκλας Λακαντόνα

Στο λαό του Μεξικού:

Αδέλφια μας Μεξικάνοι!

Είμαστε γέννημα πεντακοσίων χρόνων αγώνων. Στην αρχή εναντίον της σκλαβιάς, στη διάρκεια του πολέμου για την ανεξαρτησία που έκαναν οι εξεγερμένοι κατά της Ισπανίας· στη συνέχεια για να αποτρέψουμε την αφομοίωσή μας από τον επεκτατισμό της Βόρειας Αμερικής· ύστερα για την ψήφιση του Συντάγματός μας και την εκδίωξη της Γαλλικής Αυτοκρατορίας από το έδαφός μας¹. αργότερα, η πορφυριανή δικτατορία² αρνήθηκε την ισότιμη εφαρμογή των νόμων της Μεταρρύθμισης, γεγονός που οδήγησε το λαό να εξεγερθεί και να βγάλει τους δικούς του αρχηγούς. Έτσι εμφανίστηκαν ο Βίγια και ο Ζαπάτα, άνθρωποι φτωχοί όπως εμείς, από τους οποίους στέφησαν την πιο στοιχειώδη εκπαίδευση για να μπορέσουν να τους χρησιμοποιήσουν σαν κρέας για τα κανόνια και να λεηλατήσουν τον πλούτο της πατρίδας μας, χωρίς να νοιάζονται αν πεθαίναμε από την πείνα και τις αρρώστιες· χωρίς να νοιάζονται που δεν είχαμε τίποτα, απολύτως τίποτα, ούτε ακόμη μια στέγη αξία του ονόματός της, ούτε γη, ούτε δουλειά, ούτε ψωμί, ούτε παιδεία· χωρίς το δικαίωμα να εκλέγουμε ελεύθερα και δημοκρατικά τα διοικητικά μας όργανα, εξαρτημένοι απ' τους ξένους, χωρίς δικαιοσύνη και ειρήνη για μας και τα παιδιά μας.

1. Σ.τ.μ.: Επί Ναπολέοντα Βοναπάρτη, το 1862.

2. Σ.τ.μ.: Το απολυταρχικό καθεστώς του Προέδρου Πορφύριο Ντίαζ (1876-1910), ενάντια στο οποίο ξεκίνησε η Μεξικάνικη Επανάσταση.

Αλλά να που ΣΗΜΕΡΑ ΛΕΜΕ «ΦΤΑΝΕΙ ΠΙΑ!» Εμείς, κληρονόμοι των πραγματικών θεμελιωτών της εθνικότητάς μας, είμαστε εκατομμύρια εξασθλωμένοι και ζητάμε απ' όλους τους αδερφούς μας να απαντήσουν σ' αυτή την έκκληση. Είναι ο μόνος τρόπος για να μην πεθάνουμε από την πείνα που μας σπρώχνει η αγόρταγη φιλοδοξία μιας γέφυρας δικτατορίας 70 χρόνων, επικεφαλής της οποίας βρίσκεται μια συμμορία προδοτών, που αντιπροσωπεύει τα πιο συντηρητικά συγκροτήματα και αυτούς που ξεπουλούν την πατρίδα μας. Αντιπροσωπεύει αυτούς τους ίδιους που αντιτάχθηκαν στον Ιδάλγο και στον Μορέλος³, που πρόδωσαν τον Βινσέντε Γιερέρο⁴, αυτούς τους ίδιους που πούλησαν πάνω από το μισό έδαφος της χώρας μας στον ξένο κατακτητή, αυτούς που έβαλαν στην εξουσία έναν Ευρωπαίο πρίγκιπα, αυτούς ακόμη που επέβαλαν τη δικτατορία «των επιστημόνων» του Πορφύριο Ντίαζ⁵, αυτούς που αντιτάχθηκαν στην εθνικοποίηση του πετρελαίου, που έσφαξαν τους σιδηροδρομικούς το 1958 και τους φοιτητές το 1968, αυτούς τους ίδιους που σήμερα μας παίρνουν τα πάντα, ολοκληρωτικά τα πάντα.

Για να το αποτρέψουμε αυτό, κι αφού δοκιμάσαμε όλα τα νόμια μέσα, δε μας έμεινε τίποτε άλλο παρά να προσφύγουμε στο Σύνταγμά μας, το άρθρο 39 του οποίου αναφέρει επί λέξει:

«Η εθνική κυριαρχία ανήκει θεμελιακά και πρωταρχικά στο λαό. Όλες οι δημόσιες εξουσίες πηγάζουν από το λαό και δεν ασκούνται παρά μόνο προς όφελος του λαού. Ο λαός έχει ανά πάσα στιγμή το αναφαίρετο δικαίωμα να αλλάζει τη μορφή της εξουσίας ή να αλλάζει την κυβέρνηση».

Γι' αυτό λοιπόν, πιστοί στο Σύνταγμά μας, απευθύνουμε την παρούσα Διακήρυξή μας στον ομοσπονδιακό στρατό του Μεξικού· σ' αυτόν που είναι στήριγμα της δικτατορίας που μας δυναστεύει, που βρίσκεται στην αποκλειστική υπηρεσία του κόμματος που κατέχει την εξουσία και υπακούει στις διαταγές της ομοσπονδιακής εκτελεστικής

3. Σ.τ.μ.: Ήρωες της ανεξαρτησίας του Μεξικού, από τους πιο σημαντικούς ηγέτες της μεξικάνικης εξέγερσης του 1810-15.

4. Σ.τ.μ.: Κατήγγιση τη δουλεία το 1829 και εκτελέστηκε από τους αντιδραστικούς το 1835.

5. Σ.τ.μ.: Εδώ εννοούνται οι Ευρωπαίοι κυρίως θετικιστές φιλόσοφοι που είχε συγκεντρώσει ο Πορφύριο Ντίαζ γύρω του ως ειδικούς συμβούλους. Πολλοί απ' αυτούς αξιοποίησαν τη θέση τους για προκλητικό προσωπικό πλουτισμό.

εξουσίας, την οποία έχει στα χέρια του ο παράνομος ανώτατος αρχηγός της, ο Κάρολος Σαλίνας δε Κορτάρι.

Μ' αυτή τη Διακήρυξη και την κήρυξη πολέμου ζητάμε από τους άλλους θεσμούς του έθνους να προχωρήσουν στην αποκατάσταση της νομιμότητας και της συνοχής του έθνους, καθαιρώντας το δικτάτορα.

Ζητάμε επίσης από τους διεθνείς οργανισμούς και το Διεθνή Ερυθρό Σταυρό να επιβλέψουν και να πλαισιώσουν τη μάχη που δίνουν οι δυνάμεις μας, προστατεύοντας τον άμαχο πληθυσμό, μας και δηλώνουμε ότι υπαγόμαστε στο εξής στους κανονισμούς που υπαγορεύονται από τις διατάξεις της Συνθήκης της Γενεύης για τον πόλεμο και ότι σχηματίζουμε το «Στρατό των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση» (EZLN) ως εμπόλεμη δύναμη της απελευθερωτικής μας πάλης. Ο μεξικάνικος λαός είναι με το μέρος μας. Έχουμε μια πατρίδα και οι εξεγερμένοι μαχητές αγαπούν και σέβονται την τρίχρωμη σημασία· χρησιμοποιούμε το μαύρο και κόκκινο χρώμα για τις στολές μας, τα σύμβολα του εργαζόμενου λαού που απεργεί. Η σημαία μας έχει τα γράμματα «EZLN» (EJERCITO ZAPATISTA DE LIBERACION NACIONAL), κι είναι μ' αυτή τη σημαία που θα πολεμάμε πάντα.

Καταδικάζουμε εκ των προτέρων κάθε προσπάθεια δυσφήμισης της δίκαιης υπόθεσής μας: αυτές που θα τη συνδέσουν με εμπόριο ναρκωτικών, με «ναρκο-γκερίγια»⁶, με λητοσυμμοριτισμό ή με όποιο άλλο επίθετο θα μπορούσαν να εφεύρουν οι εχθροί μας. Ο αγώνας μας είναι προσηλωμένος στο συνταγματικό δίκαιο και υψώνει τη σημαία της δικαιοσύνης και της ισότητας.

Κατά συνέπεια και μέσα στα πλαίσια αυτής της κήρυξης πολέμου, δίνουμε στις στρατιωτικές δυνάμεις του EZLN τις ακόλουθες διαταγές:

Πρώτο: Να νικήσουν τον ομοσπονδιακό μεξικάνικο στρατό και να προχωρήσουν ως την πρωτεύουσα της χώρας, προστατεύοντας στην απελευθερωτική τους προέλαση τον άμαχο πληθυσμό και δίνοντας τη δυνατότητα στις απελευθερωμένες περιοχές να εκλέξουν με τρόπο ελεύθερο και δημοκρατικό τις διοικητικές τους αρχές.

Δεύτερο: Να περάσουν από συνοπτικές δίκες τους στρατιώτες του ομοσπονδιακού μεξικάνικου στρατού, καθώς και τους πράκτορες της πολιτικής αστυνομίας που έχουν εκπαιδευτεί, κατευθύνονται, μετεκ-

6. Σ.τ.μ.: Ανάρτικο ναρκωτικών.

παιδεύονται ή πληρώνονται από ξένους (είτε στη χώρα μας είτε στο εξωτερικό), με την κατηγορία της προδοσίας της πατρίδας. Το ίδιο να γίνει επίσης και με όλους αυτούς που καταπιέζουν και κακομεταχειρίζονται τον άμαχο πληθυσμό ή κλέβουν και βλάπτουν τα συμφέροντα του λαού.

Τρίτο: Να συγκροτηθούν νέες στρατιωτικές μονάδες με όλους τους Μεξικάνους που εκδηλώνουν την επιθυμία να προσχωρήσουν στο δίκαιο αγώνα μας, συμπεριλαμβανομένων και των στρατιωτών του εχθρού που θα παραδίνονται στις δυνάμεις μας χωρίς αντίσταση και θα ορκίζονται να υπακούουν στις διαταγές του Γενικού Επιτελείου του Στρατού των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση.

Τέταρτο: Να ζητήσουν την άνευ όρων παράδοση των στρατιωτικών μονάδων του εχθρού, πριν αρχίσουν τη μάχη.

Πέμπτο: Να βάλουν τέρμα στη λεηλασία του φυσικού μας πλούτου στις περιοχές που ελέγχονται από τον EZLN.

ΛΑΕ ΤΟΥ ΜΕΞΙΚΟΥ! Εμείς, άντρες και γυναίκες αέραιοι και ελεύθεροι, έχουμε συνείδηση ότι ο πόλεμος που κηρύσσουμε είναι ένα μέτρο ακραίο αλλά δίκαιο. Οι δικτάτορες διεξάγουν κατά του λαού μας έναν ακήρυχτο πόλεμο γενοκτονίας εδώ και πολλά χρόνια. Ζητάμε την αποφασιστική συμμετοχή σου και την υποστήριξή σου στον αγώνα για δουλειά, γη, στέγη, διατροφή, υγεία, παιδεία, ανεξαρτησία, ελευθερία, δημοκρατία, δικαιοσύνη και ειρήνη. Δηλώνουμε ότι δε θα σταματήσουμε τον αγώνα πριν επιτύχουμε την ικανοποίηση όλων των βασικών διεκδικήσεων του λαού μας και πριν από το σχηματισμό μιας κυβέρνησης ελεύθερης και δημοκρατικής στη χώρα μας.

ΕΝΤΑΧΘΕΙΤΕ ΣΤΙΣ ΕΞΕΓΕΡΜΕΝΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ
ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ ΤΩΝ ΖΑΠΑΤΙΣΤΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΠΕΛΕΥΘΕΡΩΣΗ!

Γενικό Επιτελείο του EZLN, 1993

«Το μεξικάνικο ξύπνημα»

Δελτίο Πληροφόρησης του EZLN

No 1, Μεξικό, Δεκέμβριος 1993.

Κύριο άρθρο

Μεξικάνοι! Εργάτες, αγρότες, φοιτητές, τίμιοι επαγγελματιοβιοτέχνες, *chicanos*¹, προοδευτικοί άνθρωποι άλλων χωρών, ξεκινήσαμε τον αγώνα που οφείλουμε να διεξάγουμε για να πάρουμε αυτά που το μεξικάνικο κράτος δε θέλησε ποτέ να μας δώσει: τη δουλειά, τη γη, μια στέγη, ψωμί, υγεία, παιδεία, ανεξαρτησία, ελευθερία, δημοκρατία, δικαιοσύνη και ειρήνη.

Επί εκατοντάδες χρόνια τα ζητούσαμε και μας έδιναν υποσχέσεις που δεν κρατήθηκαν ποτέ (και στις οποίες εμείς πιστεύαμε). Μας ζητούσαν πάντα να κάνουμε υπομονή και να ξέρουμε να περιμένουμε καλύτερες μέρες. Μας συμβούλευσαν να είμαστε προσεκτικοί και μας υποσχέθηκαν ότι το μέλλον θα είναι διαφορετικό. Το λοιπόν, είδαμε ότι δεν ήταν έτσι: όλα είναι ίδια ή χειρότερα απ' αυτά που έζησαν οι παππούδες μας ή οι πατεράδες μας. Ο λαός μας εξακολουθεί να πεθαίνει από την πείνα και τις αρρώστιες, θύμα της αγραμματοσύνης, του αναλφαβητισμού και της αμορφωσιάς. Και συνειδητοποιήσαμε πως, αν δεν παλέψουμε, τα παιδιά μας με τη σειρά τους θα έχουν την ίδια μοίρα. Κι αυτό δεν είναι δίκαιο.

Σιγά σιγά η ανάγκη μάς ένωσε και είπαμε: ΦΤΑΝΕΙ ΠΙΑ! Δεν έχουμε πια ούτε το χρόνο ούτε τη διάθεση να περιμένουμε να 'ρθουν άλλοι να λύσουν τα προβλήματά μας. Οργανωθήκαμε και αποφασίσαμε ΝΑ ΑΠΑΙΤΗΣΟΥΜΕ ΑΥΤΟ ΠΟΥ ΜΑΣ ΟΦΕΙΛΟΥΝ ΜΕ ΤΟ ΟΠΛΟ ΣΤΟ ΧΕΡΙ, όπως έχουν κάνει τα καλύτερα παιδιά του μεξικάνικου λαού στη διάρκεια της ιστορίας του.

1. Σ.τ.μ.: Μεξικάνοι μετανάστες στις ΗΠΑ.

Αρχίσαμε τις μάχες εναντίον του ομοσπονδιακού στρατού και τις άλλες κατασταλτικές δυνάμεις. Είμαστε χιλιάδες Μεξικάνοι έτοιμοι να ΖΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ Ή ΝΑ ΠΕΘΑΝΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ σ' αυτό τον πόλεμο τον αναγκαίο για όλους τους φτωχούς, τους εκμεταλλευόμενους και τους εξαθλιωμένους του Μεξικού και δε θα σταματήσουμε πριν επιτύχουμε τους σκοπούς μας.

Σας προσκαλούμε να πάρετε μέρος στο κίνημά μας γιατί ο εχθρός που αντιμετωπίζουμε, οι πλούσιοι και το κράτος, είναι σκληρός και ανελήπτος, δε θα βάλει κανένα φραγμό στην αιμοβόρικη φύση του προκειμένου να μας ξεκάνει. Πρέπει να του απαντήσουμε σε όλα τα μέτωπα κι είναι γι' αυτό που η συμπάθειά σας, η αλληλέγγυα υποστήριξή σας, η ικανότητά σας να προπαγανδίζετε την υπόθεσή μας, να μοιραστείτε τα ιδεώδη μας, να πάρετε μέρος στην επανάσταση παροτρύνοντας τους συμπολίτες σας να ξεσπρωθούν, όπου και αν βρικόεστε, θα είναι πολύ σημαντικό παράγοντες για τον τελικό θρίαμβο.

ΤΟ ΜΕΞΙΚΑΝΙΚΟ ΣΥΠΝΗΜΑ είναι η εφημερίδα του Στρατού των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση· ο ρόλος της είναι να πληροφορεί το λαό μας για την πορεία του δίκαιου πολέμου που κηρύξαμε στους ταξικούς μας εχθρούς. Σ' αυτό, το πρώτο φύλλο, παρουσιάζουμε τη Διακήρυξη πολέμου που απευθύνουμε στον ομοσπονδιακό στρατό και δίνουμε τις διαταγές στις οποίες οφείλουν να υπακούσουν οι αρχηγοί και αξιωματικοί των στρατευμάτων του EZLN κατά την προέλασή τους στο εθνικό έδαφος. Παρουσιάζουμε επίσης τους επαναστατικούς νόμους, που θα εγκαθιδρυθούν με τη βοήθεια του εργαζόμενου λαού στις απελευθερωμένες περιοχές για να εξασφαλίσουν τον επαναστατικό έλεγχο, και οι οποίοι θα είναι τα θεμέλια πάνω στα οποία θα χτίσουμε μια νέα πατρίδα.

ΝΑ ΖΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ Ή ΝΑ ΠΕΘΑΝΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Οδηγίες στους αρχηγούς και αξιωματικούς του EZLN

Οι ακόλουθες διαταγές οφείλουν να εφαρμοστούν από όλους τους αρχηγούς και αξιωματικούς των στρατευμάτων που βρίσκονται κάτω από τη διοίκηση του EZLN.

Πρώτο: Θα δράσετε σύμφωνα με τις διαταγές που θα δέξεστε από το Γενικό Επιτελείο ή τα επιτελεία των μετώπων μάχης.

Δεύτερο: Οι αρχηγοί και αξιωματικοί, που δρουν στρατιωτικά σε απομονωμένες ζώνες ή συναντούν δυσκολίες στην επικοινωνία με τα επιτελεία, θα πρέπει να επιτελέσουν τα στρατιωτικά τους καθήκοντα, να πολεμούν χωρίς ανάπαυλα τον εχθρό, σύμφωνα με δική τους πρωτοβουλία, φροντίζοντας να ευνοήσουν την πρόοδο της επανάστασης στο χώρο που βρίσκονται.

Τρίτο: Οφείλουν να υποβάλλουν εκθέσεις για την πορεία του πολέμου κάθε φορά που θα είναι δυνατό και τουλάχιστον κάθε μήνα στα επιτελεία που υπάγονται.

Τέταρτο: Για την κάλυψη των υλικών αναγκών των στρατευμάτων και όσο είναι δυνατό, οφείλουν να επιβάλλουν φόρο πολέμου στους εμπόρους και τους γαιοκτήμονες στη ζώνη που δρουν, στο βαθμό που αυτοί διαθέτουν σημαντικά κεφάλαια, σύμφωνα με το ΝΟΜΟ ΠΕΡΙ ΦΟΡΩΝ ΠΟΛΕΜΟΥ και τους επαναστατικούς νόμους για τη διάθεση των εμπορικών, γεωργικών, χρηματιστικών και βιομηχανικών κεφαλαίων.

Πέμπτο: Οι υλικοί πόροι, που θα συγκεντρωθούν, θα διατεθούν, στο σύνολό τους, για τις υλικές ανάγκες των στρατευμάτων. Ο αρχηγός ή ο αξιωματικός που θα υπεξαιρούσε μέρος αυτών των πόρων για προσωπικό όφελος, όσο μικρό κι αν είναι αυτό το μέρος, θα συλλαμβάνεται και θα δικάζεται, σύμφωνα με τον κανονισμό του EZLN, από επαναστατικό στρατιωτικό δικαστήριο.

Έκτο: Όσο αφορά τη διατροφή των στρατευμάτων, την τροφή των αλόγων, τα καύσιμα και την επισκευή των οχημάτων, θα πρέπει να απευθύνεστε στις αρχές που θα εκλεγούν δημοκρατικά σε κάθε περιοχή. Αυτές οι αρχές θα συγκεντρώσουν μεταξύ του πληθυσμού ό,τι είναι δυνατό και αναγκαίο για τη στρατιωτική μονάδα των Ζαπατίστας και θα το παραδώσουν στον αρχηγό ή τον ανώτερο βαθμούχο της εν λόγω μονάδας και μόνο σ' αυτόν.

Έβδομο: Μόνο οι αξιωματικοί ενός βαθμού ίσου ή ανώτερου του ταγματάρχη θα επιβλέπουν στην αντικατάσταση των αρχών των περιοχών που θα περάσουν στην εξουσία της επανάστασης, σύμφωνα με τη θέληση του λαού και σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του ΝΟΜΟΥ ΠΕΡΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ.

Όγδοο: Οι πληθυσμοί, γενικά, θα πρέπει να γίνουν κάτοχοι των αγαθών τους, σύμφωνα με τους επαναστατικούς νόμους. Οι αρχηγοί και οι αξιωματικοί του EZLN θα προσφέρουν σ' αυτούς τους πληθυσμούς την ηθική και υλική υποστήριξη ώστε να εφαρμοστούν οι επανα-

στατικούς νόμους, υπό τον όρο ότι οι εν λόγω πληθυσμοί θα το ζητήσουν και μόνο σ' αυτή την περίπτωση.

311 Ένατο: Απολύτως κανείς δε θα μπορεί να προβεί σε συνομιλίες ή να κάνει συμφωνίες με την καταπιεστική κυβέρνηση ή τους εκπροσώπους της, χωρίς προηγούμενη εξουσιοδότηση από το Γενικό Επιτελείο του EZLN.

Νόμος περί φόρου πολέμου

Στις ζώνες που θα ελέγχονται από τον EZLN θα εφαρμοστεί ο ακόλουθος ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΦΟΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ, που θα πρέπει να επιβληθεί με την ηθική, πολιτική και στρατιωτική δύναμη της επαναστατικής μας οργάνωσης.

Πρώτο: Ο ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΦΟΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ θα μπει σε ισχύ από τη στιγμή που μια στρατιωτική μονάδα του EZLN περάσει σε δράση σε μια συγκεκριμένη περιοχή.

Δεύτερο: Ο ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΦΟΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ αφορά κάθε κάτοικο, Μεξικάνο ή ξένο, που διαμένει ή είναι περαστικός από την περιοχή.

Τρίτο: Ο ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΦΟΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ δεν είναι υποχρεωτικός για τους πολίτες που ζουν από τα δικά τους εισοδήματα, χωρίς να εκμεταλλεύονται την παραμικρή εργατική δύναμη και χωρίς να αποκομίζουν οποιοδήποτε κέρδος από το λαό. Για τους φτωχούς αγρότες, τους μεροκαματιάρηδες, τους εργάτες, τους υπαλλήλους και τους ανέργους. Η αποδοχή, από μέρους τους, αυτού του νόμου είναι εθελοντική και δε θα υποχρεωθούν να τον εφαρμόσουν με κανέναν τρόπο, είτε ηθικά είτε φυσικά.

Τέταρτο: Ο ΝΟΜΟΣ ΠΕΡΙ ΦΟΡΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ είναι υποχρεωτικός για όλους τους πολίτες που ζουν από την εκμετάλλευση εργατικής δύναμης ή αποκομίζουν οποιοδήποτε κέρδος από το λαό. Οι μικροί, μεσαίοι και μεγάλοι καπιταλιστές της πόλης και της υπαίθρου θα υποχρεώνονται να συμμορφωθούν μ' αυτόν το νόμο χωρίς εξαίρεση, ανεξάρτητα από τις υποχρεώσεις τους σε σχέση με τους επαναστατικούς νόμους για τη διάθεση των αγροτικών, εμπορικών, χρηματιστικών και βιομηχανικών κεφαλαίων.

Πέμπτο: Καθιερώνονται τα παρακάτω ποσοστά φορολογίας σύμφωνα με τη δραστηριότητα καθενός:

α. Για τους μικρούς εμπόρους, τους μικρούς ιδιοκτήτες, τους βιοτέχνες και τους μικρούς βιομηχάνους, 7% των μηνιαίων εισοδημάτων τους. Με κανέναν τρόπο τα μέσα παραγωγής δε θα μπορούν να διατίθενται για την πληρωμή αυτού του φόρου.

β. Για τους ελεύθερους επαγγελματίες, 10% των μηνιαίων εισοδημάτων τους. Με κανέναν τρόπο τα υλικά μέσα που είναι απολύτως απαραίτητα για την άσκηση του επαγγέλματός τους δεν μπορούν να διατεθούν για την κάλυψη αυτού του φόρου.

γ. Για τους μεσαίους γαιοκτήμονες, 15% των μηνιαίων εισοδημάτων τους. Οι περιουσίες τους θα διατίθενται σύμφωνα με τους επαναστατικούς νόμους σχετικά με τη διάθεση των αγροτικών, εμπορικών, χρηματιστικών και βιομηχανικών κεφαλαίων.

δ. Για τους μεγάλους καπιταλιστές, 20% των μηνιαίων εισοδημάτων τους. Οι περιουσίες τους θα διατίθενται σύμφωνα με τους επαναστατικούς νόμους σχετικά με τη διάθεση των αγροτικών, εμπορικών, χρηματιστικών και εμπορικών κεφαλαίων.

Εκτο: Όλα τα υλικά αγαθά που κατάσχονται από τις ένοπλες δυνάμεις του εχθρού θα είναι ιδιοκτησία του EZLN.

Εβδομο: Όλα τα υλικά αγαθά που θα πάρει από τα χέρια της καταπιεστικής κυβέρνησης η Επανάσταση, θα είναι ιδιοκτησία της επαναστατικής κυβέρνησης, σύμφωνα με τους επαναστατικούς νόμους.

Ογδοο: Καταργούνται όλοι οι φόροι καθώς και τα χρέη, σε χρήμα ή σε είδος, που η καταπιεστική κυβέρνηση και οι καπιταλιστές έχουν επιβάλει στον εκμεταλλεζόμενο λαό της πόλης και της υπαίθρου.

Ένατο: Όλοι οι φόροι πολέμου, που θα συγκεντρώνονται από τις ένοπλες επαναστατικές δυνάμεις ή από τον οργανωμένο λαό, θα είναι συλλογική ιδιοκτησία των κατά τόπους πληθυσμών και θα διαχειρίζονται, σύμφωνα με τη λαϊκή θέληση, από τις δημοκρατικά εκλεγμένες πολιτικές αρχές, οι οποίες δε θα παραδίνουν στον EZLN παρά ό,τι είναι απολύτως απαραίτητο για να καλύπτει τις υλικές ανάγκες των στρατευμάτων και τη συνέχιση του απελευθερωτικού κινήματος, σύμφωνα με το ΝΟΜΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΚΑΙ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΟΥ ΑΓΩΝΙΖΟΜΕΝΟΥ ΛΑΟΥ.

Δέκατο: Καμιά αρχή, πολιτική ή στρατιωτική, είτε εξαρτάται από την καταπιεστική κυβέρνηση είτε από τις επαναστατικές δυνάμεις, δε θα μπορεί να εισπράξει, για προσωπικό όφελος ή της οικογένειάς της, το παραμικρό μέρος απ' αυτούς τους φόρους πολέμου.

Νόμος για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αγωνιζόμενου λαού

Στη διάρκεια της απελευθερωτικής προέλασης στο μεξικάνικο έδαφος και στον αγώνα του ενάντια στην καταπιεστική κυβέρνηση και τους

ντόπιους και ξένους εκμεταλλευτές, ο ΕΖΛΝ θα εφαρμόσει, με την υποστήριξη των αγωνιζόμενων πληθυσμών, τον ακόλουθο νόμο για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις του αγωνιζόμενου λαού:

Πρώτο: Οι πληθυσμοί που αγωνίζονται κατά της καταπιεστικής κυβέρνησης και εναντίον των ντόπιων και ξένων εκμεταλλευτών, όποια και να 'ναι η πολιτική ή θρησκευτική τους τοποθέτηση, το χρώμα ή η φυλή, θα απολαμβάνουν των παρακάτω ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ:

α. Να εκλέγουν ελεύθερα και δημοκρατικά τις αρχές τους υπό τη μορφή που θα κρίνουν κατάλληλη και να απαιτούν να είναι αυτές σεβαστές.

β. Να απαιτούν από τις ένοπλες επαναστατικές δυνάμεις να μην παρεμβαίνουν σε ζητήματα πολιτικής φύσης ή στο ζήτημα της διάθεσης των αγροτικών, εμπορικών, χρηματιστικών και βιομηχανικών κεφαλαίων, τα οποία είναι της αποκλειστικής αρμοδιότητας των ελεύθερα και δημοκρατικά εκλεγμένων πολιτικών αρχών.

γ. Να οργανώνουν και να ασκούν την ένοπλη άμυνα των συλλογικών και ιδιωτικών υλικών αγαθών τους, καθώς και να οργανώνουν και να ασκούν την τήρηση της δημόσιας τάξης και τη σωστή διακυβέρνηση, σύμφωνα με τη λαϊκή θέληση.

δ. Να απαιτούν από τις ένοπλες επαναστατικές δυνάμεις την εξασφάλιση της ασφάλειας των πολιτών, των οικογενειών και των ιδιοκτησιών των κοινοτήτων, των γειτόνων και των περαστικών, στο μέτρο που δεν είναι εχθροί της επανάστασης.

ε. Οι κάτοικοι οποιασδήποτε περιοχής έχουν το δικαίωμα να αποκτήσουν και να κατέχουν όπλα για την άμυνά τους, την άμυνα των οικογενειών τους και των περιουσιών τους, σύμφωνα με τους νόμους για τη διάθεση των αγροτικών, εμπορικών κ.λπ. κεφαλαίων, ενάντια στις όποιες επιθέσεις θα διέπρατταν ή θα επιχειρούσαν να διαπράξουν οι ένοπλες επαναστατικές δυνάμεις ή οι δυνάμεις της καταπιεστικής κυβέρνησης.

Κατά τον ίδιο τρόπο, έχουν ευρέως το δικαίωμα να κάνουν χρήση των όπλων τους εναντίον κάθε ατόμου ή ομάδας ατόμων που θα επιχειρούσαν να βλάψουν το νοικοκυριό τους, την τιμή της οικογένειάς τους ή θα προσπαθούσαν να τους κλέψουν ή να βλάψουν με όποιο τρόπο την προσωπική τους υπόσταση. Αυτό δεν ισχύει παρά για εκείνους που δεν είναι εχθροί της επανάστασης.

Δεύτερο: Οι πολιτικές αρχές οποιασδήποτε φύσης, δημοκρατικά εκλεγμένες, θα έχουν, επιπλέον των προηγούμενων δικαιωμάτων και

αρμοδιοτήτων που τους παρέχουν οι ανάλογοι επαναστατικοί νόμοι, τα ακόλουθα ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ:

α. Θα μπορούν να αποπλίζουν και παραδίδουν στη διοίκησή τους όποιον συλλαμβάνεται επ' αυτοφώρω να παραβιάζει ή να λεηλατεί μια κατοικία ή να διαπράττει οποιοδήποτε άλλο παράπτωμα, για να τιμωρηθεί όπως του αξίζει. Αυτό ισχύει και για όποιον ενδεχόμενα είναι μέλος των ένοπλων επαναστατικών δυνάμεων. Το ίδιο θα ισχύει και για όποιον διαπράττει τέτοια παραπτώματα, έστω κι αν δεν έχει συλληφθεί επ' αυτοφώρω, στο μέτρο, βέβαια, που η ενοχή του θα έχει επαρκώς αποδειχτεί.

β. Θα έχουν το δικαίωμα να προβαίνουν στην ΕΙΣΠΡΑΞΗ ΤΩΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΩΝ ΦΟΡΩΝ.

Τρίτο: Οι πληθυσμοί που αγωνίζονται κατά της καταπιεστικής κυβέρνησης και των ντόπιων και ξένων εκμεταλλευτών, όποιες πολιτικής ή θρησκευτικής τοποθέτησης, όποιες φυλής ή χρώματος, θα έχουν τις ακόλουθες ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ:

α. Να προσφέρουν τη συμβολή τους στα καθήκοντα επιφυλακής που αποφασίζονται από την πλειοψηφία ή επιβάλλονται από τις στρατιωτικές ανάγκες του επαναστατικού πολέμου.

β. Να ανταποκρίνονται στην έκκληση των δημοκρατικά εκλεγμένων αρχών, των ένοπλων επαναστατικών δυνάμεων ή οποιοδήποτε επαναστάτη στρατιωτικού, σε περίπτωση επείγουσας ανάγκης να πολεμηθεί ο εχθρός.

γ. Να προσφέρουν τη συμβολή τους για τη διακίνηση της αλληλογραφίας ή ως οδηγοί των ένοπλων επαναστατικών δυνάμεων.

δ. Να προσφέρουν τη συμβολή τους στη μεταφορά τροφίμων στα επαναστατικά στρατεύματα όταν δίνουν μάχη με τον εχθρό.

ε. Να προσφέρουν τη συμβολή τους για τη μεταφορά των τραυματιών, την ταφή των νεκρών και άλλες εργασίες της ίδιας φύσης προς το συμφέρον της επανάστασης.

στ. Να προμηθεύουν με τρόφιμα και να προσφέρουν στέγη στις ένοπλες επαναστατικές δυνάμεις, είτε στρατοπεδεύουν είτε διέρχονται από την περιοχή τους, στο μέτρο των δυνατοτήτων τους.

ζ. Να πληρώνουν τους φόρους και τις συνδρομές που επιβάλλονται από τους ΝΟΜΟΥΣ ΠΕΡΙ ΦΟΡΩΝ ΠΟΛΕΜΟΥ και τους άλλους επαναστατικούς νόμους.

η. Οφείλουν να μη βοηθούν με κανέναν τρόπο τον εχθρό ή να του προσφέρουν προϊόντα πρώτης ανάγκης.

θ. Οφείλουν να επιδίδονται σε μια θεμιτή εργασία.

Τέταρτο: Οι πολιτικές αρχές κάθε τύπου, δημοκρατικά εκλεγμένες, θα έχουν, επιπλέον των προαναφερθέντων καθηκόντων, και τις ακόλουθες ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ:

α. Να λογοδοτούν κανονικά στο λαό για τις σχετικές με την αποστολή που ανέλαβαν δραστηριότητές τους καθώς και για την προέλευση και τη διάθεση όλων των ανθρώπινων και υλικών πόρων που βρίσκονται κάτω από τη διαχείρισή τους.

β. Να πληροφορούν κανονικά το επιτελείο των ένοπλων επαναστατικών δυνάμεων για όποια καινούργια γεγονότα συμβαίνουν στην περιοχή τους.

Νόμος για τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις των ένοπλων επαναστατικών δυνάμεων

Οι ένοπλες επαναστατικές δυνάμεις του EZLN, στην πάλη τους κατά της καταπιεστικής κυβέρνησης και τους ντόπιους και ξένους εκμεταλλευτές και στη διάρκεια της απελευθερωτικής τους προέλασης στο μεξικάνικο έδαφος, δηλώνουν ότι θα σέβονται και θα επιβάλλουν το σεβασμό του ακόλουθου νόμου ΓΙΑ ΤΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΚΑΙ ΤΙΣ ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΕΝΟΠΛΩΝ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΩΝ ΔΥΝΑΜΕΩΝ:

Πρώτο: Τα επαναστατικά στρατεύματα του EZLN, στον αγώνα τους ενάντια στον καταπιεστή, έχουν τα ακόλουθα ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ:

α. Τα στρατεύματα που θα διέρχονται ή θα στρατοπεδεύουν σε μια περιοχή θα έχουν το δικαίωμα να δέχονται από τους κατοίκους, μέσω των δημοκρατικά εκλεγμένων αρχών, τη στέγη, τα τρόφιμα και τα μέσα που χρειάζονται για να επιτελέσουν τα στρατιωτικά τους καθήκοντα, και τούτο στο μέτρο των δυνατοτήτων των κατοίκων της περιοχής.

β. Τα στρατεύματα που, κατ' εντολήν της διοίκησής τους, θα εγκαθίστανται σε ένα συγκεκριμένο μέρος, θα έχουν το δικαίωμα να δεχτούν στέγη, τρόφιμα και μέσα, σύμφωνα με τις διατάξεις της παραγράφου α του παρόντος άρθρου.

γ. Οι διοικητές, αξιωματικοί και στρατιώτες που θα διαπιστώνουν ότι μια αρχή δεν εφαρμόζει τις διατάξεις των επαναστατικών νόμων και δε συμμορφώνεται με τη λαϊκή θέληση, θα έχουν το δικαίωμα να καταγγέλλουν αυτή την αρχή στην επαναστατική κυβέρνηση.

Δεύτερο: Τα στρατεύματα του EZLN, στον αγώνα τους εναντίον του καταπιεστή, έχουν τις ακόλουθες ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ:

α. Να πάρουν τα απαραίτητα μέτρα ώστε οι πληθυσμοί που δεν εξέλεξαν ακόμη ελεύθερα και δημοκρατικά τις αρχές τους να προοδούν αμέσως στην ελεύθερη επιλογή τους, χωρίς παρέμβαση των ένοπλων δυνάμεων σ' αυτή τη διαδικασία.

β. Να σέβονται τις ελεύθερα και δημοκρατικά εκλεγμένες πολιτικές αρχές.

γ. Να μην παρεμβαίνουν στις δημόσιες υποθέσεις και να αφήνουν τις πολιτικές αρχές να διαχειρίζονται ελεύθερα αυτές τις υποθέσεις.

δ. Να σέβονται το νόμιμο εμπόριο, σύμφωνα με τους σχετικούς επαναστατικούς νόμους.

ε. Να σέβονται την κατανομή της γης που έκανε η επαναστατική κυβέρνηση.

στ. Να σέβονται τους κανονισμούς και τα έθιμα των πληθυσμών και να τα τηρούν όταν πρόκειται για σχέσεις ανάμεσα στους στρατιωτικούς και τους πολίτες.

ζ. Να μη φορολογούν τους κατοίκους, με κανέναν τρόπο ή οποιαδήποτε μορφή, για τη χρησιμοποίηση των χωραφιών τους και των νερών τους.

η. Να μην ιδιοποιούνται τα χωράφια των κατοίκων, ή μεγάλες γαιοκτησίες που κατασχέθηκαν από τον καταπιεστή, για προσωπικό τους όφελος.

θ. Να σέβονται όλους τους νόμους και κανονισμούς που θεσπίστηκαν από την επαναστατική κυβέρνηση.

ι. Να μη ζητούν από τους πληθυσμούς προσωπικές εξυπηρετήσεις ή εργασία για προσωπικό όφελος.

ια. Να καταγγέλλουν τους υφισταμένους που τους διαπράττουν παραπτώματα, να τους συλλαμβάνουν και να τους παραδίδουν στο επαναστατικό στρατιωτικό δικαστήριο για να λάβουν την τιμωρία που τους αξίζει.

ιβ. Να σέβονται την πολιτική δικαιοσύνη.

ιγ. Οι διοικητές και αξιωματικοί θα είναι υπεύθυνοι απέναντι στη διοίκησή τους για όποιες καταχρήσεις ή παραπτώματα των υφισταμένων τους που δε θα έχουν παραδώσει στα επαναστατικά στρατιωτικά δικαστήρια.

ιδ. Να πολεμούν τον εχθρό ώσπου να τον εκδιώξουν οριστικά από τη διεκδικούμενη περιοχή ή να τον εξολοθρεύσουν ολοκληρωτικά.

Επαναστατικός αγροτικός νόμος

Οι φτωχοί, αγωνιζόμενοι αγρότες του Μεξικού εξακολουθούν να διεκδικούν την απόδοση της γης σ' αυτούς που τη δουλεύουν. Μετά τον Εμιλιάνο Ζαπάτα και ενάντια στην τροποποίηση του άρθρου 27 του Συντάγματος², ο EZLN ξαναρχίζει το δίκαιο αγώνα της μεξικάνικης αγροτιάς για γη και λευτεριά. Με στόχο τη ρύθμιση της νέας κατανομής της γης που φέρνει στο μεξικάνικο έδαφος η επανάσταση, θεσπίζεται ο ακόλουθος ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΑΓΡΟΤΙΚΟΣ ΝΟΜΟΣ:

Πρώτο: Αυτός ο νόμος ισχύει για όλη τη μεξικάνικη επικράτεια προς όφελος όλων των φτωχών αγροτών και των εργατών γης, αδιακρίτως της πολιτικής ή θρησκευτικής τους τοποθέτησης, φύλου, φυλής ή χρώματος.

Δεύτερο: Αυτός ο νόμος αφορά όλες τις γαιοκτησίες και τις αγροτικές επιχειρήσεις, ντόπιες ή ξένες, που δρουν στο μεξικάνικο έδαφος.

Τρίτο: Θα υπόκειται στο νόμο για την επαναστατική διάθεση της γης όποια ιδιοκτησία ξεπερνάει τα 100 εκτάρια γης σε κακή κατάσταση ή 50 εκτάρια γης σε καλή κατάσταση. Οι ιδιοκτήτες που τα κτήματά τους ξεπερνούν αυτά τα όρια, θα απαλλοτριώνονται του περιουσιμότητος και θα διατηρούν το μίνιμουμ που επιτρέπει αυτός ο νόμος. Θα μπορούν να παραμείνουν ανεξάρτητοι μικροί γαιοκτήμονες ή να μετέχουν στο αγροτικό κίνημα των συνεταιρισμών, των αγροτικών συλλογικών εταιριών ή των κοινοτήτων.

Τέταρτο: Δε θα υπόκεινται σ' αυτόν το νόμο οι κοινοτικές καλλιέργειες, τα *εχίδος*³ ή οι καλλιεργήσιμες εκτάσεις που ανήκουν στους λαϊκούς συνεταιρισμούς, συμπεριλαμβανομένων και εκείνων οι οποίοι ξεπερνούν τα όρια που ορίζει το άρθρο 3 αυτού του νόμου.

Πέμπτο: Οι γαιοκτησίες που υπόκεινται σ' αυτόν το νόμο θα μοιραστούν στους αγρότες που δεν κατέχουν γη και τους εργατές γης που θα το ζητήσουν, με τη μορφή ΚΟΙΝΗΣ ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑΣ με τη δημιουργία συ-

νεταιρισμών, αγροτικών κοινοτήτων ή κολεκτίβων παραγωγής και κτηνοτροφίας. Η γη που θα διατεθεί έτσι, θα καλλιεργείται συλλογικά.

Έκτο: Μέσα στα πλαίσια αυτής της κατανομής, θα έχουν ΔΙΚΑΙΩΜΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑΣ οι συλλογικότητες των φτωχών αγροτών χωρίς γη και οι εργατές γης, άντρες, γυναίκες και παιδιά που θα είναι σε θέση να αποδείξουν ότι δε διαθέτουν γη ή, αν διαθέτουν, ότι είναι κακής ποιότητας.

Έβδομο: Για την εκμετάλλευση της γης προς όφελος των φτωχών αγροτών ή των εργατών γης, τα μέσα παραγωγής που διαθέτουν οι μεγάλες ιδιοκτησίες και τα αγροτικά μονοπώλια (μηχανήματα, λιπάσματα, αποθήκες, κεφάλαια, τεχνολογία, χημικά προϊόντα κ.λπ.) θα περάσουν στα χέρια των φτωχών αγροτών και εργατών γης, με ειδική προτίμηση στις ομάδες που είναι οργανωμένες σε συνεταιρισμούς, κολεκτίβες ή κοινότητες.

Όγδοο: Οι ομάδες που ωφελούνται απ' αυτόν το νόμο θα πρέπει να επιδοθούν, κατά προτίμηση, στη συλλογική παραγωγή προϊόντων απαραίτητων για τη διατροφή του μεξικάνικου λαού: καλαμπόκι, φασόλια, λαχανικά και φρούτα. Καθώς και τη βοοτροφία, πτηνοτροφία, προβατοτροφία, χοιροτροφία, ιπποτροφία και την παραγωγή κρέατος, γάλακτος, αβγών κ.λπ.

Ένατο: Σε περίοδο πολέμου, ένα μέρος της παραγωγής θα πηγαίνει στα ορφανά και τις χήρες των επαναστατών μαχητών και τις ένοπλες επαναστατικές δυνάμεις.

Δέκατο: Σκοπός της συλλογικής παραγωγής είναι να ικανοποιεί, κατά πρώτο λόγο, τις ανάγκες του μεξικάνικου λαού, να διαπλάθει συνείδηση συλλογικής εργασίας και των προτερημάτων που αυτή συνεπάγεται και να δημιουργεί ενότητες παραγωγής, άμυνας και αλληλοβοήθειας στη μεξικάνικη ύπαιθρο. Όταν μια περιοχή δεν είναι σε θέση να παράγει κάποιο προϊόν, θα γίνεται ανταλλαγή με μια άλλη περιοχή που το παράγει, με όρους δικαιοσύνης και ισότητας. Τα πλεονάσματα θα μπορούν να εξάγονται σε άλλες χώρες, εάν δεν υπάρχει εσωτερική ζήτηση για το συγκεκριμένο προϊόν.

Ενδέκατο: Οι μεγάλες αγροτικές επιχειρήσεις θα απαλλοτριωθούν και θα περάσουν στα χέρια του μεξικάνικου λαού. Θα διαχειρίζονται συλλογικά από τους ίδιους τους εργαζομένους. Τα μηχανήματα, που τώρα βρίσκονται αχρησιμοποίητα στα εργοστάσια, τα καταστήματα ή αλλού, θα μοιραστούν στις αγροτικές συλλογικότητες, για να επιτρέ-

2. Σ.τ.μ.: Τροποποίηση που έκανε η κυβέρνηση το 1991, η οποία κατήργησε την αγροτική μεταρρύθμιση του 1917, επιτρέποντας την ιδιωτικοποίηση της γης και το άνοιγμα της αγροτικής οικονομίας στο ξένο κεφάλαιο.

3. Σ.τ.μ.: Τα *εχίδος* (*ejidos*) είναι κοινότητες συλλογικής καλλιέργειας και κτηνοτροφίας που εγκαθιδρύθηκαν από τον Λάζαρο Καρντένας, στη δεκαετία του '30, ακολουθώντας το πνεύμα της αγροτικής μεταρρύθμισης του Ζαπάτα.

ήρουν μια εντατική παραγωγή και να αρχίσει να εξαλείφεται η πείνα που κρύσταται ο λαός.

Δώδεκατο: Η ατομική ιδιοποίηση της γης και των μέσων παραγωγής θα απαγορεύεται.

Τρίτο Δέκατο: Οι ζώνες παρθένων δασών και τα δάση θα διατηρηθούν και θα προστατευθούν και θα γίνει αναδάσωση στις κύριες ζώνες.

Τέταρτο Δέκατο: Οι πηγές, ποταμοί, λίμνες και θάλασσες είναι κοινωτική ιδιοκτησία του μεξικάνικου λαού και φροντίζονται προσφυσόμενες από την περιβαλλοντική μόλυνση. Η κακή χρησιμοποίησή τους θα τιμωρείται.

Πέμπτο Δέκατο: Προς όφελος των φτωχών αγροτών και των εργατών γης, επιπλέον της αγροτικής ανακατανομής που προβλέπει ο παρών νόμος, θα δημιουργηθούν εμπορικά κέντρα, που θα αγοράζουν σε δίκαιη τιμή τα προϊόντα τους και θα πωλούν σε δίκαιη τιμή τα εμπορεύματα των οποίων έχουν ανάγκη για να ζήσουν αξιοπρεπώς. Θα δημιουργηθούν κέντρα κοινοτικής υγείας εξοπλισμένα με όλα τα μέσα της σύγχρονης ιατρικής, με γιατρούς και νοσοκομειακό προσωπικό καταρτισμένους και συνειδητούς και με φάρμακα δωρεάν για το λαό. Θα δημιουργηθούν κέντρα ψυχαγωγίας, ώστε οι αγρότες και οι οικογένειές τους να απολαμβάνουν μιας άξιας του κόπου τους ανάπαυσης, χωρίς ποτοπωλεία ή οίκους ανοχής. Θα δημιουργηθούν κέντρα εκπαίδευσης και σχολεία δωρεάν, όπου οι αγρότες και οι οικογένειές τους θα μορφώνονται, χωρίς διάκριση ηλικίας, φύλου, φυλής, χρώματος, πολιτικής ή θρησκευτικής τοποθέτησης, και όπου θα αποκτούν τις απαραίτητες για την ανάπτυξη τους τεχνικές γνώσεις. Θα δημιουργηθούν κέντρα κατασκευής κατοικιών και δρόμων, στελεχωμένα με αρχιτέκτονες και μηχανικούς και εξοπλισμένα με τα απαραίτητα μέσα, ώστε να μπορέσουν οι αγρότες να διαθέτουν αξιοπρεπείς κατοικίες και καλούς δρόμους για τις μετακινήσεις τους και τις μεταφορές. Θα δημιουργηθούν υπηρεσίες που θα εξασφαλίζουν στους αγρότες και τις οικογένειές τους ηλεκτρικό ρεύμα, πόσιμο νερό, αποχέτευση, ραδιόφωνο και τηλεόραση, επιπλέον του απαραίτητου για τη διευκόλυνση των οικιακών εργασιών εξοπλισμού, όπως θέρμανση, ψυγεία, πλυντήρια, μύλους για το καλαμπόκι κ.λπ.

Έκτο Δέκατο: Δε θα πληρώνουν φόρους οι αγρότες που εργάζονται συλλογικά, οι εργαζόμενοι στα εκίδοσ και τους συνεταιρισμούς.

ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΗΣ ΙΣΧΥΟΣ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΝΟΜΟΥ, ΚΑΤΑΡΤΟΥΝΤΑΙ ΟΛΑ ΤΑ ΧΡΕΗ ΠΟΥ ΠΡΟΕΡ-

ΧΟΝΤΑΙ ΑΠΟ ΠΙΣΤΩΣΕΙΣ, ΦΟΡΟΥΣ Ή ΔΑΝΕΙΑ ΠΟΥ ΠΗΡΑΝ ΟΙ ΦΤΩΧΟΙ ΑΓΡΟΤΕΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΙΕΣΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ, ΑΠΟ ΤΟ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟ Ή ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΚΑΠΙΤΑΛΙΣΤΕΣ.

Επαναστατικός νόμος για τις γυναίκες

Στο δίκαιο αγώνα για την απελευθέρωση του λαού, ο EZLN ενσωματώνει τις γυναίκες στο επαναστατικό κίνημα, χωρίς διάκριση φυλής, χρώματος, πολιτικών ή θρησκευτικών πεποιθήσεων, υπό τον όρο ότι αυτές υιοθετούν τις διεκδικήσεις του εκμεταλλεόμενου λαού και υποστηρίζουν τη στράτευσή του για την επιβολή και την τήρηση των νόμων και των κανονισμών της επανάστασης. Λαμβάνοντας υπόψη, εξάλλου, την κατάσταση της εργαζόμενης γυναίκας του Μεξικού, οι διεκδικήσεις της για ισότητα και δικαιοσύνη ενσωματώνονται στον ακόλουθο ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟ ΝΟΜΟ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΥΝΑΙΚΕΣ:

Πρώτο: Οι γυναίκες, όποιας φυλής, χρώματος, πολιτικής ή θρησκευτικής τοποθέτησης, έχουν δικαίωμα να μετέχουν στην επαναστατική πάλη στη θέση και το βαθμό που ορίζουν η θέληση και οι ικανότητές τους.

Δεύτερο: Οι γυναίκες έχουν το δικαίωμα να εργάζονται και να δέχονται ένα δίκαιο μισθό.

Τρίτο: Οι γυναίκες έχουν το δικαίωμα να αποφασίζουν για τον αριθμό των παιδιών που επιθυμούν να κάνουν και που θα είναι σε θέση να φροντίζουν.

Τέταρτο: Οι γυναίκες έχουν το δικαίωμα να ασχολούνται με τα δημόσια πράγματα και να ασκούν επίσημες δημόσιες λειτουργίες, εάν εκλέγονται σ' αυτές ελεύθερα και δημοκρατικά.

Πέμπτο: Οι γυναίκες και τα παιδιά τους έχουν δικαίωμα κατά ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ στην υγεία και τη διατροφή.

Έκτο: Οι γυναίκες έχουν δικαίωμα στη μόρφωση.

Έβδομο: Οι γυναίκες έχουν το δικαίωμα να διαλέγουν ελεύθερα το σύντροφό τους, όπως και το δικαίωμα να μην υποχρεώνονται να παντρευτούν.

Όγδοο: Απαγορεύεται ο Ξυλοδαρμός ή η κακομεταχείριση των γυναικών είτε από την οικογένειά τους είτε από Ξένους. Ο βιασμός και η απόπειρα βιασμού θα τιμωρούνται αυστηρά.

Ένατο: Οι γυναίκες θα μπορούν να καταλαμβάνουν ηγετικές θέσεις μέσα στην οργάνωση και τις ένοπλες επαναστατικές δυνάμεις.

14 Δέκατο: Οι γυναίκες θα έχουν όλα τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που ορίζονται από τους επαναστατικούς νόμους και κανονισμούς.

Νόμος για την κατοικία στις πόλεις

Στις πόλεις που θα ελέγχονται από τον EZLN μπαίνουν σε ισχύ οι παρακάτω διατάξεις, με στόχο τη διάθεση μιας αξιοπρεπούς κατοικίας στις φτωχές οικογένειες:

Πρώτο: Οι κάτοικοι ιδιοκτήτες της κατοικίας τους θα σταματήσουν να πληρώνουν φόρο κατοικίας.

Δεύτερο: Οι ενοικιαστές που μένουν σε μια κατοικία πάνω από 15 χρόνια θα σταματήσουν να πληρώνουν ενοίκιο μέχρι το θρίαμβο της επανάστασης και την επεξεργασία μιας νέας νομοθεσίας.

Τρίτο: Οι ενοικιαστές που μένουν σε μια κατοικία λιγότερο από 15 χρόνια θα πληρώνουν 10% των εσόδων του αρχηγού της οικογένειας. Θα σταματήσουν να πληρώνουν όποιο ενοίκιο όταν φτάσουν στα 15 χρόνια διαμονής στην ίδια κατοικία.

Τέταρτο: Τα οικόπεδα που διαθέτουν την απαραίτητη υποδομή και υπηρεσίες θα μπορούν να καταληφθούν αμέσως, αφού ενημερωθούν οι ελεύθερα και δημοκρατικά εκλεγμένες αρχές, για την οικοδόμηση κατοικιών, έστω και προσωρινής κατασκευής.

Πέμπτο: Τα δημόσια κτίρια που είναι κενά, όπως και οι μεγάλες κατοικίες, θα μπορούν να καταληφθούν, προσωρινά, από πολλές οικογένειες, αφού θα έχουν γίνει εσωτερικά χωρίσματα. Για τούτο, οι πολιτικές αρχές θα ορίσουν επιτροπές, οι οποίες θα κάνουν επιλογή μεταξύ των υποψηφίων για στέγαση και θα δώσουν τις άδειες κατάληψης ανάλογα με τις ανάγκες και τα διατιθέμενα μέσα.

Νόμος για την εργασία

Οι ακόλουθες διατάξεις θα προστεθούν στον ισχύοντα ομοσπονδιακό νόμο για την εργασία, στις ζώνες που θα ελέγχει ο EZLN:

Πρώτο: Οι ξένες επιχειρήσεις θα πληρώνουν τους υπαλλήλους τους με εθνικό νόμισμα και με μισθό ίσο με εκείνον που πληρώνουν σε δολάρια στο εξωτερικό.

Δεύτερο: Οι ντόπιες επιχειρήσεις θα οφείλουν να αυξάνουν τους μισθούς και να τους αναπροσαρμόζουν μηνιαίως, σύμφωνα με ένα ποσοστό που θα ορίζει τοπική επιτροπή τιμών και μισθών. Αυτή η επιτροπή θα αποτελείται από αντιπροσώπους των εργαζομένων, των γαιοκτημό-

νων, των εργοδοτών, των εμπόρων και των δημοκρατικά και ελεύθερα εκλεγμένων αρχών.

Τρίτο: Όλοι οι εργαζόμενοι της υπαίθρου και των πόλεων θα απολαμβάνουν δωρεάν ιατρικής περίθαλψης, σε οποιοδήποτε κέντρο υγείας, νοσοκομείο ή κλινική, δημόσιο ή ιδιωτικό. Οι ιατρικές δαπάνες θα πληρώνονται από τον εργοδότη.

Τέταρτο: Όλοι οι εργαζόμενοι θα έχουν δικαίωμα να πάρουν μετοχές, χωρίς δικαίωμα μεταβίβασης, στην επιχείρηση όπου δουλεύουν, ανάλογα με τα χρόνια που εργάζονται και επιπλέον του μισθού τους. Το αντίτιμο σε χρήμα αυτών των μετοχών θα μπορεί να το αξιοποιήσει, όταν περάσει στη σύνταξη, ο κάθε εργαζόμενος, η γυναίκα του ή η οικογένειά του.

Νόμος για τη βιομηχανία και το εμπόριο

Πρώτο: Οι τιμές των προϊόντων πρώτης ανάγκης ορίζονται από μια τοπική επιτροπή τιμών και μισθών, που θα αποτελείται από εκπροσώπους των εργαζομένων, των γαιοκτημόνων, των εργοδοτών, των εμπόρων και των ελεύθερα και δημοκρατικά εκλεγμένων αρχών.

Δεύτερο: Απαγορεύεται η όποια ιδιοποίηση οποιουδήποτε προϊόντος. Οι καταχραστές θα συλλαμβάνονται και θα παραδίδονται στις στρατιωτικές αρχές με την κατηγορία του σαμποτάζ και της προδοσίας της πατρίδας.

Τρίτο: Το μαγαζί της κάθε περιοχής θα πρέπει να εξασφαλίζει τον ανεφοδιασμό σε ψωμί και τορτίγιας⁴ για όλους σε καιρό πολέμου.

Τέταρτο: Οι επιχειρήσεις και τα καταστήματα που θα κλείνουν μη παραγωγικά από τους ιδιοκτήτες τους, οι οποίοι θα εύχονταν να τα κλείσουν και να φύγουν παίρνοντας μαζί τους τα μηχανήματα, τις πρώτες ύλες και τα στοκ, θα περνούν στα χέρια των εργαζομένων. Οι μηχανές θα γίνονται ιδιοκτησία του έθνους.

Νόμος για την κοινωνική ασφάλιση

Πρώτο: Τα εγκαταλειμμένα παιδιά θα διατρέφονται και θα προστατεύονται από τους πιο κοντινούς γείτονες με έξοδα του EZLN, έως ότου παραδοθούν στις δημόσιες αρχές, που θα αναλάβουν τη φροντίδα τους ως το 13ο έτος της ηλικίας τους.

4. Σ.τ.μ.: Κουλούρια από καλαμπόκι.

1993 Δεύτερο: Τα άτομα προχωρημένης ηλικίας που δεν έχουν οικογένεια θα προστατεύονται και θα έχουν προτεραιότητα στην κατοικία και στη διανομή κοιποινών δωρεάν διατροφής.

1994 Τρίτο: Οι τραυματίες πολέμου θα απολαμβάνουν, κατά προτεραιότητα, τον δικαίωματος περίθαλψης και εργασίας, με έξοδα του EZLN.

Τέταρτο: Η σύνταξη θα είναι ίση με τον κατώτατο μισθό που θα ορίζεται από τις τοπικές επιτροπές τιμών και μισθών.

Νόμος για τη δικαιοσύνη

Πρώτο: Όλοι οι κρατούμενοι στις φυλακές θα απελευθερωθούν, εκτός από τους δολοφόνους, τους βιαστές και τους εμπόρους ναρκωτικών.

Δεύτερο: Όλα τα κυβερνητικά στελέχη, από τον πρόεδρο του Δήμου ως τον πρόεδρο της Δημοκρατίας, θα υποβληθούν σε ανάκριση και θα δικαστούν για οικονομικές καταχρήσεις, αν υπάρχουν ενοχοποιητικά στοιχεία.

ΝΑ ΖΗΣΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΑΤΡΙΔΑ
ΝΑ ΠΕΘΑΝΟΥΜΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Δεκέμβριος 1993

Το Νοτιο-Ανατολικό Μεξικό σε δυο ανέμους, μια θύελλα και μια προφητεία

Αγαπητοί Κύριοι και Κυρίες,

Από τη στιγμή που η επαρχία Τσιάπας εισέβαλε στην εθνική συνείδηση, πολλοί και διάφοροι συγγραφείς ξεσκονίζουν το *εικονογραφημένο Λαρούς τους*, το *Άγνωστο Μεξικό τους*, τις δικέτες στατιστικών δεδομένων του Εθνικού Ινστιτούτου Στατιστικής, Γεωγραφίας και Πληροφορικής ή του κρατικού οργανισμού βοήθειας στην κατοικία ή ακόμη και κείμενα κλασικά που φτάνουν ως τον Μπαρτολομέ δε las Κάσας¹. Με την πρόθεση να σβήσουμε τη δίψα σας να γνωρίσετε την κατάσταση αυτής της περιοχής, σας κοινοποιούμε ένα κείμενο που ο σύντροφός μας Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος έγραψε στα μέσα του 1992, με σκοπό να ξυπνήσει τη συνείδηση κάποιων συντρόφων που άρχιζαν τότε να ενδιαφέρονται για τον αγώνα μας.

Ελπίζουμε ότι αυτές οι σελίδες θα βρουν χώρο σε κάποια από τις στήλες ή σε κάποιο από τα παραρτήματα της έγκυρης εφημερίδας σας. Τα συγγραφικά δικαιώματα ανήκουν στους εξεγερμένους, οι οποίοι θα θεωρήσουν ότι έχουν αμειφθεί αν διαπιστώσουν ότι ένα μέρος της ιστορίας τους κυκλοφορεί σε εθνικό επίπεδο. Έτσι, ίσως αποφασίσουν και άλλοι σύντροφοι να γράψουν για την πολιτεία τους και τον τόπο τους, με την ελπίδα ότι και άλλες προφητείες θα γίνουν με τη σειρά τους πραγματικότητα, κατά το πρότυπο εκείνης της επαρχίας Τσιάπας.

**Τμήμα Τύπου και προπαγάνδας του EZLN.
Ζούγκλα Λακαντόνα, Μεξικό, Ιανουάριος 1994.**

1. Σ.τ.μ.: Ο πρώτος επίσκοπος της επαρχίας Τσιάπας που, 50 χρόνια μετά την απόβαση του Κολόμβου, έστειλε στον Ισπανό βασιλιά έκθεση με την οποία κατήγγειλε τις μαζικές σφαγές των Ινδιάνων από τις αποικιακές αρχές.

Πρώτος άνεμος Εκείνος που έρχεται από πάνω

Όπου βλέπουμε το πώς η ανώτατη κυβέρνηση συγκινήθηκε από την εξαθλίωση των ιθαγενών της επαρχίας Τσιάπας και φρόντισε να εφοδιάσει αυτή την περιοχή με ξενοδοχεία, φιλακές, στρατόπεδα και με ένα στρατιωτικό αεροδρόμιο. Όπου βλέπουμε, επίσης, πώς το κτήνος τρέφεται με το αίμα αυτού του λαού και άλλα άθλια και θλιβερά γεγονότα.

Υποθέστε ότι κατοικείτε στο βορρά, στο κέντρο ή στη δύση της χώρας. Υποθέστε ότι δίνετε μια έννοια στην παλιά φράση του ταξιδιωτικού γραφείου Sectur που λέει «ανακαλύψτε το Μεξικό πριν απ' όλα». Υποθέστε ότι αποφασίζετε να γνωρίσετε πρώτα το Νοτιο-Ανατολικό τμήμα της χώρας και υποθέστε ότι απ' όλο το Νοτιο-Ανατολικό τμήμα επιλέγετε την Πολιτεία της Τσιάπας. Υποθέστε ότι πάτε οδικώς (για να πάει κανείς στην Τσιάπας αεροπορικά, δεν κοστίζει μόνο ακριβά, αλλά είναι απίθανο: δεν υπάρχουν παρά δύο «πολιτικά» αεροδρόμια και ένα στρατιωτικό). Υποθέστε ότι μπαίνετε στην εθνική οδό Transistmica. Υποθέστε ότι δε δίνετε καμιά σημασία σ' αυτούς τους στρατώνες που στεγάζουν ένα σύνταγμα πυροβολικού του ομοσπονδιακού στρατού, στο ύψος του Ματίας Ρομέρο, κι ότι συνεχίζετε ως τη Βεντόσα. Υποθέστε ότι δεν προσέξατε τη σκοπιά μπροστά στην Υπηρεσία Μετανάστευσης του υπουργείου Εσωτερικών, που βρίσκεται σ' αυτή την τοποθεσία (και που δίνει την εντύπωση ότι βγαίνουμε από μια χώρα για να μπούμε σε μια άλλη). Υποθέστε ότι στρίβετε αριστερά και παίρνετε την κατεύθυνση της Τσιάπας. Πολλά χιλιόμετρα μακρύτερα, θα περάσετε την Οαξάκα και θα βρείτε μια μεγάλη πινακίδα που σας εύχεται το «ΚΑΛΩΣ ΗΛΘΑΤΕ ΣΤΗΝ ΤΣΙΑΠΑΣ». Το βρήκατε; Ωραία, υποθέστε πως ναι. Έχετε φτάσει ακολουθώντας έναν από τους τρεις δρόμους που οδηγούν σ' αυτή την πολιτεία: από το βορρά, από την ακτή του Ειρηνικού και από αυτόν το δρόμο, που υποτίθεται ότι ακολουθήσατε, συνδέεται με το υπόλοιπο της χώρας αυτή η γωνιά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού. Αλλά ο πλούτος δε βγαίνει απ' αυτά τα μέρη ακολουθώντας μόνο αυτούς τους τρεις δρόμους. Η Τσιάπας αμμορραγεί από χιλιάδες δρόμους: πετρελαιοαγωγούς, αγωγούς φυσικού αερίου, ηλεκτρικούς αγωγούς και σιδηροδρομικά βαγόνια, μέσω τραπεζικών λογαριασμών, με φορτηγά και φορτηγάκια, από παράνομα μονοπάλια, χωματόδρομους, τρύπες

και ρωγμές. Αυτός ο τόπος εξακολουθεί να πληρώνει φόρο υποτέλειας στις αυτοκρατορίες: του πετρελαίου, της ηλεκτρικής ενέργειας, του χρήματος, των ζυεμπόρων, του καφέ, της μπανάνας, του μελιού, του καλαμποκιού, του κακάο, του καπνού, της ζάχαρης, της σόγιας, του σοργκό, του πεπονιού, του βερίκοκου, του αβοκάντο κ.λπ. Το αίμα της Τσιάπας κυλάει από τις χιλίες δυο δαγκωματιές που άνοιξαν οι κινδόνοντες της λεηλασίας στο λαμό του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού. Δισεκατομμύρια τόνοι πρώτων υλών εκρέουν προς τα μεξικάνικα λιμάνια, τους σιδηροδρομικούς σταθμούς, τα αεροδρόμια, τους σταθμούς οδικών μεταφορών, με διάφορους τελικούς προορισμούς: τις ΗΠΑ, τον Καναδά, την Ολλανδία, τη Γερμανία, την Ιταλία, την Ιαπωνία, αλλά τον ίδιο πάντα παραλήπτη: την αυτοκρατορία. Το χαράτσι, που επιβάλλει ο καπιταλισμός στο νοτιο-ανατολικό τμήμα αυτής της χώρας, είναι εκ γενετής ένα κράμα αίματος και λάσπης.

Μια χούφτα έμποροι, ανάμεσα στους οποίους και το μεξικάνικο κράτος, αρπάζουν όλο τον πλούτο της Τσιάπας και αφήνουν σαν αντάλλαγμα το βρομερό και θανάσιμο αποτύπωμά τους: οι μασέλες του χρηματιστικού κεφαλαίου απέσπασαν, το 1989, συνολικό ποσό 1.222.669.000.000 πέσος² και δεν επέστρεψαν παρά 616.340.000.000, με τη μορφή έργων και πιστώσεων. Πάνω από 600.000.000 πέσος κατέληξαν έτσι μέσα στο στομάχι του κτήνους.

Στην Τσιάπας, τα 86 δόντια της Pemex³ είναι μπηγγμένα στις σάρκες των κοινοτήτων του Εσταθίων Χουαρές, Ρεφόρμα, Οστοουακάν, Πιτσιουκάλο και Οκοσίγκο. Κάθε μέρα ρουφούν 92.000 βαρέλια πετρελαίου και περίπου 155 δισεκατομμύρια κυβικά μέτρα φυσικού αερίου. Παίρνουν το αέριο και το πετρέλαιο και αφήνουν τη σφραγίδα του καπιταλισμού: οικολογική καταστροφή, γδύσιμο των αγροτών, υπερ-ακρίβεια, αλκοολισμός, πορνεία και φτώχεια. Το κτήνος δεν ικανοποιείται μόνο μ' αυτά και απλώνει τα πλοκάμια του στη ζούγκλα Λακαντόνα: μελετάται η εκμετάλλευση οχτώ κοιτασμάτων πετρελαίου, των οποίων έχει αρχίσει το άνοιγμα, με τις μασέτε⁴, που έβαλε στα χέρια των χωρικών

2. Σ.τ.μ.: Σήμερα, 7,5 μεξικάνικα πέσος ισούνται με 1 δολάριο των ΗΠΑ, δηλαδή με 247 δρχ.

3. Σ.τ.μ.: Μεξικάνικη Εταιρεία Πετρελαίου.

4. Σ.τ.μ.: Μεγάλα μαχαίρια για το κόψιμο του ζαχαροκάλαμου.

το αγόρατο κτήνος, αφού προηγουμένως τους έχει πάρει τη γη τους. Τα δέντρα κόβονται και οι εκρήξεις του δυναμίτη αντηχούν στα εδάφη, όπου μόνο οι αγρότες δεν έχουν δικαίωμα να κόψουν δέντρα ή να σπείρουν. Κάθε δέντρο που κόβουν μπορεί να τους κοστίσει ένα πρόστιμο που ισοδυναμεί με δέκα φορές το βασικό μισθό και μια ποινή φυλάκισης. Ο φτωχός δεν μπορεί να κόψει δέντρα, το πετρέλαιο-κτήνος, που βρίσκεται σε χέρια ολόένα και πιο ξένα, ναι. Ο χωρικός αποδασώνει για να ζήσει. Το κτήνος αποδασώνει για να λεηλατήσει.

Η Τσιάπας χάνει, επίσης, το αίμα της με τη μορφή του καφέ. 35% της εθνικής παραγωγής καφέ έρχεται απ' αυτά τα εδάφη, όπου απασχολούνται, σ' αυτό τον τομέα, 87.000 άτομα. 47% της παραγωγής προορίζεται για την εσωτερική αγορά και 53% για το εξωτερικό, κυρίως τις ΗΠΑ και την Ευρώπη. Πάνω από 100.000 τόνοι καφέ εγκαταλείπουν την πολιτεία για να θρέψουν τους τραπεζικούς λογαριασμούς του κτήνους: το 1988, το κιλό του ακαθάριστου καφέ πουλιόταν στο εξωτερικό στη μέση τιμή των 8.000 πέσος. Στον παραγωγό της Τσιάπας πλήρωναν 2.500 πέσος ή και λιγότερο.

Η δεύτερη λεηλασία μετά τον καφέ είναι εκείνη της κτηνοτροφίας. Τρία εκατομμύρια αγελάδες αναμένουν τους χονδρεμπόρους και μια μικρή ομάδα μεσαζόντων, για να πάνε να γεμίσουν τα ψυγεία-αποθήκες της Αριάγκα, της Βιγιαερμόσα και της Ομόσπονδης Περιφέρειας του Μεξικού. Οι αγελάδες αγοράζονται προς 1400 πέσος το κιλό, άσφαγο, από τους φτωχούς κτηνοτρόφους των εχίδος, και μεταπωλούνται από τους χονδρεμπόρους και τους μεσαζόντες δέκα φορές πάνω από την τιμή αγοράς.

Ο φόρος που ο καπιταλισμός εισπράττει από την Τσιάπας δεν έχει ανάλογο στην ιστορία. 55% της συνολικής υδροηλεκτρικής ενέργειας του Μεξικού έρχεται απ' αυτή την πολιτεία, η οποία παράγει επίσης το 20% της εθνικής παραγωγής ηλεκτρικής ενέργειας. Και όμως, μόνο το 1/3 των κατοικιών της Τσιάπας τροφοδοτούνται με ηλεκτρισμό. Πού πάνε τα 12.907 γιγαβάτ που παράγουν κάθε χρόνο οι υδροηλεκτρικοί σταθμοί της Τσιάπας;

Παρά την οικολογική μόδα, η λεηλασία του ξύλου συνεχίζεται στα δάση της Τσιάπας. Από το 1981 ως το 1989, 2.444.700 κυβικά πολύτιμη ξυλείας κωνοφόρων και τροπικών δέντρων εγκατέλειψαν την περιοχή με κατεύθυνση την Ομόσπονδη Περιφέρεια του Μεξικού, την Πουέμπλα, τη Βερακρούζ και την Κιντάνα Ρο. Το 1988, η ξυλοβιομηχανία απέφερε 23.900.000.000 πέσος, ήτοι 6.000% παραπάνω απ' ό,τι το 1980.

Το μέλι, που παράγουν οι 79.000 κημέλες της πολιτείας, φεύγει, στο σύνολό του, προς τις αγορές των ΗΠΑ και της Ευρώπης. Οι 2.756 τόνοι μέλι και κερί, που παράγονται κάθε χρόνο, μετατρέπονται σε δολάρια, των οποίων η Τσιάπας δε θα δει ούτε το χρώμα.

Όσο για το καλαμπόκι, πάνω από το μισό της παραγωγής προορίζεται για την εθνική αγορά. Η Τσιάπας είναι μια από τις πρώτες πολιτείες - παραγωγούς καλαμποκιού της χώρας. Το σορικό, στο μεγαλύτερο μέρος του, πηγαίνει στο Ταμπάσκο. Το 90% της παραγωγής ταμαρίνο (μυρική), προορίζεται για την Ο.Π. του Μεξικού και άλλες πολιτείες. Τα δύο τρίτα της παραγωγής αβοκάντο εμπορευματοποιούνται έξω από την πολιτεία της Τσιάπας, καθώς και το σύνολο της παραγωγής βερύκοκων. 69% της παραγωγής κακάο πάει στην εθνική αγορά και το 31% στο εξωτερικό (ΗΠΑ, Ολλανδία, Ιαπωνία, Ιταλία). Το μεγαλύτερο μέρος από τους 451.627 τόνους μπανάνας, που παράγονται κάθε χρόνο, εξάγεται.

Τι αφήνει το κτήνος ως αντάλλαγμα για όλα αυτά που παίρνει;

Η Τσιάπας καλύπτει έκταση 75.634,4 τ.χλμ., ήτοι 7,5 εκατομ. εκτάρια, και είναι η 8η πολιτεία του Μεξικού από άποψη έκτασης. 111 δήμοι και κοινότητες κατανέμονται σε 9 οικονομικές περιφέρειες, για την αποτελεσματικότερη εκμετάλλυσή τους. Εδώ, βρίσκουμε 40% των εθνικών ποικιλιών φυτών, 36% των ειδών θηλαστικών, 34% των βατραχοειδών και ερπετών, 66% των πτηνοειδών, 20% των ειδών ψαριών γλυκού νερού και 80% των ειδών πεταλούδας. Ετούτα τα εδάφη δέχονται το 9,7% των ετήσιων βροχοπτώσεων όλης της χώρας. Αλλά, η μεγαλύτερη πλουτοπαραγωγική πηγή της Τσιάπας είναι οι 3.250.000 κάτοικοί της, των οποίων τα δύο τρίτα ζουν και πεθαίνουν στην ύπαιθρο. Οι μισοί απ' αυτούς δεν έχουν πόσιμο νερό και τα δύο τρίτα δεν έχουν εγκαταστάσεις αποχέτευσης. 90% του πληθυσμού διαθέτουν ελάχιστα, αν όχι μηδενικά, έσοδα.

Οι συγκοινωνίες αποτελούν μια χονδροειδή γελοιογραφία για μια πολιτεία που παράγει πετρέλαιο, ηλεκτρισμό, καφέ, ξύλο και ζώα για το αθηναίο κτήνος. Μόνο τα 2/3 από τα κεφαλοχώρια διαθέτουν χαλικοστρωμένη ή ασφαλτοστρωμένη πρόσβαση. 12.000 κοινότητες δε διαθέτουν παρά αιωνόβιους χωματόδρομους. Οι σιδηρόδρομοι δεν ανταποκρίνονται στις ανάγκες του λαού της Τσιάπας, αλλά στις ανάγκες της καπιταλιστικής λεηλασίας, που κυριαρχεί από την εποχή του Πορφύριο Ντίαζ. Η σιδηροδρομική γραμμή που ακολουθεί την ακτή (η άλλη, από

τις δύο γραμμές που υπάρχουν, διασχίζει ένα μέρος του βορρά) χρονολογείται από την αρχή του αιώνα και το τονάζ της είναι περιορισμένο, λόγω της κακής κατάστασης των γεφυρών, οι οποίες υπάρχουν επίσης από την εποχή του Πορφύριου Ντίαζ. Το μοναδικό λιμάνι της Τσιάπας, το Πουέρτο Μαδέρο, δεν είναι παρά μια επιπλέον πόρτα από την οποία το κτήνος μπορεί να εξάγει αυτά που κλέβει.

Η παιδεία: Είναι η πιο κακή της χώρας. Στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση, το 72% των μαθητών δεν περνούν την πρώτη τάξη. Πάνω από τα μισά σχολεία δεν έχουν καλύτερο να προτείνουν από απόφοιτο της τρίτης τάξης και τα μισά δεν έχουν παρά ένα δάσκαλο για όλα τα μαθήματα. Υπάρχουν εκτιμήσεις με πολύ υψηλούς αριθμούς (που δε δημοσιεύονται) για την αποχή από τη σχολική ζωή παιδιών ιθαγενών, που αναγκάζονται να δουλέψουν. Σε οποιοδήποτε χωριό είναι πολύ συνηθισμένο να βλέπει κανείς παιδιά να μεταφέρουν ξύλα ή καλάμπόκι, να μαγειρεύουν ή να πλένουν κατά τις ώρες μαθημάτων. Από τις 16.058 αίθουσες διδασκαλίας που υπήρχαν το 1989, μόνο οι 1.096 βρίσκονταν στην κατοικούμενη από τους ιθαγενείς ζώνη.

Η βιομηχανία: Δείτε μόνοι σας: 40% της «βιομηχανίας» της Τσιάπας αποτελείται από αλευρόμυλους καλάμποκιού, κατασκευής τορτίγιας και ξύλινων επίπλων. Η μεγάλη βιομηχανία, ήτοι 2%, ανήκει στο μεξικάνικο κράτος (και σε λίγο στο εξωτερικό κεφάλαιο) και αφορά το πετρέλαιο και τον ηλεκτρισμό. Η μέση βιομηχανία, ήτοι 0,4%, αποτελείται από διυλιστήρια ζάχαρης, εργοστάσια συσκευασίας ψαριών και θαλασσινών, αλευριού, αοβέστη, γάλακτος και καφέ. Το 94,8% της βιομηχανίας κατατάσσεται στην κατηγορία της μικροβιομηχανίας.

Η υγεία των κατοίκων της Τσιάπας είναι ένα κραυγαλέο παράδειγμα της εξαθλίωσης που επιβάλλει η καπιταλιστική κυριαρχία: 1.500.000 άτομα (ήτοι το μισό περίπου του πληθυσμού της πολιτείας) δεν έχουν πρόσβαση σε καμιά υπηρεσία ιατρικής περίθαλψης. Σε κάθε 1000 κατοίκους αντιστοιχεί 0,2 ενός ιατρού, ήτοι 5 φορές λιγότερο από τον εθνικό μέσο όρο. 0,3 ενός καρδιακού νοσοκομείου αντιστοιχεί σε 1000 κατοίκους, ήτοι 3 φορές λιγότερο απ' ό,τι στο υπόλοιπο της χώρας. 1 χειρουργός αντιστοιχεί σε 100.000 κατοίκους, ήτοι 2 φορές λιγότερο από τον εθνικό μέσο όρο, 0,5 ενός γιατρού και 0,4 μιας νοσοκόμας για 1000 κατοίκους, ήτοι δύο φορές κάτω από τον εθνικό μέσο όρο.

Η διατροφή συναγωνίζεται σε εξαθλίωση την υγεία. Το 54% του πληθυσμού της Τσιάπας υποφέρει από υποσιτισμό, ποσοστό που ξεπερ-

νάει το 80% στις ορεινές περιοχές και τη ζούγκλα. Η μέση διατροφή ενός αγρότη αποτελείται από καφέ, ροζολ⁵, τορτίγιας και φασόλια.

Αυτό είναι όλο ό,τι αφήνει ο καπιταλισμός ως αμοιβή για όλα όσα παίρνει.

Αυτό το τμήμα του μεξικάνικου εδάφους, που προσαρτήθηκε με τη θέλησή του στη νεαρή ανεξάρτητη δημοκρατία το 1824, ήταν χαμένο μέσα στην εθνική γεωγραφία ως τη στιγμή που η πετρελαϊκή έκρηξη ήρθε να θυμίσει στη χώρα την ύπαρξη του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού (όπου βρίσκονται τα 82% των πετροχημικών εγκαταστάσεων της Pemex). Το 1990, τα 2/3 των δημόσιων επενδύσεων σ' αυτή την περιοχή πήγαν στον τομέα της ενέργειας. Αλλά η Τσιάπας δεν υποφέρει μόνο από τις πεντάχρονες μόδες: η εμπειρία της από τη λεηλασία και την εκμετάλλευση μετριέται με αιώνες. Όπως και σήμερα, το ξύλο, τα φρούτα, τα ζώα, οι άνθρωποι, έρρεαν, τότε, προς τις μητροπόλεις. Κατά τον τρόπο των κρατών-μπανανιών, αλλά σε περίοδο πλήρους απογείωσης του νεοφιλελευθερισμού και των «απελευθερωτικών επαναστάσεων», το Νοτιο-Ανατολικό Μεξικό εξακολουθεί να εξάγει πρώτες ύλες και εργατικά χέρια, όπως το κάνει εδώ και 500 χρόνια, και να εισάγει το βασικό προϊόν της καπιταλιστικής παραγωγής: την εξαθλίωση και το θάνατο.

Ένα εκατομμύριο ιθαγενείς κατοικούν σ' αυτά τα εδάφη και μοιράζονται με τους μιγάδες και τους *ladinos*⁶ έναν εφιάλτη αδικίας: η επιλογή που τους μένει εδώ, 500 χρόνια μετά τη «συνάντηση των δύο κόσμων», είναι να πεθάνουν ή από την εξαθλίωση ή από την καταπίεση. Το πρόγραμμα αντιμετώπισης της φτώχειας, αυτή η μικρή σοσιαλδημοκρατική σταγόνα που ραίνει σήμερα το μεξικάνικο κράτος και που, υπό τον Σαλίνας δε Κορτάρι, φέρει το όνομα Pronasol⁷, είναι μια γελοιογραφική φάρσα, που κοστίζει δάκρυα και αίμα σ' εκείνους οι οποίοι, κάτω απ' αυτές τις βροχές και αυτό τον ήλιο, συντρίβουν τη ραχοκοκαλιά τους.

Καλώς ήλθατε!... Βρίσκεστε στην πιο φτωχή πολιτεία της χώρας: την Τσιάπας.

Υποθέστε ότι εξακολουθείτε να οδηγείτε και ότι από την Οκοσκότ-

5. Σ.τ.μ.: Ροζολ: φαγητό με βάση το καλάμποκάλευρο.

6. Σ.τ.μ.: Ισπανόφωνοι μιγάδες.

7. Σ.τ.μ.: Εθνικό Πρόγραμμα Αλληλεγγύης.

λα καθηροίζετε ως την Τουξέτλα Γκουτιέρες, πρωτεύουσα της πολιτείας. Μη σταματάτε για πολύ: η Τουξέτλα Γκουτιέρες δεν είναι παρά μια μεγάλη αποθήκη, όπου συγκεντρώνεται η παραγωγή των άλλων περιοχών της πολιτείας. Εδώ καταφθάνει ένα μέρος του πλούτου, του οποίου ο τελικός προορισμός θα εξαρτηθεί από τις καπιταλιστικές σκοπιμότητες. Μη σταματάτε, δεν κάνετε άλλο παρά να αγγίζετε ακροθιγώς τα αμμοσταγή χείλη του άγριου κτήνους. Περάστε από την Τσιάπας ντε Κόσο χωρίς να δώσετε σημασία στο εργοστάσιο της Νεστέλε και επιχειρήστε την άνοδο προς το βουνό. Τι βλέπετε; Σωστά είδατε, μπήκατε σ' έναν άλλο κόσμο: τον κόσμο των ιθαγενών. Έναν άλλο κόσμο, αλλά έναν κόσμο γεμάτο βάσανα που μοιράζονται εκατομμύρια κάτοικοι άλλων περιοχών της χώρας.

Αυτός ο κόσμος των ιθαγενών κατοικείται από 300.000 *Tzeltals*, 300.000 *Tzotzils*, 120.000 *Chols*, 90.000 *Zoques* και 70.000 *Tojolabals*. Η ανώτατη κυβέρνηση αναγνωρίζει ότι οι μισοί «μόνο» απ' αυτούς τους ιθαγενείς είναι αναλφάβητοι.

Συνεχίστε το δρόμο προς το κυρίως βουνό και θα φτάσετε στην περιοχή που ονομάζεται *Λος Άλτος δε Τσιάπας*⁸. Εδώ, πριν από 500 χρόνια, οι ιθαγενείς ήταν η πλειοψηφία, κύριοι και αφέντες της γης και των νερών. Σήμερα, δεν είναι πλειοψηφία παρά σε ποσότητα και σε φτώχεια. Συνεχίστε, προχωρήστε ως το Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας, που 100 χρόνια πριν ήταν η πρωτεύουσα της πολιτείας, αλλά οι καβγάδες μεταξύ των αστών τής στέρησαν αυτό το αμφίβολο προνόμιο, να είναι πρωτεύουσα της πιο φτωχής πολιτείας του Μεξικού. Όχι, μη σταματάτε, αν η Τουξέτλα Γκουτιέρες είναι μια μεγάλη αποθήκη, το Σαν Κριστόμπαλ είναι μια μεγάλη αγορά. Από χιλιάδες μονοπάτια καταφθάνει ο φόρος των ιθαγενών στον καπιταλισμό: *Tzotzils*, *Tzeltals*, *Chols*, *Tojolabals* και *Zoques*, όλοι φέρνουν κάτι: ξυλεία, καφέ, ζώα, υφάσματα, χειροτεχνικά προϊόντα, φρούτα, λαχανικά, καλαμπόκι. Όλοι τους φεύγουν με κάτι: αρρώστια, αμάθεια, κοροϊδία και θάνατο. Είναι η πιο φτωχή περιοχή της πιο φτωχής πολιτείας του Μεξικού. Καλώς ήλθατε στο Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας, «πόλη αποικιακή», όπως την αποκαλούν οι *coletos*⁹, αλλά της οποίας το μεγαλύτερο μέρος

των κατοίκων είναι ιθαγενείς. Καλώς ήλθατε στη μεγάλη, ανακαινισμένη αγορά του *Pronasol*. Εδώ όλα πουλιούνται κι αγοράζονται, εκτός από την αξιοπρέπεια των ιθαγενών. Εδώ, όλα είναι ακριβά, εκτός απ' το θάνατο. Αλλά, μη σταματάτε, συνεχίστε το δρόμο σας, θαυμάστε την τουριστική υποδομή: το 1988, η πολιτεία είχε 6.270 δωμάτια ξενοδοχείων, 139 εστιατόρια και 42 ταξιδιωτικά γραφεία: εκείνη τη χρονιά ήρθαν 58.098 τουρίστες, που άφησαν 250 δισ. πέσος στα χέρια των ξενοδόχων και των εστιατόρων.

Κάνετε το λογαριασμό; Εντάξει; Είναι σωστός: Υπάρχουν περίπου 7 δωμάτια για 1000 τουρίστες, αλλά 0,3 κρεβάτια νοσοκομείου για 1000 κατοίκους της Τσιάπας. Ωραία, αφήστε αυτούς τους λογαριασμούς και συνεχίστε, ξεπεράστε, παίρνοντας τις απαραίτητες προφυλάξεις, αυτές τις τρεις γραμμές αστυνομικών που τρέχουν στην άκρη του δρόμου, περάστε μπροστά από το στρατόπεδο της Δημόσιας Ασφάλειας και συνεχίστε, ανάμεσα στα ξενοδοχεία, τα εστιατόρια και τα μεγάλα καταστήματα, πριν πάρετε την έξοδο προς το Κομιτάν. Αφήνοντας πίσω την περιφρημη «κατσαρόλα» του Σαν Κριστόμπαλ και ακολουθώντας αυτόν το δρόμο θα δείτε τις περιφρημες σπηλιές του Σαν Κριστόμπαλ, περιτριγυρισμένες από πυκνά δάση. Βλέπετε αυτή την πινακίδα; Όχι, μην κάνετε λάθος, αυτό το φυσικό πάρκο το διαχειρίζεται ο... στρατός! Χωρίς να συνέλθετε από την έκπληξη σας, συνεχίστε... Βλέπετε; Μοντέρνα κτίρια, ωραία σπίτια, αφαλτοστρωμένοι δρόμοι... Ένα πανεπιστήμιο, είπατε; Ένα συγκρότημα εργατικών κατοικιών; Όχι, κοιτάξτε καλά την πινακίδα δίπλα απ' τα πυροβόλα και διαβάστε: «Γενικό Επιτελείο της 31ης στρατιωτικής ζώνης». Με τη ρετίνη ακόμη να πονάει απ' αυτή την τραυματική πρασινοχακή εικόνα, φτάνετε στη διασταύρωση. Αποφασίστε, τώρα, να μην πάτε στο Κομιτάν, θα γλιτώσετε τη θλίψη να διαπιστώσετε ότι, μερικά μέτρα πιο πέρα, πάνω στο λόφο που λέγεται *δελ Εξτρανχιέρο*¹⁰, βορειοαμερικάνικο στρατιωτικό προσωπικό χειρίζεται ένα ραντάρ και διδάσκει τη συντήρησή του σε Μεξικάνους συναδέλφους του. Καλύτερα είναι να πάτε προς το Οκοσίγκο, μιας και η οικολογία και όλες αυτές οι ασυναρτησίες είναι της μόδας. Ατενίστε αυτά τα δέντρα, αναπνεύστε βαθιά... Είστε καλύτερα; Ναι; Τότε κρατάτε το βλέμμα στραμμένο προς τ' αριστερά, γιατί, αλλιώς, στο 7ο χιλιόμετρο

8. Σ.τ.μ.: Τα υψώματα της Τσιάπας.

9. Σ.τ.μ.: Οι αστοί του Σαν Κριστόμπαλ.

10. Σ.τ.μ.: Λόφος του Ξένου.

θα δείτε μια άλλη μεγαλοπρεπή κατασκευή που φέρει την ευγενή επιγραφή ΑΛΛΗΛΕΓΓΥΗ στην πρόσοψη. Μα, μην κοιτάτε, σας λέω να κοιτάτε απ' την άλλη πλευρά, δεν καταλαβαίνετε ότι αυτό το ολοκαίνουργιο κτίριο είναι... μια φυλακή; (Οι κακές γλώσσες λένε ότι είναι ένα από τα πλεονεκτήματα που προσφέρει η Pronasol: τώρα οι χωρικοί δε θα χρειάζεται να κάνουν τον κόπο να πάνε μέχρι το Σέρο Χουέκο, τη φυλακή της πρωτεύουσας της πολιτείας). Ελάτε, φίλε μου, μην αποθαρρύνεστε, το χειρότερο είναι πάντα κρυμμένο: η υπερβολική φτώχεια διώχνει τον τουρισμό... Συνεχίστε, κατηφορίστε ως το Χουιζιάν, ανηφορίστε ως το Οξιοίκ, δείτε το θαυμάσιο καταρράχτη απ' όπου γεννιέται το ποτάμι Χατατέ, του οποίου τα νερά διασχίζουν τη ζούγκλα Λακαντόνα, περάστε από την Κουξουλά και μην παίρνετε την παράκαμψη που οδηγεί στο Αλταμιράνο, πηγαίνετε καλύτερα στο Οκοσίγκο: την «πόρτα της ζούγκλας Λακαντόνα»...

Ωραία, σταματήστε μια στιγμή. Μια μικρή βόλτα στα γρήγορα μέσα στην πόλη... Τα κυριότερα κέντρα ενδιαφέροντος; Ιδού: αυτά τα δύο μεγάλα κτίρια στην είσοδο είναι μπουρδέλα· αυτό εδώ είναι μια φυλακή, εκείνο είναι μια εκκλησία· και το άλλο, παραπέρα, είναι η *Ganadera*¹¹· εκείνο το κτίριο είναι οι στρατώνες του ομοσπονδιακού στρατού, εκεί κάτω είναι τα δικαστήρια, πιο πέρα το Δημαρχείο και λίγο προς τα εδώ η έδρα της Pemex. Το υπόλοιπο της πόλης δεν είναι παρά μικρά σπιτάκια στριμωγμένα το ένα πάνω στ' άλλο, που τρέμουν στο πέρασμα των γιγάντιων βυτιοφόρων της Pemex και των μικρών φορτηγών των γαιοκτημόνων.

Πώς το βρίσκετε, λουπόν; Σαν μια χασιέντα της εποχής του Πορφύριο Ντίαζ; Μα πάνε 75 χρόνια που έχουν τελειώσει όλα αυτά. Όχι, μην παίρνετε αυτό τον κακό δρόμο που πάει στο Σαν Κουέντιν, απέναντι από τη διατηρητέα περιοχή των Γαλάζιων Βουνών. Τραβάτε, μάλλον, μέχρι το σημείο που σμίγουν τα ποτάμια Χατατέ και Πέρλας κι εκεί, μην κατεβαίνετε, μην περπατάτε επί τρία οχτάωρα, μη φτάνετε στο Σαν Μαρτίν, μη βλέπετε ότι πρόκειται για έναν κοινοτικό χώρο πολύ φτωχό και πολύ μικρό, μην πλησιάζετε σ' αυτό το υπόστεγο που καταρρέει και του οποίου οι τοίχοι είναι ερειπωμένοι και σκουριασμένοι. Αναρωτιέστε τι είναι αυτό το πράγμα; Ε, λουπόν, καμιά φορά είναι η εκκλησία,

άλλες φορές είναι το σχολείο κι άλλες πόλι φορές αίθουσα συγκεντρώσεων. Αυτή τη στιγμή στεγάζεται εκεί το σχολείο, είναι 11 η ώρα το πρωί. Όχι, όχι, μην πλησιάζετε, μην κοιτάτε μέσα, μη βλέπετε αυτές τις τέσσερις ομάδες παιδιών που είναι ημίγυμνα και γεμάτα ψείρες και αμοιβάδες, μη βλέπετε τους τέσσερις νέους ιθαγενείς που κάνουν τους δασκάλους για ένα μισθό πείνας, τον οποίο είναι υποχρεωμένοι να πάνε να τον πάρουν περπατώντας τρεις μέρες δρόμο· μη βλέπετε πως το μόνο χώρισμα ανάμεσα σε μια «τάξη» και μια άλλη είναι ένας μικρός διάδρομος. Μέχρι ποια τάξη δίνονται μαθήματα εδώ; Ως την τρίτη. Μην κοιτάτε αυτές τις ταμπέλες, το μόνο πράγμα που η κυβέρνηση έστειλε σ' αυτά εδώ τα παιδιά, μην τις κοιτάτε, είναι ταμπέλες για την πρόληψη του AIDS...

Είναι καλύτερα να συνεχίσουμε γυρίζοντας στον ασφαλτοστρωμένο δρόμο. Ναι, ναι, ξέρω ότι είναι σε κακή κατάσταση. Ας εγκαταλείψουμε το Οκοσίγκο και συνεχίστε να θαυμάζετε αυτές τις εκτάσεις... Οι ιδιοκτήτες τους; Ναι, μεγαλογαιοκτήμονες. Τι παράγουν; Τρέφουν ζώα και παράγουν καφέ, καλαμπόκι... Είδατε το Εθνικό Ινστιτούτο Ιθαγενών; Ναι, στην έξοδο της πόλης. Είδατε αυτά τα αστραφτερά φορτηγά; Δίνονται επί πιστώσει στους ιθαγενείς χωρικούς της περιοχής, δε δουλεύουν παρά με αμόλυβδη βενζίνη, λόγω αυτής της ιστορίας περί προστασίας του περιβάλλοντος... Πώς είπατε; Δε βρίσκει κανείς αμόλυβδη στο Οκοσίγκο; Είναι αλήθεια, αλλά αυτό είναι λεπτομέρεια... Ναι, έχετε δίκιο, η κυβέρνηση ενδιαφέρεται για την τύχη των χωρικών. Πράγματι, οι κακές γλώσσες ισχυρίζονται ότι υπάρχουν αντάρτες σ' αυτά τα βουνά κι ότι η βοήθεια της κυβέρνησης αποσκοπεί στην εξαγορά της νομιμοφροσύνης των ιθαγενών, αλλά αυτά δεν είναι παρά φήμες. Ορισμένοι επιχειρούν, σίγουρα, να αμαυρώσουν το έργο της Pronasol... Πώς είπατε; Η Επιτροπή Άμυνας των Πολιτών; Α, μάάλιστα! Πρόκειται για μια ομάδα «ηρωικών» μεγαλοκτηνοτρόφων, εμπόρων και διεφθαρμένων συνδικαλιστών, που συγκροτούν τις «λευκές φρουρές» για τις εκμενώσεις κατελημμένων από ακτήμονες ιθαγενείς γαιών και την τρομοκρατία των κατοίκων. Όχι, όπως σας είπα, οι πρακτικές της εποχής του Πορφύριο Ντίαζ έχουν τελειώσει εδώ και 75 χρόνια... Είναι καλύτερα να συνεχίσουμε το δρόμο μας... Στη διασταύρωση, εκεί κάτω, στρίψτε αριστερά. Όχι, μην πάτε στην Παλένκε. Ας συνεχίσουμε καλύτερα κι ας περάσουμε από το Τσιλόν... Είναι όμορφο, έτσι; Ναι, το Γιαχάλόν... πολύ μοντέρνο, υπάρχει, μάάλιστα, και ένα πρατήριο βενζίνης...

11. Σ.τ.μ.: Έδρα της Ένωσης Κτηνοτρόφων.

Κοιτάξτε, εκεί κάτω είναι μια τράπεζα, κι εκεί το δημαρχείο· λίγο πιο δω το δικαστήριο, η *ganadera*, κι εκεί πέρα οι στρατώνες... Ακόμη πάει ο νους σας σ' αυτή την ιστορία της χασιέντα της εποχής του Πορφύριου Ντίας; Πάμε να φύγουμε και μην κοιτάτε αυτό το μοντέρνο κτίριο στην έξοδο της πόλης προς την κατεύθυνση της Τίτα και Σαμπανίλα, μην κοιτάτε τη θαυμάσια επιγραφή ΑΛΛΗΛΕΓΥΗ που φωτίζει την είσοδο, είναι καλύτερα να μη δείτε ότι είναι μια... φυλακή.

Ωραία, να μαστε στη διασταύρωση. Τώρα, επιστροφή στο Οκισίγκο... Τι; Παλένκε; Είστε σίγουρος; Εντάξει, πάμε... Ναι, ωραία χωράφια. Ε, ναι, μεγάλοι γαιοκτήμονες. Έτσι ακριβώς; ζωοτροφεία, καφές, ξυλεία. Κοιτάξτε, είμαστε ήδη στην Παλένκε. Να κάνουμε μια γρήγορη επίσκεψη στην πόλη; Ωραία! Αυτά είναι ξενοδοχεία, εκείνα κει εστιατόρια, από δω το δημαρχείο, τα δικαστήρια· αυτοί είναι οι στρατώνες του στρατού κι εκεί πέρα... Πώς; Όχι, ξέρω κίολας αυτό που θέλετε να μου πείτε... Μην το λέτε, όχι... Κουραστήκατε; Εντάξει, ας σταματήσουμε λίγο. Δε θέλετε να δείτε τις πυραμίδες; Όχι; Εντάξει. Σι Νιτς¹²; Ε, ναι, ήταν μια πορεία των ιθαγενών. Ναι, από δω ως την Πόλη του Μεξικού. Με τα πόδια, μάλιστα. Πόσο; Χίλια εκατόν έξι χιλιόμετρα. Με ποιο αποτέλεσμα; Δέχτηκαν να ακούσουν τα αιτήματα. Ναι, αυτό ήταν όλο. Είστε ακόμη κουρασμένος; Πιο πολύ από πριν; Ας περιμένουμε, τότε... Τραβάμε για Μποναμπάκ; Ο δρόμος είναι σε πολύ κακή κατάσταση. Εντάξει, πάμε. Ναι, η διαδρομή είναι πανοραμική... Αυτό το ψηλό κτίριο, εκεί πέρα, είναι του ομοσπονδιακού στρατού, το άλλο του ναυτικού, το άλλο των δικαστηρίων κι εκείνο εκεί, στην άκρη, ανήκει στην κυβέρνηση. Ρωτάτε αν είναι παντού έτσι; Όχι, συχνά συναντάμε μια διαδήλωση χωρικών. Είστε πάλι κουρασμένος; Θέλετε να γυρίσουμε; Εντάξει. Να δείτε άλλα μέρη; Διαφορετικά; Σε ποια χώρα; Στο Μεξικό; Τα ίδια πράγματα θα δείτε παντού, τα χρώματα αλλάζουν, καθώς και η γλώσσα, ή το τοπίο, τα ονόματα, αλλά οι άνθρωποι, η εκμετάλλευση, η εξαθλίωση και ο θάνατος είναι παντού τα ίδια. Μα, ψάξτε και θα δείτε. Ναι, και καλή τύχη... Κι αν χρειαστείτε έναν ξεναγό, μην ξεχάσετε να με ειδοποιήσετε, είμαι στη διάθεσή σας... Α, κάτι άλλο; Δε θα είναι πάντα έτσι. Ένα άλλο Μεξικό; Όχι, αυ-

τό... Σας μιλάω για άλλο πράγμα, κάτι σαν άλλος αέρας που αρχίζει να πνέει, σαν ένας καινούργιος άνεμο που αρχίζει να σπριώνεται...

Δεύτερο κεφάλαιο

Όπου γίνεται λόγος για έναν κυβερνήτη - μαθητευόμενο αντι-βασιλιά, τον ηρωικό του αγώνα κατά του προοδευτικού κλήρου και των περπιτετιών του με τους φευδάρχεις αφεντάδες της κτηνοτροφίας, του καφέ και του εμπορίου.

Όπου γίνεται επίσης λόγος για άλλα γεγονότα, το ίδιο φανταστικά.

Μια φορά κι έναν καιρό, ήταν ένας αντι-βασιλιάς, σοκολατένιος, με μια μύτη ψιτικένια. Ο μαθητευόμενος αντι-βασιλιάς, ο κυβερνήτης Πατροτσίνιο Γκονζάλες Γκαρίδο¹³, αναδιοργάνωσε τη γεωγραφία της Τσιάπας, μιμούμενος τις μεθόδους των μοναρχών που όριζε το ισπανικό στέμμα την εποχή της κατάκτησης. Η διαχείριση των χώρων της υπαίθρου και των πόλεων είναι μια από τις πιο σύνθετες αρμοδιότητες της εξουσίας, αλλά όταν ασκείται με την αδεξιότητα του κ. Γκονζάλες Γκαρίδο φτάνει σε ύψη μιας απολαυστικότητας ηλιθιότητας. Ο αντι-βασιλιάς αποφάσισε ότι οι πόλεις που διαθέτουν υπηρεσίες και άλλα πλεονεκτήματα, πρέπει να ανήκουν αποκλειστικά σ' αυτούς που τα έχουν ήδη όλα. Αποφάσισε ακόμη, ο αντι-βασιλιάς, ότι η μάζα του πληθυσμού είναι μια χαρά έξω απ' αυτές τις πόλεις, στον αέρα και στο κρύο κι όλα τα βίτσια του καιρού, κι ότι η μόνη θέση που της αξίζει είναι στις φυλακές, που δεν είναι, άλλωστε, από τις πιο άνετες. Γι' αυτό έχτισε τις φυλακές έξω από τις πόλεις, για να μην ενοχλεί η παρουσία αυτής της εγκληματικής και ανεπιθύμητης μάζας τους κυριούς και τις κυρίες που τις κατοικούν. Οι φυλακές και τα στρατόπεδα είναι τα κυριότερα έργα που έκανε αυτός ο κυβερνήτης της Τσιάπας. Η φίλια που τον συνδέει με τους μεγαλογαιοκτήμονες και τους ισχυρούς εμπόρους δεν είναι μυστική για κανέναν, ούτε βέβαια και η βαθύτατη απέχθειά του για τους τρεις επισκόπους της πολιτείας. Η επισκοπή του Σαν Κριστόμπαλ, με επικεφαλής τον επίσκοπο Σαμουέλ Ρουίξ¹⁴, αντιπροσωπεύει μια διαρκή ενό-

12. Σ.τ.μ.: Σι Νιτς = το μυρμήγκι. Από δω άρχισε, το 1992, η πορεία 400 ιθαγενών για την Πόλη του Μεξικού, σε ένδειξη διαμαρτυρίας για τις μαζικές φυλακίσεις ιθαγενών και για να υποβάλουν στην κυβέρνηση κατάλογο 30 διεκδικήσεων.

13. Σ.τ.μ.: Ο κυβερνήτης της Τσιάπας από το 1988 κι ένας από τους πιο καταπιεστικούς της ιστορίας αυτής της περιοχής.

14. Σ.τ.μ.: Οι σχετικά προοδευτικές τάσεις του Ρουίξ καταδικάστηκαν από το Βατικανό και τον εισαγγελέα του στο Μεξικό, οι οποίοι ζήτησαν την παραίτησή του το 1993.

χληση για τα αναδιοργανωτικά σχέδια του Γκονζάλες Γκαρίδο. Η επιθυμία του να εκμοντερνίσει την παράλογη δομή εκμετάλλευσης και λεηλασίας της Τσιάπας σκοντάφτει στην ισχυρογνωμία κληρικών και λαϊκών καθολικών που πρεσβεύουν και βιώνουν μια φιλόπρωχη αντίληψη.

Ενισχυόμενος από τα φαρισαϊκά συγχαρητήρια του επισκόπου της Τούξτλα, Αγκίρε Φράνκο, και τη σωπηλή επιδοκμασία του επισκόπου της Ταπατσούλα, ο Γκονζάλες Γκαρίδο ενθαρρύνει και υποστηρίζει τις «ηρωικές» συνωμοσίες των μεγαλοκτηνοτρόφων και εμπόρων εναντίον των μελών της επισκοπής του Σαν Κριστόμαλ. «Οι ομάδες του Don Samuel», όπως τις αποκαλούν συχνά, δεν αποτελούνται από άπειρους πιστούς: Πριν ακόμη να ονειρευτεί καν, ο Πατροσίνιο Γκονζάλες Γκαρίδο, ότι θα γινόταν κυβερνήτης της Πολιτείας, η επισκοπή του Σαν Κριστόμαλ δε λας Κάσας κήρυττε ήδη το δικαίωμα στην ελευθερία και τη δικαιοσύνη. Για μια από τις πιο οπισθοδρομικές αστικές τάξεις της χώρας, την αγροτική αστική τάξη, αυτές οι λέξεις δεν έχουν παρά μία έννοια: την εξέγερση. Και, όλοι αυτοί, οι «πατριώτες», αυτοί οι «πιστοί», οι μεγαλογαιοκτήμονες και οι έμποροι, ξέρουν πώς να σταματήσουν τις εξεγέρσεις: Η ύπαρξη και η δραστηριότητα των «λευκών φρουρών» που εξοπλίζονται με δικά τους χρήματα και εκπαιδεύονται από μέλη του ομοσπονδιακού στρατού, αστυνομικούς της Ασφάλειας και τις δικαστικές αρχές της πολιτείας, είναι πασίγνωστη μεταξύ των χωρικών που υφίστανται τις προεβολές, τους βασανισμούς και τις σφαίρες τους.

Πριν από μερικούς μήνες συνελήφθη ο Χοέλ Παδρόν, παπάς της ενορίας του Σιμοχιβέλ. Κατηγορούμενος από τους μεγαλοκτηνοτρόφους αυτής της περιοχής ότι παρακίνησε χωρικούς σε καταλήψεις γαιών κι ότι συμμετείχε σ' αυτές, κλείστηκε, από τις αρχές της πολιτείας, στις φυλακές του Σέρο Χουέκο, που βρίσκονται στην πρωτεύουσα της πολιτείας. Χάρη στην κινητοποίηση των μελών της επισκοπής του Σαν Κριστόμαλ (οι επισκοπές της Ταπατσούλα και της Τούξτλα έλαμψαν διά της απουσίας τους) και μια ομοσπονδιακή παρέμβαση, επιτεύχθηκε η απελευθέρωσή του.

Κι ενώ χιλιάδες χωρικών διαδήλωναν στην Τούξτλα Γκουτιέρρες απαιτώντας την απελευθέρωση του κληρικού, οι μεγαλοκτηνοτρόφοι του Οκοσίγκο έστειλαν τις περήφανες λευκές φρουρές τους να πετάξουν έξω άλλους καταλήψεις στο Ελ Μονομάλ: 400 λευκοφρουροί, εξοπλισμένοι από τους μεγαλογαιοκτήμονες, ξυλοκόπησαν και κατέστρεψαν, έκαψαν σπίτια, κακοποίησαν γυναίκες ιθαγενών και δολοφόνησαν πυ-

ροβολώντας τον στο πρόσωπο το χωρικό Χουάν. Μετά την έξωση, οι λευκοφρουροί, επί το πλείστον αγελαδοβοσκοί και μικροϊδιοκτήτες, υπερέφρανοι που συμμετείχαν σε επιθέσεις δίπλα σε νέους μεγαλογαιοκτήμονες, αλώνιζαν στους δρόμους της περιοχής επιβιβαζόμενοι σε μεγάλα αγροτικά φορτηγά που τους είχαν παραχωρήσει οι αφέντες τους. Επιδεικνύοντας προκλητικά τα όπλα τους, μεθυσμένοι και μαστουρωμένοι, κραύγαζαν «Η ένωση μεγαλοκτηνοτρόφων είναι η καλύτερη!» και προειδοποιούσαν όλο τον κόσμο ότι αυτό δεν ήταν παρά μια αρχή. Οι τοπικές αρχές του Οκοσίγκο και ο στρατός απολάμβαναν αμέριμνοι και από τα πρώτα καθίσματα τη θριαμβευτική παρέλαση των πιστολέρος.

Στην Τούξτλα Γκουτιέρρες, περίπου 10.000 χωρικοί διαδήλωναν για την απελευθέρωση του Χοέλ Παδρόν. Σε μια γωνιά του Οκοσίγκο, η χήρα του Χουάν κήδευε μόνη το θύμα του ένοχου μεγαλογαιοκτήμονα. Δεν υπήρξε ούτε νεκρώσιμη πομπή ούτε η παραμικρή υπογραφή διαμαρτυρίας για το θάνατο του Χουάν. Αυτή είναι η Τσιάπας.

Πρόσφατα, ο αντι-βασιλιάς Γκονζάλες Γκαρίδο βρέθηκε στο επίκεντρο ενός άλλου σκανδάλου που ήρθε στο φως της δημοσιότητας γιατί τα θύματα απευθύνθηκαν στα ΜΜΕ για να καταγγείλουν την αδικία που υπέστησαν. Με την ετήσια προϋκοδότηση του αντι-βασιλιά, οι φεουδάρχες αφέντες του Οκοσίγκο οργάνωσαν την Επιτροπή Άμυνας των Πολιτών, την πιο ολοκληρωμένη επιχείρηση θεσμοποίησης των νεο-πορφυρίστικων λευκών φρουρών που επιβάλλουν την τάξη στην Τσιάπας. Τίποτα δε θα είχε συμβεί, βέβαια, αν δεν είχε ανακαλυφθεί η συνωμοσία που είχε οργανωθεί για τη δολοφονία του κληρικού Πάμπλο Ιμπαρέν και της μοναχής Μαρία δελ Κάρμεν, καθώς και του επικεφαλής της επισκοπής Σαμουέλ Ρουίζ. Η αποκάλυψη της συνωμοσίας έγινε από τίμμα μερίδα του Τύπου της Τσιάπας — υπάρχει ακόμη — και έγινε γνωστή η υπόθεση σε όλη τη μεξικάνικη επικράτεια. Υπήρξαν ανακλήσεις και διαψεύσεις, ο αντι-βασιλιάς δήλωσε ότι διατηρεί καλές σχέσεις με την εκκλησία και ανέθεσε ειδικά τη διερεύνηση της υπόθεσης στον εισαγγελέα. Η έρευνα δεν έδωσε κανένα αποτέλεσμα και όλα έγιναν μέλι γάλα.

Κατά την ίδια περίοδο κυβερνητικές υπηρεσίες δημοσίευαν στοιχεία που προκαλούν ρίγος. Στην Τσιάπας πεθαίνουν κάθε χρόνο 14.500 άτομα. Πρόκειται για το πιο υψηλό ποσοστό θνησιμότητας σε όλη τη χώρα. Οι αιτίες; Ιάσιμες αρρώστιες; αναπνευστικές λοιμώξεις, εντερίτιδες, παρασιτώσεις, ελονοσία, αμοιβάδες, σαλμονέλα, ψώρα, φυματίωση, τράχωμα, τύφος, χολέρα, ιλαρά. Οι κακές γλώσσες ισχυρίζονται ότι ο

πραγματικός αριθμός θανάτων ξεπερνάει τις 15.000, αλλά δεν υπολογίζονται οι νεκροί των περιθωριακών ζωνών όπου ζει, ωστόσο, η πλειοψηφία των κατοίκων αυτής της Πολιτείας... Στη διάρκεια των 4 ετών «αντι-βασιλείας» του Πατροτσίνιο Γκονζάλες Γκαρίδο, πάνω από 60.000 κάτοικοι της Τσιάπας, φτωχοί στην πλειοψηφία τους, έχουν πεθάνει. Ο πόλεμος, που διεξάγουν εναντίον του λαού ο «αντι-βασιλιάς» και οι φεουδάρχες αφέντες, υποδύεται μορφές πιο λεπτές από εκείνες των βομβαρδιστικών. Ο τοπικός και εθνικός Τύπος δεν αφιέρωσε ούτε μια γραμμή σ' αυτή την προμελετημένη μαζική δολοφονία που κοστίζει, ακόμα αυτή τη στιγμή, ζωές και εδάφη, όπως τον καιρό της ισπανικής κατάκτησης.

Η Επιτροπή Άμυνας των Πολιτών συνεχίζει το προσηλυτικό της έργο, πραγματοποιεί συγκεντρώσεις για να πείσει τους πλούσιους και τους φτωχούς της πόλης του Οκοσίγχο ότι πρέπει να οργανωθούν και να εξοπλιστούν, για να αντιμετωπίσουν την εισβολή των χωρικών στις πόλεις διότι θα καταστρέψουν τα πάντα, λένε, χωρίς να σεβαστούν ούτε τους πλούσιους ούτε τους φτωχούς. Και ο «αντι-βασιλιάς» χαμογελάει επιδοκιμαστικά.

Τρίτο κεφάλαιο

Όπου βλέπουμε πώς ο «αντι-βασιλιάς» είχε μια φαινή ιδέα την οποία έθεσε σε εφαρμογή και πώς η αυτοκρατορία αποφάσισε με διάταγμα ότι ο σοσιαλισμός πέθανε και, κατενθουσιασμένη, άρχισε να διαδίδει το νέο, προς αγάλληση των ισχυρών, απόγνωση των ταλαντευομένων και αδιαφορία των περισσοτέρων.

Όπου βλέπουμε επίσης ότι, κατ' ορισμένους, ο Ζαπάτα δεν πέθανε, καθώς και άλλα γεγονότα που προκαλούν αμηχανία.

Ο «αντι-βασιλιάς» ανησυχεί. Οι χωρικοί αρνούνται να χειροκροτήσουν τη θεσμοποιημένη θανάτωσή τους που έχει τώρα γραφτεί στο τροποποιημένο άρθρο 27 του Συντάγματος. Ο «αντιβασιλιάς» λυσσάει απ' το κακό του. Οι εκμεταλλεζόμενοι δεν είναι ευτυχημένοι που τους εκμεταλλεύονται. Αρνούνται να προσέλθουν εν πομπή και να πάρουν την ελεημοσύνη της Προπασό. Ο «αντι-βασιλιάς» είναι απελπισμένος, συμβουλεύεται τους συμβούλους του. Του επαναλαμβάνουν μια πανάρχαια αλήθεια: Δε φτάνει, για να κυριαρχήσει κανείς, να χτίσει φυλακές και στρατόπεδα. Πρέπει, επίσης, να δαμάσει τη σκέψη. Ο «αντι-βασιλιάς»

περιφέρεται ανήσυχος μέσα στο μεγαλοπρεπές ανάκτορό του. Σε μια στιγμή σταματάει, χαμογελάει και γράφει...

ΧΕΟCH¹⁵: Ραπ και ψέματα για τους χωρικούς.

Οκοσίγχο και Παλένκε, Κανκούκ και Τσιλόν, Αλταμιράνο και Γιαλαχόν, οι ιθαγενείς γιορτάζουν. Ένα νέο δώρο της ανώτατης κυβέρνησης χαροποιεί τους εργάτες γης και τους μικροϊδιοκτήτες, τους αγρότες χωρίς γη και τους καλλιεργητές των κοινοτικών ιδιοκτησιών. Διαθέτουν τώρα έναν τοπικό ραδιοσταθμό, του οποίου η εμφάνιση φτάνει αυτή τη φορά, είναι αλήθεια, ως τις πιο απόμακρες γωνιές του ανατολικού τμήματος της Τσιάπας. Τα προγράμματά του είναι απ' τα πιο κατάλληλα: παραδοσιακή ελαφρά μουσική και ραπ μεταδίδουν το καλό νέο. Η ύπαιθρος της Τσιάπας εκμυστερνίζεται. Ο ΧΕΟCH μεταδίδει από την επαρχιακή πρωτεύουσα Οκοσίγχο στη συχνότητα των 600 Mghz, από τις 4 το πρωί ως τις 10 το βράδυ. Οι ειδήσεις του είναι κατάσπαρτες από ψέματα: Για την «αποπροσανατολιστική» προπαγάνδα των «ανατρεπτικών» κληρικών μεταξύ των χωρικών, την άφθονη εισροή πιστώσεων που στην πραγματικότητα δε θα φτάσουν ποτέ στους ιθαγενείς, την αναγγελία δημόσιων έργων που δε θα δει κανείς. Ο εξοχότατος «αντι-βασιλιάς» βρίσκει επίσης το χρόνο να μεταδώσει από τον ΧΕΟCH τις απειλές του και να υπενθυμίσει σ' όλο τον κόσμο ότι δεν είναι όλα ψέματα και ραπ, ότι υπάρχουν επίσης φυλακές και στρατόπεδα, καθώς κι ένας ποινικός κώδικας απ' τους πιο καταπιεστικούς του Μεξικού, που τιμωρεί οποιαδήποτε εκδήλωση λαϊκής δυσαρέσκειας. Τα παραπτώματα της στάσης, της εξέγερσης κ.λπ., που αναφέρονται στα άρθρα αυτού του νόμου, αποδεικνύουν ότι ο «αντι-βασιλιάς» είναι αποφασισμένος να κάνει καλά τη δουλειά του. Τελεία και παύλα.

Άλλωστε, δεν υπάρχει τίποτα για το οποίο αξίζει να αγωνιστεί κανείς. Ο σοσιαλισμός πέθανε. Ζήτη ο κομπορμισμός και οι ρεφόρμες, κι ο εκμυστερνισμός κι ο καπιταλισμός και τα αδυσώπητα «και τα λοιπά» που επακολουθούν και προστίθενται. Ο «αντι-βασιλιάς» και οι φεουδάρχες αφέντες χορεύουν και γελούν σε πλήρη ευφορία, μέσα στα ανάκτορα και τα αρχοντικά τους. Οι πανηγυρισμοί τους σκορπίζουν την αμηχανία σε ορισμένους από τους σπάνιους ανεξάρτητους στοχαστές που ζουν σε τούτα τα μέρη και οι οποίοι, ανίκανοι να καταλάβουν,

15. Σ.τ.μ.: ΧΕΟCH: ραδιοφωνικός σταθμός του Οκοσίγχο.

αφήνουν να τους νικήσει η απελπισία και μεταμελούνται. Είναι αλήθεια, λένε, γιατί να παλέψουμε; Ο συσχετισμός δυνάμεων είναι δυσμενής. Δεν είναι κατάλληλη η στιγμή... Πρέπει να περιμένουμε ακόμη... ίσως για χρόνια... φυλαχτείτε απ' τους τυχοδιώκτες. Ας είμαστε λογικοί. Να μην κινηθεί τίποτα στην ύπαιθρο και τις πόλεις, να διαωμιστεί η υπάρχουσα κατάσταση. Ο σοσιαλισμός πέθανε. Ζήτη το κεφάλαιο. Το ραδιόφωνο, ο Τύπος και η τηλεόραση το διακηρύσσουν. Ορισμένοι παλιοί σοσιαλιστές, που επανήλθαν στο δρόμο της λογικής και δήλωσαν μετάνοια, το επαναλαμβάνουν. Αλλά δεν τις ακούν όλοι τις φωνές της απελπισίας και του κομπορρηματισμού. Δεν αφήνονται όλοι να γλιστρήσουν στην κατρακύλα της απογοήτευσης. Οι περισσότεροι, τα εκατομμύρια άνθρωποι, εξακολουθούν να μην ακούν τη φωνή του ισχυρού, και οι αναποφάσιστοι δεν μπορούν ν' ακούσουν γιατί τους έχουν ξεκουφάνει οι λυγμοί και το αίμα που η εξαθλίωση και ο θάνατος ουρλιάζουν στ' αυτιά τους. Όμως, όταν έχουν μια στιγμή ανάπαυλας, γιατί αυτό συμβαίνει ακόμη, ακούν μια άλλη φωνή, όχι αυτή που έρχεται από πάνω, αλλά εκείνη που φέρνει ο άνεμος που έρχεται από κάτω και που γεννιέται μέσα στην ινδιάνικη καρδιά των βουνών, εκείνη που τους μιλά για σοσιαλισμό, εκείνη που τους μιλά για ελπίδα... Τη μόνη ελπίδα σ' αυτό τον κόσμο εδώ κάτω. Και οι πιο παλιοί απ' τους παλιούς μάς διηγούνται πως ένας κάποιος Ζαπάτα είχε ξεσηκωθεί στο όνομα των δικών του κι ότι η φωνή του τραγουδούσε μάλλον παρά κραύγαζε «Γη και Ελευθερία!» Και αυτοί οι παλιοί λένε πως ο Ζαπάτα δεν έχει πεθάνει και θα ξανάρθει. Και οι πιο παλιοί απ' τους παλιούς μάς διηγούνται πως ο άνεμος, η βροχή και ο ήλιος λένε στον αγρότη πότε πρέπει να οργώσει, πότε πρέπει να σπείρει και πότε πρέπει να θερίσει. Και διηγούνται ακόμη πως και η ελπίδα επίσης σπέρνεται και θερίζεται. Και αυτοί οι παλιοί λένε πως ο άνεμος, η βροχή και ο ήλιος αρχίζουν τώρα να μιλάνε με ένα νέο τρόπο στη γη, ότι τόση εξαθλίωση δεν μπορεί να εξακολουθήσει να υπάρχει και να δίνει τόση σοδειά θανάτου. Πρέπει, λένε, να αρχίσει να δίνει σοδειά εξέγερσης. Έτσι μιλάνε οι παλιοί. Οι ισχυροί δεν ακούν, δεν μπορούν ν' ακούσουν, αφού τους έχει ξεκουφάνει το αποβλακωτικό ουρλιαχτό των αυτοκρατοριών στ' αυτιά τους. «Ζαπάτα» επιμένει ο άνεμος, εκείνος ο από τα κάτω: ο δικός μας.

Δεύτερος άνεμος Αυτός που έρχεται από τα κάτω

Τέταρτο κεφάλαιο

Όπου βλέπουμε την αξιοπρέπεια να γίνεται τέκνο της εξέγερσης στο Νοτιο-Ανατολικό Μεξικό και πώς τα φαντάσματα του Χαθίντο Πέρες και οι Μαπάτοι¹⁶ περιοδεύουν στα βουνά της Τσιάπας.

Όπου βλέπουμε επίσης να εξαντλείται η υτομονή, καθώς και άλλα γεγονότα, δυσδιάκριτα, αλλά των οποίων οι συνέπειες είναι προβλέψιμες.

Αυτός ο λαός γεννήθηκε περήφανος και επαναστάτης. Η αδερφοσύνη που τον συνδέει με τους άλλους εκμεταλλεζόμενους δε γεννήθηκε με την πράξη προσάρτησης του 1824, αλλά από μια μακριά αλυσίδα ταπεινώσεων και εξεγέρσεων. Ήδη, από την εποχή που το ράσο και η πανοπλία προέβαιναν στην κατάκτηση αυτών των εδαφών, η απαίτηση αξιοπρέπειας και η εξέγερση ήταν καθημερινό φαινόμενο κάτω απ' αυτές τις βροχές.

Η συλλογική εργασία, η δημοκρατική σκέψη, η υπακοή στη θέληση της πλειοψηφίας, δεν είναι απλώς μια παράδοση στην ινδιάνικη ζώνη, ήταν η μόνη δυνατότητα επιβίωσης, αντίστασης, διατήρησης της αξιοπρέπειας και της εξέγερσης. Αυτές οι «κακές σκέψεις», στα μάτια των μεγαλογαιοκτημόνων και των εμπόρων, πάνε κόντρα στην καπιταλιστική αρχή που επιβάλλει: «Πολλά μέσα σε λίγα χέρια».

Είπαν, αδίκως, ότι η μη ενδοτικότητα της Τσιάπας είναι προϊόν μιας άλλης εποχής, ότι δεν ανταποκρίνεται στο εθνικό ημερολόγιο. Λάθος: Το ειδικό γνώρισμα του εκμεταλλεζόμενου της Τσιάπας είναι το ίδιο μ' εκείνο των εκμεταλλεζόμενων του Ντουράνγκο, του Μπαχίο ή της Βερακρούζ: Να παλεύεις και να χάνεις. Αν η φωνή εκείνων που γράφουν την ιστορία κάνει λόγο για αντιχρονισμό, είναι επειδή η φωνή των καταπιεσμένων δε μιλάει... Δε μιλάει, ακόμη. Δεν υπάρχει εθνικό ιστορικό ημερολόγιο που να περιέχει καθεμιά από τις εξεγέρσεις και

16. Σ.τ.μ.: Ειδικοί της εκλογικής νοθείας και αληθειας του κυβερνώντος κόμματος PRI. Το PRI, κόμμα της Θεομοθετημένης Επανάστασης, είναι το κόμμα που κυβερνά διαρκώς το Μεξικό μετά την αλλαγή που έφερε η επανάσταση του Ζαπάτα. Είναι κυριολεκτικά αυτό που λέει ο Μάρκος το Κρατικό Κόμμα ή το Κόμμα-Κράτος.

τις εκδηλώσεις αντίθεσης στο σύστημα που επιβλήθηκε και κρατήθηκε με τη φωτιά και το αίμα σε όλη τη μεξικάνικη επικράτεια. Στην Τσιούπας, η φωνή της εξέγερσης δεν ακούγεται παρά όταν αναταράζεται ο μικρός κόσμος των μεγαλογαιοκτημόνων και των εμπόρων. Είναι σ' αυτές τις στιγμές που το φάντασμα της ινδιάνικης βαρβαρότητας παίρνει σάρκα και οστά μέσα στους τοίχους των ανακτόρων των κυβερνώντων και τότε όλα λύνονται με καυτό μολύβι, με φυλακίσεις, με δόλο και με απειλές. Αν οι εξεγέρσεις στο Νοτιο-Ανατολικό Μεξικό αποτυγχάνουν, όπως αποτυγχάνουν στο Βορρά, στη Δύση ή στο Κέντρο, δε γίνεται αυτό λόγω αντιχρονισμού, αλλά διότι ο άνεμος είναι προϊόν της γης και έχει το δικό του ρυθμό ωρίμανσης, όχι μέσα στα βιβλία των θρητών, αλλά μέσα στα συγκεντρωμένα στήθη εκείνων που δεν έχουν τίποτα άλλο πέρα από την αξιοπρέπεια και την εξέγερση. Κι αυτός ο άνεμος που έρχεται από τα κάτω, ο άνεμος της εξέγερσης, ο άνεμος της αξιοπρέπειας, δεν είναι μόνο μια απάντηση στις επιταγές του ανέμου που έρχεται από τα πάνω. Δεν είναι μόνο παράτολμη αμφισβήτηση, είναι φορέας μιας νέας πρότασης. Δεν είναι απλώς και μόνο η συντριβή ενός άδικου και αυθαίρετου συστήματος, είναι, πάνω απ' όλα, μια ελπίδα, η ελπίδα του μετασχηματισμού της αξιοπρέπειας και της εξέγερσης σε ελευθερία και αξιοπρέπεια.

Πώς αυτή η νέα φωνή θα κατορθώσει να γίνει ακουστή σ' αυτά τα μέρη και σε ολόκληρη τη χώρα; Πώς αυτός ο άνεμος ο απόκρυφος μπορεί να μεγαλώσει και να απλωθεί, όταν περιορίζεται, προς το παρόν, να πνέει μέσα στα βουνά και τις κοιλάδες, χωρίς να κατεβαίνει, ακόμη, μέχρι τις πεδιάδες όπου διατάζει το χρέμα και κυβερνά το ψέμα; Απ' τα βουνά θα έρθει αυτός ο άνεμος, γεννιέται ήδη κάτω απ' τα δέντρα και συνωμοτεί για την έλευση ενός νέου κόσμου, τόσο νέου ώστε να μην είναι ακόμα παρά μόλις μια διαίσθηση μέσα στη συλλογική καρδιά που τον γεννάει...

Πέμπτο Κεφάλαιο

Όπου βλέπουμε πώς η αξιοπρέπεια των ιθαγενών άρχισε να μπαίνει σε κίνηση για να κάνει τη φωνή της να ακουστεί και πώς η φωνή της υψώθηκε για μια στιγμή, όπου βλέπουμε επίσης πώς οι φωνές από το παρελθόν επανέρχονται σήμερα και ότι οι ιθαγενείς θα ξαναρχίσουν να περπατούν αλλά με βήμα σταθερό, κι ότι θα ενωθούν με άλλους αποστερημένους οδοιπόρους, για να πάρουν αυτά που δικαιούνται, κι ότι η

μουσική του θανάτου, που παίζει σήμερα γι' αυτούς που δεν έχουν τίποτα, θα ηχήσει για άλλους. Όπου γίνεται επίσης λόγος για εκκλησιαστικά γεγονότα, σημερινά και, λέγεται, μελλοντικά.

Η πορεία ιθαγενών που ξεκίνησε από το Ξι Νιτς, με αγρότες από την Παλένκε, Οκοσίγκο και Σάλτο δε Άγουα, αποδείχνει το παράλογο του συστήματος. Αυτοί οι ιθαγενείς χρειάστηκαν να διατρέξουν 1.106 χιλιόμετρα για να τους ακούσουν, να φτάσουν στην πρωτεύουσα της δημοκρατίας, για να κανονίσει η κεντρική εξουσία μια συνάντησή τους με τον τοπικό «αντι-βασιλιά». Έφτασαν στην Πόλη του Μεξικού τη στιγμή που ο καπιταλισμός προκαλούσε τρομακτικά γεγονότα κάτω από τον ουρανό του Χαλισκο. Έφτασαν στην πρωτεύουσα της παλιάς Νέας Ισπανίας¹⁷ και σημερινού Μεξικού, το έτος πεντακόσια μετά τον ξένο επιάλτη που επιβλήθηκε ανάμεσα στα ερέβη αυτού του τόπου. Έφτασαν, και όλοι οι τίμοι και καλοί άνθρωποι, διότι υπάρχουν ακόμη, τους άκουσαν, όπως τους άκουσαν και αυτοί που καταπιέζουν σήμερα το νοτιο-ανατολικό, το βόρειο, το κεντρικό και το δυτικό τμήμα της πατρίδας. Έκαναν τα 1.106 χιλιόμετρα της επιστροφής με τις τσέπες γεμάτες υποσχέσεις, από τις οποίες ακόμη μια φορά δεν έμεινε τίποτα.

Στη Σιμοχοβέλ, οι αγρότες της CIOAC¹⁸ δέχτηκαν επίθεση από μπράβους των μεγαλογαιοκτημόνων της περιοχής. Οι αγρότες της Σιμοχοβέλ αποφάσισαν να σταματήσουν να σιωπούν και να απαντήσουν στις απειλές που βάζουν σε πράξη οι μεγαλογαιοκτήμονες. Η πόλη καταλαμβάνεται απ' τους αγρότες και τίποτα δεν μπορεί να μπει ή να βγει χωρίς τη δική τους έγκριση. Ο ομοσπονδιακός στρατός κλείνεται στους στρατώνες, η αστυνομία υποχωρεί και οι φεουδάρχες αφέντες της πολιτείας απαιτούν απ' τις αρχές να διατάξουν πυρ για την αποκατάσταση της τάξης. Οι επιτροπές διαμεσολάβησης πάνε κι έρχονται. Η σύγκρουση δείχνει να λύνεται, οι αιτίες που την προκάλεσαν παραμένουν και, φαινομενικά πάντα, η ηρεμία επανέρχεται.

Στο χωριό Μπετάνια, κοντά στο Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας, οι εκπρόσωποι της Δικαιοσύνης συλλαμβάνουν συστηματικά τους ιθαγενείς και τους επιβάλλον πρόστιμα, με το πρόσχημα ότι κόβουν ξύλα

17. Σ.τ.μ.: Έτσι αποκαλούνταν το Μεξικό στην περίοδο της αποικιοκρατίας.

18. Σ.τ.μ.: Ανεξάρτητη Συνομοσπονδία εργατών γης και αγροτών.

για να ζεσταθούν. Η Δικαιοσύνη επιτελεί, έτσι, το καθήκον της προστασίας του περιβάλλοντος, λένε. Οι ιθαγενείς αποφασίζουν να σταματήσουν να σιωπούν και συλλαμβάνουν τρεις δικαστικούς. Μη αρκούμενοι σ' αυτό, καταλαμβάνουν τον παναμερικανικό αυτοκινητόδρομο και κόβουν τη συγκοινωνία δυτικά του Σαν Κριστόμπαλ. Στη διασταύρωση των δρόμων του Κομτάν και του Οκοσίγκο, οι αγρότες δένουν τους δικαστικούς και απαιτούν να μιλήσουν με τον κυβερνήτη πριν λύσουν την κατάληψη του αυτοκινητόδρομου. Το εμπόριο σταματάει, ο τουρισμός καταρρέει. Η ευγενής αστική τάξη ξύνει το σεβάσμιμο κεφάλι της. Οι επιτροπές διαμεσολάβησης πάνε κι έρχονται. Η σύγκρουση φαίνεται πως λύνεται, οι αιτίες που την προκάλεσαν παραμένουν και, φαινομενικά πάντα, η ηρεμία επανέρχεται.

Στο Μαρκές δε Κονίγιας, δήμο του Οκοσίγκο, οι αγρότες μαζεύουν ξύλα για να επιζήσουν. Η δικαστική αρχή τους συλλαμβάνει και κατάσχει τα ξύλα προς όφελος του προύσταμένου της. Οι ιθαγενείς αποφασίζουν να σταματήσουν να σιωπούν, καταλαμβάνουν τα φορτηγά και συλλαμβάνουν τους δικαστικούς. Η κυβέρνηση αποστέλλει άντρες της Ασφάλειας, οι οποίοι συλλαμβάνονται με τη σειρά τους από τους αγρότες. Οι ιθαγενείς κρατούν τα φορτηγά, τα ξύλα και αιχμαλώτους. Απελευθερώνουν τους τελευταίους. Καμιά απάντηση δεν έρχεται. Πάνε στην Παλένκε για να απαιτήσουν να δοθεί λύση. Ο στρατός χτυπάει και συλλαμβάνει τους επικεφαλής. Οι ιθαγενείς εξακολουθούν να κρατούν τα φορτηγά. Οι επιτροπές διαμεσολάβησης πάνε κι έρχονται. Η κυβέρνηση απελευθερώνει τους επικεφαλής της κίνησης, οι αγρότες δίνουν τα φορτηγά. Η σύγκρουση φαίνεται πως λύνεται, οι αιτίες που την προκάλεσαν παραμένουν και, φαινομενικά πάντα, η ηρεμία επανέρχεται.

Στο Οκοσίγκο, 4.000 ιθαγενείς αγρότες διαδηλώνουν. Ξεκινώντας από διαφορετικά σημεία της πόλης, τρεις πορείες συναντώνται μπροστά στο Δημαρχείο. Ο δήμαρχος δεν καταλαβαίνει τι γίνεται και το βάζει στα πόδια. Πεταμένο στο πάτωμα, το ημερολόγιο δείχνει την ημερομηνία: 10 Απριλίου 1992¹⁹. Απέξω οι ιθαγενείς αγρότες από το Οκοσίγκο, το Ουιξτάν, Τουλόν, Βασαλόν, Σαμπανίγια, Σάλτο δε Άγουα, Παλένκε, Αλταμιράνο, Λας Μαργκαρίτας, Σαν Κριστόμπαλ, από το Σαν Αντρέας και το Κανκούκ, στήνουν χορό κάτω από μια τεράστια εικόνα

19. Σ.τ.μ.: Ημερομηνία που συμπίπτει με την επέτειο της δολοφονίας του Ζαπάτα.

του Ζαπάτα που ζωγράφισε ένας απ' αυτούς. Απαγγέλλουν ποιήματα, τραγουδούν, αρθρώνουν λόγο — το δικό τους λόγο που τον ακούν μόνο οι ίδιοι: οι μεγαλογαιοκτήμονες, οι έμποροι, οι αστυνομικοί έχουν κλειστεί στα σπίτια τους και τα μαγαζιά τους, ενώ η φρουρά του ομοσπονδιακού στρατού φαίνεται έρημη. Οι αγρότες φωνάζουν «ο Ζαπάτα ζει, ο αγώνας συνεχίζεται». Κάποιος απ' τους αγρότες διαβάζει μια επιστολή για τον Κάρολος Σαλίνας δε Κορτάρι, όπου τον κατηγορούν πως έχει γκρεμίσει ό,τι είχε κατορθώσει να φτιάξει ο Ζαπάτα για τους αγρότες, ότι πούλησε τη χώρα στη ΝΑΦΤΑ κι ότι ξανάφερε το Μεξικό στην εποχή του Πορφύριο Ντίαζ. Στην επιστολή, οι αγρότες διακηρύσσουν καθαρά ότι δεν αναγνωρίζουν τις τροποποιήσεις που έκανε ο Σαλίνας στο άρθρο 27 του Συντάγματος²⁰. Στις 2 το απόγευμα η συγκέντρωση διαλύεται, φαινομενικά με τάξη, οι αιτίες που την προκάλεσαν παραμένουν και, φαινομενικά πάντα, η ηρεμία επανέρχεται.

Αμπασόλο, κοινότητα ιθαγενών του δήμου του Οκοσίγκο. Εδώ και χρόνια, οι αγρότες καταλαμβάνουν γη που τους ανήκει με βάση το νόμο. Τρεις ηγέτες της κοινότητάς τους συλλαμβάνονται και βασανίζονται από τις αρχές. Οι ιθαγενείς αποφασίζουν να σταματήσουν να σιωπούν και μπλοκάρουν το δρόμο που συνδέει το Σαν Κριστόμπαλ με το Οκοσίγκο. Οι επιτροπές διαμεσολάβησης πάνε κι έρχονται. Οι ηγέτες των ιθαγενών αφήνονται ελεύθεροι. Η σύγκρουση φαίνεται πως λύνεται, οι αιτίες που την προκάλεσαν παραμένουν και, φαινομενικά πάντα, η ηρεμία επανέρχεται.

Ο Αντόνιο ονειρεύεται ότι η γη την οποία δουλεύει του ανήκει. Ονειρεύεται πως ο ιδρώτας του πληρώνεται με δικαιοσύνη και αλήθεια, ονειρεύεται πως υπάρχει ένα σχολείο για να θεραπεύει από την άγνοια και μια ιατρική για να κάνει το θάνατο να φεύγει. Ονειρεύεται πως το σπίτι του φωτίζεται και το τραπέζι του γεμίζει, ονειρεύεται πως ο τόπος του είναι ελεύθερος κι ο λαός του μπορεί να κυβερνά και να κυβερνιέται, ονειρεύεται ότι ζει σε ειρήνη με τον εαυτό του και με όλο τον κόσμο. Ονειρεύεται ότι χρειάζεται να παλέψει για να γίνει αυτό το όνειρο πραγ-

20. Σ.τ.μ.: Οι τροποποιήσεις αυτές καταργούν ουσιαστικά τα εφόδια (κοινωνικά τεμάχια γαιών που δίνονται για καλλιέργεια στους φτωχούς αγρότες χωρίς δικαίωμα πώλησης), επιτρέποντας την πώλησή τους και άρα την αγορά και συγκέντρωση όλης της γης στα χέρια μεγαλογαιοκτημόνων.

ματικότητα κι ότι πρέπει να πεθάνει για να ζήσει. Ο Αντόνιο ονειρεύεται και ξυπνά... Ξέρει τώρα τι πρέπει να κάνει και κοιτάζει τη γυναίκα του που συδαικίζει τη φωτιά, ακούει το γιο του να κλαίει, κοιτάζει τον ήλιο να χαιρετά την ανατολή και τροχίζει το μαχαίρι του χαμογελώντας.

Ένας άνεμος σηκώνεται που ανατρέπει τα πάντα. Ο Αντόνιο σηκώνεται και πάει να συναντήσει τους άλλους. Κάτι του λέει ότι η επιθυμία του είναι και επιθυμία πολλών άλλων και πάει να τους βρει.

Ο «αντι-βασιλιάς» ονειρεύεται πως η γη του συγκλονίζεται από έναν άνεμο τρομακτικό που παρασέρνει τα πάντα στο διάβα του, ονειρεύεται πως ό,τι έκλεψε του το πήραν πίσω, ονειρεύεται ότι το σπίτι του γκεμισόθηκε κι ότι η βασιλεία του καταρρέει. Ονειρεύεται χωρίς να κοιμάται. Ο «αντι-βασιλιάς» πάει να συναντήσει τους φεουδάρχες αφέντες, οι οποίοι του εξομολογούνται ότι βλέπουν το ίδιο όνειρο. Ο «αντι-βασιλιάς» δεν βρίσκει ανάπαυση, πάει να δει τους γιατρούς, οι οποίοι κάνουν από κοινού τη διάγνωση ότι πρόκειται για συμπτώματα ινδιάνικης μαγείας, από κοινού αποφαινόνται ότι μόνο με ινδιάνικο αίμα μπορούν να λυθούν τα μάγια. Τότε, ο «αντι-βασιλιάς» διατάζει να σκοτώσουν και να συλλάβουν και να χτίσουν περισσότερες φυλακές και στρατώνες, και το όνειρο εξακολουθεί να τον βασανίζει.

Σ' αυτή τη χώρα, όλοι ονειρεύονται. Η ώρα για να ξυπνήσουν είναι κοντά.

Η ΘΥΕΛΛΑ...

... αυτή η ίδια

Θα γεννηθεί από τη σύγκρουση των δύο ανέμων, φτάνει η ώρα της, ο φούρνος της ιστορίας καίει ήδη. Για τη στιγμή, ο άνεμος που έρχεται από πάνω κυριαρχεί, ο άνεμος που έρχεται από τα κάτω πλησιάζει, να η θύελλα... Έτσι θα εκπληρωθεί...

Η ΠΡΟΦΗΤΕΙΑ...

... αυτή η ίδια

Όταν η θύελλα θα έχει περάσει, όταν η βροχή και η φωτιά θ' αφήσουν ξανά τη γη στην ησυχία της, ο κόσμος δε θα είναι πλέον ο κόσμος, αλλά κάτι καλύτερο.

Ζούγκλα Λακαντόνα, Αύγουστος 1992.

«Να μαστε, νεκροί ανέκαθεν, πεθαίνουμε και πάλι, αλλά για να ζήσουμε αυτή τη φορά»

Αποσαφηνίσεις σχετικά με τον EZLN και όροι για ένα διάλογο*

Στους λαούς του Μεξικού.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Αδέρφια,

Από την 1η Ιανουαρίου αυτού του χρόνου, τα στρατεύματα των Ζαπατίστας επιχείρησαν μια σειρά πολιτικο-στρατιωτικών ενεργειών των οποίων ο κύριος στόχος ήταν να κάνουν γνωστές, στο μεξικάνικο λαό και σε όλο τον κόσμο, τις άθλιες συνθήκες μέσα στις οποίες ζουν και πεθαίνουν εκατομμύρια Μεξικάνοι, και ιδιαίτερα εμείς, οι ιθαγενείς. Με αυτές μας τις ενέργειες γνωστοποιούσε επίσης την απόφασή μας να παλέψουμε για τα πιο στοιχειώδη δικαιώματά μας, επιλέγοντας το μόνο δρόμο που μας άφησαν οι κυβερνητικές αρχές: τον ένοπλο αγώνα.

Η σοβαρή κατάσταση φτώχειας των συμπατριωτών μας δεν έχει πα-

* Σ.τ.μ.: Στις 04.30 το πρωί της Πρωτοχρονιάς του 1994, η είδηση έπεσε σαν κεραυνός σ' όλα τα δίκτυα πληροφόρησης της υπηλίου: στην επαρχία Τσιάπας, στο Νοτιο-Ανατολικό Μεξικό, εκατοντάδες ένοπλοι Ζαπατίστας βγαίνουν απ' το σκοτάδι της ζούγκλας και καταλαμβάνουν τις πόλεις Λας Μαργκαρίτας, Οκοσίγχο, Αλταμιράνο και Σαν Κριστόμπαλ δε Λας Κάσας (80.000 κάτοικοι). Όλοι οι δρόμοι ελέγχονται από τους επαναστάτες. Την Κυριακή, 2 Ιανουαρίου, μετά από σκληρές μάχες με την τοπική αστυνομία, ο EZLN αποσύρεται από το Σαν Κριστόμπαλ και επισημαίνονται οι πρώτες μάχες με τον κυβερνητικό ομοσπονδιακό στρατό στο Ράντσο-Νουέβο, όπου βρίσκεται η στρατιωτική διοίκηση της περιοχής. Ο κυβερνητικός στρατός δέχεται μαζικές ενισχύσεις από άλλες περιοχές και περνάει στην αντεπίθεση, η οποία όμως αποδεικνύεται ανίκανη να σταματήσει την επίθεση των Ζαπατίστας, που ελέγ-

ρά μία αιτία: την απουσία ελευθερίας και δημοκρατίας. Θεωρούμε ότι ο πραγματικός σεβασμός των ελευθεριών και της δημοκρατικής θέλησης του λαού είναι απαραίτητη προϋπόθεση για τη βελτίωση της οικονομικής και κοινωνικής κατάστασης των αποκλήρων της χώρας μας. Γι' αυτόν το λόγο, με τον ίδιο τρόπο που ανεμίζουμε τη σημαία της καλύτερης των συνθηκών ζωής του μεξικάνικου λαού, απαιτούμε και την ελευθερία και την πολιτική δημοκρατία, την παραίτηση της κυβέρνησης του Κάρλος Σαλίνας δε Κορτάρι, καθώς και το σχηματισμό μιας μεταβατικής δημοκρατικής κυβέρνησης που θα εξασφαλίσει τη διενέργεια τίμιων εκλογών σε όλη τη χώρα και σε όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης (τοπικό, ομοσπονδιακό κ.λπ.). Επαναλαμβάνουμε σθεναρά τις οικονομικές και πολιτικές διεκδικήσεις μας, γύρω από τις οποίες σκοπεύουμε να συσπειρώσουμε όλο το μεξικάνικο λαό και τις ανεξάρτητες οργανώσεις του ώστε να γεννηθεί, μέσα από όλες τις μορφές πάλης, ένα εθνικό επαναστατικό κίνημα, ικανό να αγριαλιάσει όλες τις μορφές κοινωνικής οργάνωσης που προτείνονται, τίμα και πατριωτικά, για ένα καλύτερο Μεξικό.

Από την αρχή του απελευθερωτικού μας πολέμου δεν υποστήκαμε μόνο τις επιθέσεις των κατασταλτικών δυνάμεων της κυβέρνησης και του ομοσπονδιακού στρατού, αλλά και δυσφημιστήκαμε από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση και το κράτος, όπως και από ορισμένα ΜΜΕ που προσπαθούν, αμαυρώνοντας τον αγώνα μας, να εξαπατήσουν το λαό και να τον κάνουν να πιστέψει ότι ο αγώνας μας υποκινείται από το εξωτερικό, από «επαγγελματίες της βίας» που υπηρετούν σκοτεινά συμ-

χουν οχτώ πόλεις, μεταξύ των οποίων το Αλταμράνο και το Οκοσίγχο (30.000 κάτοικοι), στις οποίες μαινόνται οι μάχες (γίνεται λόγος για 400 νεκρούς). Στις 5 Ιανουαρίου, οι εξεγερμένοι αποσύρονται από το Οκοσίγχο, όπου είχαν σοβαρές απώλειες, αφού προηγουμένως μοίρασαν στον πληθυσμό τα εμπορεύματα που ήταν στοκαρισμένα στα μεγαλύτερα καταστήματα της πόλης, και αποφεύγουν μετωπικές συγκρούσεις (ο συσχετισμός δυνάμεων γίνεται άβυσσος, αφού 10.000 στρατιώτες έχουν συγκεντρωθεί στην περιοχή, υποστηριζόμενοι από τεθωρακισμένα και ελικόπτερα και αεροπλάνα). Βαθμαία, οι εξεγερμένοι υποχωρούν οργανωμένα και εγκαθίστανται στα γύρω βουνά. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση προτείνει την έναρξη διαπραγματεύσεων με τον όρο ότι οι Ζακατίστας θα αποκαλύψουν τα ονόματα των ηγετών της εξέγερσης, θα υποσχεθούν να τηρήσουν ανακωχή και θα επιστρέψουν ενάμιση τόνο δυναμίτη που πήραν στις 31 Δεκεμβρίου από την αποθήκη ενός εργοταξίου της περιοχής... Ο EZLN εκδίδει την ακόλουθη ανακοίνωση:

φέροντα, από προδότες που επιζητούν προσωπικά οφέλη κ.λπ. Ως απάντηση σ' αυτές τις συκοφαντίες, ο EZLN αισθάνεται υποχρεωμένος να κάνει τις παρακάτω αποσαφηνίσεις:

Πρώτο: Ο EZLN δεν έχει ούτε στις γραμμές του ούτε μεταξύ των ηγετών του κανέναν ξένο, όποιος κι αν είναι, και δε δέχτηκε ποτέ υποστήριξη ή βοήθεια από επαναστατικά κινήματα άλλων χωρών ή από ξένες κυβερνήσεις. Η είδηση, σύμφωνα με την οποία, Γουατεμαλέζοι που εκπαιδεύτηκαν στη χώρα τους είναι ενταγμένοι στις γραμμές μας, είναι ένα ψέμα που επινόησε η ομοσπονδιακή κυβέρνηση για να συκοφαντήσει τον αγώνα μας. Δεν είχαμε και δεν έχουμε δεσμούς με το FMLN του Σαλβαδόρ ούτε με το URNG της Γουατεμάλας ούτε με κανένα άλλο ένοπλο κίνημα της Λατινικής Αμερικής, της Βόρειας Αμερικής, της Ευρώπης, της Αφρικής, της Ασίας ή της Ωκεανίας. Η στρατιωτική τακτική που ακολουθούμε δε μας διδάχτηκε από τους Επαναστάτες της Κεντρικής Αμερικής, αλλά από τη στρατιωτική ιστορία του Μεξικού, εκείνη του Ιδάλγο, του Μορέλος, του Γκερέρο, του Μίνα, της αντίστασης στην εισβολή των Γιάνκηδων το 1846-1847, της λαϊκής απάντησης στη γαλλική επέμβαση, των μεγάλων, ηρωικών εποποιιών του Βίγια και του Ζαπάτα, και του αντιιταλικού αγώνα των ιθαγενών, στη διάρκεια της ιστορίας της χώρας μας.

Δεύτερο: Ο EZLN δεν έχει καμιά σχέση με εκκλησιαστικές αρχές, καθολικές ή άλλες. Δε δεχτήκαμε καμιά συμβουλή ή γραμμή, καμιά υποστήριξη από όποια εκκλησιαστική οντότητα ή επισκοπή της Τσιάπας, ούτε από τον Νούντιο του Βατικανού ούτε από κανέναν άλλο. Στις γραμμές μας παλεύουν καθολικοί, αλλά αντιπροσωπεύονται και οπαδοί άλλων θρησκευτικών ή μη πεποιθήσεων.

Τρίτο: Η διοίκηση και τα στρατεύματα του EZLN αποτελούνται ουσιαστικά από ιθαγενείς της Τσιάπας. Συμβαίνει αυτό, διότι εμείς, οι ιθαγενείς, αποτελούμε το τμήμα το πιο φτωχό, το πιο ταπεινωμένο του Μεξικού, αλλά επίσης, όπως μπορείτε να το διαπιστώσετε, και το πιο υπεργήρανο. Είμαστε χιλιάδες ένοπλοι ιθαγενείς και πίσω μας βρίσκονται χιλιάδες μέλη των οικογενειών μας. Έτσι, είμαστε δεκάδες χιλιάδες αγωνιζόμενοι ιθαγενείς. Η κυβέρνηση διατείνεται ότι δεν πρόκειται για μια ινδιάνικη εξέγερση, αλλά νομίζουμε πως όταν χιλιάδες Ινδιάνοι ξεσηκώνονται, δεν μπορεί παρά να πρόκειται για ινδιάνικη εξέγερση. Το κίνημά μας περιλαμβάνει επίσης Μεξικάνους άλλων κοινωνικών προελεύσεων και από άλλες περιοχές της χώρας. Συμφωνούν μαζί μας και ενώθησαν μαζί μας διότι αποδοκιμάζουν την εμετάλλευση που υφιστάμεθα. Άλλοι,

ελπίζουμε ότι θα το κάνουν, διότι ο αγώνας μας είναι πανεθνικός¹ και δε θα περιοριστεί στην περιοχή της Τσιάπας. Προς το παρόν, η πολιτική ηγεσία του κινήματός μας αποτελείται εξ ολοκλήρου από ιθαγενείς, οι παράνομες επαναστατικές επιτροπές που μάχονται σε όλο το έδαφος της περιοχής αποτελούνται κατά εκατό τοις εκατό από ιθαγενείς, Τζοτζίλ, Τζελάλ, Σολ, Τοξολαμπάλ κ.λπ. Είναι αλήθεια πως οι ιθαγενείς της Τσιάπας δεν είναι ακόμη όλοι μαζί μας, διότι πολλοί από τους αδερφούς μας βρίσκονται ακόμη κάτω από την επιρροή των ιδεών και των ψεμάτων της κυβέρνησης, αλλά λογαριάζουμε αρκετές χιλιάδες οπαδών και θα αναγκαστούν να μας υπολογίσουν. Η χρησιμοποίηση της κοικούλας ή άλλων μέσων για να καλύψουμε το πρόσωπό μας οφείλεται σε λόγους στοιχειώδους ασφάλειας και μας χρησιμεύει, ακόμα, σαν αντίδοτο στον πειρασμό της καλλιέργειας της προσωπολατρίας του αρχηγού.

Τέταρτο: Ο εξοπλισμός και το υλικό που διαθέτει ο λαός μας είναι ποιότητας προέλευσης και, εννοείται, δεν εκτέθηκαν όλα μπροστά στα media και το κοινό, κατά την κατάληψη των πόλεων την 1η και 2η αυτού του μήνα. Αυτά τα όπλα και το υλικό τα αποκτήσαμε σιγά σιγά, επί δέκα χρόνια μιας σιωπηρής συσώρευσης δυνάμεων. Τα «σύνθετα» μέσα επικοινωνίας που έχουμε στα χέρια μας μπορεί κανείς να τα βρει σε οποιονδήποτε έμπορο εισαγόμενων προϊόντων της χώρας. Για να αποκτήσουμε αυτά τα όπλα και αυτά τα μηχανήματα δεν προσφύγαμε ποτέ στην κλοπή ή άλλες μεθόδους καταναγκασμού. Αρκεστήκαμε πάντα σ' αυτό που μας έδινε ο λαός, άνθρωποι ταπεινοί και τίμιοι, σε όλο το Μεξικό. Και είναι χάρη σ' αυτό, στο γεγονός ότι δεν καταφύγαμε ποτέ στη ληστεία για να αποκτήσουμε τα μέσα που χρειαζόμαστε, που ο κατασταλτικός μηχανισμός του κράτους δεν κατάφερε να μας επισημάνει στη διάρκεια των τελευταίων 10 χρόνων προσεκτικής και συνειδητής προετοιμασίας.

Πέμπτο: Ορισμένοι ρωτούν γιατί περιμέναμε ως αυτή τη στιγμή, μιας και ήμασταν έτοιμοι πριν από καιρό². Απαντούμε ότι δοκιμάσαμε,

1. Σ.τ.μ.: Σε πολλά κείμενα συναντάμε τον όρο *πανεθνικός, εθνικός* κ.λπ. Επειδή ίσως παρεξηγηθεί ως εθνικιστικός χαρακτήρας, ο χαρακτηρισμός *Nacional* θέλει να υποστηρίξει ακριβώς αυτό που δείχνει εδώ. Ότι ο αγώνας δεν περιορίζεται στην Τσιάπας, δεν αφορά μόνο τους Ινδιάνους, αλλά όλο το Μεξικό.

2. Σ.τ.μ.: Τρία χρόνια πριν την εξέγερση της 1-1-1994 γινόταν λόγος για την ύπαρξη αντάρτικου στην Τσιάπας και ο ομοσπονδιακός στρατός έκανε μεγάλης έκτασης εκκαθαριστικές επιχειρήσεις στην περιοχή το 1993.

στην αρχή, να χρησιμοποιήσουμε όλα τα ειρηνικά και νόμιμα μέσα, χωρίς αποτέλεσμα. Στη διάρκεια αυτών των 10 χρόνων, πάνω από 150.000 αδέρφια μας, ιθαγενείς, πέθαναν από αρρώστιες. Τα οικονομικά και κοινωνικά σχέδια των ομοσπονδιακών, περιφερειακών και δημορχιακών αρχών δεν προβλέπουν καμιά λύση για τα προβλήματά μας και αρκούνται στην ελεημοσύνη στις παραμονές κάθε εκλογών. Αλλά η ελεημοσύνη δε λύνει τα προβλήματα, παρά προσωρινά, ώσπου να επανέλθει ο θάνατος στα σπίτια μας. Κι είναι γι' αυτό που εκτιμούμε ότι φτάνει πια, ότι είναι καλύτερα να αγωνιστούμε για ν' αλλάξουν τα πράγματα. Αν πεθάνουμε τώρα, δε θα πεθάνουμε μέσα στην ντροπή, αλλά περήφανα, όπως οι πρόγονοί μας. Είμαστε έτοιμοι να πεθάνουμε, ακόμα 150.000 από μας, αν αυτό χρησιμεύει στο λαό μας να βγει από το απληθλό όνειρο μέσα στο οποίο τον κρατούν.

Έκτο: Οι όροι για τη «συνεννόηση» που επιδιώκει να μας επιβάλλει η ομοσπονδιακή κυβέρνηση είναι απαράδεκτοι για την οργάνωσή μας. Δε θα καταθέσουμε τα όπλα πριν ικανοποιηθούν οι απαιτήσεις που διακηρύξαμε από την αρχή του αγώνα μας. Αντιπροτείνουμε τους ακόλουθους όρους για την έναρξη του όποιου διαλόγου:

α. Αναγνώριση του EZLN ως εμπόλεμης δύναμης.

β. Διμερής κατάπαυση του πυρός σε όλη την εμπόλεμη περιοχή.

γ. Απώλυση των ομοσπονδιακών στρατευμάτων από όλες τις κοινότητες μέσα σε πνεύμα σεβασμού των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των πληθυσμών της υπαίθρου. Επιστροφή των ομοσπονδιακών στρατευμάτων στα στρατόπεδά τους, στις διάφορες περιοχές της χώρας.

δ. Σταμάτημα των βομβαρδισμών των πληθυσμών της υπαίθρου.

ε. Με βάση τους τρεις παραπάνω όρους, συγκρότηση μιας εθνικής επιτροπής διαπραγματεύσεων.

Τα στρατεύματά μας θα σεβαστούν αυτούς τους όρους, εάν η κυβέρνηση κάνει το ίδιο. Σε αντίθετη περίπτωση, θα προχωρήσουν στην κατεύθυνση της πρωτεύουσας της χώρας.

Ο EZLN επαναλαμβάνει ότι θα εξακολουθήσει να τηρεί τις διατάξεις περί πολέμου της συνθήκης της Γενεύης, σεβόμενος τους άμαχους πληθυσμούς, τον Εριθρό Σταυρό, τον Τύπο και τα εχθρικά στρατεύματα που θα παραδίδονται χωρίς αντίσταση στις δυνάμεις μας.

Αλευθύνουμε ειδική έκκληση στο λαό και την κυβέρνηση της Βόρειας Αμερικής. Από τον πρώτο, ζητάμε να προβεί σε εκδηλώσεις αλληλεγγύης και υποστήριξης στον αγώνα των συμπατριωτών μας. Στη δεύτε-

ρη, να σταματήσει κάθε οικονομική και στρατιωτική βοήθεια στην ομοσπονδιακή μεξικάνικη κυβέρνηση, λαμβάνοντας υπόψη ότι είναι μια δικτατορική κυβέρνηση που δε σέβεται τα ανθρώπινα δικαιώματα και ότι αυτή η βοήθεια θα χρησιμεύσει για τη σφαγή του μεξικάνικου λαού.

Μεξικάνοι! Ο απολογισμός των συνεπειών της σύγκρουσης ήταν, στις 5 Ιανουαρίου, ο ακόλουθος:

1. Απώλειες στις γραμμές των Ζαπατίστας: 9 νεκροί και 20 σοβαρά τραυματισμένοι που νοσηλεύονται στα νοσοκομεία εκστρατείας. Ένας απροσδιόριστος αριθμός ελαφρά τραυματισμένων που ξαναγύρισαν στη θέση τους στη μάχη και 12 εξαφανισθέντες. Δεν υπολογίσαμε μέσα σ' αυτό τον αριθμό τους μαχητές μας που, τραυματισμένοι, αποτελειώθηκαν εν ψυχρώ με το πιστόλι από αξιωματικούς του ομοσπονδιακού στρατού. Ο αριθμός αυτών των συντρόφων δεν μπορεί να οριστεί διότι τα στρατεύματά μας εξακολουθούν να μάχονται στο Οκοσίγκο.

2. Απώλειες στις γραμμές του εχθρού (αστυνομικών και στρατιωτικών του ομοσπονδιακού στρατού): 27 νεκροί, 40 τραυματίες και 180 αιχμάλωτοι που παραδόθηκαν στα στρατεύματά μας και αφέθηκαν, σε συνέχεια, ελεύθεροι χωρίς να πληγεί η σωματική τους ακεραιότητα. Θα πρέπει, επίσης, να υπολογιστούν 30 επιπλέον νεκροί στις γραμμές του ομοσπονδιακού στρατού που δεν έχουν επιβεβαιωθεί μέχρι στιγμής. Αυτές οι τελευταίες απώλειες, όπως και ένας απροσδιόριστος αριθμός τραυματιών, σημειώθηκαν στις 4 Ιανουαρίου στα βουνά που βρίσκονται στα νότια του Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας, όταν βόμβες που έριξαν αεροσκάφη της FAM³ έπεσαν πάνω σε οχήματα γεμάτα με ομοσπονδιακούς στρατιώτες που επιχειρούσαν να φτάσουν σ' αυτή τη ζώνη.

3. Πολεμικό υλικό του εχθρού που καταστράφηκε ή έπαθε βλάβες: 3 ελικόπτερα μάχης (1 στο Οκοσίγκο και 2 στο Σαν Κριστόμπαλ) και 3 μαχητικά αεροπλάνα (στο Σαν Κριστόμπαλ), 15 ραδιοτηλέφωνα, 15 οχήματα μεταφοράς, 4 κέντρα βασανιστηρίων της Αστυνομίας.

4. Φυλακισμένοι που απελευθερώθηκαν: 230 που κρατούνταν στις 4 φυλακές που κατέλαβαν οι δυνάμεις μας (2 στο Σαν Κριστόμπαλ, 1 στο Οκοσίγκο και 1 στο Λας Μαργκαρίτας).

5. Πολεμικό υλικό που έπεσε στα χέρια μας: περί τα 207 όπλα κάθε διαμετρήματος (M-16, G-3, M-2, τυφέκια, πιστόλια κ.λπ.) και ένας

απροσδιόριστος αριθμός πυρομαχικών διάφορων διαμετρημάτων, 1266 κιλά δυναμίτης και 10.000 εκπυροσχορητές TNT. Πάνω από 20 οχήματα μεταφοράς. Ένας απροσδιόριστος αριθμός μηχανημάτων ραδιοεπικοινωνίας, χρησιμοποιούμενων από την αστυνομία, το στρατό και την αεροπορία.

Στον εγχώριο και διεθνή Τύπο

Εριστούμε την προσοχή του έντιμου εγχώριου και διεθνούς Τύπου πάνω στη γενοκτονία στην οποία επιδίδονται οι ομοσπονδιακές ένοπλες δυνάμεις στο Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας, στο Οκοσίγκο, Αλταμράνο και Μαργκαρίτας, καθώς και τους δρόμους που συνδέουν αυτές τις πόλεις, όπου δολοφούν χωρίς διάκριση αμάχους, τους οποίους μετά καταγράφουν ως απώλειες του EZLN. Ορισμένοι από τους Ζαπατίστας, που ο ομοσπονδιακός στρατός εμφανίζει ως νεκρούς, χάνουν άκρας υγείας. Η συμπεριφορά των κυβερνητικών στρατευμάτων σ' αυτές τις πόλεις έρχεται σε πλήρη αντίθεση με εκείνη των δικών μας στρατευμάτων, που φρόντισαν σε κάθε περίπτωση, όπως μπορούν να μαρτυρήσουν οι κάτοικοι αυτών των πόλεων, να προστατεύσουν αθώες ζωές. Η πλειοψηφία των καταστροφών δημόσιων ή ιδιωτικών κτιρίων, που αποδίδονται στα στρατεύματα των Ζαπατίστας, είναι έργο των ομοσπονδιακών και διεπράχθησαν όταν αυτοί εισήλθαν σ' αυτές τις πόλεις.

Στον ομοσπονδιακό στρατό

Η παρούσα σύγκρουση αποκαλύπτει, ακόμα μια φορά, την πραγματική φύση του ομοσπονδιακού στρατού: την τυφλή καταστολή, την παραβίαση των ανθρώπινων δικαιωμάτων και την πλήρη απουσία ηθικής και στρατιωτικής τιμής. Οι δολοφονίες γυναικών και παιδιών, που διέπραξαν οι ομοσπονδιακές δυνάμεις στις περιοχές των μαχών, αποκαλύπτουν ένα στρατό που στερείται παντός ελέγχου. Απευθύνουμε έκκληση στους στρατιώτες και τους αξιωματικούς του ομοσπονδιακού στρατού να αρνηθούν κατηγορηματικά να υπακούσουν στις διαταγές εξόντωσης αμάχων και συνοπτικές εκτελέσεις αιχμαλώτων και τραυματιών που δέχονται από τα ανώτερα κλιμάκια και να μείνουν μέσα στα όρια της ηθικής και της στρατιωτικής τιμής. Ανανεώνουμε την πρόσκλησή μας, να εγκαταλείψετε τις γραμμές του κυβερνητικού στρατού και να προσχωρήσετε στο δίκαιο αγώνα ενός λαού που, όπως εσείς οι

3. Σ.τ.μ.: Μεξικάνικη Πολεμική Αεροπορία.

Ίδιοι το διαπιστώσατε, δεν επιδιώκει άλλο από το να ζήσει με δικαιοσύνη ή να πεθάνει με αξιοπρέπεια. Σεβαστήσαμε τη ζωή των στρατιωτών και αστυνομικών που παραδόθηκαν στις δυνάμεις μας, ενώ εσείς εκτελείτε συστηματικά τους πληγωμένους Ζαπατίστας που συναντάτε και δεν είναι σε θέση να αμυνθούν, καθώς κι αυτούς που παραδίδονται. Αν εξακολουθήσετε να χτυπάτε τις οικογένειές μας και να μη σέβετε τη ζωή των τραυματιών και των αιχμαλώτων, θα κάνουμε κι εμείς το ίδιο.

Στο λαό του Μεξικού

Τέλος, απευθύνουμε έκκληση στους εργάτες, τους φτωχούς αγρότες, τους εκπαιδευτικούς, τους φοιτητές, τους προοδευτικούς και έντιμους διανοούμενους, τις γυναίκες που εργάζονται κι αυτές που δεν εργάζονται και όλες τις ανεξάρτητες πολιτικές και κοινωνικές οργανώσεις, να ενωθούν στον αγώνα μας, με τον τρόπο τους — με όλους τους δυνατούς τρόπους — έως ότου κατακτήσουμε τη δικαιοσύνη και την ελευθερία που όλοι οι Μεξικάνοι προσδοκούν.

Δε θα παραδώσουμε τα όπλα!
Θέλουμε δικαιοσύνη, όχι συνγνώμη ούτε ελεημοσύνη!

**Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
CCRI-CG του EZLN.
6 Ιανουαρίου 1994**

«Η φωνή μας ξεκίνησε το δρόμο της εδώ και αιώνες και δε θα σβήσει ποτέ...»

*Σχετικά με το PFCRN¹, τη στρατιωτική επίθεση της κυβέρνησης,
τις τρομοκρατικές ενέργειες και το διορισμό διαπραγματευτή*

Στο λαό του Μεξικού.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Αδέρφια,

Γνωρίζουμε ότι η ανακοίνωσή μας της 6-1-1994 δημοσιεύτηκε, τουλάχιστον ενμέρει, στον εγχώριο και διεθνή Τύπο. Καινούργια πράγματα συνέβησαν από τις 6-1 ως σήμερα, 11-1-1994, που μιλάμε πάλι για να ακουστούμε από άλλους.

Πρώτο: Ένα από τα πράγματα που συνέβησαν είναι ότι ο κύριος Αγκιλάρ Ταλαμάντες, υποψήφιος για την προεδρία της Δημοκρατίας, του «Κόμματος του Καρντενικού Μετώπου Εθνικής Ανοικοδόμησης» (PFCRN), στη διάρκεια μιας δημόσιας συγκέντρωσης στην πόλη του Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας, πρότεινε να γίνει το κόμμα του «ο ειρηνικός βραχίονας» του Στρατού των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση (EZLN) και προσέφερε τον ίδιο τον εαυτό του ως «υποψήφιο του EZLN στις προεδρικές εκλογές». Αυτές οι προτάσεις αναλύθηκαν από μας, τα μέλη της Παράνομης Επαναστατικής Επιτροπής Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του EZLN, και νομίζουμε ότι οφείλουμε να εκφραστούμε πάνω σ' αυτό το ζήτημα, πράγμα που μας οδηγεί σε τούτο:

Ο EZLN δεν πήρε τα όπλα για να υποστηρίξει τον Α ή το Β υποψή-

1. Σ.τ.μ.: «Κόμμα του Καρντενικού Μετώπου Εθνικής Ανοικοδόμησης»: μικρό κόμμα χωρίς αξιοσημείωτη πολιτική επιρροή.

φιο για την προεδρία της Δημοκρατίας. Ο EZLN δεν επιδιώκει τη νίκη κάποιου κόμματος, επιδιώκει τη Δικαιοσύνη, την Ελευθερία και τη Δημοκρατία, ώστε ο λαός να μπορέσει να εκλέξει όποιον θέλει και να γίνει αποδεκτή και σεβαστή η θέλησή του, όποια κι αν είναι, από τους Μεξικάνους και τους άλλους λαούς. Ο EZLN ζητάει, η κυβέρνηση, από όποιο κόμμα κι αν προέρχεται, να είναι μια κυβέρνηση που βγαίνει από πραγματικά ελεύθερες και δημοκρατικές εκλογές, και να λύσει τα πιο επείγοντα προβλήματα του λαού μας, και ιδιαίτερα εκείνα των ιθαγενών.

Ο EZLN απορρίπτει με σεβασμό τις προτάσεις του PFCRN που προφέρεται να γίνει «ο ειρηνικός βραχίονας» του EZLN, καθώς και την υποψηφιότητα του κυρίου Αγκιλάρ Ταλαμάντες ως εκπροσώπου του EZLN στις προεδρικές εκλογές. Δηλώνουμε ακόμη, άπαξ δια παντός, ότι απορρίπτουμε όποια πρόταση ή πρωτοβουλία χρησιμοποίησης της φωνής μας και του λόγου μας. Η φωνή μας ξεκίνησε το δρόμο της εδώ και αιώνες. Δε θα σβήσει ποτέ πια.

Αντιθέτως, χαιρετούμε και δεχόμαστε ευνοϊκά όποια προσπάθεια ή τίμια και καλόπιστη πρόταση μεσολάβησης ανάμεσα στον EZLN και την ομοσπονδιακή κυβέρνηση.

Δεύτερο: Στην πρότασή μας να ανοίξει διάλογος, αρχίζοντας από μια διμερή κατάπαυση του πυρός, ο ομοσπονδιακός στρατός απάντησε βομβαρδίζοντας τις κοινότητες της υπαίθρου, γύρω από το Οκοσίγκο, το Λας Μαγκκαρίτας και το Αλταμιράνο.

Η ιδέα ότι μια στρατιωτική λύση της σύγκρουσης με την πλήρη εξότωση του EZLN είναι δυνατή και ευκαταία κερδίζει έδαφος στους κυβερνώντες κύκλους αυτής της χώρας. Επαναβεβαιώνουμε τη διάθεσή μας για διάλογο, όπως εκφράστηκε στην ανακοίνωσή μας της 6-1. Αλλά φαίνεται ότι αυτή η θέληση του EZLN παρεξηγήθηκε από τις στρατιωτικές αρχές και την κυβέρνηση, που την εξέλαβαν ως ένα σημάδι κόπωσης των στρατευμάτων μας. Τίποτα δεν είναι πιο μακριά από την πραγματικότητα. Στις προτάσεις διαλόγου, απαντούμε με μια διάθεση για διάλογο. Στις επιθέσεις και τους τυφλούς βομβαρδισμούς, θα απαντήσουμε με τα όπλα μας. Αν η κυβέρνηση λογαριάζει να εξακολουθήσει να εξαπατά την κοινή γνώμη, ισχυριζόμενη ότι επικείται η ήττα μας και η εξότωσή μας, είναι δικό της πρόβλημα, έχει ήδη πράξει έτσι και όλοι πληρώνουν σήμερα το τίμημα. Αλλά εμείς ξέρουμε ότι ο αγώνας μας δε θα σταματήσει, ούτε καν με την τελευταία σταγόνα αίματος του τελευταίου μαχητή μας. Αν η κυβέρνηση ζητάει το τίμημα του αίματος έναντι των

δικαιωθειών μας για δικαιοσύνη, ελευθερία και δημοκρατία, δε θα διαστάσουμε να το πληρώσουμε.

Τις προσεχείς μέρες θα δώσουμε διαταγή στις δυνάμεις μας και τις εφεδρείες μας να επιτεθούν εναντίον όλων των πόλεων που έχουν τη δυνατότητα να καταλάβουν, αν δεν υπάρξουν ενδείξεις ότι οι διαθέσιμες διαλόγου από μέρους της κυβέρνησης δεν περιορίζονται σε κάποια λόγια απαιτηλά. Δεν αμφιβάλλουμε ότι αυτό θα κοστίσει ακριβά, αλλά δεν μπορούμε να κάνουμε αλλιώς αφού μας ωθούν σ' αυτόν το δρόμο.

Τρίτο: Τις τελευταίες μέρες πληροφορηθήκαμε ότι έγιναν πολλές τρομοκρατικές απόπειρες εναντίον μη στρατιωτικών στόχων, σε διάφορα σημεία της χώρας. Αυτές οι ενέργειες αποδόθηκαν σε μέλη του EZLN. Η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του EZLN δηλώνει ότι τα στρατεύματά μας μάχονται κατά της αστυνομίας και του ομοσπονδιακού στρατού, όχι εναντίον των πάγκινγκ των εμπορικών κέντρων. Κανείς μη στρατιωτικός στόχος δε θα δεχτεί επίθεση από τα στρατεύματά μας.

Τέτατο: Στις 10 Ιανουαρίου 1994, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση ανακοίνωσε αλλαγές στο υπουργείο Εσωτερικών καθώς και σε άλλες ομοσπονδιακές κρατικές υπηρεσίες. Ανήγγειλε την παραίτηση του υπουργού Εσωτερικών και πρώην κυβερνήτη της Τοιάπας Πατροτσίνιο Γκονζάλες Μπλάνκο Γκαρίδο και το διορισμό του Μανουέλ Καμάτσο Σόλις ως εντεταλμένου για την ειρήνευση και τη ρύθμιση της σύγκρουσης της Τοιάπας. Ο EZLN δηλώνει ότι γνωρίζει τον κύριο Καμάτσο Σόλις αλλά, αν υπάρχει σ' αυτό τον άνθρωπο πραγματική και τίμια θέληση να αναζητήσει μια δίκαιη πολιτική διέξοδο από τη σύγκρουση, χαιρετίζουμε το διορισμό του και επαναλαμβάνουμε τη θέλησή μας για διάλογο με τους όρους που εκφράστηκαν στην ανακοίνωσή μας της 6-1-1994.

Πέμπτο: Η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του EZLN δηλώνει ότι τα μόνα ντοκουμέντα που εκδίδονται πραγματικά από τον EZLN και αναγνωρίζονται από όλους τους Ζαπατίστας μαχητές θα είναι εκείνα που θα φέρουν την υπογραφή του συντρόφου, Εξεγεργμένου Υπο-διοικητή Μάρκος.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

CCRI-CG του EZLN.

11 Ιανουαρίου 1994

«Στην καρδιά μας ζει επίσης η ελπίδα»

Σχετικά με την κατάπαυση του πυρός

Στο λαό του Μεξικού.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Αδέρφια,

Σήμερα, στις 12 Ιανουαρίου 1994, πληροφορηθήκαμε ότι ο κύριος Κάρλος Σαλίνας δε Κορτάρι, ανώτατος διοικητής του ομοσπονδιακού στρατού, διέταξε τα στρατεύματά του να καταπαύσουν το πυρ. Το υπουργείο Εθνικής Άμυνας πρόσθεσε ότι οι αεροπορικές και επίγειες περιπολίες θα συνεχιστούν, ότι ο κυβερνητικός στρατός δε θα εγκαταλείψει τις σημερινές του θέσεις και ότι θα αντιταχθεί στις κινήσεις των μαχητών μας.

Η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του EZLN χαιρετίζει την απόφαση του κ. Σαλίνας δε Κορτάρι ως ένα πρώτο βήμα προς το άνοιγμα του διαλόγου μεταξύ των εμπόλεμων.

Οι όροι που τέθηκαν από τη CCRI-CG του EZLN, στην ανακοίνωσή της της 6-1-1994, σαν προϋπόθεση για το διάλογο, δεν έγιναν ρητώς αποδεκτοί. Ωστόσο, οι δηλώσεις του Κορτάρι αποτελούν μια αρχή. Κατά συνέπεια, η CCRI-CG του EZLN, συλλογικός, ανώτατος διοικητής των επαναστατημένων στρατευμάτων των Ζαπατίστας, διατάσσει:

Πρώτο: Όλες τις μονάδες, τακτικές, μη τακτικές, κομάντος των πόλεων των διάφορων σωμάτων στρατού και υπηρεσιών του EZLN, να διακόψουν όποια επιθετική επιχείρηση εναντίον των ομοσπονδιακών στρατευμάτων, των φρουρών τους και των θέσεων που καταλαμβάνουν σήμερα.

Δεύτερο: Όλες τις μονάδες, τακτικές ή μη τακτικές, κομάντος των

πόλεων των διάφορων σωμάτων στρατού και των υπηρεσιών του EZLN, να κρατήσουν τις θέσεις που καταλαμβάνουν σήμερα και να απαντούν ανυποχώρητα και αποφασιστικά σε όποια ενδεχόμενη επίθεση των στρατευμάτων Ξηράς ή αεροπορικών δυνάμεων του ομοσπονδιακού στρατού.

Τρίτο: Η διαταγή κατάπαυσης του επιθετικού πυρός ισχύει από τη λήψη της παρούσας ανακοίνωσης και θα ισχύει όσο κριθεί αναγκαίο από τη CCRI-CG του EZLN.

Τέτατο: Δε θα καταθέσουμε τα όπλα και δε θα παραδοθούμε με κανέναν τρόπο στην αντιλαϊκή κυβέρνηση. Αυτή η κατάπαυση του πυρός αποσκοπεί στην ανακούφιση του άμαχου πληθυσμού και στο άνοιγμα των δρόμων διαλόγου με όλες τις προοδευτικές και δημοκρατικές δυνάμεις του Μεξικού.

Ο αγώνας μας είναι δίκαιος και δυνατός. Δεν ανταποκρίνεται σε προσωπικά συμφέροντα, αλλά στη δίψα για ελευθερία όλου του μεξικάνικου λαού γενικά και ειδικά των ιθαγενών πληθυσμών. Θέλουμε τη δικαιοσύνη και θα πάμε μπροστά, γιατί στις καρδιές μας ζει επίσης η ελπίδα.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

CCRI-CG του EZLN.

12 Ιανουαρίου 1994

«Δε θα ζήσουμε για γονατιστοί»

Σχετικά με την Επιτροπή Μεσολάβησης

Στο λαό του Μεξικού.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Αδέρφια,

Τις τελευταίες μέρες εκφράστηκαν πολλές υποθέσεις σχετικά με τα πρόσωπα που θα μπορούσαν να συγκροτήσουν μια επιτροπή μεσολάβησης, η οποία θα έχει ως αποστολή την εξεύρεση πολιτικής λύσης στη σύγκρουση του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού. Μια ανακοίνωση που αποδόθηκε, ανακριβώς, στον EZLN και δημοσιεύτηκε στην εφημερίδα *La Jornada* πρότεινε για μεσολαβητές τον επίσκοπο του Σαν Κριστόμπαλ δον Σαμουέλ Ρουίζ Γκαρσία, τη Γουατεμαλέζα ιθαγενή, βραβείο Νόμπελ της Ειρήνης, Ριγκομπέρτα Μεντσού, και το δημοσιογράφο και διευθυντή του περιοδικού *Proceso* Χούλιο Σερέο. Άλλες προτάσεις ακούστηκαν χωρίς να έχουμε πει το δικό μας λόγο μέχρι σήμερα. Νομίζουμε ότι ήρθε η στιγμή να εκφραστούμε πάνω σ' αυτό το ζήτημα:

Τα μέλη της Επιτροπής Μεσολάβησης πρέπει να έχουν τα ακόλουθα χαρακτηριστικά για να είναι αποδεκτά, ως τέτοια, από τη CCRI-CG του EZLN:

Πρώτο: Να είναι εκ γενετής Μεξικάνοι. Γιατί πιστεύουμε ότι τα προβλήματα μεταξύ Μεξικάνων πρέπει να λύνονται από τους Μεξικάνους, χωρίς καμιά ανάμιξη ξένων, όσο και αν αυτοί οι ξένοι είναι άντρες και γυναίκες ακέραιοι, τίμιοι και αμερόληπτοι.

Δεύτερο: Να μην ανήκουν σε κανένα πολιτικό κόμμα. Γιατί δεν επιθυμούμε να χρησιμοποιηθεί ο δίκαιος αγώνας μας για εκλογικά οφέλη από το ένα ή το άλλο κόμμα ούτε να παρεξηγηθεί η καρδιά που κινεί και δίνει ζωή στην υπόθεσή μας.

Τρίτο: Να έχουν κρατήσει ουδέτερη στάση σχετικά με τη σημερινή σύγκρουση. Δηλαδή, να μην είναι συμπαθούντες ούτε της κυβέρνησης ούτε του EZLN και να μην ανήκουν στις οργανωτικές δομές ούτε του ενός ούτε του άλλου.

Τέταρτο: Να είναι ευαίσθητοι στα σοβαρά κοινωνικά προβλήματα από τα οποία υποφέρει η χώρα μας και ειδικότερα στις σκληρές συνθήκες διαβίωσης των ιθαγενών του Μεξικού.

Πέμπτο: Να είναι δημοσίως γνωστοί για την εντιμότητα και τον πατριωτισμό τους.

Έκτο: Να συγκροτήσουν αυτή την Εθνική Επιτροπή Μεσολάβησης έχοντας ως σκοπό να λειτουργήσουν ως μεσολαβητές ανάμεσα στην κυβέρνηση και τον EZLN.

Η CCRI-CG του EZLN εκτιμά πως ο επίσκοπος του Σαν Κριστόμπαλ δον Σαμουέλ Ρουίζ Γκαρσία ανταποκρίνεται στις προϋποθέσεις που απαριθμήσαμε παραπάνω, και τον καλεί να πάρει μέρος, ως πατριώτης Μεξικάνος —και όχι ως εσκλησιαστική αρχή, διότι δεν πρόκειται εδώ για θρησκευτικό ζήτημα— στη μέλλουσα Εθνική Επιτροπή Μεσολάβησης.

Η CCRI-CG του EZLN ζητάει από τη μεξικάνικη κοινωνία να προτείνει τους καλύτερους άντρες και γυναίκες της για να σχηματίσουν αυτή την επιτροπή, της οποίας η κύρια αποστολή θα είναι η εξεύρεση πολιτικής λύσης στη σύγκρουση. Αν αυτοί οι άντρες κι αυτές οι γυναίκες ανταποκρίνονται στις προϋποθέσεις που αναφέραμε παραπάνω, ο EZLN θα χαιρετίσει τη συμμετοχή τους στην Επιτροπή Μεσολάβησης και θα ακούσει με σεβασμό το λόγο τους και την καρδιά τους.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

CCRI-CG του EZLN.

12 Ιανουαρίου 1994

«Το ψέμα είναι και πάλι στο στόμα των ισχυρών»

**Σχετικά με τη διακοπή της κατάπαυσης του πυρός
από την κυβέρνηση**

Στο λαό του Μεξικού.
Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Αδέρφια,

Σήμερα, 13 Ιανουαρίου 1994, κατά τις 13.30 περίπου, στρατεύματα του ομοσπονδιακού στρατού παραβίασαν την κατάπαυση του πυρός που διέταξε ο ομοσπονδιακός πρόεδρος Κάρλος Σαλίνας δε Κορτάρι, επιτιθέμενα εναντίον μιας μονάδας Ζαπατίστας κοντά στην κοινότητα Κάσμεν Πατατέ, στην επαρχία του Οκοσίγκο, στην Τσιιάπας. Τα ομοσπονδιακά στρατεύματα, μεταφερόμενα από δέκα στρατιωτικά καμιόνια και υποστηριζόμενα από ελικόπτερα και μαχητικά αεροπλάνα, επιχείρησαν να παραβιάσουν τις θέσεις μας, αλλά απωθήθηκαν από τα όπλα των Ζαπατίστας. Τα ομοσπονδιακά στρατεύματα προέβησαν σε συλλήψεις αμάχων, στα γειτονικά χωριά, προφανώς εν είδη αντιποίνων ή για να εμφανίσουν τους συλληφθέντες αμάχους ως Ζαπατίστας αιχμαλώτους, όπως έχουν ήδη κάνει στο παρελθόν.

Στη χθεσινή ανακοίνωσή της (12-1-1994) η CCRI-CG του EZLN απαιτούσε στη χειρονομία του κυρίου Σαλίνας δε Κορτάρι, που διέτασε τα κυβερνητικά στρατεύματα να παύσουν το πυρ, με ανάλογη διαταγή στα στρατεύματά μας να μην προβούν σε επιθετικές ενέργειες και να μην απαντήσουν παρά σε περίπτωση επίθεσης εναντίον τους από μέρους των στρατευμάτων της αντιλαϊκής κυβέρνησης. Αυτή η επίθεση των ομοσπονδιακών στρατευμάτων κατά των Ζαπατίστας θέτει σοβαρά ερωτήματα σχετικά με τη θέληση της κυβέρνησης να επιδιώξει μια πολι-

τική λύση στη σύγκρουση, αφού ταυτόχρονα επιμένει να προσπαθεί να τη λύσει διά της στρατιωτικής οδού. Ο EZLN επαναβεβαιώνει τη διάθεσή του για διάλογο, αλλά δε λογαριάζει να αφηθεί να εξαπατηθεί. Ή ο κύριος Σαλίνας δε Κορτάρι ψεύδεται ή ο στρατός δε θέλει να υπακούσει στις διαταγές του ομοσπονδιακού προέδρου.

Η CCRI-CG του EZLN εφιστά την προσοχή του μεξικάνικου λαού και των λαών και κυβερνήσεων του κόσμου, στους οποίους απευθίνει έκκληση, να μην αφηθούν να εξαπατηθούν από τις δηλώσεις της κυβέρνησης, οι οποίες, όπως δείχνουν τα σημερινά γεγονότα, δεν είναι παρά κενά λόγια.

**Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
CCRI-CG του EZLN.
13 Ιανουαρίου 1994**

Στον Μπιλ Κλίντον και τις Ηνωμένες Πολιτείες

Στον κύριο Μπιλ Κλίντον,
Πρόεδρο των Ηνωμένων Πολιτειών της Βόρειας Αμερικής.
Στο Βορειο-Αμερικανικό Κογκρέσο.
Στο λαό των Ηνωμένων Πολιτειών της Βόρειας Αμερικής.

Κύριοι,

Απευθυνόμαστε σε σας, για να σας πούμε ότι η ομοσπονδιακή μεξικάνικη κυβέρνηση χρησιμοποιεί την οικονομική και στρατιωτική βοήθεια που δέχεται από το λαό και την κυβέρνηση των ΗΠΒΑ, για να κατασφάξει τους ιθαγενείς της Τσιάπας.

Ερωτούμε αν το Κογκρέσο και ο λαός των ΗΠΒΑ ενέκριναν αυτή την οικονομική και στρατιωτική βοήθεια για την καταπολέμηση του λαθρεμπορίου ναρκωτικών ή για τη δολοφονία των ιθαγενών στο Νοτιο-Ανατολικό Μεξικό. Αντρες, αεροπλάνα, ελικόπτερα, ραντάρ, μηχανήματα ραδιοεπικοινωνιών, όπλα και στρατιωτικά εξαρτήματα, χρησιμοποιούνται σήμερα, όχι για την καταδίωξη λαθρεμπόρων ναρκωτικών και των μεγάλων αρχηγών της μαφίας ναρκωτικών, αλλά για την κατάπιξη του δίκαιου αγώνα του μεξικάνικου λαού και των ιθαγενών της Τσιάπας, στη νοτιο-ανατολική περιοχή της χώρας μας, και για τη δολοφονία αντρών, γυναικών και αθώων παιδιών.

Δεν παίρνουμε, όσο μας αφορά, καμιά βοήθεια από καμιά κυβέρνηση, από κανένα πρόσωπο ή οργάνωση του εξωτερικού. Δεν έχουμε καμιά σχέση με το λαθρεμπόριο ναρκωτικών ούτε με την τρομοκρατία, είτε σε εθνική είτε σε διεθνή κλίμακα.

Μας οργανώνει η ίδια η δική μας αποφασιστικότητα και ρισκάρου-

με τις ζωές μας, λόγω των μεγάλων ελλείψεων και των προβλημάτων από τα οποία υποφέρουμε. Έχουμε κουραστεί από τόσα χρόνια ψευδιών και θανάτου. Έχουμε το δικαίωμα να αγωνιστούμε αξιοπρεπώς για την επιβίωσή μας. Σε καμιά στιγμή δεν πάψαμε να τηρούμε τους διεθνείς περί πολέμου νόμους, σεβόμενοι τους άμαχους πληθυσμούς.

Με την υποστήριξη που ο λαός και η κυβέρνηση της Βόρειας Αμερικής προσφέρουν στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση, δεν κάνετε άλλο παρά να βιάφετε τα χέρια σας με το αίμα των ιθαγενών. Οι στόχοι μας είναι οι ίδιοι με τους στόχους όλων των λαών του κόσμου: πραγματική δημοκρατία και ελευθερία. Και γι' αυτούς τους στόχους, είμαστε έτοιμοι να δώσουμε τη ζωή μας. Μη βιάφετε τα χέρια σας με το αίμα μας, γινόμενοι συνένοχοι της μεξικάνικης κυβέρνησης.

*Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
CCRI-CG του EZLN.
13 Ιανουαρίου 1994*

«Η ειρήνη ορισμένων ήταν πάντα πόλεμος για μας»

Επιστολή του Υπο-διοικητή Μάρκος

Στην εθνική εφημερίδα *La Jornada*.

Στην εθνική εφημερίδα *El Financiero*.

Στην τοπική εφημερίδα του Σαν Κριστόμπαλ *El Tiempo*.

Κύριοι,

Η CCRI-CG του EZLN εξέδωσε μια σειρά κειμένων που μπορεί να ενδιαφέρουν τον εγχώριο και διεθνή τύπο. Οι σύντροφοι της CCRI-CG του EZLN μου ζήτησαν να ξαναδώ τον τρόπο με τον οποίο αυτά τα κείμενα (της 6, 11, 12 και 13 Ιανουαρίου) φτάνουν στους παραλήπτες τους και γνωστοποιούνται στην κοινή γνώμη. Είναι γι' αυτόν το λόγο που απευθυνόμαστε σε σας για να πληροφορηθούμε αν είναι δυνατό, μέσω των εφημερίδων σας, να φτάσουν αυτά τα ντοκουμέντα στη δημοσιότητα. Τα εν λόγω κείμενα εκφράζουν τις θέσεις μας πάνω στα γεγονότα της 7 και 13 Ιανουαρίου 1994. Θα ήθελα να έχω σαφή απάντηση διότι, για να φτάσει σε σας το πακέτο με τα ντοκουμέντα, πρέπει να κάνει μέρες και μέρες δρόμο, μέσα από μονοπάτια, χαράδες, ρήγματα, τρύπες και να διασχίσει βουνά και κοιλάδες, να παρακάμψει τανκς, στρατιωτικά αυτοκίνητα και χιλιάδες χακί στολές και, τέλος, όλο αυτό το πολεμικό οπλοστάσιο με το οποίο υπολογίζουν να μας τρομοκρατήσουν. Λησμονούν ότι ο πόλεμος δεν είναι ζήτημα όπλων ή ένοπλων δυνάμεων, αλλά ζήτημα πολιτικό. Τέλος πάντων, εκείνο που θέλουμε να πούμε είναι ότι αυτά τα κείμενα κι αυτή η επιστολή θα κάνουν κάμποσες μέρες όσο να φτάσουν ανάμεσα στα χέρια σας, αν ποτέ φτάσουν.

Εξακολουθούμε να πηγαίνουμε καλά. Στα κείμενα που θα πάρετε, επαναβεβαιώνουμε τη διάθεσή μας για άνοιγμα ενός διαλόγου με σκοπό

την αναζήτηση μιας δίκαιης λύσης της σύγκρουσης. Κατά τα άλλα, μας αφήνει αδιάφορους μάλλον η μαζική επίδειξη στρατιωτικών μέσων, με τη βοήθεια των οποίων η κυβέρνηση νομίζει ότι θα καλύψει τον τεράστιο βόθρο αδικίας και διαφθοράς που η δράση μας αποκάλυψε. Η ειρήνη, που ορισμένοι ζητούν σήμερα, ήταν πάντα ένας πόλεμος για μας, και φαίνεται ότι οι μεγάλοι αφέντες της γης, της βιομηχανίας, του εμπορίου και του χρήματος ενοχλούνται από αυτούς τους ιθαγενείς που πάνε να πεθάνουν μέσα στις πόλεις και λερώνουν τους δρόμους τους, οι οποίοι δε λερώνονταν ως τα τώρα παρά από τα περιτυλίγματα των εισαγόμενων προϊόντων. Θα προτιμούσαν να τους βλέπουν να εξακολουθούν να πεθαίνουν στα βουνά, μακριά από τις βολεμένες συνειδήσεις και τον τουρισμό. Δε θα γίνεται πλέον έτσι στο μέλλον, δεν είναι δυνατό να θεμελιώνεται η καλοπέραση μιας μειοψηφίας πάνω στη δυστυχία της πλειοψηφίας. Σήμερα, θα υποχρεωθούν να μοιραστούν τη δική μας μοίρα. Για το καλύτερο ή για το χειρότερο. Είχαν, αν ήθελαν, τη δυνατότητα να ασχοληθούν με το ζήτημα και να κάνουν κάτι κατά της τεράστιας ιστορικής αδικίας που διέπραξε το έθνος σε βάρος των ιθαγενών κατοίκων του, αλλά δεν τους αντιμετώπισαν παρά σαν ανθρωπολογικά αντικείμενα, σαν τουριστικά αξιοπεριεργα ή στοιχεία ενός «τζουράσικ παρκ» που, ευτυχώς, θα σκοπίζε η NAFTA, η οποία δεν τους αντιμετώπιζε παρά με τον τρόπο μιας ασήμαντης ληξιαρχικής πράξης θανάτου, διότι στα βουνά οι νεκροί είναι ήδη αμέτρητοι.

Όλοι τους είναι ένοχοι, από τους ανώτατους κρατικούς υπαλλήλους ως τον τελευταίο των διεφθαρμένων «ιθαγενών» αρχηγών, περνώντας από έναν κυβερνήτη που δεν έχει εκλεγεί σύμφωνα με το δίκαιο και τη θέληση του λαού της Τσιάπας, τους δημοτικούς άρχοντες που ασχολούνται με έργα βιτρίνας και την καλλιέργεια των αγαθών σχέσεων τους με τους μεγάλους αφεντάδες παρά με τη διακυβέρνηση προς όφελος του λαού τους, και τους κρατικούς υπαλλήλους όλων των επιπέδων που αρνούνται κάθε δικαίωμα στην υγεία, τη μόρφωση, τη γη, τη στέγη, τις υπηρεσίες, τη δίκαια πληρωμένη εργασία, τη διατροφή, τη δικαιοσύνη και, πάνω απ' όλα, το σεβασμό και την αξιοπρέπεια σ' αυτούς που πριν απ' αυτούς κατοικούσαν ήδη σ' αυτά τα χώματα. Λησμόνησαν ότι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια δεν είναι μόνο γι' αυτούς που έχουν λύσει τα στοιχειώδη προβλήματα διαβίωσης. Λησμόνησαν πως και εκείνοι που δεν έχουν τίποτα, έχουν ωστόσο αυτό που μας διαφοροποιεί από τα πράγματα και τα ζώα: την αξιοπρέπεια, ακριβώς.

Αλλά, πρέπει να αναγνωρίσουμε ότι μέσα σ' αυτό τον ωκεανό αδιαφορίας, κάποιες φωνές υψώθηκαν και υψώνονται ακόμα για να επισημάνουν τις συνέπειες αυτών των αδικιών. Ανάμεσα σ' αυτές τις φωνές ήταν και παραμένει και εκείνη της έντιμης δημοσιογραφίας, διότι αυτή υπάρχει ακόμη, σε τοπικό ή εθνικό επίπεδο. Τέλος, γιατί να σας ενοχλούμε περισσότερο; Φαίνεται ότι έχετε αρκετά προβλήματα για να πείσετε τον ομοσπονδιακό στρατό να σας αφήσει να κάνετε τη δημοσιογραφική σας δουλειά... Για να συντομεύουμε: εκείνο που θέλουμε είναι μια ειρήνη δίκαιη και αξιοπρεπή.

Τα τανκς και τα αεροπλάνα τους, τα ελικόπτερά τους, οι χιλιάδες στρατιώτες τους, δε μας τρομάζουν. Αυτή η αδικία, που μας στέρησε δρόμους ή στοιχειώδεις υπηρεσίες και υποδομές, στρέφεται τώρα εναντίον τους. Δε χρειαζόμαστε δρόμους, μετακινήθηκαν πάντα μέσα από μονοπάτια, περάσματα, ατραπούς. Ακόμα κι αν χρησιμοποιούσαν ολόκληρο τον ομοσπονδιακό στρατό, δε θα κατάφεραν να κόψουν όλα τα μονοπάτια που άνοιξε κάποτε η φτώχεια μας και σήμερα η εξέγερσή μας. Τα ψέματα της τηλεόρασης και του Τύπου δε μας αγγίζουν περισσότερο. Λησμόνησαν μήπως το ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ ποσοστό αναλφαριθμητισμού στην Τσιάπας; Ή πόσα νοικοκυριά δεν έχουν ηλεκτρισμό, και άρα ούτε τηλεόραση, σ' αυτές τις περιοχές; Εάν το έθνος αφηθεί και πάλι να εξαπατηθεί από αυτά τα ψεύδη, θα μείνει πάντα ένας τουλάχιστον από μας έτοιμος να το ξυπνήσει. Οι παράνομες επαναστατικές επιτροπές των ιθαγενών είναι άτρωτες. Έχουν, από τη συγκρότησή τους, μια οργανωμένη κλιμάκωση. Αν ένας ή περισσότεροι από μας πέσουν, άλλοι παίρνουν αμέσως τη θέση τους, ενώ είναι ήδη έτοιμοι οι αντικαταστάτες τους. Θα χρειαστεί να μας σκοτώσουν όλους, απολύτως όλους, αν θέλουν να μας σταματήσουν με στρατιωτικά μέσα. Και δε θα είναι ποτέ σίγουροι ότι δεν ξέχασαν κάποιον, κάπου, που θα ξαναρχίσει απ' την αρχή.

Δε θα σας απασχολήσω περισσότερο. Ελπίζω η «μικτότητα»¹ του «κομαντάντε Μάρκος» να μη δημιουργήσει προβλήματα σε άλλους «αθώους» (στοιχηματίζω ότι μ' αυτή τη «μικτότητα» θα καταλήξουν να συλλάβουν αυτόν που παίζει το ρόλο του «Χοιάν δελ Διάμπλο» στο

1. Σ.τ.μ.: Η κυβέρνηση ισχυριζόταν εκείνες τις μέρες ότι ο Μάρκος δεν ήταν ιθαγενής αλλά ούτε και λευκός...

τηλεόραση *Corazon Salvaje* του καναλιού —but of course— των αστέρων...). Μια ερώτηση: Όλα αυτά θα χρησιμεύσουν, τουλάχιστον, για να μάθουν οι *Μεξικάνοι να προφέρουν «Τσιάπας»* αντί «*Τσάπας»* και «*Τζελάλες»* αντί για «*Σετσάλτες»*²;

Σας σπατάζω και σας χαιρετώ, αν υποθέσουμε ότι υπάρχει ο χώρος και τα μέσα.

**Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος,
13 Ιανουαρίου 1994**

2. Σ.τ.μ.: Ινδιάνικες φυλές της Τσιάπας.

«Για ποιο πράγμα θα έπρεπε να ζητήσουμε συγγνώμη;»

Κύριοι,

Είμαι υποχρεωμένος να ξεκινήσω ζητώντας συγγνώμη («άσχημη αρχή» θα έλεγε η γιαγιά μου...). Μετά από ένα λάθος του τμήματος Τύπου και προπαγάνδας της οργάνωσής μας, η προηγούμενη επιστολή της 13/1/1994 δεν περιλάμβανε μεταξύ των παραληπτών της το περιοδικό *Proceso*. Ελπίζω να δείξουν κατανόηση γι' αυτή την παράλειψη οι άνθρωποι του *Proceso* και να δεχτούν την παρούσα χωρίς πίκρα, κ.λπ.

Ιδού. Απειθύνομαι σε σας για να σας ζητήσω με σεβασμό να δημοσιεύσετε τις συνημμένες ανακοινώσεις της CCRI-CG του EZLN. Γίνεται σ' αυτές λόγος για τις επανειλημμένες παραβιάσεις της ανακωχής από τα ομοσπονδιακά στρατεύματα, την πρωτοβουλία του νόμου για την αμνηστία, της προεδρίας, και του ρόλου του κυρίου Καμάτσο Σολίς ως εντεταλμένου για τη συμφιλίωση και την ειρήνη στην Τσιάπας.

Πιστεύω ότι τα ντοκουμέντα που στάλθηκαν στις 13/1/1994 έφτασαν ήδη στα χέρια σας. Αγνώ ποιες αντιδράσεις θα προκαλέσουν και ποια θα είναι η απάντηση της ομοσπ. κυβέρνησης στις δηλώσεις μας. Μέχρι σήμερα, 18 Ιανουαρίου 1994, δεν έχουμε γνώση παρά της «συγγνώμης» που προτείνει η κυβέρνηση στους μαχητές μας. Για ποιο πράγμα θα έπρεπε να ζητήσουμε «συγγνώμη»; Για ποιο πράγμα θα έπρεπε να μας «συγχωρήσουν»; Που δεν πεθάναμε από την πείνα; Που δε σιωπήσαμε μέσα στην εξαθλίωσή μας; Που δεν υποφέραμε ταπεινά το συντριπτικό ιστορικό βάρος της εγκατάλειψης και της περιφρόνησης; Που πήραμε τα όπλα, αφού διαπιστώσαμε ότι όλοι οι άλλοι δρόμοι ήταν κλειστοί; Που δεν τηρήσαμε τον ποινικό κώδικα της Τσιάπας, τον πιο παράλογο και πιο καταπιεστικό που θα μπορούσε να θυμηθεί κανείς; Που δείξαμε

στο υπόλοιπο της χώρας και σ' ολόκληρο τον κόσμο ότι η ανθρώπινη αξιοπρέπεια υπάρχει ακόμα και ότι βρίσκεται στους πιο στερημένους κατοίκους; Που προετοιμαστήκαμε συνειδητά πριν ν' αρχίσουμε; Που πήγαμε στη μάχη με ντουφέκια αντί με τόξα και βέλη; Που εκπαιδευτήκαμε στο χειρισμό των όπλων πριν αρχίσουμε τον πόλεμο; Που είμαστε Μεξικάνοι; Που είμαστε, κατά πλειοψηφία, ιθαγενείς; Που καλέσαμε όλο το μεξικάνικο λαό να παλέψει με όλα τα δυνατά μέσα και τρόπους για να αποκτήσει αυτό που του ανήκει; Που αγωνιζόμαστε για τη λευτεριά, τη δημοκρατία, τη δικαιοσύνη; Που δεν ακολουθήσαμε το δρόμο των προηγούμενων αντάρτικων; Που δεν παραδινόμαστε; Που δεν πουλιόμαστε; Που δεν προδίνουμε;

Ποιος πρέπει να ζητήσει συγγνώμη και ποιος μπορεί να τη δώσει; Αυτοί που χρόνια και χρόνια τώρα κάθισαν σε ένα πλούσιο τραπέζι και χόρτασαν, ενώ δίπλα σ' εμάς καθόταν ο θάνατος, τόσο καθημερινός, τόσο δικός μας, που στο τέλος δεν τον φοβόμαστε; Αυτοί που μας γέμισαν τις τσέπες και τις καρδιές με λόγια και υποσχέσεις; Οι νεκροί, οι νεκροί μας, τόσο θανατερά νεκροί από θάνατο, «φυσικό», δηλαδή από ιλαρά, από κοκίτη, από χολέρα, από τυφοειδή, από τέτανο, από πνευμονία, από ελονοσία και άλλες γαστρεντερικές ή πνευμονικές... απολαύσεις; Οι νεκροί μας, τόσο πλειοψηφικά νεκροί, τόσο δημοκρατικά νεκροί από θλίψη διότι έφευγαν έτοιμοι, χωρίς κανείς να τους λογαριάζει, χωρίς κανείς να έρθει, επιτέλους, να προφέρει το «ΦΤΑΝΕΙ ΠΙΑ», που θα έδινε σ' αυτούς τους νεκρούς νόημα, χωρίς κανείς να ζητήσει από τους από πάντα πεθαμένους, τους νεκρούς μας, να πεθάνουν ακόμα μια φορά, αλλά για να ξαναζήσουν αυτή τη φορά;

Αυτοί που μας αρνήθηκαν το φυσικό δικαίωμα να κυβερνάμε και να κυβερνιόμαστε; Αυτοί που αρνήθηκαν τον οφειλόμενο σεβασμό στα έθιμά μας, το χρώμα μας, τη γλώσσα μας; Αυτοί που μας μεταχειρίζονται σαν ξένους στον ίδιο τον τόπο μας και μας ζητούν να δείξουμε τα χαρτιά μας και να υποταχθούμε σ' ένα νόμο του οποίου αγνοούμε την ύπαρξη και τη νομιμότητα; Αυτοί που μας αιχμαλώτισαν, μας βασάνισαν, μας δολοφόνησαν και μας εξαφάνισαν γιατί κάναμε το... βαρύτερο «έγκλημα» να θέλουμε ένα κομμάτι γης, όχι ένα μεγάλο κομμάτι, όχι ένα μικρό κομμάτι, ίσα ίσα ένα κομμάτι που θα μπορούσε να μας δώσει ό,τι χρειάζεται για να γεμίσουμε λιγάκι το στομάχι μας;

Ποιος πρέπει να ζητήσει συγγνώμη και ποιος μπορεί να τη δώσει; Ο πρόεδρος της Δημοκρατίας; Οι υπουργοί; Οι γεροισιαστές; Οι βουλευ-

τές; Οι κυβερνήτες; Οι δήμαρχοι; Οι αστυνομικοί; Ο ομοσπονδιακός στρατός; Οι μεγάλοι αφέντες των τραπεζών, της βιομηχανίας, του εμπορίου και της γης; Τα πολιτικά κόμματα; Οι διανοούμενοι; Τα περιοδικά *Galio* και *Nexas*; Τα ΜΜΕ; Οι φοιτητές; Οι εκπαιδευτικοί; Οι άποικοι; Οι εργάτες; Οι αγρότες; Οι ιθαγενείς; Αυτοί που πέθαναν για το τίποτα;

Ποιος πρέπει να ζητήσει συγγνώμη και ποιος μπορεί να τη δώσει;

Ωραία, αυτά για την ώρα.

Γεια χαρά και ασπασμούς, και με τέτοιο κρύο και τα δυο είναι εκτιμητέα (νομίζω) ακόμα κι αν έρχονται από έναν «επαγγελματία της βίας».

Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.

18 Ιανουαρίου 1994

«Ποια αντιπροσωπευτικότητα μας αναγνωρίζει η κυβέρνηση;»

*Σχετικά με τους όρους και
την ημερησια διάταξη για το διάλογο*

Στον κ. Σαμουέλ Ρουίζ Γκαρσία, Εθνική Επιτροπή Μεσολάβησης.
Στον κ. Μανουέλ Καμάτσο Σολίς, εντεταλμένο για την ειρήνη και τη συμφιλίωση.

Κύριοι,

Ακόμα μια φορά εμείς, μέλη της CCRI-CG του EZLN, απευθυνόμαστε σε σας για να σας πούμε αυτό που ακολουθεί:

Πρώτο: Δεν έχουμε ακόμα λάβει γραπτή ανακοίνωση σχετικά με το «νόμο για την αμνηστία» για τον οποίο μας μιλήσατε. Γι' αυτό, δεν μπορούμε ακόμη να εκφραστούμε πάνω σ' αυτό το ζήτημα. Όπως όμως κι αν έχει το πράγμα, θέλουμε να σας πούμε ότι το περιεχόμενο αυτού του «νόμου για την αμνηστία» δεν είναι και δε θα είναι εμπόδιο στη διάθεσή μας για το διάλογο που θα οδηγήσει σε μια πολιτική λύση της σημερινής σύγκρουσης. Που σημαίνει ότι, ανεξάρτητα απ' αυτόν το νόμο, συνεχίζουμε τις απόπειρες διαλόγου, εφόσον η αποδοχή αυτού του νόμου δεν είναι ένας όρος-προϋπόθεση για το διάλογο. Εάν δεν είναι ένας όρος για να καθίσουμε και να συζητήσουμε για μια πολιτική διέξοδο στον αγώνα μας, τότε συνεχίζουμε το διάλογο.

Δεύτερο: Μετά την επιστολή του κυρίου Μανουέλ Καμάτσο Σολίς, με ημερομηνία 18/1/1994, δεν έχουμε λάβει καμιά άλλη γραπτή ανακοίνωση απ' τον εντεταλμένο για την ειρήνη και τη συμφιλίωση στην Τοιάπας. Σας υπενθυμίζουμε ότι μόνο οι γραπτές ανακοινώσεις που θα μας μεταβιβάζονται μέσω του κυρίου Σαμουέλ Ρουίζ Γκαρσία θα θεωρούνται έγκυρες από μας.

Τρίτο: Η CCRI-CG του EZLN διάβασε με προσοχή την επιστολή του κ. Μανουέλ Καμάτσο Σολίς, με ημερομηνία 18/1/1994. Αυτή η επιστολή μάς δημιουργεί το ερώτημα: Ποια αντιπροσωπευτικότητα μας αναγνωρίζει η ομοσπονδιακή κυβέρνηση για να κάνει διάλογο μαζί μας; Εκείνη της εμπόλεμης δύναμης; Εκείνη πολιτικής δύναμης; Χρειαζόμαστε απάντηση για να γνωρίσουμε τις εγγυήσεις που θα μας δοθούν για το διάλογο και το σεβασμό των συμφωνιών στις οποίες ενδεχόμενα αυτός καταλήξει. Το «στάτους» που μας αναγνωρίζει ο κ. Μανουέλ Καμάτσο Σολίς δεν είναι ακούστως σαφές σ' αυτή την επιστολή.

Τέταρτο: Η CCRI-CG του EZLN δηλώνει ότι δεν κρατεί κανέναν όμηρο. Ο μόνος αιχμάλωτος πολέμου είναι ο στρατηγός - διοικητής μεραρχίας Αμπσαλόν Καστεγιάνος Ντομίγκες, για του οποίου την απελευθέρωση έχουν αρχίσει οι τυπικές διαδικασίες, όπως εγκαίρως το είχαμε ανακοινώσει. Όταν και αυτός αφεθεί ελεύθερος, δε θα υπάρχει κανείς αιχμάλωτος ή όμηρος, ούτε στρατιωτικός, ούτε αστυνομικός, ούτε πολίτης, στα χέρια μας.

Πέμπτο: Η CCRI-CG του EZLN πληροφορήθηκε από τα ΜΜΕ ότι ο ομοσπονδιακός στρατός θα αποσυρθεί από τους δημόσιους χώρους που κατέχει σήμερα, για να επανέλθει στα στρατόπεδα.

Έκτο: Η CCRI-CG του EZLN δηλώνει ότι από τις 17/1/1994 ως σήμερα δεν ετεσήμανε καμιά παραβίαση της ανακωχής από τα ομοσπονδιακά στρατεύματα.

Έβδομο: Η CCRI-CG του EZLN δηλώνει ότι οι προϋποθέσεις για την έναρξη διαλόγου με τον εντεταλμένο για την ειρήνευση και τη συμφιλίωση στην Τσιιάπας βάνουν προς την πλήρωσή τους. Καλεί, λοιπόν, τους κ.κ. Μανουέλ Καμάτσο Σολίς και Σαμουέλ Ρουίζ Γκαρσία να αρχίσουν τις απαραίτητες διαδικασίες για την έναρξη ενός πραγματικά δημόσιου διαλόγου με όλες τις εγγυήσεις για το σεβασμό της ζωής, της ελευθερίας, της ελεύθερης διακίνησης των αντιπροσώπων της CCRI-CG του EZLN στις συναντήσεις για το διάλογο.

Όγδοο: Αφού δοθούν οι απαραίτητες εγγυήσεις, από τον κ. Μανουέλ Καμάτσο Σολίς και τον κ. Σαμουέλ Ρουίζ Γκαρσία, σχετικά με το σεβασμό της ζωής, ελευθερίας, ελεύθερης διακίνησης των Ζαπατίστας αντιπροσώπων, προτείνουμε το πρώτο ζήτημα που θα συζητηθεί να είναι η ημερήσια διάταξη και η χρονολόγηση των συζητήσεων.

Ένατο: Η ημερήσια διάταξη που προτείνουμε είναι η ακόλουθη:

α. Οικονομικές διεκδικήσεις. Όλες αφορούν τις κρισιμότερες υλικές

συνθήκες ζωής που υποφέρουμε εμείς οι ιθαγενείς της Τσιιάπας. Η σημερινή κατάσταση και μέτρα για άμεσες και μακροπρόθεσμες λύσεις.

β. Κοινωνικές διεκδικήσεις. Όλες αφορούν αυτά που υποφέρουμε εμείς, οι ιθαγενείς της Τσιιάπας: ρατσισμός, περιθωριοποίηση, έλλειψη σεβασμού, εξώσεις, επιθέσεις εναντίον των καλλιέργειών μας και των παραδόσεών μας κ.λπ. Μέτρα για οριστικές λύσεις.

γ. Πολιτικές διεκδικήσεις. Όλες αφορούν την απουσία νόμιμων πλαισίων για μια πραγματική συμμετοχή μας, ημών, των ιθαγενών της Τσιιάπας και όλων των Μεξικάνων, στην πολιτική ζωή. Μέτρα για άμεση λύση.

δ. Παύση των εχθροπραξιών και των βίαιων συγκρούσεων. Εγγυήσεις στα δύο μέρη της σύγκρουσης.

Εν αναμονή γραπτής απάντησης.

*Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
CCRI-CG του EZLN.
20 Ιανουαρίου 1994*

«Όσοι περπατούν στο δρόμο της αλήθειας να συγκλίνουν σ' έναν ενιαίο βηματισμό»

Εκκλήση σε όλους τους Μεξικάνους

Στο λαό του Μεξικού.

Σε όλα τα άτομα και τις δημοκρατικές, τίμες και ανεξάρτητες πολιτικές ή κοινωνικές οργανώσεις του Μεξικού.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Αδέρφια,

Ο άξιος αγώνας των μαχητών του Στρατού των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση ενέπνευσε τη συμπάθεια σε πολλά άτομα, οργανώσεις και τομείς της μεξικάνικης και διεθνούς κοινωνίας των πολιτών. Είναι αυτή η αξιοσέβαστη και αποφασιστική δράση αυτών των προοδευτικών δυνάμεων που άνοιξε, πραγματικά, το δρόμο για μια δίκαιη πολιτική λύση στη σύγκρουση που σκοτεινιάζει τον ουρανό μας. Ούτε η πολιτική θέληση της προεδρίας της Δημοκρατίας ούτε οι ένδοξες στρατιωτικές επιχειρήσεις των μαχητών μας δεν ήταν τόσο αποφασιστικές γι' αυτή την τροπή που πήρε η σύγκρουση, όσο οι πολλαπλές λαϊκές διαδηλώσεις και κινητοποιήσεις, στους δρόμους, τα βουνά και μέσω των ΜΜΕ και των πιο ποικίλων τίμων και ανεξάρτητων ατόμων και οργανώσεων που αποτελούν αυτό που ονομάζουν «μεξικάνικη κοινωνία των πολιτών».

Εμείς, οι τελευταίοι των Μεξικάνων πολιτών και οι πρώτοι των πατριωτών, καταλάβαμε στην αρχή ότι τα προβλήματά μας, καθώς και εκείνα ολόκληρης της χώρας, δεν μπορούν να λυθούν παρά από ένα επαναστατικό κίνημα σε εθνικό επίπεδο, γύρω από τρεις βασικές διεκδικήσεις: Ελευθερία, Δημοκρατία, Δικαιοσύνη. Η δική μας μορφή πάλης δεν είναι η μόνη και ίσως για πολλούς να μην είναι ούτε η καλύτε-

ρη. Υπάρχουν και άλλες, μεγάλης αξίας, μορφές πάλης. Η οργάνωσή μας δεν είναι η μόνη και ίσως να μην είναι αυτή που προτιμούν πολλοί. Υπάρχουν και άλλες, μεγάλης αξίας, οργανώσεις, τίμες, προοδευτικές και ανεξάρτητες. Ο EZLN δεν ισχυρίστηκε ποτέ ότι η δική του μορφή πάλης είναι η μόνη σωστή. Στην πραγματικότητα είναι η μόνη που μας έμεινε. Ο EZLN χαιρετίζει την τίμια και συνεπή ανάπτυξη όλων των μορφών πάλης που μας οδηγούν στην ελευθερία, τη δημοκρατία, τη δικαιοσύνη. Ο EZLN δεν ισχυρίστηκε ποτέ ότι η οργάνωσή του είναι η μόνη τίμια και επαναστατική οργάνωση του Μεξικού ή της Τσιόπας.

Στην πραγματικότητα οργανωθήκαμε έτσι γιατί δε μας άφησαν την επιλογή να οργανωθούμε αλλιώς. Ο EZLN χαιρετίζει την τίμια και συνεπή ανάπτυξη όλων των ανεξάρτητων και προοδευτικών οργανώσεων που αγωνίζονται για ελευθερία, δημοκρατία, δικαιοσύνη σ' όλη τη χώρα. Υπάρχουν και θα υπάρξουν και άλλες επαναστατικές οργανώσεις. Υπάρχουν και θα υπάρξουν και άλλοι λαϊκοί στρατοί. Δεν έχουμε τη φιλοδοξία να συσπειρώσουμε κάτω από τη σημαία των Ζαπατίστας όλους τους τίμους Μεξικάνους. Προσφέρουμε τη σημαία μας. Αλλά υπάρχει μια σημαία πιο μεγάλη και πιο ισχυρή, που μπορεί όλους να μας υποδεχτεί. Η σημαία ενός μεγάλου επαναστατικού κινήματος σε εθνικό επίπεδο, που θα πρόσφερε θέση στις πιο ποικίλες τάσεις, στις πιο διάφορες σκέψεις, στους διάφορους τρόπους πάλης, αλλά που δε θα αντιπροσώπευε παρά μία θέληση και δε θα είχε παρά ένα σκοπό: την ελευθερία, τη δημοκρατία, τη δικαιοσύνη. Ο EZLN καλεί όλους τους Μεξικάνους να ανεμίσουν αυτή τη σημαία, όχι εκείνη του EZLN, όχι εκείνη της ένοπλης πάλης, αλλά τη σημαία των δικαιωμάτων κάθε σκεπτόμενου όντος, της υπόθεσης του λαού μας και της συνεννόησης των δικών μας: την ελευθερία, τη δημοκρατία, τη δικαιοσύνη. Κάτω απ' αυτή τη μεγάλη σημαία θα κυματίζει επίσης και η σημαία των Ζαπατίστας: κάτω απ' αυτή τη σημαία, θα πορευτούν επίσης τα ντουφέκια μας.

Η πάλη για τη λευτεριά, τη δημοκρατία, τη δικαιοσύνη, δεν είναι αποκλειστική υπόθεση των Ζαπατίστας, είναι υπόθεση όλων των Μεξικάνων και των τίμων, ανεξάρτητων και προοδευτικών οργανώσεων. Ο καθένας στο χώρο του, ο καθένας με τη μέθοδο πάλης του, ο καθένας με την οργάνωση και τις αντιλήψεις του.

Τα βήματα όλων εκείνων που προχωρούν στο δρόμο της αλήθειας οφείλουν να ενωθούν σε έναν ενιαίο βηματισμό: εκείνον που θα μας οδηγήσει στην ελευθερία, τη δημοκρατία, τη δικαιοσύνη. Ο αγώνας μας

δεν τελειώνει και η κραυγή μας δε σταματάει στο «ΦΤΑΝΕΙ ΠΙΑ!» που κραυγάσαμε την 1η Ιανουαρίου 1994. Μένει ακόμη πολύς δρόμος να κάνουμε. Τα βήματα είναι διαφορετικά αλλά η θέληση είναι ενιαία: Ελευθερία! Δημοκρατία! Δικαιοσύνη!

Συνεχίζουμε τη μάχη όσπου να κατακτήσουμε την ελευθερία που είναι το δίκιο μας, τη δημοκρατία που είναι η υπόθεσή μας, και τη δικαιοσύνη που είναι η ζωή μας!

**Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
CCRI-CG του EZLN.
20 Ιανουαρίου 1994**

«Όποιος καταθέτει τα όπλα, τελειώνει τη ζωή του διάτρητος από σφαίρες»

Σχετικά με τον Μάρκος και τον EZLN

Στη βδομαδιάτικη εφημερίδα *Proceso*.
Στην καθημερινή *La Jornada*.
Στην καθημερινή *El Financiero*.
Στην τοπική καθημερινή της Τσιάπας *Tiempo*.

Κύριοι,

Επιχειρήσαμε μια κάποια προσέγγιση, αναζητώντας τη δυνατότητα μιας προσωπικής επαφής με τον κύριο Καμάτσο Σολίς, αλλά αναγκαστήκαμε να αναδιπλωθούμε κάτω από την πίεση των ομοσπονδιακών. Οι αποστολές υλικού μας θα καθυστερήσουν και πάλι. Σας αποστέλλω, μ' αυτό το γράμμα, μια σειρά ανακοινώσεων: Η μία απευθύνεται στις άλλες οργανώσεις ιθαγενών της Τσιάπας, η άλλη στο λαό του Μεξικού και μια άλλη αναφέρεται στην απόφαση του δικαστηρίου των Ζαπατίστας στην υπόθεση του στρατηγού-μεράρχου Αμπσαλόν Καστεγιάνος Ντομίγκες. Η τελευταία απευθύνεται στους κυρίους Σαμονέλ Ρουίς Γκαρσία και Μανουέλ Καμάτσο Σολίς. Σας ευχαριστώ εκ των προτέρων για τη φροντίδα σας να δημοσιευτούν.

Ο καιρός περνά, ο κύκλος κλείνει. Γίνεται όλο και πιο δύσκολο να σας αποστείλουμε οτιδήποτε θα μπορούσε να σας πληροφορήσει για το ποιο είμαστε, πέρα από τις κουνούλες μας, τα ξύλινα όπλα μας, τα τόξα μας και τα φοβερά μας «βοϊδοκέρατα». Οχυρωμένοι πίσω από τη λεγόμενη «ανακωχή», οι ομοσπονδιακοί εξακολουθούν να εγκαθιστούν το στρατιωτικό και καταπιεστικό μηχανισμό που θα τους επιτρέψει να καταφέρουν εναντίον μας ένα θεαματικό πλήγμα, το οποίο θα συγκαλύψει, επιτέλους, τη στρατιωτική ανικανότητα που επέδειξαν στις μάχες

και τα εγκλήματα τους εναντίον του άμαχου πληθυσμού. Μέσω επιχειρήσεων «κομάντος», όπως τις ονομάζει, ο ομοσπονδιακός στρατός νομίζει ότι αρχίζει να πλησιάζει τη δελεαστική δυνατότητα να εντοπίσει την κεντρική ηγετική ομάδα των Ζαπατίστας και να την εξολοθρεύσει. Όλα αυτά είχαν από μας, εδώ και χρόνια, προβλεφθεί. Στην περίπτωση που θα επιτύγχαναν το σκοπό τους, δε θα άλλαζε ουσιαστικά τίποτα. Η αντικατάσταση των επιτελείων και η παρουσία παντού των παράνομων επαναστατικών επιτροπών των ιθαγενών θα τους επιτρέψουν, αργά ή γρήγορα, να συνέλθουν από το όποιο χτύπημα, όσο ισχυρό κι αν είναι αυτό.

Ωραία, μπόρεσα, επιτέλους, να διαθέσω μερικές ώρες για να διαβάσω τα έντυπα που κάποιιοι είχαν την ευτυχή ιδέα να μου αποστείλουν (η άφιξη εφημεριδοπωλών ή ταχυδρομών στα βουνά των νοτιο-ανατολικών περιοχών είναι τόσο σπάνια πράγματα όσο και ένα ελεύθερο καθίσμα στο μετρό της πρωτεύουσας σε ώρες μεγάλης κυκλοφορίας...). Έλαβα έτσι γνώση της αγωνίας που προκαλούν οι κουκουλές και οι «σκοτεινές» προθέσεις των Ζαπατίστας «ηγετών». Σας χρησιμοποίησα, συνειδητά, μετατρέποντάς σας σε συνομιλητές μου. Ωστόσο, πιστεύω ότι αυτή η ενοχλητική και πάντα καθυστερημένη αλληλογραφία ήταν χρήσιμη σε όλους. Προς το παρόν, ο ορίζοντας σκοτεινιάζει και η κάθε γραμμή μπορεί να είναι η τελευταία. Γι' αυτόν το λόγο, εξακολουθώντας να σας χρησιμοποιώ, επωφελούμαι της ευκαιρίας για να υπογραμμίσω ορισμένα σημεία. Σας ευχαριστώ που θα τα διαβάσετε και περισσότερο ακόμη αν τα δημοσιεύσετε. Κατά δω, τα πράγματα αναγγέλλονται δύσκολα και μπορεί να οδεύουν προς το τέλος.

Έχω την τιμή να παίρνω διαταγές από τους καλύτερους άντρες και γυναίκες των εθνοτήτων Τζελάλ, Τζοτζίλ, Σολ, Τοχολάμπταλ, Μαι και Ζοκ. Έζησα ανάμεσά τους επί δέκα χρόνια και είμαι υπερήφανος που τους υπακούω και τους υπηρετώ με τα όπλα μου και με την ψυχή μου. Με δίδαξαν περισσότερο απ' όσα διδάσκουν σήμερα στη χώρα και σ' ολόκληρο τον κόσμο. Είναι οι αρχηγοί μου και θα τους ακολουθήσω στους δρόμους που θα επιλέξουν. Αποτελούν τη δημοκρατική συλλογική ηγεσία του EZLN. Η διάθεσή τους για διάλογο είναι ειλικρινής όπως είναι και η γενναιότητα με την οποία μάχονται και ο φόβος ότι θα τους εξαπατήσουν γι' ακόμα μια φορά.

Ο EZLN δεν έχει ούτε την επιθυμία ούτε την ικανότητα να συσπειρώσει γύρω από το πρόταγμα του όλους τους Μεξικάνους. Αλλά έχει

την ικανότητα και τη θέληση να προσθέσει τις δυνάμεις του σε εκείνες που σε εθνικό επίπεδο ωθούν τη χώρα μας προς τη δικαιοσύνη, την ελευθερία και τη δημοκρατία που προσδοκούμε.

Αν χρειαστεί να επιλέξουμε μεταξύ διαφορετικών δρόμων, θα επιλέξουμε πάντα το δρόμο της αξιοπρέπειας. Αν βρούμε μπροστά μας μια δίκαιη ειρήνη, θα πάρουμε το δρόμο της ειρήνης μέσα στην αξιοπρέπεια. Αν βρούμε έναν αξιοπρεπή πόλεμο, θα σηκώσουμε τα όπλα μας για να τον διεξάγουμε. Αν βρούμε μια αξιοπρεπή ζωή, θα συνεχίσουμε να ζούμε. Αλλά, αν, αντίθετα, η αξιοπρέπεια σημαίνει ότι πρέπει να πεθάνουμε, τότε, χωρίς δισταγμό θα απεύσουμε να προϋπαντήσουμε το θάνατο.

Εκείνο που διεκδικεί ο EZLN για τους ιθαγενείς της Τσιιάπας, κάθε τίμια οργάνωση της χώρας οφείλει να το διεκδικήσει για όλους τους Μεξικάνους. Εκείνο που ο EZLN διεκδικεί με τα όπλα, κάθε τίμια οργάνωση οφείλει να το διεκδικήσει με διάφορες μορφές πάλης. Δεν παίρνουμε όμηρο τη χώρα. Δεν επιθυμούμε, ούτε μπορούμε, να επιβάλλουμε με τη δύναμη των όπλων τις ιδέες μας στη μεξικάνικη κοινωνία των πολιτών, όπως το κάνει η σημερινή κυβέρνηση επιβάλλοντας με τη δύναμη των όπλων τα σχέδιά της στη χώρα. Δε θα παρεμποδίσουμε την προσηχή εκλογική διαδικασία¹. Όταν μια πολιτικο-στρατιωτική δύναμη (όπως εκείνη της μεξικάνικης ομοσπονδιακής κυβέρνησης) ζητάει από μια άλλη πολιτικο-στρατιωτική δύναμη (όπως εκείνη του EZLN) να καταθέσει τα όπλα, αυτό σημαίνει, με πολιτικούς και στρατιωτικούς όρους, ότι ζητάει μια παράδοση χωρίς όρους. Σαν αντάλλαγμα αυτής της παράδοσης χωρίς όρους, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση προτείνει τα συνηθισμένα πράγματα: ένα εσωτερικό ξεκαθάρισμα λογαριασμών, ένα πακέτο δηλώσεων, υποσχέσεων και γραφειοκρατικής χαρτούρας.

Συγκεκριμένα, η πρόταση για την «κατάθεση των όπλων» είναι από τις πιο ύποπτες. Η μεξικάνικη και λατινοαμερικάνικη ιστορία μάς διδάσκει ότι όποιος καταθέτει τα όπλα, υπολογίζοντας στη «λήθη» εκείνου που τον καταδιώκει, τελειώνει τη ζωή του διάτρητος από σφαίρες, όπου κι αν βρίσκεται, υπό το πυρ κάποιου «τάγματος θανάτου», κυβερνητικού ή παρακρατικού. Γιατί να πιστέψουμε ότι θα γίνει αλλιώς εδώ, στη δική μας χώρα;

1. Σ.τ.μ.: Οι προεδρικές εκλογές ήταν προγραμματισμένες —και έγιναν— για τον Αύγουστο του 1994.

Πιστεύουμε ότι η επαναστατική αλλαγή στο Μεξικό δε θα είναι καρπός μιας πάλης με μονόδρομη κατεύθυνση. Δε θα είναι, δηλαδή, μια επανάσταση ένοπλη ή μια επανάσταση ειρηνική, με τη στενή έννοια. Θα είναι, ουσιαστικά, μια επανάσταση - αποτέλεσμα πάλης σε πολλά κοινωνικά μέτωπα, σύμφωνα με πολλαπλές μεθόδους, με διάφορες μορφές κοινωνικής δράσης και διάφορους βαθμούς συμμετοχής ή αποδοχής. Δε θα είναι αποτέλεσμα δράσης ενός κόμματος, μιας οργάνωσης ή μιας συμμαχίας οργανώσεων, που θα θριαμβεύσουν με βάση μια ειδική κοινωνική πρόταση, αλλά αποτέλεσμα δράσης ενός είδους δημοκρατικού χώρου αντιπαράθεσης και απόφασης ανάμεσα σε διάφορες πολιτικές προτάσεις. Αυτός ο δημοκρατικός χώρος αντιπαράθεσης και απόφασης θα υπακούει σε τρεις βασικές και από τούδε και στο εξής αδιαχώριστες αρχές: Τη δημοκρατία για την επεξεργασία της κυρίαρχης κοινωνικής πρότασης. Την ελευθερία για την έγκριση της μιας ή της άλλης πρότασης. Και τη δικαιοσύνη στην οποία όλες οι προτάσεις οφείλουν να αποσκοπούν. Η επαναστατική αλλαγή στο Μεξικό δε θα ακολουθήσει ένα αυστηρά προκαθορισμένο ημερολόγιο. Θα μπορεί να πάρει τη μορφή ξαφνικής θύελλας - γεννήματος μιας αργής συσσώρευσης ή μιας διαδοχής κοινωνικών μαχών που, σιγά σιγά, θα εξουδετερώσουν τις αντίπαλες δυνάμεις. Η επαναστατική αλλαγή στο Μεξικό δε θα γίνει κάτω από την ηγεσία μιας ομογενούς ομάδας με επικεφαλής έναν ανώτατο αρχηγό, αλλά από μια πολλαπλή συλλογικότητα, στα πλαίσια της οποίας οι δεσπόζουσες θα αλλάζουν αλλά που θα συναντώνται όλες γύρω από το ίδιο κοινό σημείο: το τρίπτυχο της δημοκρατίας, της ελευθερίας και της δικαιοσύνης, πάνω στη βάση του οποίου το νέο Μεξικό θα οικοδομηθεί ή αλλιώς δε θα υπάρξει.

Η κοινωνική ειρήνη δε θα υπάρξει παρά μόνο αν είναι δίκαιη και εξασφαλίζει την αξιοπρέπεια σε όλους.

Η διαδικασία διαλόγου για την ειρήνη είναι αποτέλεσμα ενός καθοριστικού βασικού παράγοντα, όχι της πολιτικής θέλησης της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, ούτε της υποτιθέμενης δικής μας πολιτικο-στρατιωτικής ισχύος (που παραμένει για πολλούς ένα μυστήριο), αλλά της αποφασιστικής κινητοποίησης αυτού που ονομάζουν μεξικάνικη κοινωνία των πολιτών. Και θα είναι από τη δράση αυτής της μεξικάνικης κοινωνίας των πολιτών και όχι από τη θέληση της κυβέρνησης ή την ισχύ των όπλων μας που θα γεννηθεί η πραγματική δυνατότητα δημοκρατικής αλλαγής στο Μεξικό.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ - «ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΙΣ ΚΟΥΚΟΥΛΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΜΑΣ

Προς τι όλος αυτός ο θόρυβος για τις κουκούλες μας; Η μεξικάνικη, πολιτική κουλτούρα δεν είναι μήπως μια κουλτούρα μασκών; Αλλά, για να καθησυχάσω την ανερχόμενη αγωνία μερικών που φοβούνται (ή επιθυμούν;) πως κάποιος «Καμπατάντε»² ή τις οίδε ποιος «Bogie el aceitoso»³ θα εμφανιστεί, στο τέλος, πίσω από την κουκούλα και τη «μακριά μύτη» (όπως λέει η *La Jornada*) του «sup»⁴ (όπως λένε οι σύντροφοι), κάνω την ακόλουθη πρόταση: Είμαι έτοιμος να βγάλω την κουκούλα μου, αν η μεξικάνικη κοινωνία βγάλει τη μάσκα που της φόρεσαν, εδώ και χρόνια, ξένα συμφέροντα. Τι θα συμβεί τότε; Είναι προβλεπόμενο: Η μεξικάνικη κοινωνία των πολιτών (εκτός από τους Ζαπατίστας που με γνωρίζουν τέλεια και στη μορφή και στη σκέψη και στα λόγια και στη δράση) θα διαπιστώσει, όχι δίχως απογοήτευση, ότι ο «sup Μάρκος» δεν είναι ξένος κι ότι δεν είναι τόσο ωραίος όσο αφήνει να εννοηθεί ο ισχυρισμός της Γενικής Εισαγγελίας της Δημοκρατίας ότι αυτός (ο Μάρκος) είναι «μιάς».

Αλλά δεν είναι μόνο αυτό που θα συμβεί: βγάζοντας τη μάσκα της, η μεξικάνικη κοινωνία των πολιτών θα διαπιστώσει με έκπληξη ότι η εικόνα που της πούλησαν για δική της εικόνα είναι ψεύτικη κι ότι η πραγματικότητα είναι πολύ πιο θλιβερή. Ο ένας και η άλλη θα δείχναμε τα πρόσωπά μας, με τη διαφορά, ωστόσο, ότι ο «sup Μάρκος» ήξερε πάντα ποιο είναι το πραγματικό του πρόσωπο, ενώ η μεξικάνικη κοινωνία των πολιτών θα ξυπνήσει από ένα πολύχρονο τεμπέλικο όνειρο που της επέβαλε ο «μοντερνισμός» περί και εναντίον των πάντων και για τα πάντα. Ο «sup Μάρκος» είναι έτοιμος να βγάλει την κουκούλα του, η μεξικάνικη κοινωνία των πολιτών είναι έτοιμη να βγάλει τη μάσκα της; Μη χάσετε την προσεχή συνέχεια αυτής της ιστορίας για τις μάσκες και τα πρόσωπα που εκτίθενται και κρύβονται (αν τα αεροπλάνα, τα ελικόπτερα και οι χακί μάσκες το επιτρέψουν).

Τελείωσα... αλλά λείπουν ακόμη πολλά. Ωραία, θα μπορούσε τούτο δω να είναι το τέλος μιας πολύ σύντομης ανταλλαγής επιστολών ανά-

2. Σ.τ.μ.: «Σύντροφος».

3. Σ.τ.μ.: Ήρωας αργεντινικών κόμικς, τύπου ράμπο.

4. Σ.τ.μ.: Sup ή Sub = Υπό, από το Sup-comandante (Υπο-διοικητής) Μάρκος.

μεσά σε μια κουκούλα με μακριά μύτη και ένα από τα καλύτερα τμήματα του τίμιου μεξικάνικου Τύπου.

Γεια χαρά και χωρίς ασπασμούς, αυτή τη φορά, γιατί θα μπορούσαν να προκαλέσουν αντιζηλίες και υποψίες.

*Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.
20 Ιανουαρίου 1994*

«Καταδικάζεται να ζήσει ως την τελευταία του πνοή με τις τύψεις...»

Για τη λαϊκή δίκη του στρατηγού Καστεγιάνος

Συμπεράσματα της λαϊκής δίκης που έγινε για να εξακριβωθεί η ενοχή του στρατηγού - μεράρχου Αμπσαλόν Καστεγιάνος Ντομίγκες στα εγκλήματα παραβίασης των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, δολοφονίας, απαγωγής, βιασμού, διαφθοράς και όλων όσων απορρέουν από τη διάπραξη αυτών των εγκλημάτων σε βάρος του ιθαγενούς πληθυσμού της Τσιάπας - Μεξικό.

Στο λαό του Μεξικού.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Αδέφια,

Η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του Στρατού των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση (CCRI-CG του EZLN) ανακοινώνει τα συμπεράσματα της λαϊκής δίκης που έγινε σε βάρος του αιχμαλώτου πολέμου που ονομάζεται Αμπσαλόν Καστεγιάνος Ντομίγκες, στρατηγού - μεράρχου του μεξικάνικου ομοσπονδιακού στρατού, κατηγορούμενου για διάφορα εγκλήματα εναντίον του ιθαγενούς πληθυσμού της Τσιάπας.

Πρώτο: Ο στρατηγός - μέραρχος Αμπσαλόν Καστεγιάνος Ντομίγκες κατηγορήθηκε ότι ώθησε τον ιθαγενή πληθυσμό της Τσιάπας στην ένοπλη εξέγερση κατά της αδικίας, αφού όλοι οι νόμιμοι και ειρηνικοί δρόμοι είχαν κλείσει για την έκφραση των διεκδικήσεών του, στη διάρκεια της περιόδου κατά την οποία αυτός ήταν επικεφαλής της εκτελεστικής εξουσίας της περιοχής της Τσιάπας.

Συμπέρασμα: Ο στρατηγός - μέραρχος Αμπσαλόν Καστεγιάνος Ντο-

μίγες κρίθηκε ένοχος, σε συνενοχή με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, για την εξώθηση των ιθαγενών της Τσιάπας στην ένοπλη εξέγερση, στερώντας τους κάθε δυνατότητα για πολιτική λύση των προβλημάτων τους, κατά τη διάρκεια άσκησης της εξουσίας από μέρους του στην περιοχή. Οι συνένοχοι του στρατηγού - μεράρχου Καστεγιάνος Ντομίγκες, σ' αυτό το έγκλημα, είναι οι κύριοι Πατροτσινίνο Γκονζάλες Γκαρίδο και Ελμάο Ζέτζερ Μαρσέιγ, που τον διαδέχτηκαν επικεφαλής της εκτελεστικής εξουσίας σ' αυτή την περιοχή και οι οποίοι, με τη συνενοχή των αντίστοιχων ομοσπονδιακών κυβερνήσεων, εξακολούθησαν να οδηγούν το λαό μας σ' αυτόν το δρόμο.

Δεύτερο: Ο στρατηγός - μεράρχος Αμπσαλόν Καστεγιάνος Ντομίγκες κατηγορήθηκε ότι, πριν, κατά και μετά την περίοδο που ήταν επικεφαλής της εκτελεστικής εξουσίας στην περιοχή της Τσιάπας, καταπίεσε, απήγαγε, φυλάκισε, βασάνισε, βίασε και δολοφόνησε μέλη του ιθαγενούς πληθυσμού της Τσιάπας που αγωνίζονταν νόμιμα και ειρηνικά για τα πιο στοιχειώδη δικαιώματά τους.

Συμπέρασμα: Ο στρατηγός - μεράρχος Καστεγιάνος Ντομίγκες κρίθηκε ένοχος, σε συνενοχή με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, κατά την περίοδο της άσκησης των αρμοδιοτήτων του στην Τσιάπας, για την καταπίεση, απαγωγή, φυλάκιση, βασανισμό, βιασμό, δολοφονία μελών του ιθαγενούς πληθυσμού της Τσιάπας που αγωνίζονταν νόμιμα και ειρηνικά για τα πιο στοιχειώδη δικαιώματά τους.

Τρίτο: Ο στρατηγός - μεράρχος Αμπσαλόν Καστεγιάνος Ντομίγκες κατηγορήθηκε ότι, πριν, κατά και μετά την περίοδο που ήταν επικεφαλής της εκτελεστικής εξουσίας στην περιοχή της Τσιάπας, κατάσχεσε τα χωράφια των ιθαγενών αγροτών της Τσιάπας, με τη συνενοχή της ομοσπονδιακής κυβέρνησης.

Συμπέρασμα: Ο στρατηγός - μεράρχος Καστεγιάνος Ντομίγκες κρίθηκε ένοχος για την κατάσχεση των χωραφιών των ιθαγενών αγροτών της Τσιάπας, με τη συνενοχή της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, πριν, κατά και μετά την περίοδο που ήταν επικεφαλής της εκτελεστικής εξουσίας σ' αυτή την περιοχή. Έγινε έτσι ένας από τους πιο μεγάλους γαιοκτήμονες αυτής της Πολιτείας.

Τέταρτο: Αφού συζήτησε και εξέτασε όλες τις κατηγορίες κατά του στρατηγού - μεράρχου Αμπσαλόν Καστεγιάνος Ντομίγκες και αφού απέδειξε την ενοχή του, το δικαστήριο των Ζαπατίστας κατέληξε στην ακόλουθη απόφαση:

Ο στρατηγός - μεράρχος Αμπσαλόν Καστεγιάνος Ντομίγκες κρίθηκε ένοχος για τα εγκλήματα παραβίασης των ανθρώπινων δικαιωμάτων εναντίον των ιθαγενών, κλοπής, ληστείας, απαγωγής, διαφθοράς και δολοφονίας. Μη διαπιστώνοντας κανένα ελαφρυντικό στοιχείο στη διάπραξη αυτών των εγκλημάτων, το δικαστήριο των Ζαπατίστας επιβάλλει την ακόλουθη ποινή:

Ο στρατηγός - μεράρχος Αμπσαλόν Καστεγιάνος Ντομίγκες καταδικάζεται σε ισόβια φυλάκιση και στην εκτέλεση χειρωνακτικών εργασιών σε μια κοινότητα ιθαγενών της Τσιάπας, που θα του επιτρέψουν να κερδίζει το ψωμί του και τα απαραίτητα μέσα για την επιβίωσή του.

Πέμπτο: Ως είδος μηνύματος στο λαό του Μεξικού και στους λαούς και κυβερνήσεις του κόσμου, το δικαστήριο των Ζαπατίστας του EZLN ακυρώνει την ποινή της ισόβιας φυλάκισης του στρατηγού - μεράρχου Αμπσαλόν Καστεγιάνος Ντομίγκες, αφήνοντάς τον ελεύθερο και, αντ' αυτού, τον καταδικάζει να ζήσει ως την τελευταία του πνοή με τις τύψεις και την ντροπή ότι δέχτηκε τη συγγνώμη της καλοσύνης από εκείνους που επί τόσα χρόνια ταπείνωσε, απήγαγε, λήστεψε, έκλεψε και δολοφόνησε.

Έκτο: Το δικαστήριο των Ζαπατίστας μεταβιβάζει αυτή την απόφαση στη CCRI-CG του EZLN, ώστε να πάρει αυτή τα απαραίτητα μέτρα για την εφαρμογή της και συνιστά να προταθεί στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση η ανταλλαγή του στρατηγού Καστεγιάνος Ντομίγκες με το σύνολο των Ζαπατίστας μαχητών και των αμάχων που κρατούνται αδικώς από τα ομοσπονδιακά στρατεύματα, από την έναρξη του δικαίου πολέμου μας, καθώς και με είδη διατροφής και άλλα προϊόντα κατάλληλα να καλύψουν τις σοβαρές ανάγκες του άμαχου πληθυσμού στις περιοχές που ελέγχονται από τον EZLN.

Εκδόθηκε τη 13η ημέρα του μηνός Ιανουαρίου 1994.

Τσιάπας - Μεξικό.

Τα σέβη μας.

**CCRI-CG του EZLN,
20 Ιανουαρίου 1994**

«Η πρώτη εξέγερση του EZLN έγινε από τις γυναίκες Ζαπατίστας»

Σκηνές της καθημερινής ζωής στους κόπλους του EZLN

Στην εφημερίδα *La Jornada*.

Στην τοπική εφημερίδα του Σαν Κριστόμπαλ δε las Κάσας της Τσιάπας *Tiempo*.

Κύριο Αλβάρο Σεπέδα Νέρι,
της στήλης *Συγκυρίες*,
εφημερίδα *La Jornada*, Μεξικό.

Κύριε Σεπέδα Νέρι και οικογένειά σας,

Έλαβα το γράμμα σας που δημοσιεύτηκε στη *La Jornada* της 24 Ιανουαρίου 1994. Σας ευχαριστούμε που μας σκέφτεστε. Εμείς εδώ πάμε καλά. Τα ελικόπτερα και τα αεροπλάνα πάνε κι έρχονται, πλησιάζουν, μας βλέπουν, τα βλέπουμε, απομακρύνονται, ξανάρχονται, και τούτο μέρα και νύχτα. Το βουνό μάς προστατεύει, το βουνό είναι ο σύντροφός μας εδώ και πολλά χρόνια.

Θα ήθελα να σας διηγηθώ ορισμένα πράγματα που συμβαίνουν σε τούτα τα χώματα και τα οποία, σίγουρα, δε θα δημοσιευτούν ποτέ στις εφημερίδες και τα περιοδικά, μιας και τα καθημερινά συμβάντα δεν τις ενδιαφέρουν. Και υπάρχει, πιστέψτε με, ένας καθημερινός ηρωισμός που καθιστά δυνατά τα λαμπυρίσματα που από καιρό σε καιρό φωτίζουν τη φανερή μετριότητα της εθνικής μας ιστορίας. Βρισκόμουν, πριν λίγες ώρες, με ορισμένα μέλη της Παράνομης Επαναστατικής Επιτροπής Ιθαγενών. Συζητούσαν για τον τρόπο εκλογής των αντιπροσώπων για το διάλογο με τον εντεταλμένο της κυβέρνησης για την ειρήνευση και τη συμφιλίωση στην Τσιάπας. Μετά, έριξαν μια ματιά στις λίγες

εφημερίδες που μας ήρθαν (καθυστερημένα, βεβαίως). Οι παρατηρήσεις και τα σχόλια των δημοσιογράφων προκαλούν διάφορες αντιδράσεις μεταξύ μας.

Ο Χαβιέ, ένας της εθνότητας Τζοτζιλ, με αργή φωνή, αναζητώντας την πιο σωστή λέξη, μόλις διάβασε αυτό που συνέβη στο Γλαμανάλκο, στην Πολιτεία του Μεξικό, αγανακτισμένος, έρχεται προς το μέρος μου και μου λέει ότι, «πρέπει να τους καλέσουμε αυτούς τους ανθρώπους να έρθουν εδώ, ανάμεσα σ' εμάς». Αρχίζω να του εξηγώ τους λόγους για τους οποίους δεν μπορούμε να τους καλέσουμε, γιατί ανήκουν σε ένα πολιτικό κόμμα και δεν μπορούμε να παρέμβουμε στα εσωτερικά άλλων πολιτικών οργανώσεων, ότι αυτό το μέρος είναι πολύ μακριά, ότι δε θα τους αφήσουν να περάσουν τα μπλόκα, ότι δε θα έχουμε αρκετά φασόλια για να ταΐσουμε όλο τον κόσμο, κ.λπ. Ο Χαβιέ περιμένει υπομονετικά να τελειώσω. Ύστερα μου λέει σοβαρά: «Δε μιλάω για τους οπαδούς του PRD¹». Και προσθέτει: «Σου μιλάω για τους αστυνομικούς που τους χτύπησαν». Καθισμένος οκλαδόν, θεσπίζει, καταδικάζει, διατάσσει: «Κάλεσε τους αστυνομικούς να έρθουν εδώ. Πες τους πως αν είναι πραγματικοί άντρες, ας έρθουν να πολεμήσουν μαζί μας. Θα δούμε αν είναι το ίδιο να πολεμάς με αθώους και ειρηνικούς ανθρώπους ή με ανθρώπους σαν κι εμάς. Πες το τους, γράψε ότι θα τους μάθουμε να σέβονται τον ταπεινό λαό».

Ο Χαβιέ παραμένει καθισμένος οκλαδόν απέναντί μου, αναμένοντας ν' αρχίσω να συντάσσω το γράμμα για τους γρεναδιέρους του Μεξικού. Διστάζω... Εκείνη τη στιγμή οι φρουροί μάς ειδοποιούν για την άφιξη δημοσιογράφων που ζητούν να μιλήσουν με κάποιον. Ζητώ συγγνώμη απ' τον Χαβιέ, πάω να δω ποιος θα μιλήσει στους δημοσιογράφους. Το προσκλητήριο γράμμα στους γρεναδιέρους μένει σε εκκρεμότητα.

Ναι, τώρα, ο Άνχελ, ένας της εθνότητας Τζελάτ, ο οποίος διάβασε ολόκληρο το βιβλίο του Γουόμακ² πάνω στον Ζαπάτα και το 'χει σε μεγάλη περηφάνια («Έκανα τρία χρόνια. Υπέφερα αλλά το τελείωσα», λέει κάθε φορά που κάποιος τολμάει να αμφιβάλει για το κατόρθωμά του). Έρχεται κατευθείαν πάνω μου κραδαινόντας μια εφημερίδα στο

1. Σ.τ.μ.: PRD - κόμμα της αντιπολίτευσης, που δημιουργήθηκε το 1988 από διάσπαση του κυβερνητικού PRI και συσπειρώνει διάφορες αριστερές οργανώσεις.

2. Σ.τ.μ.: Ο καλύτερος ιστορικός του Ζαπατισμού.

αριστερό του χέρι (στο άλλο κρατάει ένα ντουφέκι M-1). «Δεν καταλαβαίνω τα γραφόμενα αυτού του κυρίου», διαμαρτύρεται σ' εμένα. «Χρησιμοποιεί λέξεις σκληρές. Πού το πάει; Φαίνεται να καταλαβαίνει τον αγώνα μας αλλά και να μην τον καταλαβαίνει ταυτόχρονα...» Διατρέχω με τα μάτια μου την εφημερίδα και ο Άγγελ μου δείχνει το άρθρο ενός αρθρογράφου «X». Εξηγώ στον Άγγελ τι λέει αυτός ο κύριος: ότι είναι αλήθεια πως υπάρχει εξαθλίωση στην Τσιάπας, αλλά οι ιθαγενείς δεν προετοιμάστηκαν καλά για να ξεσηκωθούν με προγραμματισμένο τρόπο και ότι οι ιθαγενείς ξεσηκώνονται πάντα έτσι, χωρίς πρόγραμμα, ξαφνικά. Ότι αυτό σημαίνει πως υπάρχουν άνθρωποι παράξενοι και ξένοι που επωφελούνται από τη φτώχεια των ιθαγενών για να συκοφαντήσουν το Μεξικό και τον πρόεδρό του και πως ο EZLN δρα μεταξύ των ιθαγενών αλλά δεν τους αντιπροσωπεύει. Ο Άγγελ αρχίζει να κάνει βόλτες εξοργισμένος και να μιλάει συγκεχυμένα, μπερδεύοντας λέξεις της διαλέκτου των Τζελάτ με ισπανιές. «Γιατί μας παίρνουν πάντα για μικρά παιδιά;» μου λέει με οργή, κολλώντας το πρόσωπό του στο δικό μου παραλίγο να μου πέσει το μισοβρασμένο ρύζι που ένας αρχάριος μάγειρας μου πρόσφερε — «ειδικά για τον sur». Ο Άγγελ συνεχίζει, λίγο πιο ήρεμος τώρα που του έδωσαν το πιάτο του: «Γιατί, κατά τη γνώμη τους, δε θα μπορούσαμε να σκεφτούμε μόνοι μας και να κάνουμε καλές σκέψεις, να επεξεργαστούμε ένα καλό πλάνο και να διεξάγουμε έναν καλό αγώνα;» Καταλαβαίνω ότι δεν είναι σ' εμένα που ο Άγγελ θέτει το ερώτημα. Ο Άγγελ καταλαβαίνει πως αυτό το ερώτημα δεν είναι για μένα. Ξέρει καλά πως απευθύνεται στον αβέβαιο αρθρογράφο «του εμβριθούς άρθρου». Ξέρουμε, ο Άγγελ και εγώ, ότι αυτή η ερώτηση, όπως και τόσες άλλες, θα μείνει αναπάντητη. «Νομίζει πως η εξυπνάδα δεν είναι παρά για το δικό του κεφάλι γιατί είναι Λατίνο; Νομίζει πως οι παππούδες οι δικοί μας δεν ήξεραν να σκεφτούν όταν ζούσαν;» Ο Άγγελ θέτει και ξαναθέτει την ερώτηση και κανένας δεν απαντά, κανείς δε θ' απαντήσει...

Η Σουζάνα, μια Τζοτζιλ, είναι εξαγριωμένη. Λίγο νωρίτερα την αποδοκίμασαν γιατί, κατά τη γνώμη των άλλων μελών της CCRI, αυτή ευθύνεται για την πρώτη εξέγερση του EZLN, το Μάρτιο του 1993. «Είμαι εκτός εαυτού!» μου λέει. Οχυρώνομαι πίσω από ένα βράχο, προσπαθώντας ταυτόχρονα να πληροφορηθώ περισσότερο. «Οι σύντροφοι λένε ότι εγώ φταίω που οι Ζαπατίστας ξεσηκώθηκαν πέρσι». Αρχίζω να πλησιάζω διστακτικά. Μετά από μια στιγμή ανακαλύπτω περί τίνος

πρόκειται: το Μάρτιο του 1993, οι σύντροφοι συζητούσαν για την επεξεργασία των «επαναστατικών νόμων». Ανατέθηκε στη Σουζάνα η αποστολή να διατρέξει δεκάδες κοινότητες για να μιλήσει με τις ομάδες γυναικών και να εξαγάγει από τις σκέψεις τους το «νόμο για τις γυναίκες». Όταν η CCRI συγκεντρώθηκε για να ψηφίσει τους νόμους, παρέλασαν μια μια οι επιτροπές για τη δικαιοσύνη, τον αγροτικό νόμο, τους φόρους πολέμου, τα δικαιώματα και τα καθήκοντα του αγωνιζόμενου λαού και τις γυναίκες.

Η Σουζάνα χρειάστηκε τότε να διαβάσει τις προτάσεις που βγήκαν από τη σκέψη χιλιάδων ιθαγενών γυναικών. Βάλθηκε να διαβάσει και, ενόσω διάβαζε, η συνέλευση της CCRI γινόταν όλο και περισσότερο ανήσυχη. Ακούγονταν ψίθυροι και σχόλια σε όλες τις διαλέκτους των ιθαγενών καθώς και στα ισπανικά. Ατάραχη η Σουζάνα εξακολουθούσε να βάλλει κατά των πάντων: «Θέλουμε να μη μας υποχρεώνουν να παντρευόμαστε με έναν άντρα που δεν αγαπάμε. Θέλουμε να έχουμε όσα παιδιά επιθυμούμε και τα οποία μπορούμε να φροντίζουμε. Θέλουμε το δικαίωμα να αναλαμβάνουμε υπευθυνότητες μέσα στην κοινότητα. Θέλουμε να έχουμε δικαίωμα λόγου και ο λόγος μας να είναι σεβαστός. Θέλουμε το δικαίωμα να σπουδάζουμε κι ακόμα το δικαίωμα να οδηγούμε αυτοκίνητο». Συνέχισε έτσι ως το τέλος, οπότε έπεσε μια βαριά σιωπή στο ακροατήριο. «Οι νόμοι για τις γυναίκες», που μόλις είχε απαριθμήσει η Σουζάνα, σήμαιναν μια πραγματική επανάσταση για τις κοινότητες των ιθαγενών. Οι γυναίκες υπεύθυνες άκουγαν ακόμα τη μετάφραση όσων είπε η Σουζάνα στις διαλέκτους τους. Οι άντρες αλληλοκοιτάζονταν, νευρικοί και ανήσυχοι. Ξαφνικά, σχεδόν ταυτόχρονα, οι μεταφράστριες είχαν τελειώσει τη δουλειά τους και οι συντρόφισσες υπεύθυνες άρχισαν να χειροκροτούν και να μιλούν μεταξύ τους. Δε χρειάζεται να πούμε ότι οι «νόμοι για τις γυναίκες» ψηφίστηκαν ομόφωνα. Ένας υπεύθυνος από την εθνότητα Τζελάτ σχολίασε: «Το καλό είναι ότι η γυναίκα μου δεν ξέρει ισπανικά...» Μια γυναίκα αξιωματικός όρμησε πάνω του λέγοντας: «Άδικα χαίρεσαι, γιατί θα τους μεταφράσουμε σε όλες τις διαλέκτους...» Ο σύντροφος κατέβασε τα μάτια. Οι γυναίκες τραγουδούν, οι άντρες ξύνουν τα κεφάλια τους. Εγώ, φρονίμως ποιών, κλείνω τη συνεδρίαση. Να ποια ήταν, κατά τη Σουζάνα, η ιστορία που ξαναήθε στην επιφάνεια όταν κάποιος από τη CCRI διάβασε ένα σημείωμα κάποιου δημοσιογράφου που επισήμαινε πως η καλύτερη απόδειξη ότι ο EZLN δεν αποτελείται από ιθαγενείς είναι ότι

ποτέ οι ιθαγενείς δε συμφώνησαν στην ιδέα να ξεσηκωθούν για πρώτη φορά μια Πρωτοχρονιά. Κάποιος είπε, για πλάκα, ότι αυτή δεν ήταν η πρώτη εξέγερση και ότι είχε γίνει προηγούμενα μια άλλη το Μάρτιο του 1993. Ειρωνεύτηκαν λιγάκι τη Σουζάνα, που σπρωχθήκε και τους άφησε προφέροντας ένα βροντερό «*Να πάτε να γαμηθείτε!*» ακολουθούμενο από κάποια φράση σε διάλεκτο Τζοτζίλ που κανένας δεν τόλμησε να μεταφράσει. Να ποια είναι η αλήθεια: η πρώτη εξέγερση του EZLN έγινε το Μάρτιο του 1993 και επικεφαλής της ήταν οι γυναίκες Ζαπατίστας. Δεν υπήρξαν απώλειες και οι γυναίκες νίκησαν. Αυτά συμβαίνουν σ' ετούτα τα χρόνια...

Τα μεσάνυχτα, ο Πέδρο, ένας Σολ με μουστάκι, έρχεται προς εμένα με ένα αναμμένο δαδί στο δεξί χέρι. Κάθεται δίπλα μου. Χωρίς να πει τίποτα, κοιτάζει επίμονα τη φλόγα. Τα μαύρα μάτια του γυαλίζουν. «*Πρέπει να πάμε στο Μεξικό*», μου λέει σαν να μιλάει στον εαυτό του. Αρχίζω να ξύνω το κεφάλι μου, σκεπτόμενος ήδη τις διαταγές που θα πρέπει να δώσουμε για την πορεία, το δρομολόγιο που πρέπει να ακολουθήσουμε, τις απώλειες που θα υποστούμε, την προοπτική να ξεφυτρώσουμε ξαφνικά μέσα στα φώτα των πόλεων και την άσφαλο των δρόμων.

Ο Πέδρο διακόπτει τις σκέψεις μου: «*Οι Μεξικάνοι λένε πως η Τσιάπας είναι διαφορετική απ' τις άλλες περιοχές, ότι εδώ δεν είναι καλή η κατάσταση, αλλά στο υπόλοιπο Μεξικό πάνε καλά τα πράγματα*». Τον κοιτάζω. Δε γυρίζει να με κοιτάξει, αλλά μου απλώνει την εφημερίδα που κρατάει στο χέρι του.

Ψάχνω για το φαινό μου κι αρχίζω να διαβάζω το άρθρο που μου δείχνει ο Πέδρο: λέει ότι ο αγώνας μας είναι καταδικασμένος σε αποτυχία γιατί δεν είναι πανεθνικός κι ότι δεν είναι πανεθνικός γιατί οι διεκδικήσεις μας είναι τοπικές, αφορούν τους Ινδιάνους και μόνο. «*Η σκέψη τους είναι φτωχή*», λέει ο Πέδρο, «*πιο φτωχή απ' τη δική μας, γιατί εμείς εκείνο που θέλουμε είναι η δικαιοσύνη, αλλά επίσης η ελευθερία και η δημοκρατία. Κι αυτός ο κύριος που γράφει το άρθρο νομίζει ότι δεν είναι φτωχός, ενώ δεν μπορεί να εκλέξει ελεύθερα την κυβέρνησή του. Και μας οικτίζουν επιπλέον. Οι φτωχοί*». Το δαδί λάμπει ανάμεσα μας. Ο Πέδρο καταλαβαίνει, εγώ καταλαβαίνω, η νύχτα καταλαβαίνει... «*Οι Μεξικάνοι δεν καταλαβαίνουν. Πρέπει να πάμε στο Μεξικό*», λέει ο Πέδρο απομαιωννόμενος, με το δαδί να του φωτίζει το χέρι. Το κνήο μαστιγώνει σκληρά την αυγή. Ο σκοπός φωνάζει: «*Αλτ! Τις ει; — Η πα-*

τρίδα!» απαντάει μια άλλη φωνή και νιώθουμε να μας αγκαλιάζει μια κάποια ζεστασιά.

Μάλιστα, κύριε Σεπέδα Νέρι, ήθελα να επωφεληθώ της ευκαιρίας για να σας διηγηθώ αυτά και άλλα πράγματα. Αρχικά για τούτη τη φορά. Ελπίζουμε να είστε καλά κι εσείς και η οικογένειά σας. Ας πούμε στο επανιδείν, πράγμα μάλλον απίθανο.

Γεια και τα σέβη μας σε όλη σας τη συντροφιά.

Αυτά.

*Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.
26 Ιανουαρίου 1994*

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ:

Ο Χαβιέ με πλησιάζει, ενθουσιασμένος, για να με ρωτήσει αν αυτό που έγραψα είναι η πρόσκληση στους γρεναδιέρους της Πολιτείας του Μεξικού. Του απαντώ πως όχι, ότι είναι ένα γράμμα σε ένα δημοσιογράφο. «*Α*», λέει απογοητευμένος. Αλλά προσθέτει πιεστικά: «*Πες του να μη μας ξεχνούν και ότι η αλήθεια μας είναι δική τους*». Αυτά.

ΕΝΟΤΗΤΑ ΔΕΥΤΕΡΗ

«Ακούστε αδέρφια, το βουνό σάς μιλάει»

*Ανακοχή και διαπραγματεύσεις του EZLN με την κυβέρνηση.
Προσπάθεια του EZLN για άνοιγμα σ' όλο το μεξικάνικο λαό.
Έναρξη ενός «άλλου» διαλόγου για την προοπτική του αγώνα.
Δεύτερη διακήρυξη της ζούγκλας Λακαντόνα και δημιουργία της
Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης.*

Φεβρουάριος 1994 - Ιανουάριος 1995

«Μπορείτε να έρθετε να διδάξετε και να μάθετε»

Κάλεσμα στους φοιτητές

Στο Πανεπιστημιακό Συμβούλιο των φοιτητών (CEU),
Αυτόνομο Εθνικό Πανεπιστήμιο του Μεξικού, επαρχία του Μεξικού.

Σύντροφοι και συντρόφισσες,

Πήραμε το γράμμα σας της 29ης Ιανουαρίου 1994, που φέρει την υπογραφή «Argel Gómez C.». Σας ευχαριστούμε για τις σκέψεις που κάνετε για μας.

Είμαστε κατά πλειοψηφία ιθαγενείς, κατά πλειοψηφία αναλφάβητοι και κατά πλειοψηφία θύματα διακρίσεων. Δεν είχαμε την παραμικρή ευκαιρία να τελειώσουμε ούτε καν το δημοτικό. Θα θέλαμε όχι μόνο να τελειώσουμε το δημοτικό, το γυμνάσιο και το λύκειο, αλλά να πάμε και στο πανεπιστήμιο.

Με πολλή ευχαρίστηση δεχόμαστε την υποστήριξη και τους χαιρετισμούς σας, άντρες και γυναίκες που παλεύετε σε άλλους χώρους και με άλλα μέσα για να κατακτήσετε την ελευθερία, τη δημοκρατία και τη δικαιοσύνη που όλοι προσδοκούμε. Γνωρίζουμε ότι σε άλλους καιρούς η θαρραλέα φωνή των φοιτητών του Μεξικού έκανε την αντιλαϊκή κυβέρνηση να τρέμει και, για να λέμε την αλήθεια, αν ενώνατε και τώρα τη φωνή σας με τη δική μας και με εκείνη όλων των φτωχών, δε θα έμενε τίποτα απ' αυτό το τεράστιο ψέμα που μας υποχρεώνουν να καταπιίνουμε κάθε μέρα και κάθε νύχτα, ζωντανοί ή νεκροί. Πάντα. Κι είναι γι' αυτό που επιθυμούμε σφοδρά να απευθυνθούμε σε σας, για να σας ζητήσουμε με σεβασμό κάτι:

Αν σας είναι δυνατό να οργανωθείτε για να έρθετε —όταν τα πράγματα ηρεμήσουν λιγάκι— να μας δείτε εδώ πάνω στα βουνά μας, να συ-

ζητήσουμε και να μας βοηθήσετε, προσφέροντας ό,τι ξέρετε από την τεχνική, τα γράμματα κι ό,τι προέρχεται από τα βιβλία που δε φτάνουν ως εμάς. Δε θέλουμε να έρθετε να μας δώσετε μαθήματα ή να μας εντάξετε στο ένα ή το άλλο πολιτικό ρεύμα. Νομίζουμε πως, απ' αυτή την άποψη, είστε μάλλον εσείς που χρειάζεται να μάθετε από μας τι σημαίνει πραγματικά μια οργάνωση δημοκρατική και συλλογική. Αλλά, θα μπορούσατε να μας βοηθήσετε να κόψουμε τον καφέ, να ετοιμάσουμε τα χωράφια για το καλαμπόκι και να συμβάλλετε στις κοινωνικές εργασίες των κοινοτήτων μας. Μπορείτε να μας μάθετε να διδάσκουμε ανάγνωση και γραφή και να βελτιώσουμε την υγιεινή και τη διατροφή μας, να χρησιμοποιούμε τεχνικές που θα μας επιτρέπουν περισσότερη και καλύτερη σοδειά. Μπορείτε να έρθετε να διδάξετε και να μάθετε, μπορείτε να έρθετε έστω και για μερικές μέρες, για να γνωρίσετε αυτό το μέρος του Μεξικού που υπήρχε πριν την 1η Ιανουαρίου και που ωστόσο...

Αν δέχεστε αυτή την πρόσκληση, θα χρειαστεί να στείλετε αντιπροσώπους με τους οποίους θα συμφωνήσουμε τις πρακτικές λεπτομέρειες, γιατί πρέπει να οργανωθούν όλα καλά ώστε να μη διεισδύσουν κατάσκοποι της κυβέρνησης. Εάν αυτό δε σας είναι δυνατό, αδέρφια φοιτητές, δεν πειράζει, αλλά συνεχίστε τον αγώνα, εκεί κάτω, στα χώματά σας, για να υπάρξει δικαιοσύνη για όλους τους Μεξικάνους.

Αυτά, άντρες και γυναίκες, φοιτητές του Μεξικού. Αναμένουμε την απάντησή σας. Γραπτή.

Με σεβασμό.

**Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
CCRI-CG του EZLN.
6 Φεβρουαρίου 1994**

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ:

ΤΟΜΕΑΣ ΤΟΥ «SUP»: ΤΟ ΑΙΩΝΙΟ «ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ».

Υστερόγραφο αναφερόμενο στο υστερόγραφο του CEU που έλεγε:
«Για τον Sup Μάρκος: μη στενοχωριέσαι, θα πάρουμε το Ζόκαλο¹ για

σας». Εγώ ο ίδιος είπα στη CCRI-CG, ότι η πρωτεύουσα βρίσκεται στην άλλη άκρη του κόσμου κι ότι οι κάτοικοί της αδιαφορούν για την τύχη μας και ότι, επιπλέον, όπως είτε δεν - ξέρω - κι - εγώ - ποιος, οι αντάρτες που παίρνουν βάθρο «χαμπουρξουαζεύουν»². (Και μας και μιλάμε γι' αυτό, μην ξεχάσετε να μας παραγγείλετε δύο, χωρίς κρεμμύδι ούτε ντομάτα. Ευχαριστώ).

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΣΤΟ ΠΡΟΗΓΟΥΜΕΝΟ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ:

Μιας και βρισκόμαστε στα υστερόγραφα, ποιο από τα CEU είναι αυτό που μας έγγραψε; Γιατί, όταν ήμουν ένας ωραίος νέος 25 χρονών (Γρήγορα! Ειδοποίησε τον υπολογιστή της Γενικής Εισαγγελίας της Δημοκρατίας για να κάνει τους υπολογισμούς του!), υπήρχαν τουλάχιστον τρία CEU. Μήπως, τελικά, κατάφεραν να ενωθούν;

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΣΤΟ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΤΟΥ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟΥ:

Σε περίπτωση που —μανούλα μου!— πάρετε το Ζόκαλο, μην είστε τοιγκούνηδες, φυλάξτε ένα κομμάτι για μένα, έτσι, ίσα ίσα για να πουλάω έργα χειροτεχνίας, γιατί θα μπορούσα σύντομα να γίνω «ένας επαγγελματίας της βίας» χωρίς απασχόληση και είναι προτιμότερο να είμαι ένας «επαγγελματίας της βίας» υποαπασχολούμενος (εξαιτίας της NAFTA, you know...).

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΣΤΗ ΝΙΟΣΤΗ:

Εντάξει, αυτά τα υστερόγραφα είναι ένα γράμμα μεταμφιεσμένο σε υστερόγραφο (εξαιτίας της Γενικής Εισαγγελίας της Δημοκρατίας και άλλα γυαλιά ηλίου και εξαρτήματα) που, of course, δε χρειάζονται απάντηση, ούτε αποστολέα, ούτε παραλήπτη (καταφανές προτέρημα του μεταμφιεσμένου σε υστερόγραφο γράμματος).

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΝΟΣΤΑΛΓΙΚΟ:

Όταν ήμουν νέος (αλό, αλό, Γενική Εισαγγελία; Ίδου και άλλες πληροφορίες!) υπήρχε ένας χώρος με λίγο πράσινο, περίπου ανάμεσα στην κεντρική βιβλιοθήκη και τη φιλοσοφική και φιλογολική σχολή, τον Πύργο της Ανθρωπότητας, τη λεωφόρο Εξεγεγμένων και την Πανεπι-

1. Σ.τ.μ.: Κατά λέξη: το βάθρο. Η Πλατεία Συντάγματος στην Πόλη του Μεξικού, όπου βρίσκεται το προεδρικό μέγαρο.

2. Σ.τ.μ.: Λογοπαίγνιο: χάμπουγκερ - μπουρξουάς (αστός).

στημιούπολη. Αυτόν το χώρο τον αποκαλούσαμε, για λόγους που θα καταλάβουν οι μυημένοι(ες), «Κοιλιάδα των παθών» και δεχόταν συχνές επισκέψεις στοιχείων της πανίδας που κατοικούσε την πανεπιστημιούπολη, μετά τις 7.00 μ.μ. (ώρα κατά την οποία οι καλές συνειδήσεις πίνουν σοκολάτα και οι κακές κοχλάζουν) και που έρχονταν από τον τομέα των γραμμάτων, των επιστημών και άλλους (υπάρχουν άλλοι;). Εκείνη την εποχή, ένας Κουβανός (Αλό! Ο πρεσβευτής Τζόουνς; Σημειώστε, αν θέλετε, νέες ενδείξεις καστρισμού...) έκανε διαλέξεις μπροστά στα πλήκτρα ενός πιάνου που είχε το χρώμα της επιδερμίδας του και που επονομαζόταν «χιονοστιβάδα» και συνεχώς επαναλάμβανε: «Δεν μπορούμε να έχουμε ταυτόχρονα και συνείδηση και καρδιά...»

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ FINALE FORTISSIMO:

Παρατηρήσατε το εξάισιο, καλλιεργημένο και λεπτό ύφος αυτού του υστερογράφου; Δεν ταιριάζει, μήπως, με την είσοδό μας στον «πρώτο κόσμο»; Δε σας εσαπλήσει το γεγονός ότι ακόμα και οι «παραβάτες» ετοιμάζονται να γίνουν ανταγωνιστικοί εν όψει της NAFTA;

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ OF HAPPY END:

Καλά, καλά, εντάξει, έγινε, φεύγω... Μα είναι που αυτό το αεροπλάνο με παρακολουθεί εδώ και επτά μήνες και οι φύλακες αποκοιμήθηκαν και κουράζεται κανείς να επαναλαμβάνει «Τις ει;» στο οποίο απαντώ: «Η πατρίδα!»... Κι εσείς;

«Το Μεξικό ανήκει στους Μεξικάνους»

Στη CNPI!

Αδέρφια,

Επιθυμούμε πολύ να θέσουμε σε γνώση σας την άποψή μας. Πήραμε το γράμμα σας με ημερομηνία 5 Φεβρουαρίου. Υποκλινόμαστε μπροστά στην τιμή που μας γίνεται να δεχτούμε τα ειλικρινή λόγια που μας στείλατε. Βάζουμε το όπλο παρά πόδα για να ακούσουμε το λόγο των αδερφών μας ιθαγενών και Μεξικάνων όλης της χώρας. Διότι είναι μεγάλη η σοφία της ιδέας που υπενθυμίζετε σε όλους: «Το Μεξικό ανήκει στους Μεξικάνους, η ουσία μας είναι η κοινότητα, η αλληλοβοήθεια, η δικαιοσύνη, η ελευθερία και η αξιοπρέπεια».

Εμείς, ινδιάνικοι λαοί, Μάγιας και Μεξικάνοι, ας ενόσουμε τη δύναμή μας και τη σκέψη μας με το μεγάλο λόγο αλήθειας που διακηρύσσει η CNPI. Ας μην επιτρέψουμε το ξεπούλημα της αξιοπρέπειάς μας στη μεγάλη αγορά των ισχυρών! Χάνοντας την αξιοπρέπειά μας, τα χάνουμε όλα. Ας είναι ο αγώνας πηγή χαράς για όλα τ' αδέρφια μας, ας ενωθούν τα χέρια και τα βήματά μας στο δρόμο της αλήθειας και της δικαιοσύνης. Ας ζήσει αιώνια ο μεξικάνικος αϊτός και ο Ζαπάτα που τον προστατεύει! Ας ζήσει αιώνια η ενότητα όλων αυτών που αγωνίζονται για τη δικαιοσύνη!

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ, ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ, ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ!

Με σεβασμό.

**Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
CCRI-CG του EZLN.
8 Φεβρουαρίου 1994**

1. Σ.τ.μ.: Εθνική Συντονιστική Επιτροπή Ιθαγενών Πληθυσμών.

«Έτσι ζουν και πεθαίνουν τα παιδιά μας»

Στα παιδιά του οικοτροφείου της Γκουανταλαχάρα

Στην Επιτροπή Αλληλεγγύης του οικοτροφείου πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης Νο 4 «Μπιατρίς Φερνάντεζ»
Γκουανταλαχάρα, Χαλίσκο.

Αγόρια και κορίτσια,

Λάβαμε το γράμμα σας της 19ης Ιανουαρίου 1994 και το ποίημα *Προσευχή για την ειρήνη* που περιείχε. Μας χαροποιεί το γεγονός ότι αγόρια και κορίτσια που ζουν τόσο μακριά από τα βουνά μας και τη φτώχεια μας νοιάζονται για να έρθει η ειρήνη στη γη της Τσιάπας. Σας ευχαριστούμε πολύ για το μικρό γράμμα σας.

Επιμένουμε να σας κάνουμε γνωστό ότι δεν πήραμε τα όπλα από ευχαρίστηση για να σκοτώσουμε και να σκοτωθούμε. Ζούσαμε χωρίς ειρήνη και τα παιδιά μας είναι μικρά αγόρια και μικρά κορίτσια, σαν κι εσάς, αλλά απείρως πιο φτωχά. Δεν υπάρχουν σχολεία ούτε φάρμακα, δεν υπάρχουν ρούχα ούτε τροφή, δεν υπάρχει στέγη άξια του ονόματος για να στεγάσει τη φτώχεια μας. Για τα κορίτσια μας και τ' αγόρια μας δεν υπάρχει παρά μόνο δουλειά, αμάθεια και θάνατος. Η γη που έχουμε δεν αποδίδει τίποτα για να δώσουμε στα παιδιά μας. Είμαστε υποχρεωμένοι να πάμε να αναζητήσουμε την πληρωμή μας δουλεύοντας στα χωράφια των άλλων, των ισχυρών, που μας αμείβουν πολύ λίγο για την εργασία μας. Τα παιδιά μας αναγκάζονται ν' αρχίσουν να δουλεύουν σε πολύ μικρή ηλικία για να μπορέσουν να έχουν λίγη τροφή, λίγα ρούχα και φάρμακα. Τα παιχνίδια των παιδιών μας είναι το μαχαίρι που κόβουν το ζαχαροκάλαμο, το τσεκούρι και το τσαπί. Το παιχνίδι τους είναι η εξαντλητική δουλειά, το μάζεμα ξύλων, το κόψιμο δέντρων και η σπορά από μόλις μάθουν να περπατούν. Τρώνε τα ίδια πράγματα μ' εμάς: μπιμπότα, φασόλια και τσίλι. Δεν έχουν τη δυνατότητα να πάνε

να μάθουν τα ισπανικά στο σχολείο, γιατί η δουλειά τα απασχολεί όλη τη μέρα, ενώ η αρρώστια τα απασχολεί όλη τη νύχτα.

Έτσι ζουν και πεθαίνουν τα παιδιά μας, εδώ και πεντακοσία χρόνια. Εμείς, οι πατεράδες τους, οι μανάδες τους, οι αδερφές και αδερφοί τους, αποφασίσαμε να μη θέλουμε πλέον να φέρουμε την ευθύνη να μην κάνουμε τίποτα για τα αγόρια και τα κορίτσια μας. Αναζητήσαμε τον ειρηνικό δρόμο για να επιτύχουμε τη δικαιοσύνη και βρεθήκαμε αντιμέτωποι με την κοροϊδία, τη φυλακή, το ξύλο, το θάνατο. Δεν επιτύχαμε παρά τον πόνο και τον κόπο. Και τότε, χρειάστηκε να έρθουμε να βρούμε το δρόμο του πολέμου, γιατί αυτό που ζητήσαμε με τα λόγια δεν το άκουσε κανείς. Και εμείς, να το ξέρετε παιδιά του Χαλίσκο, δε ζητάμε ελεημοσύνη ή φιλανθρωπία, ζητάμε δικαιοσύνη: ένα δίκαιο μισθό, ένα κομμάτι καλής γης, ένα σπίτι, ένα σχολείο που να μαθαίνει την αλήθεια, φάρμακα που γιατρεύουν, ψωμί στο τραπέζι μας, σεβασμό στο πρόσωπό μας, την ελευθερία να λέμε αυτό που περνάει από το μυαλό μας και ανοίγει τις πόρτες του στόματος ώστε οι λέξεις να μας ενώνουν με τους άλλους ειρηνικά και χωρίς νεκρούς. Αυτό ζητούσαμε πάντα, παιδιά του Χαλίσκο, και δεν άκουσαν αυτό που έλεγε η φωνή μας. Και τότε αδράξαμε ένα όπλο και τότε, μετατρέψαμε τα εργαλεία της δουλειάς μας σε εργαλεία πάλης. Και τον πόλεμο που έκαναν εναντίον μας, αυτό τον πόλεμο που μας σκότωνε όλους χωρίς να ξέρετε τίποτα, αγόρια και κορίτσια του Χαλίσκο, τον στρέψαμε εναντίον τους, εναντίον των μεγάλων, των ισχυρών, εναντίον αυτών που τα έχουν όλα χωρίς να δικαιούνται τίποτα.

Είναι γι' αυτό, αγόρια και κορίτσια του Χαλίσκο, που αρχίσαμε τούτο τον πόλεμο. Είναι γι' αυτό που η ειρήνη που θέλουμε δεν είναι ίδια με εκείνη που είχαμε, γιατί δεν ήταν ειρήνη, ήταν θάνατος και περιφρόνηση, ήταν τα βάσανα και ο πόνος, ήταν το όνειδος. Είναι γι' αυτό που σας ζητάμε, με σεβασμό και τρυφερότητα, αγόρια και κορίτσια του Χαλίσκο, να υψώνετε άξια τη σημαία της ειρήνης και να γράφετε ποιήματα που να τιλοφορούνται μάλλον *Προσευχή για μια ζωή με αξιοπρέπεια* και να αναζητάτε, πάνω απ' όλα, τη δικαιοσύνη που είναι η ίδια για όλους ή δεν υπάρχει.

Γεια σας, αγόρια και κορίτσια του Χαλίσκο!

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

CCRI-CG του EZLN.

8 Φεβρουαρίου 1994

«Το Μεξικό έχει ανάγκη από μια επανάσταση»

Απαντήσεις σε μια μεταμφιεσμένη συνέντευξη

Στον κ. Αμάδο Αβεδάνο,
περιοδικό *De par en Par*, Πολιτεία του Μεξικού.

Κύριε,

Έλαβα το γράμμα σας και τις ερωτήσεις, μεταμφιεσμένες σε γράμμα, που μου απευθύνετε. Δεν ξέρω αν σκοπεύετε να δημοσιεύσετε κάτι ξεκινώντας από τις ερωτήσεις και τις απαντήσεις που περιέχει αυτό το γράμμα ή αν πρόκειται για επιθυμία, θεμιτή άλλωστε, να καλύψετε τα κενά που τα ΜΜΕ άφησαν (όπως κι εμείς οι ίδιοι) σχετικά μ' εμάς.

Εκτιμώντας ότι μπορεί να σας λείπει χώρος στο έντυπο που εργάζεστε, στην περίπτωση που υπολογίζετε να δημοσιεύσετε κάτι, θα σας κάνω μια σύντομη εκδοχή της συνέντευξης (παρακαλώ, δεν κάνει τίποτα).
Ιδού:

1. Εκδοχή πολύ σύντομη.

1. Ποια είναι η γνώμη σας σχετικά με την υπόθεση των 11 ατόμων που συνελήφθησαν κατά τις πρώτες ημέρες της σύγκρουσης στην κοινότητα Οξούν και που εμφάνισαν σαν μετανοημένους Ζαπατίστας;

Απάντηση: Αυτό που συνέβη στο Οξούν και αλλού είναι ότι η άφιξη του ομοσπονδιακού στρατού πρόσθεσε στοιχεία υπέρ του πιο βαρέως βάρους που καταργεί την πολιτική ισορροπία στις κοινότητες της Τσιάπας. Αν οι ομοσπονδιακοί αναζητούν Ζαπατίστας, τι καλύτερο μέσο να απαλλαγούν από την αντιπολίτευση από του να την κατηγορήσουν για «Ζαπατισμό»; Πρόκειται, λοιπόν, για χωρικούς που κατηγορήθηκαν από το δήμαρχο του Οξούν ως «Ζαπατίστας». Είναι κατανοητό το ότι, αφού βασανίστηκαν, αυτοί οι χωρικοί δήλωσαν ότι είναι Ζαπατίστας «μετανοημένοι» για να αφεθούν ελεύθεροι.

2. Ποια είναι η πραγματική κατάσταση των μελών των στρατευμάτων των Ζαπατίστας που έφεραν ξύλινα όπλα; Ποια ήταν η αποστολή τους στην επίθεση κατά του Ράντσο Νουέβο και ποιο ποσοστό του EZLN βρισκόταν ή βρίσκεται ακόμη εκεί, σ' αυτή την κατάσταση;

Απάντηση: Οι Ζαπατίστας μαχητές που έφεραν ξύλινα όπλα, ή που ήταν άοπλοι, βρίσκονταν σε τόπους όπου κρύναμε λίγο πιθανές τις συγκρούσεις με τις ομοσπονδιακές δυνάμεις. Αποτελούσαν αυτό που με στρατιωτικούς όρους ονομάζουμε «τρίτη κλίμακα». Κανένας μαχητής άοπλος ή οπλισμένος με όπλο ξύλινο δεν πήρε μέρος στην επίθεση κατά του Ράντσο Νουέβο. Το ποσοστό του EZLN που βρισκόταν σ' αυτή την κατάσταση ποίκιλλε ανάλογα με την περιοχή όπου πολεμούσαμε. Λέω «ποίκιλλε» γιατί χάρη στη «συνεργασία» των μεγαλογαιοκτημόνων, της αστυνομίας και του στρατού, αυτό το ποσοστό έχει αυτή τη στιγμή μειωθεί. (Ο συγκεκριμένος αριθμός του ποσοστού αυτού αποτελεί αυτό που ονομάζουν «στρατιωτικό μυστικό»).

3. Τι σκέφτεστε για την εξίσια μεταμέλεια και την ομολογία ενός εμφανιζόμενου ως Ζαπατίστας που μίλησε στην ιδιωτική τηλεόραση σε μια εκπομπή που πατρονάρει η CIRT¹;

Απάντηση: Ότι είναι πιο εξίσια ακόμη η αδεξιότητα εκείνων που έχουν αναλάβει να βελτιώσουν την εικόνα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Με προγράμματα τέτοιου είδους, δε χρειάζεται να επιτεθούμε σ' αυτή την κυβέρνηση.

4. Οι φόροι πολέμου, που θεσπίσατε, παραμένουν. Για ποιον και γιατί;

Απάντηση: Μέσα στις προσεχείς μέρες, η εισπραξή τους θα διακοπεί. Στο βαθμό που οι επικοινωνίες και το εμπόριο επανέρχονται σε μια δοσμένη περιοχή, ο λόγος ύπαρξής τους εκλείπει. Οι φόροι πολέμου αφορούν τα ευκατάστατα άτομα: μεσαίους και μεγάλους γαιοκτήμονες, εμπόρους και υπευθύνους κυβερνητικών επιχειρήσεων. Γιατί, όταν μια ζώνη βρίσκεται σε κατάσταση πολιορκίας, η κυκλοφορία εμπορευμάτων μειώνεται ριζικά στα περίξ αυτής της ζώνης και πρέπει να εγκαθιδρύεται ένας οικονομικός μηχανισμός που να καλύπτει τις ελλείψεις στα ελεγχόμενα εδάφη.

5. Από ποια έσοδα ζει ο EZLN;

1. Σ.τ.μ.: Σύνδεσμος βιομηχανιών της ραδιοτηλεόρασης, φιλοκυβερνητικός.

Απάντηση: Μέχρι την 1η Ιανουαρίου 1994, με ό,τι μας έδινε ο λαός στις διάφορες περιοχές της χώρας. Από την 1η Ιανουαρίου και δώθε, με ό,τι μπορούσαμε να πάρουμε από την κεντρική κυβέρνηση και ό,τι ο λαός εξακολουθεί να μας δίνει. Με λίγα λόγια: είμαστε ένας στρατός φτωχός.

6. Περιμένετε πραγματικά αυτό το άνοιγμα που σας επιφύλαξαν τα ΜΜΕ και αυτή την ανταπόκριση που βρήκατε στην κοινωνία των πολιτών;

Απάντηση: Όχι.

7. Σε περίπτωση που δημιουργούνται, βραχυπρόθεσμα, οι συνθήκες για αποπλισμό, με τι θα ασχοληθείτε;

Απάντηση: Η ερώτηση θα έπρεπε να μιλάει για «δημιουργία συνθηκών ειρήνης» (είναι δυνατό να φτάσουμε σε ειρήνη χωρίς αποπλισμό). Η απάντηση είναι η ακόλουθη: θα γίνω παλιατζής (όπως ο «κύριος Οποσούμ» που πουλάει παλιά ρούχα, εκείνος του Γκαμπιλόντο Σολέρ, με το παρατσούκλι «Κρι-κρι»).

8. Ο EZLN είχε προβλέψει την κρίση που προκάλεσε στο μεξικάνικο πολιτικό σύστημα;

Απάντηση: Την είχαμε ονειρευτεί, αλλά σαν κάτι το πολύ μακρινό. Σχετικά μ' αυτό: Η κρίση του μεξικάνικου πολιτικού συστήματος δεν οφείλεται στον EZLN. Είμαστε ένα μέρος, πιθανόν το πιο μικρό, μιας γενικής ανησυχίας που υπάρχει σ' όλη τη χώρα. Ας αποδώσουμε τιμές σε όποιον τις αξίζει.

9. Τι σκέφτεστε για το γεγονός ότι υπάρχουν 9 υποψήφιοι για την προεδρία της Δημοκρατίας; Υπάρχει μήπως μια πραγματικά διαφορετική επιλογή;

Απάντηση: Πρόκειται, σίγουρα, για μια στρατηγική κατακερματισμού της αντιπολίτευσης. Η μόνη πραγματικά διαφορετική επιλογή για τη χώρα συμπτωνώνεται στο ερώτημα: Ή δημοκρατία ή το χάος.

10. Από τι έχει ανάγκη το Μεξικό για να κατορθώσει να εμπεδώσει ένα σύστημα δημοκρατίας και κοινωνικής δικαιοσύνης;

Απάντηση: Από μια επανάσταση.

11. Τι θα κάνετε για να καταφέρετε να ελέγξετε τον αυτοανακηρυχθέντα ΕΡ²;

Απάντηση: Θα σας το ορίσω με μια φράση εξάισια και πρωτότυπη: «Μη λέτε μαλακίες!»

Ίδού, κύριε Αβεδάνο Βιγιαφουέρτε, ήταν μια συντομειμένη εκδοχή της συνέντευξης που θέλετε να κάνετε δι' αλληλογραφίας. Μπορώ να απαντήσω με πιο εκτεταμένο τρόπο σε όλες τις ερωτήσεις, αν δείξετε υπομονή περιμένοντας τον επόμενο ταχυδρόμο. Ως τότε, ίσως οι παραπάνω σύντομες απαντήσεις να σας φανούν χρήσιμες. Αυτά.

Μετά τιμής.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.

13 Φεβρουαρίου 1994

2. Σ.τ.μ.: *Ejército de periodistas*, στρατός των δημοσιογράφων.

«Αυτοί που πολεμούν έντιμα, μιλούν έντιμα»

Στο μεξικάνικο λαό.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Στο μεξικάνικο και διεθνή Τύπο.

Αδέρφια,

Η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του EZLN έχει την τιμή να απευθυνθεί με σεβασμό σ' εσάς για να σας γνωστοποιήσει αυτό που κατοικεί στην καρδιά και τη σκέψη της:

Τη Δευτέρα, 21 Φεβρουαρίου 1994, θα ανοίξει ο διάλογος ενάμεσα στην ομοσπονδιακή κυβέρνηση και τον EZLN, με σκοπό την εξεύρεση πολιτικής διεξόδου, τιμίας και αξιοπρεπούς, στη σημερινή σύγκρουση. Τιμώντας το λόγο που είχε δώσει, η CCRI-CG του EZLN άφησε ελεύθερο το στρατηγό Καστεγιάνος Ντομίγκες και όρισε τους αντιπροσώπους που θα την εκπροσωπήσουν στο τραπέζι των συνομιλιών με τον εθνικό μεσολαβητή κύριο Σαμουέλ Ρουίς Γκαρσία και τον εντεταλμένο για την ειρήνευση και τη συμφιλίωση στην Τοιάπας κύριο Μανουέλ Καμάτσο Σολίς. Οι αντιπρόσωποί μας, απηλώνοντας τους κινδύνους που διατρέχει η ζωή τους, θα πάνε στον ενδεδειγμένο τόπο και θα εκπροσωπήσουν, με τιμή και παλικαριά, τη σκέψη και την καρδιά των ανθρώπων που βαδίζουν στο δρόμο της αλήθειας.

Ο λόγος της αλήθειας, που έρχεται από τα τριόρθα της ιστορίας μας, του πόνου μας, των νεκρών που ζουν ανάμεσά μας, θα παλέψει επάξια μέσα από τα στόματα των αντιπροσώπων μας. Η φωνή των ντουφεκιών μας θα σωπάσει για να μιλήσει η αλήθεια μας σε όλους αυτούς που μάχονται έντιμα και μιλούν έντιμα. Δε θα υπάρξει ψέμα στην καρδιά τη δική μας — καρδιά ανθρώπων αληθινών.

Η φωνή μας θα συνοδεύσει εκείνη των πιο πολυάριθμων, αυτών που δεν έχουν τίποτα, των καταδικασμένων στη σιωπή και την αμάθεια, αυτών που ξεριζώθηκαν από τη γη τους κι από την ιστορία τους από την κυριαρχία των ισχυρών, όλων των άξιων αντρών και γυναικών που οργανώνουν αυτό τον κόσμο της δυστυχίας και της οργής, των παιδιών και των μεγάλων που πέθαναν στη μοναξιά και την εγκατάλειψη, των ταπεινωμένων γυναικών, των ταπεινών ανθρώπων. Με τη φωνή μας θα μιλήσουν οι νεκροί, οι δικοί μας νεκροί, τόσο μόνοι και ξεχασμένοι, τόσο νεκροί και όμως τόσο ζωντανοί μέσα στη φωνή μας και μέσα στα βήματά μας.

Δε θα πάμε να ζητήσουμε συγχώρεση ή να παρακαλέσουμε. Δε θα πάμε να ζητήσουμε ελεημοσύνη ή να μαζέψουμε τα αποφάγια που πέφτουν από τα πλουσιοπάροχα τραπέζια των ισχυρών. Θα πάμε να απαιτήσουμε αυτό που είναι το δικαίωμα και ο λόγος ύπαρξης κάθε ανθρώπινου όντος: ελευθερία, δημοκρατία, όλα για όλους, τίποτα για μας.

Για όλους τους ιθαγενείς, για όλους τους αγρότες, για όλους τους εργαζομένους, για όλους τους εκπαιδευτικούς και τους φοιτητές, για όλα τα παιδιά, για όλους τους γέρους, για όλες τις γυναίκες, για όλους τους άντρες, όλα για όλους: ελευθερία, δικαιοσύνη, δημοκρατία.

Για μας, τους πιο μικρούς αυτής της γης, τους χωρίς πρόσωπο και δίχως ιστορία, οπλισμένους με αλήθεια και φωτιά, που ερχόμαστε από τη νύχτα και το βουνό, άντρες και γυναίκες αληθινούς, νεκρούς του χθες, του σήμερα και του πάντοτε... τίποτα για μας. Όλα για όλους.

Εάν το ψέμα επανέλθει στο στόμα των ισχυρών, η πύρινη φωνή μας θα μιλήσει και πάλι: Όλα για όλους.

Δεχτείτε το αίμα μας, αδέρφια, ας μην πάνε χαμένοι τόσοι νεκροί κι ας επανέλθει η αλήθεια στα χόματά μας. Όλα για όλους.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ! ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ!

Με σεβασμό.

**Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
CCRI-CG του EZLN.
16 Φεβρουαρίου 1994**

**«Αυτός που διοικεί, υπακούει,
αν είναι αληθινός...»**

**Σχετικά με το αίτημα της παραίτησης του προέδρου
Κάρλος Σαλίνας δε Κορτάρι¹**

Στο λαό του Μεξικού.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Στο μεξικάνικο και διεθνή Τύπο.

Αδέρφια,

Η CCRI-CG του EZLN έχει την τιμή να απευθυνθεί σε όλους σας με σεβασμό, για να πει αυτό που έχει μέσα στην καρδιά της και τη σκέψη της:

Όταν ο EZLN δεν ήταν παρά μια αγνή σκιά μέσα στην ομίχλη και το σκοτάδι του βουνού, όταν οι λέξεις δικαιοσύνη, ελευθερία και δημοκρατία δεν ήταν παρά μόνο λέξεις, μόλις ένα όνειρο που οι παλιοί των κοινοτήτων μας, πραγματικοί φύλακες του λόγου των νεκρών μας, μας

1. Σ.τ.μ.: Πνήντα δύο μέρες μετά την έναρξη της σύγκρουσης, στις 21 Φεβρουαρίου 1994, άρχισαν οι διαπραγματεύσεις ανάμεσα στους 19 αντιπροσώπους του EZLN —μεταξύ των οποίων και 4 γυναίκες— και τον εντεταλμένο της κυβέρνησης Καμάτσο Σολίς, με μεσολαβητή τον επίσκοπο Σαμουέλ Ρουϊζ Γκαρσία, στη μητρόπολη του Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας, 500 αφοπλισμένοι στρατιώτες, 400 μέλη του Ερυθρού Σταυρού, 300 μέλη μη κυβερνητικών οργανώσεων ανέλαβαν την ασφάλεια των αντιπροσώπων των Ζαπατίστας, που προσήλθαν όλοι με το σάιο τους στην πλάτη και το πρόσωπό τους καλυμμένο με ένα κόκκινο μαντίλι ή μια μάλλινη κουκούλα. Οι διαπραγματευτές κάνουν κοινή δήλωση στην οποία διαπιστώνουν ότι ο διάλογος «βρίσκεται σε μια πολύ κρίσιμη φάση». Στο κέντρο των δυσκολιών βρίσκεται το αίτημα των Ζαπατίστας για την παραίτηση του προέδρου της Δημοκρατίας Κάρλος Σαλίνας δε Κορτάρι.

αποκάλυψαν, ίσα ίσα στο χρόνο που χρειάζεται για να αφήσει η μέρα τη θέση της στη νύχτα, ενώ το μίσος και ο θάνατος άρχιζαν να φουσκώνουν τα στήθη μας, που ως τότε κατοικούσε μόνο η απελπισία.

Ο χρόνος επαναλαμβανόταν, χωρίς διέξοδο, χωρίς την παραμικρή έξοδο, χωρίς αύριο, και τότε, όταν όλα ήταν άδικα, οι αληθινοί άνθρωποι, οι χωρίς πρόσωπο, αυτοί που πορεύονται μέσα στη νύχτα, αυτοί που είναι το βουνό, μίλησαν και είπαν:

«Είναι υποχρέωση και θέληση των καλών γυναικών και αντρών να αναζητήσουν και να βρουν το καλύτερο μέσο για να κυβερνήσουν και να κυβερνηθούν, αυτό που είναι καλό για τους περισσότερους είναι καλό για όλους. Αλλά δεν πρέπει να σωπάσει η φωνή της μειοψηφίας, πρέπει να μείνει στη θέση της, να περιμένει όσο η σκέψη και η καρδιά να επικοινωνήσουν μέσα στα πλαίσια της θέλησης της πλειοψηφίας και με τη γνώμη της μειοψηφίας. Είναι έτσι που οι λαοί των αληθινών αντρών και γυναικών αναπτύσσονται εσωτερικά, και μεγαλώνουν προς τα έξω, και δεν υπάρχει εξωτερική δύναμη που να μπορεί να τους στροβίλει ή να μεταστρέψει τα βήματά τους σε άλλες κατευθύνσεις.

»Η πορεία μας είδε πάντα τη θέληση της πλειοψηφίας να γίνεται κοινή σε όλους τους υπεύθυνους, άντρες και γυναίκες. Ήταν αυτή η θέληση της πλειοψηφίας που χάραζε το δρόμο που όφειλε να ακολουθήσει αυτός που διοικούσε. Αν παρέκλινε από το δρόμο της λογικής των ανθρώπων, έπρεπε να αλλάξει η καρδιά που διοικούσε με μια άλλη, πιο υπάκουη. Έτσι γεννήθηκε η δύναμή μας μέσα στα βουνά. Αυτός που διοικεί υπακούει, αν είναι αληθινός, αυτός που υπακούει διοικεί μέσω της κοινής καρδιάς των αληθινών αντρών και γυναικών. Μια άλλη λέξη ήρθε από μακριά για να ονομάσει αυτό τον τρόπο διακυβέρνησης, και αυτή η λέξη ονόμασε "δημοκρατία" αυτόν το δρόμο που ήταν ο δικός μας πριν αρχίσουν οι λέξεις μας να περπατούν».

Αυτοί που πορεύονται μέσα στη νύχτα είπαν:

«Και βλέπουμε πως ο δρόμος διακυβέρνησης που ορίσαμε δεν ισχύει για την πλειοψηφία, βλέπουμε πως είναι οι λιγότεροι που διοικούν σήμερα και διοικούν χωρίς να υπακούουν, διοικούν διοικώντας. Και οι μειοψηφικοί εναλλάσσονται στην εξουσία χωρίς να ακούσουν την πλειοψηφία, διοικούν διοικώντας οι μειοψηφικοί, χωρίς να υπακούουν στις επιταγές της πλειοψηφίας. Η μειοψηφία διοικεί χωρίς λογική, η λέξη που ήρθε από μακριά λέει ότι διοικούν χωρίς δημοκρατία, χωρίς λαϊκή εντολή, και βλέπουμε ότι η απουσία λογικής σ' αυτούς που διοικούν δι-

οικώντας είναι αυτή που χάραξε το δρόμο της δυστυχίας μας και που τροφοδοτεί τη λύπη των νεκρών μας. Και βλέπουμε πως αυτοί που διοικούν διοικώντας πρέπει να φύγουν μακριά για να επανέλθει η λογική και η αλήθεια στη γη μας. Και βλέπουμε ότι πρέπει να αλλάξουν τα πράγματα και να διοικήσουν αυτοί που διοικούν υπακούοντας, και βλέπουμε πως αυτή η λέξη που ήρθε από μακριά για να ονομάσει αυτό τον τρόπο διακυβέρνησης, η "δημοκρατία", είναι καλή για την πλειοψηφία και για τη μειοψηφία».

Οι άνθρωποι χωρίς πρόσωπο συνέχισαν:

«Ο κόσμος είναι ένας άλλος κόσμος, η λογική και η θέληση των αληθινών ανθρώπων δεν κυβερνούν πλέον, είμαστε ολιγάριθμοι και ξεχασμένοι, πάνω μας περνάει ο θάνατος και η περιφρόνηση, είμαστε μικροί, ο λόγος μας σβήνει, η σιωπή κατοικεί εδώ και πολύ καιρό στα σπίτια μας. Έρχεται η ώρα για να μιλήσουμε για τις καρδιές μας και για άλλες καρδιές, οι χωρίς πρόσωπο, αυτοί που είναι το βουνό, ας ντυθούν με πόλεμο για να ακουστεί η φωνή τους και ας σωπάσει μετά η φωνή τους, και ας ξαναεπιστρέψουν στη νύχτα, ας μιλήσουν σε άλλους ανθρώπους που πορεύονται σε άλλα χώματα κι ας είναι η φωνή τους φορέας της αλήθειας κι ας μη χαθεί μέσα στο ψέμα. Ας αναζητήσουν οι άντρες και οι γυναίκες που διοικούν υπακούοντας αυτούς των οποίων η δύναμη βρίσκεται στη φωνή και όχι στη φωτιά. Και αφού τους βρουν, να τους μιλήσουν και να τους παραδώσουν τη διοίκηση, και να γυρίσουν στη γη και στη νύχτα οι χωρίς πρόσωπο, αυτοί που είναι το βουνό, και να σωπάσει η λαίλαπα του πυρός αν η λογική επανέλθει σ' αυτή τη γη, και αυτοί που είναι το βουνό, οι χωρίς πρόσωπο, αυτοί που πορεύονται μέσα στη νύχτα να αναπαυθούν, επιτέλους, μέσα στη γη».

Έτσι μίλησαν οι άνθρωποι χωρίς πρόσωπο, δεν υπήρχε φωτιά ανάμεσα στα χέρια τους και η φωνή τους ήταν καθαρή και χωρίς περιστροφές. Πριν η μέρα πάρει και πάλι τη θέση της νύχτας, έφυγαν και έμειναν στη γη αυτές μονάχα οι λέξεις:

«ΦΤΑΝΕΙ ΠΙΑ!»

Οι άντρες και οι γυναίκες του EZLN, οι χωρίς πρόσωπο, αυτοί που πορεύονται μέσα στη νύχτα, αυτοί που είναι το βουνό, έψαξαν να βρουν τις λέξεις που οι άλλοι άνθρωποι θα μπορούσαν να καταλάβουν και να τες:

Πρώτο: Ζητάμε τη διενέργεια εκλογών πραγματικά ελεύθερων και δημοκρατικών, με ισότητα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων μεταξύ των πολιτικών οργανώσεων, με πραγματική ελευθερία ψήφου υπέρ της μιας ή της άλλης πρότασης και με σεβασμό στη θέληση της πλειοψηφίας. Η δημοκρατία είναι το θεμελιώδες δικαίωμα όλων των λαών, ιθαγενών και μη. Χωρίς δημοκρατία δεν μπορεί να υπάρξει ούτε ελευθερία, ούτε δικαιοσύνη, ούτε αξιοπρέπεια και χωρίς αξιοπρέπεια δεν υπάρχει πλέον τίποτα.

Δεύτερο: Για να γίνουν πραγματικά ελεύθερες και δημοκρατικές εκλογές, πρέπει ο επικεφαλής της ομοσπονδιακής εκτελεστικής εξουσίας να αποσυρθεί, καθώς και οι εκπρόσωποι της εκτελεστικής εξουσίας των ομόσπονδων πολιτειών που ήρθαν στην εξουσία κατόπιν νόθων εκλογών και δεν οφείλουν την εξουσία τους στη θέληση του λαού αλλά σε σφετερισμό. Κατά συνέπεια, είναι απαραίτητο να σχηματιστεί μια μεταβατική κυβέρνηση για να εξασφαλιστεί η ισότητα ανάμεσα σε όλες τις πολιτικές τάσεις. Οι νομοθετικές ομοσπονδιακές ή τοπικές κρατικές αρχές που εκλέχτηκαν ελεύθερα, πρέπει να επιτελέσουν την πραγματική αποστολή τους, δηλαδή να κάνουν νόμους δίκαιους και ισότιμους για όλους και να επιβλέψουν την εφαρμογή τους.

Τρίτο: Ένας άλλος τρόπος εγγύησης για τη διεξαγωγή πραγματικά ελεύθερων και δημοκρατικών εκλογών θα ήταν να συγκεκριμενοποιηθεί στους εθνικούς και τοπικούς νόμους η νομιμότητα της παρουσίας και του ελέγχου των πολιτών και ομάδων πολιτών που, χωρίς κομματικό ακτιβισμό, θα επέβλεπαν όλη την εκλογική διαδικασία και θα εγγυστύνηταν και ενέκριναν τη νομιμότητα και το αποτέλεσμα τους.

Αυτός είναι ο λόγος του EZLN. Με τη δημοκρατία, η ελευθερία και η δικαιοσύνη γίνονται πραγματοποιήσιμες. Τίποτα δεν μπορεί να ανθίσει μέσα στην απάτη, όλα είναι δυνατά μέσα στην αλήθεια.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ! ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ!

Με σεβασμό.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
CCRI-CG του EZLN.
26 Φεβρουαρίου 1994

«Ο EZLN κάνει διάλογο με τα λόγια της αλήθειας»

Κατάλογος διεκδικήσεων του EZLN

Στο λαό του Μεξικού.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Στο μεξικάνικο και διεθνή Τύπο.

Αδέρφια,

Η CCRI-CG του EZLN έχει την τιμή να απευθυνθεί σε σας για να θέσει υπόψη σας τον κατάλογο των διεκδικήσεων που παρουσίασε στο τραπέζι του διαλόγου για την ειρήνευση και τη συμφιλίωση στην Τσιάπας.

«Δε ζητάμε ελεημοσύνη και δε θέλουμε δώρα, θέλουμε το δικαίωμα να ζούμε με ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ισότητα και δικαιοσύνη, όπως οι πρόγονοί μας και οι παππούδες μας».

Στο λαό του Μεξικού,

Οι κοινότητες ιθαγενών της ομόσπονδης περιοχής της Τσιάπας που εξεγέρθηκαν ένοπλοι, μέσα στους κόλπους του EZLN, κατά της εξαθλίωσης και της αντιλαϊκής κυβέρνησης, παρουσιάζουν τις αιτίες του αγώνα τους και τις βασικές τους διεκδικήσεις:

Οι αιτίες και τα κίνητρα του ένοπλου κινήματός μας βρίσκονται στο γεγονός ότι η κυβέρνηση δεν επέφερε ποτέ πραγματική λύση στα ακόλουθα προβλήματα:

1. Την πείνα, την εξαθλίωση, την περιθωριοποίηση, από τις οποίες υποφέρουμε ανέκαθεν.
2. Την πλήρη έλλειψη καλλιεργήσιμων γαιών για την επιβίωσή μας.
3. Την καταπίεση, τις εξώσεις, τη φυλάκιση, τα βασανιστήρια και τις

δολοφονίες με τις οποίες απαντά η κυβέρνηση στα δίκαια αιτήματα των κοινοτήτων μας.

4. Τις ανυπόφορες αδικίες και τις συνεχείς παραβιάσεις των δικαιωμάτων του ανθρώπου που διαπράττονται σε βάρος ημών, ιθαγενών και φτωχών χωρικών.

5. Τη βίαια εκμετάλλευση που υφιστάμεθα στην πώληση των προϊόντων μας, στη δουλειά μας και στην απόκτηση ειδών πρώτης ανάγκης.

6. Την ανυπαρξία όλων των απαραίτητων υπηρεσιών για μια μεγάλη πλειοψηφία του ιθαγενούς πληθυσμού.

7. Τα ψεύδη, την εξαπάτηση, τις ανεκπλήρωτες υποσχέσεις των κυβερνήσεων εδώ και πάνω από 60 χρόνια. Την απουσία ελευθερίας και δημοκρατίας ώστε να αποφασίζουμε για τη μοίρα μας.

8. Αυτοί που κυβερνούν τη χώρα δεν τήρησαν τους συνταγματικούς νόμους. Αντίθετα, εμάς τους ιθαγενείς και χωρικούς μάς κάνουν να πληρώνουμε το παραμικρό λάθος και ρίχνουν επάνω μας όλο το βάρος ενός νόμου που δε φτιάξαμε εμείς και τον οποίο οι δημιουργοί του είναι οι πρώτοι που παραβιάζουν.

Ο EZLN προσήλθε να κάνει διάλογο με τα λόγια της αλήθειας. Ο EZLN ήρθε να πει αυτά που είχε να πει πάνω στις συνθήκες που προκάλεσαν το δίκαιο πόλεμό του και να ζητήσει μπροστά σε όλο το λαό του Μεξικού τη λύση όλων αυτών των οικονομικών, πολιτικών και κοινωνικών προβλημάτων που μας οδήγησαν να πάρουμε τα όπλα για να υπερασπιστούμε την ύπαρξή μας και τα δικαιώματά μας.

ΖΗΤΑΜΕ ΚΑΤΑ ΣΥΝΕΠΕΙΑ:

Πρώτο: Τη διενέργεια πραγματικά ελεύθερων και δημοκρατικών εκλογών, με ισότητα δικαιωμάτων και υποχρεώσεων μεταξύ των πολιτικών οργανώσεων που παλεύουν για την εξουσία, με πραγματική ελευθερία επιλογής ανάμεσα στη μια ή την άλλη πρόταση και σεβασμό της θέλησης της πλειοψηφίας. Η δημοκρατία είναι το θεμελιακό δικαίωμα όλων των λαών, ιθαγενών ή μη. Χωρίς δημοκρατία δεν μπορεί να υπάρξει ούτε ελευθερία, ούτε δικαιοσύνη, ούτε αξιοπρέπεια, και χωρίς αξιοπρέπεια δεν υπάρχει πια τίποτα.

Δεύτερο: Για να διενεργηθούν πραγματικά ελεύθερες και δημοκρατικές εκλογές, πρέπει να αποσυρθεί ο επικεφαλής της ομοσπονδιακής εκτελεστικής εξουσίας καθώς και οι επικεφαλής της εκτελεστικής εξου-

σίας των ομόσπονδων πολιτειών που εκλέχτηκαν με νόθες εκλογές. Το αξίωμά τους δεν είναι προϊόν σεβασμού της θέλησης της πλειοψηφίας αλλά σφετερισμού. Κατά συνέπεια, είναι απαραίτητο να σχηματιστεί μια μεταβατική κυβέρνηση, ώστε να βασιλεύσει η ισότητα μεταξύ όλων των πολιτικών τάσεων. Οι ομόσπονδες νομοθετικές εξουσίες, όπως και οι περιφερειακές, ελεύθερα και δημοκρατικά εκλεγμένες, οφείλουν να επιτελέσουν τον πραγματικό τους ρόλο, δηλαδή να φτιάχνουν νόμους ισότιμους και δίκαιους για όλους και να επιβλέπουν την εφαρμογή τους.

Ένας άλλος τρόπος για την εξασφάλιση της διενέργειας πραγματικά ελεύθερων και δημοκρατικών εκλογών θα ήταν να συγκεκριμενοποιηθεί στους νόμους του έθνους και των περιοχών η νομιμότητα της παρουσίας ορισμένων πολιτών και ομάδων πολιτών, οι οποίοι, χωρίς κομματική μεροληψία, θα επέβλεπαν το σύνολο της εκλογικής διαδικασίας, θα επικύρωναν τη νομιμότητα και τα αποτελέσματά της και θα εγγυούνταν, ως πραγματική ανώτατη αρχή, τη νομιμότητα της διεξαγωγής της εκλογικής διαδικασίας.

Τρίτο: Αναγνώριση του EZLN ως εμπόλεμης δύναμης και των στρατευμάτων του ως μαχητών με πλήρη δικαιώματα και εφαρμογή όλων των διεθνών συμφωνιών σχετικά με τις ένοπλες συγκρούσεις.

Τέταρτο: Νέο σύμφωνο μεταξύ των πολιτειών-μελών της ομοσπονδίας που θα θέτει τέρμα στο συγκεντρωτισμό και θα επιτρέπει στις περιοχές, στις κοινότητες ιθαγενών και στα χωριά να αυτοδιαχειρίζονται μέσα σε συνθήκες πολιτικής, οικονομικής και μορφωτικής αυτονομίας.

Πέμπτο: Γενικές εκλογές σε όλη την επικράτεια της Τσιάπας και αναγνώριση της νομιμότητας όλων των πολιτικών δυνάμεων αυτής της περιοχής.

Έκτο: Παραγωγός ηλεκτρικής ενέργειας και πετρελαίου, η Τσιάπας πληρώνει φόρο υποτέλειας στην ομοσπονδία χωρίς να παίρνει τίποτα ως αντάλλαγμα. Οι κοινότητές μας δεν έχουν ηλεκτρικό ρεύμα, τα οικονομικά έσοδα, που προέρχονται από τις εξαγωγές πετρελαίου και τις πωλήσεις στο εσωτερικό, δεν επιφέρουν κανένα κέρδος στο λαό της Τσιάπας. Κατά συνέπεια, είναι πρωταρχικό να έχουν ηλεκτρικό ρεύμα όλες οι κοινότητες της Τσιάπας και να διατεθεί ένα ποσοστό από τα εισοδήματα του πετρελαίου της Τσιάπας για την εκτέλεση έργων βιομηχανικής, αγροτικής, εμπορικής και κοινωνικής υποδομής προς όφελος όλων των κατοίκων της Τσιάπας.

Εβδομο: Αναθεώρηση της Συμφωνίας ελεύθερου εμπορίου (NAFTA)

που υπέγραψε το Μεξικό με τον Καναδά και τις ΗΠΑ, γιατί δε λαβαίνει υπόψη της τους ιθαγενείς πληθυσμούς και τους καταδικάζει σε θάνατο λόγω έλλειψης οποιασδήποτε επαγγελματικής κατάρτισης.

Όγδοο: Το άρθρο 27 της Carta Magna¹ οφείλει να σέβεται το αρχικό πνεύμα του Εμιλιάνο Ζαπάτα: η γη στους ιθαγενείς και στους αγρότες που τη δουλεύουν. Όχι στους μεγάλους ιδιοκτήτες της. Θέλουμε να περάσουν στα χέρια των πληθυσμών μας, που είναι απολύτως απόκληροι, οι μεγάλες εκτάσεις γης που βρίσκονται στα χέρια των αγροληπτών και των ξένων και ντόπιων γαιοκτημόνων, καθώς και άλλων που κατέχουν πολλή γη χωρίς να είναι αγρότες, όπως προβλέπει ο επαναστατικός αγροτικός νόμος του EZLN. Η παραχώρηση της γης πρέπει να περιλαμβάνει τα αγροτικά μηχανήματα, τα λιπάσματα, τα εντομοκτόνα, τις πιστώσεις, την τεχνική βοήθεια, βελτιωμένους σπόρους, τα ζώα, τιμές δίκαιες για τα προϊόντα όπως ο καφές, το καλαμπόκι και τα φασόλια. Η γη που θα ανακαταμετρηθεί πρέπει να είναι καλής ποιότητας και να διαθέτει δρόμους, μεταφορικά μέσα και συστήματα άρδευσης. Οι χωρικοί που κατέχουν ήδη γη έχουν επίσης δικαίωμα σε όλα τα μέσα που αναφέρονται παραπάνω, ώστε να διευκολυνθεί η εργασία τους και η βελτίωση της παραγωγής τους. Να μοιραστούν νέα *ejidos*² και να συγχροτηθούν νέες κοινότητες. Η μεταρρύθμιση, από τον Σαλίνας, του άρθρου 27 του Συντάγματος³ πρέπει να ακυρωθεί και το δικαίωμα στη γη να επανέλθει στην Carta Magna μας.

Ένατο: Θέλουμε να κατασκευαστούν νοσοκομεία στις διοικητικές πρωτεύουσες και να υπάρχουν γιατροί ειδικευμένοι, επαρκή φάρμακα για την περίθαλψη των ασθενών και υγειονομικά κέντρα στην ύπαιθρο, καθώς και σωστή κατάρτιση και αμοιβή αξιοπρεπής για το υγειονομικό προσωπικό. Όπου υπάρχουν νοσοκομεία ήδη, να αναβαθμιστούν μόλις στάθει δυνατό και να εγκατασταθεί σ' αυτά μια πλήρης χειρουργική υπηρεσία.

Δέκατο: Να εξασφαλιστεί στους ιθαγενείς το δικαίωμα σε μια αληθή πληροφόρηση για όσα συμβαίνουν σε τοπικό, περιφερειακό, εθνικό και

1. Σ.τ.μ.: Το Σύνταγμα.

2. Σ.τ.μ.: Κοινοτικές ιδιοκτησίες.

3. Σ.τ.μ.: Η μεταρρύθμιση αυτή κατήγγειλε ουσιαστικά τα *ejidos*, δίνοντας δικαίωμα πώλησης της γης.

διεθνές επίπεδο, με ένα ραδιοσταθμό των ιθαγενών, ανεξάρτητο από το κράτος.

Ενδέκατο: Θέλουμε να κατασκευαστούν κατοικίες σε όλες τις κοινότητες ιθαγενών της υπαίθρου του Μεξικού και να διαθέτουν όλες τις απαραίτητες υπηρεσίες, όπως: ηλεκτρικό, πόσιμο νερό, δρόμους, αποχέτευση, τηλέφωνο, μεταφορές κ.λπ. Και να βρίσκει κανείς τα πλεονεκτήματα της πόλης, όπως τηλεόραση, καλοφωτό, ψυγείο, πλυντήριο κ.λπ. Οι κοινότητες πρέπει να διαθέτουν κέντρα υγιούς ψυχαγωγίας για τους κατοίκους τους: αθλητικά και μορφωτικά κέντρα, που να δίνουν αξιοπρέπεια στην ανθρώπινη υπόσταση των ιθαγενών.

Δωδέκατο: Θέλουμε να τελειώνουμε με τον αναλφαβητισμό μέσα στους ιθαγενείς πληθυσμούς. Για τούτο, χρειαζόμαστε καλύτερα πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια σχολεία στις κοινότητές μας, που να διαθέτουν δωρεάν παιδαγωγικό υλικό και καταρτισμένους, διπλωματούχους εκπαιδευτικούς, αφοσιωμένους στην υπηρεσία του λαού κι όχι στην υπεράσπιση των συμφερόντων των πλουσιών. Να γίνουν δωρεάν πρωτοβάθμια, δευτεροβάθμια και προπαιδευτικά για τις ανώτερες σχολές σχολεία και να χορηγεί η κυβέρνηση στους μαθητές ρούχα, παπούτσια, φαγητό και όλο το απαραίτητο υλικό δωρεάν. Στις μεγάλες απομακρυσμένες από τα διοικητικά κέντρα κοινότητες, να γίνουν οικοτροφεία δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης. Η εκπαίδευση πρέπει να είναι απολύτως δωρεάν, από τους βρεφικούς σταθμούς ως το πανεπιστήμιο, και πρέπει να τεθεί στη διάθεση όλων των Μεξικάνων, ανεξαρτήτως φυλής, θρησκείας, ηλικίας, φύλου ή πολιτικής τοποθέτησης.

Δέκατο τρίτο: Να είναι επίσημες γλώσσες οι γλώσσες όλων των εθνοτήτων και η διδασκαλία τους υποχρεωτική σε όλες τις βαθμίδες της εκπαίδευσης.

Δέκατο τέταρτο: Να είναι σεβαστά τα δικαιώματά μας και η αξιοπρέπειά μας ως ιθαγενών λαών, καθώς και ο πολιτισμός και οι παραδόσεις μας.

Δέκατο πέμπτο: Δε θέλουμε να είμαστε αντικείμενο των διακρίσεων και της περιφρόνησης που εμείς, ιθαγενείς λαοί, υποφέρουμε ανέκαθεν.

Δέκατο έκτο: Ως ιθαγενείς λαούς, να μας αφήσουν να οργανωθούμε και να κυβερνηθούμε με τρόπο αυτόνομο, γιατί δε θέλουμε πια να υποτασσόμαστε στη θέληση των ισχυρών, ντόπιων ή ξένων.

Δέκατο έβδομο: Η δικαιοσύνη πρέπει να απονέμεται από τους ιθαγενείς πληθυσμούς τους ίδιους, σύμφωνα με τα ήθη και τις παραδόσεις

τους, χωρίς παρέμβαση των παράνομων και διεφθαρμένων κυβερνήσεων.

Δέκατο όγδοο: Θέλουμε μια αξιοπρεπή εργασία, δίκαια πληρωμένη, για τους εργαζομένους της υπαίθρου και των πόλεων της Μεξικάνικης Δημοκρατίας, για να μη βρίσκονται υποχρεωμένα τα αδέρφια μας να επιδίδονται σε κακές δραστηριότητες όπως το εμπόριο ναρκωτικών, η εγκληματικότητα, η πορνεία. Να εφαρμοστεί ο ομοσπονδιακός νόμος για την εργασία στους εργαζομένους της υπαίθρου και των πόλεων, με πριμ και άλλες παροχές, πληρωμένες διακοπές και πραγματικό δικαίωμα απεργίας.

Δέκατο ένατο: Διεκδικούμε μια δίκαιη τιμή για τα προϊόντα μας. Για τούτο πρέπει να μπορούμε να διαθέτουμε μια αγορά για να πουλάμε και ν' αγοράζουμε χωρίς να έχουμε να υποστούμε τους ενδιάμεσους εμπυροπληθές.

Εικοστό: Πρέπει να τελειώνουμε με τη λεηλασία του πλούτου του Μεξικού και προπαντός της Τσιάπας, μιας από τις πιο πλούσιες Πολιτείες του Μεξικού, αλλά όπου η εξαθλίωση και η πείνα εξαπλώνονται κάθε μέρα και περισσότερο.

Εικοστό πρώτο: Θέλουμε την ακύρωση όλων των χρεών που προέρχονται από πιστώσεις, δάνεια και καθυστερημένους φόρους με υψηλό επιτόκιο, γιατί δεν είναι πια δυνατό να πληρωθούν, δοσμένης της μεγάλης εξαθλίωσης του μεξικάνικου λαού.

Εικοστό δεύτερο: Θέλουμε να τελειώνουμε με την πείνα και την κακή διατροφή, γιατί προκάλεσαν, αυτές και μόνο, το θάνατο χιλιάδων αδερφών μας της υπαίθρου και των πόλεων. Σε κάθε κοινότητα της υπαίθρου πρέπει να υπάρχουν συνεταιριστικά μαγαζιά, υποστηριζόμενα οικονομικά από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση, τις περιφερειακές ή δημοτικές αρχές, και όπου οι τιμές να είναι δίκαιες. Πρέπει επιπλέον να υπάρχουν ιδιόκτητα αυτοκίνητα των συνεταιρισμών, για τη μεταφορά των εμπορευμάτων. Ακόμη, η κυβέρνηση πρέπει να αποστείλει δωρεάν τρόφιμα για όλα τα παιδιά κάτω των 14 ετών.

Εικοστό τρίτο: Ζητάμε την άμεση και χωρίς όρους απελευθέρωση όλων των πολιτικών κρατουμένων και των φτωχών που έχουν συλληφθεί άδικα από όλες τις φυλακές της Τσιάπας και του Μεξικού.

Εικοστό τέταρτο: Ζητάμε να μην εισβάλλουν πλέον στις ζώνες της υπαίθρου ο ομοσπονδιακός στρατός, οι δυνάμεις δημοσίας ασφάλειας και η αστυνομία, γιατί δεν κάνουν άλλο από το να τρομοκρατούν, να ξεοπιτώνουν, να κλέβουν, να καταστέλλουν και να πυροβολούν εναν-

ντίον των χωρικών που οργανώνονται για να υπερασπίσουν τα δικαιώματά τους. Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση πρέπει να επιστρέψει στην ελβετική κυβέρνηση τα αεροσκάφη *Pilatus* που χρησιμοποιούνται για βομβαρδισμούς εναντίον του λαού μας, και τα χρήματα που θα εξοικονομηθούν έτσι να διατεθούν για προγράμματα βελτίωσης της ζωής των εργαζομένων της υπαίθρου και των πόλεων. Ζητάμε επίσης από την κυβέρνηση των ΗΠΑ να πάρει πίσω τα ελικόπτερα της, τα οποία χρησιμοποιούνται για την καταπίεση του μεξικάνικου λαού.

Εικοστό πέμπτο: Ο αγροτικός ιθαγενής πληθυσμός ξεσηκώθηκε και πήρε τα όπλα γιατί δεν του απέμεναν παρά οι ταπεινές παράγκες του, αλλά, όταν ο ομοσπονδιακός στρατός βομβαρδίζει τους άμαχους πληθυσμούς, καταστρέφει αυτές τις φτωχές κατοικίες και τα λίγα έχοντά τους. Είναι γι' αυτό που ζητάμε και απαιτούμε από την ομοσπονδιακή κυβέρνηση να αποζημιώσει τις οικογένειες που έχουν υποστεί υλικές ζημιές από τους βομβαρδισμούς ή τη δράση των ομοσπονδιακών στρατευμάτων. Ζητάμε επίσης να αποζημιωθούν οι χήρες και τα ορφανά πολέμου, είτε είναι άμαχοι είτε Ζαπατίστας.

Εικοστό έκτο: Εμείς, ιθαγενείς χωρικοί, θέλουμε να ζήσουμε μέσα σε ειρήνη και ησυχία. Ας μας αφήσουν να ζήσουμε σύμφωνα με το δικαίωμά μας στην ελευθερία και στην αξιοπρεπή ζωή.

Εικοστό έβδομο: Να καταργηθεί ο ποινικός κώδικας της Πολιτείας της Τοιάτας, γιατί δε μας επιτρέπει να οργανωθούμε αλλιώς παρά ένοπλα, αφού η όποια ειρηνική πάλη τιμωρείται και καταστέλλεται.

Εικοστό όγδοο: Ζητάμε και απαιτούμε να σταματήσουν οι εξώσεις ιθαγενών από τις κοινότητές τους, από πουλημένους τοπικούς άρχοντες με τη βοήθεια του κράτους. Απαιτούμε να εξασφαλιστεί η ελεύθερη επάνοδος όλων των εκδιωγμένων στη γη τους, καθώς και να αποζημιωθούν για την απώλεια των εχόντων τους.

Εικοστό ένατο: Ψήφισμα των ιθαγενών γυναικών: Εμείς οι ιθαγενείς γυναίκες ζητάμε μια άμεση λύση για τις επείγουσες ανάγκες μας, στις οποίες η κυβέρνηση δεν έδωσε ποτέ λύση:

α. Μαειυτήρια με γυναικολόγους για να δέχονται οι ιθαγενείς γυναίκες την απαραίτητη ιατρική περίθαλψη.

β. Την εγκατάσταση παιδικών σταθμών στις κοινότητές μας.

γ. Ζητάμε από την κυβέρνηση να στείλει αρκετά τρόφιμα για τα παιδιά σε όλες τις κοινότητες της υπαίθρου: γάλα, σιμιγδάλι, ρύζι, καλαμπόκι, σόγια, λάδι, φασόλια, τυρί, αβγά, ζάχαρη, κριθάρι κ.λπ.

δ. Να κατασκευαστούν μαγειρεία και εστιατόρια για παιδιά, εξοπλισμένα με όλες τις υπηρεσίες, σε όλες τις κοινότητες.

ε. Να εγκατασταθούν μύλοι για καλαμπόκι και μηχανήματα κατασκευής τορτίγιας στις κοινότητες, ανάλογα με τον αριθμό των οικογενειών που κατοικούν.

στ. Να γίνουν μελέτες για την εγκατάσταση ορνιθοτροφείων, χοιροτροφείων, κουνελοτροφείων, προβατοτροφείων κ.λπ. και να τεθεί στη διάθεσή μας η απαραίτητη τεχνική και κτηνιατρική βοήθεια.

ζ. Να μελετηθεί η εγκατάσταση αροτοποιείων που να διαθέτουν φούρνους και τα άλλα απαραίτητα μέσα.

η. Θέλουμε να κατασκευαστούν εργαστήρια χειροτεχνίας εξοπλισμένα με μηχανές και να διαθέτουν πρώτες ύλες.

θ. Να υπάρχει αγορά για τα χειροτεχνικά προϊόντα, όπου να μπορούμε να πουλάμε σε καλή τιμή.

ι. Να γίνουν σχολεία, όπου οι γυναίκες θα μπορούν να αποκτήσουν τεχνική κατάρτιση.

ια. Να γίνουν βρεφικοί σταθμοί και νηπιαγωγεία στις κοινότητες της υπαίθρου, όπου τα παιδιά να μπορούν να παίζουν και να μεγαλώνουν υγιώς, σωματικά και πνευματικά.

ιβ. Να διαθέτουμε, ως γυναίκες, τα απαραίτητα για τις μετακινήσεις μας και τη μεταφορά των προϊόντων μας, ανάλογα με τις δραστηριότητές μας, μεταφορικά μέσα.

Τριακοστό: Απαιτούμε την πολιτική δίκη των κ.κ. Πατροτόνιο Γκονζάλες Γκαρίδο, Αμπσαλόν Καστεγιάνος Ντομίγκες και Ελμάο Σέιζερ Μ.

Τριακοστό πρώτο: Απαιτούμε το σεβασμό του δικαιώματος στη ζωή όλων των μελών του EZLN και εγγυήσεις ότι δε θα έχουν να αντιμετωπίσουν δίκες ή καταπιεστικές σε βάρος τους ενέργειες, είτε είναι μέλη είτε μαχητές, είτε συμπαθούντες ή συνεργάτες του EZLN.

Τριακοστό δεύτερο: Όλες οι ομάδες και επιτροπές υπεράσπισης των δικαιωμάτων του ανθρώπου να είναι ανεξάρτητες, δηλαδή μη κυβερνητικές, γιατί αυτές που εξαρτώνται από την κυβέρνηση δε χρησιμεύουν παρά για να καλύψουν τις αδικίες αυτής της κυβέρνησης.

Τριακοστό τρίτο: Να συγκροτηθεί μια εθνική επιτροπή για την ειρήνη με δικαιοσύνη και αξιοπρέπεια, αποτελούμενη πλειοψηφικά από πρόσωπα μη ανήκοντα στην κυβέρνηση ή όποιο πολιτικό κόμμα. Αυτή η επιτροπή να αναλάβει την επίβλεψη για το σεβασμό οποιωνδήποτε συμφωνιών επιτευχθούν μεταξύ του EZLN και της κυβέρνησης.

Τριακοστό τέταρτο: Η ανθρωπιστική βοήθεια στα θύματα της σύγκρουσης να διακινηθεί από αυθεντικούς αντιπροσώπους του ιθαγενούς πληθυσμού.

Όσο αυτές οι δίκαιες διεκδικήσεις των πληθυσμών μας δε θα έχουν βρει λύση, είμαστε έτοιμοι και αποφασισμένοι να ξαναρχίσουμε τον αγώνα μέχρις ότου επιτύχουμε αυτόν το σκοπό.

Για μας, τους πιο μικρούς αυτής της γης, τους χωρίς πρόσωπο και χωρίς ιστορία, οπλισμένους με την αλήθεια και τη φωτιά, εμάς που ερχόμαστε απ' τη νύχτα και το βουνό, τους αληθινούς άντρες και γυναίκες, τους νεκρούς του χτες, του σήμερα και του πάντοτε... τίποτα για μας. Όλα για όλους.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ! ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ!

Μετά τιμής,

*Από το Νοτιο-Ανατολικό Μεξικό.
CCRI-CG του EZLN.
1 Ματίου 1994*

«Είμαστε σκιές μιας τρυφερής οργής»

Στο Συμβούλιο των ιθαγενών και αγροτικών οργανώσεων (CEOIC).
Στο λαό του Μεξικού.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.
Στο μεξικάνικο και διεθνή Τύπο.

Αδέρφια,

Η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του EZLN έχει την τιμή να απευθυνθεί με σεβασμό σε σας για να πει ότι έχει να πει:

Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, που σφετερίστηκε χτες τη λαϊκή θέληση, ξαναρχίζει να ψεύδεται σχετικά με το διάλογο του Σαν Κριστόμπαλ δε las Κάσας, στην Τσιάπας. Η αντιλαϊκή κυβέρνηση μιλάει για «συμφωνίες», ενώ δε γίνεται παρά μόνο διάλογος. Μην αφήνεστε να εξαπατηθείτε. Οι ισχυροί παραμορφώνουν τώρα την αλήθεια και προσπαθούν να μας εξαπατήσουν ισχυριζόμενοι ότι η ειρήνη δεν είναι παρά ζήτημα υπογραφής.

Πώς μπορεί να υπάρξει ειρήνη όταν οι υπεύθυνοι για τον πόλεμο εξακολουθούν να διεκδικούν τη συνέχιση της εξαθλίωσής μας; Η υπεροψία, που κατοικεί στα κυβερνητικά παλάτια και τα σπίτια των αφεντάδων του μεγάλου εμπορίου και της γης, εξακολουθεί να κραυγάζει για πόλεμο και για θάνατο της δικής μας ράτσας. Δεν ανέχονται να είναι το αίμα των ιθαγενών ίσο με εκείνο των λευκών. Προσπαθούμε να μπούμε σ' αυτή τη χώρα και μας εμποδίζουν πληρώνοντας τώρα με κορούδιες την πορεία των νεκρών μας.

Αν μιλούν με περιφρόνηση, πώς θα μπορέσει να υπάρξει ειρήνη σ'

αντές τις περιοχές; Αν επιβάλλουν τη σιωπή και δολοφονούν τ' αδέρφια μας, πώς μπορούμε να ρωτήσουμε τη συλλογική μας καρδιά αν είναι καιρός για να περάσει η ειρήνη, κρατώντας από το χέρι την αξιοπρέπεια, την πόρτα της απόκλισης περιοχής μας; Θέλουν να μας στριμώξουν και πάλι για να αποσπάσουν την παράδοσή μας. Θέλουν να μας επιβάλλουν μια ειρήνη που είναι πόλεμος για τους δικούς μας. Δε θα το δεχτούμε. Δε θα παραδοθούμε. Αν μας αρνηθούν μια δίκαιη και αξιοπρεπή ειρήνη, εμείς, άντρες και γυναίκες της σκιάς, θα ξαναφορέσουμε και πάλι τη φορεσιά του πολέμου. Η οργή μας γεννιέται τώρα από την εξαπάτηση, τα μαχαίρια της δικαιοσύνης τροχίζονται και πάλι και η γη μας ξαναρχίζει να μυρίζει μπαρούτι.

Είμαστε σκιές μιας τρυφερής οργής, τα βήματά μας θα σκεπάσουν και πάλι τον ουρανό και θα ντύσουν με τον προστατευτικό μανδύα τους τους αποστερημένους και τους καλούς άντρες και γυναίκες που ξέρουν πως η δικαιοσύνη και η ειρήνη μπορούν να προχωρήσουν χέρι χέρι. Αν μας αρνηθούν τα δικαιώματά μας, τότε η τρυφερή οργή μας θα εισβάλει στα υπερήφανα αρχοντικά, δε θα υπάρξει τείχος αδιαπέραστο, ούτε μια πόρτα που δε θα υποχωρήσει, μηδέ χώρισμα που δε θα καταρρεύσει. Η σκιά μας θα είναι φορέας οδύνης γι' αυτούς που καλούν σε πόλεμο και σε θάνατο της φυλής μας. Θα έχει ακόμη περισσότερο αίμα και δάκρυα για να πάρει τη θέση της η ειρήνη στο τραπέζι μας, μαζί με την καλοσύνη.

Εμείς οι σκιές της τρυφερής οργής θα υψώσουμε και πάλι τη φωνή μας για να σταματήσουν, μια για πάντα, τα ψέματα. Το «Φτάνει πια!» της πρώτης μας διακήρυξης δεν ήταν αρκετό, η γη δεν καταφέρνει να ξαναβιώσει από το αίμα των νεκρών μας. Οι άντρες και οι γυναίκες της τρυφερής οργής θα χρειαστεί να ξαναρχίσουν την πορεία τους, οι νεκροί μας θα ξανασπρωχθούν, θα ακούσουν και πάλι την ιστορία της πολεμένης καρδιάς μας, για να μπει τέρμα στην απάτη και το ψέμα, για να κάνει επιτέλους την εμφάνισή της η υπερηφάνεια πάνω σ' αυτή τη μεξικάνικη γη. Να ξανάρθουν σ' εμάς οι άνθρωποι και οι γυναίκες - νύχτες και, ντυμένοι με το σκοτεινό μανδύα της τρυφερής οργής, να μιλήσουν με τη φωνή όλων ώστε να κάνουν να σταματήσουν τα τόσα ψέματα.

Να μη μιλήσει πλέον η φωνή των ισχυρών, δεν είναι παρά δηλητήριο και σαπίλα, να σταματήσουν τα ψέματα και οι περιστροφές τους.

Να μιλήσουν τώρα τα αδέρφια μας, που πορεύονται από άλλους δρόμους για να φέρουν την οδύνη μας κάτω από νέους ήλιους. Να υψωθεί η φωνή των αδελφών μας του CEOIC, όλοι οι ιθαγενείς αυτής της

χώρας να πουν το λόγο τους, να μη σιωπάσει ο φτωχός αγρότης, να κραυγάσει ο εργάτης της πόλης, κι ας μη λησμονήσει αυτό το πολεμικό μας τραγούδι η φωνή των εκπαιδευτικών και των φοιτητών, των υπαλλήλων και των μικρών, με όλη τη σημασία της λέξης.

Μην αφήνετε αυτό το βαρύ λάβαρο ανάμεσα στα δικά μας μόνο χέρια. Ας αναλάβουν όλοι να το σηκώσουν. Να αλλάξουμε όλοι μαζί τη χώρα που αντιπροσωπεύει. Αδέρφια μας Μεξικάνοι, μην ξεχνάτε αυτή τη φωνή των βουνών. Είναι ακόμη πολύ μικρό το φως που βλέπει να φεύγουν οι νεκροί μας. Να φέρουμε όλοι τα φώτα μας, να διαλύσουμε επιτέλους αυτή τη νύχτα της ντροπής. Είναι καιρός να σηκωθεί η μέρα.

Να μιλήσει η αλήθεια. Να εκφραστεί τώρα η φωνή της, και να είναι το βήμα της σταθερό. Εμείς, χωρίς πρόσωπο και χωρίς παρελθόν, να ακούσουμε τον ανοιχτό λόγο και την ανοιχτή καρδιά. Να εκφραστεί ο λόγος του καθένα για να σιωπήσουν και πάλι οι άντρες και οι γυναίκες μας, και να παραμείνει ακόμη η σιωπή στον ίσκιο της τρυφερής οργής.

Ας αγριυνεί ο ύπνος μας πάνω από τα βήματά σας. Για να μη σας συμβεί τίποτε κακό και να μη σας απειλήσουν οι κακές σκιές. Για σας, αδέρφια μας, η καρδιά μας και η φωτιά μας μένουν σε συναγερμό, για να περπατήσετε στο δρόμο του καλού και για να βασιλέψει επιτέλους αυτή η οργισμένη αφρότητα σ' αυτά τα χώματα.

Η ειρήνη δεν είναι δυνατή μέσα στο ψέμα. Η ειρήνη γεννιέται μέσα στην ελευθερία, μεγαλώνει μέσα στη δικαιοσύνη και αναδεικνύεται άξια για όλους μέσα στη δημοκρατία.

Γεια σας, αδέρφια του CEOIC!

Γεια σας, αδέρφια ιθαγενείς!

Γεια σας, αδέρφια Μεξικάνοι! Προχωρήστε χωρίς φόβο, σηκώστε ψηλά το κεφάλι και προχωρήστε. Τα όπλα μας προστατεύουν ήδη το δρόμο σας...

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ! ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ!

Με σεβασμό.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

CCRI-CG του EZLN.

Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.

15 Μαρτίου 1994

«Ακούστε, αδέρφια, το βουνό σάς μιλάει»

Στους διαδηλωτές της Πόλης του Μεξικού

Στο CEOIC.

Σε όλες τις τιμές οργανώσεις ιθαγενών και χωρικών του Μεξικού.

Στο λαό του Μεξικού.

Αδέρφια,

Η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του EZLN σας ζητά με σεβασμό να δεχτείτε αυτό τον ταπεινό χαιρετισμό των μαχητών μας από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

Υψώσαμε τα όπλα και τα μέτωπά μας για να πούμε στην κυβέρνηση των σφετεριστών ότι είμαστε κουρασμένοι από τα τόσα ψέματά τους. Μας σέρβιραν μια μεγάλη κωμωδία τα τελευταία χρόνια και να που τώρα θέλουν να της φορέσουν τη μάσκα μιας ταπεινωτικής ειρήνης. Δεν τη θέλουμε, γνωρίζουμε αυτή την ειρήνη πεντακόσια χρόνια τώρα, γνωρίζουμε το κόστος της και το ελάχιστο όφελος για τη γη μας και τους κατοίκους της. Στα βουνά μας θέλει να έρθει τώρα αυτός που δεν έχει έρθει ποτέ: θέλουν να μας αγοράσουν δίνοντάς μας ελεημοσύνη και σε αντάλλαγμα εμείς θα οφείλαμε να αφήσουμε μόνους τους αδερφούς μας άλλων περιοχών και άλλων χωμάτων. Θέλουν να αγοράσουν τον αγώνα μας και το αίμα μας με παρωδίες δικαιοσύνης, ξέφτια ελευθερίας και υποσχέσεις δημοκρατίας.

Θέλουμε να χαιρετίσουμε την κινητοποίησή σας, εμείς οι πιο μικροί, οι χωρίς πρόσωπο. Θέλουμε να σας ζητήσουμε, μιας και βρόσκεστε ήδη εκεί κάτω, μπροστά στο μεγαλοπρεπές παλάτι του σφετεριστή και της αντιλαϊκής κυβέρνησής του, να του πείτε, σας παρακαλούμε, ότι οι Ζαπατίστας δεν είναι για πούλημα, ότι οι Ζαπατίστας δεν προδίνουν, ότι

οι Ζαπατίστας δεν παραδίδονται. Εξηγήστε εσείς οι ίδιοι στη φαύλη κυβέρνηση, τι σημαίνει να είναι κανείς Ζαπατίστας, ξεκαθαρίστε το μυαλό της, κραυγάστε την αλήθεια μαζί μας. Πάρτε τη φωνή μας, αδέρφια, για να μιλήσετε σε όλους τους Μεξικάνους. Πείτε τους ότι στις δικές μας διαθέσεις για ειρήνη, η κυβέρνηση απαντά με μηνύματα πολέμου, ότι στην αλήθεια μας αντιπαραθέτει το ψέμα, ότι εξακολουθεί να μας συλλαμβάνει αδικώς. Ότι εξακολουθεί να γεμίζει τις φυλακές με κρέας ιθαγενών, ότι το αίμα μας εξακολουθεί να ποτίζει αυτά τα χώματα. Η κυβέρνηση ψεύδεται! Εξακολουθεί να κάνει πόλεμο εναντίον της υπόθεσής μας, η λευκότητα των χεριών της είναι απατηλή, αφού είναι βαμμένα με το αίμα των αδερφών μας.

Αδέρφια ιθαγενείς αυτής της μεξικάνικης γης, αγρότες φτωχοί υλικά αλλά πλούσιοι σε τιμή και αξιοπρέπεια, δεχτείτε αυτή τη χειρονομία την τόσο απομακρυσμένη από τις πόλεις και τα ψεύτικα στολίδια τους, δεχτείτε το χαιρετισμό μας, γεμίστε τις καρδιές σας με το τραγούδι μας. Ακούστε, αδέρφια, το βουνό σάς μιλάει. Μεταφέрте τη φωνή του σ' αυτούς που δεν έχουν τίποτα. Ας εξεγερθούν όλες οι περιοχές του Μεξικού.

Γεια σας, αδέρφια του CEOIC!

Γεια σας, αδέρφια ιθαγενείς!

Γεια σας, αδέρφια Μεξικάνοι!

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ! ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ!

Με σεβασμό.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

CCRI-CG του EZLN.

Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.

19 Μαρτίου 1994

«Και όταν αυτοί οι υπερήφανοι κατάλαβαν τι προκάλεσαν...»

Στην Concepción Villafuerte Blanco, διευθύντρια του *Tiempo*.
San Cristóbal de las Casas, Τσιάπας, Μεξικό.

Από μέρους του Σπρ Μάρκος.

Θα ήθελα, αληθινά, να συζητήσω μαζί σας. Χωρίς συνέντευξη, χωρίς μαγνητόφωνο ούτε σημειώσεις (φοβερά και αδιαπέραστα τείχη). Θα μπορούσαμε απλώς να μιλήσουμε για τη ζέστη που κάνει, για τον τρόπο που αυτά τα μυρμήγκια επιμένουν (εμείς;) να ακολουθούν το δρόμο τους, για τον ήλιο που αποξηραίνει τις ελπίδες, για την αγωνία που φωλιάζει, προς το παρόν, κάτω από το νύχι του μικρού δακτύλου του δεξιού χεριού, για την απελπισία που φωλιάζει στον ίσκιο αυτού του δέντρου που ορθώνεται τώρα μπροστά σας. Θα μπορούσαμε, επίσης, να γελάσουμε, να κάνουμε πως γνωριζόμαστε προ πολλού, να θυμηθούμε πρόσωπα των οποίων θα επινοούσαμε την ύπαρξη... Θυμάστε εκείνο τον πραγματευτή παλιών ρούχων που ήρθε έχοντας στο πρόσωπο ένα αδιόρατο χαμόγελο χαμένο μέσα στο σκληρό πετσί και τη θλίψη; Θυμάστε το τραγούδι του; Θυμάστε την κραυγή του; Θυμάστε τι έλεγε; Όχι; Ίδού... ήταν κάτι που έμοιαζε με... «Και να που ήρθε ο καιρός των ταπεινών! Πουλήστε τα τριμμένα ενδύματά σας! Αλλάξτε παλιά ρούχα έναντι ελπίδας! Αλλάξτε μικρά κομμάτια από το Αύριο με τρύπιες κάλτσες!» Δεν ήταν μήπως αυτό που έλεγε; Θα μπορούσα περίπου να ορκιστώ πως ήταν αυτό... Εν πάση περιπτώσει, ας εφεύρουμε ένα άλλο κοινό μας γνωστό πρόσωπο... Ναι, σαν όλους αυτούς τους ιθαγενείς που ξεμπουκάρουν χωρίς την ελάχιστη ελπίδα στους κακόφημους δρόμους του Σαν Κριστόμπαλ... Θυμάστε; Εξακολουθούν να περπατούν χωρίς

ελπίδα; Παρατηρήσατε αυτή τη νέα λάμψη μέσα στο βλέμμα τους; Διαπιστώνετε πόσο μοιάζουν με τον πραγματευτή παλιών ρούχων;... Εντάξει, εντάξει... Ας καθίσουμε ένα λεπτό... Πείτε μου, ειλικρινά. Αυτό που κάναμε άξιζε τον κόπο; Άξιζε, μήπως, τον κόπο να οβήσουμε τα πρόσωπά μας, τα ονόματά μας και το παρελθόν μας; Άξιζε τον κόπο να πεθάνουμε όπως πεθάναμε;... Άξιζε τον κόπο να εγκαταλείψουμε τα πάντα πίσω μας για να γεμίσουμε την ψυχή μας με ζωντανά χρώματα; Ξέρετε κάτι;... Αν ήταν να ξαναρχίσουμε, θα το ξανακάναμε... Όλο-όλα... Όλα γι' αυτή τη νέα λάμψη που κατοικούσε χτες στο βλέμμα του πραγματευτή και που μοιράζεται σήμερα σε τόσα πρόσωπα, γκριζα ως χτες, μα καινούργια τώρα.

Ε, ναι, ξέρω πως είναι καιρός να φεύγω... Έτσι είναι, ο καθένας στο καθήκον του... Ναι, ναι, ξέρω πως έτσι είναι... Προσέξτε τον εαυτό σας και, μόλις σταθεί δυνατό, ελάτε να κάνετε μια βόλτα σ' αυτά εδώ τα χώματα ή ό,τι απομείνει. Καθίστε στον ίσκιο κάποιου δέντρου και περιμένετε να πέσει το βράδυ. Θα έρθω, τότε, ανάμεσα στις πρώτες σκιές, θα καθίσω μπροστά σας και δε θα πούμε τίποτα... Θα δείτε, δεν είναι απαραίτητο... Καμιά φορά τα λόγια ενοχλούν κι άλλες φορές βοηθούν. Ας γίνει έτσι...

Ωραία, γεια χαρά σ' όλη τη συντακτική ομάδα κ.λπ.

*Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.
19 Μαρτίου 1994*

«Η αδικία φέρνει ένα καινούργιο όνομα: νεοφιλελευθερισμός»

Μήνυμα της Παράνομης Επαναστατικής
Επιτροπής Ιθαγενών για την Πρωτομαγιά

Στο λαό του Μεξικού.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Στο μεξικάνικο και διεθνή Τύπο.

Αδέφια,

Η CCRI-CG του EZLN απευθύνεται σε σας για να δηλώσει τα ακόλουθα:

Σήμερα, 1η Μαΐου 1994, γιορτάζουμε ακόμα μια φορά την Εργατική Πρωτομαγιά. Σε όλο τον κόσμο, οι εργαζόμενοι της υπαίθρου και των πόλεων γιορτάζουν την εξέγερσή τους ενάντια στην καταπίεση και επαναβεβαιώνουν την προσδοκία τους για έναν πιο δίκαιο κόσμο. Στο Μεξικό, αυτή η μέρα είναι μια μέρα πάλης. Από τότε που η τυραννική κυβέρνηση, που μας καταπιέζει σήμερα από το κυβερνητικό μέγαρο του Ζόκαλο της Πόλης του Μεξικού, σφετερίστηκε τις δικαίες ελπίδες των οπαδών του Φλόρες Μαγκόν¹, μια αλυσίδα παραλύει το καλύτερο τμήμα των εργαζομένων του Μεξικού. Κάλπικοι και διεφθαρμένοι συνδικαλιστές ηγέτες, ορισμένοι απ' τους οποίους είναι άνω των 90 χρονών, εμπορεύονται τα βάσανα των Μεξικάνων εργαζομένων. Είναι τα στήριγματα της ανάτακτης κυβέρνησης που ξεπουλάει τώρα την ιστορία μας και τη γη μας στο ξένο κεφάλαιο. Η πάλη για την ανεξαρτησία των εργαζομένων αποκάλυψε καθαρά την τριπλή συμμαχία ανάμεσα στην τυ-

1. Σ.τ.μ.: Μαξιστής, αναρχοσυνδικαλιστής των αρχών του αιώνα.

ραννική κυβέρνηση, τους διεφθαρμένους συνδικαλιστές ηγέτες και τους ισχυρούς αφέντες του χρήματος.

Μια νέα ετικέτα χαρακτηρίζει τώρα την κυριαρχία του πλούτου. Μια νέα μάσκα κρύβει την εξαθλίωσή μας στα μάτια των άλλων. Ένα νέο όνομα εκφράζει την αδικία, τη σκλαβιά και την αρπαγή: ο νεοφιλελευθερισμός. Τρεις πληγές αδειάζουν από το αίμα τους τους εργαζομένους που οικοδομούν την πατρίδα: οι ισχυροί του χρήματος τους πίνουν το αίμα μέσω των άδικων μισθών, ταπεινώσεων και απειλών. Οι προδότες που είναι επικεφαλής των μεγάλων κυβερνητικών συνδικαλιστικών συνμοσπονδιών τούς αφαιρούν το αίμα με τον εκβιασμό, τους ξυλοδαμούς, το θάνατο. Αυτοί που ξεπουλούν την πατρίδα, τους αφαιρούν το αίμα, με τη σειρά τους, συντάσσοντας, μέσα στα κυβερνητικά γραφεία που σφετερίστηκαν, νόμους που υπαγορεύει η προδοσία.

Τριπλά πεθαίνουν οι εργαζόμενοι μέσα στο εργοστάσιο της εθνικής ιστορίας: από τη φτώχεια, αφού η εργασία τους δεν αμείβεται στη δίκαιη τιμή της. Από ταπείνωση, αφού οι κραυγές εξέγερσής τους καταπνίγονται από την προδοσία εκείνων που εμφανίζονται σαν φίλοι τους. Τους σκοτώνει, επίσης, η σκλαβιά, αφού η τυραννική κυβέρνηση αγνοεί τη θέλησή τους και τους αγώνες τους.

Τριπλά αγωνίζεται ο Μεξικάνος εργάτης στα χωράφια και στην άσφαλτο: για τη δικαιοσύνη που θα φέρει το ψωμί και την αλήθεια στο σπίτι του και στο τραπέζι του. Για να μιλάει και να μετακινείται ελεύθερα, ώστε τα παιδιά του να μην κληρονομήσουν την ντροπή. Αγωνίζεται επίσης για τη δημοκρατία. Γιατί, αν έχει τη δύναμη να μεταλλάσσει την ύλη, πρέπει επίσης να έχει τη δυνατότητα να κυβερνά και να κυβερνιέται.

Τρεις ζωές συγκροτούν το μέλλον που επιθυμούμε όλοι μας, για ολόκληρη την πατρίδα. Η ζωή της εργατικής δύναμης του καθενός, αναγνωρισμένη μεταξύ αδερφών του μόχθου. Η ζωή του χεριού του εργάτη, μέσα στο χέρι του αγρότη. Η ζωή του ανταμώματος που ενώνει όλο το λαό σε μια συλλογική πορεία προς ένα νέο και καλύτερο μέλλον.

Τρεις φορές χωρίς πρόσωπο ζει και πεθαίνει ο εργάτης. Χωρίς καθαρό πρόσωπο, αφού η πείνα το λερώνει. Χωρίς πρόσωπο ελεύθερο, αφού η προδοσία το δολοφονεί. Χωρίς αληθινό πρόσωπο, αφού σφετερίζονται τη θέλησή του.

Τρεις φορές πεθαίνει, τρεις φορές αγωνίζεται, τρεις φορές ζει. Χω-

ρίς πρόσωπο πορεύεται τρεις φορές, εκείνος που μεταλλάθει τα πλούτη της χώρας σε κάτι το χειροπιαστό, που μετριέται και ανταλλάσσεται.

Αδέρφια,

Ξεκινώντας από μια άλλη ιστορία, ταυτόχρονα όμοια και διαφορετική, μια άλλη ζωή χωρίς πρόσωπο γεννιέται σήμερα με ελπίδα. Από τα βουνά της πιο απόμακρης γωνιάς του Μεξικού, η ελπίδα χωρίς πρόσωπο, αυτοί που πορεύονται μόνο μέσα από το λόγο και την τρυφερή φωτιά χαιρετίζουν τους εργάτες.

Τρεις φορές πρέπει να πέσουν οι ψεύτικες μάσκες που μας κλέβουν σήμερα: η αδικία στη δουλειά και στην αμοιβή πρέπει να πέσει. Η προδοσία, που μας στερεί το λόγο, πρέπει να πέσει. Η κυβέρνηση, που σφετερίζεται τη θέλησή μας, πρέπει να πέσει.

Δικαιοσύνη! Ελευθερία! Δημοκρατία! Να τα τρία κλειδιά για ν' ανοίξουμε τις τρεις αλυσίδες. Δικαιοσύνη για να έχουμε το δικαίωμα σε μια αξιοπρεπή και καλά πληρωμένη εργασία. Ελευθερία για να οργανωθούμε ανεξάρτητα από τους ισχυρούς και τους εκπροσώπους τους. Δημοκρατία για να απαιτούμε από την κυβέρνηση να υπακούει στην εντολή που θα λαβαίνει.

Αυτά ζητάμε εμείς οι πιο μικροί αυτής της γης. Αυτά θέλουμε: τρία δικαιώματα, τρεις αγώνες, τρεις ήλιους. Ένα αύριο: εκείνο του νέου Μεξικού.

Μεξικάνοι εργάτες της πόλης και της υπαίθρου!

Ας συντροφέψει η φωνή σας τη δική μας φωνή. Ας αντηχήσει, σκληρή και δυνατή, η κραυγή σας σ' αυτή τη χώρα. Δεχτείτε αυτό το χέρι που σας προσφέρουν οι πιο μικροί από τους αδερφούς σας. Τρεις δυνάμεις πρέπει να ενώσουν τα βήματά τους με τα δικά μας βήματα: η δύναμη των εργατών, η δύναμη των αγροτών, η δύναμη του λαού. Αν αυτές οι τρεις δυνάμεις ενωθούν μαζί μας, τίποτα δε θα μπορέσει να μας σταματήσει.

Το αίμα μας χάνεται ήδη μέσα στην ιστορία. Ας μην αφήσει ο αδερφός που δουλεύει τις μηχανές τον αδερφό του αγρότη να πεθάνει από απόγνωση. Να ενωθεί όλος ο λαός. Να μην επιτρέψουμε η κατάρα της διάσπασης να ξανάρθει να σκιάσει τον ουρανό μας.

Δεχτείτε το λόγο μας, έστω κι αν έρχεται από μακριά: γεια σας, εργάτες της πόλης, της γης και της θάλασσας! Οι Ζαπατίστας σας ακο-

λουθούν στον αγώνα σας! Μ' εσάς, θα υπάρξει, κάποια μέρα, μια πατριδα κι ένα μέλλον για όλους. Χωρίς εσάς, η νύχτα θα εξακολουθήσει να βασιλεύει πάνω σ' αυτά τα χώματα!

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ!

Με σεβασμό.

CCRI-CG του EZLN.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού, Τσιάπας.

1 Μαΐου 1994

«Πολεμάμε για να έχουμε το προνόμιο να είμαστε ένας σπόρος κάτω απ' το χόμα...»

Μια ιστορία του Αντόνιο

Στη βδομαδιάτικη εφημερίδα *Proceso*.

Στην καθημερινή *La Jornada*.

Στην καθημερινή *El Financiero*.

Στην τοπική καθημερινή της Τσιιάπας *Tiempo*.

Κύριοι,

Σας στέλνουμε μια ανακοίνωση σχετικά με τη συμβουλευτική διαδικασία στους κόλπους του EZLN πάνω στις προτάσεις συμφωνίας που μας έκανε η κυβέρνηση. Σας στέλνουμε, επιπλέον, κάποια γράμματα για διάφορα πρόσωπα.

Εμείς είμαστε καλά... καλά περικυκλωμένοι. Αντιστεκόμενοι «ηρωικά» στη θύελλα αντιδράσεων μετά τα γεγονότα της 15ης Μαΐου. Στα άγρυπνα αεροπλάνα προστέθηκαν, εδώ και τρεις μέρες, τα ελικόπτερα. Οι μάγειροι διαμαρτύρονται γιατί δε θα φτάσουν οι κατσαρόλες (για να τα μαγειρέψουμε), αν ποτέ πέσουν όλα μαζί. Ο αρχιμάγειρας λέει ότι έχουμε αρκετά ξύλα για να τα κάνουμε ψητά στα κάρβουνα, αλλά αργεντίνικα. Γιατί τότε να μην καλέσουμε έναν Αργεντίνο δημοσιογράφο, μας και αυτοί ξέρουν να κάνουν ψητό στα κάρβουνα; Μετά από λίγη σκέψη, διαπιστώνω ότι δε χρειάζεται: οι καλύτεροι Αργεντινοί είναι γκεριγιέρος (ο Τσε, για παράδειγμα), ή ποιητές (Χουάν Γκέλμαν, για παράδειγμα), ή συγγραφείς (ο Μπόρχες, για παράδειγμα), ή καλλιτέχνες (ο Μαραντόνα, για παράδειγμα), ή «στοποριος¹» (Κορτάσαρ, για πάντα), αλλά δεν υπάρχουν Αργεντινοί τσιγκοψήστες. Ένας αφελής προτείνει να περιμένουμε τα χάμπουργκερ που θα μας έστειλαν οι φοιτητές της

Πόλης του Μεξικού. Χτες, φάγαμε την κονσόλα και δυο μικρόφωνα του ραδιοφώνου XEOCH, είχαν μια γεύση ταγγίλας, σαν να είχαν σαπίσει. Η υγειονομική υπηρεσία μας περνάει σελίδες ιστορίας καμικές αντί παυσιτώνων λένε ότι το γέλιο θεραπεύει επίσης. Τις προάλλες, βρήκα τον Τάτσο και τον Μόι να κλαίνε... από τα γέλια. «Γιατί γελάτε;» τους ρώτησα. Δεν μπορούσαν να απαντήσουν, γιατί τα γέλια τούς έκοβαν την αναπνοή. Μια νοσοκόμα μου εξήγησε, καταλυπημένη: «Είναι γιατί έχουν πονοκέφαλο». Εκατόν τριάντα έξι μέρες πολιορκίας... (Αναστεναγμός)...

Και, σαν να μην έφταναν όλα αυτά, να σου η Τονίτα να μου ζητάει να της πω ένα παραμύθι. Της το διηγίμαι όπως ακριβώς μου το διηγίθημε ο γερο-Αντόνιο, ο πατέρας του Αντόνιο της *Τσιιάπας σε δύο ανέμους, μια θύελλα και μια προφητεία*:

«Την εποχή που ο κόσμος κοιμόταν χωρίς να σκοπεύει να ξυπνήσει, οι μεγάλοι θεοί έκαναν συνέλευση για να συζητήσουν τις δουλειές τους. Και συμφώνησαν να φτιάξουν τον κόσμο και να δημιουργήσουν τους άντρες και τις γυναίκες. Η δημιουργία των αντρών και των γυναικών απασχόλησε τότε την πλειοψηφία των πνευμάτων των θεών. Έτσι, ενώ σκέφτονταν πώς θα φτιάξουν τους ανθρώπους, είπαν ότι θα τους έφτιαχναν πολύ ωραίους και μακρόβιους, και έκαναν τα πρώτα άτομα με χρυσάφι, πράγμα που τους ικανοποίησε, γιατί οι άνθρωποι τους οποίους έφτιαξαν ήταν λαμπεροί και γεροί. Αλλά οι θεοί παρατήρησαν τότε ότι αυτοί οι χρυσοί άνθρωποι ήταν ακίνητοι, δεν περπατούσαν ούτε δούλευαν, γιατί ήταν βαριοί.

»Τότε, η κοινότητα των θεών συνήλθε για να συζητήσει πώς να λύσει αυτό το πρόβλημα και συμφώνησαν να φτιάξουν άλλους ανθρώπους, με ξύλο. Και αυτοί οι άνθρωποι είχαν το χρώμα του ξύλου, δούλευαν πολύ και περπατούσαν πολύ, και οι θεοί ικανοποιήθηκαν, και πάλι, γιατί ο άνθρωπος περπατούσε και δούλευε, και ετοιμάζονταν να γιορτάσουν το γεγονός, όταν παρατήρησαν ότι οι χρυσοί άνθρωποι υποχρέωναν τους ξύλινους ανθρώπους να τους μεταφέρουν στην πλάτη τους και να δουλεύουν γι' αυτούς.

»Τότε, οι θεοί είδαν ότι αυτό που έκαναν ήταν κακό, και συσκέφτηκαν για να βρουν φάρμακο γι' αυτή την κατάσταση, και συμφώνησαν να κάνουν ανθρώπους από καλαμποκί², τους καλούς ανθρώπους, τους

1. Σ.τ.μ.: Έκφραση από τίτλο βιβλίου του Κορτάσαρ.

2. Σ.τ.μ.: Αναφορά, πιθανότατα, στους «ανθρώπους του καλαμποκιού», όπως

αληθινούς άντρες και γυναίκες, και πήγαν να κοιμηθούν, αφήνοντας τους καλαμποκένιους ανθρώπους, τους αληθινούς άντρες και γυναίκες, να βρουν άκρη μόνοι τους, μιας και οι θεοί πήγαν να κοιμηθούν. Και οι καλαμποκένιοι άνθρωποι μίλησαν τη γλώσσα της αλήθειας για να συνεννοηθούν μεταξύ τους και πήγαν στο βουνό για να βρουν τον καλό δρόμο για όλο τον κόσμο».

Ο γερο-Αντόνιο μου διηγήθηκε ότι οι χρυσοί άνθρωποι ήταν οι πλούσιοι με άσπρο δέρμα κι ότι οι ξύλινοι άνθρωποι ήταν οι φτωχοί με μελαψό δέρμα, που δούλευαν για τους πλούσιους και τους κουβαλούσαν πάντα στη ράχη τους, κι ότι οι χρυσοί άνθρωποι και οι ξύλινοι άνθρωποι περιμένουν τον ερχομό των καλαμποκένιων ανθρώπων, οι πρώτοι με φόβο και οι δεύτεροι με ελπίδα. Ρώτησα το γερο-Αντόνιο τι χρώμα είχε το δέρμα των καλαμποκένιων ανθρώπων κι εκείνος μου έδειξε καλαμπόκια διάφορων χρωμάτων και μου απάντησε ότι είχαν δέρμα κάθε χρώματος, αλλά κανένας δε γνώριζε, στην ουσία, γιατί οι καλαμποκένιοι άνθρωποι, οι αληθινοί άντρες και γυναίκες, δεν είχαν πρόσωπο...

Ο γερο-Αντόνιο πέθανε. Τον είχα γνωρίσει πριν δέκα χρόνια σε μια κοινότητα που ζούσε πολύ βαθιά στη ζούγκλα. Κάπνιζε όσο κανένας άλλος και, όταν δεν είχε πια πούρα, μου ζητούσε καπνό κι έστριβε τοιγάρα με καλαμποκόφυλλο. Κοίταζε το τσιμπούκι μου με περιέργεια κι όταν μια φορά του πρότεινα να του το δανείσω, μου έδειξε το στριμμένο σε καλαμποκόφυλλο τοιγάρο που κρατούσε στο χέρι του λέγοντάς μου, χωρίς λόγια, ότι προτιμούσε το δικό του τρόπο να καπνίζει. Πριν δυο χρόνια περίπου, το 1992, όταν γύριζα στις κοινότητες για να κάνω συγκεντρώσεις που θα αποφάσιζαν για την έναρξη ή μη του πολέμου, βρέθηκα στο χωριό του γερο-Αντόνιο. Ο γιος του Αντόνιο ήρθε να με βρει και διασχίσαμε μαζί λιβάδια και φυτείες καφέ. Ενώ η κοινότητα συζητούσε για το ζήτημα του πολέμου, ο γερο-Αντόνιο με πήρε από το μπράτσο και με οδήγησε ως το ποτάμι, καμιά εκατοστή μέτρα κάτω απ' το κέντρο του χωριού. Ήταν Μάιος και το ποτάμι ήταν πράσινο και ήταν ήρεμη η ροή του. Ο γερο-Αντόνιο κάθισε σε έναν κορμό δέντρου και δε μιλούσε. Σε κάποια στιγμή, αργότερα, μίλησε: «*Βλέπεις; Όλα εί-*

να ήρεμα και καθαρά, θα 'λεγε κανείς ότι δε συμβαίνει τίποτα...»
«*Μμμμ...*» απάντησα, ξέροντας ότι δεν περίμενε ν' ακούσει ούτε ναι ούτε όχι. Μετά, μου έδειξε την κορφή του πιο κοντινού βουνού. Τα σύννεφα συσσωρεύονταν κατάμαυρα πάνω της και οι αστραπές έσκίζαν το ανάλαφρο γαλάζιο τ' ουρανού. Μια από τις πιο χοντρές μπόρες ερχόταν, αλλά έμοιαζε τόσο μακρινή και ακίνδυνη, που ο γερο-Αντόνιο άρχισε να στρίβει τοιγάρο και βάλθηκε να ψάχνει, μάταια, έναν αναπτήρα που δεν είχε, μέχρι που να του προσφέρω το δικό μου. «*Όταν όλα είναι ήρεμα στα χαμηλά, έχει μπόρα στο βουνό, τα ρέματα αρχίζουν να φουσκώνουν και να κατευθύνονται προς την κοιλάδα*», είπε μετά από μια ρουφηξιά. Κατά την εποχή των βροχών, αυτό το ποτάμι είναι τρομερό, σαν ένα μαστίγιο καστανόχρωμο, κοχλάζοντας, παντοδύναμο, έξω από την κοίτη του. Η δύναμή του δεν έρχεται απ' τη βροχή που πέφτει στις πλατιές του, αλλά από τα ρέματα που κατηφορίζουν απ' το βουνό και το τροφοδοτούν. Καταστρέφοντας, το ποτάμι αναγεννά τη γη, τα νερά του θα γίνουν καλαμπόκι, φασόλια και *panela*³ πάνω στα τραπέζια των κατοίκων της ζούγκλας.

«*Έτσι είναι κι ο αγώνας μας*», μου λέει ο γερο-Αντόνιο σαν να μιλάει στον εαυτό του. «*Μέσα στο βουνό γεννιέται η δύναμη, αλλά δε φαίνεται πριν φτάσει στα χαμηλά*». Και, σαν ένα είδος απάντησης στην ερώτησή μου αν εκτιμά ότι ήρθε η στιγμή της εξέγερσης, προσθέτει: «*Είναι καιρός να αλλάξει το ποτάμι χρώμα...*» Ο γερο-Αντόνιο σιωπάζει και σηκώνεται ακουμπώντας στον ώμο μου. Επιστρέφουμε σιγά σιγά. Μου λέει: «*Είστε τα ρέματα κι εμείς το ποτάμι... Πρέπει να κατηφορίσετε τώρα...*» Η σιωπή επικρατεί πάλι και φτάνουμε στα χωράφια ενώ πέφτει η νύχτα. Ο γιος του Αντόνιο έρχεται προς εμάς, μετά από λίγο, φέρνοντας το κείμενο της απόφασης της συγκέντρωσης που έλεγε:

«*Οι άντρες, οι γυναίκες και τα παιδιά συγκεντρώθηκαν στο σχολείο της κοινότητας για να δουν στο βάθος της καρδιάς τους αν ήρθε η ώρα να πολεμήσουμε για τη λευτεριά και οι τρεις ομάδες — άντρες, γυναίκες και παιδιά — χωρίστηκαν για να συζητήσουν, μετά ξανασυγκεντρωθήκαμε όλοι μαζί, μέσα στο μικρό σχολείο, και η πλειοψηφία εξέφρασε τη γνώμη ότι είναι καιρός ν' αρχίσουμε τον πόλεμο γιατί το Μεξικό πουλιέται στους ξένους, κι αν η πείνα υποφέρεται, το γεγονός ότι δε θα είμαστε πια Μεξ-*

ονόμασε τους Μάγιας ο συγγραφέας Μ. Α. Αστουρίας. Η καλλιέργεια του καλαμποκιού σήμανε την αρχή του πολιτισμού των Μάγιας, 4.000 χρόνια π.Χ.

3. Σ.τ.μ.: Γλύκισμα από ζαχαροκάλαμο.

κάνει δεν υποφέρεται, και σ' αυτή την απόφαση κατέληξαν 12 άντρες, 23 γυναίκες και 8 παιδιά σε ηλικία που μπορούν να σκέφτονται, κι αυτοί που ξέρουν κι αυτοί που δε βάζουν το δάχτυλό τους υπέργραψαν».

Έφυγα την αυγουλίλα, ο γερο-Αντόνιο δεν ήταν εκεί, είχε φύγει πολύ νωρίς για το ποτάμι.

Ξαναγύρισα πριν από δυο μήνες για να δω το γερο-Αντόνιο. Δεν είπε τίποτα όταν με είδε μπροστά του. Κάθισα δίπλα του και τον βοήθησα να ξεσηκώσει ένα καλαμπόκι. «Το ποτάμι φούσκωσε», μου είπε μετά από κάποια στιγμή. «Ναι», του απάντησα. Εξήγησα στο γιο του Αντόνιο το ζήτημα της συζήτησης για την προτεινόμενη από την κυβέρνηση συμφωνία και του έδωσα τα ντοκουμέντα όπου εκθέτονταν οι διεκδικήσεις μας και οι απαντήσεις της κυβέρνησης. Μιλήσαμε για το πώς πάνε τα πράγματα για κείνον, στο Οκοσίγιο και, την αυγουλίλα πάλι, έφυγα. Σε μια στροφή του δρόμου με περίμενε ο γερο-Αντόνιο. Σταμάτησα δίπλα του κι απέθεσα το σάκιο μου για να βγάλω καπνό και να του προσφέρω. «Όχι τώρα», μου είπε απωθώντας την καπνοσακούλα. Με τράβηξε έξω απ' το δρόμο, στον ίσκιο ενός δέντρου, και με ρώτησε: «Θυμάσαι τι σου είχα διηγηθεί για τα ρέματα του βουνού και τα ποτάμια;» «Ναι», του απάντησα μουρμουρίζοντας όπως κι εκείνος. «Είχα ξεχάσει να σου πω κάτι», πρόσθεσε κοιτάζοντας τις άκρες των ξυπόλωντων ποδιών του. Απάντησα σιωπώντας. «Τα ρέματα...» άρχισε να λέει, αλλά διακόπηκε από ένα βήχα που τον ταρακούνησε ολόκληρο. Παίρνει μια ανάσα και συνεχίζει: «Τα ρέματα... Όταν κατηφορίζουν...» Ένας νέος βήχας με αναγκάζει να φωνάξω το νοσοκόμο. Απωθεί το σύντροφο του Ερυθρού Σταυρού. Εκείνος με κοιτάζει κι εγώ του κάνω νεύμα να αποσυρθεί. Ο γερο-Αντόνιο περιμένει να απομακρυνθεί η ιατρική τσάντα και μέσα στη σκιά ξαναρχίζει: «Τα ρέματα... όταν κατηφορίζουν... δεν έχουν δρόμο γυρισμού... μόνο κάτω από τη γη». Με φιλάει στα γρήγορα και φεύγει το ίδιο γρήγορα. Μένω εκεί μια στιγμή, κοιτάζοντας τη σιλουέτα του ν' απομακρύνεται, ανάβω το τσιμπούκι μου και ξαναπαίρνω το σάκιο μου. Καβαλώντας τ' άλογο, ξαναφέρνω στη μνήμη μου τη σκηνή. Δεν ξέρω γιατί, το φως στον ίσκιο ήταν πολύ λίγο, αλλά ο γερο-Αντόνιο... μου φάνηκε πως έλαιγε...

Λαβαίνω, αυτή τη στιγμή, το γράμμα του γιου του Αντόνιο με την ανακοίνωση του χωριού του και την απάντησή του στις προτάσεις της κυβέρνησης. Ο γιος του μου λέει ότι ο γερο-Αντόνιο έπεσε ξαφνικά βαριά άρρωστος, ότι δε θέλησε να με ειδοποιήσουν κι ότι πέθανε την ίδια νύχτα. Ο γιος του μου λέει πως, όταν επέμεναν ότι έπρεπε να με ειδο-

ποιήσουν, ο πατέρας του είπε μόνο: «Όχι, του είπα ό,τι είχα να του πω... Αφήστε τον, έχει πολλή δουλειά τώρα...»

Όταν τέλειωσε αυτή η ιστορία, η Τονίτα, έξι χρονών και με τα δόντια αραιά, μου είπε ότι μ' αγαπάει πολύ, αλλά δε θα με φιλήσει γιατί «τσιμπάει πολύ» το πρόσωπό μου. Ο Ρολάντο λέει πως, όταν πρέπει να πάει στο νοσοκομειακό σταθμό, η Τονίτα τον ρωτάει αν βρίσκεται εκεί ο *Sup*. Αν της πουν ότι είναι εκεί, τότε δεν πάει. «Γιατί ο *Sup* θέλει χοντρά φιλάκια και τσιμπάει πολύ», λέει η αδυσώπητη λογική των έξι χρονών και τα αραιά της δόντια που από τούτη τη μέρα της πολιορκίας φέρουν το όνομα «Τονίτα».

Εδώ, τα πρωτοβρόχια αρχίζουν να αναγγέλλονται. Δε θα 'ναι κι άσχημα. Είχαμε αρχίσει να πιστεύουμε ότι θα χρειαζόταν να περιμένουμε τις πυροσβεστικές μάνικες των μονάδων καταστολής εξεγέρσεων για να 'χουμε νερό.

Η Άννα Μαρία διηγείται πως η βροχή έρχεται από τα σύννεφα που μαλώνουν στις κορφές των βουνών. Κάνουν τη βροχή για να μη βλέπουν οι άνθρωποι τους καβγάδες τους. Τα σύννεφα δίνουν τις άγριες μεταξύ τους μάχες, ανταλλάσσοντας βροντές και αστραπές στις κορφές. Οπλισμένα με άπειρα στρατηγήματα, τα σύννεφα καβαδίζουν για το ποιο θα έχει το προτέρημα να πεθάνει με τη μορφή βροχής που ποτίζει τη γη. Έτσι είμαστε κι εμείς. Χωρίς πρόσωπο, όπως τα σύννεφα, χωρίς όνομα, όπως εκείνα, χωρίς καμιά αμοιβή... Όπως εκείνα, πολεμάμε για να έχουμε το προνόμιο να είμαστε ένας σπόρος κάτω από το χώμα...

Αυτά. Γεια χαρά και αδιάβροχα (για τις βροχές και τις εξεγέρσεις).

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.

28 Μαΐου 1994

ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΠΛΕΙΟΨΗΦΙΚΟ ΜΕΤΑΜΦΙΕΣΜΕΝΟ ΣΕ ΚΑΤΑΠΙΕΣΜΕΝΗ ΜΕΙΩΨΗΦΙΑ:

Σχετικά με όλα όσα λέγονται για την ενδεχόμενη ομοφυλοφιλία του Μάρκος: Ο Μάρκος είναι gay στο Σαν Φραντσίσκο, μαύρος στη Νότια Αφρική, Ασιάτης στην Ευρώπη, *chicano*⁸ στο Σαν Ισίδορο, αναρχικός

4. Σ.τ.μ.: Μεξικάνος μετανάστης στις ΗΠΑ.

στην Ισπανία, Παλαιστίνιος στο Ισραήλ, Ινδιάνος στους δρόμους του Σαν Κριστόμπαλ, αλητοπαρέα στη Νέζα, ροκάς στην πανεπιστημιούπολη, Εβραίος στη Γερμανία, *ombudsman* στη Σεδένα⁵, φεμινιστής σε πολιτικό κόμμα, κομμουνιστής στη μετα-ψυχρο-πολεμική εποχή, φυλακισμένος στην Ταινταλάπα, ειρηνιστής στη Βοσνία, *Maruche*⁶ στις Άνδεις, καθηγητής στη CNTE⁷, καλλιτέχνης χωρίς γκαλερί ούτε πορτοφόλι, νοικοκυρά ένα Σαββάτο βράδυ σε οποιοδήποτε οικισμό, σ' οποιαδήποτε πόλη, σ' οποιοδήποτε Μεξικό, γεργιέρο στο Μεξικό του τέλους του 20ού αιώνα, απεργός στη CTM⁸, δημοσιογράφος που βουλώνει τρύπες στις εσωτερικές σελίδες, φαλλοκράτης σε φεμινιστική οργάνωση, γυναίκα μόνη μέσα στο μετρό μετά τις 10 το βράδυ, συνταξιούχος που ζητιανεύει στο Ζόκαλο, αγρότης δίχως γη, περιθωριακός εκδότης, εργάτης στην ανεργία, γιατρός χωρίς ιατρείο, αντικαθωσπρεπτικός φοιτητής, αμφισβητίας του νεοφιλελευθερισμού, συγγραφέας χωρίς βιβλία ούτε αναγνώστες και, βέβαια, Ζαπατίστας του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού. Τελικά, ο Μάρκος είναι ένα οποιοδήποτε ανθρώπινο ον αυτού του κόσμου, ο Μάρκος είναι όλες οι καταπιεσμένες μειοψηφίες που αντιστέκονται, που εκρήγνυνται και λένε: «Φτάνει πια!» Ό,τι είναι μειοψηφία όταν χρειάζεται να μιλήσουμε και πλειοψηφία όταν χρειάζεται να σιωπήσουμε και να κρατήσουμε γερά. Όλοι οι αποκλεισμένοι που αναζητούν λόγο — το λόγο τους, κάτι που να δίνει την πλειοψηφία στους αιωνίως διασπασμένους, εμάς. Ό,τι ενοχλεί την εξουσία και τις βλοεμένες συνειδήσεις, όλα αυτά είναι ο Μάρκος.

Παρακαλώ, δε χρειάζεται να με ευχαριστήσετε, κύριοι της Γενικής Εισαγγελλίας της Δημοκρατίας, αυτή είναι η δουλειά μου, είμαι εδώ για να σας σερβίρω... καυτό μολύβι.

Υ.Γ. ΓΙΑ ΤΟ PRD:

Σχετικά με τη λογιστική των νεκρών. Οι σύντροφοι διάβασαν τη δήλωσή σας, «Λογαριάζουμε περισσότερους νεκρούς στις γραμμές μας απ'»

5. Σ.τ.μ.: Υπερασπιστής του λαού στο υπουργείο Εθνικής Άμυνας.

6. Σ.τ.μ.: Ινδιάνος της Χιλής.

7. Σ.τ.μ.: Αριστερή μειοψηφική παράταξη της ομοσπονδίας εκπαιδευτικών του Μεξικού.

8. Σ.τ.μ.: Συνομοσπονδία Εργαζομένων Μεξικού, υποταγμένη στην κυβέρνηση.

τον EZLN...» και βάλθηκαν αμέσως να κάνουν λογαριασμούς. Προσ-
τούν, πολλαπλασιάζουν αρχίζοντας από τότε, δέκα χρόνια τώρα, που
ξεκίνησαν τη νύχτα να διατρέχουν δρόμους και μονοπάτια, αντιμετωπι-
ζοντας τις ενέδρες «κατά των ληστών», επειδή έγραψαν στο στήθος τους
τα τέσσερα γράμματα (EZLN). Οι σύντροφοι λένε πως κανένας δεν τους
βάλει κάτω στο παιχνίδι της καταμέτρησης των νεκρών. «Α, σ' αυτό,
ναι, είμαστε καλά εκπαιδευμένοι», λέει ο Γκαμπίνο. Η συζήτηση ανάμε-
σα στις «τάσεις» του EZLN ζυμρεί: οι πιο ριζοσπαστικοί θέλουν να
αρχίσει η καταμέτρηση από τότε που οι Ισπανοί εξαστέλυσαν τη βίαιη
επίθεσή τους εναντίον της ζούγκλας και των βουνών, ενώ οι πιο μετριο-
παθείς και διακριτικοί αρχίζουν από τότε που συγκροτήθηκε ο EZLN.

Μερικοί μου λένε να σας ρωτήσω αν περιλαμβάνετε στους λογαρια-
σμούς σας τους νεκρούς των 136 ημερών και νυχτών πολιορκίας, αν
λογαριάζετε την Αμαλία, 25 χρονών με 7 παιδιά, που άρχισε να αισθά-
νεται «λίγο άρρωστη» στις 6 η ώρα του 125ου απογεύματος της πολιορ-
κίας, είχε πυρετό, διάρροια, εμετούς και αιμορραγία ανάμεσα στα πό-
δια της. Την Αμαλία για την οποία ψάξαμε να βρούμε ένα ασθενοφόρο
τα μεσάνυχτα, κι αυτοί του ασθενοφόρου είπαν πως δεν μπορούσαν να
έρθουν. Την Αμαλία για την οποία καταφέραμε να βρούμε βενζίνη στις
4 το πρωί, πράγμα που μας επέτρεψε να πάμε να την πάρουμε με ένα
μισοχαλασμένο φορτηγό 3 τόνων. Την Αμαλία που μεταφέραμε στο νο-
σοκομειακό σταθμό μας και που, 100 μέτρα πριν φτάσουμε δίπλα στη
συντρόφισσά μας, ταγματάρχη Έλενα, είπε, «θα πεθάνω», και κράτησε
το λόγο της στα 98 μέτρα από το μελαψό πρόσωπο της Έλενας. Την
Αμαλία την οποία το αίμα και η ζωή εγκατέλειψαν φεύγοντας ανάμεσα
από τα πόδια της και για την οποία ρώτησα την Έλενα αν πέθανε πραγ-
ματικά και η Έλενα μου απάντησε «ναι», ότι πέθανε μονομάς και, την
126η μέρα πολιορκίας, η δεύτερη κόρη της Αμαλίας είδε το θάνατο μέ-
σα στο ξύλινο κρεβάτι της και είπε στον μπαμπά της πως θα πήγαινε να
ζητήσει ροζοί σε άλλα σπίτια, «γιατί η μαμά μου δε θα μπορεί πια να το
φτιάχνει». Ρωτούν, οι σύντροφοι, αν η κόρη της Ιμπάρα, που πέθανε «έ-
τσι, χωρίς ιστορίες, σαν να είχε βαρεθεί να βήχει», λογαριάζεται επίσης.
Κάνουν όλοι λογαριασμούς, ο ένας απ' αυτούς χρησιμοποιεί μια αριθ-
μομηχανή που πήρε στο δημαρχείο τον Οκοσίγκο, όταν το είχαμε κατα-
λάβει. Ακόμα και η Χουάνα έρχεται να ζητήσει να μην ξεχάσουν να λο-
γαριάσουν το γερο-Αντόνιο «που πέθανε από θλίψη». Ύστερα έρχεται
ο Λορέντσο, απαιτώντας να λογαριάσουν το γιο του που «πέθανε τη

νύχτα». Με το ραδιοτηλέφωνο, μεταβιβάζουν ονόματα νεκρών, «που πέθαναν ακαριαία». Ξαφνικά, όλοι σταματούν, με την αριθμομηχανή, το μολύβι, την κλωλιά, το χάρακα, το διαβήτη στο χέρι και αλληλοκοιτάζονται συγχυσμένοι: δεν ξέρουν πια αν αυτό που κάνουν είναι πρόσθεση... ή αφαίρεση...

Σχετικά με τους ποντίφικες και τα ποντιφικάτα. Θαυμάσιο. Η αυτοκριτική είναι πάντα επίκαιρη.

Στο τέλος, μπορεί να μας κατηγορήσουν για άκαιρους χειρισμούς, να μας προσάψουν ότι δε λάβαμε υπόψη το συσχετισμό δυνάμεων, ότι είμαστε πολιτικά αδέξιοι, ότι δεν έχουμε δορυφορική για να δούμε απευθείας τη συζήτηση, ότι δεν είμαστε συνδρομητές στα κυριότερα περιοδικά κι εφημερίδες για να είμαστε ενήμεροι των μετά τη συζήτηση σχολίων, ότι δεν είμαστε ευγενικοί, ότι είμαστε αγενείς, ότι πάσχουμε από τη «νοσταλγία των βουνών», ότι δεν αναγνωρίζουμε πιθανούς συμμάχους, ότι είμαστε σχεταριστές, ανένδοτοι, καβγατζήδες. Μπορούν να μας κατηγορήσουν για τα πάντα εκτός από ασυνέπεια...

Αυτά. Θυμηθείτε, όλα όσα κάναμε, τα κάναμε για να δώσουμε μια κίνη ντουφεκιού στην ελπίδα.

Γεια χαρά και αφήστε τις πικρίες στους τεμπέληδες νάνους.

Ένας εναγκαλισμός που έρχεται από τούτη δω τη μεριά της πολιορκίας.

El sup ανεπίκαιρος και θρασύς, just like ένα φτάρνιομα.

«Δεν παραδινόμαστε! Αντιστεκόμαστε!»

Δεύτερη Διακήρυξη της ζούγκλας Λακαντόνα

«...Δεν είναι μόνο αυτοί που φέρουν το σπαθί, κάνουν το αίμα και κυλά και εκπέμπουν φευγαλέες αστραπές στρατιωτικής δόξας που έχουν ως αποστολή να ορίζουν το κυβερνητικό προσωπικό ενός λαού που θέλει να εκδημοκρατιστεί· αυτό το δικαίωμα ανήκει επίσης στους πολίτες που αγωνίστηκαν μέσα απ' τον Τύπο και από το βήμα, που ταυτίστηκαν με τα ιδανικά της επανάστασης και καταπολέμησαν το δεσποτισμό που παραβιάζει τους νόμους μας. Γιατί δεν είναι μόνο ρίχνοντας σφαίρες στα πεδία των μαχών που σαρώνονται οι τυραννίες· είναι, επίσης, ρίχνοντας ιδέες απολυτρωτικές, φράσεις ελευθερίας και τρομερά αναθέματα πάνω στους δημίους του λαού που καταρρέουν οι δικτατορίες, που καταρρέουν οι αυτοκρατορίες (...) και αν τα ιστορικά γεγονότα μας αποδείχνουν πως η συντριβή μιας τυραννίας, η ανατροπή όποιας κακής κυβέρνησης είναι έργο κοινό της ιδέας και του σπαθιού, είναι ανοησία, είναι παραλογισμός, είναι ένας ανήκουστος δεσποτισμός να θέλει κανείς να κάνει διαχωρισμό ανάμεσα στα νγιή, πλήρως συνειδητοποιημένα για τα δικαιώματά τους στοιχεία, είτε είναι πολίτες είτε πρόσωπα κατά συγκυρία οπλισμένα, αλλά που αγαπούν την ελευθερία και τη δικαιοσύνη και εργάζονται για το καλό της πατρίδας».

Εμιλιάνο Ζαπάτα

διά στόματος Παολίνο Μαρτίνες, Ζαπατίστα, αντιπροσώπου στην Κυρίαρχη Επαναστατική Συνέλευση, Αγκουασκαλιέντες, Μεξικό, 27 Οκτωβρίου 1914.

Στο λαό του Μεξικού.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Αδέρφια,

Ο Στρατός των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση, επί ποδός πολέμου εναντίον της αντιλαϊκής κυβέρνησης από την 1η Ιανουαρίου 1994, απευθύνεται σε σας για να σας κάνει γνωστή τη σκέψη του:

I

Αδέρφια Μεξικάνοι!

Το Δεκέμβριο του 1993 είπαμε «ΦΤΑΝΕΙ ΠΙΑ!» Την 1η Ιανουαρίου 1994 καλέσαμε τη νομοθετική και εκτελεστική εξουσία να αναλάβουν τη συνταγματική ευθύνη τους, για να σταματήσουν την πολιτική γενοκτονίας που η ομοσπονδιακή εκτελεστική εξουσία διεξάγει εναντίον του λαού μας, στηριγμένοι τότε πάνω στο συνταγματικό μας δικαίωμα να ζητήσουμε την εφαρμογή του άρθρου 39 του Συντάγματος των Ενωμένων Πολιτειών του Μεξικού:

«Η εθνική κυριαρχία ανήκει θεμελιανά και πρωταρχικά στο λαό. Κάθε δημόσια εξουσία πηγάζει απ' το λαό και δεν ασκείται παρά προς όφελος του λαού. Ο λαός έχει ανέκαθεν και ανά πάσα στιγμή το αναφαίρετο δικαίωμα να αλλάξει ή να αντικαταστήσει την κυβέρνησή του».

Σ' αυτή την έκκληση, απάντησαν με μια πολιτική εξόντωσης και ψεύδους. Οι εξουσίες της Ένωσης αγνόησαν το δίκαιο αίτημά μας και επέτρεψαν τη σφαγή. Αλλά αυτός ο εφιάλτης δε διήρκεσε παρά 12 μέρες, αφού μια άλλη δύναμη, ανώτερη από κάθε πολιτική ή στρατιωτική εξουσία, επιβλήθηκε στις εμπόλεμες δυνάμεις. Η κοινωνία των πολιτών επωμίστηκε το καθήκον να σώσει την πατρίδα μας, εκδήλωσε τη διαφωνία της με τη σφαγή και επέβαλε το διάλογο. Καταλάβαμε όλοι ότι οι ημέρες του αιωνίως στην εξουσία κόμματος δεν μπορούσαν να παραταθούν ακόμα, ότι ο προεδρισμός, πάνω στον οποίο εδράζεται, εμποδίζει την ελευθερία και δεν πρέπει να επιτρέπεται, ότι η κουλτούρα της νοθείας είναι η μέθοδος με την οποία επιβάλλεται και εμποδίζει οποιαδήποτε δημοκρατία, ότι η δικαιοσύνη δεν υπάρχει παρά για τους διεφθαρμένους και για τους ισχυρούς, ότι πρέπει να πράξουμε έτσι ώστε αυτός που κυβερνά να το κάνει υπακούοντας και ότι δεν υπάρχει άλλος δρόμος.

Αυτό, όλοι οι τίμιοι και καλής πίστης Μεξικάνοι, η κοινωνία των

πολιτών, το κατάλαβαν. Οι μόνοι που αντιτίθενται είναι εκείνοι που θεμελίωσαν την επιτυχία τους πάνω στη λεηλασία του δημόσιου ταμείου, εκείνοι που προστατεύουν εκπορνεύοντας τη δικαιοσύνη, οι λαθρέμποροι και οι δολοφόνοι, εκείνοι που χρησιμοποιούν την πολιτική δολοφονία και την εκλογική νοθεία για να επιβληθούν. Μονάχα αυτά τα πολιτικά απολιθώματα σχεδιάζουν εκ νέου να πισωγυρίσουν την ιστορία του Μεξικού και να σβήσουν από την εθνική συνείδηση την κραυγή που ολόκληρη η χώρα υιοθέτησε μετά την 1η Ιανουαρίου 1994: ΦΤΑΝΕΙ ΠΙΑ!

Αλλά δε θα τους αφήσουμε να το κάνουν. Σήμερα, δεν απευθυνόμαστε στις έκπτωτες εξουσίες της Ένωσης, που δεν μπόρεσαν να επιτελέσουν το συνταγματικό τους καθήκον, επιτρέποντας στο ομοσπονδιακό εκτελεστικό να τους ελέγχει. Αν αυτά τα νομοθετικά όργανα έδειξαν έλλειψη αξιοπρέπειας, θα έρθουν άλλα, τα οποία θα καταλάβουν ότι οφείλουν να υπηρετούν το λαό τους κι όχι ένα άτομο. Η έκκλησή μας υπερβαίνει τη βουλευτική εξαετία ή την προεδρική εκλογή που πλησιάζει. Είναι στην ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ που εδράζεται η κυριαρχία μας, είναι ο λαός που μπορεί, ανά πάσα στιγμή, ν' αντικαταστήσει ή να αλλάξει τη μορφή διακυβέρνησής μας και το έχει ήδη κάνει στο παρελθόν. Είναι σ' αυτόν που απευθύνουμε έκκληση με αυτή τη

ΔΕΥΤΕΡΗ ΔΙΑΚΗΡΥΞΗ ΤΗΣ ΖΟΥΓΚΛΑΣ ΛΑΚΑΝΤΟΝΑ

για να του πούμε:

Πρώτο: Διεξάγουμε τις πολεμικές μας ενέργειες χωρίς να παραβιάσουμε τις διεθνείς συνθήκες περί πολέμου. Χάρη σ' αυτό, κερδίσαμε τη σωτηρή αναγνώρισή μας ως εμπόλεμης δύναμης σε εθνικό επίπεδο και διεθνώς. Εξακολουθούμε να τηρούμε τις εν λόγω συνθήκες.

Δεύτερο: Διατάσσουμε όλες τις δυνάμεις μας, τακτικές ή μη, σε όλο το εθνικό έδαφος και στο εξωτερικό, ΝΑ ΠΑΡΑΤΕΙΝΟΥΝ ΜΟΝΟΜΕΡΩΣ ΤΗΝ ΚΑΤΑΠΑΥΣΗ ΤΟΥ ΕΠΙΘΕΤΙΚΟΥ ΠΥΡΟΣ.

Θα τηρήσουμε την ανακωχή ΓΙΑ ΝΑ ΕΠΙΤΡΕΨΟΥΜΕ ΣΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΝΑ ΟΡΓΑΝΩΘΕΙ ΜΕ ΤΙΣ ΜΟΡΦΕΣ ΠΟΥ ΘΑ ΚΡΙΝΕΙ ΚΑΤΑΛΛΗΛΕΣ ΓΙΑ ΝΑ ΕΠΙΤΥΧΕΙ ΜΙΑ ΕΙΡΗΝΙΚΗ ΜΕΤΑΒΑΣΗ ΣΤΗ ΧΩΡΑ ΜΑΣ.

Τρίτο: Καταδικάζουμε την απειλή που επισείεται κατά της Κοινωνίας των Πολιτών από τη στρατιωτικοποίηση της χώρας, με μοντέρνο προσωπικό και μέσα καταπίεσης, την παραμονή των ομοσπονδιακών προεδρικών εκλογών. Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι η κυβέρνηση του Σα-

λίνιας δε Κορτάρι υπολογίζει να κερδίσει με νοθεία. ΔΕ ΘΑ ΤΟ ΕΠΙ- ΤΡΕΨΟΥΜΕ.

Τέταρτο: Προτείνουμε σε όλα τα ανεξάρτητα πολιτικά κόμματα να καταγγείλουν, από τώρα, την κατάσταση τρομοκρατίας και στέρησης των πολιτικών δικαιωμάτων που υπέφερε ο λαός μας, στη διάρκεια των τελευταίων εξήντα πέντε χρόνων, και να δηλώσουν ότι είναι έτοιμα να αναλάβουν τη σύνθεση μιας κυβέρνησης πολιτικής μετάβασης προς τη δημοκρατία.

Πέμπτο: Καταγγέλλουμε τη λαθροχειρία και την προσπάθεια απο- σύνδεσης των δίκαιων διεκδικησών μας από εκείνες του μεξικάνικου λαού. Είμαστε Μεξικάνοι και δε θα καταθέσουμε ούτε τις διεκδικήσεις μας ούτε τα όπλα μας αν δε δεχτούν τη Δημοκρατία, την Ελευθερία και τη Δικαιοσύνη για όλους.

Έκτο: Επαναβεβαιώνουμε τη διάθεσή μας για μια πολιτική λύση στο ζήτημα της μετάβασης του Μεξικού προς τη δημοκρατία. Καλούμε την Κοινωνία των Πολιτών να αναλάβει ξανά τον πρώτο ρόλο που έπαιξε για να θέσει τέρμα στη στρατιωτική φάση του πολέμου και να οργανω- θεί για να καθοδηγήσει την ειρηνική προσπάθεια προς τη Δημοκρατία, την Ελευθερία και τη Δικαιοσύνη. Η δημοκρατική αλλαγή είναι η μόνη εναλλακτική επιλογή στον πόλεμο.

Έβδομο: Καλούμε τα τίμα στοιχεία της Κοινωνίας των Πολιτών σε έναν εθνικό διάλογο για τη Δημοκρατία, την Ελευθερία και τη Δικαιο- σύνη για όλους τους Μεξικάνους.

Γι' αυτό λέμε:

II

Αδέρφια!

Αμέσως μετά την έναρξη του πολέμου, τον Ιανουάριο του 1994, η οργανωμένη κραυγή του μεξικάνικου λαού διέκοψε τη σύγκρουση και έγινε έγκληση στις αντιτιθέμενες δυνάμεις για διάλογο. Στις δίκαιες διεκδικήσεις του EZLN, η ομοσπονδιακή κυβέρνηση απάντησε με μια σειρά προτάσεις που δεν έθιγαν την ουσία του προβλήματος: την απο- σία δικαιοσύνης, ελευθερίας και δημοκρατίας πάνω στη μεξικάνικη γη.

Το όριο του σεβασμού των προτάσεων της κυβέρνησης στις διεκδι- κήσεις του EZLN είναι εκείνο που ορίζει για τον εαυτό του το ίδιο το πολιτικό σύστημα του κόμματος της εξουσίας. Είναι το σύστημα που

έκανε δυνατό το γεγονός να υπάρχει, στη μεξικάνικη ύπαιθρο, και να υπερτίθεται στη συνταγματική εξουσία μια άλλη εξουσία, της οποίας οι ρίζες επιτρέπουν τη διατήρηση του κόμματος εξουσίας στη θέση του. Είναι αυτό το σύστημα συνενοχής που καθιστά δυνατή την ύπαρξη και την αντιπαράθεση φεουδαρχιών, την παντοδυναμία των μεγαλοκτηνο- τρόφων και των εμπόρων και τη διάβρωση του ναρκο-εμπορίου... Και μόνο η απλή απαρίθμηση των Προτάσεων για δίκαιη ειρήνη στην Τσιά- πας προκάλεσε μεγάλο αναβρασμό και τη δεδηλωμένη αντίθεση αυτών των τομέων. Το μονοκομματικό πολιτικό σύστημα προσπαθεί να κάνει ελιγμούς μέσα στα πλαίσια του στενού ορίζοντα που του επιβάλλει η ύπαρξή του ως τέτοιου: δεν μπορεί να θίξει αυτούς τους τομείς χωρίς να βλάψει τον εαυτό του και δεν μπορεί να αφήσει τα πράγματα όπως έχουν χωρίς να δει να ενισχύονται οι εχθρικές εναντίον του διαθέσεις των αγροτών και των ιθαγενών. Τελικά, η εφαρμογή των προτάσεων του EZLN συνεπάγεται, αναγκαστικά, το θάνατο του σημερινού συστή- ματος του κόμματος-κράτους. Είτε επέλθει με αυτοκτονία είτε με ντου- φεκισμό, ο θάνατος του σημερινού μεξικάνικου πολιτικού συστήματος είναι η απαραίτητη προϋπόθεση, αν και ανεπαρκής, για την ειρηνική με- τάβαση στη χώρα μας. Η Τσιάπας δε θα γνωρίσει πραγματική λύση χω- ρίς λύση για το Μεξικό.

Ο EZLN κατάλαβε ότι το πρόβλημα της μεξικάνικης φτώχειας δεν οφείλεται μόνο στην έλλειψη πλουτοπαραγωγικών πηγών. Κάτι παρα- πάνω, η θεμελιακή του προσφορά είναι ότι κατάλαβε και απέδειξε πως οποιαδήποτε προσπάθεια προς μια ή προς όλες τις κατευθύνσεις δε θα καταφέρει παρά να αναβάλει τη λύση του προβλήματος, αν αυτές οι προσπάθειες δε γίνουν μέσα σ' ένα νέο πλαίσιο εθνικών, περιφερεια- κών και τοπικών πολιτικών σχέσεων: ένα πλαίσιο Δημοκρατίας, Ελευ- θερίας και Δικαιοσύνης. Το πρόβλημα δε θα είναι να γνωρίζουμε ποιος έχει τυπικά την εξουσία, αλλά ποιος την ασκεί. Αν η εξουσία ασκείται από την πλειοψηφία, τα πολιτικά κόμματα θα αναγκαστούν να παρα- βληθούν μ' αυτή την πλειοψηφία κι όχι μεταξύ τους.

Αν θεθεί το πρόβλημα της εξουσίας μέσα σ' αυτό το πλαίσιο Δημο- κρατίας, Ελευθερίας και Δικαιοσύνης, θα αναδυθεί αναγκαστικά μια νέα πολιτική κουλτούρα στους κόλπους των κομμάτων. Μια νέα τάξη πολιτικών θα χρειαστεί να γεννηθεί και, χωρίς αμφιβολία, πολιτικά κόμματα νέου τύπου επίσης.

Δεν προτείνουμε έναν καινούργιο κόσμο, ίσα ίσα μια πρότερη φάση:

τον προθάλαμο του νέου Μεξικού. Μ' αυτή την έννοια, αυτή η επανάσταση δε θα καταλήξει στην εμφάνιση μιας νέας τάξης, ενός τμήματος νέας τάξης ή μιας νέας ομάδας εξουσίας, αλλά σε ένα «χώρο», ελεύθερο και δημοκρατικό, πολιτικής πάλης. Αυτός ο «χώρος», ελεύθερος και δημοκρατικός, θα γεννηθεί πάνω στο τιμπανιαίο πτώμα του συστήματος του κόμματος-κράτους και του προεδρισμού. Μια νέα πολιτική σχέση θα γεννηθεί. Μια νέα πολιτική, της οποίας η βάση δε θα είναι μια αντιπαράθεση ανάμεσα σε πολιτικές οργανώσεις, αλλά η αντιπαράθεση των πολιτικών της προτάσεων με τις διάφορες κοινωνικές τάξεις, γιατί θα εξαρτάται από την ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ υποστήριξη αυτών των τάξεων η τυπική ανάθεση της εξουσίας, όχι η άσκησή της. Μέσα σ' αυτή τη νέα πολιτική σχέση, οι διάφορες προτάσεις συστημάτων ή προσανατολισμού (σοσιαλισμός, καπιταλισμός, σοσιαλδημοκρατία, φιλελευθερισμός, χριστιανοδημοκρατία κ.λπ.) θα χρειαστεί να πείσουν την πλειοψηφία ότι το πρόγραμμά τους είναι το καλύτερο για τη χώρα. Αλλά όχι μόνο αυτό· θα είναι επίσης υπό την «επιτήρηση» του λαού και θα είναι υποχρεωμένες να λογοδοτούν τακτικά και η παραμονή τους στην εξουσία ή η αντικατάστασή τους θα εξαρτώνται από τη θέληση του λαού. Το δημοψήφισμα είναι μια ρυθμισμένη μορφή της αντιπαράθεσης εξουσίας - κόμματος, πολιτικής - έθνους και του ανήκει μια σημαντική θέση μέσα στον ανώτατο νόμο της χώρας.

Η σημερινή μεξικάνικη νομοθεσία είναι πολύ στενή για να χωρέσει αυτές τις νέες πολιτικές σχέσεις μεταξύ κυβερνώντων και κυβερνούμενων. Χρειάζεται μια ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ, από την οποία θα προκύψει μια ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ ή ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ, είτε αυτό γίνει μετά από παραίτηση του ομοσπονδιακού εκτελεστικού είτε μέσω της εκλογικής οδού.

Η ΕΘΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΣΥΝΕΛΕΥΣΗ και η ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ πρέπει να καταλήξουν σε μια νέα Carta Magna, στα πλαίσια της οποίας θα οργανωθούν νέες εκλογές. Το κόστος μιας τέτοιας διαδικασίας για τη χώρα θα είναι οπωσδήποτε λιγότερο σε σύγκριση με εκείνο που θα προκαλούσε ένας εμφύλιος πόλεμος. Η προφητεία του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού ισχύει για ολόκληρη τη χώρα. Μπορούμε ήδη να βγάλουμε τα απαραίτητα διδάγματα απ' αυτό που συνέβη εδώ και να κάνουμε λιγότερο επικίνδυνη τη γέννηση του νέου Μεξικού.

Ο EZLN έχει ιδέες για ένα σύστημα και μια κατεύθυνση για τη χώρα. Η πολιτική ωριμότητα του EZLN, η ενηλικίωσή του ως εκφραστή των

αισθημάτων μιας μερίδας του έθνους, συνίσταται στο γεγονός ότι δε θέλει να επιβάλει την αντίληψή του στη χώρα. Ο EZLN ζητάει αυτό που είναι φανερό για τον ίδιο: την ενηλικίωση του Μεξικού και το δικαίωμα να αποφασίζει, ελεύθερα και δημοκρατικά, για την κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθήσει. Απ' αυτό τον ιστορικό προθάλαμο δε θα βγει μονάχα ένα Μεξικό πιο δίκαιο και καλύτερο, αλλά επίσης ένα Μεξικό νέο. Γι' αυτό διακινδυνεύουμε τη ζωή μας: για να κληροδοτήσουμε στους Μεξικάνους του μεθαύριο μια χώρα στην οποία δε θα ντρέπονται να ζουν...

Ο EZLN, με μια δημοκρατική διαδικασία χωρίς προηγούμενο για ένοπλη οργάνωση, συμβουλευτήκε τα μέλη του σχετικά με την υπογραφή ή την απόρριψη της πρότασης συμφωνίας για ειρήνευση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Διαπιστώνοντας ότι αυτή δεν έλυσε το κεντρικό ζήτημα της Δημοκρατίας, την Ελευθερία και τη Δικαιοσύνη για όλους, η βάση του EZLN, αποτελούμενη στην πλειοψηφία της από ιθαγενείς, αποφάσισε την απόρριψη της κυβερνητικής πρότασης.

Πολιορκημένοι και αντιμεταπίζοντας πιέσεις από διάφορες πλευρές, απειλούμενοι με εξόντωση σε περίπτωση μη υπογραφής, εμείς οι Ζαπατίστας επαναβεβαιώνουμε την απόφασή μας να επιτύχουμε μια δίκαιη και αξιοπρεπή ειρήνη και να θυσιάσουμε για τούτο τις ζωές μας και τους νεκρούς μας. Σ' εμάς, η ιστορία και ο άγιος αγώνας των προγόνων μας βρίσκουν και πάλι τη θέση τους. Η κραυγή αξιοπρέπειας του εξεγερμένου Βισέντε Γκερέρο, «Να Ζήσουμε για την Πατρίδα ή να Πεθάνουμε για την Ελευθερία», ηχεί και πάλι στα στήθη μας. Δεν μπορούμε να δεχτούμε μια ατιμωτική ειρήνη.

Επιλέξαμε την πορεία της φωτιάς, γιατί δεν υπήρχε η δυνατότητα να παλέψουμε ειρηνικά για τα πιο στοιχειώδη δικαιώματα του ανθρώπινου όντος. Το πιο ακριβό απ' αυτά είναι το δικαίωμα επιλογής, με ελευθερία και δημοκρατία, της μορφής διακυβέρνησης. Σήμερα, η δυνατότητα μιας ειρηνικής μετάβασης στη δημοκρατία και την ελευθερία συναντάει μια νέα δοκιμασία: την εκλογική διαδικασία του Αυγούστου του 1994. Ορισμένοι, αδραείς, ποντάρουν στη μεταελογική περίοδο και διαδίδουν την απάθεια και την απογοήτευση. Υπολογίζουν να κεφαλαιοποιήσουν προς όφελός τους το αίμα όσων έπεσαν στα μέτωπα όλων των μαχών, ένοπλων ή ειρηνικών, στην πόλη ή στην ύπαιθρο. Εστιάζουν το πολιτικό τους σχέδιο σε μια σύγκρουση που θα ακολουθήσει τις εκλογές και ελπίζουν, χωρίς να κάνουν τίποτα, ότι η πολιτική

αποτελμάτωση θα ανοίξει και πάλι τη γιγάντια πόρτα του πολέμου. Και θα 'ναι αυτοί, λένε, που θα σώσουν τότε τη χώρα.

Άλλοι στοιχηματίζουν από τώρα πως η ένοπλη σύγκρουση θα ξανα-νάψει πριν τις εκλογές και υπολογίζουν να επωφεληθούν από την αυβερνησία για να διαιωνιστούν στην εξουσία. Όπως έκαναν χτες, σφετεριζόμενοι τη λαϊκή θέληση μέσω εκλογικής νοθείας, σήμερα και αύριο, μέσα στη θύελλα ενός προεκλογικού εμφύλιου πολέμου, λογαριάζουν να παρατείνουν την αγωνία μιας δικτατορίας η οποία, υπό τη μάσκα του κόμματος-κράτους, διαρκεί ήδη δεκαετίες τώρα. Άλλοι, πάλι, στείροι κήρυκες αποκαλήτης, πιστεύουν ότι ο πόλεμος είναι αναπόφευκτος και πιάνουν θέση περιμένοντας να δουν να περνάει το πτώμα του εχθρού τους... ή του φίλου τους. Ο σχεταριστής πιστεύει, λαθεμένα, ότι μόνο η κλαγγή των όπλων θα φέρει τη μέρα που ο λαός μας περιμένει από τότε που η νύχτα έπεσε, με το θάνατο του Βίγια και του Ζαπάτα, πάνω στο έδαφος του Μεξικού.

Όλοι αυτοί οι κλέφτες ελπίδων υποθέτουν ότι πίσω από τα όπλα μας κρύβεται η φιλοδοξία και η θέληση να παίξουμε τον πρώτο ρόλο και ότι αυτό θα καθορίσει τη δράση μας στο μέλλον. Κάνουν λάθος. Πίσω από τα πυροβόλα όπλα μας υπάρχουν άλλα όπλα, εκείνα της λογικής. Και όλα τα εμψυχώνει η ελπίδα. Δε θα επιτρέψουμε να μας τη στερήσουν.

Η ένοπλη ελπίδα ήταν επίκαιρη στις αρχές του 1994. Τώρα, θα ήταν καλό να περιμένει. Θα ήταν καλό η ελπίδα, που συνοδεύει τις μεγάλες μαζικές κινητοποιήσεις, να καταλάβει την πρώτη θέση που της ταιριάζει, σύμφωνα με το δίκιο και τη λογική. Η σημαία είναι, τώρα, στα χέρια εκείνων που έχουν ένα όνομα κι ένα πρόσωπο, ανθρώπων τίμιων και καλών, οι οποίοι ακολουθούν δρόμους που δεν είναι οι δικοί μας, αλλά που έχουν την ίδια κατεύθυνση με εκείνη που οδηγεί τα δικά μας βήματα. Χαιρετίζουμε αυτούς τους άντρες και τις γυναίκες, τους χαιρετίζουμε και τους ευχόμαστε να φέρουν αυτή τη σημαία εκεί που πρέπει να βρίσκεται. Περιμένουμε όρθιοι και αξιοπρεπείς. Αν η σημαία πέσει, θα είμαστε σε θέση να τη σηκώσουμε...

Να οργανωθεί η ελπίδα, να πάει τώρα στις κοιλάδες και στις πόλεις, όπως πήγε χτες στα βουνά. Πολεμήστε με τα δικά σας όπλα, μην ασχολήστε μ' εμάς. Είμαστε έτοιμοι να αντισταθούμε ως τον τελευταίο. Ξέρουμε να περιμένουμε... και θα είμαστε έτοιμοι να επανέλθουμε αν όλες οι πόρτες κλείσουν και πάλι, για να συνεχίσει η αξιοπρέπεια το δρόμο της.

Είναι γι' αυτό που απευθυνόμαστε στα αδέρφια μας των μη κυβερ-

νητικών οργανώσεων, των οργανώσεων αγροτών και ιθαγενών, στους εργαζομένους της υπαίθρου και της πόλης, στους εκπαιδευτικούς και τους φοιτητές, στις νοικοκυρές και τους ενοικιαστές γης, στους καλλιτέχνες και τους διανοούμενους, στα ανεξάρτητα κόμματα του Μεξικού:

Σας καλούμε σε έναν εθνικό διάλογο πάνω στο θέμα της Δημοκρατίας, της Ελευθερίας και της Δικαιοσύνης. Είναι γι' αυτό που απευθύνουμε αυτή την έκκληση για τη σύγκληση μιας Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης.

Εμείς, Στρατός των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση, αγωνιζόμενοι για τη Δημοκρατία, την Ελευθερία και τη Δικαιοσύνη που έχει ανάγκη η χώρα μας και εκτιμώντας:

Πρώτο: Ότι η ανώτατη κυβέρνηση σφετερίστηκε αιώμα και τη νομιμότητα που μας είχαν κληροδοτήσει οι ήρωες της μεξικάνικης επανάστασης.

Δεύτερο: Ότι το Σύνταγμα δεν εκφράζει πλέον τη θέληση του μεξικάνικου λαού.

Τρίτο: Ότι η αποχώρηση του σφετεριστή της ομοσπονδιακής εκτελεστικής εξουσίας δεν αρκεί και ότι χρειάζεται ένα νέο σύνταγμα για τη νέα μας πατρίδα, αυτή που θα γεννηθεί με τον αγώνα όλων των τίμιων Μεξικάνων.

Τέταρτο: Ότι όλες οι μορφές πάλης είναι απαραίτητες για να επιτύχουμε μια δημοκρατική μετάβαση στο Μεξικό. Καλούμε σε σύγκληση μιας Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης, κυρίαρχης και επαναστατικής, που θα επεξεργαστεί τις προτάσεις για μια μεταβατική κυβέρνηση και ένα νέο σύνταγμα που να εξασφαλίζει τον πραγματικό σεβασμό της λαϊκής θέλησης.

Η κυρίαρχη επαναστατική Συνέλευση θα είναι εθνική, η σύνθεσή της θα αποτελείται από αντιπροσώπους όλων των πολιτειών της Μεξικάνικης Ομοσπονδίας, πλουραλιστική, με την έννοια ότι όλες οι πατριωτικές δυνάμεις θα μπορούν να αντιπροσωπεύονται, και δημοκρατική, όσο αφορά τη λήψη των αποφάσεων, συμβουλευόμενη το έθνος.

Θα προεδρεύουν στη Συνέλευση, ελεύθερα και οικειοθελώς, πολίτες, δημόσιες προσωπικότητες αναγνωρισμένου κύρους, όποια κι αν είναι η πολιτική τους τοποθέτηση, η φυλή τους, η θρησκεία τους, το φύλο τους ή η ηλικία τους.

Η Συνέλευση θα συγκροτηθεί μέσω τοπικών, περιφερειακών και πολιτειακών επιτροπών στα *ejidos*, τις εγκαταστάσεις ενοικιαστών γης, τις σχολές και τα εργοστάσια. Αυτές οι επιτροπές θα αναλάβουν να συ-

γκεντρώνουν τις λαϊκές προτάσεις για το νέο Σύνταγμα και τα καθήκοντα της νέας κυβέρνησης που θα προκύψει.

Η Συνέλευση θα οφείλει να απαιτήσει τη διενέργεια ελεύθερων και δημοκρατικών εκλογών και να αγωνιστεί, χωρίς ανάπαυλα, για το σεβασμό της λαϊκής θέλησης.

Ο EZLN θα αναγνωρίσει την Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση ως αυθεντική εκπρόσωπο των συμφερόντων του μεξικάνικου λαού στην πορεία μετάβασης στη δημοκρατία.

Ο EZLN έχει ήδη δυνάμεις σε όλο το μεξικάνικο έδαφος και είναι σε θέση να προτείνει στο μεξικάνικο λαό τις υπηρεσίες του ως στρατός-εργατήρας του σεβασμού της λαϊκής θέλησης.

Προτείνουμε για έδρα της πρώτης συνόδου της Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης ένα χωριό που ελέγχουν οι Ζαπατίστας. Προσφέρουμε, επίσης, όλα τα μέσα που διαθέτει ο EZLN.

Η ημερομηνία και ο τόπος της πρώτης συνόδου της Συνέλευσης θα ανακοινωθούν έγκαιρα.

III

Αδέρφια Μεξικάνοι!

Ο αγώνας μας συνεχίζεται. Η σημαία των Ζαπατίστας εξακολουθεί να κυματίζει στα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού και δηλώνουμε σήμερα: «Δε θα παραδοθούμε!»

Πρόσωπο με πρόσωπο με το βουνό, μιλήσαμε με τους νεκρούς μας για να βρούμε μέσα στο λόγο τους το σωστό δρόμο που πρέπει να ακολουθήσει το κρυμμένο πρόσωπό μας.

Τα ταμπούρα αντήχησαν και με τη φωνή της γης ο πόνος μας και η ιστορία μας μίλησαν:

«Όλα για όλους», λένε οι νεκροί μας. Όσο δεν είναι έτσι, δε θα υπάρξει τίποτα για μας.

Να εκφραστεί ο λόγος των άλλων Μεξικάνων, βρείτε την ακοή της καρδιάς αυτών για τους οποίους αγωνιζόμαστε. Καλέστε τους να ακολουθήσουν το περήφανο βήμα αυτών που δεν έχουν πρόσωπο. Καλέστε τους όλους στην αντίσταση, να μη δεχτεί κανένας να λάβει κάτι από αυτούς που κυβερνούν διατάσσοντας. Κάντε την αρετή σημαία όλων εκείνων που δεν έχουν τίποτα. Ζητήστε άλλο πράγμα από λόγια συμπόνιας. Ζητήστε τους να μοιραστούν τον πόνο, ζητήστε τους να αντισταθούν

μαζί σας, να αρνηθούν την ελεημοσύνη που έρχεται από τους ισχυρούς. Όλοι οι τίμιοι άνθρωποι αυτής της γης να οργανώσουν σήμερα την αξιοπρέπεια που αντιστέκεται και δεν πουλιέται, να οργανωθεί αύριο αυτή η αξιοπρέπεια για να απαιτήσει απ' αυτούς που θα κυβερνούν να υποδέχονται και να τιμούν το λόγο που διατρέχει το βάθος της καρδιάς της πλειοψηφίας, να επιβληθεί ο σωστός δρόμος που επιτάσσει ότι αυτός που κυβερνά, κυβερνά υπακούοντας.

Μην παραδίνετε! Αντισταθείτε! Μην παραλείπετε να τιμήσετε το λόγο της αλήθειας. Αντισταθείτε με αξιοπρέπεια, όπως ταιριάζει στους αληθινούς άντρες και γυναίκες. Μην παραδίνετε! Αντισταθείτε! Μην παραδίνετε! Αντισταθείτε!

Έτσι μίλησε η φωνή της καρδιάς των προαιώνιων νεκρών μας. Είδαμε ότι έλεγε την αλήθεια η φωνή των νεκρών μας, ότι υπήρχε αξιοπρέπεια και αλήθεια στη συμβουλή της. Κι είναι γι' αυτό που καλούμε όλους τους ιθαγενείς και Μεξικάνους αδερφούς μας να αντισταθούν μαζί μας. Καλούμε όλους τους αγρότες να αντισταθούν μαζί μας, τους εργάτες, τους υπαλλήλους, τους ενοικιαστές γης, τις νοικοκυρές, τους φοιτητές, τους εκπαιδευτικούς, αυτούς που κάνουν τη σκέψη και το λόγο ζωή τους, όλους όσους έχουν μια στοιχειώδη αξιοπρέπεια, όλους, σας καλούμε να αντισταθείτε μαζί μας, γιατί η αντιλαϊκή κυβέρνηση θέλει να μην υπάρξει δημοκρατία στη χώρα μας. Δε θα δεχτούμε τίποτα από τη σάπια καρδιά της αντιλαϊκής κυβέρνησης, ούτε την παραμικρή δεκάρα, ούτε το παραμικρό φάρμακο, την παραμικρή πέτρα, ούτε ένα ψίχουλο από την ελεημοσύνη που προτείνει ως απάντηση στις διεκδικήσεις μας.

Δε θα δεχτούμε τίποτα απ' την κυβέρνηση. Ακόμα κι αν αυτό μεγαλώσει τους πόνους και τα βάσανά μας, ακόμα κι αν ο θάνατος παραμείνει στο τραπέζι μας, στα χώματά μας, στο κρεβάτι μας, ακόμα κι αν δούμε άλλους να πουλιούνται σ' αυτούς που τους καταπιέζουν, ακόμα κι όταν όλα μάς προκαλούν οδύνη, ακόμα κι αν η απελπισία κάνει τις πέτρες να κλαίνε. Δε θα δεχτούμε τίποτα, θα αντισταθούμε. Δε θα δεχτούμε τίποτα απ' την κυβέρνηση, θα αντισταθούμε έως ότου εκείνος που θα κυβερνά θα κυβερνά υπακούοντας.

Αδέρφια! Μην πουλιέστε. Αντισταθείτε μαζί μας. Μην παραδίνετε. Επαναλάβετε μαζί μας, αδέρφια, τη φράση: «Δεν παραδινόμαστε! Αντιστεκόμαστε!» Κι αυτή η φράση να μην ακούγεται μόνο στα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού, να ακούγεται στο Βορρά και στις χερσο-

νήσους, να ακούγεται και στις δυο ακτές, να ακούγεται στο κέντρο, να γίνει κραυγή στις κοιλάδες και στα βουνά, να αντηχήσει στις πόλεις και στα χωράφια. Ενώστε τις φωνές σας, αδέρφια, κραυγάστε μαζί μας, κάντε δική σας τη φωνή μας:

«Δεν παραδινόμαστε! Αντιστεκόμαστε!»

Να συντρίψει η αξιοπρέπεια την έδρα από την οποία τα βρόμικα χέρια της φαύλης κυβέρνησης μας στραγγαλίζουν. Είμαστε όλοι περικυκλωμένοι, δεν αφήνουν τη Δημοκρατία, την Ελευθερία και τη Δικαιοσύνη να φυτρώσουν στο μεξικάνικο έδαφος. Αδέρφια, είμαστε όλοι περικυκλωμένοι, να μην παραδοθούμε! Να αντισταθούμε! Να είμαστε αξιοπρεπείς! Να μην πουληθούμε!

Τι θα τα κάνει τα πλούτη του ο ισχυρός, όταν δεν μπορεί να αποκτήσει το πιο πολύτιμο πράγμα που υπάρχει σ' αυτή τη γη; Αν η αξιοπρέπεια των Μεξικάνων δεν έχει τιμή, σε τι θα χρησιμεύσει στον ισχυρό η εξουσία του;

Η αξιοπρέπεια δεν παραδίνεται!

Η αξιοπρέπεια αντιστέκεται!

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ! ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ!

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

CCRI-CG του EZLN.

10 Ιουνίου 1994

«Δε θα δεχτούμε τίποτα από την κυβέρνηση»

Όλα για όλους. Τίποτα για μας.

Διάλογος του Σαν Κριστόμπαλ. Τελεία, παράγραφος.

Η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του EZLN σας πληροφορεί ότι:

Πρώτο: Η CCRI-CG του EZLN τελείωσε τη συμβουλευτική διαδικασία σε όλα τα χωριά που μετέχουν σ' αυτή και την υποστηρίζουν. Μέσω εκθέσεων των συνελεύσεων που έγιναν στα *ejidos*, χωριά και συνοικισμούς, λάβαμε γνώση των βαθύτερων αισθημάτων των δικών μας ανθρώπων.

Δεύτερο: Η CCRI-CG του EZLN τελείωσε την καταμέτρηση των ψήφων σχετικά με τις προτάσεις για συμφωνία ειρήνευσης που έκανε η ομοσπονδιακή κυβέρνηση στον EZLN, μέσα στα πλαίσια των διαπραγματεύσεων του Σαν Κριστόμπαλ δε las Κάσας, Τσιάπας.

Τρίτο: Το αποτέλεσμα της ελεύθερης και δημοκρατικής ψηφοφορίας είναι το ακόλουθο:

Υπέρ της υπογραφής των συμφωνιών που προτείνει η κυβέρνηση: **2,11%** του συνόλου των ψήφων.

Κατά των προτάσεων συμφωνίας της κυβέρνησης: **97,88%** του συνόλου των ψήφων.

Τέταρτο: Σχετικά με την πορεία που θα έπρεπε να ακολουθήσουμε στην περίπτωση που θα αποφαιζόταν η μη υπογραφή των προτάσεων συμφωνίας της κυβέρνησης, το αποτέλεσμα της ψηφοφορίας είναι το ακόλουθο:

Να ξαναρχίσουμε τις εχθροπραξίες: **3,26%** του συνόλου των ψήφων.

Υπέρ της αντίστασης και της έγκλησης για ένα νέο διάλογο με όλες τις τίμιες και ανεξάρτητες δυνάμεις: **96,74%** του συνόλου των ψήφων.

Πέμπτο: Κατά συνέπεια και σύμφωνα με τη γνώμη της πλειοψηφίας των Ζαπατίστας, η CCRI-CG του EZLN ανακοινώνει:

Ότι απορρίπτει τις προτάσεις συμφωνίας ειρήνευσης της ομοσπονδιακής κυβέρνησης.

Ότι θεωρεί τελειωμένο το διάλογο του Σαν Κριστόμπαλ.

Ότι καλεί το λαό του Μεξικού σε ένα νέο διάλογο που να περιλαμβάνει όλες τις προοδευτικές δυνάμεις της χώρας, με κεντρικό θέμα τη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη για όλους τους Μεξικάνους.

Ότι, για να μην υπάρξει οπισθοχώρηση στο ζήτημα της αναζήτησης μιας πολιτικής διεξόδου στη σύγκρουση και να μην παρέμβει στην εκλογική διαδικασία για τις προεδρικές εκλογές του προσεχούς Αυγούστου, η CCRI-CG του EZLN διατάσσει τις τακτικές και μη τακτικές δυνάμεις της σε όλη τη χώρα και στο εξωτερικό σε μονομερή παράταση της ανακωχής.

Ότι ο EZLN εγγυάται πως δε θα επιχειρήσει καμιά επιθετική στρατιωτική ενέργεια εναντίον του ομοσπονδιακού στρατού, εκτός κι αν δεχτεί επίθεση.

Ότι ο EZLN δε θα παρεμβάλλει εμπόδια στη διενέργεια των προσεχών εκλογών στις περιοχές που ελέγχει κι ότι θα επιτρέψει την εγκατάσταση των εκλογικών τμημάτων υπό την επίβλεψη των μη κυβερνητικών οργανώσεων και της Διεθνούς Επιτροπής του Ερυθρού Σταυρού.

Και ότι ο EZLN δε θα δεχτεί απολύτως καμιά βοήθεια προερχόμενη από την ομοσπονδιακή εξουσία, την εξουσία πολιτείας ή τη δημοτική εξουσία κι ότι θα αντισταθεί στην πολιορκία με τα δικά του μέσα και με την υποστήριξη του μεξικάνικου λαού.

Εκτο: Η CCRI-CG του EZLN ευχαριστεί τον εντεταλμένο για την ειρήνευση και τη συμφιλίωση στην Τσιάπας κ. Μανουέλ Καμάτσο Σολίς, για την ειλικρινή προσπάθειά του στην αναζήτηση μιας πολιτικής λύσης της σύγκρουσης. Δυστυχώς, η ιστορική τύφλωση της κυβέρνησης την εμποδίζει να δει ότι η άρνησή της να ενδώσει στη γενική απαίτηση για δημοκρατία θα οδηγήσει τη χώρα σε μια επώδυνη αντιπαράθεση με απρόβλεπτες συνέπειες.

Εβδομο: Η CCRI-CG του EZLN ευχαριστεί τον εθνικό εντεταλμένο για τη μεσολάβηση, επίσκοπο Σαμουέλ Ρουίζ Γκαρσία, και τους συνεργάτες του για τις προσπάθειες και τις θυσίες τους στη δραστηριότητα που ανέπτυξαν ανάμεσα στα δύο εμπόλεμα μέρη, για την ακεραιότητα που τους επέτρεψε να αντισταθούν στις πιέσεις και τις απειλές, και τη διάθεσή τους να ακούσουν. Ελπίζουμε, κατά τη νέα φάση του διαλόγου στον οποίο καλούμε σήμερα, ότι θα προσφέρουν την τίμια βοήθειά τους για την αναζήτηση πολιτικών λύσεων στις εθνικές διεκδικήσεις για δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη.

Όγδοο: Η CCRI-CG του EZLN ευχαριστεί τα τίμια και ανεξάρτητα ΜΜΕ για την αποφασιστικότητά τους να γνωρίσουν την αλήθεια και να την αποκαλύψουν στο μεξικάνικο λαό, απηφώντας τις απειλές, τις πιέσεις και τους εκβιασμούς. Τους ζητάμε δημόσια συγγνώμη αν, από αδεξιότητες της πολιτικής μας για την ενημέρωση, τους θίξαμε ή θέσαμε υπό αμφισβήτηση την επαγγελματική τους ακρίβεια. Ελπίζουμε ότι θα κατανοήσουν πως δεν έχουμε ξανακάνει ποτέ στο παρελθόν επανάσταση κι ότι μαθαίνουμε. Επαναλαμβάνουμε ότι χάρη στις προσπάθειες του Τύπου στάθηκε δυνατό να διακόψουμε τη στρατιωτική φάση του πολέμου. Ελπίζουμε ειλικρινά ότι θα κατανοήσουν τις δύσκολες συνθήκες στις οποίες βρισκόμαστε καθώς και την άδικη επιλογή και παραμερισμό ορισμένων από τα ΜΜΕ που μας πλησίασαν. Ευχόμαστε να συνεχίσουν στον ίδιο δρόμο της αλήθειας.

Ένατο: Η CCRI-CG του EZLN χαιρετίζει όλους τους άντρες, τις γυναίκες, τα αγόρια, τις κοπέλες και τους γέροντες, άτομα ανώνυμα απ' όλη τη χώρα και το εξωτερικό που εξέφρασαν την αλληλεγγύη και τη συμμετοχή τους στη δίκαιη υπόθεσή μας. Για σας, αδέρφια, παλεύουμε, για σας πεθαίνουμε. Δε θα σταματήσουμε πριν όλοι οι Μεξικάνοι, οι ιθαγενείς, οι αγρότες, οι εργάτες, οι υπάλληλοι, οι φοιτητές, οι εσται-δευτικοί, οι νοικοκυρές, οι ενοικιαστές γης, οι καλλιτέχνες και οι τίμιοι διανοούμενοι, οι συνταξιούχοι, οι άνεργοι, οι περιθωριακοί, οι άντρες και οι γυναίκες χωρίς φωνή και χωρίς πρόσωπο, αποκτήσουν ό,τι χρειάζεται για να έχουν μια ζωή αξιοπρεπή και αληθινή. Όλα για όλους, τίποτα για μας.

Όσο η εθνική σημαία δεν κυματίζει για τη Δημοκρατία, την Ελευθερία και τη Δικαιοσύνη πάνω στο μεξικάνικο έδαφος, εμείς, η τρομερή γη, θα συνεχίσουμε τον αγώνα.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ! ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ!

Με εκτίμηση.

(Στήλη του Υπο-διοικητή Μάρκος).

CCRI-CG του EZLN.

Γενικό Επιτελείο.

Βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

10 Ιουνίου 1994

«Υπάρχει κάτι σ' αυτή τη χώρα που να μην είναι παράλογο και παράδοξο;»

Πρόσκληση στον Κάρολος Φουέντες¹

Στον Κάρολος Φουέντες, Μεξικό.

«Εξαρχής, παρατηρούνται πολλαπλές τάσεις. Η μια απ' αυτές είναι η συνέχεια της κοινωνικής πάλης στο Μεξικό: η μεξικάνικη επανάσταση άρχισε, στην πραγματικότητα, την επαύριο της πτώσης των Αζτέκων κάτω από τα πλήγματα του κατακτητή Ερνάν Κορτές. Η δεύτερη είναι η αντίθεση, στο εσωτερικό αυτής της συνέχειας, ανάμεσα στη δυναμική του εκμοντερνισμού και τις αξίες της παράδοσης, που συνεπάγεται, σε κάθε στάδιο της ιστορίας του Μεξικού, μια συμφιλίωση ανάμεσα στο παρελθόν και το παρόν, της οποίας το πιο χαρακτηριστικό γνώρισμα είναι η αποδοχή της παρουσίας του παρελθόντος. Τίποτα, μέσα στο μεξικάνικο βιωμένο, δε φαίνεται να μπορεί να καταργηθεί από το μέλλον: τρόποι ζωής και θεμιτές διεκδικήσεις, που χρονολογούνται από την εποχή των Αζτέκων ή την εποχή της αποικιοκρατίας, είναι ακόμη επίκαιροι στις μέρες μας.

«(...) περίπου 70 χρόνια μετά το θάνατο του Ζαπάτα, το Μεξικό βρίσκεται αντιμέτωπο με μια νέα κρίση και με την αναγκαιότητα μιας αλλαγής. Μια τεράστια ανάπτυξη και μια τεράστια αδικία προχώρησαν ζευγαρωτά. Ακόμη μια φορά, το Μεξικό οφείλει να αναζητήσει λύσεις για τον οικονομικό του εκμοντερνισμό μέσα στον πολιτικό εκμοντερνισμό. Όπως το 1910, που η κοινωνία υπερέβη τους θεσμούς. Αλλά, ακόμη μια φορά, δεν είναι δυνατό να επιτύχουμε τον εκμοντερνισμό θυσιά-

ζοντας τις μικρές κοινότητες της υπαίθρου, τον ξεχασμένο κόσμο του Βίγια και του Ζαπάτα.

«(...) Αν το Μεξικό οφείλει να επιτύχει μια διαρκή ανάπτυξη, οφείλει επίσης, τουλάχιστον, να πράξει έτσι ώστε το πανίσχυρο κεντρικό κράτος να κατανοήσει την ειρηνική πρόκληση για αυτοκυβέρνηση που θέτει η βάση. Η πολιτισμική διάσταση ξαναγίνεται επίκαιρη, αφού η συνέχεια της ιστορίας του Μεξικού συνεπάγεται προσπάθειες για την αποδοχή της παρουσίας του παρελθόντος, για να συνδεθεί η παράδοση με την ανάπτυξη».

Κάρολος Φουέντες. Πρόλογος στο *Επαναστατικό Μεξικό*, του John Mason Hart. *Alianza Editorial Mexicana*, Μεξικό, 1990.

Δεν ξέρω πότε γράψατε αυτές τις γραμμές, αλλά ισχύουν απόλυτα για τούτη τη χρονιά που τρέχει πίσω μας.

Για διάφορους λόγους και λόγω διάφορων συγκυριών, έλαχε σ' εμένα να σας γράψω αυτό το γράμμα. Έλαχε σ' εμένα να αναζητήσω τις λέξεις, τις εικόνες, τις απαραίτητες σκέψεις για να μεταδώσω σ' εσάς ό,τι, από το παρελθόν και το μέλλον, συνθέτει το πολιτισμικό και πολιτικό σας έργο.

Έλαχε σ' εμένα να καταβάλλω την προσπάθεια να σας πείσω, εσάς, ότι αυτή η νέα κρίση κι αυτή η αναγκαιότητα αλλαγής, που κυκλοφορούν, χαϊδευτικά ή εκφοβιστικά, στο μεξικάνικο αέρα, έχουν ανάγκη από το δικό σας βλέμμα, το δικό σας λόγο. Έλαχε σ' εμένα, χωρίς πρόσωπο, χωρίς όνομα, να προσπαθήσω, αφήνοντας στην άκρη τα όπλα και όλη τη στρατιωτική εξάρτηση που μας καταπιέζει, να σας μιλήσω ως άνθρωπος σε άνθρωπο, ως ελπίδα σε ελπίδα.

Γνωρίζω καλά τους φόβους και τις δυσπιστίες που προκαλούν τα βήματά μας από την αυγή αυτού του χρόνου, γνωρίζω καλά το σκεπτικισμό που προκαλούν ο αδέσιος λόγος μας και η ανωνυμία του, τα όπλα μας και ο παραλογισμός της προσπάθειάς μας να φτιάξουμε, με πυροβολισμούς, μια θέση για μας μέσα σ' αυτό που τα σχολικά βιβλία ονόμασαν κάποιες φορές «ΠΑΤΡΙΔΑ».

Αλλά πρέπει να κάνω ό,τι μου είναι δυνατό για να σας πείσω, εσάς, ότι, για να σιωπήσουν τα όπλα, οι ιδέες πρέπει να μιλήσουν, κι ότι οφείλουν να μιλήσουν δυνατά, πιο δυνατά από τα όπλα. Δεν οφείλω μόνο να σας πείσω, εσάς, ότι δεν μπορούμε, μόνοι, να φέρουμε αυτή τη σημαία που το αίμα των ιθαγενών έκανε να κυματίσει, και πάλι, στο με-

1. Σ.τ.μ.: Ο γνωστός Μεξικάνος συγγραφέας.

ξικάνικο έδαφος. Οφείλω επιπλέον να σας πείσω ότι δε θέλουμε να τη φέρουμε μόνοι μας, ότι θέλουμε και άλλοι, καλύτεροι και σοφότεροι από μας, να τη σηκώσουν μαζί μας. Οφείλω να σας πείσω ότι η μακρόχρονη νύχτα της αισχύνης που μας καταπίεσε όλες αυτές τις δεκαετίες («Σε ποια ώρα βρίσκεται η νύχτα;» ρωτάει ο Μάκβεθ και η λαϊδή Μάκβεθ απαντά: «Βρίσκεται στην αναποφάσιστη ακόμη ώρα της πάλης της με την αυγή») δεν ακολουθείται αναγκαστικά από ένα ξημέρωμα, ότι μια νύχτα μπορεί να τη διαδεχτεί μια άλλη μακρόχρονη νύχτα, αν δεν τη σταματήσουμε, με τη δύναμη της λογικής, τώρα.

Ξέρω πως μπορεί να φανεί παράξενο το γεγονός ότι μια ένοπλη δύναμη, ανώνυμη και παράνομη, καλεί σε δημιουργία ενός κινήματος πολιτών, ειρηνικού και νόμιμου, για να επιτευχθεί το οριστικό άνοιγμα ενός δημοκρατικού, ελεύθερου και δίκαιου χώρου στο Μεξικό. Ξέρω ότι αυτό μπορεί να φανεί παράλογο αλλά, και θα συμφωνήσετε μαζί μου, αν υπάρχει κάτι που διακρίνει αυτή τη χώρα, την ιστορία της και το λαό της, είναι αυτό το παράλογο παράδοξο των αντιθέτων που συναντώνται (μέσα σε μια σύγκρουση, αλλά συναντώνται, ωστόσο), του παρελθόντος και του μέλλοντος, της παράδοσης και του μοντερνισμού, της βίας και του ειρηνισμού, των στρατιωτικών και των πολιτών. Εμείς, αντί να προσπαθήσουμε να αρνηθούμε ή να δικαιολογήσουμε αυτή την αντίθεση, την αναγνωρίσαμε και προσπαθούμε να συντονίσουμε τα βήματά μας με τις επιταγές της, που δεν είναι και τόσο αυθαίρετες.

Τέλος, εκείνο που θα ήθελα εγώ είναι να σας καλέσω στην Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση. Ναι, μια Συνέλευση πολιτών, που συγκαλούν στρατιωτικοί (επαναστάτες, αλλά στρατιωτικοί, ωστόσο). Ναι, μια Συνέλευση ειρηνική, που συγκαλείται από βίαιους. Ναι, μια Συνέλευση αντρών και γυναικών με ονόματα και πρόσωπα, που συγκαλείται από άτομα που στερούνται προσώπου και ονόματος. Ναι, μια Συνέλευση παράδοξη, σε συνοχή με την παρελθούσα και μέλλουσα ιστορία μας. Ναι, μια Συνέλευση που υψώνει τις σημαίες που κυματίζουν ήδη σε ξένους τόπους και που δεν αφήνουν να κυματίσουν στο δικό μας τόπο, τις σημαίες της Δημοκρατίας, της Ελευθερίας και της Δικαιοσύνης. Αυτό ήθελα να κάνω: να σας καλέσω να πάρετε μέρος σ' αυτή τη Συνέλευση. Θα ήταν μεγάλη τιμή για μας να σας υποδεχτούμε και για όλους να σας ακούσουν.

Δεν μπορούμε να πούμε σπουδαία πράγματα για μας, για να απαιτήσουμε σε βάσιμες αμφιβολίες: σας λέμε μόνο ότι είμαστε Μεξικάνοι

(όπως εσείς), ότι θέλουμε τη Δημοκρατία (όπως εσείς), την Ελευθερία (όπως εσείς), τη Δικαιοσύνη (όπως εσείς). Τι κακό θα υπήρχε σε μια τέτοια συνάντηση μεταξύ Μεξικάνων; Θα ήταν παράλογη και παράδοξη; Το ξέρω. Υπάρχει κάτι σ' αυτή τη χώρα που να μην είναι παράλογο και παράδοξο;

Αυτά, κύριε Φουέντες. Νιώθουμε ότι δεν μπορούμε να προχωρήσουμε χωρίς να έχουμε προσπαθήσει να το κάνουμε στο πλευρό άλλων Μεξικάνων όπως ο Κάρλος Φουέντες. Αγνωώ αν κατάφερα να σας διαβιάσω την πρόσκλησή μου κι ακόμη περισσότερο αν κατάφερα να σας πείσω. Ξέρω, εξάλλου, ότι ακόμη κι αν είχατε την επιθυμία, πιθανόν να μην είχατε το χρόνο να 'ρθείτε να κάνετε μια βόλτα σ' αυτή την απόμακρη γωνιά του Μεξικού. Όπως και να 'χει το πράγμα, χαιρετούμε τον άνθρωπο των γραμμάτων, το διπλωμάτη, τον επιστήμονα, αλλά, προπαντός, το Μεξικάνο.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.

Ιούνιος 1994

«Είμαστε ένας στρατός ονειροπόλων»

Γράμμα στον Εντουάρντο Γκαλεάνο¹ σχετικά με το βεντετισμό

Στον Εντουάρντο Γκαλεάνο, Λατινική Αμερική.

Έλαβα το προφορικό μήνυμα που είχατε την καλοσύνη να μου διαβιάσετε με τον καθηγητή Κάρλος Παγιάν. Αν θυμάμαι καλά, έλεγε περίπου το εξής: «Ο Θεός επέτυχε διότι δεν έδειχνε το πρόσωπό του» ή κάτι παρόμοιο. Απάντησα κάπως έτσι: «Γι' αυτό ο κόσμος βρίσκεται στην κατάσταση που βρίσκεται», ή κάποια παρόμοια ανοησία. Το παρόν γράμμα έχει διορθωτικό χαρακτήρα. Κατανοώ την αναφορά σας στο «βεντετισμό» μου ή την τάση μου να δείχνομαι υπερβολικά μέσα από τα ΜΜΕ. Σας καταλαβαίνω, αλλά συμβαίνει, η αδεξιότητά μας, στη διάρκεια του περάσματός μας στη δική μας ιστορία, να μας παρασέρνει στην απερισκεψία και, βεβαίως, στην υπερβολή ή στα αναμασήματα. Είναι, επίσης, πιθανό να μην κάνουμε ασταμάτητα θεαματικές χειρονομίες παρά για να τραβήξουμε την προσοχή και, κάνοντας αυτό, να δώσουμε το χρόνο σε άλλους να ετοιμαστούν και να πάρουν το λόγο όπως αρμόζει. Τέλος, είναι αλήθεια, κι αυτό δε θα γραφτεί μέσα σ' αυτή τη μικρή ιστορία, ότι έκανα πολλά πράγματα που δε μου άρεσαν. Θα προσπαθήσω φρόνιμα να διορθώσω την αδέξια συμπεριφορά μου. Δεχτείτε, σαν μια γέφυρα που ρίχνεται ανάμεσα στην από μέρους σας διάσωση των χαμένων φωνών της ιστορίας και τούτη την αμήχανη φλυαρία μου,

1. Σ.τ.μ.: Ο Ε. Γκαλεάνο είναι Ουρουγουανός συγγραφέας και δημοσιογράφος, που ζούσε στην Αργεντινή ως το πραξικόπημα του 1976, οπότε και εγκατέλειψε κρυφά αυτή τη χώρα. Το όνομά του περιεχόταν στον κατάλογο των Ουρουγουανών πολιτικών προσφύγων που η χούντα του Μπουένος Άιρες είχε καταδικάσει σε θάνατο.

την ακόλουθη αφήγηση που γράφτηκε πριν εννιά χρόνια, μακριά απ' τις κάμερες, τα μαγνητόφωνα και τους χοντρούς τίτλους, σε ένα μοναχικό αντάρτικο καταυλισμό. Ίδου, λοιπόν, χωρίς αναισθητικό τα...
ΑΝΕΚΔΟΤΑ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΕΥΟΥΝ ΣΤΟ ΝΑ ΧΑΜΟΓΕΛΑΜΕ ΚΑΙ ΝΑ ΑΠΟΔΕΙΚΝΟΥΜΕ ΟΤΙ ΕΙΜΑΣΤΕ ΑΚΑΤΑΝΙΚΗΤΟΙ, Κ.ΛΠ.

I. Οι ανιχνευτές βγαίνουν πρωί πρωί, επιστρέφουν το απόγευμα και μου κάνουν την αναφορά τους:

«Βρήκαμε έναν καταυλισμό χωρικών, σε μια κοιλάδα», λέει ο υπεύθυνος των ανιχνευτών. «Χρονολογείται εδώ και δυο χρόνια περίπου, και φαίνεται καθαρά ότι κατοικούνταν από πολλούς, διότι υπάρχουν 15 ως 20 καταφύγια. Υπάρχουν πολλά παγκάκια».

«Είναι αλήθεια», διακόπτει εκείνος που τον συνοδεύει. «Βλέπουμε καθαρά ότι σταμάτησαν για να πιουν ατολέ² κι ότι το γόρτασαν για τα καλά».

Καταφάσκω καρτερικά και τους λέω ότι είναι όλα καλά και ας καθαρίσουν τα όπλα τους. Την επόμενη μέρα, φεύγω ο ίδιος για ανίχνευση. Βρίσκουμε τον περιού ο λόγος καταυλισμό. Δίνω διαταγή να πάνε να δουν αν υπάρχουν μονοπάτια στη γύρω περιοχή και κάθομαι στο παγκάκι αναμένοντας το γυρισμό τους. Ανοησίες: τίποτα δε δείχνει ότι αυτοί που είχαν σταθμεύσει εδώ έκαναν γιορτή και ήπιαν ατολέ. Όσο κι αν προσπαθώ να συγκεντρωθώ, δεν καταφέρνω να νιώσω έστω και την παραμικρή διάθεση να πιω ατολέ. Επιστρέφουμε σιωπηλοί.

II. Οι ανιχνευτές ξαναφεύγουν. Επιστρέφουν και μου κάνουν την ακόλουθη αναφορά:

«Βρήκαμε ένα μεγάλο ρυάκι. Είναι φανερό ότι δε στερεύει ποτέ».

«Είναι αλήθεια», λέει ο συνοδός. «Υπάρχουν γούρνες όπου μπορεί κανείς να κάνει μπάνιο».

Καταφάσκω καρτερικά, τους λέω ότι είναι όλα καλά κι ας καθαρίσουν τα όπλα τους. Την επόμενη μέρα φεύγω για ανίχνευση. Βρίσκουμε το περιού ο λόγος ρυάκι. Στα πιο βαθιά σημεία του δεν περιέχει παρά 5 εκατοστά νερό και δεν κυλάει παρά καμιά εικοσαριά μέτρα πριν εξαφανιστεί. Ανεβαίνω ως την πηγή και βλέπω ότι πρόκειται για την εκροή των βρόχινων νερών του λόφου. Τους λέω:

2. Σ.τ.μ.: Ποτό που βγαίνει από καλαμπόκι.

«Αυτό το ρινάκι θα στερέψει σε λίγο».

«Δε θα στερέψει», μου απαντούν.

Επιστρέφουμε σιωπηλοί.

Δυο μέρες αργότερα, οι ανιχνευτές ξαναπερνούν απ' αυτό το μέρος, επιστρέφουν και μου κάνουν αναφορά:

«Το ρινάκι στέρεψε. Αλλά βρήκαμε ένα άλλο, πιο μεγάλο, που δε θα στερέψει».

«Αλήθεια», λέει ο άλλος που τον συνόδευε. «Υπάρχουν γούρνες όπου μπορεί κανείς να κάνει μπάνιο».

Καταφάσκω καρτερικά, τους λέω πως είναι όλα καλά κι ας καθαρίζουν τα όπλα τους.

III. Τελικά, είμαστε ένας στρατός ονειροπόλων και, γι' αυτόν ακριβώς το λόγο, είμαστε ακατανίκητοι. Πώς να μη νικήσουμε μ' αυτή τη φαντασία που παρασέρνει στο διάβα της τα πάντα;

Δεν μπορούμε να χάσουμε.

Ή, μάλλον, δε δικαιούμαστε να χάσουμε...

Νοέμβριος 1985.

Βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού, Τσιάπας, Μεξικό.

Ουρανός συννεφιασμένος. 1100 μέτρα υψόμετρο.

Ιδού, κύριε Γκαλεάνο, και να ξέρετε ότι, όλα εκείνα τα χρόνια μοναχικής ελπίδας, τα γραπτά σας ήταν μια ανακούφιση και μια ζεστασιά ανάμεσα στο κρύο του ατσαλιού που κατοικούσε στα χέρια μας και το κρύο της νύχτας. Γεια χαρά, και περισσότερη ακόμη ιστορία: είναι ο μόνος τρόπος μέσω του οποίου αυτό το αδέξιο περπάτημά μας επιθυμεί διακαώς να γίνει μέλλον.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.

Ιούνιος 1994

«Εδώ το έδαφος, εκτός από υπερήφανο, είναι και σκληρό...»

Πρόσκληση στην Έλενα Πονιατόβσκα¹

Στην Έλενα Πονιατόβσκα.

Ας δεχτεί η ομορφιά σας τις πολυάριθμες και θαυματικές υποκλίσεις μας. Ας σιωπήσει η μουσική μπάντα. Επιτρέψτε να πλησιάσει ο Ροσινάντε² μου, με τον αδέξιο βηματισμό του, ως κάτω από το παράθυρό σας, κι ας αναρριχηθεί η απαράμιλλη τόλμη μου στο μπαλκόνι σας, για να μπορέσω, με τον κίνδυνο να κατακυλήσω στο έδαφος (σε ποιο πάτωμα διαμένει η εξοχότης σας; Δε θα μπορούσαμε να διαπραγματευτούμε για το ισόγειο; Όχι; Μήπως θα μπορούσε τότε να υπάρχει μια πισίνα σε κάποια λογική απόσταση; Ή ένα ωραίο μαξιλάρι με μαλακά πούπουλα; Τουλάχιστον ένα κρεβάτι εκστρατείας;) να σας διατυπώσω τυπική πρόσκληση όπως ευαρεστηθείτε να θέσετε, σε τούτα τα εξεγερμένα και απειλούμενα χώματα, το τρυφερό πέλμα του κατάλευκου ποδιού σας. Θα μπορούσαμε να κουβεντιάσουμε για πολλά πράγματα και, πιο σημαντικό, να σιωπήσουμε για πολλά ακόμη πράγματα. Ή, αλλιώς, θα μπορούσαμε να κοιταχτούμε με ύφος αποστασιοποιημένο και σοβαρό. Περιττό να σας πω ότι οι αβροί πολεμιστές μου θα σας περιβάλλουν με χίλιες δυο φροντίδες. Πιθανή ημερομηνία της προσγειώσης των αγγέλων σε τούτη τη γη των διαβόλων (όπως θα 'λεγε ο αποστολικός διάκονος του πάπα κ. Prigione); Λένε πως τ' άστρα, η σελήνη, οι παλιόρροιας,

1. Σ.τ.μ.: Μεξικάνα συγγραφέας, μέλος ομάδας διανοουμένων, οι οποίοι, μαζί με τους Κάρλος Φοιόντες, Κάρλος Μονοβίβας και άλλους, κατήγγειλαν στις αρχές Ιανουαρίου 1994 την κατασταλτική δράση των ομοσπονδιακών δυνάμεων στην Τσιάπας.

2. Σ.τ.μ.: Το άλογο του Δον Κιχότη.

τα μπλόκα και οι εξώσεις θα μπορούσαν να σχηματίσουν μια ευχάριστη συγκυρία κατά τις 23 ετούτου του αβέβαιου Ιουλίου. Ο τόπος, η ώρα και η πιθανή ημερήσια διάταξη αυτού του τόσο ευτυχούς (;) γεγονότος; Θα το δείτε με τους αξιωματικούς κοιμιστές της παρούσης. Αν δε σας είναι δυνατό την προτεινόμενη ημερομηνία, μην ανησυχείτε: εμείς, οι παραβιαστές, δεν έχουμε πάγια ωράρια, δουλεύουμε με το κοιμάτι, δηλαδή όλο το χρόνο. Τη «σαββατική χρονιά»³, την ανταλλάξαμε, πάνε κάμποσα χρόνια τώρα, έναντι μιας «σελβατικής ζωής»⁴.

Αυτά. Σας χαιρετούμε και φέρτε μαζί σας έναν απ' αυτούς τους άβολους «υπνόσακους», γιατί εδώ, πέραν του ότι είναι υπερήφανο, το έδαφος είναι επίσης σκληρό.

*Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.
14 Ιουλίου 1994*

«Η λαϊκή αντίσταση είναι η νόμιμη υπεράσπιση της λαϊκής θέλησης»

*Οι προτάσεις του EZLN
για την Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση (CND)*

Στους Μεξικάνους που μετέχουν στην πρώτη σύνοδο της Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης.

Στο λαό του Μεξικού.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Αδέρφια,

Ο EZLN, σύμφωνα με την πάγια πολιτική του να κάνει σαφώς γνωστές τις θέσεις του στο μεξικάνικο λαό, παρουσιάζει δημόσια το κείμενο που περιέχει τα κύρια σημεία των θέσεων που οι Ζαπατίστας αντιπρόσωποι θα υποστηρίξουν στην πρώτη σύνοδο της CND, που θα γίνει από τις 6 ως τις 9 Αυγούστου 1994 στην Τοιάπας, Μεξικό¹.

1. Σ.τ.μ.: Η Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση συνήλθε από τις 6 ως τις 9 Αυγούστου 1994 στο Γουαδαλούπε Τεπεγιάκ, ένα από τα «φρούρια» των Ζαπατίστας, στην περιοχή που ελέγχει ο EZLN. Το μέρος ονομάστηκε συμβολικά Αγκουασκαλιέντες σε ανάμνηση της Συνέλευσης του Αγκουασκαλιέντες της 10 Οκτ. 1914, όπου ο Πάντσο Βίγια και ο Εμιλιάνο Ζαπάτα συναντήθηκαν και εξαπέλυσαν την τελική επίθεση κατά του καθεστώτος του Πορφύριο Ντίαζ. Πήραν μέρος στη Συνέλευση 6.000 αντιπρόσωποι απ' όλες τις περιοχές του Μεξικού, εκατοντάδες κοινωνικές οργανώσεις, συνδικαλιστικές, φοιτητικές και αγροτικές οργανώσεις, διανοούμενοι, κ.λπ. 600 δημοσιογράφοι παρακολούθησαν τις εργασίες της. Αφού συζητήσε για τις συνθήκες δημοκρατικής μετάβασης στο Μεξικό, καταδίκασε το νεοφιλευθερισμό και τη NAFTA, η Συνέλευση τάχθηκε υπέρ της συμμετοχής στις εκλογές της 21 Αυγούστου και κάλεσε τους Μεξικάνους σε απαγόρευση και αντίσταση κατά της εκλογικής νοθείας. Έκανε έκκληση υπέρ της καταπήφισης του κυβερνώντος κόμματος (PRI) και του δεξιού PAN.

3. Σ.τ.μ.: Άδεια ενός χρόνου (για δημόσιους υπαλλήλους) χωρίς αποδοχές.

4. Σ.τ.μ.: Selva = ζούγκλα, «σελβατική ζωή» = ζωή στη ζούγκλα.

Καλούμε με σεβασμό τους Μεξικάνους και τις οργανώσεις τους, που θα πάρουν μέρος στην πρώτη σύνοδο της CND, να αναλύσουν αυτές τις θέσεις, να τις κριτικάρουν, να τις εμπλουτίσουν, να τις απορρίψουν ή, αν συμφωνούν με το σύνολο ή με ένα μέρος απ' αυτές, να τις υποστηρίξουν, δίπλα στον EZLN, στις κατά θέμα συζητήσεις της συνέλευσης και στην ολομέλεια της CND.

Γιατί είναι απαραίτητα ένα νέο σύνταγμα και μια κυβέρνηση μετάβασης για τη δημοκρατική αλλαγή στο Μεξικό:

1. Διότι βρισκόμαστε στο σημείο ρήξης με μια δικτατορία, με ένα πολιτικό σύστημα δικτατορικό που καθορίζεται από ένα κόμμα-κράτος και από τον προεδρισμό, ένα πολιτικό σύστημα που θεμελιώνει την εξουσία του πάνω στο σφετερισμό της λαϊκής θέλησης και την επιβολή ενός οικονομικού σχεδίου που θυσιάζει τους πιο σημαντικούς κοινωνικούς τομείς της χώρας προς όφελος μιας χούφτας οικογενειών, ανάμεσα στις οποίες βρίσκονται και οι οικογένειες αυτών που μας κυβερνούν.

2. Διότι, όταν αυτή η δικτατορία θα καταδαφιστεί, θα είναι απαραίτητη η οικοδόμηση ενός νέου χώρου πολιτικών σχέσεων.

3. Διότι αυτός ο νέος χώρος πολιτικών σχέσεων οφείλει να έχει ως θεμέλια τη δικαιοσύνη και την εξασφάλιση των συνθηκών για μια αξιοπρεπή ζωή σε όλους τους Μεξικάνους: μια στέγη, γη, δουλειά, διατροφή, εκπαίδευση, υγεία, ανεξαρτησία, ελευθερία, δημοκρατία, δικαιοσύνη και ειρήνη.

Κυβέρνηση μετάβασης

1. Μια κυβέρνηση δημοκρατικής μετάβασης ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ μια μεταβατική κυβέρνηση, ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ μια προσωρινή κυβέρνηση, ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ μια υπηρεσιακή κυβέρνηση, ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ μια κυβέρνηση έκτακτης ανάγκης.

2. Μια κυβέρνηση δημοκρατικής μετάβασης είναι μια κυβέρνηση με ένα πολιτικό πρόγραμμα εκδημοκρατισμού της πολιτικής ζωής της χώρας. Μια κυβέρνηση που αναλαμβάνει να ανοίξει όλους τους χώρους νόμιμης και ειρηνικής πολιτικής συμμετοχής, ώστε οι διάφορες πολιτικές δυνάμεις, συγκροτημένες ή μη σε πολιτικό κόμμα, να μπορέσουν να

εκδηλωθούν, να παρουσιάσουν τις προτάσεις τους στην κοινωνία και να μπουν σε ανταγωνισμό, με ίσους όρους, για να επιτύχουν τη λαϊκή υποστήριξη. Υπό μια κυβέρνηση μετάβασης, η πολιτική δραστηριότητα δε θα περιοριστεί στην εκλογική της έκφραση. Διότι υπάρχουν στη χώρα μας πραγματικότητες που δεν έχουν νόμιμη μορφή για να είναι αναγνωρισμένο το δικαίωμα έκφρασής τους. Πραγματικότητες όπως οι διάφορες μορφές αυτοκυβέρνησης των κοινοτήτων των ιθαγενών, όπως η αυξανόμενη πολιτική συμμετοχή σε ομάδες που δεν είναι συγκροτημένες σε κόμματα, όπως η αναγκαιότητα να συμβουλευτούμε όλη την κοινωνία πριν πάρουμε αποφάσεις που αφορούν τα συμφέροντα του έθνους, όπως η δράση κομμάτων και οργανώσεων μη αναγνωρισμένων επίσημα γιατί η δυνατότητα νόμιμης ύπαρξής τους παρεμποδίζεται από νόθες εκλογικές διαδικασίες.

3. Μια κυβέρνηση δημοκρατικής μετάβασης είναι μια κυβέρνηση με ένα πολιτικό πρόγραμμα που έρχεται σε ρήξη με το σύστημα του κόμματος-κράτους και τον προεδρισμό. Μια κυβέρνηση που αναλαμβάνει να σπάσει τους υπάρχοντες δεσμούς μεταξύ κόμματος και κυβέρνησης και που ενισχύει όλες τις άλλες εξουσίες της Ένωσης, έτσι ώστε η εκτελεστική εξουσία να μην εξασκεί παρά τον εκτελεστικό της ρόλο, που συνίσταται στην επίβλεψη για την τήρηση των νόμων και των διατάξεων που ψηφίζονται από τη νομοθετική εξουσία, προϊόν της λαϊκής θέλησης.

4. Μια κυβέρνηση δημοκρατικής μετάβασης είναι μια κυβέρνηση που επιτρέπει, μέσω κυβερνητικών μέτρων, τη μετάβαση από ένα αυταρχικό και διεφθαρμένο σύστημα σε ένα σύστημα θεμελιωμένο πάνω σε μια νέα πολιτική κουλτούρα. Μέσα σε μια κυβέρνηση δημοκρατικής μετάβασης ανοίγεται ο χώρος για να μπορέσουν να εκφραστούν ΟΛΑ τα πολιτικά ρεύματα.

5. Μια κυβέρνηση δημοκρατικής μετάβασης είναι μια κυβέρνηση που έρχεται σε ρήξη με τη δικτατορία του κόμματος-κράτους και του προεδρισμού και βάζει τις ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ βάσεις για ένα νέο πολιτικό σύστημα.

Συντακτική Συνέλευση

1. Το νόμιμο πλαίσιο είναι ανεπαρκές για να χωρέσει και να υλοποιήσει τις λαϊκές απαιτήσεις για Δημοκρατία, Ελευθερία, Δικαιοσύνη. Οι τελευταίες τροποποιήσεις του Συντάγματος δεν είναι παρά προσαρμογές στις προεδρικές κατευθύνσεις, αποτελούν μια πραγματική ΑΝΤΙ-

χωρίς ωστόσο να καλέσει υπέρ ενός νέου Συντάγματος και μιας μεταβατικής κυβέρνησης με αποστολή τη δημιουργία των απαραίτητων συνθηκών για την εγκαθίδρυση ενός δημοκρατικού καθεστώτος στο Μεξικό.

ΔΡΑΣΤΙΚΗ συνταγματική μεταρρύθμιση. Κατά συνέπεια, το Σύνταγμα που ισχύει το 1994 απώλεσε το κοινωνικό πνεύμα του Συντάγματος του 1917 και γίνεται όλο και πιο ανίκανο να εκφράσει τις νέες πραγματικότητες που εμφανίζονται στην πολιτική ζωή του Μεξικού.

2. Είναι απαραίτητο, μια Συντακτική Συνέλευση να εξετάσει το σημερινό Σύνταγμα κάτω απ' το φως των κοινωνικών διεκδικήσεων του μεξικάνικου λαού και των διάφορων μορφών λαϊκής δράσης των πολιτών που αναπτύχθηκαν απέναντι στον αυταρχισμό της κυβέρνησης.

3. Η Συντακτική Συνέλευση οφείλει να είναι αντιπροσωπευτική όλων των ομόσπονδων οντοτήτων, της ολότητας των δήμων, των κοινοτήτων των ιθαγενών, των διάφορων κοινωνικών οργανώσεων και οργανώσεων υπεράσπισης των πολιτικών δικαιωμάτων, των διάφορων εθνικών, περιφερειακών και τοπικών πολιτικών οργανώσεων. Πρέπει να έχουν θέση στη Συντακτική Συνέλευση και ειδικοί κοινωνικών, νομικών και τεχνικών επιστημών.

4. Η Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση ΔΕΝ ΕΙΝΑΙ η Συντακτική Συνέλευση. Η CND τάσσεται υπέρ της σύγκλησης μιας Συντακτικής Συνέλευσης πολυφωνικής, αντιπροσωπευτικής, εθνικής και λαϊκής.

Η CND οφείλει να ταχθεί υπέρ ενός προγράμματος πάλης, το οποίο θα είναι πρόγραμμα της CND. Ένα πρόγραμμα που, από νομική άποψη, θα απαιτεί τη σύγκληση μιας Συντακτικής Συνέλευσης.

Νέο Σύνταγμα

1. Είναι απαραίτητο να αναθεωρηθεί το σημερινό Σύνταγμα. Δεν περιέχει, πλέον, τις βασικές αρχές που διέπνευσαν τη Συντακτική Συνέλευση του 1917.

2. Είναι απαραίτητο να επεξεργαστούμε ένα νέο Σύνταγμα των Ενωμένων Πολιτειών του Μεξικού που να ενσωματώνει στις βασικές αρχές του Συντάγματος του 1917, με τις βελτιώσεις που υπαγορεύει η πραγματικότητα της εποχής μας, τα πολιτικά και κοινωνικά δικαιώματα που κατήργησε ο νεοφιλελευθερισμός. Επιπλέον, το νέο Σύνταγμα και το σύνολο των νόμων της χώρας πρέπει να ενσωματώσουν τη νομιμότητα των νέων πραγματικοτήτων, όπως το λαϊκό δημοψήφισμα, την αυτονομία των κοινοτήτων των ιθαγενών, τα πολιτικά δικαιώματα συσπειρώσεων πολιτών που δεν είναι συγκροτημένες σε κόμμα, το δικαίωμα πολιτικής δραστηριότητας μικρών πολιτικών οργανώσεων, περιφερειακών, τοπικών ή εθνικών, την εφαρμογή της δικαιοσύνης για

την τιμωρία της πλημμελούς συμπεριφοράς εκπροσώπων της δημόσιας διοίκησης.

3. Το νέο Σύνταγμα των Ενωμένων Πολιτειών του Μεξικού οφείλει να εκφράζει τις λαϊκές διεκδικήσεις και να κατοχυρώνει το δικαίωμα όλων των Μεξικάνων να παλεύουν για την ικανοποίησή τους. Το δικαίωμα σε μια αξιοπρεπή στέγη, στη γη και στα απαραίτητα για την καλλιέργειά της μέσα, σε μια αξιοπρεπή εργασία με ένα δίκαιο μισθό, σε μια καλή διατροφή, σε υγειονομικές υπηρεσίες αποτελεσματικές και δωρεάν, σε ένα δημοκρατικό και λαϊκό πολιτισμό, στην εθνική ανεξαρτησία για να αποφασίζουν, έξω από κάθε ξένη ανάμειξη, για τους στόχους της χώρας, στην εφαρμογή της δικαιοσύνης με ισότιμους όρους και με σεβασμό των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, στην ελευθερία της έκφρασης και της διαδήλωσης στον πολιτικό, κοινωνικό και ιδεολογικό τομέα, στη δημοκρατία για την εκλογή ή την απόρριψη μιας μορφής διακυβέρνησης και των εκπροσώπων της, σε μια ειρήνη με δικαιοσύνη και αξιοπρέπεια.

Η Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση (CND) οφείλει να επεξεργαστεί ένα πρόγραμμα πάλης, το πρόγραμμα της CND, το οποίο να απαιτεί ένα νέο Σύνταγμα με το παραπάνω περιεχόμενο.

Ειρηνικοί δρόμοι μετάβασης στη δημοκρατία, εκλογές, λαϊκή αντίσταση και υπεράσπιση της λαϊκής θέλησης:

1. Η πάλη για τη δημοκρατική μετάβαση περιλαμβάνει την εκλογική πάλη.

2. Για την ερχόμενη εκλογική διαδικασία πρέπει να απαιτηθούν από τις αρχές και τις πολιτικές οργανώσεις εκλογές καθαρές, ελεύθερες και ειρηνικές.

3. Όλοι οι πολίτες πρέπει να ασκήσουν το δικαίωμά τους στην ελεύθερη ψήφο, άμεση, μυστική και ειρηνική. Οι πολίτες πρέπει να πάρουν μέρος στην εκλογική διαδικασία με απόλυτη κυριαρχία, απαιτώντας τον πλήρη σεβασμό της ελεύθερης έκφρασης της ψήφου τους και τα μέσα για την επιβολή αυτού του δικαιώματος, πριν, κατά και μετά την ημέρα των εκλογών.

4. Όλα τα όργανα εξουσίας οφείλουν να σεβαστούν την ελευθερία, τη νομιμότητα, τη μυστικότητα και την αμεροληψία της διαδικασίας και να αποφύγουν όποια δραστηριότητα θα μπορούσε να εμποδίσει, άμεσα ή έμμεσα, τις εκλογές να είναι ανόθευτες, νόμιμες, αντικειμενικές.

5. Τα εκλογικά όργανα, τα κόμματα, οι ντόπιοι και ξένοι παρατηρητές, οι πολίτες, έχουν την υποχρέωση να μετέχουν στις εκλογές σεβόμενοι το νόμο και την ελεύθερα εκφρασμένη λαϊκή θέληση.

6. Η απουσία εκλογών δημοκρατικών, ανόθευτων, νόμιμων, αμερόληπτων και αξιόπιστων αποτελεί απειλή για την ειρήνη.

7. Το κύριο εμπόδιο για τη δημοκρατία στο Μεξικό αποτελείται από το δίτολο κόμμα-κράτος/προεδρισμός. Το πολιτικό σύστημα του Μεξικού, θεμελιωμένο πάνω σ' αυτή την αντιδημοκρατική αρχή, είναι ανίκανο να επιβιώσει και να εγγυηθεί τη σταθερότητα στη χώρα. Η πάλη για τη δημοκρατία στο Μεξικό συνεπάγεται, στην εκλογική της μορφή, την ψήφο κατά του κόμματος-κράτους, κατά του PRI και των υποψηφίων του.

8. Η πάλη για τη Δημοκρατία, την Ελευθερία και τη Δικαιοσύνη στο Μεξικό δεν αρχίζει ούτε τελειώνει με τις εκλογές. Η εκλογική πάλη δεν είναι παρά μια πλευρά της πάλης για τη δημοκρατία. Η ενίσχυση των ανεξάρτητων οργανώσεων, η πάλη για τις κοινωνικές διεκδικήσεις, για τα δικαιώματα των πολιτών, την υπεράσπιση των λαϊκών κατακτήσεων, δεν καταλήγει σε επιτυχία μέσω της απλής εκλογικής πάλης και δεν αρκείται σ' αυτή, ούτε η υπεράσπιση της λαϊκής θέλησης περιορίζεται στην υπεράσπιση της ψήφου.

9. Η ΛΑΪΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ δε συνίσταται στην ανάδειξη στην εξουσία ενός υποψηφίου ή μιας κυβέρνησης είτε μέσω εκλογών είτε μέσω της υπεράσπισης της ψήφου υπέρ αυτής της επιλογής. Η λαϊκή αντίσταση είναι η νόμιμη υπεράσπιση της λαϊκής θέλησης απέναντι στον αυταρχισμό της κυβέρνησης. Η λαϊκή αντίσταση γίνεται λαϊκή εξέγερση όταν διεξάγουμε τον αγώνα, με όλα τα δυνατά μέσα, για την κατάκτηση των δικαιωμάτων και την ικανοποίηση των λαϊκών διεκδικήσεων. Η εκλογική πάλη δεν είναι παρά μια στιγμή της λαϊκής εξέγερσης, η υπεράσπιση της ψήφου δεν είναι παρά μια στιγμή της υπεράσπισης της λαϊκής θέλησης. Η ΛΑΪΚΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ είναι η κινητοποίηση γύρω από ένα πρόγραμμα λαϊκό και επαναστατικό, που υπερβαίνει ένα κυβερνητικό πρόγραμμα. Το πρόβλημα της ΛΑΪΚΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ δεν είναι ποιος είναι στην κυβέρνηση, αλλά το πώς να εξασφαλίσουμε ότι αυτός που κυβερνά θα κυβερνά υπακούοντας.

Η CND οφείλει να επεξεργαστεί ένα πρόγραμμα πάλης, το πρόγραμμα της CND. Ένα πρόγραμμα που, στο προεκλογικό του σκέλος, να καλεί στην άσκηση του εκλογικού δικαιώματος και στην επαγρύπνηση για την ελεύθερη και δημοκρατική άσκηση αυτού του δικαιώματος. Ένα

πρόγραμμα που, στο εκλογικό του σκέλος, να καλεί υπέρ της ψήφου εναντίον του συστήματος του κόμματος-κράτους και υπέρ του προγράμματος της CND. Ένα πρόγραμμα που, στη μετεκλογική του φάση, να καλεί στη μαζική και ειρηνική κινητοποίηση για την υπεράσπιση της λαϊκής θέλησης. Ένα πρόγραμμα που, στο επαναστατικό του σκέλος, να προβλέπει ένα σχέδιο δράσης για την επιβολή των στόχων της CND, πέραν της εκλογικής διαδικασίας.

Αυτός είναι ο λόγος μας, που θα ειπωθεί στην Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση. Είναι η σκέψη μας. Δεν είναι η μόνη. Ούτε η μόνη αληθινή. Μπορούμε και οφείλουμε να αποδείξουμε την ορθότητά της. Θα το κάνουμε με σεβασμό και ανεκτικότητα.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ! ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ!

*Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
(Στήλη του Υπο-διοικητή Μάρκος).
Η CCRI-CG του EZLN.
27 Ιουλίου 1994*

«Ψηφίστε κατά του συστήματος του κόμματος-κράτους»

Στο λαό του Μεξικού.
Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Αδέρφια,

Η CCRI-CG του EZLN, μετά την πραγματοποίηση της πρώτης συνόδου της Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης και την παραμονή των εκλογών δηλώνει ότι:

Πρώτο: Ο EZLN αναγνωρίζει τη CND ως αυθεντική εκπρόσωπο ενός σημαντικού μέρους του μεξικάνικου έθνους και θεωρεί τις αποφάσεις της πρώτης συνόδου της, που έγινε στην περιοχή της Τοιάπας, ως μια πραγματική προσπάθεια αναζήτησης μιας ειρηνικής αλλαγής για τη Δημοκρατία, την Ελευθερία και τη Δικαιοσύνη στο Μεξικό.

Δεύτερο: Ο EZLN κάνει δικές του τις αποφάσεις της πρώτης συνόδου της CND και διατάσσει όλα του τα στρατεύματα, τακτικά ή μη, σε όλο το μεξικάνικο έδαφος, να τηρήσουν αυτές τις αποφάσεις, να μην επιχειρήσουν καμιά άμεση επιθετική ενέργεια σε περίπτωση εκλογικής νοθείας και να ενθαρρύνουν κάθε ειρηνική και μαζική πάλη για τη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη.

Τρίτο: Ο EZLN καλεί με σεβασμό όλες τις ένοπλες επαναστατικές οργανώσεις του Μεξικού να αναγνωρίσουν τη CND ως οργανωμένη προσπάθεια, μαζική και ειρηνική, στην πάλη για τη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη και τις παρακαλεί, αδερφικά και επαναστατικά, να μην προβούν σε στρατιωτικές ενέργειες που θα παρεμπόδιζαν την οργάνωση και την εκδήλωση της λαϊκής μη ένοπλης αντίστασης σε περίπτωση νόθευσης της λαϊκής θέλησης, να δώσουν το προβάδισμα

στις οργανώσεις πολιτών και να παραμείνουν σε κατάσταση συναγερμού για την περίπτωση που η πόρτα ειρηνικής αλλαγής ξανακλείσει.

Τέταρτο: Ο EZLN καλεί το λαό του Μεξικού να πάρει μέρος στην εκλογική πολιτική πάλη, που δεν είναι η μόνη αλλά, επί του προκειμένου, η πιο άμεση, απαντώντας στην έκκληση της CND: ψηφίστε κατά του συστήματος του κόμματος-κράτους, επαγρυπνείτε χωρίς ανάπαυλα για τη μη νόθευση της εκλογικής διαδικασίας και οργανώστε την υπεράσπιση της λαϊκής θέλησης.

Πέμπτο: Ο EZLN καλεί όλους όσοι μετείχαν στη CND να διαδηλώσουν μαζικά και ειρηνικά στις 22 Αυγούστου 1994¹ απ' άκρη σ' άκρη της χώρας και, σύμφωνα με την έκκληση του προεδρείου της CND, να εφαρμόσουν τις αποφάσεις της πρώτης συνόδου της CND για την υπεράσπιση της λαϊκής θέλησης και για τη Δημοκρατία, την Ελευθερία και τη Δικαιοσύνη στο Μεξικό.

Έκτο: Ο EZLN ζητάει από το προεδρείο της CND να αυτοανακηρυχθεί, από τις 21 Αυγούστου 1994, σε διαρκή Συνέλευση, να οργανώσει και να καθοδηγήσει τη μαζική ειρηνική υπεράσπιση της λαϊκής θέλησης και να συγκαλέσει, στον κατάλληλο τόπο και χρόνο, τη δεύτερη σύνοδο της CND, με θέματα την ανάλυση των αποτελεσμάτων των εκλογών, την επεξεργασία ενός σχεδίου λαϊκής αντίστασης και την παραπέρα εφαρμογή του προγράμματος πάλης της CND.

Έβδομο: Από τις 22 Αυγούστου 1994, η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του EZLN θα συνέλθει σε διαρκή συνέλευση για να αναλύσει τα εκλογικά αποτελέσματα και να φέρει σε γνώση του λαού του Μεξικού τη θέση της πάνω σ' αυτό το ζήτημα.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ! ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ!

*Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
CCRI-CG του EZLN.
18 Αυγούστου 1994*

1. Σ.τ.μ.: Την επαύριο των εκλογών, δηλαδή.

«Πόνταραν στο ψέμα... Θα ηττηθούν!»

Εκκλήση για ειρηνική κινητοποίηση

Στο λαό του Μεξικού.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Αδέρφια,

Η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του EZLN, μετά τις εκλογές της 21 Αυγούστου 1994 και εξετάζοντας αποκλειστικά και μόνο την εκλογή του κυβερνήτη της πολιτείας Τσιάπας, δηλώνει:

Πρώτο: Ο EZLN τήρησε την υπόσχεσή του να μην παρέμβει με κανέναν τρόπο στη διεξαγωγή των εκλογών. Η εγκατάσταση εκλογικών τμημάτων έγινε χωρίς την παραμικρή αντίθεση των δυνάμεών μας, όπως και η μετακίνηση των εκλογικών επιτροπών των αντιπροσώπων των κοιμάτων και του Τύπου κατά την ημέρα των εκλογών.

Δεύτερο: Αφού αποσύρθηκαν από τις θέσεις τους στο βουνό, τα εξεγεμμένα στρατεύματα του EZLN επανήλθαν στις θέσεις τους στην εξεγεμμένη περιοχή. Κανένα μέλος των μάχιμων δυνάμεων των Ζαπατίστας δεν πήρε μέρος στην ψηφοφορία, αλλά έγιναν τα πάντα για να μπορέσει να προσέλθει κανονικά στις κάλπες ο άμαχος πληθυσμός που κατοικεί στην εμπόλεμη περιοχή. Όπως μπόρεσαν να το διαπιστώσουν οι παρατηρητές και τα media, οι εκλογές στην υπό τον έλεγχο των Ζαπατίστας περιοχή διεξήχθησαν με απόλυτη ηρεμία, πράγμα που δε θα μπορούσε να ισχυριστεί η κυβέρνηση για τις εκλογές σε ορισμένες πρωτεύουσες πολιτειών.

Τρίτο: Σχετικά με την εκλογή του κυβερνήτη της Τσιάπας και μέχρι αυτή τη στιγμή, 24 Αυγούστου 1994, η CCRI-CG του EZLN εξακολουθεί

να παίρνει εκθέσεις παρατηρητών από διάφορα εκλογικά τμήματα της υπαίθρου της Τσιάπας που περιλαμβάνουν τις ζώνες από τα σύνορα, την ακτή, το Λος Άλτος, το βορρά της Τσιάπας, το βουνό, την Φοαϊλέσα και τη ζούγκλα Λακαντόνα, καθώς και την Τουϊξέλα Γκουτιέρρεζ, το Σαν Κριστόμπαλ, Κομιτάν, Αριάγκα, Ταπάτσουλα, Παλένκε, Οχοσίγκο, Αλταμιράνο, Λας Μαργκαρίτας, Πιτσουκάλλκο, Τουνταλάπα και Κοπαΐναλά.

Τέταρτο: Πριν, κατά και μετά την ημέρα των εκλογών διάφορες σοβαρές ανωμαλίες επιστημάνθηκαν.

- Η υπηρεσία διαβιβάσεων του EZLN έπιασε τις επίσημες τηλεφωνικές επικοινωνίες μεταξύ των τοπικών κέντρων και της πρωτεύουσας και μπόρεσε έτσι να βεβαιωθεί ότι, στην εκλογή για το πόστο του κυβερνήτη, ο υποψήφιος της Κοινωνίας των Πολιτών Αμάδο Αβεντάνο Φιγκουερόα είχε διπλάσιους ψήφους απ' ό,τι εκείνος του κυβερνώντος PRI.

- Στην κοινότητα του Παλένκε πιάστηκε ένα φορτηγάκι της Pronaso που μετέφερε κάλπες γεμάτες με ψηφοδέλτια υπέρ του PRI και με τα οποία είχαν αντικαταστήσει τα πραγματικά ψηφοδέλτια εξαγοράζοντας τη σιωπή των μαρτύρων της νοθείας με 1500 πέσος τον καθέναν.

- Ανάλογα γεγονότα με το προηγούμενο επιστημάνθηκαν στο Λος Άλτος όπου, επίσης, ξανασταύρωσαν ψηφοδέλτια υπέρ των αντιπάλων του PRI για να βγουν άκυρα. Όταν οι κρατικοί υπάλληλοι διαπίστωναν τάση έκφρασης αρνητικής ψήφου κατά του PRI, έκλειναν τα εκλογικά τμήματα προφασισζόμενοι έλλειψη ψηφοδελτίων.

- Παρά την επιθυμία του λαού της Τσιάπας να εκφράσει τη θέλησή του διά της εκλογικής οδού, ο μικρός αριθμός ψηφοδελτίων σε ορισμένα ειδικά εκλογικά τμήματα και η κατάσχεση αυτών των ψηφοδελτίων από τους στρατιωτικούς και τους χωροφύλακες εμπόδισαν ένα μεγάλο αριθμό πολιτών να ασκήσει το δικαίωμά του να εκλέγει τους κυβερνώντες.

- Στην περιοχή της Σιέρα Μάδρε «αυθόρμητοι» προπαγανδιστές των εκλογών έβγαζαν λόγους και παρακινούσαν τους ιθαγενείς να εκφράσουν την καταδίκη του κυβερνώντος PRI... σταυρώνοντας το λογότυπο αυτού του κόμματος πάνω στα ψηφοδέλτια.

- Στη μεθοριακή ζώνη, οι υπηρεσίες μετανάστευσης επέτρεψαν την είσοδο μεταναστών από την Κεντρική Αμερική για να ψηφίσουν υπέρ του PRI, με αντάλλαγμα την παραχώρηση άδειας παραμονής ή την υποσχηση να διευκολυνθεί το πέρασμά τους στις ΗΠΒΑ.

- Στα κέντρα υποδοχής υπό μετακίνηση πληθυσμών, εκβίασαν τους

ψηφοφόρους να ψηφίσουν PRI απειλώντας τους με διακοπή των παροχών (τροφή, στέγη κ.λπ.).

Πέμπτο: Η νοθεία άρχισε πριν την ψηφοφορία. Μόλις η κυβέρνηση κατάλαβε ότι δε θα κατάφερε να κερδίσει την εκλογή, κατέφυγε στην τακτική της αντικατάστασης των καλών, των εκβιασμών, των διπλών εκλογικών καταλόγων, των διπλοψηφιών και τριπλοψηφιών κ.λπ. Αυτές οι λαθροχειρίες δεν έφτασαν για να αντιστρέψουν την αρνητική σε βάρος των υποψηφίων του PRI τάση. Κατέφυγε, λοιπόν, στην πληροφορική νοθεία όσο αφορά τους εκλογικούς καταλόγους και στην ηλεκτρονική καταμέτρηση, με τη συνεννοχή των επίσημων MME, και τολμούν να εμφανίσουν τον κ. Ρομπιλέδο Ρινσόν (υποψήφιο του PRI) ως νικητή των εκλογών στην Τσιάπας.

Έκτο: Ο EZLN καλεί τους πολίτες της Τσιάπας να υπερασπιστούν τη θέλησή τους, να μη λάβουν υπόψη τους τα ψεύδη των κρατικών και επίσημων MME και να οργανώσουν μαζικές ειρηνικές κινητοποιήσεις για να διαδηλώσουν την καταδίκη της νοθείας.

Εβδομο: Ο ομοσπονδιακός στρατός γνωρίζει την έκταση και τη φύση της νοθείας, έπιασε όλες τις τηλεπικοινωνίες στην περιοχή της Τσιάπας και διαπίστωσε τη συμφωνία ανάμεσα στην πρωτεύουσα της πολιτείας και τα τοπικά κέντρα για να ανατρέψουν το αρνητικό για το PRI αποτέλεσμα. Είναι γι' αυτό που επιτάχυνε τις εργασίες για την οχύρωση των θέσεών του και ξανάρχισε τις νυχτερινές και ημερήσιες πτήσεις πάνω από τις θέσεις των Ζαπατίστας. Περιμένει μια αντίδραση των Ζαπατίστας.

Όγδοο: Αν οι εκλογές ήταν τόσο «καθαρές» και «διαφανείς» όπως ισχυρίζονται, γιατί οι ομοσπονδιακοί ενδιαφέρονται τόσο πολύ για τις κινήσεις των Ζαπατίστας; Γιατί επιμένουν τόσο πολύ τα επίσημα MME πάνω στη «νομιμότητα» των εκλογών; Η ανώτατη κυβέρνηση πόνταρε ακόμα μια φορά σε ένα μεγάλο ψέμα για να ακινητοποιήσει τους αντιπάλους της. Θα ηττηθεί, με τον έναν ή τον άλλο τρόπο.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ!

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

CCRI-CG του EZLN.

24 Αυγούστου 1994

«Η μέρα θα ανατείλει μέσα από το αίμα...»

Ομιλία για την επέτειο της ανεξαρτησίας του Μεξικού

Στους συντρόφους της CCRI-CG του EZLN.

Στους συντρόφους υπεύθυνους περιοχής και τοπικούς υπεύθυνους του EZLN.

Στους συντρόφους Ζαπατίστας μαχητές.

Με το στόμα μου, εκφράζεται ο λόγος του EZLN.

Αδέρφια,

Συγκεντρωθήκαμε εδώ, σήμερα, για να υπενθυμίσουμε στο λαό του Μεξικού ποιοι είμαστε και τι θέλουμε. Εδώ και 184 χρόνια, μια χούφτα ιθαγενών και μερικοί μιγάδες πήραν τα όπλα ενάντια στο ισπανικό στέμμα για να απαιτήσουν την Ελευθερία που η αυτού εξοχότης καταπίεζε με τη σκλαβιά, για να απαιτήσουν τη Δημοκρατία που η αυτού εξοχότης κατέντινε με τη δικτατορία, για να απαιτήσουν τη Δικαιοσύνη που η αυτού εξοχότης αλυσόδενε με την εκμετάλλευση.

Σήμερα, 184 χρόνια από τότε που οι πρώτοι επαναστάτες άρχισαν τον αγώνα για τη Δημοκρατία, την Ελευθερία και τη Δικαιοσύνη, για την ανεξαρτησία, για το δικαίωμα των λαών να κυβερνούνται σύμφωνα με τη θέληση και τις αντιλήψεις τους, η σημαία που άφησε την εικόνα της Παρθένου της Γουαδελούπε¹ για να απεικονίσει έναν αϊτό που κατασπαράζει ένα φίδι πάνω σε τρία χρώματα, η σημαία του Μεξικού, η σημαία των εργατών, των αγροτών, των ιθαγενών, των εκπαιδευτι-

1. Σ.τ.μ.: Παναγία της Γουαδελούπε, μεγάλη Παναγία που βρέθηκε από τους ιθαγενείς στην Πόλη του Μεξικού (στους πρόποδες ενός ιερού βουνού, όπου λατρευόταν παλιά η θεά της γονιμότητας). Η καθιέρωση της λατρείας της Παναγίας της Γουαδελούπε έγινε από γενικευμένη εξέγερση των ιθαγενών. Η εικόνα αυτής της Παναγίας συναντιέται σήμερα στα σπίτια των λαών της Κεντρικής Αμερικής και λατρεύεται με πολύμορφες εκδηλώσεις.

κών και των φοιτητών, όλων των φτωχών αυτής της χώρας, η σημαία μας, κραδαίνεται περήφανα από τα στρατεύματα των Ζαπατίστας.

Σήμερα, παρελαύνουν στους δρόμους της Πόλης του Μεξικού τα στρατεύματα των σφετεριστών. Επιδιώκουν να εξαπατήσουν το λαό του Μεξικού, εμφανιζόμενα σαν ένας στρατός λαϊκός, σαν ο μεξικάνικος στρατός. Ο μόνος μεξικάνικος στρατός εδώ είναι ο Στρατός των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση (EZLN). Ο άλλος είναι ένοπλες συμμορίες στην υπηρεσία των ισχυρών, χωρίς στρατιωτική τιμή και ασύδοτες, για να υπηρετήσουν, έτσι, το ψέμα. Σήμερα, στο Σαν Χουάν Τσαμιουλά, ο ομοσπονδιακός στρατός εξοπλίζει και εκπαιδεύει τους τοπικούς παράγοντες για να αντιμετωπίσουν τους καταληψίες γαιών αδερφούς τους. Οι ομοσπονδιακοί εμφανίζουν σαν κοινωνικό έργο αυτή την ενασχόλησή τους.

Σήμερα, ο λόγος της αλήθειας και της δικαιοσύνης, που κατοικεί στους Ζαπατίστας, προκαλεί την αμφιβολία και τις επιθέσεις εκείνων για τους οποίους η κραυγή μας ήταν χθες πηγή ελπίδας. Ορίζουν το αίμα μας σαν τιμή για να πιστέψουν και πάλι στον αγώνα μας. Θέλουν να επανέλθει και να σεργιανάει ανάμεσά μας ο θάνατος, για να πιστέψουν στην τιμότητά μας. Αυτοί, οι πάντα αλληλέγγυοι με κάθε αγώνα που δεν είναι ο αγώνας του δικού τους λαού. Αυτοί, που απλόχερα πρόσφεραν την υποστήριξή τους στους απελευθερωτικούς αγώνες σε όλες τις χώρες, εκτός του Μεξικού. Αυτοί, που παζαρεύουν τη βοήθειά τους στους πιο μικρούς της πατρίδας. Αυτοί, που τόσο γρήγορα σπεύδουν να δεχτούν οποιαδήποτε υποστήριξη. Λογαριάζουν να μας κατηγορήσουν για το ψέμα που δηλητηριάζει την καρδιά τους. Αυτοί, που χτες έλεγαν πως είναι έτοιμοι να σπρώξουν τα όπλα στο πλευρό των Ζαπατίστας για να αντιπαλέψουν την τυραννική κυβέρνηση, καλούν σήμερα τον κόσμο να μην κάνει τίποτα, να παραδοθεί, με αντάλλαγμα το θλιβερό πλεονέκτημα της απόκτησης μιας θέσης στην προσεχή κυβέρνηση.

Σήμερα, ο ισχυρός μάς επαναλαμβάνει το παμπάλαιο ψέμα. Το διπλό του πρόσωπο λέει πως η λήθη μέσα στην καρδιά του λαού μας είναι η πληρωμή για το αίμα μας και το θάνατο των δικών μας κι ότι στην εξέγερσή μας ο λαός πρέπει να απαντήσει με τη λήθη και την περιφρόνηση. Ο ισχυρός θέλει να μας κάνει να πιστέψουμε ότι ζούμε σε μια χώρα που αγαπάει την καταπίεση και την ταπείνωση.

Σήμερα, ο ισχυρός χαίρεται τη νίκη που του χάρισε μια νοθευμένη και έκνομη εκλογική διαδικασία, θέλοντας να αγνοεί ότι μεταξύ των

πιο φτωχών αυτής της χώρας εξαπλώνεται η πεποίθηση πως η ειρηνική αλλαγή είναι αδύνατη. Στο βαθμό που φουσκώνει η έπαρση των ισχυρών, μεγαλώνει η ιδέα της βίαιης εξέγερσης σε όλο το εθνικό έδαφος.

Σήμερα, οι σφετεριστές και το ψέμα που κατοικούν στο προεδρικό μέγαρο μας απειλούν με λόγια και με όπλα. Μας ζητούν να εγκαταλείψουμε τη δίκαιη υπόθεσή μας, θέλουν να παραδοθούμε χωρίς όρους, να προδώσουμε τους νεκρούς μας και το αίμα μας.

Σήμερα, στο λόγο της αλήθειας των εξεγερμένων Ζαπατίστας, στη διάθεσή τους να αναζητήσουν ένα δίκαιο και αξιοπρεπή δρόμο για την ειρήνη, η κεντρική κυβέρνηση απάντησε με απειλές και παλικάρισμούς. Υπάρχουν, σήμερα, περισσότεροι στρατιώτες και σύνεργα θανάτου στα χέρια της τυραννικής κυβέρνησης κάτω από το μεξικάνικο ουρανό απ' ό,τι Δικαιοσύνη, Ελευθερία και Δημοκρατία πάνω στο έδαφος του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού. Τα πολεμικά αεροπλάνα ξανάρχισαν να επισείουν την απειλή θανάτου πάνω από τις στέγες των κατοίκων της περιοχής μας.

Σήμερα, η κεντρική κυβέρνηση προσπαθεί να μας εκφοβίσει, μας απειλεί με δεκάδες χιλιάδες στρατιώτες, με τα τεθωρακισμένα της και τα αεροπλάνα της, με τις βόμβες της, με τις εφημερίδες της, με την τηλεόραση και τα ραδιόφωνα της. Η κεντρική κυβέρνηση λησμονεί ότι είμαστε οι από ανέκαθεν νεκροί, αυτοί που πρέπει να πεθάνουν για να ζήσουν, αυτοί που άφησαν το φόβο καλά τακτοποιημένο στα κατάβραθα της ιστορίας τους, αυτοί που ανέσυραν μέσα από το λόγο των πιο παλιών μεταξύ των προγόνων τους τη χαμένη αξιοπρέπεια.

Σήμερα, οφείλουμε να αγναντέψουμε το βουνό όπου ζουν οι νεκροί μας, για να ακούσουμε το λόγο τους. Ο Ζαπάτα, φύλακας και καρδιά του λαού, ξαναρχίζει να βροντοφωνάζει το τραγούδι του, τραγούδι πολέμου και θανάτου, τα ταμπούρα της μάχης αντιχούν και πάλι μέσα στην καρδιά των αληθινών αντρών και γυναικών, μέσα στο λόγο που πορεύεται μέσα στη νύχτα, που ζει μέσα στο βουνό. Το αίμα των νεκρών μας, εκείνων του χθες, εκείνων του περασμένου Ιανουαρίου, εκείνων των 250 ημερών πολιορκίας, εκείνων των ερχόμενων ημερών, το αίμα των δικών μας, το αίμα μας μας μιλάει. Πρέπει να σταματήσουμε τον πόνο μας μια στιγμή, για να μπορέσουμε ν' ακούσουμε το λόγο που πορεύεται μέσα στο θάνατο των νεκρών μας.

Σήμερα, οι ηγέτες μας μιλούν για τους νεκρούς μας, για ν' ακούσουμε το λόγο τους, για να ξέρουμε ποιο δρόμο πρέπει να ακολουθήσουν τα πύρινα βήματά μας.

Σήμερα, μόνο το ψέμα και ο πόλεμος βγαίνουν απ' το στόμα της κυβέρνησης. Η φωνή της μίλησε διπλή γλώσσα, όταν έλεγε για ειρήνη και διάλογο. Ο πόλεμος και η απειλή κρύβονταν κάτω απ' αυτά τα λόγια. Οι ισχυροί θέλουν να μην αλλάξει τίποτα, να εξακολουθήσει να βασιλεύει το ψέμα και ο θάνατος πάνω στα χώματα των αληθινών αντρών και γυναικών. Θέλουν να πάει χαμένος ο θάνατος των νεκρών μας, να μείνει στέρφο το αίμα των ανθρώπων χωρίς πρόσωπο, να μη βρει δρόμο ο πόνος αυτών που είναι αρματωμένοι με την αλήθεια και τη φωτιά.

Σήμερα, ο ισχυρός πιστεύει πως ο φόβος ζει στην καρδιά μας, πως τα όπλα του και οι στρατιώτες του θα καταφέρουν να κάνουν να υποχωρήσει η θέληση για λευτεριά που κινεί τα βήματά μας. Ο ισχυρός πιστεύει πως εμείς, οι από ανέκαθεν νεκροί, φοβόμαστε να πεθάνουμε στη μάχη.

Σήμερα, ο τύραννος δεν ακούει την πολεμική μουσική που κατεβαίνει από το βουνό, την τιμή και την αξιοπρέπεια που ζουν μέσα στο θάνατο των πολεμιστών χωρίς πρόσωπο και χωρίς αύριο, σ' εμάς, νεκρούς από ανέκαθεν που οφείλουμε να πεθάνουμε για να ζήσουμε.

Σήμερα, η τυραννική κυβέρνηση προετοιμάζει τις δυνάμεις της για να καταπνίξει την επαναστατική κραυγή μας, για να γεμίσει με αίμα και νεκρούς ετούτα τα επαναστατημένα χώματα.

Σήμερα, είμαστε έτοιμοι.

Σήμερα, αυτό θέλουμε να πούμε: είμαστε έτοιμοι.

Σήμερα, είμαστε εδώ για να πούμε στους μεγαλειπόρους και τους μεγαλοζωοτρόφους, στους λευκοφρουρούς τους, ότι είμαστε έτοιμοι να τους δώσουμε ό,τι τους αξίζει. Ότι γνωρίζουμε πού εκπαιδεύονται, ποιος τους εκπαιδευεί, ποια είναι τα όπλα που τους δίνουν, ποιοι είναι, πού ζουν, πού τρώνε, πού κοιμούνται.

Σήμερα, θέλουμε να πούμε στην κυβέρνηση πως, αν συνεχίσει να καταπιέζει και να απειλεί την ειρηνική λαϊκή αντίσταση του λαού της Τσιιάπας κατά της ειλολογικής απάτης, αν συνεχιστούν οι δολοφονίες λαϊκών αγωνιστών, δε θα μείνουμε παθητικοί θεατές τη στιγμή που πέφτουν τα καλύτερα παιδιά της Τσιιάπας.

Σήμερα, συγκεντρωθήκαμε εδώ για να ξαναφέρουμε την καρδιά μας και τον πόνο μας στο βουνό, για να γίνει η καρδιά μας το εύφορο χώμα για το σπόρο που είναι ο λόγος εκείνων που πορεύονται μέσα στη νύχτα, εκείνων που είναι το βουνό.

Σήμερα, εμείς οι από ανέκαθεν νεκροί, ήρθαμε να πούμε στους νεκρούς μας πως είμαστε έτοιμοι, πως η μακρόχρονη νύχτα του ψέματος,

που αρνείται να αφήσει τη θέση της στη μέρα, χρειάζεται ακόμα λίγο αίμα για να αφήσει να γονιμοποιηθεί ο σπόρος που θα γίνει αύριο το φως, ήρθαμε εδώ για να μιλήσουμε στους νεκρούς μας. Ήδη, δεν έχουμε πια ζωή, ο θάνατος κατοικεί τα βήματά μας από την αυγή αυτού του χρόνου, από την αυγή της ιστορίας. Δε θα υπάρξει αύριο για τους άντρες και τις γυναίκες χωρίς πρόσωπο, αυτούς που έχουν το λόγο της αλήθειας, αυτούς που τα βήματά τους είναι οπλισμένα.

Σήμερα, ήρθαμε να πούμε στους ηγέτες μας, στους από ανέκαθεν νεκρούς, ότι είμαστε έτοιμοι, ότι περιμένουμε τη διαταγή, ότι θα την εκτελέσουμε.

Σήμερα, εμείς, Ζαπατίστας στρατιώτες, οι πολεμιστές των βουνών, είμαστε οι ίδιοι που πολεμούσαμε κατά της ισπανικής κατάκτησης, στο πλάι του Ιδάλγο, του Μορέλος και του Γκερέρο για την ανεξαρτησία αυτών των εδαφών. Οι ίδιοι που αντισταθήκαμε στην εισβολή της αυτοκρατορίας με τη σημαία που φέρνει τα θολά αστέρια, που πολεμήσαμε το Γάλλο εισβολέα στο πλευρό του Σαραγόσα. Οι ίδιοι είμαστε που με τον Βίγια και τον Ζαπάτα οργώσαμε απ' άκρη σ' άκρη το Μεξικό για να κάνουμε μια επανάσταση που είναι πεθαμένη μέσα στα βιβλία, που συντρίφτηκε κάτω από τα μνημεία της νέας κυβερνώσας τάξης. Οι ίδιοι που με τον Αρτούρο Γκάμιζ πήραμε με έφοδο το στρατόπεδο της Μαδέρα. Οι ίδιοι που διασχίσαμε τα βουνά και το θάνατο με τον Λούτσιο Καμπάνας και τον Γκενάρο Βάσκες Ρόχας. Οι ίδιοι που στα βασανιστήρια και στις φυλακές αντισταθήκαμε στην καταστολή της δεκαετίας του 1970 και 1980. Οι ίδιοι που γονιμοποιήσαμε με το αίμα μας το χώμα του Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας, του Ράντσο Νουέβο, του Λας Μαργκαρίτας, του Αλταμιράνο, του Οκοσίγκο, οι ίδιοι είμαστε που πληρώσαμε με το σιωπηλό μας πόνο αυτές τις 250 ημέρες ασφυξίας και λήθης. Οι ίδιοι που απευθυνθήκαμε με λόγια αλήθειας στα εξαθλιωμένα αδέρφια μας όλης της μεξικάνικης επικράτειας, μέσω της Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης.

Σήμερα, είμαστε ακόμα μια φορά εμείς που ερχόμαστε να πούμε στους ηγέτες μας ότι είμαστε έτοιμοι, ότι περιμένουμε τις διαταγές, ότι ο πόνος και η λήθη που έρχονται απ' έξω, από τα αδέρφια μας άλλων περιοχών της πατρίδας μας, δε μας αποθαρρύνουν, ότι μέσα στα στήθη μας αντηχούν τα ταμπούρα του πολέμου κι ότι το αίμα μας θέλει να συναντήσει και πάλι και για πάντα το αίμα των νεκρών μας.

Σήμερα, εμείς οι εξεγερμένοι Ζαπατίστας ήρθαμε να πούμε στους νεκρούς μας ότι περιμένουμε, ότι είμαστε έτοιμοι και περιμένουμε.

Εμείς, οι εξεγερμένοι του χθες, του σήμερα και του πάντοτε, ήρθαμε να κραυγάσουμε το λόγο του Βισέντε Γκερέρο: «Να ζήσουμε για την Πατρίδα ή να πεθάνουμε για την Ελευθερία!»

Σήμερα, ήρθαμε να πούμε πως, αν η πατρίδα δε μας θέλει ζωντανούς, είναι μέσα στο θάνατο που θα κερδίσουμε την ελευθερία.

Σήμερα, ήρθαμε να πούμε στο λαό του Μεξικού, να του υπενθυμίσουμε, ότι οι Ζαπατίστας δεν παραδίνονται, ότι οι Ζαπατίστας δεν πουλιούνται, ότι το «όλα για όλους, τίποτα για μας» είναι πάντα ο τρόπος σκέψης μας.

Σήμερα, ήρθαμε να πούμε πως, αν ο πόλεμος ξαναρχίσει, δε θα ξανασταματήσει πλέον. Ότι για χρόνια, για δεκαετίες ολόκληρες, ο θάνατος θα συνεχίσει να ακολουθεί τα βήματα των ισχυρών, να κάθεται στο τραπέζι τους, να περιφέρεται στα παλάτια της αλαζονείας.

Σήμερα, ήρθαμε να σας πούμε και πάλι ότι η ειρήνη που θέλουμε είναι μια ειρήνη με δικαιοσύνη και αξιοπρέπεια, και ότι δε θα δεχτούμε να συνεχίσουμε να ζούμε και να πεθαίνουμε χωρίς Ελευθερία, Δημοκρατία, Δικαιοσύνη. Ότι δε θα δούμε το Δεκέμβρη του 1994 να επαναλαμβάνει το Δεκέμβρη του 1993.

Σήμερα, ήρθαμε να σπρώξουμε τα όπλα μας για να υπενθυμίσουμε ότι είμαστε ο Στρατός των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση.

Σήμερα ήρθαμε να επαναλάβουμε ότι είμαστε ο EZLN και ότι αγωνιζόμαστε για τη Δημοκρατία, την Ελευθερία και τη Δικαιοσύνη για όλους τους Μεξικάνους.

Γεια σας, αδέρφια και στρατιώτες Ζαπατίστας. Η νύχτα θανάτου είναι ακόμη μακρόχρονη για τον αγώνα μας, η μέρα θα ανατείλει μέσα από το αίμα, με αντίτιμο το θάνατο, το φως θα έρθει για όλους τους Μεξικάνους.

Ζήτω οι νεκροί μας!

Να μιλήσει η φωνή του Ζαπάτα!

Να μας μιλήσει το πολεμικό τραγούδι του φύλακα και της καρδιάς του λαού μας!

Να το ακούσει η καρδιά μας!

Να μιλήσει, ύστερα, το αρματομένο βήμα μας!

Να ζήσουμε για την πατρίδα ή να πεθάνουμε για την ελευθερία!

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

CCRI-CG του EZLN.

15 Σεπτεμβρίου 1994

«Πρέπει ορισμένοι να σβήσουν, για να λάμπουν άλλοι»

Ιστορία της νύχτας και των άστρων

Στη βδομαδιατική εφημερίδα *Proceso*.

Στην καθημερινή *La Jornada*.

Στην καθημερινή *El Financiero*.

Στην τοπική καθημερινή της Τσιάπας *Tiempo*.

Κύριοι,

Θα βρείτε σ' αυτόν το φάκελο ανακοινώσεις με κάποιες προτάσεις που θα υποβληθούν στην προσεχή σύνοδο της CND. Ξαναδιαβάζοντές τις, ο Τάσσο μου είπε ότι το πρόβλημα της CND είναι ότι δεν κατάλαβε ότι πρέπει να συγκροτηθεί σε μια νέα οργάνωση. «Μοντέρνα, όπως λένε σήμερα», πρόσθεσε. «Θέλουν όλοι να δίνουν διαταγές, αλλά κανένας δε θέλει να υπακούει. Μέσα στη CND υπάρχουν καθαροί διοικητές και θα 'πρεπε να είχαν υπο-διοικητές, ταγματάρχες, λοχαγούς, στρατιώτες και βάσεις υποστήριξης. Πώς μπορούν να προσφέρουν κάτι καινούργιο στο λαό, όταν συμπεριφέρονται με τον παλιό τρόπο;» με ρωτάει. Προσπαθώ να του απαντήσω, ανάβοντας το τσιμπούκι μου, φτιάχνοντας τις φουσιγγιοθήκες μου και φταρνιζόμενος (όλα αυτά, ταυτόχρονα). Ο Τάσσο δεν περιμένει να τελειώσω αυτή την τόσο σύνθετη διαδικασία και απαντάει ο ίδιος στον εαυτό του: «Χρειάζεται κάτι καινούργιο, "μοντέρνο". Κάτι σαν κι εμάς, αλλά χωρίς όπλα και κουκούλες». Ο Τάσσο πάει να αναζητήσει τους άλλους της Επαναστατικής Επιτροπής, για να πάνε στη γιορτή που εμείς, οι Ζαπατίστας, κάνουμε για να τιμήσουμε τον Τσε και τους νεκρούς μας όλων των εποχών, κάθε 8 Οκτωβρίου¹.

1. Σ.τ.μ.: Στις 8 Οκτωβρίου 1967 πιάστηκε ο Τσε Γκεβέρα στη Βολιβία και στις 9 του ίδιου μήνα εκτελέστηκε.

Μένω με τα φταρνίσματά μου, όταν μπαίνουν ο Ερμιπέροτο και η Εύα για να τους ζωγραφίσω ένα παπί με κουκούλα. «Με κουκούλα;» ρωτάω ανάμεσα σε δυο φταρνίσματα. «Ε, ναι, βέβαια», λέει η Εύα, η οποία, 4 χρονών, πιστεύει ότι δε χρειάζονται περισσότερες εξηγήσεις. Ο Ερμιπέροτο, 3 χρονών, δείχνει περισσότερη κατανόηση. Με κοιτάει συμπάσχοντας λέγοντάς μου: «Ζωγράφισέ το με μια κουκούλα, αφού πρώτα πρώτα είναι ένα παπί Ζαπατίστας». «Αα! Αα!» λέω, σαν να είχα καταλάβει. Το παπί που ζωγράφισα μοιάζει μάλλον με μια περικεφαλαία και η Εύα αρχίζει να ουρλιάζει. Ο Ερμιπέροτο της λέει να μη φωνάζει, ότι ο *Sup* θα τους διηγηθεί μια ιστορία ενόσω αυτός θα φτιάχνει μια κουκούλα που να πηγαίνει καλά στο παπί. Η Εύα κάθεται δίπλα μου αλλά παίρνει αποστάσεις, διαπιστώνοντας ότι τα φταρνίσματά μου μοιάζουν με βροχή πάνω από το *Αγκουασκαλιέντες*². Άναψα το τσιμπούκι μου, τασιτοποιώντας τις φυσιογνωθίες μου και, μάλιστα, το ματέψατε, φταρνίζομαι, ενώ ο γερο-Αντόνιο μου υπαγορεύει στο αυτί, για να επαναλάβω...

Την ιστορία της νύχτας και των άστρων

«Εδώ και πολλές νύχτες όλα ήταν νύχτα. Ο ουρανός ήταν μια μεγάλη στέγη σκιάς και το τραγούδι των αντρών και των γυναικών ήταν λυπητερό. Οι θεοί ένιωσαν θλίψη ακούγοντας το λυπητερό τραγούδι των αντρών και των γυναικών και αποφάσισαν να συγκεντρωθούν για να συμφωνήσουν. Γιατί οι θεοί συμφωνούσαν πάντα όταν ήταν να φτιάξουν πράγματα, και έτσι έμαθαν να πράττουν και οι πρόγονοί μας, κι έτσι μάθαμε να κάνουμε κι εμείς, με τη σειρά μας. Μάθαμε να καταλήγουμε σε συμφωνία πριν να κάνουμε κάτι. Οι θεοί συμφώνησαν να ξηλώσουν τη στέγη της νύχτας για να πέσει όλο το φως που βρισκόταν από πάνω επί των αντρών και των γυναικών, ώστε να μην είναι πλέον λυπητερά τα τραγούδια τους. Και ξήλωσαν όλη τη στέγη της νύχτας, και ήρθε όλο το φως, που ήταν πολύ, γιατί η νύχτα ήταν μεγάλη και σκέπαζε τα πάντα, από το ποτάμι μέχρι το βουνό, κι είχε κρατήσει πολύ φως η μεγάλη στέγη της νύχτας. Οι άντρες και οι γυναίκες τυφλώθηκαν, γιατί το φως ήταν πολύ και τα μάτια τους, όπως και τα σώματά τους,

δεν έβρισκαν ανάπαυση με όλο αυτό το φως. Και οι άντρες και οι γυναίκες παραπονέθηκαν για το τόσο φως που τους πόνεγε, γιατί ήταν άντρες και γυναίκες - νυχτερίδες. Και οι θεοί διαπίστωσαν πως αυτό που είχαν κάνει ήταν κακό, γιατί ήταν μεν θεοί αλλά όχι ανόητοι και ήξεραν να βλέπουν αν η συμφωνία τους ήταν καλή ή κακή. Και συγκεντρώθηκαν πάλι και συμφώνησαν, αυτή τη φορά, να ξαναβάλουν τη μεγάλη στέγη της νύχτας για όσο καιρό χρειάζονταν να σκεφτούν πώς να βρουν μια καλή συμφωνία. Κι έκαναν καιρό για να τη βρουν, και η μεγάλη νύχτα κράτησε πολύ καιρό, και οι άντρες και γυναίκες - νυχτερίδες έμαθαν να περπατούν τη νύχτα, χωρίς φως, αφού οι θεοί αργούσαν πολύ να λύσουν το πρόβλημα της μεγάλης στέγης της νύχτας. Τότε, αφού επιτέλους βρήκαν τη συμφωνία τους, οι θεοί πήγαν εκεί που βρισκόνταν οι άντρες και οι γυναίκες και ζήτησαν εθελοντές για να ρυθμίσουν το ζήτημα. Και οι θεοί είπαν ότι οι εθελοντές θα γίνονταν μικρά σημεία φωτός διασπαρμένα πάνω στη στέγη της νύχτας, για να μην είναι η νύχτα πολύ σκοτεινή. “Θα είναι αστέρια”, είπαν οι θεοί. Και όλοι οι άντρες και οι γυναίκες ήθελαν να είναι εθελοντές, γιατί ήθελαν όλοι να είναι αστέρια και όχι πλέον άντρες και γυναίκες - νυχτερίδες, και όλοι και όλες έγιναν αστέρια, και τρύπησαν παντού τη μεγάλη στέγη της νύχτας, και δεν έμεινε σε λίγο ούτε το παραμικρό κομμάτι στέγης της νύχτας σε καλή κατάσταση, και όλα ξανάγιναν καθαρό φως, και το πρόβλημα δε λυνόταν, ήταν μάλιστα χειρότερη η κατάσταση, αφού είχαν καταστρέψει όλη τη στέγη της νύχτας και δεν υπήρχε πια μέσο για να εμποδίσουν το φως να πέφτει απ’ όλες τις μεριές. Και οι θεοί δεν πήραν καν χαμπάρι, γιατί κοιμούνταν ήδη, πολύ ευχαριστημένοι που είχαν λύσει, όπως πίστευαν, το πρόβλημα.

»Τότε, οι άντρες και γυναίκες - νυχτερίδες βρέθηκαν αναγκασμένοι να λύσουν μόνοι τους τα προβλήματα που είχαν οι ίδιοι δημιουργήσει. Το λοιπόν, έκαναν όπως οι θεοί και συγκεντρώθηκαν για να βρουν μια συμφωνία, και είδαν ότι δε χρησιμεύει σε τίποτα να θέλουν όλοι να είναι αστέρια κι ότι, για να λάμπουν ορισμένοι, θα ‘πρεπε άλλοι να σβήσουν. Μεγάλη συζήτηση ακολούθησε, γιατί κανένας δεν ήθελε να σβήσει, κι όλοι ήθελαν να λάμπουν και να είναι αστέρια. Τότε, οι άντρες και οι γυναίκες οι αληθινοί, αυτοί των οποίων η καρδιά είχε το χρώμα της γης, γιατί το καλαμπόκι έρχεται απ’ τη γη, είπαν ότι δέχονταν να σβήσουν αυτοί, και έσβησαν, και η νύχτα έγινε έτσι ισορροπημένη, γιατί υπήρχε μαύρο αλλά και φως, κι έτσι μπόρεσαν να λάμπουν τ’ άστρα

2. Σ.τ.μ.: Έτσι ονομάστηκε ο τόπος που έγινε η πρώτη σύνοδος της CND.

χάρη σ' αυτά που είχαν οβήσει, γιατί αλλιώς θα ήμασταν ακόμη τυφλοί. Και οι θεοί ξύπνησαν και είδαν ότι ήταν νύχτα και είχε αστέρια, κι ο κόσμος ήταν όμορφος όπως τον είχαν φτιάξει, και έφυγαν πιστεύοντας ότι αυτοί, οι θεοί, είχαν λύσει το πρόβλημα. Αλλά δεν ήταν καθόλου έτσι, ήταν οι άντρες και οι γυναίκες που είχαν βρει μια καλή συμφωνία και την πραγματοποίησαν. Αλλά οι θεοί δεν το ήξεραν, γιατί είχαν κοιμηθεί και μετά είχαν φύγει πιστεύοντας ότι αυτοί οι ίδιοι είχαν τακτοποιήσει τα πράγματα. Οι καημένοι! Δεν έμαθαν ποτέ με ποιο τρόπο γεννήθηκαν τ' αστέρια και η νύχτα που είναι η στέγη των αληθινών αντρών και γυναικών. Αυτή είναι η ιστορία: πρέπει ορισμένοι να οβήσουν για να λάμπουν άλλοι, αλλά εκείνοι που λάμπουν το κάνουν για να εξυπηρετήσουν αυτούς που δε λάμπουν. Γιατί, αλλιώς, κανένας δε λάμπει».

Ο Ερμιπέτρο τελείωσε, όπως είπε, την κουκούλα για το παπί Ζαπατίστας. Το χαρτί, μέσα στα χέρια του, είναι ολόκληρο μια κατάμαυρη κηλίδα. Η Εύα βάζει τα κλάματα, γιατί δεν υπάρχει πλέον παπί, ούτε κουκούλα, ούτε τίποτα. Αλλά ο Ερμιπέτρο την πείθει ήδη ότι το δικό του σχέδιο είναι καλύτερο από εκείνο που είχε κάνει ο *Sup*. «*Μα δε φαίνεται τίποτα!*» λέει η Εύα. «*Είναι γιατί το παπί Ζαπατίστας περπατάει μέσα στη νύχτα. Γι' αυτό δεν το βλέπουμε*», λέει ο Ερμιπέτρο και παίρνει μαζί του την Εύα, για να της δείξει ότι το παπί του πλέει, τουλάχιστον, μέσα στη λακουύβα του *Αγκουασκαλιέντες*, και δεν είναι όπως εκείνο του *Sup*, που του θωράκισε το κεφάλι με σίδερο και έτσι είναι οίγουρο ότι θα βουλιάξει. Το καημένο το παπί του *Sup*³. Η Εύα προτιμά να ακολουθήσει τον Ερμιπέτρο και πάνε μαζί να δοκιμάσουν στην πράξη τα επιχειρήματά του. Εγώ έμεινα εκεί να φταρνίζομαι. Τι άλλο θα μπορούσα να κάνω;...

Αυτά. Γεια χαρά κι ας έχει η νύχτα ό,τι χρειάζεται, όπως πρέπει.

*Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.
6 Οκτωβρίου 1994*

3. Σ.τ.μ.: Υπαινηγιοί για τη CND. Το αμφιθέατρο που κατασκεύασαν οι Ζαπατίστας, το Αγκουασκαλιέντες, για να φιλοξενήσει τις εργασίες της πρώτης συνόδου της CND, έμοιαζε με καράβι και έμεινε με το όνομα «η Κιβωτός του Νάε». Ο ίδιος ο Μάρκος σε ορισμένα κείμενά του παρομοιάζει τη CND με καράβι.

Υ.Γ. ΜΟΝΤΕΡΝΟ:

Πριν τυπώσω όλα αυτά, ο Τάτσο ήθελε να μου πει: «*Πείτε σ' αυτούς της CND πως αν θέλουν, μπορούμε να τους δώσουμε μαθήματα πολιτικής, δηλαδή ένα μάθημα για το πώς συγκροτείται μια νέα οργάνωση μοντέρνα*». Ύστερα μένει σκεπτικός και με ρωτάει: «*Πιστεύετε πως αυτά τα μεγάλα κεφάλια θα δεχτούν να τους δώσουμε εμείς μαθήματα;*» Απάντησα μ' ένα φτάρνισμα. «*Ωραία, ωραία, βάλτε στη συνέχεια του γραμματός σας ότι πρέπει να 'ρθουν να πάρουν μαθήματα*». Και ο Τάτσο έφυγε για να μιλήσει με τον αντιπρόσωπο του Ερυθρού Σταυρού. Εγώ κρύφτηρα γιατί ο Ερμιπέτρο ερχόταν τώρα για να μου ζητήσει να του ζωγραφίσω ένα βασιλικό παγόνι με μια κουκούλα. Ένα φτάρνισμα με πρόδωσε...

Υ.Γ. ΠΟΥ ΔΙΔΑΣΚΕΤΑΙ ΑΠΟ ΤΑ ΛΑΘΗ ΤΟΥ ΠΑΡΕΛΘΟΝΤΟΣ:

Το βασιλικό παγόνι - Ζαπατίστας είναι, τελικά, ποσολύ ωραίο: του έκανα μια σκούφια από αράχινο ύφασμα, του ζωγράφισα ένα σωσίβιο και πρόσθεσα δύο φιάλες οξυγόνου για την περίπτωση που ο Ερμιπέτρο βρει κάποιο νέο πρόσχημα για να το βουλιάξει. Λένε ότι το *Αγκουασκαλιέντες* ετοιμάζεται να σπρώσει άγκυρα και πάλι, στις 12, 13, 14 και 15 του Οκτώβρη. Σκοπεύουμε να εισβάλουμε στην Ισπανία. Το πρόβλημα είναι ότι η πάλη των τάσεων συνεχίζεται στους κόλπους της Εξελενίας⁴: οι μεν θέλουν να κάνουμε απόβαση στο Πάλος⁵, και οι δε στις Καναριούς Νήσους. Τους λέω πως η Αϊτή είναι πιο κοντά κι ότι αυτή την περίοδο οι «ειρηνικές» αποβάσεις είναι της μόδας⁶. Όπως και να 'χει το πράγμα, θα μπαρκάρουμε την αναγγελθείσα ημερομηνία. Είστε καλεσμένοι. Φέрте μαντίλια διότι... αααφου! Ευχαριστώ (αναστεναγμός ανακούφισης).

Υ.Γ. ΠΟΥ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΑΠΟΤΥΧΙΑ ΤΟΥ:

Ο Ερμιπέτρο κοίταξε το βασιλικό παγόνι που του ζωγράφισα και λέει: «*Πιστεύετε πως θα χρησιμεύσει σε κάτι το βασιλικό παγόνι σας;*

4. Σ.τ.μ.: Λογοπαίγιο. Από το EZLN: Εξελενία = η χώρα του EZLN.

5. Σ.τ.μ.: Από το Πάλος ξεκίνησαν οι 3 καραβέλες του Κολόμβου, στις 3-8-1492, για την ανακάλυψη της Αμερικής και στις 11-8 του ίδιου χρόνου άφησαν τις Καναριούς Νήσους, όπου είχαν κάνει στάλα.

6. Σ.τ.μ.: Στις 19-9-94, αμερικανικά στρατεύματα επεμβαίνουν στην Αϊτή για να «επαναφέρουν τη δημοκρατία».

Δεν είδατε ότι δεν υπάρχει πλέον σχεδόν καθόλου νερό κι ότι με όλα αυτά τα συμπράγκαλα που του βάλατε, θα βουλιάξει στη λάσπη και θα πεθάνει γιατί δε θα μπορεί να φάει, και η Εύα θα βάλει τότε τα κλάματα...» Ύστερα, ο Ερμιπέρτο μου λέει στ' αφτί να μη στενοχωριέμαι, γιατί προς το παρόν η Εύα δεν είναι εδώ κι ότι αυτός, ο Ερμιπέρτο, θα σουλουπώσει το βασιλικό παγόني για να μη βάλει η Εύα τα κλάματα. Εγώ φταρνίστηκα. Θεωρώντας τον εαυτό του ικανοποιημένο απ' την απάντηση, ο Ερμιπέρτο πάει να σουλουπώσει το βασιλικό παγόني. Ο Τάτσο έρχεται να μου πει πως από τις 9 Οκτωβρίου το Νοσοκομείο Αλληλεγγύης θα ονομάζεται «Αγροτικό Νοσοκομείο Στρατηγός - Εμιλιάνο - Ζαπάτα - Τσε - Γιεβέρα». Ένα όνομα τόσο μεγάλο όσο και το βάρος που φέρνουμε πάνω στους ώμους μας...

Ο EZLN διακόπτει το διάλογο

Στο λαό του Μεξικού.

Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Στον εγχώριο και διεθνή Τύπο.

Αδέρφια,

Η CCRI-CG του EZLN δηλώνει τα ακόλουθα:

Πρώτο: Ο ομοσπονδιακός στρατός συνεχίζει την ανάπτυξη των στρατευμάτων του μέσα στην εμπόλεμη ζώνη, οι τεθωρακισμένες μονάδες του εξακολουθούν να κάνουν επιθέσεις μέσα στην περιοχή των Ζαπατίστας και τα αεροπλάνα του Ξανάρχισαν τις πτήσεις τους. Στη διάρκεια των τελευταίων ημερών, ενίσχυσαν με άντρες, υλικό και τεχνικά μέσα τις μονάδες που σταθμεύουν στο Αλταμιράνο, Λας Μαργκαρίτας και Οκοσίγκο. Δεκάδες τεθωρακισμένα κινηθήκαν στην Τούξετλα Γκουτιέρρεζ και το Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας. Κατά το μήνα Σεπτέμβριο, τα μαχητικά αεροπλάνα «ξύριζαν» ασταμάτητα, νύχτα και μέρα, τις περιοχές του Λας Μαργκαρίτας και του Οκοσίγκο. Τη νύχτα της 7 Οκτωβρίου και την επόμενη μέρα αυτές οι πτήσεις συνεχίζονταν στον ίδιο ρυθμό. Επιδιώκουν να τρομοκρατήσουν τον πληθυσμό και να προκαλέσουν ένοπλη σύγκρουση.

Δεύτερο: Τα ομοσπονδιακά στρατεύματα, που σταθμεύουν στο Οκοσίγκο, το Αλταμιράνο και το Λας Μαργκαρίτας, προετοιμάζονται επιδεικτικά για τη μάχη και μεταξύ των στρατιωτών κυκλοφορούν φήμες για άμεση επίθεση.

Τρίτο: Οι τελευταίες βίαιες εξώσεις χωρικών από κατειλημμένες μεγαλογαιοκτησίες στάθηκαν αφορμή για μια επίδειξη δύναμης, και πολ-

λοι χωρικοί χτυπήθηκαν, συνελήφθησαν και βασανίστηκαν, ακόμα και γυναίκες και παιδιά. Το μόνο έγκλημά τους ήταν ότι δεν έχουν γη για να καλλιεργήσουν. Η κυβέρνηση επέλεξε το δρόμο της καταπίεσης προς όφελος των ισχυρών, αντί του διαλόγου προς όφελος των αποκλήρων.

Τέταρτο: Στις ειρηνικές κινητοποιήσεις των αδερφών μας ιθαγενών, σε όλη την επικράτεια, απάντησαν με την καταπίεση και τη μισαλλοδοξία. Σχετικά, το πλήγμα που δέχτηκαν οι αδερφοί μας ιθαγενείς του Γκουερέρο¹ αξίζει ιδιαίτερης προσοχής.

Πέμπτο: Οι οργανώσεις εμπόρων και μεγαλοκτηνοτρόφων συνεχίζουν την εχθρική τους δραστηριότητα, απειλώντας και επιτιθέμενοι εναντίον όλων όσοι επιδιώκουν μια αξιοπρεπή ειρήνη στην Τσιιάπας. Διαθέτουμε στοιχεία για τη συμμετοχή αντρών της Ασφάλειας της πολιτείας του Μιτσοακάν στην εκπαίδευση των «λευκοφρουρών» των μεγαλοκτηνοτρόφων. Τα ονομαζόμενα «μέτωπα πολιτών» ξαναδραστηριοποιήθηκαν από τον κύριο Ρομπλέδο Ρινσόν, με στόχο να θέσουν τέρμα στις πολιτικές και ειρηνικές κινητοποιήσεις του λαού της Τσιιάπας κατά της παράνομης επιβολής του ως κυβερνήτη.

Έκτο: Το πρόσφατο πολιτικό έγκλημα που διαπράχθηκε σε βάρος του γενικού γραμματέα του κυβερνώντος PRI, Κολόζιο, και του οποίου οι δράστες πρέπει να αναζητηθούν μέσα στους κόλπους της κυβέρνησης, είναι μια δολοφονική απάντηση στις προσπάθειες εκδημοκρατισμού της χώρας.

Έβδομο: Ο αυτο-ανακηρυχθείς ως «εκπρόσωπος του εκτελεστικού για την τήρηση των συμφωνιών ειρήνης στην Τσιιάπας» επιδόθηκε σε προκλήσεις εναντίον των στρατευμάτων μας, εισβάλλοντας στην περιοχή των Ζαπατίστας επιβιβασμένος ενός ελικοπτέρου του Κέντρου Κοινωνικής Ασφάλισης και προσπάθησε, μάταια βέβαια, να πείσει τη διαίρεση στον πληθυσμό των Ζαπατίστας και να τον πείσει να δεχτεί την κυβερνητική ελεημοσύνη. Ο περιβόητος «εκπρόσωπος» επιδιώκει να προκαλέσει μια επίθεση των στρατευμάτων μας εναντίον του ελικοπτέρου του για να δικαιολογήσει τη διακοπή της εκχειρίδας από μέρους των ομοσπονδιακών στρατευμάτων.

Όγδοο: Το υπουργείο Υγείας επιχείρησε την απόσυρση του υλικού και του υγειονομικού προσωπικού που είχε τεθεί στη διάθεση του Διεθνούς Ερυθρού Σταυρού στη λεγόμενη ελεύθερη ζώνη του Σαν Μιγκέλ. Απαντώντας σε ερωτήσεις των κατοίκων, ο υπεύθυνος είπε ότι «πήρε διαταγή να τα μαζέψει όλα γιατί είναι γνωστό πως από τη μια στιγμή στην άλλη οι ομοσπονδιακοί θα άρχιζαν την επίθεση και το υλικό κινδύνευε να καταστραφεί».

Ένατο: Κατά συνέπεια, για να απαντήσουμε στις προκλήσεις, για να μη γίνουμε συνένοχοι της απάτης που διαπράττει η κυβέρνηση του Κάρλος Σαλίνας δε Κορτάρι, για να μην προσφέρουμε εχέγγυα στην καλλιέργεια του πολιτικού εγκλήματος που χαρακτηρίζει ήδη τη σημερινή κυβέρνηση, για να επαναβεβαιώσουμε τη στρατεύσή μας στην πάλη κατά της νοθείας και του αυταρχισμού, ο EZLN αποφάσισε να διακόψει κάθε διάλογο με την κυβέρνηση. Ο κ. Σαλίνας δε Κορτάρι έκανε ό,τι ήταν δυνατό για να οδηγήσει στη διακοπή του διαλόγου, αφού από το Μάρτιο του 1994 η κυβέρνησή του δεν έδειξε καμιά διάθεση για πολιτική λύση του προβλήματος. Διακόπτοντας το διάλογο, ο EZLN δεν κάνει άλλο παρά να βάλει και τυπικά τέρμα σε μια διαδικασία που είχε ουσιαστικά διακοπεί προ πολλού από την ανυπαρξία θέλησης από μέρους της κυβέρνησης να βρεθεί ειρηνική λύση.

Δέκατο: Τα στρατεύματα των Ζαπατίστας τερμάτισαν τη ναρκοθέτηση όλων των από στεριάς διόδων προς την εξεγερμένη περιοχή και οι μονάδες αντιαεροπορικής άμυνας βρίσκονται στις θέσεις τους. Είμαστε έτοιμοι.

Ενδέκατο: Όσο δεν υπάρχει πραγματική θέληση διαλόγου και δημιουργίας των απαραίτητων γι' αυτό προϋποθέσεων, ο EZLN δε θα ξαναρχίσει συζητήσεις για πολιτική λύση της σύγκρουσης.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ! ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ!

Με σεβασμό.

**Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
CCRI-CG του EZLN.
8 Οκτωβρίου 1994**

1. Σ.τ.μ.: Οι δυνάμεις καταστολής χτύπησαν άγρια, στις 14-9-94, διαδήλωση ιθαγενών στο Τσιλπανσίγιο, πρωτεύουσα της πολιτείας του Γκουερέρο, προκαλώντας δεκάδες σοβαρούς τραυματισμούς.

«Μετά από ένα χρόνο, τίποτα δεν άλλαξε εδώ»

Στη βδομαδιάτικη εφημερίδα *Proceso*.

Στην καθημερινή *La Jornada*.

Στην καθημερινή *El Financiero*.

Στην τοπική καθημερινή της Τσιιάπας *Tiempo*.

Κύριοι,

Θα βρείτε σ' αυτόν το φάκελο μια ανακοίνωση. Δεν ξέρω για ποιό λόγο ορισμένοι λένε ότι το Μεξικό άλλαξε, ότι τίποτα δε θα είναι όπως πριν, ότι μια νέα, δημοκρατική εποχή αρχίζει για τη χώρα. Δεν ξέρω τι γίνεται εκεί κάτω που βρίσκεστε εσείς, αλλά εδώ τίποτα δεν έχει αλλάξει. Το PRI ορκίζεται και επιορκίζεται (μετά από μια αισχροή νοθεία) ότι κέρδισε «αλά κανονικά», οι μεγαλοκτηνοτρόφοι, έμποροι και επιχειρηματίες εκφράζονται υπέρ του «σεβασμού της λαϊκής θέλησης», δηλαδή «της δικής τους θέλησης», η Καθολική Εκκλησία γίνεται συνέννοχος. Οι ύπαγνοι χωρικοί γνωρίζουν ότι η εξουσία κέρδισε με αντικανονικό τρόπο, ότι δεν έχουν διάθεση να υποφέρουν μια νέα κυβέρνηση του PRI, ότι ένας που πρόδωσε το αίμα του¹ δεν μπορεί να γίνει βουλευτής. Σιγά σιγά ο κόσμος της Τσιιάπας αρχίζει να διαιρείται: ο άνεμος που έρχεται από τα πάνω εκφράζει τις παλιές μεθόδους κυριαρχίας και περιφρόνησης. Η αστυνομία και ο ομοσπονδιακός στρατός πικνώνουν τις γραμμές τους γύρω από το χρήμα και τη διαφθορά. Ο άνεμος που έρχεται από τα κάτω αρχίζει να φυσάει δυνατά. Έρχεται μπόρα...

1. Σ.τ.μ.: Ο νέος κυβερνήτης της Τσιιάπας είναι Ινδιάνος.

Βρισκόμαστε στο ίδιο σημείο που βρισκόμασταν το Δεκέμβριο του 1993: η χώρα ζει μέσα στην ευφορία των υψηλών οικονομικών δεικτών, της πολιτικής σταθερότητας, των υποσχέσεων βελτίωσης της κατάστασης των μικρο-πολιτών, των βεβαιοτήτων για τους macro-πολίτες, και στην Τσιιάπας, ένας κυβερνήτης του PRI ισχυρίζεται ότι έχει τη «λαϊκή» υποστήριξη, η περιοχή είναι ήρεμη, όλος ο κόσμος είναι ήρεμος... Και, ξαφνικά, την πρώτη ώρα της πρώτης μέρας του πρώτου μήνα του νέου χρόνου... «*Ya Basta!*» έτσι δεν είναι;

Αυτά. Γεια χαρά και λίγη κατανόηση γι' αυτό που έρχεται.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.

8 Οκτωβρίου 1994

Υ.Γ.: «*Τα νερά συναντώνται μέσα στα ρυάκια των βουνών*», μου λέει η Άννα-Μαρία. Κοιτάζω, ανήσυχος, το γκρίζο που κατακυριεύει τον ορίζοντα. Εκείνη προσθέτει, «*Αν δε σταματήσει η βροχή, θα κατεβάσουν όπως δεν έχουν κατεβάσει ποτέ ως τώρα*», και πάει να επιθεωρήσει τη σκοπιά. Εγώ μένω εκεί και επαναλαμβάνω: «*...όπως ποτέ ως τώρα*». Ανάβω το τσιμπούκι μου. Ο γερο-Αντόνιο πλησιάζει και μου ζητάει φωτιά για ν' ανάψει το τσιγάρο του. Προστατεύω με τα χέρια μου τη φλόγα του αναπτήρα. Μπορεί κανείς να δει, μέσα στη σύντομη λάμψη, ότι ο γερο-Αντόνιο κλαίει. Η Άννα-Μαρία επιστρέφει. Χαιρετάει στρατιωτικά, ενημερώνει και ρωτάει: «*Τα στρατεύματα είναι έτοιμα. Τι να κάνουμε;*» Ξαναστρέφω το βλέμμα μου προς τη μαυρίλα που υπερισχύει της νύχτας και κυριαρχεί ήδη πάνω στην αυγή. Της απαντώ μέσα σε έναν αναστεναγμό: «*Να περιμένουμε... Να περιμένουμε...*»

Υ.Γ.: που αποκαλύπτει ένα από τα μυστικά της Εξελενίας. Ένας άνεμος βίαιος, πλάγιος, πικρός και γλυκός συνάμα, σέρνει ένα χαρτί ως τα πόδια ενός Ινδιάνου χωρικού. Πάνω στο χαρτί μπορεί κανείς να διαβάσει:

«*Διακήρυξη αρχών του EZLN.*

Χρειάζεται μια κάποια δόση αβρότητας

για ν' αρχίσεις να περπατάς με όλα αυτά που αντιτίθενται σ' αυτό για να ξυπνήσεις με τόσες νύχτες που βαραίνουν πάνω σου.

Χρειάζεται μια κάποια δόση αβρότητας

για να μαντέψεις μέσα σ' αυτή τη σκοτεινιά, ένα νήμα φωτός,
για να κάνεις το καθήκον και τη συγκράτηση επιταγή.
Χρειάζεται μια κάποια δόση αβρότητας
για να πετάξεις έξω τόσους πουτάνας γιους
που περιφέρονται εδώ.
Αλλά, συχνά, δε φτάνει
μια κάποια δόση αβρότητας
χρειάζεται να προσθέσεις...
μια κάποια δόση καυτό μολύβι».

«Στα βουνά γεννήθηκε αρματωμένη η ελπίδα»

Σας μιλά η φωνή του EZLN.
Στο μεξικάνικο λαό.
Στους συντρόφους και συντρόφισσες των βάσεων στήριξης.
Η CCRI-CG του EZLN:
Προς τους συντρόφους εξεγερμένους μαχητές και πολιτοφύλακες.

Αδέρφια,

Σήμερα, 17 Νοεμβρίου 1994, συγκεντρωθήκαμε για να γιορτάσουμε την έναρξη της δωδέκατης κατά σειρά χρονιάς του αγώνα του Στρατού των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση. Μια μέρα σαν τη σημερινή, πριν 11 χρόνια, μια μικρή ομάδα άντρες και γυναίκες, τρεις ιθαγενείς και τρεις μιγάδες, όλοι Μεξικάνοι όπως κι εμείς, έστησαν την πρώτη κατασκήνωση μέσα στη ζούγκλα Λακαντόνα.

Από εκείνη την ημέρα άρχισε να κυματίζει η σημαία με το κόκκινο πεντάκτινο αστέρι πάνω σε μαύρο φόντο στην τελευταία γωνιά της πατρίδας: τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού. Στα βουνά γεννήθηκε αρματωμένη η ελπίδα, η οποία θα έριχνε, δέκα χρόνια αργότερα, το αδύναμο φως της πάνω στη μακριά νύχτα που πνίγει τα βήματα των Μεξικάνων. Με αίμα ιθαγενών και μιγάδων άρχισε αυτό το όνειρο. Με αίμα ιθαγενών και μιγάδων έλαμψε για όλους, μια δειλή αυγή που φωτίζει τα στήθη μας. Όπως κάθε 17 Νοεμβρίου κάθε χρόνο, σήμερα μιλά η καρδιά μας, κοιτάζοντας προς τα μέσα, για να βρει μέσα στον πόνο και το αίμα μας τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσει ο λόγος και ο αγώνας μας, για να μελετήσουμε τι έχουμε κάνει καλά και τι όχι.

Στρατιωτική Δράση

Επειτα από 10 χρόνια προετοιμασίας, την 1η Ιανουαρίου 1994, μια ώρα μετά τη λήξη της προθεσμίας που είχε δοθεί στο Γενικό Επιτελείο του EZLN από την πλειοψηφία των χωριών, εκτυλίσσεται η διαταγή της Παράνομης Επαναστατικής Επιτροπής των Ιθαγενών για έναρξη του πολέμου ενάντια στη διεφθαρμένη κυβέρνηση. Την αυγή του χρόνου, σε μια επίθεση που ονομάζεται «βεντάλια», οι δυνάμεις μας προωθήθηκαν και κατέλαβαν επτά πρωτεύουσες δήμων της νοτιο-ανατολικής πολιτείας Τσιόπας. Στο πέρασμά τους απόπλισαν τις λευκές φρουρές των μεγάλων κτηνοτρόφων και εμπόρων που συγκέντρωναν μεγάλη ποσότητα όπλων και πυρομαχικών, τα οποία απαλλοτριώθηκαν για να ενισχύσουν τον αγώνα μας.

Επικεφαλής των μαχητών, στην πρώτη γραμμή του πυρός, βαδίζουμε οι πολιτικοί και στρατιωτικοί ηγέτες του EZLN. Με διαφορετικές κινήσεις που ονομάζονται «κυκλωτικές» πέρασαν στην εξουσία μας οι πόλεις Λας Μαργαρίτας, Οκοσίγκο, Αλταμυράνο και Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας. Οι αστυνομικές φρουρές της Ασφάλειας του Κράτους ηττήθηκαν. Με μια κίνηση που ονομάζεται «Προσέγγιση» καταλήφθηκαν οι δήμοι Τσανάλ, Οξκούκ και Ονιζτάν. Οι φυλακές των πόλεων χτυπήθηκαν και απελευθερώθηκαν οι κρατούμενοι. Ανάμεσα στις 2 και 6 Ιανουαρίου 1994, καθώς αναδιπλωνόμασταν προς τα βουνά, μετά την επιτυχία του σκοπού μας να κάνουμε γνωστούς στο λαό του Μεξικού και στους λαούς του κόσμου τους δίκαιους στόχους που εμπνύχωσαν την πολεμική πορεία μας, οι ομοσπονδιακές δυνάμεις ανέκτησαν τις επτά πόλεις. Μία από αυτές αντιστάθηκε έξι μέρες στο κυβερνητικό ολοκαύτωμα, ενώ στις άλλες έγινε συντεταγμένη υποχώρηση. Εκπληρώνοντας τις διαταγές της Πρώτης Διασύνδεσης της ζούγκλας Λακαντόνα, μονάδες των Ζαπατίστας χτύπησαν με μια κίνηση τακτικής που ονομάζεται «τανάλια» το ομοσπονδιακό στρατόπεδο της 31ης στρατιωτικής ζώνης. Αφού πρώτα κάλεσαν τη φρουρά να ενωθεί με το δίκαιο αγώνα του λαού και, όταν δεν έλαβαν απάντηση σε αυτή την πρόσκληση, οι Ζαπατίστας ζήτησαν την παράδοσή τους. Οι ομοσπονδιακές δυνάμεις απέκρουσαν τα επίμονα χτυπήματά μας και σκόρπισαν τις δυνάμεις μας. Η επίθεση απέτυχε και προχωρήσαμε στη συνέχιση του πυρός με τακτική που ονομάζεται «μασίγωμα», με στόχο να επιτρέψουμε την αναδιοργάνωση της διάταξής μας και να ελαττώσουμε την πίεση πάνω στις δυνάμεις μας, που ήταν κυκλωμένες από τους ομοσπονδιακούς

στο δήμο του Οκοσίγκο. Ανάμεσα στις 2 και 6 Ιανουαρίου, οι αντιαεροπορικές μονάδες των Ζαπατίστας κατέρριψαν 6 μαχητικά αεροπλάνα της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Στις 13 Ιανουαρίου 1994, 24 ώρες μετά την παύση πυρός που διέταξε ο Σαλίνας δε Κορτάρι, μια μονάδα θεωρακισμένων εισέβαλε στη ζούγκλα Λακαντόνα προσπαθώντας να προωθήσει τις θέσεις της. Η εχθρική μονάδα αποκρούστηκε επιτυχώς και καταστράφηκε ένα θεωρακισμένο.

Στις 13 μέρες μαχών είχαμε τις εξής απώλειες: 56 μαχητές νεκροί, 18 σοβαρά τραυματισμένοι και 87 ελαφρά.

Κατά τη διάρκεια της ανάπτυξης και της αναδιπλώσής μας, περισσότεροι Μεξικάνοι προσχώρησαν στις γραμμές μας για να δυναμώσουν τον κοινό αγώνα για δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη. Εκατοντάδες μαχητές πύκνωσαν τις γραμμές του EZLN.

Η περικύκλωση

Ολοκληρώνοντας την ανάπτυξη των δυνάμεων που κατέλαβαν τις πρωτεύουσες των δήμων, ο ομοσπονδιακός στρατός προχώρησε κατακτώντας εδάφη γύρω από τη βάση του δικού μας στρατού και κατέληξε περικυκλώνοντας τις θέσεις μας στις 10 Ιανουαρίου 1994. Από εκείνη την ημέρα, οι δυνάμεις μας καθώς και οι άμαχοι που στηρίζουν τον EZLN υπόκεινται τις συνέπειες μιας στρατιωτικής περικύκλωσης. Η κύκλωση, τις τελευταίες βδομάδες, δυνάμωσε, πολλαπλασιάστηκαν οι άντρες και βελτιώθηκαν σε τεχνικό εξοπλισμό. Κάνοντας μια επίδειξη δύναμης, εξοπλισμού και στρατηγικών γνώσεων, ο ομοσπονδιακός στρατός απέκλεισε τις δυνάμεις μας στη ζούγκλα Λακαντόνα. Ακολουθώντας το παράδειγμα του στρατού των εξεγερμένων με επικεφαλής το στρατηγό Χοσέ Μαρία Μορέλος ι Παβόν, οι Ζαπατίστας μαχητές αντιστέκονται στο σημείο που κρατάνε οι κυβερνητικές δυνάμεις εδώ και 300 μέρες. Μέχρι σήμερα και σεβόμενοι την παύση του πυρός που αποφάσισε η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή του Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο, οι δυνάμεις των Ζαπατίστας βρίσκονται με το όπλο παραποδα περιμένοντας τις διαταγές των αρχηγών μας.

Η παύση του πυρός και ο διάλογος του Σαν Κριστόμπαλ

Τις πρώτες μέρες του Ιανουαρίου του 1994, παράλληλα με τις μάχες ανάμεσα στις εμπόλεμες δυνάμεις, προέκυψαν δύο νέα γεγονότα που έμελλε να αλλάξουν την πορεία του πολέμου μέσα σε λίγες ημέρες:

από τη μια, η έντιμη και πιστή προς την αλήθεια δουλειά αρκετών εργαζομένων στα μέσα μαζικής ενημέρωσης οι οποίοι, με κίνδυνο της ζωής και της καλοπέρασής τους, έδειξαν σε όλο το Μεξικό και τον κόσμο τις λεπτομέρειες μιας άδικης και εγκληματικής κατάστασης που ακόμη προκαλεί έκπληξη στο σύγχρονο πολιτισμό. Από την άλλη, εμφανίστηκε ένα λαϊκό κίνημα πολιτών το οποίο, δίχως προσδιορισμένη κοινωνική και πολιτική βάση, πίεσε και τα δύο εμπόλεμα μέρη για παύση του πυρός και επέβαλε, τελικά, το διάλογο ως ένα λογικό δρόμο για την επίλυση των προβλημάτων. Η αληθινή ενημέρωση και η κοινωνική κινητοποίηση κατόρθωσαν να αποτρέψουν, εκείνες τις μέρες, τις προσπάθειες για στρατιωτική λύση της διαμάχης. Η ονομαζόμενη κοινωνία των πολιτών, αποτελούμενη από άτομα με διαφορετική κοινωνική θέση και τις πιο διαφορετικές ιδεολογίες, κατόρθωσε να επιβληθεί με τη λογική του διαλόγου στη λογική της βίαιης σύγκρουσης. Επαναλαμβάνουμε σήμερα αυτό που έχουμε πει κι άλλες φορές. Δεν ήταν ούτε η καλοσύνη ούτε η εξυπνάδα της κυβέρνησης, όπως ηλίθια περριφανεύεται η ομοσπονδιακή κυβέρνηση, ούτε η πολιτική ικανότητα και η ωριμότητα του EZLN, όπως υποστηρίζουν ορισμένοι αναλυτές, που επέτρεψαν το πέρασμα στο διάλογο. Ήταν η πληροφόρηση και η κινητοποίηση του μεξικάνικου λαού, ο οποίος αδιακρίτως τάξης, φυλής, θρησκείας ή φύλου έκλεισε, προς το παρόν, το δρόμο στον πόλεμο. Αν κάποιον πρέπει να ευχαριστήσει η μεξικάνικη ιστορία, που αυτούς τους μήνες δεν αναζωπυρώθηκαν οι βαρβαρότητες και δε μάτωσε η μεξικάνικη γη, είναι αυτή την κοινωνία των πολιτών, η οποία σήμερα βρίσκεται βουτηγμένη στην ομίχλη ενός μεγάλου ψέματος: της εκλογικής διαδικασίας του Αυγούστου του 1994 και του ρόλου των μέσων ενημέρωσης, που σήμερα είναι συνένοχοι της εκστρατείας συκοφαντίας ενάντια στον αγώνα των Ζαπατίστας.

Στα τέλη του Φεβρουαρίου 1994, υποχρεωμένος από τη λαϊκή πίεση, ο EZLN έστειλε στην πόλη Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας, στην Τσιάπας, μια αντιπροσωπία για να κάνει διάλογο με την κυβερνητική επιτροπή. Ο EZLN παρουσίασε τις διεκδικήσεις του στην ανώτατη κυβέρνηση, ένα σύνολο 34 σημείων, ανάμεσα στα οποία ξεχώριζαν αυτά που σχετίζονται με τη Δημοκρατία, την Ελευθερία και τη Δικαιοσύνη για όλους τους Μεξικάνους. Η κυβέρνηση απάντησε με άρνηση να κάνει καμιά δημοκρατική αλλαγή σε εθνικό επίπεδο και περιορίστηκε να προσφέρει υποσχέσεις και χρήμα σε αντάλλαγμα όλα να μένουν ίδια.

Η ψηφοφορία και το όχι

Με τις κυβερνητικές απαντήσεις, η αντιπροσωπία των Ζαπατίστας πήγε να ενημερώσει την Ολομέλεια της Παράνομης Επαναστατικής Επιτροπής των Ιθαγενών. Εκείνη διάταξε να μπει η κυβερνητική πρόταση σε ψηφοφορία σε όλους τους οικισμούς των Ζαπατίστας. Στο μεταξύ, η μανία του Σαλίνας να διατηρηθεί στην εξουσία οδήγησε στη δολοφονία του υποψηφίου του PRI, Λουίς Δονάδο Κολόσιο Μουριέτα, όταν αυτός προσπαθούσε να σπάσει την αλαζονεία του καταχραστή της εξουσίας.

Σε μια παραδειγματική άσκηση δημοκρατίας, η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή των Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο των Ζαπατίστας πήρε υπόψη της την άποψη όλων και καθενός από τους μαχητές και των βάσεων στήριξης. Με μεγάλη πλειοψηφία οι Ζαπατίστας απάντησαν όχι στην πρόταση της κυβέρνησης, εκτιμώντας ότι οι κύριες διεκδικήσεις για δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη σε όλο το έθνος δεν ικανοποιούνταν. Αντί να ξαναρχίσει τον πόλεμο, ο πληθυσμός των Ζαπατίστας διάταξε να αναζητήσουμε νέο συνομιλητή σε ένα άλλο στάδιο του διαλόγου. Ο πανεθνικός διάλογος με το μεξικάνικο λαό πήρε, στην ιστορική διαθήκη του EZLN, το όνομα της Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης (CND). Η επιδίωξη της μετάβασης στη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη με ειρηνικούς και πολιτικούς τρόπους πέρασε έτσι σε πρώτο πλάνο.

Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση

Η θέση των Ζαπατίστας στη CND δόθηκε στη δημοσιότητα από πριν. Η πάλη για τη μετάβαση στη δημοκρατία, τα 11 σημεία της πάλης των Ζαπατίστας, νέα Συντακτική και νέο Σύνταγμα, ήταν τα κεντρικά σημεία που οι Ζαπατίστας πρότειναν στις διάφορες κοινωνικές δυνάμεις. Στις 6 Αυγούστου 1994 άρχισαν στο Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας, στην Τσιάπας, οι εργασίες της πρώτης συνέλευσης της CND. Στις 8 Αυγούστου 1994 στο Αγουασκαλιέντες, Τσιάπας, στην έναρξη της συνεδρίασης σε ολομέλεια της CND, ο EZLN επιβεβαίωσε τον πόθο του μεξικάνικου λαού για δημοκρατική αλλαγή. Τα όπλα των Ζαπατίστας περίμεναν το βήμα των λαϊκών ειρηνικών κινητοποιήσεων στην πάλη για τη μετάβαση στη δημοκρατία. Οι γενικότητες που συμφωνήθηκαν στην πρώτη συνεδρίαση της CND δεν ήταν αρκετές για να προκαλέσουν ένα λαϊκό κίνημα άμεσα, αλλά η οργανωτική προσπάθεια που έγινε αρχίζει να ριζώνει σε διάφορες περιοχές της χώρας.

Οι εκλογές και η εξαπάτηση της λαϊκής θέλησης για αλλαγή

Στις 21 Αυγούστου 1994, ενώ σε εθνικό επίπεδο το σύστημα του Κόμματος-Κράτους έβαζε σε λειτουργία μια καλομελετημένη μηχανή εκλογικής απάτης, στη γη της Τσιιάπας η εξαπάτηση συγκρούεται με μια λαϊκή εξέγερση που διατηρεί, μέχρι τώρα, την απέχθειά της για την επιβολή και το ψέμα.

Το κρατικό έγκλημα της 21 Αυγούστου ένωσε πλατιά στρώματα του πληθυσμού σε ένα αίσθημα αποτυχίας και μίσους. Οι πιο αδύναμοι στις αποφάσεις τους αναγνώρισαν μια ήττα εκεί όπου υπήρχε μόνο πονηρό έγκλημα. Το έθνος κοίταζε με απελπισία την αλαζονεία και το ψέμα της κυβέρνησης, που δεν έβρισκαν καμιά εξισορρόπηση στις λαϊκές ειρηνικές κινητοποιήσεις. Αλλά ακόμη λάμπει, στα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού, το μικρό φως των ακατονόμαστων, αυτών που δεν έχουν πρόσωπο, των οπλισμένων με αλήθεια και φωτιά.

Απειλές εξόντωσης και διακοπής του διαλόγου

Για να κάνει την αξιοπρεπή φωνή των Ζαπατίστας να σιωπάσει, η διεφθαρμένη κυβέρνηση έσφιξε τον κλοιό και αύξησε τον αριθμό και την ποιότητα των δυνάμεων και των όπλων στη μεξικάνικη γη του Νότου. Εκείνοι που ιστορικά κατέλαβαν τη γη που πρωταρχικά ανήκε στους γηγενείς αυτού του τόπου, δηλαδή οι μεγάλοι κτηνοτρόφοι και μεγάλοι επιχειρηματίες, επαναλαμβάνουν την προϊστορία τους. Συμπεριφέρονται με αλαζονεία και απειλούν οποιονδήποτε έχει διαφορετικό χρώμα και διαφορετική ομιλία και δείχνουν υποταγή και εξυπηρετούν εκείνους που τους θυσίασαν με τη Συμφωνία για το Ελεύθερο Εμπόριο (NAFTA), που τους καταδικάζουν να καταβροχθιστούν από τους αληθινούς γίγαντες της εκμετάλλευσης του Μεξικού. Το ατέλειωτο ξεκαθάρισμα λογαριασμών στο εσωτερικό της κυβερνητικής ομάδας, προϊόν της φιλαργυρίας και του πάθους για εξουσία, οδήγησε σε μια σειρά νέες δολοφονίες πολιτικών που απέδειξαν πως η βία είναι αδιαχώριστη από το σύστημα του Κόμματος-Κράτους και ότι η κυβερνητική ομάδα είναι ανίκανη να εγγυηθεί την ειρήνη και τη σταθερότητα στο μεξικάνικο έθνος. Η δολοφονία του Jose Francisco Ruiz Masieu, γενικού γραμματέα του PRI, στην οποία βρίσκονται αναικατεμένοι μέλη της κυβέρνησης του Σαλίνας και ψηλά ιστάμενοι στην ιεραρχία του Κόμματος-Κράτους, επιβεβαιώνει μια αλήθεια: το σύστημα του Κόμματος-Κράτους είναι εξαντλημένο και απειλεί, στη θανατηφόρα πτώση του, να παρασύρει

ολόκληρη τη χώρα. Βλέποντας την απειλή και την ανασφάλεια που υπάρχει στο εσωτερικό του πολιτικού συστήματος του Μεξικού, ο EZLN αποφάσισε να διακόψει το διάλογο με μια κυβέρνηση ανίκανη να δείξει την παραμικρή αξιοπιστία. Τελικώς, ο κύριος Σαλίνας δε Κορτάρι, ο οποίος καταχράζεται από το 1988 τον τίτλο του ομοσπονδιακού πρωθυπουργού, δίνει αδιαμφισβήτητα δείγματα παρακρούσης. Παρουσιάζοντας μια εικόνα οξείας παθολογικής σχιζοφρένειας, ο κύριος Σαλίνας δε Κορτάρι δηλώνει ότι ούτε βλέπει ούτε ακούει την πραγματικότητα, υποτιμά τους αντιπάλους του, σβήνει τα εγκλήματά του και εισέρχεται πλέον σε μια μακριά τσουλήθρα τρέλας. Στήνει ένα ολόκληρο σκηνικό αυτοεπιβράβευσης με συνενόχους τα μονοπώλια των μέσων ενημέρωσης και την κολακεία των διανοουμένων οι οποίοι, πίσω από θωρακισμένα τείχη, διαλέγονται για την επικαιρότητα. Οι τύχες του μεγάλου μεξικάνικου έθνους βρίσκονται στα χέρια ενός ατόμου που η αλαζονεία της εξουσίας του έχει αφαιρέσει για κάθε πιθανότητα εκλογικευσης.

Τα λάθη. Ενότητα, σωφροσύνη, ανθρώπινα δικαιώματα και καλή διοίκηση

Από τη μεριά του EZLN μπορούμε να πούμε πως έχουμε κάνει αρκετά λάθη. Ορισμένα από αυτά είναι προϊόν της πολιτικής μας αδεξιότητας, της άγνοιας και των περιορισμών που έχουμε ως ένοπλη ομάδα, δίχως πρόσωπο και κυκλωμένοι. Άλλα λάθη οφείλονται στην υπερβολική πρωταγωνιστική προβολή εκείνου που είναι η φωνή του EZLN. Ο λόγος μας δεν ήταν αρκετές φορές πετυχημένος ούτε επίκαιρος. Εκείνος που έχει τη φωνή και τα αφτιά του EZLN έχει πέσει έξω όχι λίγες φορές, στα λόγια του και στους συνομιλητές του.

Ο λόγος του EZLN δε βρήκε πάντοτε το σωστό δρόμο: την έκκληση σε όλες τις προοδευτικές δυνάμεις που αγωνίζονται για τη δημοκρατία.

Η αδεξιότητά μας προκάλεσε, τις περισσότερες φορές, σύγχυση αντί για ενότητα και καθαρότητα και φούντωσε τις γκρίνιες και τα μίση που αφθονούν ανάμεσα στις δημοκρατικές δυνάμεις στο Μεξικό.

Μέσα στα εξεγερμένα εδάφη, επίσης, έγιναν όχι λίγα λάθη και υπερβολές των συντρόφων μας. Ο σεβασμός στα ανθρώπινα δικαιώματα των αμάχων, τον οποίο είμαστε υποχρεωμένοι να έχουμε από την αποδοχή από τη μεριά μας των κανόνων του πολέμου όπως ορίζονται στη Συνθήκη της Γενεύης, δεν εφαρμόστηκε ολοκληρωτικά μέσα στους πλη-

θυσμούς των Ζαπατίστας. Σε ορισμένες περιπτώσεις υπήρξαν απειλές για να υποχρεωθούν να προσχωρήσουν στον EZLN κάτοικοι που δεν αποδέχονται το δικό μας δρόμο πάλης. Σε τέτοια θέματα δεν μπορούμε να είμαστε δικαστής και ένοχος, δεν μπορούμε να επαναλαμβάνουμε το λάθος της κυβέρνησης την οποία μαχόμαστε, δηλαδή να θέλουμε να υπερασπίσουμε τις αυθαιρεσίες μας. Γι' αυτό απευθυνθήκαμε σε μη κυβερνητικές οργανώσεις και ζητήσαμε, με όλη μας την εκτίμηση γι' αυτές, να ελέγξουν εκείνοι το σεβασμό στα βασικά δικαιώματα όλων των ανθρώπων μέσα στη ζώνη της σύγκρουσης, χωρίς να αποτελεί κριτήριο η πολιτική τοποθέτηση, η θρησκευτική πίστη, η φυλή ή η κοινωνική τάξη. Δεχτήκαμε ήδη θετική απάντηση από μερικούς οργανισμούς και μονάχα η κατάσταση αγωνίας και επικείμενου πολέμου μάς εμποδίζει να ομαλοποιήσουμε αυτή τη σχέση.

Από την άλλη μεριά, σε ό,τι σχετίζεται με την καλή διοίκηση, η πιστή εφαρμογή των επαναστατικών νόμων του 1993 δεν ήταν η επιθυμητή. Σε μερικές περιπτώσεις χτυπήθηκαν μικρές ιδιοκτησίες που δε διαθέτουν την απαιτούμενη έκταση που ορίζουν οι αγροτικοί επαναστατικοί νόμοι. Η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή των Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του EZLN βρίσκεται τώρα σε μια διαδικασία ελέγχου για να εγγυηθεί το σεβασμό στα ανθρώπινα δικαιώματα και να μη χτυπηθούν οι αληθινά μικροί ιδιοκτήτες.

Αδέρφια,

Έχουμε κάνει αρκετά λάθη, αλλά ποτέ δεν κάναμε το λάθος να εμπιστευτούμε την καρδιά και τα λόγια εκείνων που άδικα κυβερνούν, εκείνων που καταπιέζουν τη ζωή μας και προστάζουν το θάνατό μας. Γι' αυτό συνεχίσαμε πάντα μπροστά, κατορθώσαμε να απλώσουμε τη σημαία μας σε όλο το μεξικάνικο έδαφος. Σήμερα είμαστε πολύ περισσότερο δυνατοί από το Νοέμβριο του 1993, όταν ετοιμαζόμασταν για την έναρξη του πολέμου. Σήμερα έχουμε περισσότερα χωριά, περισσότερες περιοχές και ζώνες όπου κυματίζει η τιμημένη και επαναστατική σημαία του EZLN. Ο δίκαιος αγώνας μας βρίσκει ανταπόκριση σε όλες τις γωνιές της χώρας. Τα όπλα των Ζαπατίστας είναι έτοιμα να ανεβούν στα βουνά του Βορρά του Μεξικού, στο Νότο, στα νοτιοδυτικά, στην Ανατολή και στο Κέντρο της πατρίδας μας. Οι δυνάμεις των Ζαπατίστας του 21ου συντάγματος Πεζικού, το 75ο Σύνταγμα Πεζικού και το 25ο Σύνταγμα Πεζικού καθώς και οι ομάδες υπηρεσιών και εφοδια-

σμού που συνοδεύουν αυτές τις μονάδες που αποτελούν το Πρώτο Σώμα Στρατού του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού, το οποίο έγραψε μια δοξασμένη σελίδα δόξας στην επαναστατική στρατιωτική ιστορία του Μεξικού, με την επίθεση και την ανάπτυξη του Ιανουαρίου του 1994 και με τις περισσότερες από 300 μέρες σταθερότητας, αντέχοντας σε άσχημες συνθήκες, είναι έτοιμες να εκτελέσουν τις διαταγές των αδερφών μας αντρών και γυναικών που ηγούνται. Κληρονόμος της δόξας των καλύτερων δυνάμεων του Βίγια και του Ζαπάτα, εμπυχωμένος από το πνεύμα του Ιδάλγο, των Μορέλος και Γκερέρο, ο EZLN διατηρεί στο αμωμένο στήθος του, παρ' όλα αυτά, την πεποίθηση ότι είναι ανάγκη να γίνει άχρηστος και αχρείαστος.

Αδέρφια,

Το Νοέμβριο του 1993, τις παραμονές της έναρξης του δικαίου πολέμου μας, έλαβα από τις διαφορετικές ιθαγενείς δυνάμεις που αποτελούν το στρατό μας το γενικό πρόσταγμα για να οδηγήσω το σύνολο των Ζαπατιστικών δυνάμεων και να βαδίσω μαζί τους στην εκπλήρωση του καθήκοντος. Από την καρδιά των πιο μεγάλων αρχηγών μας, Τζοτζίλες, Τζελάτες, Τσόλες, Τοχολαμπάλες, Μάμες και Σόκες, έλαβα τη ζωή των παντοτινά νεκρών, την περηφάνια των ταπεινωμένων, τον πλούτο των άκληρων, τη φωνή των άφωνων, το όνομα των αιματονόμεστων, το πρόσωπο των απρόσωπων. Σήμερα έλαβα, πάλι, τη γενική διοίκηση της Αρχηγίας των Ιθαγενών. Ανακοίνωσα στους κυρίους της ζωής και του θανάτου μας ότι είμαστε έτοιμοι. Οι δυνάμεις μας φύλαξαν με ανυπομονησία την τρυφερή manía που κληρονομήσαμε από τους προγόνους μας.

Αδερφοί και αδερφές αρχηγοί μας, μπορείτε εσείς να διατάξετε δίχως να νιώσει θλίψη η καρδιά σας. Εμείς είμαστε έτοιμοι, δε θα τρέμει το βήμα μας στον οδυνηρό δρόμο του πολέμου. Αν αυτή είναι η διαταγή των ηγετών μας, εμείς, οι μαχητές των βουνών, οι παντοτινά νεκροί, αυτοί που νύχτα περπατούν, οπλισμένοι με αλήθεια και φωτιά, αυτοί που για να ζήσουν πρέπει να πεθάνουν, θα τιναχτούμε ξανά στον αέρα, στα σκότη και στη γη, για να μιλήσει η γλώσσα της φωτιάς και του θανάτου. Είμαστε έτοιμοι. Δε θα μείνει κουφή η καρδιά μας στον αβέβαιο δρόμο του διαλόγου. Αν αυτή είναι η διαταγή των αρχηγών μας, εμείς, η manía της γης, οι παραβάτες της λήθης, οι επαγγελματίες της ελπίδας, η αξιοπρέπεια δίχως πρόσωπο, θα συγκρατήσουμε ακόμη το κουράγιο που η ειρωνεία φουντώνει μέσα στο οπλισμένο στήθος μας.

Αδερφοί και αδερφές ηγέτες, ας είναι η καρδιά σας αυτή και μόνο που θα μιλήσει, ας ζήσει η καρδιά των νεκρών μας τώρα στα στήθια σας, από το στόμα σας ας μιλήσει η αλήθεια, το αφτί σας ας ανοίξει μόνο στα λόγια των αληθινών αντρών και γυναικών. Το φως της αξιοπρέπειας που ζει στους τελευταίους Μεξικάνους ας φωτίσει το βλέμμα σας. Εξακολουθεί η κατάχρηση να κυβερνά τη μεξικάνικη γη. Η αληθινή θέληση του μεγάλου μεξικάνικου έθνους για άλλη μια φορά έγινε αντικείμενο ειρωνείας από εκείνους που επιθυμούν τη σημαία και τις διαταγές των ξένων να βασιλεύουν στα μεξικάνικα χώματα. Πόλεμο θέλει ο πόνος των ανθρώπων μας για να πλυθεί η ντροπή της ειρωνείας.

Οι ιθαγενείς αδερφοί μας από άλλη γη εξακολουθούν να χτυπιούνται και να δολοφονούνται όπως πριν το ξημέρωμα εκείνου του Ιανουαρίου. Οι αδερφοί μας αγρότες εξακολουθούν να χάνουν τα εδάφη τους, οι αδερφοί μας εργάτες εξακολουθούν να ζουν στη φτώχεια, οι αδερφοί μας στην πόλη και την ύπαιθρο της πατρίδας μας που είναι το Μεξικό εξακολουθούν να είναι ορφανοί από δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη. Τίποτα δεν άλλαξε, αδερφοί και αδερφές ηγέτες, αυτή η χρονιά οβήνει όπως έσβησαν άλλες χρονιές πρωτύτερα, δίχως ελπίδα, παρά μόνο πόνο. Ένα φως θέλει αυτή η νύχτα, αδερφοί και αδερφές ηγέτες. Μιλήστε, η καρδιά μας ακούει.

Μιλήστε, αδερφοί και αδερφές ηγέτες, ας μιλήσει η αλήθεια που πάντα οδηγεί τη φωνή μας του «όλα για όλους, τίποτα για μας». Όπως κάθε χρόνο, σε αυτόν που τώρα αρχίζει δείχνουμε ποιο είναι το σχέδιο του στρατού μας, των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση. Σήμερα, όπως το 1993 όταν προετοιμάσαμε τον πόλεμο, όπως το 1992 όταν τον αποφασίσαμε, όπως το 1984 όταν κλείσαμε ένα χρόνο, όπως το 1983 όταν άρχισε το ξύπνημα της ελπίδας, το σχέδιο των Ζαπατίστας είναι το ίδιο: να αλλάξουμε τον κόσμο, να τον κάνουμε καλύτερο, πιο δίκαιο, πιο ελεύθερο, πιο δημοκρατικό, δηλαδή πιο ανθρώπινο.

Αδέρφια, ο πόλεμος δεν τέλειωσε...

19 Νοεμβρίου 1994

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΡΙΤΗ

«Κάθε δευτερόλεπτο μια έκρηξη»

Τεράστια και αιφνιδιαστική στρατιωτική επίθεση της κυβέρνησης για την εξολόθρευση των ανταρτών. Αναδίπλωση του EZLN στη ζούγκλα. Στρατιωτική κατοχή και τρομοκρατία στα χωριά, αστυνομοκρατία στις πόλεις. Λαϊκές κινητοποιήσεις πιέζουν την κυβέρνηση για νέες διαπραγματεύσεις.

Φεβρουάριος 1995 - Μάιος 1995

«Ο ξεσηκωμός των Ζαπατίστας προκάλεσε αύξηση στην τιμή του μεξικάνικου αίματος»

Στη βδομαδιάτιχη εφημερίδα *Proceso*.

Στην καθημερινή εφημερίδα *El Financiero*.

Στην καθημερινή εφημερίδα *La Jornada*.

Στην τοπική εφημερίδα του Σαν Κριστόμπαλ δε las Κάσας *Tiempo*.

Κύριοι,

Ανακοινοθέν... κατοπινό, για το πώς φαίνονται τα πράγματα. Ο ξεσηκωμός των Ζαπατίστας προκάλεσε αύξηση στην τιμή του μεξικάνικου ινδιάνικου αίματος. Χθες άξιζε λιγότερο από μιας κότας. Σήμερα ο θάνατός μας είναι η προϋπόθεση για το δάνειο της μεγαλύτερης ατιμίας στην παγκόσμια ιστορία. Η τιμή για το κεφάλι των Ζαπατίστας είναι η μόνη που διατηρείται σε άνοδο στο ανεβοκατέβασμα της χρηματιστηριακής κερδοσκοπίας. Ο κύριος Σεντίγιο αρχίζει να ξεπληρώνει το χρέος του. Το μήνυμά του είναι ξεκάθαρο: ή συζητάτε με πλήρη υποτέλεια και γονατιστοί μπροστά στην κυβέρνηση ή με τη στήριξη των συνενόχων μου στο Κογκρέσο σας εξολοθρεύω. Τώρα εφευρίσκει την πρόφαση ότι εμείς δε θέλουμε το διάλογο. Ο σκοπός του; Να ξεπληρώσει το δάνειο. Κάποιος πρέπει να πει σ' αυτό τον κύριο ποιοι είναι οι Ζαπατίστας. Δε φαίνεται να έχει μιλήσει ποτέ άλλοτε με άτομα αξιοπρεπή. Είναι άπειρος στη συναναστροφή με ανθρώπινες υπάρξεις. Μόνο νούμερα, μακροοικονομικά πλάνα, μέσα ενημέρωσης που λένε ψέματα και υποταγμένη αντιπολίτευση ξέρει να χειρίζεται, ανθρώπινες υπάρξεις όχι. Να δούμε αν θα μάθει έγκαιρα, προτού καταστραφούν όλα.

Το πρώτο και το πιο ενθουσιώδες χειροκρότημα για το τηλείγγραφο του Κερέταρο και το «θεαματικό χτύπημα» της 9 Φεβρουαρίου ήρθε

από τους μεγάλους κτηνοτρόφους και τους μεγάλους εμπόρους του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού. Ξέρουν ότι οι ιδιωτικοί στρατοί τους δε φορούν παντελόνια για να αντιμετωπίσουν τους Ζαπατίστας. Τώρα περιμένουν τον ομοσπονδιακό στρατό να τους κάνει τη δουλειά που πρωτίτερα έκαναν οι ίδιοι δίχως πολύ ζόρι: τις μαζικές δολοφονίες.

Η κεντρική κυβέρνηση απειλεί εμάς...

Τους Ζαπατίστας και όχι ό,τι κυρίως ευθύνεται για τη σημερινή αλλά και τη μελλοντική αθλιότητα εκατομμυρίων Μεξικάνων, δηλαδή την ανεργία και την πτώση του επιπέδου ζωής, όπως επίσης ευθύνεται για την έλλειψη εμπιστοσύνης στην κυβέρνηση και τους «θεομύς» της.

Τους Ζαπατίστας και όχι αυτούς που ταξιδεύουν με χρήματα του μεξικάνικου λαού για να πουλήσουν φτηνά την οικονομική τους πραμάτεια σε άλλες χώρες.

Τους Ζαπατίστας και όχι τους μεγάλους ιεράρχες της Εκκλησίας, οι οποίοι, ενώ εμείς τρώμε φασόλια, τσίλι και τσιτζίγιας, εκείνοι καταβροχθίζουν πλούσια γεύματα σε μεγάλα φαγοπότια, ενώ ρωτούν για τη «σοκοτεινή» χρηματοδότηση του Εσεταιελένε (EZLN).

Τους Ζαπατίστας και όχι τον Χανκ Γκονθάλες, του οποίου το Στέιτ Ντιπάρτμεντ των ΗΠΑ ψάχνει τα ίχνη στο ξέπλυμα δολαρίων και στις σχέσεις του με τα ναρκωτικά κι αυτό που θα έπρεπε να κάνει η μεξικάνικη δικαιοσύνη το κάνει η αμερικάνικη.

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους οι οποίοι ήξεραν από πριν την υποτίμηση του Δεκεμβρίου και γιόρτασαν με σαμπάνιες τη διολίσθηση του πέσο (κομψή ονομασία για τον τρομερό καταποντισμό).

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους που γύρω από το μεγάλο ψέμα της ευημερίας του Σαλίνας ύψαναν ένα περίπλοκο δίχτυ από θεωρητικά προγράμματα, «λαμπρές» και «αντικειμενικές» αναλύσεις για να ψάλλουν ύμνους στη μακροκομπίνα.

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους, που στην Τσιάπας, το Ταμπάσκο, τη Βερακρούς, την Γλαξκάλα, το Σαν Λουίς Ποτοσί, το Γουαναχουάτο, το Χαλίσκο, προετοίμασαν έγκαιρα και τώρα εφαρμόζουν μια απάτη μεγαλύτερη από την οικονομική, την προδοσία των ελπίδων για μια ειρηνική μετάβαση στη δημοκρατία.

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους που βίασαν τις Ινδιάνες Τζελάτες στο Αλαμιράνο.

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους που εκτέλεσαν με μια χαριστική βολή τους εξεγερμένους μαχητές που συνέλαβαν στην αγορά του Οκοσίγχο.

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους που, με μια κομψή διαβεβαίωση πως δε χρησιμοποίησαν βόμβες, ισοπέδωσαν οικισμούς αμάχων στο Σαν Κριστόμπαλ, το Λος Άλτος και τη Λα Σέλβα.

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους που χρησιμοποιούν κυνηγετικά σκυλιά για να τους καταδιώκουν.

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους που διατίμησαν το ινδιάνικο αίμα στο χρηματιστήριο αξιών της Τσιάπας σε μια τιμή μικρότερη από αυτή του κοτόπουλου.

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους που έβαλαν στην τσέπη τους τα χρήματα της «συμφωνίας ειρήνης» του Σαν Κριστόμπαλ.

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους οι οποίοι, με την ατιμωρησία της διεφθαρμένης δικαιοσύνης, παραβίασαν και παραβιάζουν το Σύνταγμα.

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους που είναι ένοχοι για ένα έγκλημα και τώρα παρακρατούν την εξουσία στηριγμένοι στα ενεργειακά πλούτη του Μεξικού.

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους που υπήρξαν συνένοχοι, ενεργητικοί ή παθητικοί, στο μεγαλύτερο έγκλημα από την εποχή του Πορφύριο Ντίαζ: το Σαλινισμό.

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους οι οποίοι ζουν την «αβεβαιότητα» ενός μηνιαίου μισθού χιλιάδων νέων πέσος με αντάλλαγμα την «εξαντλητική» εργασία να σπρώξουν το χέρι για να επικυρώσουν την πώληση της πατρίδας παλαιότερα και που, σήμερα, το σπρώκνουν για την εξόντωση των ιθαγενών του Νότου.

Τους Ζαπατίστας και όχι το πολιτικό σκέλος του οργανωμένου εγκλήματος και του εμπορίου ναρκωτικών που τολμά, εκτός των άλλων, να εκθέτει, σαν ύψιστη ύβρι, τα χρώματα της εθνικής σημαίας στο έμβλημά του.

Τους Ζαπατίστας και όχι τη χούφτα των αμερικάνικων κεφαλαίων που πλήρωσαν ήδη, προκαταβολικά, την εξαγορά του πλούτου στο υπέδαφός μας.

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους οι οποίοι, από το βήμα των μαζικών μέσων ενημέρωσης, είπαν, λένε και θα λένε ψέματα στο έθνος.

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους οι οποίοι τον Ιανουάριο του 1995 παρουσιάστηκαν στην Ελβετία, μπροστά στο Δ.Ν.Τ., λέγοντας «ο Πρόεδρος Σαλίνας με πληροφόρησε... συνγάμη, ο πρόεδρος Σεντίγιο...»

Τους Ζαπατίστας και όχι εκείνους που κατευθύνουν τις τύχες της χώρας μας χύνοντας ξένο αίμα και χρησιμοποιώντας ξένες υποδείξεις.

Τους Ζαπατίστας και όχι τις λευκές φρουρές.

Τους Ζαπατίστας, τους άντρες και τις γυναίκες που πήραν τα όπλα γιατί δεν άντεχαν άλλο να ζουν γονατιστοί, και όχι εκείνους που μας καταδίκασαν για αιώνες στην άγνοια, την αθλιότητα, το θάνατο και την απελπισία.

Τους Ζαπατίστας, εκείνους που αποφάσισαν να δώσουν το αίμα τους ως εγγύηση ότι ποτέ πια κανένας δε θα μιλήσει σε κανένα με το φόβο απειλών.

Τους Ζαπατίστας, τους πιο μικρούς, τους πάντα ξεχασμένους, το κρέας που μέχρι χτες ο προορισμός του ήταν να πεθάνει από διάρροια, ατροφία, λήθη, στα καφεχώραφα, τα υποστατικά, τους δρόμους και τα βουνά.

Τους Ζαπατίστας, τους πιο μικρούς, τους πάντα ξεχασμένους, το κρέας για να χρησιμοποιηθεί σε δοκιμές καινούργιων όπλων ενός στρατού ο οποίος, αντί να υπερασπίσει την εθνική κυριαρχία και να κατευθύνει τα όπλα του ενάντια στους προδότες της πατρίδας, σημαδεύει τα αδέρφια του, αδέρφια με το ίδιο αίμα, γη και ιστορία.

Τους Ζαπατίστας, τους εκατομμυριούχους σε ανεκπλήρωτες υποσχέσεις, που κρύβουν το πρόσωπο για να μην τους δουν τα αδέρφια τους σε άλλη γη. Τους Ζαπατίστας, αυτούς που είπαν «όλα για όλους, τίποτα για μας».

Τους Ζαπατίστας, αυτούς που δίδαξαν στους σημερινούς κυβερνήτες όσα δεν έμαθαν στα μεταπτυχιακά στο εξωτερικό και κάτι που πλέον δεν εμφανίζεται καν στα βιβλία με τα οποία ξεμαθαίνουν τους νέους Μεξικάνους: τι θα πει ντροπή, αξιοπρέπεια των ανθρώπινων υπάρξεων, αγάπη για την πατρίδα και την ιστορία.

Τους Ζαπατίστας, εκείνους οι οποίοι εν μέσω μιας χώρας με τηγανητά φαγητά, εισαγόμενα είδη, «μεγάλα» μακροοικονομικά κατορθώματα, φαντασιώσεις Πρώτου Κόσμου και καμιά ελπίδα για αλλαγή, ζωγράφισαν ξανά, στο χώμα και τον ουρανό αυτής της γης, τα έξι γράμματα που έχουν πουληθεί φτηνά στις εκπτώσεις των αγορών του κόσμου: Μεξικό.

Τους Ζαπατίστας, τους άντρες και τις γυναίκες, τα παιδιά και τους γέροντες, οι οποίοι —από τον καιρό που οι σημερινοί καταχραστής της βέλτησης των Μεξικάνων δεν ήταν ούτε καν όνειρο στη σκέψη των προ-

γώνων τους— κατοικούν, ζουν και πεθαίνουν σ' αυτή τη γη. Τους ιθαγενείς που με το αίμα πολλών γενεών έδωσαν σε τούτη τη χώρα, σαν εθνικό έμβλημα, την εικόνα του αϊτού που καταβόχθίζει ένα φίδι.

Τους Ζαπατίστας, εμάς, εσάς, όλους αυτούς που δεν είναι εκείνοι οι ίδιοι...

Τέλος πάντων, ό,τι και να γίνει, ένα ευχαριστώ για όλα προς όλους. Αν γύριζε πίσω το ρολόι της ιστορίας, δε θα διστάζαμε ούτε δευτερόλεπτο να ξανακάνουμε ό,τι κάναμε. Χίλιες φορές θα ξαναλέγαμε «Φτάνει Πια!»

Εντάξει. Υγεία και ένα αγκάλιασμα, δυνατό, δυνατό (για το κρύο και για να μην αφήσουμε τη λησμονιά να βασιλέψει πάλι).

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

Υπο-διοικητής Μάρκος, Μεξικό.

9 Φεβρουαρίου 1995

Υ.Γ. ΠΟΥ ΧΕΙΡΟΚΡΟΤΕΙ ΛΥΣΣΑΣΜΕΝΑ ΤΗ «ΝΕΑ» ΕΠΙΤΥΧΙΑ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΗΣ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑΣ:

Άκουσα πως ανακάλυψαν άλλο Μάρκος και είναι από το Ταμπίκε. Δεν ακούγεται άσχημα, είναι όμορφο λιμάνι. Θυμάμαι όταν δουλεύα να ένα μπουρδέλο της Σιουδάδ Μαδέρο, πετώντας έξω μεθυσμένους την εποχή που η Λαϊκή Κίνα έκανε στην τοπική οικονομία αυτό που έκανε ο Σαλίνας στο Χρηματιστήριο: ενέσεις χρήματος για να κρύψει τη φτώχεια. Έφυγα από το λιμάνι γιατί η υγρασία μου φέρνει ύπνο ενώ τα θαλασσινά μου τον κόβουν.

Υ.Γ. ΠΟΥ ΔΕΝ ΕΓΚΑΤΑΛΕΠΕΙ, ΠΑΡΑ ΤΙΣ ΣΥΓΚΥΡΙΕΣ, ΤΟ ΝΑΡΚΙΣΣΙΣΜΟ ΤΟΥ:

Καλά όλα αυτά, αλλά αυτός ο καινούργιος Υπο-διοικητής Μάρκος είναι όμορφος; Γιατί τελευταία με παρουσιάζουν πολύ άσχημο και μου καταστρέφουν όλη τη γυναικεία αλληλογραφία.

Υ.Γ. ΠΟΥ ΜΙΑΑ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΚΑΙ ΤΑ ΠΥΡΟΜΑΧΙΚΑ:

Έχω 300 σφαίρες, έτσι λοιπόν προσπαθήστε να φέρετε πάνω από 299 στρατιώτες και αστυνομικούς για να με τσακώσετε. (Ο θρύλος λέει πως δεν αστοχώ. Θέλετε να το εξακριβώσετε;) Γιατί λέω 299, αφού οι σφαίρες είναι 300; Καλά, η τελευταία είναι για τον ταπεινό υπηρέτη

σας. Φαίνεται πως κανείς γλυκαίνεται με κάτι τέτοια. Άλλωστε, μια σφαίρα μοιάζει μοναδική παρηγοριά για ένα τόσο μοναχικό στήθος.

Εντάξει και πάλι. Υγεία και... θα υπάρχει άραγε τόπος για μια ανάμνηση στο στήθος εκείνης;

Ο *Sup* χαϊδεύοντας, με ματιάβρια κοκεταρία, την κουκούλα του.

«Η κυβέρνηση μας σκοτώνει»

Στο μεξικάνικο λαό.

Στον ντόπιο και διεθνή Τύπο.

Στους λαούς του κόσμου.

Έχουμε κάνει ένα κάλεσμα σε όλους τους Μεξικάνους αδερφούς μας να σταματήσουν αυτόν το δολοφονικό πόλεμο στον οποίο μας παρασύρει η αντιλαϊκή κυβέρνηση.

Η ομοσπονδιακή κυβέρνηση παίζει με ψέματα, κάνει ένα βρόμικο πόλεμο στα χωριά μας. Χθες, τις μεσημεριανές ώρες, 4 ελικόπτερα βομβάρδισαν την περιοχή στα περικόρα της Μορέλια και της Λα Γκαρούτσα σαρώνοντας ταυτόχρονα με πολυβόλα την περιοχή που ελέγχουν οι Ζαπατίστας, ενώ χιλιάδες ομοσπονδιακοί στρατιώτες διείσδυσαν στο εσωτερικό της ζούγκλας, από το Μόντε Αίβανο, το Άγουα Ασούλ, τη Σάντα Λουσία, τη Λα Γαρούτσα Τσάμπας, το Σαν Αγουστίν, τη Γουαδαλούπε Τεπεγιάκ και άλλα σημεία.

Απλώνουν ένα βρόμικο δίχτυ θανάτου. Εμείς, οι Ζαπατίστας, στρατός και πολίτες, μέχρι στιγμής έχουμε κάνει κάθε δυνατό για να αναδιπλωθούμε, αλλά πια δεν έχουμε άλλη επιλογή από το να αμυνθούμε και να υπερασπίσουμε τα χωριά μας και χιλιάδες αμάχων που διώχτηκαν από τον τόπο τους.

Αδέρφια, η κυβέρνηση του Ερνέστο Σεντίγιο μας σκοτώνει, δολοφονεί παιδιά, χτυπά και βιάζει γυναίκες.

Ζητάμε από το λαό του Μεξικού και από τους λαούς του κόσμου να κάνουν κάτι για να σταματήσει αυτός ο πόλεμος.

Για άλλη μια φορά σας ζητάμε, αδέρφια, να μη μας αφήσετε μόνους. Εμείς θα πράξουμε με αξιοπρέπεια.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ. ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ ΚΑΙ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

CCRI-CG του EZLN.
11 Φεβρουαρίου 1995

«Αποφασίσαμε να πούμε τα ούρα μας»

Στη βδομαδιατική εφημερίδα *Proceso*.

Στην καθημερινή εφημερίδα *El Financiero*.

Στην καθημερινή εφημερίδα *La Jornada*.

Στην τοπική εφημερίδα του Σαν Κριστόμπαλ δε las Κάσας *Tiempo*.

Κύριοι,

Υπάρχουν ανακοινωθέντα. Όπως φαίνονται τα πράγματα τόσο μαύρα, είναι σχεδόν η παραμονή. Ξαφνιάζει ο κυνισμός με τον οποίο αρνούνται το ολοφάνερο: την απόφαση για μια στρατιωτική λύση. Εμείς, Καλά, σχεδόν ξύνουμε τους ουρανούς. Πρώτη φορά που πέφτει κάτι προς τα πάνω έτσι έπεισα.

Εντάξει. Υγεία και έναν καλά ακονισμένο σουγιά για να ξύσετε τόση ομίχλη.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

Υπο-διοικητής Μάρκος

20 Φεβρουαρίου 1995

Υ.Γ. ΠΟΥ ΑΦΗΓΕΙΤΑΙ ΤΗ 15Η ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1995, ΕΚΤΗ ΜΕΡΑ ΤΗΣ ΑΝΑΔΗΡΩΣΗΣ (ΣΑΣ ΣΥΝΙΣΤΟΥΜΕ ΝΑ ΔΙΑΒΑΣΤΕΙ ΠΡΙΝ ΑΠΟ ΚΑΘΕ ΓΕΥΜΑ, ΕΙΝΑΙ ΕΝΑ ΕΞΑΙΡΕΤΙΚΟ ΔΙΑΙΤΗΤΙΚΟ).

Τα ξημερώματα της 15ης επρόκειτο να πούμε τα ούρα μας. Και λέω «επρόκειτο» γιατί δεν το κάναμε, όλοι αρχίσαμε να ξερνάμε από την πρώτη γουλιά. Είχε προηγηθεί έντονη συζήτηση. Αν και όλοι ήμασταν

σύμφωνοι ότι ο καθένας θα έπινε τα δικά του ούρα, ο Καμίλο έλεγε πως έπρεπε να περιμένουμε να πέσει η νύχτα έτσι ώστε να κρυώσουν τα ούρα μέσα στα παπούτσια, και να τα πιούμε πιστεύοντας με τη φαντασία μας πως ήταν αναψυκτικό.

Για να υποστηρίξει την άποψή του, ο Καμίλο επιχειρηματολογούσε λέγοντας πως είχε ακούσει στο ράδιο πως με τη φαντασία είναι όλα δυνατά. Εγώ διαφωνούσα λέγοντας πως ο χρόνος το μόνο που θα προκαλούσε θα ήταν να χειροτερέψει η οσμή και παρατήρησα πως το ράδιο, τελευταίως, δεν είχε λάμψει για την αντικειμενικότητά του. Το άλλο μου εγώ πρόταξε πως ο χρόνος που θα έμεναν θα έκανε τα αιμμωνιακά να καθιζάνουν στον πάτο. «Θα είναι η αδρεναλίνη», είπα εγώ, παραξενεμένος που ο σκεπτικισμός προερχόταν από εμένα και όχι από το άλλο μου εγώ. Τελικά αποφασίσαμε να κατεβάσουμε μια γουλίτσα, όλοι ταυτόχρονα, για να δούμε τι θα γίνει. Δεν ξέρω ποιος άρχισε το «κοντσέρτο», αλλά σχεδόν αμέσως ξεράσαμε όλοι ότι είχαμε πει και ότι δεν είχαμε. Απομείναμε περισσότερο αφυδατωμένοι και πεσμένοι στο χώμα. Όγκοι που βρομούσαμε ούρα. Νομίζω πως η εικόνα που παρουσιάζαμε ήταν ελάχιστη ανδροπρεπής. Μετά από ώρες, λίγο πριν να βγει ο ήλιος, μια παρατεταμένη βροχή μιάς μούσκεψε και ανακούφισε τη δίψα μας και την ψυχή μας. Με το πρώτο φως της έκτης μέρας συνεχίσαμε να περπατάμε. Το σούρουπο φτάσαμε στα περίχωρα ενός μικρού χωριού. Ο Καμίλο πλησίασε να γυρέψει κάτι για φαί.

Επέστρεψε με λίγο τηγανητό χοιρινό, κρύο και σκληρό. Το κατεβάσαμε επιτόπου δίχως την ελάχιστη φρονιμάδα. Σε λίγα λεπτά άρχισαν οι συσπάσεις. Η διάρκεια ήταν αξιομνημόνευτη. Ξαπλωθήκαμε στους πρόποδες ενός δασωμένου λοφίσκου. Μια περίτολος των ομοσπονδιακών πέρασε κοντά στα 500 μέτρα. Δε μας βρήκαν γιατί ο Θεός είναι μεγάλος. Η βρόμα από κάτω και σκατά έφτανε σε χιλιόμετρα απόσταση...

Υ.Γ. ΠΟΥ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΙ ΤΗΝ ΑΝΤΑΡΣΙΑ ΤΟΥ.

Μπορείτε να φέρετε κι άλλους. Να κάνετε σε όλα τα χωριά αυτά που κάνατε στη Γουαδαλούπε Τεπεγιάκι, όπου για κάθε κάτοικο, παιδί ή ενήλικα στείλατε δέκα στρατιώτες, για κάθε άλογο ένα τανκ, για κάθε κότα ένα θωρακισμένο όχημα. Συνολικά, πέντε χιλιάδες στρατιώτες να περιτολούν σε ένα έρημο χωριό και να «προστατεύουν» ένα σωρό κάπιτχνα σκυλιά και ζώα δίχως ιδιοκτήτη. Έτσι να κάνετε σε όλα τα *ejidos*, σε όλα τα υποστατικά, σε όλα τα κτήματα. Γεμίστε με στρατιώτες όλη την επαρχία Τσιάπας...

Παρά ταύτα και σε πείσμα όλων, τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού θα παραμείνουν αντάρτικες περιοχές ενάντια στην αντιλαϊκή κυβέρνηση. Αυτό θα παραμείνει περιοχή των Ζαπατίστας.

Για πάντα...

Υ.Γ. ΠΟΥ ΣΕΚΑΘΑΡΙΖΕΙ ΚΑΙ ΕΠΙΒΕΒΑΙΩΝΕΙ.

Δεν ήταν ο EZLN αυτός που διέκοψε το διάλογο και ξανάρχισε τον πόλεμο. Ήταν η κυβέρνηση.

Δεν ήταν ο EZLN αυτός που υποκρίθηκε θέληση για πολιτική λύση ενώ προετοίμαζε χτύπημα στρατιωτικό και προδοτικό. Ήταν η κυβέρνηση.

Δεν ήταν ο EZLN αυτός που σχεδίασε μια συνωμοσία για να δημιουργήσει προφάσεις που δικαιολογούν το παράλογο. Ήταν η κυβέρνηση.

Δεν ήταν ο EZLN αυτός που συνέλαβε και βασάνισε πολίτες. Ήταν η κυβέρνηση.

Δεν ήταν ο EZLN αυτός που δολοφόνησε. Ήταν η κυβέρνηση.

Δεν ήταν ο EZLN αυτός που βομβάρδισε και θέρισε με τα πολυβόλα οικισμούς. Ήταν η κυβέρνηση.

Δεν ήταν ο EZLN αυτός που βίασε γυναίκες ιθαγενείς. Ήταν η κυβέρνηση.

Δεν ήταν ο EZLN αυτός που λήστεψε και ξεγύμνωσε τους χωρικούς. Ήταν η κυβέρνηση.

Δεν ήταν ο EZLN αυτός που πρόδωσε τη θέληση ενός ολόκληρου έθνους, για μια πολιτική διέξοδο στη διαμάχη. Ήταν η κυβέρνηση.

Υ.Γ. ΠΟΥ ΣΗΜΕΙΩΝΕΙ ΤΙΣ ΚΑΚΟΗΘΕΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΡΕΥΝΑ ΤΗΣ PGR (ΓΕΝΙΚΗ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΑ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ).

Αν ο *Sup* είχε κάνει εκπαίδευση πολιτική και στρατιωτική με τους Σαντινίστας, θα είχε ήδη οργανώσει μια «πινιάτα»¹ με τα ανακατελιημένα κτήματα και θα είχε ξεποστείλει από την οργάνωση αυτούς που έκαναν κριτική. Αν ο *Sup* είχε εκπαιδευτεί με τους Σαλβαδοριανούς, θα είχε ήδη χαρίσει το τουφέκι του στον Κριστιάνι. Αν ο *Sup* είχε πάρει βοήθεια από τους Ρώσους, ήδη θα είχε βομβαρδίσει την Τσεταιενία, σύγνιμη, τη Γουαδαλούπε Τεπεγιάκ.

1. Σ.τ.μ.: Φαγοπότι και γιορτή, όπου σπάνε πηλινες «πινιάτες» γεμάτες δώρα. Εδώ η χρήση του όρου έχει την έννοια του πλιάτσικου.

Εκτός αυτού, ποιο άλλο αντάρτικο «χιλιαστικό», «φονταμενταλιστικό» και καθοδηγούμενο από «λευκούς πανεπιστημιακούς» έχει φέρει σε πέρας στρατιωτικές ενέργειες που έκανε ο EZLN τον Ιανουάριο του 1994 και στο σπάσιμο του αποκλεισμού το Δεκέμβριο του 1994; Ποιο άλλο αντάρτικο δέχτηκε να καθίσει να κάνει διάλογο στις 50 μέρες αφότου πήρε τα όπλα; Ποιο άλλο αντάρτικο εγκαλεί όχι το προλεταριάτο ως ιστορική πρωτοπορία, αλλά την Κοινωνία των Πολιτών που αγωνίζεται για δημοκρατία; Ποιο άλλο αντάρτικο μπήκε μόνο του στην άκρη για να μην παρενοχλήσει την εκλογική διαδικασία; Ποιο άλλο αντάρτικο συνεχάλεσε ένα εθνικό δημοκρατικό κίνημα, ειρηνικό και άοπλο, για να κάνει άχρηστο το δρόμο του ένοπλου αγώνα; Ποιο άλλο αντάρτικο ρωτά τις βάσεις στήριξης του για αυτά που θα κάνει πριν κάνει οτιδήποτε; Ποιο άλλο αντάρτικο αγωνίστηκε για να δημιουργήσει ένα δημοκρατικό κίνημα και όχι για την εξουσία; Ποιο άλλο αντάρτικο κατέφυγε περισσότερο στα λόγια παρά στις σφαίρες; Σημείωση. Παρακαλώ τις απαντήσεις να τις στείλετε στην, υποτίθεται εξαφανισμένη, CISEN², για να βοηθήσετε να σκεφτεί με «μοντέρνο τρόπο». Ναι, στη CISEN. Η PGR είναι μόνο ο μεσάζοντας.

Υ.Γ. ΠΟΥ ΑΥΤΟΟΝΟΜΑΖΕΤΑΙ «ΕΙΔΙΚΗ ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΗ ΑΝΑΚΡΙΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ SUP» ΚΑΙ ΠΟΥ ΚΑΛΕΙ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΤΩΝ ΠΟΛΙΤΩΝ ΤΟΥ ΕΘΝΟΥΣ, ΑΛΛΑ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΕΘΝΗ, ΝΑ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΕΙ ΤΟΥΣ ΕΝΟΡΚΟΥΣ ΚΑΙ ΝΑ ΥΠΑΓΟΡΕΥΣΕΙ ΤΗΝ ΕΓΥΜΗΓΟΡΙΑ.

Σήμερα την τάδε ώρα της ημέρας τάδε του μηνός τάδε, του τρέχοντος έτους, παρουσιάστηκε μπροστά σε αυτό το Υ.Γ. άτομο άρρεν ακαθορίστου ηλικίας, ανάμεσα στα 5 και τα 65 χρόνια, με το πρόσωπο καλυμμένο με ένα από εκείνα τα ενδύματα που μοιάζουν με κάλτσα με τρύπες (και που οι γκρίνκος ονομάζουν «σκάμμασκ» και οι λατινοαμερικάνοι ονομάζουν «πασαμοντάνιας»). Από τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του προσώπου, ξεχωρίζουν δύο τεράστιες προεξοχές, μια από τις οποίες, σύμφωνα με το συμπέρασμα που βγήκε έπειτα από αρκετά φταρνίσματα, είναι η μύτη. Η άλλη, αν κρίνουμε από τις εκτομπές καπνού και μυραδιάς καπνού, πρέπει να είναι μια πίπα σαν αυτές που χρησιμοποιούν μερικοί ναυτικοί, διανοούμενοι, πειρατές και φυγόδι-

2. Σ.τ.μ.: CISEN: Κρατική Υπηρεσία Πληροφοριών.

και. Ορκισμένος να πει την αλήθεια και μόνο την αλήθεια, το υπό ανάκριση άτομο είτε ότι ονομάζεται Μάρκος Μόντες δε Λα Σέλβα (Βουνά της Ζούργκλας), γιος του γερο-Αντόνιο και της δόνια Χουανίτα, αδερφός του Αντόνιο, της Ραμόνα και της Σουσάνα, θείος της Τονίτα, του Μπέτο, της Εύας και του Εριμπέρτο. Ο ομιλών, έχων σώας τας φρένας και υγιές το σώμα και δίχως καμιά ξύσθεν βία (αν εξαιρέσεις τους 60.000 ομοσπονδιακούς που τον καταζητούν ζωντανό ή νεκρό), δήλωσε και ομολόγησε τα εξής:

Πρώτο: Ότι γεννήθηκε στον αντάρτικο καταυλισμό που ονομάζεται «Κρύο Νερό», ζούγκλα Λακιαντόνα, Τσιάπας, τα ξημερώματα του Αυγούστου του 1984. Λέει ο ομιλών ότι ξαναγεννήθηκε την 1η Ιανουαρίου του 1994 και ξαναγεννήθηκε διαδοχικά: Τη 10η Ιουνίου του 1994, την 8η Αυγούστου του 1994, τη 19η Δεκεμβρίου του 1994, τη 10η Φεβρουαρίου του 1995 και κάθε μέρα και κάθε ώρα και κάθε λεπτό

Δεύτερο: Ότι, εκτός από το όνομά του, έχει τα ακόλουθα παρατσούκλια: «Sub», «Subcomandante», sup, supco, Marquitos, Pinche sup, Sup γιος της... και άλλα που η αιδώς αυτού του ΑΝΑΚΡΙΠΙΚΟΥ Υ.Γ. δεν επιτρέπει να αναφέρουμε.

Τρίτο: Ο ομιλών ομολογεί ότι, από τότε που γεννήθηκε, συνωμοτούσε ενάντια στις σκιές που σκεπάζουν τον ουρανό των Μεξικάνων.

Τέταρτο: Ο ομιλών ομολογεί ότι, πριν ακόμη γεννηθεί, ενώ μπορούσε να κατέχει τα πάντα δίχως να έχει τίποτα, αποφάσισε να μην κατέχει τίποτα έτσι ώστε να τα έχει όλα.

Πέμπτο: Ο ομιλών ομολογεί ότι, με συντρόφους άλλους Μεξικάνους, Ινδιάνους Μάγιας στη συντριπτική τους πλειοψηφία, αποφάσισαν να δώσουν αξία σε ένα χαρτί, το οποίο, όπως του έμαθαν στο σχολείο, αναφέρει τα δικαιώματα των Μεξικάνων και έχει όνομα «Πολιτικό Σύνταγμα των Ενωμένων Πολιτειών του Μεξικού». Ο ομιλών σημειώνει πως στο άρθρο 39 αυτού του χαρτιού αναφέρεται ότι ο λαός έχει δικαίωμα να αλλάξει την κυβέρνηση. Φτάνοντας σε αυτό το σημείο, το Υ.Γ., με ζήλο για το καθήκον, διέταξε την κατάσχεση ενός τόσο ανατρεπτικού χαρτιού, διέταξε να καεί δίχως μια ματιά και, έπειτα από αυτά, συνέχισε να παίρνει την κατάθεση του ατόμου με την επιδεικτική μύτη και τη μολυσματική πίδα. Ο ομιλών ομολόγησε πως, μη μπορώντας να ασκήσει το παραπάνω δικαίωμα με ειρηνικούς και νόμιμους τρόπους, αποφάσισε, μαζί με τους συνενόχους του (εκείνους που αποκαλεί «αδέρφια»), να πάρουν τα όπλα ενάντια στην ανώτατη κυβέρνηση

και να φωνάξουν «Φτάνει πια!» στο ψέμα που, σύμφωνα πάντα με τον ομιλούντα, ορίζει τη μοίρα μας. Το Υ.Γ. δεν μπόρεσε να κηρύξει ότι τρομοκρατήθηκε μπροστά σε μια τέτοια, ελάχιστα συνηθισμένη, βλασφημία και ανατρίχιασε μόνο στην ιδέα να μείνει δίχως «κόκαλο».

Έκτο: Ο ομιλών ομολόγησε πως, έχοντας να διαλέξει ανάμεσα στη βολή του και το καθήκον, εκείνος πάντα διάλεξε το καθήκον. Αυτή η δήλωση άξιζε την αποδοκιμασία των παρευρισκομένων σε τούτη την προανάκριση και το ενστικτώδες αντανακλαστικό του Υ.Γ. έκανε να φέρει το χέρι στο χαρτοφύλακα.

Εβδομο: Ο ομιλών ομολογεί πως έδειξε ασέβεια σε όλες τις αλήθειες τις οποίες ονομάζουν ανώτατες, εκτός από εκείνες που απορρέουν από την ανθρώπινη ύπαρξη και είναι, σύμφωνα πάντα με τον ίδιο, η αξιοπρέπεια, η δημοκρατία, η ελευθερία και η δικαιοσύνη. Ένα σούσουρο εναντίωσης διέτρεξε την Ιερά Εξέταση, συγγνώμη, το γραφείο της ειδικής εισαγγελίας.

Όγδοο: Ο ομιλών ομολογεί πως έχουν προσπαθήσει να τον απειλήσουν, να τον εξαγοράσουν, να τον διαφθείρουν, να τον φυλακίσουν και να τον δολοφονήσουν και ούτε τον πτόησαν ούτε τον αγόρασαν ούτε τον φυλάκισαν ούτε τον σκότωσαν («μέχρι στιγμής», σημειώνει απειλητικά το εισαγγελικό Υ.Γ.).

Ένατο: Ο ομιλών ομολογεί πως από τότε που γεννήθηκε αποφάσισε να είναι ταπεινός με τους ταπεινούς και αλαζόνας με τους ισχυρούς. Το Υ.Γ. πρόσθεσε «αυθάδης» σε αυτά που βαραινουν τον ομιλούντα.

Ενδέκατο: Ο ομιλών ομολογεί ότι πίστεψε και πιστεύει στον άνθρωπο, στην ικανότητά του να αναζητεί ακούραστα και να παλεύει να γίνει λίγο καλύτερος κάθε μέρα. Ομολογεί ότι, από όλο το ανθρώπινο γένος έχει ιδιαίτερη αγάπη για τη μεξικάνικη φυλή και έχει πιστέψει, πιστεύει και θα πιστεύει πως το Μεξικό είναι κάτι παραπάνω από τα 6 γράμματα και ένα φτηνιάρικο προϊόν στις εκπτώσεις της διεθνούς αγοράς.

Δωδέκατο: Ο ομιλών ομολογεί πως πιστεύει, ακλόνητα, ότι είναι αναγκαία η ανατροπή της αντιλαϊκής κυβέρνησης με όλα τα μέσα και παντού. Ομολογεί πως πιστεύει ότι είναι αναγκαίο να δημιουργηθούν νέες πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές σχέσεις ανάμεσα σε όλους τους Μεξικάνους και, κατ' επέκταση, ανάμεσα σε όλους τους ανθρώπους. Πρέπει να σημειώσουμε ότι αυτές οι ιερόσυλες προθέσεις προκάλεσαν ανατριχίλα στο ΕΙΣΑΓΓΕΛΙΚΟ Υ.Γ.

Δέκατο τρίτο: Ο ομιλών ομολογεί ότι θα αφιερώσει μέχρι και το

προτελευταίο δευτερόλεπτο της ζωής του στον αγώνα για αυτά που πιστεύει.

Δέκατο τέταρτο: Ο ομιλών ομολογεί ότι, σε μια πράξη μικροπρεπή και εγωιστική, θα αφιερώσει το τελευταίο δευτερόλεπτο της ζωής του στο να πεθάνει.

Δέκατο πέμπτο: Ο ομιλών ομολογεί ότι έχει πια βαρεθεί αρκετά αυτή την ανάκριση. Αυτό προκάλεσε τη σοβαρή επίπληξη από μέρους του εισαγγελικού Υ.Γ., το οποίο εξήγησε στον ομιλούντα πως σε αυτή την περίπτωση οφείλει να συνεχίσει μέχρις ότου το ανώτατο δικαστήριο ανακαλύψει άλλη ιστορία για να διασκεδάσει τα σέβη του.

Έπειτα από αυτές τις ομολογίες, ο ομιλών εξορκίστηκε να δηλώσει αυθορμήτως αθώς ή ένοχος στην ακόλουθη σειρά από κατηγορίες. Συμφώνως με την κατηγορία ο ομιλών απάντησε:

Οι λευκοί τον κατηγορούν για μαύρο. Ένοχος.

Οι μαύροι τον κατηγορούν για λευκό. Ένοχος.

Οι αυθεντικοί τον κατηγορούν για ιθαγενή. Ένοχος.

Οι ιθαγενείς προδότες τον κατηγορούν για μιγάδα. Ένοχος.

Οι φαλλοκράτες τον κατηγορούν ως φεμινιστή. Ένοχος.

Οι φεμινιστές τον κατηγορούν ως φαλλοκράτη. Ένοχος.

Οι κομμουνιστές τον κατηγορούν για αναρχικό. Ένοχος.

Οι αναρχικοί τον κατηγορούν για ορθόδοξο. Ένοχος.

Οι Άγγλοι τον κατηγορούν ότι είναι Τσικάνο³. Ένοχος.

Οι αντισημίτες τον κατηγορούν ότι είναι φιλο-Εβραίος. Ένοχος.

Οι Εβραίοι τον κατηγορούν ότι είναι φιλο-Άραβας. Ένοχος.

Οι Ευρωπαίοι τον κατηγορούν ότι είναι Ασιάτης. Ένοχος.

Οι κυβερνητικοί τον κατηγορούν ότι είναι με την αντιπολίτευση. Ένοχος.

Οι ρεφορμιστές τον κατηγορούν ότι είναι εξτρεμιστής. Ένοχος.

Οι εξτρεμιστές τον κατηγορούν ότι είναι ρεφορμιστής. Ένοχος.

Η «ιστορική πρωτοπορία» τον κατηγορεί ότι κάνει έκκληση στην κοινωνία των πολιτών και όχι στο προλεταριάτο. Ένοχος.

Η κοινωνία των πολιτών τον κατηγορεί ότι αναστατώνει την ηρεμία της. Ένοχος.

3. Σ.τ.μ.: Τσικάνο = Ο πολίτης των ΗΠΑ που έχει μεξικάνικη καταγωγή. Υπήρξε αντίστοιχο κίνημα για ισότιμα δικαιώματα των Τσικάνος.

Το χρηματιστήριο αξιών τον κατηγορεί ότι του χαλάει το γέυμα. Ένοχος.

Η κυβέρνηση τον κατηγορεί ότι προκαλεί την αύξηση της κατανάλωσης χωνευτικών υγρών στις γραμματείες του Κράτους. Ένοχος.

Οι σοβαροί τον κατηγορούν ότι είναι καλαμπουρτζής. Ένοχος.

Οι καλαμπουρτζήδες τον κατηγορούν για πολύ σοβαρό. Ένοχος.

Οι ενήλικοι τον κατηγορούν ότι είναι παιδί. Ένοχος.

Τα παιδιά τον κατηγορούν ότι είναι ενήλικας. Ένοχος.

Οι ορθόδοξοι αριστεροί τον κατηγορούν γιατί δεν καταδικάζει τις λεσβίες και τους ομοφυλοφίλους. Ένοχος.

Οι θεωρητικοί τον κατηγορούν για πρακτικιστή. Ένοχος.

Οι πρακτικοί τον κατηγορούν για θεωρητικό. Ένοχος.

Όλοι τον κατηγορούν για όλα τα κακά που τους συμβαίνουν. Ένοχος.

Μη έχοντας τίποτα άλλο να δηλώσει σε αυτή την προανακριτική διαδικασία, το Εισαγγελικό Υ.Γ. θεωρεί λήξασα τη διαδικασία και χαμογελά καθώς φαντάζεται την ικανοποίηση και το τσεκ που θα εισπράξει από τους αρχηγούς του...

Υ.Γ. ΠΟΥ ΣΥΖΗΤΑ ΑΥΤΑ ΠΟΥ ΑΚΟΥΣΕ ΤΗ 16η ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1995, ΤΟ ΑΠΟΓΕΥΜΑ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ ΗΜΕΡΑΣ ΤΗΣ ΑΝΑΔΙΠΛΩΣΗΣ.

«Και γιατί δε χτυπάμε αντί να αναδιπλωνόμαστε;» πετάει ο Καμίλο στα μισά του υψώματος, ακριβώς τη στιγμή που είμαι συγκεντρωμένος να ρουφάω αέρα και να μην πέσω και τσακιστώ στον γκρεμό που είναι δίπλα μας. Δεν απαντώ αμέσως, του κάνω νόημα να συνεχίσει να ανεβαίνει. Στην κορφή του υψώματος πια καθόμαστε και οι τρεις. Η νύχτα πέφτει στο βουνό πριν από τον ουρανό και στο μισοσκόταδο αυτής της αμφίβολης ώρας, όπου το φως δεν είναι πια φως και οι σκιές ταλαντεύονται, ακούγεται κάτι από μακριά...

Λέω στον Καμίλο να ακούσει με προσοχή. «Τι ακούς;» «Γρύλλους, φύλλα, άνεμο», απαντά το άλλο μου εγώ. «Όχι», επιμένω. «Δώσε προσοχή».

Τώρα είναι ο Καμίλο που απαντάει: «Κάποιες φωνές... πολύ μακριά... ένα ταμ-ταμ-ταμ... σαν τύμπανο... που έρχεται από εκεί...» Ο Καμίλο δείχνει τη Δύση. «Αυτό ακριβώς», του λέω.

«Ε, και;» παρεμβαίνει το άλλο μου εγώ. «Είναι η κοινωνία των πολιτών. Φωνάζουν να μην υπάρξει πόλεμος, να γίνει διάλογος, να μιλή-

σων οι λέξεις και όχι τα όπλα...» εξηγώ. «Και το ταμ-ταμ-ταμ;» επιμένει ο Καμίλο.

«Είναι τα τύμπανά τους. Καλούν για ειρήνη. Είναι πολλοί, χιλιάδες, δεκάδες χιλιάδες, εκατοντάδες χιλιάδες. Η κυβέρνηση δεν τους ακούει και τους έχει αντιμετώπισης. Εμείς ακόμη κι εδώ πρέπει να τους ακούσουμε. Πρέπει να τους απαντήσουμε. Δεν μπορούμε να κάνουμε τους κουφούς όπως κάνει η κυβέρνηση. Πρέπει να τους ακούσουμε, πρέπει να αποφύγουμε τον πόλεμο. Εκτός κι αν δεν υπάρχει άλλη διέξοδος...»

«Και τότε;» μουρμουρίζει το άλλο μου εγώ.

«Τότε θα πολεμήσουμε», απαντώ στον Καμίλο.

«Πότε;» επιμένει.

«Όταν εκείνοι πάνουν, όταν κουραστούν. Τότε θα είναι η μάχη ώρα που θα χρειαστεί να μιλήσουμε...»

«Να πολεμήσουμε», λέει το άλλο μου εγώ. Εγώ επιμένω: «Όλα τα κάνουμε για εκείνους. Αν πολεμάμε, είναι για εκείνους. Αν σταματάμε τη μάχη, είναι για εκείνους. Στο τέλος αυτοί θα βγουν κερδισμένοι. Αν μας εξοντώσουν, εκείνοι θα έχουν την ικανοποίηση ότι έκαναν καθετί δυνατό για να το αποτρέψουν, για να αποτρέψουν τον πόλεμο. Γι' αυτό ξεσηκώθηκαν, δε θα σταματήσουν πια. Επιπλέον, έχουν στα χέρια τους μια σημαία που πρέπει να συνοδεύσουν. Αν ζήσουμε, εκείνοι θα έχουν την ικανοποίηση ότι μας έσωσαν, ότι απέτρεψαν τον πόλεμο και μας έδειξαν πως είναι καλύτεροι και μπορούν να τα καταφέρουν με τη σημαία. Εμείς, νεκροί ή ζωντανοί, εκείνοι θα ζουν και θα βγουν δυναμωμένοι. Για εκείνους όλα, τίποτα για εμάς...»

Ο Καμίλο λέει πως προτιμά τη δική του εκδοχή: «Για εκείνους τίποτα, όλα για εμάς».

Υ.Γ. ΠΟΥ ΥΠΟΤΡΟΠΙΑΖΕΙ ΣΤΗ ΝΥΧΤΕΡΙΝΗ ΤΟΥ ΠΑΡΕΚΤΡΟΠΗ.

Λησμονιά, ω, εσύ, πετροπέδικα τόσο μακρινή, εσύ είσαι η αιτία που βαδίζουμε δίχως πρόσωπο. Για να σκοτώσουμε τη λήθη με λίγη μνήμη, καλύπτουμε με μολύβι το στήθος μας και την ελπίδα. Αν, σε κάποια απίθανη πτήση, ο άνεμος σας φέρει στα μέρη μας, θα έχετε να βγάλετε πολλά κουρέλια και μάσκες γλυκιάς απάτης και με τα χείλη και το δέρμα θα κάνω τη μνήμη καλύτερη, την αυριανή. Για τούτο και ένα μήνυμα πάει από τη γη μέχρι το στερέωμα. Ακούστε καλά!

«Σαν ηθοποιός αρχάριος, που επάνω στη σκηνή

τα χάνει από το φόβο του, ή σαν άγρια κρῶση που ξέχειλη από υπέρμετρη οργή σφίγγεται τόσο που η καρδιά της πάει να σπάσει,

Έτσι δισταχτικός ξεχνάω όλον να ειπώ τον κανόνα του τυπικού του ερωτικού, κι από τον φόβο που με σφίγγει ξεψυχώ, πνιγμένος απ' το βάρος πόθου δυνατού.

Ας είναι τα βιβλία μου η ρητορική μου κι άλλαλοι χρησιμολόγοι για όσα λέει η καρδιά, συνήγοροι...

Ο έρωτας με τα μάτια ακούει, γι' αυτό κι είναι κουφός⁴».

Ουίλιαμ Σέξπιρ, σονέτο 23*.

Εντάξει, κεχομπαρανία πετροπέδικα, μη μας αναζητάς χαμηλά καθώς πετάς. Ψηλά να κοιτάξεις, όπου μας ανήψεσε ο πόνος μας, στον ήλιο, από όπου πέφτει σαν βροχή η ελπίδα...

Υ.Γ. ΠΟΥ ΤΗΠΟΤΑ ΔΕΝ ΕΧΕΙ ΝΑ ΔΩΡΙΣΕΙ ΣΕ ΑΥΤΑ ΤΑ ΓΕΝΕΘΑΙΑ.

Ο Ερμπέρτο έχει γενέθλια στις 5 Μαρτίου. Λένε πως κλείνει τα 4 και μπαίνει στα 5. Ο Ερμπέρτο γυρνά στα βουνά, στο σπίτι του ζουν τώρα οι στρατιώτες και ένα τανκ στέκεται στην αυλή του. Τα παιχνίδια που η «Επιχείρηση παιχνίδια» του χάρισε μια μέρα του Αϊ-Βασίλη πρέπει να βρίσκονται τώρα στα χέρια κανενός στρατηγού ή τα αναλύει η PGR αναζητώντας κάποιο οργανωτικό μυστικό. Ο Ερμπέρτο, που τόσο είχε προετιμασθεί γι' αυτό που συνέβη στις 10 Φεβρουαρίου (την εισβολή των ομοσπονδιακών), εκείνη τη συγκεκριμένη ώρα εγκατέλειψε το

4. Σ.τ.μ.: Ο Μάρκος παραθέτει τα αποσπάσματα του Σέξπιρ, όποτε τα χρησιμοποιεί, πάντα από το πρωτότυπο, χωρίς μετάφραση. Το ίδιο κάνει με όλα τα ξένα, κυρίως αγγλόφωνα, κείμενα.

* Ουίλιαμ Σέξπιρ, Σονέτα, μετάφραση Βασίλη Ράβα - Βούλας Δαμανάκου. Εκδόσεις Επικαιρότητα, Αθήνα 1990, σελ. 37.

καλύτερο παιχνίδι του. Ένα αυτοκινητάκι που το καβαλούσε και έπαιζε τον οδηγό πάνω σε μια τοιμεντένια αυλή όπου ξεραίνονταν ο καφές. Μου λένε πως ο Ερμιπέρτο παρηγορείται λέγοντας ότι έτσι και αλλιώς στα βουνά δεν μπορεί να προχωρήσει το αυτοκινητάκι του. Ο Ερμιπέρτο ρωτάει τη μαμά του γιατί ξαναγύρισε ο πόλεμος του περασμένου χρόνου και γιατί του πήρε το αυτοκινητάκι του. Γιατί; ρωτάει ο Ερμιπέρτο. Η μαμά του δεν αποκρίνεται, συνεχίζει να περπατά με το παιδί και τον πόνο φορτωμένα στην πλάτη...

Υ.Γ. ΠΟΥ ΘΥΜΑΤΑΙ ΚΑΙ ΑΝΑΦΕΡΕΙ ΑΠΟ ΜΝΗΜΗΣ ΣΤΙΧΟΥΣ ΤΟΥ ΑΝΤΟΝΙΟ ΜΑΤΣΑΔΟ, ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΟΝΤΑΙ ΣΕ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΑ ΠΡΑΓΜΑΤΑ, ΑΛΛΑ ΤΑΙΡΙΑΖΟΥΝ ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΣΤΑΣΗ.

I. «Στην καρδιά είχα το αγκάθι ενός πάθους, κατόρθωσα να το ξεριζώσω μια μέρα και πια δεν αισθάνομαι την καρδιά μου. Σουβλερό αγκάθι, ποιος θα μπορέσει να με κάνει να σε νιώσω πάλι καρφωμένο στην καρδιά...»

II. «Χθες ονειρεύτηκα πως άκουγα το Θεό να μου φωνάζει Ξύπνα. Επειτα, ήταν ο Θεός που κοιμόταν και εγώ φώναζα Ξύπνα!»

Υ.Γ. ΠΟΥ ΜΑΤΩΝΕΙ ΑΝΕΠΙΑΝΟΡΘΩΤΑ.

Μια πληγή έχω στο στήθος. Ματώνει για σιτάρι και δεν υπάρχει ψωμί για να ανακουφίσει την επιθυμία...

Ο *Sup* ψηλά σε ένα ύψωμα, βλέποντας τον ήλιο να τραβά κατά τη δύση, καθώς μια αναλαμπή οβήνει...

**«Ο θάνατος μας επισκέπτεται
ντυμένος στο χακί»**

Στη βδομαδιάτικη εφημερίδα *Proceso*.

Στην καθημερινή εφημερίδα *El Financiero*.

Στην καθημερινή εφημερίδα *La Jornada*.

Στην τοπική εφημερίδα του Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας *Tiempo*.

Υπάρχουν διάφορα ανακοινωθέντα. Να δούμε για πότε και πώς. Εδώ κάτω σφίγγει το κρύο και ο στρατιωτικός κλοιός. Ο καπνός πονάει και μυρίζει θάνατο. Τι νέα εκεί έξω; Ικανοποιημένοι με τα 20 δισεκατομμύρια δολάρια; Και ποιος θα τα πληρώσει;

Εντάξει. Υγεία και μια ελεημοσύνη από λίγο τηγανητό χοιρινό, έτσι, για να έχουμε ελπίδες στο μέγεθος ενός παλιωμένου παλιού σεντάβου (είναι τόσο σπάνιες όσο και αυτό).

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

Υπο-διοικητής Μάρκος.

**ΣΤΗ ΣΥΝΕΧΕΙΑ Η ΑΓΑΠΗΜΕΝΗ ΜΑΣ ΣΕΙΡΑ
«ΤΟ ΥΣΤΕΡΟΓΡΑΦΟ ΠΟΥ ΥΠΟΤΡΟΠΙΑΖΕΙ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΒΑΣΗ
ΚΑΙ ΤΗΝ ΠΑΡΑΝΟΜΙΑ»**

Υ.Γ. ΠΟΥ ΓΕΛΑ ΚΑΙ ΚΑΝΕΙ ΠΛΑΚΕΣ ΣΤΟΝ ΠΑΡΑΛΗΠΤΗ.

Έχασες τούτη τη φορά, Εστέμπαν Μ. Γκουαχάρδο. Η Γουαδαλούπε Τεπεγιάκ δεν έγινε Τοιναμέκα. Εύχομαι, για την επόμενη φορά, περισσότερη τύχη, περισσότερους στρατιώτες και λίγο μεγαλύτερα αντρικά καλαμπολάκια... Και ποιο είναι το επόμενο σου στοίχημα; Το πέρασμα του Γέσο στο Χατατέ; Ή το Φαράγγι του Γιούρο στο Μόντες Ασούλες;

**Υ.Γ. ΠΟΥ ΑΦΗΓΕΙΤΑΙ ΤΙ ΔΙΑΒΑΣΕ ΣΤΟ ΤΕΤΡΑΔΙΟ ΤΟΥ «SUP»
ΣΤΙΣ 14 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ, ΜΕΡΑ ΤΟΥ ΕΡΩΤΑ ΚΑΙ ΤΗΣ ΦΙΛΙΑΣ.**

Να με πάλι εδώ, με το κορμί και την ψυχή μου να σπάζει σε κομμάτια και να τα μπαλώνω όπως όπως. Σήμερα έσπασε ένα κομμάτι από τον ώμο μου. Ξεκόλλησε μια κι έξω και ακούστηκε σαν ξερόκλαδο κάτω από μπότα. Μόλις ένα «κρακ». Λιγουλάκι αργότερα ακούστηκε ένας ξερός και ελαφρύς γδούπος στο χώμα. Το σήκωσα και το βόλεψα με τις καλύτερες γνώσεις μου αντάρτικης ανατομίας, το έδεσα με Μπεχούκο¹ και συνέχισα να περπατώ. Χθες ήταν ένα κομμάτι από το δεξί μηρό μου που έσπασε και έπεσε. Δε χάνω την ελπίδα ότι, κάποια στιγμή, ένα μεγάλο κομμάτι από μια τόσο αυθάδη μύτη θα ξεκολλήσει και θα με αφήσει, έτσι, με ένα προφίλ λιγότερο αεροδυναμικό αλλά πιο εύχρηστο. Δεν το εύχομαι όχι γιατί θέλω να αντιλέγω στην PGR (Γενική Εισαγγελία της Δημοκρατίας) και την ιστορία του τύπου από το Ταμπίκε², αλλά γιατί έτσι θα παραμόρφωνα λιγότερο την κουκούλα.

Χθες, 13, ο θάνατος, ντυμένος στο χαλί, έφτασε 10 με 15 μέτρα από εκεί που βρισκόμαστε. Εγώ λέω στον Καμίλο πως είναι 20 μέτρα αλλά, όταν έφυγαν οι στρατιώτες, κατεβήκαμε και μετρήσαμε ακριβώς δέκα μέτρα από εκεί που πέρασε η περίτολος των ομοσπονδιακών. Τώρα, όπως ακριβώς πριν ένα χρόνο, κάθε δευτερόλεπτο γίνεται μια έκρηξη, ένα τίναγμα από τη ζωή στο θάνατο. Κορόνα γράμματα. Πέφτει ζωή ή πέφτει θάνατος. Κορόνα ή γράμματα. Όπως σε εκείνη την ταινία του *Cantinflas*³ με τον Μεντέλ, όπου τραγουδούν αυτό που λέει «Τι σου λείπει, κορίτσι μου, τι σου λείπει...» και ο Μαροσέλο εξηγεί στον *Cantinflas* ότι «η γυναίκα, από τον καιρό της μητέρας μας της Εύας... γιατί στην πρώτη πυρά του κόσμου...» και ο *Cantinflas* απαντά με το εξής: «Μια γυναίκα είναι σαν ένα λουλούδι και ένα λουλούδι το ποτίζεις, και όταν το ποτίζεις, το ποτίζεις...»

Και, παρά τον *Cantinflas*, το νόμισμα κάνει κύκλους στον αέρα και εμείς προχωρούμε βηματάκι βηματάκι, μέσα σε τόση λάσπη και αγκάθια που θα χρησίμευαν για να ξεπληρωθεί το σύνολο του εξωτερικού χρέους του Μεξικού, αν είχαν τιμή στο χρηματιστήριο αξιών. «Ναι, αλλά δεν

έχουν τιμή», μου λέει ο Καμίλο. «Ούτε και το αίμα μας», απαντάει το άλλο μου εγώ, που αντί για σάκο κουβαλάει παντού το σκεπτικισμό του και δε μοιάζει καθόλου κουρασμένο. Εγώ καταλαβαίνω ότι αρχίζουν να αμβλύνονται οι αισθήσεις. Εκείνη την ημέρα με το θάνατο στα 10 μέτρα, βρισκόμουν πίσω από ένα βράχο. Έσκηνα σιγά σιγά και δίχως να κάνω θόρυβο έβγαλα την ασφάλεια του όπλου και σημάδεψα προς τα εκεί που έρχονταν οι ήχοι. Δε σκεπτόμουν, ο χρόνος έμοιαζε σταματημένος στην άκρη του δαχτύλου, στη σκανδάλη. Δίχως φόβο και δίχως γενναιότητα. Ήταν σαν να τα έβλεπα από έξω, σαν να ήμουν πολύ κουρασμένος, σαν να είχα δει αυτή την ταινία πολλές φορές πριν, στην ιστορία, στη ζωή, στο θάνατο. Αμβλυση των αισθήσεων, λέω εγώ, «Σαν μηχανή», λέει το άλλο μου εγώ. Ο Καμίλο δε λέει τίποτα, μόνο μουρμουρίζει ότι είναι δέκα τα μέτρα, τριάντα οι στρατιώτες και εμείς τρεις και, σύμφωνα με τα ανώτερα μαθηματικά, μας έπεφταν 10 στον καθέναν και, σύμφωνα με τις πιθανότητες, είχαμε μία στις δέκα να βγούμε ζωντανόι. Ο Καμίλο λέει ότι έκανε αυτόν το λογαριασμό. Εγώ δε λογάρισα τίποτα, είδα μόνο τον εαυτό μου με το δάχτυλο στη σκανδάλη, ακίνητο, σαν ένα μόνο πλάνο επαναλαμβανόμενο μέχρι αφίδας σε μια ταινία δίχως τέλος. Ο Καμίλο δε απεύδασε στην Οξφόρδη ούτε στο *Massachussets* (έτσι γράφεται), έφτασε μόλις στη Δευτέρα Δημοτικού σε ένα χωριό της ζούγκλας και τα μαθηματικά τα έμαθε στο βουνό. Εμένα, τώρα δα, μου έρχεται στο μυαλό ένα λογοπαίγνιο ωραιότατο, με το δάχτυλο και τη σκανδάλη... αλλά το άλλο μου εγώ μου λέει ότι δεν είναι στιγμή για σαχλαμάρες...

Πριν από ένα χρόνο είπα: Ψέματα, ήταν πάνω από ένα χρόνο. Τον Ιανουάριο. Πριν ένα χρόνο ακριβώς, το Φεβρουάριο, βρισκόμασταν στον Καθεδρικό του Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας μιλώντας για ειρήνη. Σήμερα είμαστε στη ζούγκλα μιλώντας για πόλεμο. Γιατί; Μπορεί κανείς να ρωτήσει αυτό τον κύριο το γιατί; Γιατί μας εξαπάτησε; Γιατί υποκρίθηκε ότι είναι αποφασισμένος να έρθει σε πολιτική συμφωνία δίκαιη και έπειτα εξαπέλυσε τον τρόπο που, τώρα πια, του ξεφεύγει από τα χέρια;

Λουπόν, εγώ του έλεγα, ή μάλλον τους έλεγα, στον Καμίλο και σε εκείνο το φύλλο του τετραδίου, πώς γίνεται να πέφτουν κομμάτια από το κορμί και δεν καταλαβαίνω γιατί και ο Καμίλο δε μου αποκρίθηκε. Είχε αποκομηθεί μέσα στα ψηλά φυτά ακαουάλ⁴, με τα ελικόπτερα και

1. Σ.τ.μ.: Ένα είδος κλιματισιάς που αφθονεί στη ζούγκλα και χρησιμεύει για σοινί.

2. Σ.τ.μ.: Αναφέρεται στην ανακοίνωση της Εισαγγελίας ότι βρήκαν ποιός είναι ο Μάρκος, κάποιος από το Ταμπίκε.

3. Σ.τ.μ.: *Cantinflas*: Μεξικάνος κωμικός (1911-1993).

4. Σ.τ.μ.: Είδος ηλιοτρόπιου.

το «τσακ-τσακ-τσακ-τσακ» των σπαθιών από πάνω μας και εγώ τότε θυμάμαι πως «τσακ» στη διάλεκτο Τζοτζιλ πάει να πει «κώλος» και από το «Κώλο-κώλο-κώλο» των ελικοπτέρων περνάω πάλι στο τετράδιο όπου το άλλο μου εγώ μου λέει, δαγκώνοντας την πίτα μου, «Δεν έχει νόημα, κανείς δε θα το διαβάσει», ενώ το τετράδιο, αντιθέτως, δε λέει τίποτα, αφήνεται και με αφήνει να του διηγούμαι πώς εμφανίζεται στο κορμί πρώτα μια χαραμάδα, μετά βαθαίνει και το κομμάτι ξεκολλά, και πέφτει, και το ξανακολλάω, και το δένω με μπεχούκο και δε με πονά. Αλλά δε με ανησυχεί αυτό, με ανησυχεί μήπως κάνω λάθος στη μεριά... Για παράδειγμα, αν αυτό που πάει δεξιά το βάλω εγώ στ' αριστερά ή το ανάποδο; Τι πολιτικές επιπτώσεις θα είχε αυτό το λάθος; Βέβαια, μέχρι τώρα δεν υπήρχε πρόβλημα, γιατί έπεσαν κομμάτια και από τις δύο μεριές ταυτόχρονα... Το άλλο μου εγώ βγαίνει για να διαβάσει τις τελευταίες γραμμές στο τετράδιο, μασουλάει ένα «Κανείς δε θα το διαβάσει», γυρνάει από την άλλη και προσπαθεί να κοιμηθεί καθώς τα ελικόπτερα παραχωρούν τη θέση τους στα τριζόνια.

Σήμερα είναι μέρα του έρωτα και της φιλίας. Εδώ δεν υπάρχει άλλος φίλος από το θάνατο ούτε άλλος έρωτας από το θανατηφόρο... φιλή του...

Υ.Γ. ΠΟΥ ΠΡΟΒΛΕΠΕΙ ΜΙΑ ΕΠΙΠΛΗΞΗ.

Έτσι ή αλλιώς καλύτερα θα ήταν να πεθάνω τότε παρά να έχω να αντιμετωπίσω κάποια μέρα την Εύα και να προσπαθήσω να της εξηγήσω γιατί δεν μπόρεσα να περιώσω τις βεντεοκασέτες της του Μπάμπι, Το Βιβλίο της Ζούγκλας, και Σχολείο Αλητών με somebody doubts it?, τον Πέδρο Ινφάντε και τη Μιροσλάβα. Η Εύα είτε πως ο Μπάμπι είναι μια τέτοια, ο Ερμπέρτο είπε πως είναι βαρβάτος αρσενικός. Η Εύα επιχειρηματολόγησε ότι φαινόταν το θηλυκό στα μάτια του, ο Ερμπέρτο είπε πως αν κοιτάξεις καλά θα δεις πως είναι η κοπελιά του, έτσι απαντά ο Ερμπέρτο, που όπως φαίνεται δεν είναι παιδί αλλά νάνος.

Υ.Γ. ΠΟΥ ΜΕ ΡΑΓΙΣΜΕΝΗ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΘΥΜΑΤΑΙ ΜΙΑ ΠΕΡΙΦΡΟΝΗΤΙΚΗ ΑΠΑΝΤΗΣΗ.

Η Τονίτα έφυγε κι αυτή στα βουνά. Είχε κάτι παπουτσάκια άσπρα και καινούργια που της έστειλε κάποιος καλός άνθρωπος από κάπου. Η Τονίτα είχε τα παπούτσια στο χέρι. «Γιατί δεν τα φοράς;» τη ρώτησα αφού εισέπραξα μια γκριμάτσα απόρριψης στην ένατη αίτησή μου για ένα φιλή. «Αφού γίνονται όλο λάσπες», μου απάντησε με εκείνη την

αναπόδραστη λογική ενός κοριτσιού έξι χρονών στη ζούγκλα Λακαντόνα. Δεν την ξαναείδα...

Υ.Γ. ΠΟΥ ΠΡΟΣΦΕΡΕΤΑΙ ΓΙΑ ΒΟΗΘΟΣ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ.

Εγώ, το υποτροπιάζων υστερόγραφο, συνιστώ στην κυβέρνηση να αποσύρει πια το ένταλμα σύλληψης ενάντια στον Sup. Ο Sup από τότε που ξέρει πως καταζητείται έχει κατανήσει αφόρητος. Δεν αναφέρω μόνον στην έμμονη ιδέα του θανάτου που έχει, είναι που τώρα πιστεύει πως είναι στα αλήθεια ο Χοικάν Του Διαβόλου⁵, περνάει τον καιρό του λέγοντάς μας να μην ανησυχούμε γιατί θα έρθει ο Τυφλός⁶ να μας σώσει... Αλλά αυτό δεν είναι το πιο σοβαρό, το χειρότερο είναι που δε μας αφήνει να κοιμηθούμε λέγοντάς μας τι σκοπεύει να κάνει όταν θα συναντηθεί με αυτή τη Μόνικα ή την άλλη την Αϊμέ. Τι σκέφτεται να κάνει; Τίποτα το πρόπον, πιστέψτε με. Η σωφροσύνη με εμποδίζει να εισέλθω σε λεπτομέρειες. Εγώ προσπάθησα να τον αποκαρδιώσω λέγοντάς του πως αυτή η σαπουνόπερα έχει τελειώσει εδώ και καιρό, αλλά αυτός είπε πως θα πάει να ψάξει για τη Μαρμιάρ. Του υπενθύμισα το βέτο στην Τελεβίτα και με αντέκρουσε λέγοντας πως αν είναι έτσι θα φύγει με τις γατούλες του Πουρσέλ. Στο επιχειρημά μου πως η TV Azteca ζητούσε και αυτή το κεφάλι του (του Sup), αυτός μου μούρμυρισε κάτι σαν «Κάποια μέρα θα υπάρξει ένα αντικειμενικό σίριαλ σε τούτη τη χώρα». Τον πήρε ο ύπνος μουρμουρίζοντας «Τι να κάνουμε, εδώ μας έτυχε να πεθάνουμε, στην περιουσία με τον πιο διάφανο αέρα...» Εγώ τον διόρθωσα, εδώ μας έτυχε να «ζήσουμε», αλλά πια δε με άκουγε. Ψηλά, ένα στρατιωτικό αεροπλάνο και η Ζώνη του Οριζώνη ήταν τα μόνα σκεπάσματα στην αγρύπνια του...

Εντάξει και πάλι. Υγεία και μία γευσούλα από αναμνήσεις με το τραγούδι του J.M.Serrat που τελειώνει λέγοντας:

«Δεν επιστρέφω/ όχι γιατί λησμόνησα/ είναι που έχασα το δρόμο/ της επιστροφής...»

Ο Υπο-εγκληματίας, παραβάτης και σε πλήρη αταξία...

Sub Marcos.

20 Φεβρουαρίου 1995

5. Σ.τ.μ.: Πρόσωπο από πολύ γνωστή σαπουνόπερα.

6. Σ.τ.μ.: ό.π.

«Ο νεοφιλελευθερισμός είναι η ίδια η κρίση που έχει μετατραπεί σε θεωρία και οικονομικό δόγμα»

Στη βδομαδιάτικη εφημερίδα *Proceso*.

Στην καθημερινή εφημερίδα *El Financiero*.

Στην καθημερινή εφημερίδα *La Jornada*.

Στην τοπική εφημερίδα του Σαν Κριστόμπαλ δε las Κάσας *Tiempo*.

Κύριοι,

Το ανακοινωθέν που αποδεικνύει ότι ο άνθρωπος είναι το μοναδικό ζώο που κινδυνεύει να πέσει στην ίδια παγίδα δύο φορές. Με την ευκαιρία, καλό θα ήταν να έστελναν ένα αντίγραφο από το χιλιοαναφερόμενο νόμο στους ομοσπονδιακούς. Δε φαίνεται να έχουν πάρει χαμπάρι, γιατί συνεχίζουν. Αν συνεχίσουμε να οπισθοχωρούμε, θα πέσουμε πάνω σε μια ταμπέλα που λέει: «Καλωσήρθατε στα σύνορα Περού-Ισημερινού». Δε μας πέφτει άσχημα ένα ταξιδάκι στη Νότια Αμερική, αλλά να βρίσκεσαι ανάμεσα σε τρία πυρά δεν πρέπει να είναι και πολύ ευχάριστο. Εμείς, κατά τα άλλα, καλά. Εδώ στη ζούγκλα μπορείς να εκτιμήσεις, σε όλη της τη σκληρότητα, τη μεταμόρφωση του ανθρώπου σε πύθιο (ανθρωπολόγοι, αποσυρθείτε.)

Εντάξει. Υγεία και ένα κρύσταλλο από εκείνα που χρησιμεύουν για να βλέπεις το σήμερα και το αύριο.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

Υπο-διοικητής Μάρκος.

11 Μαρτίου 1995

Υ.Γ. ΠΟΥ ΡΩΤΑΕΙ ΜΟΝΟ ΑΠΟ ΠΕΡΙΕΡΓΕΙΑ.

Πώς λέγεται ο στρατηγός του ομοσπονδιακού στρατού που, πριν να αποσυρθεί από το *ejido* Πράδο, διέταξε την καταστροφή όλων των χρησμών αντικειμένων στα σπίτια των ιθαγενών και έκαψε κάμποσες καλύβες; Στο Πράδο κερδίζει, κατά μέσο όρο, 200 πέσος το μήνα κάθε οικογένεια. Πόσα κερδίζει ο στρατηγός για μια τόσο «λαμπρή» στρατιωτική ενέργεια; Θα τον ανεβάσουν ένα βαθμό για «αρετές στην εκστρατεία»; Ήξερε ο στρατηγός πως ένα από τα σπίτια που διέταξε να καταστρέψουν ήταν το σπίτι της Τονίτα; Θα μιλήσει, αυτός ο στρατηγός, στα παιδιά του και τα εγγόνια του, γι' αυτή τη «λαμπρή» σελίδα στο υπηρεσιακό του φύλλο; Πώς λέγεται ο αξιωματικός που, λίγες μέρες μετά αφότου κατέστρεψε τα σπίτια στο *ejido* Τσάμπα Σαν Αγκουστίν, επιστρέφει με γλυκά και φωτογραφίζεται να τα χαρίζει σε παιδιά; Πώς λέγεται ο αξιωματικός που, συναγωνιζόμενος τον πρωταγωνιστή του διγημάτος του Λιώσα *Ο Παντελέων και οι Επισκέπτριες*, κουβάλησε δεκάδες πόρνες για να «εξυπηρετήσουν» τη φρουρά που κατέλαβε τη Γουαδελούπε Τεπεγιάκ; Πόσα παίρνουν οι πόρνες; Πόσα μένουν προμήθεια για το Μεξικό Παντελέων; Είναι οι ίδιες πόρνες για τους αξιωματικούς και τους οπλίτες; Υπάρχει σε όλες τις φρουρές της εκστρατείας «για την άμυνα της εθνικής κυριαρχίας» η ανάλογη «υπηρεσία»; Αν ο ομοσπονδιακός στρατός είναι για να διαφυλάσσει την εθνική κυριαρχία, γιατί δε συνόδευσε τον Ορτίξ στην Ουάσιγκτον, αντί να καταδιώκει την αξιοπρέπεια των Μεξικάνων ιθαγενών στην Τσιούπας;

Υ.Γ. ΠΟΥ ΘΩΡΑΚΙΖΕΙ ΠΑΛΙ ΤΗΝ ΚΑΡΔΙΑ ΓΙΑ ΝΑ ΑΦΗΓΗΘΕΙ ΤΟ ΤΙ ΕΠΑΚΟΛΟΥΘΕΙ.

Στις 8 Μαρτίου κατέβηκαν από τα βουνά οι κάτοικοι του Πράδο. Η οικογένεια της Τονίτα ήταν στο τελευταίο τμήμα. Φτάνοντας σε ό,τι απέμεινε από το σπίτι τους, η σπηνή όλων των οικογενειών του Πράδο επαναλαμβάνεται στην οικογένεια της Τονίτα: οι άντρες μαζεύουν, ανίκανοι και λυσσασμένοι, τα λίγα που τους απέμειναν όρθια, οι γυναίκες κλαίνε και τραβάνε τα μαλλιά τους, προσεύχονται και επαναλαμβάνουν, «*Θεούλη μου, Θεούλη μου*», καθώς σηκώνουν τα σκισμένα ρούχα, τις σκορπισμένες τροφές ανακατεμένες με κοπριά, τις σπασμένες εικόνες της Παναγίας της Γουαδελούπε, τους εσταυρωμένους πεταμένους δίπλα σε περιτυλίγματα «fast food» του US Army. Αυτή η σπηνή είναι πλέον μια τελετή για τους κατοίκους του Πράδο. Την έχουν επαναλάβει 108

φορές τις τελευταίες μέρες, μία φορά κάθε οικογένεια. 108 φορές η αδυναμία, η λύσσα, τα δάκρυα, οι κραυγές, τα «*Θεούλη μου, Θεούλη μου*»...

Εν τούτοις, υπάρχει κάτι που τούτη τη φορά είναι διαφορετικό. Υπάρχει μια μικροσκοπική γυναίκα που δεν κλαίει. Η Τονίτα δεν είπε τίποτα, δεν έκλαψε, δε φώναξε. Πέρασε από το καταφύγιο και πήγε σε μια γωνιά στο σπιτάκι, σαν να γύρευε κάτι. Εκεί, σε μια ξεχασμένη γωνιά, βρισκόταν το φλιτζανάκι του τσαγιού, σπασμένο, πεταμένο, σαν ξεχαρβαλωμένη ελπίδα. Αυτό το φλιτζανάκι ήταν ένα δώρο, κάποιος το έστειλε έτσι ώστε, κάποια μέρα, η Τονίτα-Αλίκη να μπορεί να πιει το τσάι της με τον Καπελαμένο Τρελό και το Μαρτιάτικο Λαγό. Αλλά τούτη τη φορά δεν είναι λαγός αυτό που συναντάει το Μάρτιο η Τονίτα. Το σπίτι της είναι καταστρεμμένο με διαταγή εκείνου που λέει πως υπερασπίζει την κυριαρχία και τη νομιμότητα. Η Τονίτα δεν κλαίει, δε φωνάζει, δε λέει τίποτα. Σπρώχνει τα κομμάτια από το φλιτζανάκι του τσαγιού και από το πιατάκι που χρησίμευε για βάση. Η Τονίτα βγαίνει, ξαναπερνάει ανάμεσα από τα σκουμένα και βρόμικα ρούχα στο πάτωμα, ανάμεσα από τα φασόλια και το καλαμπόκι που είναι σκορπισμένα μέσα στα χαλάσματα, ανάμεσα από τη μαμά της, τις θείες και τις αδερφές της που κλαίνε, φωνάζουν και επαναλαμβάνουν «*Θεούλη μου*». Έξω, πλάι σε ένα γουαγιάμπο, η Τονίτα κάθεται στο χώμα και με λάσπη και σάλιο πιάνει να κολλά τα κομμάτια από το φλιτζανάκι του τσαγιού. Η Τονίτα δεν κλαίει, αλλά έχει μια λάμψη κρύα και σκληρή στο βλέμμα της. Βίαια, όπως πριν 500 χρόνια οι ιθαγενείς γυναίκες, η Τονίτα παύει να είναι παιδί και γίνεται γυναίκα. Είναι 8 Μαρτίου του 1995, διεθνής ημέρα της γυναίκας, και η Τονίτα είναι 5 χρονών, μόλις έχει πατήσει τα 6. Η ψυχρή και κοφτερή λάμψη των ματιών της κάνει τα κομμάτια από το σπασμένο φλιτζανάκι να πετάνε σπίθες που πληγώνουν. Θα 'λεγε κανείς πως είναι ο ήλιος που ακονίζει το μίσος που έσπειρε η προδοσία σε τούτη τη γη... Σαν να στεριώνει πάλι μια ραγιωμένη καρδιά, έτσι ξαναφτιάχνει η Τονίτα, με λάσπη και σάλιο, το σπασμένο φλιτζανάκι της του τσαγιού. Κάποιος, μακριά, ξεχνά για μια στιγμή πως είναι άντρας. Οι αλμυρές σταγόνες που πέφτουν στο πρόσωπό του δεν κατορθώνουν να οξειδώσουν το μολύβδινο στήθος του...

Υ.Γ. ΠΟΥ ΡΙΨΟΚΙΝΑΥΝΕΥΕΙ ΕΝΑ «Ο,ΤΙ ΠΟΛΥΤΙΜΟΤΕΡΟ ΕΧΩ».

(Ο λογαριασμός σε δολάρια;) Διάβασα πως υπάρχει μια «Υπο-διοικήτρια Ελίοσα», ένας «Υπο-διοικητής Χερμάν», ένας «Υπο-διοικητής

Ντανιέλ», ένας «Υπο-διοικητής Εδουάρδο». Γι' αυτό πήρα την εξής απόφαση: Τονίζω στην PGR (Γενική Εισαγγελία) πως, αν συνεχίζει να ανακαλύπτει κι άλλους «Υπό», θα κάνω απεργία πείνας. Απαιτώ, επιπλέον, η PGR (Γενική Εισαγγελία) να δηλώσει πως ο «Υπό» είναι μόνο ένας. («Ευτυχώς», λέει το άλλο μου εγώ, καθώς διαβάζει αυτές τις γραμμές). Και να με απαλλάξουν από κάθε ευθύνη για την αδυναμία του δολαρίου έναντι του γιαιπωνέζικου Γιεν και του ΜΑΡΚΟΥ (θα παρατηρήσατε την επαναφορά του ναρκισσισμού). (Μη μου στείλετε τον Γουόρμαν, σας παρακαλώ!)

Υ.Γ. ΠΟΥ ΚΑΤΑΓΓΕΛΛΕΙ ΠΩΣ ΔΕΧΤΗΚΕ ΥΠΟΣΧΕΣΕΙΣ ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΕΣ ΑΠΟ ΕΝΑ ΣΟΝΕΤΟ ΚΑΙ ΕΞΑΝΙΣΤΑΤΑΙ ΜΕ...

«Όταν από κακοτυχία μου κι ανθρωποματιές κατάμνος το απόβλητο της θέσης μου θρηνώ...

που η θέση μου ακατάδεκτη ρηγάδες αντικρίζει».

Ουίλιαμ Σέξπιρ, σονέτο 29*.

Υ.Γ. ΠΟΥ ΣΥΖΗΤΑ ΤΑ ΣΥΜΒΑΝΤΑ ΤΩΝ ΗΜΕΡΩΝ 17 ΚΑΙ 18 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ ΤΟΥ 1995, ΟΓΔΟΗ ΚΑΙ ΕΝΑΤΗ ΜΕΡΑ ΤΗΣ ΥΠΟΧΩΡΗΣΗΣ.

«Ακολουθούσαμε το δυτλό τόξο του βέλους της σελήνης». «Καινούργιο φεγγάρι, τα κέρατα ανατολικά», θυμήθηκα και επανέλαβα την παρουσία όταν βγήκαμε σε κάτι ξέφωτα. Έπρεπε να περιμένουμε. Από ψηλά ένα μαχητικό αεροπλάνο έστειλε, σαν βροχή, το γουρνούρισμα του θανάτου. Το άλλο μου εγώ αρχίζει να σιγοτραγουδά: «Και μας πήρε η ώρα δέκα, έντεκα, δώδεκα, μία, δύο και τρεις».

«Και κριμμένους την αυγή μας μούλιασε η βροχή...» Του κάνω απειλητικό νόημα να πάψει. Αυτός αμύνεται: «Η ζωή μου είναι ένα τραγούδι του Χοακίν Σαμπίνα».

«Σίγουρα δε θα είναι ερωτικό το τραγούδι», του λέω εγώ, ξεχνώντας την ίδια μου την απαγόρευση για τις ομιλίες.

Ο Καμίλο ειδοποιεί πως το αεροπλάνο έφυγε πια. Βγήκαμε στο ξέ-

* Ουίλιαμ Σέξπιρ, Σονέτα, μετάφραση Βασιλη Ρότα - Βούλας Δαμανάκου. Εκδόσεις Επικαιρότητα, Αθήνα 1990, σελ. 43.

φωτο και συνεχίσαμε να περπατάμε μέσα στο βοσκοτόπι, με τα χόρτα μουσκεμένα από την περασμένη βροχή. Προχωρούσα κοιτάζοντας ψηλά, γυρεύοντας στις σκοτεινές μεριές κάποια απάντηση σε παλιά ερωτήματα. «Πρόσεχε τον ταύρο», κατόρθωσα να ακούσω τον Καμίλο. Αλλά ήταν πια αργά. Όταν κατέβασα το βλέμμα μετά από μια διαδρομή στο Γαλαξία, συνάντησα τα μάτια ενός επιβήτορα που, νομίζω, τρόμαξε το ίδιο όπως κι εγώ, γιατί το έβαλε κι αυτός στα πόδια, αλλά προς την αντίθετη κατεύθυνση. Φτάνοντας στο μαντρί, έριξα όπως μπόρεσα το σακίδιο πάνω από το αγκαθωτό συρματόπλεγμα.

Ξάπλωσα για να συρθώ και να περάσω από κάτω. Το έκανα και είχα τόση τύχη ώστε αυτό που νόμιζα για λάσπη ήταν τελικά σκατά αγελάδας. Ο Καμίλο είχε σκάσει στα γέλια. Το άλλο μου εγώ παραλίγο να το πιάσει λόξιγκας. Στρογγυλοκαθισμένοι και οι δύο, κι εγώ τους έκανα νοήματα να σκάσουν.

«Σας, θα μας ακούσουν οι στρατιώτες!» αλλά τίποτα, αυτοί σκασιμένοι στα γέλια. Έκοψα λίγα χορτάρια για να σκοπίσω, όσο ήταν δυνατό, τα σκατά από το πουνκάμισο και το παντελόνι. Πήρα το σακίδιο και συνέχισα να περπατώ. Πίσω ακολουθούσαν ο Καμίλο και το άλλο μου εγώ. Δε γελούσαν πια. Όταν σηκώθηκαν, πήραν είδηση πως είχαν καθίσει πάνω σε σκατά. Ερωτευμένοι με τις αγελάδες που είχαν τόσο αποπληντικό άρωμα, διασχίσαμε το μαντρί από το οποίο περνούσε ένα ποταμάκι. Μόλις φτάσαμε στη δασωμένη περιοχή, κοίταξα το ρολόι μου. Ήταν 2. «Ωρα νοτιοανατολική», όπως θα έλεγε και ο Τάσο. Με λίγη τύχη και δίχως βροχή θα φτάναμε στους πρόποδες της οροσειράς πριν την αυγή. Έτσι έγινε. Μπήραμε από ένα παλιό μονοπάτι, ανάμεσα από μεγάλα και σκιερά δέντρα που έδειχναν πως είναι πια κοντά η ζούγκλα. Η παρθένα ζούγκλα, όπου ζουν μόνο τα άγρια ζώα, οι νεκροί και οι αντάρτες. Δεν υπήρχε πολλή ανάγκη για λάμπια, το φεγγάρι τρώπωνε ακόμη από τα κλαριά, σαν μια λευκή σερπαντίνα, και τα τριζόνια σώπαιναν στα βήματά μας πάνω στα ξερά φύλλα. Φτάσαμε στη μεγάλη Σέμπτα, που σημαδεύει την είσοδο, ξεκουραστήκαμε λίγο και, με το φως του πρωινού πια, προχωρήσαμε ακόμη δύο ώρες πάνω στα βουνά.

Το μονοπάτι χανόταν κάπου κάπου, αλλά, παρά τα χρόνια που έχουν περάσει, εγώ θυμόμουν τη γενική κατεύθυνση. «Ανατολικά, μέχρι να βρούμε τοίχο», λέγαμε πριν από 11 (;) χρόνια. Ξεκουραστήκαμε στις όχθες ενός ρυακιού που αίγουρα θα στέρευε με την ξηρασία. Κοιμηθήκαμε λίγο. Ξύπνησα από μια κραυγή του άλλου μου εγώ. Έβγαλα την

ασφάλεια του όπλου και σημάδεψα προς τα εκεί που άκουσα το βογκητό. Ναι, ήταν το άλλο μου εγώ που κρατούσε το πόδι του και βογκούσε. Πλησίασα. Είχε προσπαθήσει να βγάλει την κάλτσα και είχε ξεκολλήσει ένα κομμάτι δέρμα.

«Τι βλάκας είσαι», του είπα. «Πρέπει να το βρέξεις πρώτα».

Ήταν η ένατη μέρα με τις μπότες στα πόδια. Το ύφασμα και το δέρμα, με την υγρασία και τη λάσπη, γίνονται ένα και για να βγάλεις την κάλτσα είναι σαν να γδέρνεσαι. Τα μειονεκτήματα άμα κοιμάσαι με τις μπότες. Του έδειξα τι να κάνει. Βουτήξαμε τα πόδια στο νερό και, σιγά σιγά, βγάλαμε το πανί. Τα πόδια μύριζαν σαν ψοφίμι σκύλου και το δέρμα ήταν μια παραμορφωμένη ασπριδερή μάζα.

«Με τρόμαξες. Όταν σε είδα να βασιτάς το πόδι σου, σκέφτηκα πως σε δάγκωσε κανένα φίδι», τον επέπληξα.

Το άλλο μου εγώ σημασία δε μου έδωσε, συνέχιζε να βρέχει τα πόδια και έκλεινε τα μάτια. Σαν να την καλούσε. Ο Καμίλο άρχισε να χτυπά το χώμα με ένα παλούκι.

«Τώρα;» τον ρώτησα.

«Φίδι», είπε ο Καμίλο καθώς πετούσε πέτρες, ξύλα, μπότες και ό,τι έπιανε στο χέρι του. Επιτέλους, μια γερή στο κεφάλι.

Πλησίασαμε δειλά.

«Μοκότς», λέει ο Καμίλο.

«Ναουγιάκα», λέω εγώ.

Κουτσαίνοντας πλησιάζει το άλλο μου εγώ. Παίρνει ύφος γνώστη και λέει: «Είναι η πασίγνωστη Μπακ Νέο Κουάτρο Ναρίσες. Το τσίμμημά της είναι θανατηφόρο και το δηλητηριώδες της πολύ δηλητηριώδες», προσθέτει μιμούμενος το ύφος κοιμπογιαννίτη σε χωριάτικο πανηγύρι. Τη γδέρνουμε. Το φίδι το γδέρνεις σαν να του βιάζεις το πουνκάμισο. Ανοίγεις την κοιλιά από κάτω, σαν ένα γρήγορο κλείσιμο αστραπή ή «τζίπερ», αδειάζεις τα εντόσθια και γδέρνεται μονομαίας. Μένει το κρέας άσπρο και μυώδες. Το περνάς σε ένα μακρύ σουβλί και το βάζεις στη φωτιά. Έχει τη γεύση ψητού ψαριού, σαν Μακαμιτλ, σαν εκείνο που ψαρέψαμε στο ποτάμι «Δίχως όνομα» πριν 11 (;) χρόνια. Φάγαμε αυτό και λίγες τηγανίτες με ζάχαρη που μας είχαν χαρίσει. Έπειτα από λίγο οβήσαμε τα ίχνη και συνεχίσαμε την πορεία. Ακριβώς όπως πριν 11 (;) χρόνια, η ζούγκλα μάς υποδεχόταν όπως είναι ο κανόνας (;) με βροχή. Η βροχή στη ζούγκλα είναι πολύ διαφορετική. Αρχίζει να βρέχει αλλά τα δέντρα λειτουργούν σαν μια μεγάλη ομπρέλα, και είναι λίγες οι στα-

γόνες που ξεφεύγουν ανάμεσα από φύλλα και κλαριά. Έπειτα, η πράσινη στέγη αρχίζει να στραγγίζει, και τότε, ναι, βρέχεσαι. Σαν ένα τεράστιο ποτιστήριο, στραγγίζει, και κάτω βρέχει ακόμη κι αν από πάνω έχει πια σταματήσει η βροχή. Με τη βροχή στη ζούγκλα συμβαίνει το ίδιο όπως και στον πόλεμο: ξέρεις πότε αρχίζει αλλά κανένας δεν ξέρει πότε σταματά. Στο δρόμο άρχισα να αναγνωρίζω παλιούς φίλους: το Ουαπάκ με το σεμνό του παλτό από πράσινα βρύα, την καπιτριούζικη και σκληρή ευθύτητα του Κάντε, το Ορμιγκίγιο, την Καόμπα¹, τον Κέδρο, την οξυμένη και δηλητηριώδη άμυνα της Τσαπάγια, τη βεντάλια του Γουαταπίλ, το δυσανάλογο γιγαντισμό των φύλλων του Πιχ, που μοιάζουν πράσινα αφτιά ελέφαντα, το κατακόρυφο ανέβασμα στον ουρανό του Μπαγιαλτέ, τη σκληρή καρδιά του Κανολτέ, την απειλή του Τσετόμ ή αλλιώς «κακιά γυναίκα» που, όπως δείχνει το όνομά του, φέρνει πολύ ψηλό πυρετό, παραλήρημα και δυνατό πόνο. Δέντρα και άλλα δέντρα. Σκέτο καφέ και πράσινο να σου γεμίζει τα μάτια, τα χέρια, τα πατήματα, την ψυχή σου για άλλη μια φορά...

Όπως πριν 11 (;) χρόνια, όταν έφτασα για πρώτη φορά. Και τότε ανέβαινα τούτο τον καταραμένο λόφο και σκεφτόμουν πως το κάθε βήμα θα ήταν το τελευταίο μου και έλεγα «ένα βήμα ακόμη και πέθανα» και έκανα ένα βήμα και έπειτα άλλο και δεν πέθαινα και συνέχιζα να περπατώ και ένιωθα πως ζύγισα 100 κιλά και λέω ψέματα αφού ήξερα πως κοιβαλόυσα 15 κιλά μόνο, και «είναι που είσαι νεοϋλγς» είπαν οι σύντροφοι που με συνάντησαν και γελούσαν με συνενοχή και εγώ εξακολουθούσα να επαναλαμβάνω μέσα μου πως τώρα πια το επόμενο βήμα είναι το τελευταίο μου, και καταριόμουν την ώρα που αποφάσισα να γίνω αντάρτης και τι καλά περνούσα σαν οργανωμένος διανοούμενος και η επανάσταση έχει πολλά καθήκοντα όπου όλοι είναι σημαντικοί και χρήσιμοι και εγώ τι ήρθα να χωθώ σε αυτό εδώ, και σίγουρα στον επόμενο σταθμό για ανάπαυση θα τους πω ως εδώ και μη παρέκει, και καλύτερα θα τους βοηθήσω εκεί κάτω στην πόλη, και συνέχιζα να περπατάω και να περπατάω και συνέχιζα να πέφτω και έφτανα στην ανάπαυση και δεν έλεγα τίποτα, θες από ντροπή θες γιατί δεν μπορούσα ούτε να μιλήσω, και ρουφώντας τον αέρα σαν ψαράκι σε λιμνούλα που του πέφτει μικρή, έλεγα μέσα μου: καλά, στον επόμενο σταθμό θα τους το πω, και

συνέβαινε το ίδιο, και έτσι πέρασα τις πρώτες δέκα ώρες αυτής της πρώτης μέρας πορείας στη ζούγκλα και σουρουπώνοντας πια είπαν: εδώ θα μείνουμε και εγώ αφέθηκα να πέσω εκεί δα και είπα «έφτασα» και επανέλαβα «έφτασα» και στήσαμε τις αιώρες και τότε άναψαν φωτιά και τότε έκαναν ρύζι με ζάχαρη και φάγαμε και φάγαμε και με ρώτησαν πώς ένιωσα ανεβαίνοντας το βουνό και πάλι πώς ένιωθα και αν ήμουν κουρασμένος και εγώ μόνο επαναλάμβανα «έφτασα» και εκείνοι κοιτάζονταν και έλεγαν πως μόλις μια μέρα ήρθε και τρελάθηρε.

Την άλλη μέρα έμαθα πως το δρόμο που έκανα εγώ σε δέκα ώρες με 15 κιλά φορτίο, εκείνοι τον έκαναν σε τέσσερις ώρες και με είκοσι κιλά ο καθένας. Εγώ δεν είπα τίποτα. Είπαν: «Φεύγουμε». Τους ακολούθησα και σε κάθε βήμα αναρωτιόμουν «Έφτασα;» Σήμερα, 11 (;) χρόνια μετά, η ιστορία, κουρασμένη να προχωρά, επαναλαμβάνεται. Φτάσαμε. Φτάσαμε; Το απόγευμα ήρθε σαν ανακούφιση. Ένα φως, σαν εκείνο το στάρι που με ανακούφισε πολλά προωνά, έβαψε τον τόπο όπου αποφασίσαμε να κατασηνώσουμε. Φάγαμε λίγο αργότερα απ' όταν ο Καμίλο βρήκε τα «Σακ Χολ»². Πρέπει να ήταν επτά. Είπα του Καμίλο να μη ρίξει. Ίσως κινήγούσαν ελάφια και σκέφτηκα μήπως τα βρούμε. Τίποτα, ούτε «Σακ Χολ» ούτε ελάφια. Στήσαμε τις τέντες και τις αιώρες. Σε λίγο, νύχτα πια, ήρθαν τα *marituchas* να ουρλιάζουν και αργότερα ο πίθηκος της νύχτας. Δεν μπόρεσα να κοιμηθώ. Με πονούσαν όλα, μέχρι και οι ελπίδες...

Υ.Γ. ΚΑΝΕΙ ΑΥΤΟΚΡΙΠΙΚΗ ΠΩΣ, ΝΤΡΟΠΙΑΣΜΕΝΟ, ΜΕΤΑΜΦΙΕΖΕΤΑΙ ΣΕ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΓΙΑ ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΟΙ ΟΠΟΙΕΣ ΑΛΛΟΤΕ ΕΙΝΑΙ ΘΑΜΝΟΙ ΚΑΙ ΓΙΑ ΣΥΔΕΝΤΡΑ ΠΟΥ ΚΑΠΟΙΕΣ ΦΟΡΕΣ ΕΙΝΑΙ ΓΥΝΑΙΚΕΣ και ΠΩΣ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΕΠΑΝΑΛΑΜΒΑΝΕΤΑΙ ΑΛΛΟΤΕ ΣΑΝ ΚΩΜΩΔΙΑ ΚΑΙ ΑΛΛΟΤΕ ΣΑΝ ΤΡΑΓΩΔΙΑ, ΤΟ ΠΑΡΑΜΥΘΙ ΟΝΟΜΑΖΕΤΑΙ...

ΔΟΥΡΙΤΟ II

(Ο νεοφιλελευθερισμός ιδωμένος από τη Ζούγκλα Λακαντόνα)

Ήταν τη δέκατη μέρα, πλέον με λιγότερη πίεση. Απομακρύνθηκα λιγάκι για να στήσω τη σκηνή μου και να εγκατασταθώ. Πήγαινα κοιτάζο-

1. Σ.τ.μ.: Καουτσουκόδεντρο.

2. Σ.τ.μ.: «Μορφή γέρου» ή «άσπρο κεφάλι».

ντας ψηλά, ψάχνοντας ένα ζευγάρι δέντρα που να έχουν πυκνό φύλλωμα. Γι' αυτό ξαφνιάστηκα όταν άκουσα, στα πόδια μου, μια φωνή που φώναζε: «Ει, πρόσχε!» Στην αρχή δεν είδα τίποτα, αλλά σταμάτησα και περιμένα. Σχεδόν την ίδια στιγμή άρχισε να κουνιέται ένα φυλλαράκι και κάτω από αυτό βγήκε ένας σκαραβαίος που άρχισε να διαμαρτύρεται: «Γιατί δεν προσέχεις που πατάς με τις μπιτάρες σου; Παραλίγο να με συντρίψεις!» φώναξε.

Αυτό το παράπονο μου ήταν γνωστό.

«Δουρίτο;» δοκίμασα.

«Ναβουχοδονόσορ, για τη χάρη σας! Ας μην τα εξισώνουμε!» αποκρίθηκε αγενέστατα ο μικρός σκαραβαίος.

Πια δε μου έμενε αμφιβολία.

«Δουρίτο! Δε με θυμάσαι πια;» Ο Δουρίτο, δηλαδή θέλω να πω ο Ναβουχοδονόσορ, έμεινε να με κοιτάζει σκεπτικός. Έβγαλε μια μικρή πίτα μέσα από τα φτερά του, τη γέμισε με καπνό, την άναψε και μετά από μια γερή ρουφηξιά, που του έφερε ένα βήχα καθόλου υγιή, είπε: «Μμμ... Μμμ...»

Έπειτα επανέλαβε: «Μμμ... Μμμ...»

Εγώ ήξερα πως θα τραβήξει πολύ αυτό, γι' αυτό κάθισα. Έπειτα από κάμποσα «Μμμ... Μμμ...» ο Ναβουχοδονόσορ, δηλαδή ο Δουρίτο, αποφάνθηκε: «Ο Καπετάνιος».

«Ο ίδιος αυτοπροσώπως», είπα εγώ, ικανοποιημένος που με είχε αναγνωρίσει.

Ο Δουρίτο (πιστεύω πως, αφού με γνώρισε, μπορούσα να τον λέω έτσι) άρχισε μια σειρά κινήσεις με ποδαράκια και φτερά, που στη γλώσσα των σκαραβαίων είναι κάτι σαν χορός που δείχνει χαρά, μα εμένα πάντα μου φαινόταν σαν κρίση επιληψίας. Αφού επανέλαβε κάμποσες φορές με διαφορετική έμφαση, «Καπετάνιε!» ο Δουρίτο σταμάτησε τελικά και μου έριξε την ερώτηση που τόσο φοβόμουν: «Έφερεις καπνό;»

«Ξέρεις, εγώ...» καθυστέρησα την απάντηση για να κερδίσω λίγο χρόνο ώστε να υπολογίσω τα αποθέματά μου.

Πάνω στην ώρα ήρθε ο Καμίλο και με ρώτησε: «Με φώναξες, "Sup";»

«Όχι, τίποτα... Να, τραγουδούσα και... και μην ανησυχείς, μπορείς να φύγεις», απάντησα αμήχανος.

«Καλώς», είπε ο Καμίλο και αποσύρθηκε.

«"Sup";» ρώτησε παραξευμεμένος ο Δουρίτο.

«Ναι», του είπα, «τώρα είμαι Διοικητής».

«Και αυτό είναι καλύτερο ή χειρότερο από Καπετάνιος;» επέμεινε ο Δουρίτο.

«Χειρότερο», είπα και το επανέλαβα για μένα.

Άλλαξα γρήγορα θέμα και του πρότεινα την ταμπακέρα με τον καπνό λέγοντας: «Εδώ έχω λιγάκι».

Ο Δουρίτο υποδέχτηκε τον καπνό εκτελώντας άλλη μια φορά το χορό του, αλλά τώρα επαναλαμβάνοντας «ευχαριστώ» πάλι και πάλι.

Όταν πέρασε η ευφορία του καπνού, άρχισαμε την περίτλοκη τελετή του ανάμματος της πίτας. Ακούμπησα πάνω στο σακίδιο και κάθισα να κοιτάζω τον Δουρίτο.

«Είσαι ολόιδιος», του είπα.

«Εσύ, αντίθετως, φαίνεσαι αρκετά ταλαιπωρημένος», μου αποκρίθηκε.

«Έτσι είναι η ζωή», είπα σαν να μην είχε καμιά σημασία.

Ο Δουρίτο άρχισε τα «μμ... μμμ...» Σε λίγο μου είπε: «Και τι σε φέρνει από εδώ μετά από τόσα χρόνια;»

«Να, κάθισα και σκέφτηκα και, όπως δεν είχα τίποτα να κάνω, είπα γιατί να μην κάνω μια βόλτα στα παλιά κατατόπια και να χαιρετήσω και κανέναν παλιόφιλο», απάντησα.

«Γέρικα τα βουνά μα ξανατρασινίζουν!» αναφώνησε αγανακτισμένος ο Δουρίτο.

Μετά συνέχισε για λίγο ακόμη τα «μμ... μμμ...» και τις ιεροεταστικές ματιές του.

Εγώ δεν άντεξα άλλο και του ομολόγησα: «Η αλήθεια είναι πως βρισκόμαστε σε αναδίπλωση γιατί η κυβέρνηση εξαπέλυσε επίθεση εναντίον μας...»

«Το έβαλες στα πόδια!» είπε ο Δουρίτο.

Εγώ προσπάθησα να του εξηγήσω τι ακριβώς είναι μια στρατηγική αναδίπλωση, μια τακτική υποχώρηση και ό,τι μου ερχόταν στο μυαλό εκείνη τη στιγμή.

«Το έβαλες στα πόδια», είπε ο Δουρίτο, τούτη τη φορά με έναν αναστεναγμό.

«Καλά, εντάξει, ναι, το έβαλα στα πόδια. Και λοιπόν;» του είπα ενοχλημένος, περισσότερο με τον εαυτό μου παρά με εκείνον.

Ο Δουρίτο δεν επέμεινε. Παρέμεινε σιωπηλός για λίγο. Μόνο ο καπνός από τις δύο πίτες απλωνόταν μεταξύ μας, σαν μια γέφυρα. Λίγα

λεπτά αργότερα είπε: «Φαίνεται πως υπάρχει και κάτι άλλο που σε ενοχλεί, δεν είναι μόνο η "στρατηγική υποχώρηση"».

«Αναδίπλωση, στρατηγική αναδίπλωση», τον διόρθωσα. Ο Δουρίτο περίμενε εμένα να συνεχίσω: «Η αλήθεια είναι πως με ενοχλεί το ότι είμαστε απροετοίμαστοι. Και είμαστε απροετοίμαστοι εξαιτίας μου. Πιστέψα πως η κυβέρνηση ήθελε το διάλογο και είχα δώσει εντολή να αρχίσουν τα συμβούλια των αντιπροσώπων. Όταν μας χτύπησαν, εμείς καθόμασταν και συζητούσαμε τους όρους του διαλόγου. Μας αιφνιδιασαν. Με αιφνιδιασαν...» είπα με λύπη και κουράγιο.

Ο Δουρίτο συνέχισε να καπνίζει. Περίμενε να τελειώσω την αφήγηση των συμβάντων τις τελευταίες δέκα μέρες. Όταν τελείωσα, ο Δουρίτο είπε: «Περίμενέ με».

Τρύπωσε κάτω από ένα φυλλαράκι. Σε λίγο βγήκε σπρώχνοντας το μικρό γραφείο του. Ύστερα πήγε να φέρει μια καρεκλίτσα, κάθισε, έβγαλε μερικά χαρτιά και άρχισε να τα κοιτάζει με ύφος ανήσυχο.

«Μμμ... μμμ...» έλεγε κάθε τόσο καθώς διάβαζε τα χαρτιά. Μετά από ώρα αναφώνησε: «Εδώ είναι!»

«Τι πράγμα είναι εδώ;» ρώτησα περιέργως.

«Μη με διακόπτεις!» είπε αυστηρά και σοβαρά ο Δουρίτο. Και πρόσθεσε: «Δώσε προσοχή. Το πρόβλημά σου είναι ίδιο με το πρόβλημα πολλών άλλων. Πρόκειται για το οικονομικό και κοινωνικό δόγμα που είναι γνωστό ως "νεοφιλελευθερισμός"...»

Αυτό μου έλεπε τώρα... μαθήματα πολιτικής οικονομίας, σκέφτηκα. Φαίνεται πως ο Δουρίτο άκουσε τι σκέφτηκα, γιατί μου γρίνιαξε: «Σοσος! Αυτό δεν είναι ένα οποιοδήποτε μάθημα! Είναι Επίτιμος Διάλεξη».

Εμένα μου φάνηκε λίγο υπερβολική αυτή η «Επίτιμος Διάλεξη», αλλά ετοιμάστηκα να την ακούσω. Ο Δουρίτο συνέχισε έπειτα από μερικά «μμ... μμμ...»

«Είναι ένα πρόβλημα μεταθεωρητικό! Βέβαια, εσείς ξεκινάτε από το ότι ο "νεοφιλελευθερισμός" είναι ένα δόγμα. Και όταν λέω "εσείς", αναφέρομαι σε εκείνους που επιμένουν σε σχήματα αυστηρά και τετραγωνισμένα όπως το κεφάλι τους. Εσείς νομίζετε πως ο "νεοφιλελευθερισμός" είναι ένα δόγμα του καπιταλισμού για να αντιμετωπίσει τις οικονομικές κρίσεις που ο ίδιος ο καπιταλισμός αποδίδει στο "λαϊκισμό". Σωστά;»

Ο Δουρίτο δε με άφησε να απαντήσω.

«Οπωσδήποτε! Λοιπόν, αποδεικνύεται πως ο "νεοφιλελευθερισμός" δεν είναι μια θεωρία για να αντιμετωπιστεί ή να εξηγηθεί η κρίση. Είναι η ίδια η κρίση που έχει μετατραπεί σε θεωρία και οικονομικό δόγμα! Με άλλα λόγια, ο "νεοφιλελευθερισμός" δεν έχει την παραμικρή συνάφεια, δεν έχει σχέδια ούτε ιστορική προοπτική. Τελικά, καθαρά θεωρητικά σκατά».

«Τι παράξενο... Ποτέ δεν είχα ακούσει ή διαβάσει μια τέτοια ερμηνεία», είπα με έκπληξη.

«Βέβαια! Αφού μόλις μου ήρθε τούτη τη στιγμή!» λέει με περηφάνια ο Δουρίτο.

«Και αυτό τι έχει να κάνει με τη φυγή μας, συγνώμη, την αναδίπλωση ήθελα να πω;» ρώτησα, αμφιβάλλοντας για μια τόσο νεόκοπη θεωρία.

«Α! Α! Στοιχειώδες, αγαπητέ Γουότσον³ "Sup"! Δεν υπάρχουν σχέδια, δεν υπάρχουν προοπτικές, μονάχα αυ-το-σχε-δια-σμός. Η κυβέρνηση δεν έχει καμιά σταθερότητα: τη μια μέρα είμαστε πλούσιοι, την άλλη είμαστε φτωχοί, μια μέρα θέλει ειρήνη, την άλλη πόλεμο, μια μέρα στερείται, την άλλη σπαταλάει, τέλος. Εξηγηθήτε;» με ρωτάει ο Δουρίτο.

«Σχεδόν...» λέω διστακτικά και ξύνω το κεφάλι μου. «Και τότε;» ρωτώ εγώ, βλέποντας τον Δουρίτο να μη συνεχίζει την επιχειρηματολογία του.

«Θα εκραγεί. Μπουμ! Σαν μπαλόνι που φουσκώνει υπερβολικά. Αυτό δεν έχει μέλλον. Θα κερδίσουμε εμείς», λέει ο Δουρίτο καθώς τακτοποιεί στη θέση τους τα χαρτιά του.

«Εμείς;» ρωτώ με κακία.

«Βέβαια "εμείς"! Είναι φανερό πως δε θα μπορέσετε δίχως τη βοήθειά μου. Όχι, μην προσπαθείς να φέρεις αντιρρήσεις. Χρειάζεστε ένα σούπερ-σύμβουλο. Ήδη μαθαίνω γαλλικά, για τη διαδοχή».

Μένω σιωπηλός. Δεν ξέρω τι είναι χειρότερο: να παραδεχτώ ότι μας κυβερνά ο αυτοσχεδιασμός ή να φανταστώ τον Δουρίτο υπερ-γραμματέα σε μια απίθανη κυβέρνηση μετάβασης.

Ο Δουρίτο επιτίθεται: «Σε ξάφνιασα, ε; Μη στενοχωριέσαι. Αν δε με ποδοπατήσετε με τις μπότες σας, εγώ θα βρισκόμαι εδώ πάντα για να σας ξεδιαλύνω το δρόμο που πρέπει να ακολουθείτε στο δαίδαλο της

3. Σ.τ.μ.: Γουότσον λεγόταν ο συνομιλητής και φίλος του νετεράτβι Σέρλοκ Χολμς, στους γνωστούς διαλόγους των έργων του σερ Άρθουρ Κόναν Ντόιλ.

ιστορίας και που, παρά τις εναλλαγές ή τα πισωγυρίσματα, πρέπει να ανηφώσει αυτή τη χώρα, γιατί ενομένοι... γιατί ενομένοι... Τώρα θυμήθηκα πως δεν έγραψα στη δικιά μου». Ο Δουρίτο σκάει στα γέλια.

«Νόμιζα πως μιλούσες σοβαρά!» Υποκρίνομαι ότι είμαι θυμωμένος και του πετάω ένα κλαδάκι.

Ο Δουρίτο το περιφρονεί και συνεχίζει τα χάχανα.

Μόλις ηρέμησε, τον ρωτώ: «Και από πού έβγαλες το συμπέρασμα ότι ο νεοφιλελευθερισμός είναι η ίδια η κρίση καμωμένη οικονομικό δόγμα;»

«Α! Από εκείνο το βιβλίο που εξηγεί το οικονομικό πρόγραμμα για το 1988-1994 του Κάρλος Σαλίνας δε Κορτάρι», αποκρίνεται και μου δείχνει ένα βιβλιαράκι με το λογότυπο της Αλληλεγγύης.

«Ναι, αλλά ο Σαλίνας δεν είναι πλέον πρόεδρος... έτσι φαίνεται τουλάχιστον», λέω με μια αμφιβολία που μου φέρνει ανατριχίλα.

«Ναι, το ξέρω, αλλά για κοίτα ποιος έγραψε το σχέδιο», λέει ο Δουρίτο και μου δείχνει ένα όνομα.

Διαβάζω: «Ερνέστο Σεντίγιο Πόνσε δε Λεόν», λέω ξαφνιασμένος και προσθέτω: «Δηλαδή δεν υπάρχει καμιά αλλαγή;»

«Το μόνο που υπάρχει είναι μια σπηλιά με λωποδύτες», λέει, άφρογος, ο Δουρίτο.

«Και τότε;» ρωτώ με πραγματικό ενδιαφέρον.

«Τίποτα. Το πολιτικό σύστημα του Μεξικού είναι σαν εκείνο το φύλλαμα του δέντρου που κρέμεται πάνω από το κεφάλι σου», λέει ο Δουρίτο και σπρώχνω το κεφάλι να κοιτάξω ψηλά και βλέπω πράγματι να υπάρχει μια φυλλωσιά που κρέμεται απειλητικά πάνω από την αιώρα μου. Αλλάζω θέση, ενώ ο Δουρίτο συνεχίζει: «Το πολιτικό σύστημα του Μεξικού μόλις που στηρίζεται στην πραγματικότητα με κλαράκια πολύ εύθραυστα. Αρκεί ένας δυνατός άνεμος για να καταρρεύσει. Βέβαια, πέφτοντας θα παρασύρει και άλλα κλαριά και αλίμονο σε εκείνον που θα βρεθεί κάτω από τη σκιά του όταν θα γκρεμιστεί!»

«Και αν δε φυσήσει ο άνεμος;» ρωτώ καθώς δοκιμάζω την αιώρα αν είναι καλά δεμένη.

«Θα φυσήσει... θα φυσήσει...» λέει ο Δουρίτο και μένει σκεπτικός, σαν να κοιτάζει το αύριο.

Απομείναμε και οι δύο σκεπτικοί. Ανάψαμε πάλι τις πίπες. Η μέρα άρχιζε την πορεία της. Ο Δουρίτο κοίταζε τις μπότες μου. Τρομαγμένος, ρώτησε: «Πόσοι είναι μαζί σου;»

«Άλλοι δύο, γι' αυτό μη φοβάσαι τις πατημασιές», του είπα για να τον καθησυχάσω.

Ο Δουρίτο εφαρμόζει τη μέθοδο της αμφιβολίας σαν κανόνα κι έτσι συνέχισε τα «μμμ... μμμ...» ώσπου είπε: «Και αυτοί που έρχονται πίσω σου πόσοι είναι;»

«Α! Εκείνοι είναι κάπου εξήντα...»

Ο Δουρίτο δε με άφησε να τελειώσω: «Εξήντα! Εξήντα ζευγάρια μπότες πάνω από το κεφάλι μου! 120 μπότες της "sedena" αναζητώντας τρόπο να με συντρίψουν!» φώναξε νυτερικά.

«Περίμενε, δε με άφησες να τελειώσω. Δεν είναι εξήντα», είπα.

Ο Δουρίτο πάλι με διέκοψε: «Α! Το ήξερα εγώ πως δεν ήταν δυνατή τέτοια δυστυχία. Πόσοι είναι, λοιπόν;»

Απάντησα λακωνικά: «Εξήντα χιλιάδες».

«Εξήντα χιλιάδες!» κατόρθωσε να αρθρώσει ο Δουρίτο, πριν πνιγεί με τον καπνό της πίπας. «Εξήντα χιλιάδες!» επανέλαβε κάμποσες φορές σταυρώνοντας και ξεσταυρώνοντας τα χεράκια και τα ποδαράκια του με αγωνία. «Εξήντα χιλιάδες!» έλεγε με απελπισία.

Προσπάθησα να τον παρηγορήσω. Του είπα πως δεν έρχονταν όλοι μαζί, ότι ήταν μια επίθεση σε στάδια, ότι έμπαιναν από πολλές μεριές, ότι ήταν δύσκολο να μας βρουν, ότι είχαμε οθήσει τα ίχνη για να μη μας ακολουθήσουν, τέλος πάντων του είπα ότι μου ερχόταν.

Σε λίγο ο Δουρίτο ηρέμησε και άρχισε πάλι τα «μμμ... μμμ...» του. Έβγαλε μερικά χαρτάκια τα οποία, όπως κατάλαβα, ήταν χάρτες και άρχισε να μου κάνει ερωτήσεις σχετικά με τη θέση των εχθρικών δυνάμεων. Του απάντησα όσο καλύτερα μπορούσα. Με κάθε απάντηση ο Δουρίτο έβαζε σημάδια και σημείωνε στους μικρούς χάρτες. Πέρασε αρκετή ώρα, μετά την ανάκριση, λέγοντας μονάχα «μμμ... μμμ...» Αφού έκανε κάποιους υπολογισμούς (έτσι λέω εγώ, γιατί χρησιμοποιούσε όλα τα χεράκια και τα ποδαράκια του για να λογαριάσει), αναστέναξε: «Το έλεγα: χρησιμοποιούν τη "σφήρα και τον άκμονα", την "απλωμένη θηλιά", το "κινήγι του λαού" και την κάθετη κίνηση. Στοιχειώδες, είναι από το εγχειρίδιο Ρένιτζερς και τη Σχολή της Αμερικής», λέει για τον εαυτό του και για μένα. Και προσθέτει: «Αλλά έχουμε μια ευκαιρία να γλιτώσουμε».

«Α! Ναι; Και πώς;» ρωτώ με σκεπτικισμό.

«Με ένα θαύμα», λέει ο Δουρίτο καθώς τακτοποιεί τα χαρτιά του και ξαπλώνει.

Η σιωπή βολεύτηκε ανάμεσά μας και αφήσαμε το σούρουπο να πέσει ανάμεσα στα δέντρα και τις περικοκλάδες. Αργότερα, όταν η νύχτα ξεκόλλησε από τα δέντρα και πετώντας κάλυψε τον ουρανό, ο Δουρίτο με ρώτησε: «Καπετάνιε... Καπετάνιε... Ψιτ! Κοιμάσαι;»

«Όχι, τι έγινε;» αποκρίθηκα.

Ο Δουρίτο ρωτάει με θλίψη, σαν να φοβάται να με πληγώσει: «Και τι σκέφτεσαι να κάνεις;»

Εγώ συνεχίζω να καπνίζω, κοιτάζω τις σγουρές φυλλωσιές που κρέμονται από τα κλαδιά και ασημίζουν από το φεγγάρι. Αφήνω μια τουλούπα καπνού και του απαντώ απαντώντας και στον εαυτό μου: «Να κερδίσω».

Υ.Γ. ΠΟΥ ΣΥΝΤΟΝΙΖΕΙ ΤΗ ΝΟΣΤΑΛΓΙΑ ΣΤΟ ΡΥΘΜΟ ΤΟΥ ΕΝΟΣ ΤΕΤΑΡΤΟΥ.

Ένα ραδιοφωνάκι, με ραγισμένη φωνή, σε ρυθμό μπλουζ, παίζει το γνωστό: «All it's gonna right with a little help of my friends...»

Υ.Γ. ΠΟΥ, ΤΩΡΑ ΝΑΙ, ΑΠΟΧΑΙΡΕΤΑ ΚΟΥΝΩΝΤΑΣ ΜΙΑ ΚΑΡΔΙΑ ΓΙΑ ΜΑΝΤΙΑΙ.

Τόση βροχή και ούτε μια σταγόνα να δροσίσει την αγωνία...

Εντάξει. Γεια χαρά και προσοχή σε εκείνο το ξερόκλαδο που κρέμεται πάνω από τα κεφάλια σας και προσπαθεί, πονηρά, να σας προστατέψει με τη σκιά του.

Ο *Sup* καπνίζοντας και... ελπίζοντας.

**«Τώρα αποκτήσαμε όνομα...
Έχουμε καινούργια αδέρφια.
Πια δε θα πεθάνουμε!»**

Προς το μεξικάνικο λαό.

Προς τους λαούς όλου του κόσμου.

Αδέρφια,

Με τον παλιό πόνο και τον καινούργιο θάνατο, η καρδιά μας μιλά για να ακούσει η δική σας καρδιά. Ο πόνος μας ήταν παρών, υποφέρονα ήταν παρών. Σωπαίνοντας, χανόταν η φωνή μας. Για ειρήνη μιλούσε η δική μας φωνή, αλλά όχι αυτή του χθες, δεν ήταν για την παλιά πεθαμένη ειρήνη. Πίσω είχε μείνει, φυλαγμένη στις μέρες τις παλιές, η φωτιά που μίλησε για τη φυλή μας όταν όλοι βούλωναν τ' αφτιά στο θάνατο. Αλλιότιχη κοίτη γύρευαν τα δάκρυά μας, χαμένα ακόμη στα ρυάκια του βουνού. Μιλούσαν οι νεκροί μας. Τότε οι πιο παλιοί συμβούλευσαν να κοιτάξουμε κατακέει που ο ήλιος προχωρά, για να ρωτήσουμε άλλες φυλές αδερφικές, αδέρφια από το ίδιο αίμα και την ίδια ελπίδα, προς τα πού έπρεπε να βαδίσει ο πονεμένος μας πόνος, το κουρασμένο μας βήμα. Έτσι αποκτήσαμε αδέρφια. Ήρθε η σιωπή για να σβήσει τη φωτιά και δεν υπήρχε καμιά αλαζονεία στα λόγια των αληθινών αντρών και γυναικών για κείνους που, σε άλλη γη και σ' άλλες φυλές, μοιράστηκαν τον πόνο και το κέφι για το αύριο.

Ανοιξαμε την καρδιά μας, αδέρφια. Μάθαμε να βλέπουμε και να ακούμε άλλους αδερφούς διαφορετικούς. Ακούσαμε το λόγο τους κι είδαμε την καρδιά τους. Κι είδαμε στο βήμα τους τον ίδιο πόθο μ' αυτόν που έβαλε τη φωτιά στα χέρια μας, που κοιμάτιασε το πρόσωπό μας μέχρι να το κάνει σκέτη ματιά, που έκρυψε το όνομά μας κι έσβησε το παρελθόν μας.

Τον αγώνα για να διατάξεις πειθαρχώντας, για να μείνει λεύτερος ο λόγος κι η καρδιά λεύτερη, για να δώσεις και να πάρεις αυτό που σου αξίζει. Ο αγώνας για τη Δημοκρατία, την Ελευθερία και τη Δικαιοσύνη. Τίποτα περισσότερο, τίποτα λιγότερο.

Ο λόγος αυτών των αδερφών, ο δικός σας, μας ζήτησε να δοκιμάσουμε διαφορετικό δρόμο, να αφήσουμε στην άκρη να περιμένει η φωτιά που άναβε στα στήθη. Να μιλήσουμε και από τα λόγια να χαραχτεί ο προορισμός. Ήταν αυτοί, εσείς, οι πιο πολλοί. Όπως κι εμείς, πάντα ξεχασμένοι. Οι ταπεινωμένοι πάντοτε, όπως κι εμείς. Τα αδέρφια. Έτσι πράξαμε. Μίλησε η φωνή μας με το ισχυρό αφεντικό. Υπακούοντας, στείλαμε το λόγο μας στο μεγάλο σπίτι του χρήματος. Μιλήσαμε κι ακούσαμε. Ακολουθούσαμε αυτόν τον δρόμο, όταν η προδοσία έβαλε, για άλλη μια φορά, τα όπλα πάνω από τις λέξεις. Η φωνή μας έσβησε μεμιάς από το θόρυβο των μηχανών του πολέμου. Απλώθηκε για άλλη μια φορά ο τρόμος στη μεξικάνικη γη. Εκείνος που αλαζονικά και από θέση εξουσίας μάς κοιτάζει με περιφρόνηση μας αρνιόταν το όνομα και μας χάριζε το θάνατο σαν απάντηση στη σκέψη μας.

Δεν του αρκούσε να μας αρνηθεί το πρόσωπο και τη ζωή, θέλησε να ταπεινώσει το αξιοπρεπές βήμα μας, να ποδοπατήσει τα δίκαια αιτήματά μας, να αφαιρέσει την αλήθεια από το τραγούδι μας και να βυθίσει στη λησμονιά τη σημαία μας. Με τη συνενοχή του χρήματος και την εξωτερική επιρροή, θέλησε να μας επιβάλει ταπεινωτικούς όρους, ακόμη και στα λόγια μας. Γυρνώντας την ιστορία προς τα πίσω, θέλησε να μας υποχρεώσει, με την εξουσία της ξιφολόγητης, να απαρνηθούμε την ιστορία μας. Οι γυναίκες μας κυνηγήθηκαν και υπέφεραν τον εξευτελισμό των πολεμικών μηχανών. Τα παιδιά μας μεγάλωσαν με το μίσος στα χέρια και την αδυναμία. Ορισμένα, αυτά που δεν πέθαναν. Στους άντρες, το μίσος ακόνιζε το στήθος. Οι πιο γέροι παππούδες ξανάριξαν το βλέμμα τους στη γη και συμβουλή γύρηναν από τους πρώτους νεκρούς. Αυτοί μίλησαν. Οι παντοτινά νεκροί. Εμείς. Είπαν: «Δεν υψώθηκε οπλισμένο το χέρι μας για να ακούμε γονατιστοί βροσιές και να υπομένουμε εξευτελισμούς. Δε σηκώθηκε το βήμα μας για να μας ταπεινώσει ο διπρόσωπος στα λόγια και τις πράξεις, γεμίζοντας με ψέματα την ελπίδα.

»Για δικαιοσύνη οπλίστηκε το χέρι μας και σηκώθηκε το βήμα μας. Και είναι η δικαιοσύνη μια κάλπικη υπόσχεση εκείνου που το ένδυμα της εξουσίας φοράει.

»Για ελευθερία οπλίστηκε το χέρι μας και σηκώθηκε το βήμα μας. Και είναι η ελευθερία πουλημένη για μια χούφτα αργύρια στα ξένα τόμαρια.

»Για τη δημοκρατία οπλίστηκε το χέρι μας και σηκώθηκε το βήμα μας. Και η δημοκρατία συνεχίζει να είναι απούσα εξαιτίας εκείνου που ο κυνισμός, ο φόνος και το ψέμα τον έφεραν στην εξουσία.

»Όλα, αδέρφια, εκτός από την ποδοπατημένη και πάλι αξιοπρέπεια.

»Όλα, αδέρφια, εκτός από το ψέμα και πάλι στο τραπέζι μας.

»Όλα, αδέρφια, εκτός από τη λήθη για άλλη μια φορά στο αίριο».

Έτσι μίλησαν. Αυτά είπαν οι νεκροί μας. Ήρθε ο πόλεμος. Είδαμε τότε να έρχεται ο αδερφός με άλλα ρούχα. Για να σκοτώσει ερχόταν. Για να πεθάνει. Δε θέλησε το χέρι μας να αντιμετωπίσει πάλι αυτόν που ήρθε σταλμένος να σκοτώσει και να σκοτωθεί ανάμεσα στους δικούς του. Γι' αυτό έφυγε το παρελθόν μας στα βουνά, στις σπηλιές των παλιών καταφύγια. Μας μάντρωσε ο θάνατος και καταδίωξε ζωές που έσβησαν στα σκοτεινά, σκιές των σκιών μιας χώρας δίχως μνήμη. Ήρθε ο θάνατος για να ανεμίσει πάλι το σπαθί της λησμονιάς. Για να σκοτώσει τη μνήμη ήρθε. Πλέον γέμιζε φωτιά πάλι το χέρι μας, για να εκδικηθεί τον πόνο των δικών μας, για άλλη μια φορά ζώα να τρώμε χόμα, να πεθαίνουμε κατατρεγμένοι και ξεχασμένοι.

Καλούσαν ξανά τα τύμπανα του πολέμου. Τώρα πια οι άντρες και οι γυναίκες-νυχτερίδες ετοιμάζαν ακόμη μια φορά το θανατηφόρο πέταγμα του θανάτου. Ερχόταν ξανά η νύχτα του πόνου να καλύψει την εκδίκαση των αληθινών αντρών και γυναικών...

Αλλά ήρθε από το δρόμο του ήλιου άλλη φωνή, που δεν ήταν του θανάτου. Ήρθε μεγάλη, ήρθε με τον άνεμο. Πρόσμενε η πονεμένη μας καρδιά και άκουσε αυτά που εκείνη η φωνή έλεγε. Να μη βαδίζετε για πόλεμο, είτε. Ας περιμένει ο θάνατος. Ας μην καθρεφτίσει ακόμη τον πόνο η καρδιά των αληθινών αντρών και γυναικών. Έτσι πράξαμε. Το μίσος φυλάχτηκε στις σπηλιές και ο πόνος μας περίμενε την κραυγή εκείνης της φωνής. Δυνατά μίλησε η φωνή. Πώς να μην την ακούσεις! Πολλά βήματα ήταν εκείνη η φωνή. Μεγάλο το τραγούδι των τυμπάνων. Μόνο ο αλαζόνας έκλεισε την καρδιά του. Δίχως φωτιά, με όνομα και πρόσωπο, εκείνη η φωνή ύψωσε για άλλη μια φορά τη σημαία της ανθρωπίνης αξιοπρέπειας. Για εκείνη τη φωνή δεν είμαστε ζώα. Άντρες και γυναίκες είμαστε πάλι. Από άλλα χόματα προχώρησε εκείνη η φωνή. Από μακριά. Από την καρδιά άλλης γης, από άλλα βουνά, από άλλ-

λες ελπίδες, αδερφές με τη δική μας. Δυνατή έγινε και μεγάλη. Είναι φωνή. Η ανακούφιση ήρθε στον πόνο μας και η προσμονή θέρισε ελπίδα. Στόρος ήταν εκείνη η φωνή στη συλλογική καρδιά που βαδίζει με το βήμα μας.

Αδέρφια!

Όνομα μας δίνει εκείνη η φωνή. Δεν είμαστε πια οι ακατονόμαστοι. Έχουμε όνομα εμείς, οι ξεχασμένοι. Η σημαία μας μπορεί να σκεπάξει, δίχως να κρύβεται πια, τους νεκρούς μας και την ιστορία μας. Έχουμε τώρα έναν τόπο στην καρδιά των αδερφών μας, εσάς, και μια μικρή γωνιά στην ιστορία που αληθινά αφηγείται: αυτή του αγώνα. Έχοντας πλέον συλλογικό όνομα, ανακαλύψαμε πως ο θάνατος συρρικνώνεται και μας πέφτει μικρός. Ο χειρότερος θάνατος, αυτός της λήθης, τρέπεται σε φυγή, και η μνήμη των νεκρών μας δε θα ενταφιαστεί ποτέ μαζί με τα κόκαλά τους. Έχουμε πια κοινό όνομα και κάλυμμα για τον πόνο μας. Είμαστε πλέον μεγαλύτεροι από το θάνατο.

Έχουμε ακόμη την ελπίδα πως, καθώς αποκτήσαμε όνομα, αυτά τα αδέρφια, εσείς, θα μας δώσουν αύριο και πρόσωπο, θα καταφέρουν να σβήσουν τη φωτιά που κατοικεί στα χέρια μας και αντί για παρελθόν θα μας προσφέρουν μέλλον.

Χαμογελά η αυριανή ζωή και οι παντοτινοί νεκροί. Ηχούν τα κόκαλα των ανθρώπων από ξύλο στα βουνά. Χορεύουν οι άντρες και οι γυναίκες από καλαμπόκι. Χαρούμενη είναι η καρδιά μας, κι ας πονάει το κορμί μας. Ένα φως λάμπει και φωτίζει αυτές τις σκιές που χορεύουν πάντα με το θάνατο, τους αληθινούς άντρες και γυναίκες, τους παντοτινούς.

Ονοματισμένοι είμαστε.

Πια δε θα πεθάνουμε.

Ελάτε, αδέρφια, εμείς να πάμε δεν μπορούμε. Μεγάλη είναι η δύναμή σας αν γίνει μία. Ελάτε, δε θα υπάρξει φωτιά να υποδεχτεί τα βήματά σας, ούτε και κλειστή θα είναι η καρδιά μας στα λόγια σας. Ελάτε.

Όνομα έχουμε. Πια δε θα πεθάνουμε. Ας χορέψουμε.

Πια δε θα πεθάνουμε. Ονοματισμένοι είμαστε.

Υγεία, αδέρφια! Θάνατος στο θάνατο! Ζήτω ο EZLN!

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ! ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ!

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

CCRI-CG του EZLN.

12 Μαρτίου 1995

Ο Συρ... Νεκρός στη... Σπηλιά του Πόθου

Στη βδομαδιατική εφημερίδα *Proceso*.

Στην καθημερινή εφημερίδα *El Financiero*.

Στην καθημερινή εφημερίδα *La Jornada*.

Στην τοπική εφημερίδα του Σαν Κριστόμπαλ δε las Κάσας *Tiempo*.

Κύριοι,

Άλλο ένα γράμμα με ευχαριστίες, κυρίως για το εξωτερικό. Να δούμε αν θα το διαβάσει ο Γκουρία, που διαδίδει καθαρές ψευτιές «στας Ευρώπας». Εμείς πλέον δεν κρυβόμαστε από τους στρατιώτες, τώρα φεύγουμε κυνηγημένοι από τους νομοθέτες. Είναι σαν ποντίκια και εμφανίζονται εκεί που κανείς δεν τους περιμένει. Φαίνεται πως πήραν στα σοβαρά την ιστορία της «διαπίστωσης». Δε θα είναι και άσχημα, θα είναι η πρώτη επιτροπή που δεν περιορίζεται στο να αγοράζει είδη λαϊκής τέχνης από το Σαν Κριστόμπαλ. Πώς πάμε στους Παναμερικανικούς; Κρίμα που δεν μπορώ να συμμετάσχω. Είμαι σίγουρος ότι θα τα πηγαίνα πολύ καλά στον «ανώμαλο δρόμο». Θα βλέπατε τι προπόνηση έκανα από τις 10 Φεβρουαρίου!

Εντάξει. Υγεία και η άνοιξη στο αίμα ας βρει αποδέκτη.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

Υπο-διοικητής Μάρκος.

Μεξικό, 17 Μαρτίου 1995

Υ.Γ. ΠΟΥ ΚΛΑΙΕΙ ΑΠΟ ΠΕΝΘΟΣ.

Άκουγα στο κασετοφωνάκι εκείνο το κομμάτι του *Stephen Stills*, από το άλμπουμ *Four Way Street*, που λέει, «*Find the cost of freedom, buried*

in the ground. Mother Earth will swallow you. Lay your body down», όταν έρχεται τρέχοντας το άλλο μου εγώ και μου λέει: «Φαίνεται πως τα κατάφερες να κάνεις το δικό σου...»

«Μη μου πεις πως έπεσε το PRI;» ρωτάω με ελπίδα.

«Όχι, ρε αδερφέ!... Σε σκότωσαν», λέει το άλλο μου εγώ.

«Εμένα; Πού; Πότε;» ρώτησα καθώς έφαχνα στη μνήμη μου να βρω πού είχα πάει και τι έκανα.

«Σήμερα, σε μία συμπλοκή... αλλά δε λένε πού ακριβώς», απαντά.

«Καλά... Και τραυματίστηκα σοβαρά ή έπεσα νεκρός στον τόπο;» επιμένω.

«Εντελώς νεκρός... έτσι λένε οι ειδήσεις», λέει το άλλο μου εγώ και φεύγει.

Ένα κλάμα με λυγμούς συναγωνίζεται τους γρούλλους.

«Γιατί κλαίς;» ρωτάει ο Δουρίτο καθώς ανάβει την πίπα του.

«Γιατί δεν μπόρεσα να παραβρεθώ στην κηδεία μου, εγώ, που τόσο με αγαπούσα...»

Υ.Γ. ΠΟΥ ΑΦΗΓΕΙΤΑΙ ΤΙ ΣΥΝΕΒΗ ΣΤΟΝ SUP ΚΑΙ ΤΟΝ ΔΟΥΡΙΤΟ ΤΗ ΔΩΔΕΚΑΤΗ ΜΕΡΑ ΤΗΣ ΑΝΑΔΙΠΛΩΣΗΣ, ΤΑ ΜΥΣΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΣΠΗΛΙΑΣ ΤΟΥ ΠΟΘΟΥ ΚΑΙ ΑΛΛΑ ΔΥΣΤΥΧΗ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΑ, ΠΟΥ ΣΗΜΕΡΑ ΜΑΣ ΚΑΝΟΥΝ ΝΑ ΓΕΛΑΜΕ, ΑΛΛΑ ΤΟΤΕ ΜΑΣ ΤΥΡΑΝΝΟΥΣΑΝ, ΩΣΠΟΥ Η ΠΕΙΝΑ ΜΑΣ ΑΠΑΛΛΑΞΕ ΑΠΟ ΑΥΤΑ.

«Και αν μας βομβαρδίσουν;» ρωτάει ο Δουρίτο το ξημέρωμα της 12ης μέρας της αναδίπλωσης. («Τι αναδίπλωση και τρίχες, καθαρό κινήγητό», λέει ο Δουρίτο.) Κάνει κρύο. Ένας γκρίζος άνεμος γλείφει με την παγωμένη γλώσσα του τη σκοτεινιά της γης και των δέντρων. Εγώ δεν κοιμάμαι, στη μοναξιά το κρύο πονάει διπλά. Παρά ταύτα μένω σιωπηλός. Ο Δουρίτο βγαίνει από το φυλλαράκι που του χρησιμομεί για κάλυμμα και σκαρφαλώνει πάνω μου. Για να με ξυπνήσει, αρχίζει να με γαργαλάει στη μύτη. Φταρνίζομαι με τόση έμφαση που ο Δουρίτο φτάνει με τούμπες ως τις μπότες μου. Σπώνεται και ξαναέρχεται στο πρόσωπό μου.

«Τι τρέχει;» τον ρωτάω, πριν αρχίσει πάλι να με γαργαλάει.

«Και αν μας βομβαρδίσουν;» επιμένει.

«Καλά... λουπόν... λουπόν... θα βρούμε μια σπηλιά ή κάτι τέτοιο για να κρυφτούμε... ή θα χωθούμε σε καμιά τρύπα... θα δούμε τι θα κάνουμε», λέω ενοχλημένος και κοιτάω το ρολόι μου για να υπαινιχθώ πως δεν είναι ώρα να ανησυχεί για τους βομβαρδισμούς.

«Εγώ δε θα έχω πρόβλημα. Χώνομαι οπουδήποτε. Αλλά εσύ, με αυτές τις μπουτάρες και αυτή τη μύτη... αμφιβάλλω αν θα βρεις σίγουρο μέρος», λέει ο Δουρίτο καθώς σκεπάζεται ξανά με ένα φύλλο σιαπάκι.

Ψυχολογία τρόμου, σκέφτομαι σχετικά με τη φαινομενική αδιαφορία του Δουρίτο για την τύχη μας...

...Μας; Έχει δίκιο! Αυτός δε θα έχει κανένα πρόβλημα, αλλά εγώ... σκέφτομαι, σπώνομαι και φωνάζω τον Δουρίτο: «Ψιτ... Ψιτ... Δουρίτο!»

«Κοιμάμαι», λέει κάτω από το φυλλαράκι του.

Δε δείχνω τον παραμικρό σεβασμό στον ύπνο του και συνεχίζω να του μιλάω: «Χθες άκουσα τον Καμίλο και το άλλο μου εγώ που συζητούσαν πως σε αυτά τα μέρη υπάρχουν πολλές σπηλιές. Ο Καμίλο λέει ότι γνωρίζει τις περισσότερες. Έχει κάτι μικρές όπου χωράει ίσα ίσα ένα αρμαδίγιο. Υπάρχουν κι άλλες, μεγάλες, σαν εκκλησίες. Αλλά λέει πως υπάρχει μία στην οποία κανείς δεν τολμά να μπει. Λέει πως υπάρχει μια άσχημη ιστορία για εκείνη τη σπηλιά. Η Σπηλιά του Πόθου, έτσι τη λένε».

Ο Δουρίτο δείχνει να ενδιαφέρεται· φταίει το πάθος του για τα αστυνομικά μυθιστορήματα. «Και ποια είναι η ιστορία της σπηλιάς;»

«Λουπόν... είναι μια μεγάλη ιστορία. Εγώ την έχω ακουστά, αλλά πάνε πολλά χρόνια... Δε θυμάμαι καλά», λέω κάνοντας πως ενδιαφέρομαι.

«Πες τη λουπόν», λέει ο Δουρίτο με όλο και περισσότερο ενδιαφέρον. Ανάβω την πίπα. Μέσα από τον αρωματικό καπνό έρχεται η θύμηση και με αυτή...

Η Σπηλιά του Πόθου

«Συνέβη πριν πολλά χρόνια. Είναι μια ιστορία αγάπης, μιας αγάπης που δεν υπήρξε ποτέ, που έμεινε σαν όραμα. Είναι μια λυπητερή ιστορία... και τρομερή», λέει ο Sup καθισμένος σε μια μεριά με την πίπα στο στόμα. Την ανάβει και συνεχίζει, κοιτάζοντας τα βουνά. «Ήρθε από μακριά ένας άντρας. Ήρθε ή εκεί βρισκόταν ήδη. Κανείς δεν ξέρει. Ήταν τότε άλλα χρόνια, πολύ παλιά, και σε τούτη τη γη ζούσαν και πέθαιναν το ίδιο ακριβώς, δίχως ελπίδα και λησμονημένοι. Δεν ξέρουμε αν ήταν νέος ή γέρος αυτός ο άντρας. Λίγοι είναι εκείνοι που τον είδαν στην αρχή. Κάποιοι όμως τον είδαν γιατί λένε πως είχε ασήκημα φοβερή. Η όψη του προκαλούσε, με την πρώτη ματιά, τρόμο στους άντρες και απ-

δία στις γυναίκες. Τι ήταν αυτό που τον έκανε τόσο απωθητικό; Δεν ξέρω, οι αντιλήψεις περί ασκήμας και ομορφιάς αλλάζουν από εποχή σε εποχή και από κουλτούρα σε κουλτούρα... Το θέμα είναι πως αυτό τον άντρα τον απέφευγαν τόσο οι ντόπιοι όσο και οι ξένοι που ήταν τα αφεντικά της γης, των ανθρώπων και της μοίρας. Οι ιθαγενείς τον φώναζαν *Ο Χόλμας*, που πάει να πει *Φάτσα μαϊμούς*. Οι ξένοι τον ονόμαζαν *Το ζώο*. Ο άντρας έφυγε στα βουνά, μακριά από τα βλέμματα όλων και βάλθηκε να δουλεύει εκεί. Έφτιαξε ένα σπιτάκι, δίπλα σε μια από τις πολλές σπηλιές που υπήρχαν σ' αυτό τον τόπο. Έκανε τη γη να καρπίσει, έσπειρε καλαμπόκι και στάρι και το κυνήγι των ζώων της ζούγκλας του έδινε αρκετά για να περνάει. Κάθε τόσο κατέβαινε σε ένα ρυάκι κοντά στους οικισμούς. Εκεί είχε κανονίσει, με ένα γέρο της κοινότητας, να του φέρνει αλάτι, ζάχαρη ή άλλα πράγματα που ο ίδιος, ο *Χόλμας*, δεν μπορούσε να βρει στα βουνά. Ο *Χόλμας* έφτανε στο ρυάκι την ώρα που το σούρουπο έπαιρνε το χρώμα της γης και οι σκιές των δέντρων προμηνούσαν τον ερχομό της νύχτας. Ο γέρος είχε μια αρρώστια στα μάτια και, εξαιτίας της αρρώστιας και λόγω του μισοσκοτάδου, δε διέκρινε το πρόσωπο του άντρα που τόση απέχθεια προκαλούσε ιδωμένο στο φως. Ένα απόγευμα ο γέρος δεν ήρθε. Ο *Χόλμας* σκέφτηκε ότι ίσως είχε μπερδέψει την ώρα και ο γέρος είχε πια φύγει. Για να μην μπερδευτεί πάλι, την άλλη φορά πήγε νωρίτερα. Ακόμη ο ήλιος ήθελε λίγα δάχτυλα για να αγγίξει το βουνό, όταν ο *Χόλμας* πλησίασε στο ρυάκι. Άκουσε ένα μουρμουρητό από γέλια και φωνές, που δυνάμωνε καθώς πλησίαζε. Ο *Χόλμας* έκοψε το βήμα του και πλησίασε σιγανά. Ανάμεσα από κλαριά και φύλλα είδε την κοίτη που σχημάτιζαν τα νερά του ρυακιού. Μια ομάδα γυναίκες πλένονταν και έπλεναν τα ρούχα. Γελούσαν. Ο *Χόλμας* κοίταξε και έμεινε σιωπηλός. Η καρδιά του έγινε ένα με τη ματιά του, φωνή έγιναν τα μάτια του. Ωρα πολλή αφότου έφυγαν οι γυναίκες, ο *Χόλμας* στεκόταν εκεί κοιτάζοντας... Τα αστέρια έπεφταν βροχή πάνω στα μαντριά, όταν πια γύρισε στο βουνό.

»Δεν ξέρω αν ήταν αυτό που είδε ή αυτό που νόμισε πως είδε, αν η εικόνα που καρφώθηκε στα μάτια του ανταποκρινόταν στην πραγματικότητα ή υπήρχε μονάχα σαν επιθυμία του, αλλά ο *Χόλμας* ερωτεύτηκε ή νόμισε πως ερωτεύτηκε. Και ο έρωτάς του δεν ήταν ιδεαλιστικός ή πλατωνικός, ήταν αρκετά γήινος, και το κάλεσμά στις αισθήσεις που ένιωθε ήταν σαν τύμπανο πολέμου, σαν αστραπή μέσα σε άγρια καταιγίδα. Το πάθος τον πήρε από το χέρι και ο *Χόλμας* άρχισε να γράφει γράμματα,

ερωτικά γράμματα. Ένα παραλήρημα γραφής οδηγούσε τα χέρια του. Και έγραφε για παράδειγμα: "Α, κοπέλα με την υγρή φλόγα! Αλαξονικό πουλάρι καλπάζει ο πόθος μου. Σπαθί με χίλιες λάμπες είναι η φλογερή επιθυμία για το κορμί σας και η διπλή κόψη του μάταια ξεσκίζει τους χιλιάδες στεναγμούς που στον άνεμο σκορπίζουν. Μια χάρη, μεγάλη μου αγριότητα. Μια χάρη σας ζητώ, κυρία, μοναδική και ατελέσφορη ανακούφιση της γκριζας μου ζωής! Επιτρέψτε μου να φτάσω ως το λαϊμό σας. Επιτρέψτε στο αφτί σας να διαπεραστεί από την αδέξια αγωνία μου. Αφήστε τον πόθο μου να ψιθυρίσει, σιγανά, πολύ σιγανά, αυτά που το στήθος μου αποσιωπά. Μην κοιτάζετε, κυρία που καθόλου δεν είστε δική μου, τη δύστυχη μορφή που κοσμεί το πρόσωπό μου! Αφήστε τα αφτιά σας να αντικαταστήσουν το βλέμμα και τα μάτια σας ας κοιτάξουν το σούσουρο που δυναμώνει στα σωθικά μου, τη λαχτάρα για το κορμί σας. Ναι, να μπω επιθυμώ. Να βαδίσω, αγκομαχώντας, τη διαδρομή που τόσο ποθούν τα χέρια, τα χείλη και το φύλο. Από το στόμα, εκείνο υγρό και εγώ διψασμένος, να μπω με ένα φιλή. Στους δίδυμους λόφους του στήθους σας να σύρω δάχτυλα και χείλη, να ξυπνήσω το κομπολόι των στεναγμών που εκεί μέσα κρύβεται. Να πορευτώ στο νότο και να φυλακίσω τη μέση σας στην ολόθερμη αγκαλιά μου, φλογίζοντας το δέρμα της κοιλιάς, ώστε να γίνει λαμπερός ήλιος που προαγγέλλει τη νύχτα που γεννιέται χαμηλότερα. Να αποφύγω, πειθαρχημένος και ικανός, το ψαλίδι πάνω στο οποίο η χάρη σας βαδίζει και η κορφή της γωνίας του υπόσχεται και αρνείται. Να σας χαρίσω ένα ρίγος κρύου πυρετού και να φτάσω, ολόκληρος, αέριος, στην υγρή ταραχή του πόθου. Να προσθέσω στη θέρμη της παλάμης μου τη διπλή θέρμη της σάρκας και της κίνησης. Ένα διακεκομμένο βήμα στην αρχή, ένας ελαφρύς καλτασμός αργότερα. Έπειτα ο ξέφρενος καλτασμός των κορμιών και του πάθους. Στον ουρανό να φτάσουμε και έπειτα να γκρεμιστούμε. Μια χάρη μόνο, γλυκιά υπόσχεση εξάντλησης! Μια χάρη σας ζητώ, κυρία του βουβού αναστεναγμού! Αφήστε με να φτάσω ως το λαϊμό σας! Εκεί θα σωθώ, μακριά θα πεθάνω..." Μια νύχτα με καταιγίδα, αστροπελέμι έκαψε την καλύβα του *Χόλμας*, όπως αιχριβώς το πάθος τού έκαιγε τα χέρια. Βρεγμένος και τρέμοντας κατέφυγε στη γειτονική σπηλιά. Με οκότε¹ φώτισε τα βήματά του

1. Σ.τ.μ.: Είδος πεύκου στη Γουατεμάλα και το Μεξικό με μεγάλη περιεκτικότητα σε ρετσίνι, από το οποίο κόβουν κλαδιά και τα χρησιμοποιούν για δαυλούς.

μέχρι μέσα και ανακάλυψε μορφές ζευγαριών να δίνουν και να παίρνουν την ηδονή φτιαγμένη σε πέτρα και λάσπη.

«Υπήρχε μια πηγή. Υπήρχαν χαραμάδες κλειστές που, όταν τις άνοιγες, μιλούσαν για θαύματα και τρόμους, για τα περασμένα και τα επερχόμενα. Ο Χόλμας πια δεν μπόρεσε ή δε θέλησε να βγει από τη σπηλιά. Εκεί ένιωσε για άλλη μια φορά το πάθος να του καίει τα χέρια και έγραψε, ορθώνοντας γεφύρια στο πουθενά...»

«Ένας πειρατής είμαι τώρα, κυρία του λιμανιού που λαχταρώ. Αύριο, στρατιώτης στον πόλεμο. Σήμερα είμαι ένας ναυτικός, παραστρατημένος μέσα σε στεριές και δέντρα. Το πλοίο του πόθου ανοίγει πανιά. Ένα παρατεταμένος αναστεναγμός, όλο επιθυμία και ρίγος, οδηγεί το σκάφος ανάμεσα από τέρατα και καταιγίδες. Αστραπές φωτίζουν την κυματισμένη θάλασσα της ελπίδας. Αλμυρή υγρασία παίρνει το τιμόνι και τον έλεγχο. Αμόλυντος άνεμος, μοναχική λέξη, αρμενίζω και αναζητώ, ανάμεσα σε στεναγμούς και λαχανιάσματα, το ακριβές σημείο που κυβερνά το κορμί σας. Ο πόθος, κυρία των επερχόμενων καταιγίδων, είναι ένας κόμπος που κρύβεται σε κάποια μυστική γωνιά στο δέρμα σας. Να τον βρω οφείλω και, ψιθυρίζοντας ξόρκια μαγικά, να τον λύσω. Ελεύθερες θα μείνουν τότε οι επιθυμίες σας σ' ένα θηλυκό πήγαιν' έλα και θα γεμίσουν τα μάτια και το στόμα σας, την κοιλιά και τα σωθικά σας. Ελεύθερες για μια στιγμή μονάχα, γιατί θα έρθουν τα χέρια μου να τις φυλακίσουν, να τις οδηγήσουν βαθιά στη θάλασσα της αγκαλιάς και του κορμιού μου. Καράβι θα γίνω και ταραγμένη θάλασσα, για να μπω στο κορμί σας. Και μέσα σ' αυτή την καταιγίδα, δε θα υπάρξει ανάπαυση για δυο κορμιά που τρέμουν από ανταριασμένα κύματα. Μια τελευταία, βίαιη σπρωξιά αλμυρού πόθου θα μας πετάξει σε μια ακρογιαλιά όπου φτάνει το όνειρο. Ένας πειρατής είμαι τώρα, κυρία της τρυφερής καταιγίδας. Μην περιμένετε το ρεσάλτο μου, ελάτε εσείς σ' αυτό! Ας είναι μάρτυρες η θάλασσα, ο άνεμος και τούτος ο βράχος που σκάφος έγινε! Η σπηλιά του πόθου! Με κόκκινο κρασί πλημμυρίζει ο ορίζοντας, φτάνουμε πια, ξεκινάμε...» Έτσι πέρασε τον καιρό του, λένε. Και διηγούνται πως ο Χόλμας δεν ξαναβγήκε ποτέ από τη σπηλιά. Κανείς δεν ξέρει αν η γυναίκα στην οποία έγραφε τα γράμματα υπήρξε στα αλήθεια ή ήταν προϊόν της σπηλιάς, της Σπηλιάς του Πόθου. Το σίγουρο είναι, λένε, πως ο Χόλμας ζει ακόμα μέσα εκεί και αυτός που πλησιάζει κολλάει την ίδια αρρώστια, τον πόθο...»

Ο Δουρίτο είχε παρακολουθήσει με προσοχή όλη την ιστορία. Όταν είδε ότι τελείωσε, είπε: «Πρέπει να φύγουμε».

«Να φύγουμε;» ρωτάω ξαφνιασμένος.

«Βέβαια», λέει ο Δουρίτο, «χρειάζομαι λίγη λογοτεχνική βοήθεια για να γράψω στη δικιά μου...»

«Είσαι τρελός!» διαμαρτύρομαι.

«Φοβάσαι;» ρωτάει όλο ειρωνεία ο Δουρίτο.

Εγώ ταλαντεύομαι. «Φοβάμαι... όχι ακριβώς, δεν είναι φόβος... όχι... αλλά κάνει πολύ κρύο... και φαίνεται πως θα βρέξει... και... και... ναι, φοβάμαι».

«Μπα, μην ανησυχείς. Εγώ θα έρθω μαζί σου και θα σου δείξω το δρόμο. Νομίζω πως ξέρω πού βρίσκεται η Σπηλιά του Πόθου», λέει ο Δουρίτο με σιγουριά.

«Σύμφωνοι», λέω υποχωρώντας. «Εσύ θα είσαι επικεφαλής της αποστολής».

«Μεγαλείο! Η πρώτη διαταγή μου είναι να πας εσύ στην εμπροσθοφυλακή, στο κέντρο δε θα είναι κανείς για να αποπροσανατολίσουμε τον εχθρό και εγώ θα βαδίσω στην ακραία οπισθοφυλακή», τονίζει ο Δουρίτο.

«Εγώ; Στην εμπροσθοφυλακή; Διαμαρτύρομαι!»

«Διαμαρτυρία απορρίπτεται!» λέει με αυστηρότητα ο Δουρίτο.

«Καλώς». Εγώ, σαν στρατιώτης, συμβιβάζομαι.

«Μπαρβά, έτσι μου αρέσει. Προσοχή! Αυτό είναι το σχέδιο του χτυπήματος: Πρώτο, αν είναι πολλοί, το βάζουμε στα πόδια. Δεύτερο, αν είναι λίγοι, κρυβόμαστε. Τρίτο, αν δεν υπάρχει κανένας, εμπρός! Για να πεθάνουμε έχουμε γεννηθεί!» υπαγορεύει ο Δουρίτο καθώς ετοιμάζει το μικρό του σακίδιο.

Για πολεμικό σχέδιο εμένα μου φάνηκε υπερβολικά επιφυλακτικό, αλλά ο Δουρίτο ήταν τώρα αρχηγός και, με τις δεδομένες συνθήκες, εγώ δεν είχα καμιά αμφιβολία ότι η σωφροσύνη θα βάδιζε στην εμπροσθοφυλακή.

Ψηλά τα άστρα άρχιζαν να αχνοφαίνονται...

«Φαίνεται πως θα βρέξει», λέω στον Δουρίτο, συνγνώμη, στον Αρχηγό.

«Σιωπή! Τίποτα δε θα μας σταματήσει!» ουρλιάζει ο Δουρίτο με φωνή λοχία σε ταινία του Όλιβερ Στόουν. (Μέταλ τζάκετ). Μια ριπή παγωμένου ανέμου και οι πρώτες σταγόνες... «Ααααατ!» διατάζει ο Δουρίτο. Οι σταγόνες της βροχής αρχίζουν να πολλαπλασιάζονται...

«Ξέχασα να πω το τέταρτο σημείο του σχεδίου μάχης...» λέει διατακτικά ο Δουρίτο.

«Α, ναι; Και ποιο είναι αυτό;» ρωτάω κακόβουλα.

«Αν αρχίσει βροχή... Στρατηγική Αναδίπλωση!»

Τις τελευταίες λέξεις ο Δουρίτο τις λέει τρέχοντας ολοταχώς προς τον καταυλισμό. Έτρεξα πίσω του. Ήταν μάταιο. Γίναμε μουσκίδι και τρέμοντας φτάσαμε κάτω από την πλαστική στέγη. Έβρεχε, θαρρείς και ο πόθος είχε πλέον ξαμοληθεί..

Εντάξει, ακόμα μια φορά. Υγεία και η πείνα του αύριο να γίνει πάθος για μάχη... σήμερα.

Ο Sup μέσα, για τα καλά μέσα, στη Σπηλιά του Πόθου.

Είναι Μάρτιος, είναι ξημέρωμα και για νεκρός αισθάνομαι πολυτυύ καλά.

«Συμβούλευαν υπομονή στον εργάτη και κάθισαν να περιμένουν τον καβαλάρη να πέσει από τη σέλα...»

Στη βδομαδιατική εφημερίδα *Proceso*.

Στην καθημερινή εφημερίδα *El Financiero*.

Στην καθημερινή εφημερίδα *La Jornada*.

Στην τοπική εφημερίδα του Σαν Κριστόμπαλ δε las Κάσας *Tiempo*.

Κύριοι,

Ανακοινωθέν για την παραμονή... Εδώ ο Απρίλιος συνεχίζει να παίζει μασκαρεμένος σε Μάρτιο, και ο Μάιος αρχίζει να φτερουγίζει σε μερικά φύλλα παραπλανημένα με το κόκκινο χρώμα τους μέσα σε τόσο πράσινο. Εγώ δεν παύω να ελπίζω και να απελπίζομαι μέσα σε τόσα τριζόνια. Στο μεταξύ, σκέφτομαι να ιδρύσω μια εταιρία των Εξαντλημένων Ανώνυμων Πνευμόνων. Είμαι σίγουρος πως θα είχε μεγάλη επιτυχία στην Πρωτεύουσα. Όταν θα φτάσει η Μεγάλη Βδομάδα, θα είναι μια συνηθισμένη βδομάδα. Πόσο ακόμη θα αντέξει το ψέμα; Εντάξει. Υγεία και μια ρουφηξιά φρέσκου αέρα που, κατά πώς λένε, αναπνέει κανείς στα βουνά και ορισμένοι ξεριζωμένοι τον ονομάζουν «ελπίδα».

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

Υπο-διοικητής Μάρκος.

15 Απριλίου 1995

Υ.Γ. ΑΠΡΙΛΙΟΣ '95 ΠΟΥ ΣΥΝΕΧΙΖΕΙ ΝΑ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΖΕΙ ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΑΥΓΗΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΦΕΡΕΙ, ΣΕ ΜΙΑ ΜΑΚΡΙΝΗ ΔΕΣΠΟΣΥΝΗ, ΕΝΑ ΜΠΟΥΚΕΤΟ ΚΟΚΚΙΝΑ ΓΑΡΙΦΑΛΛΑ ΚΡΥΜΜΕΝΟ ΜΕΣΑ ΣΕ ΕΝΑ ΑΦΗΓΗΜΑ ΠΟΥ ΟΝΟΜΑΖΕΤΑΙ...

ΔΟΥΡΙΤΟ ΙΙΙ

(Ο νεοφιλελευθερισμός και το εργατικό κίνημα...)

Το φεγγάρι είναι ένα χλομό αμύγδαλο. Ασημιωμένες χυτές μορφές τα δέντρα και τα φυτά. Γρύλλοι μανιβάδες χρυσοστολίζουν τα λευκά φύλλα στα κλωνιά, που μοιάζουν αφύσικα όπως οι σκιές της νύχτας. Ριπές ενός γκριζου ανέμου ταράζουν δέντρα και ανησυχίες. Ο Δουρίτο σκαρφαλώνει στα γένια μου. Ο Αρματωμένος Ιππότης μου προκαλεί ένα φτάρισμα που τον κάνει να κυλήσει στο χώμα. Ο Δουρίτο ανασπώνεται βαριά. Στην ήδη επιβλητική αρματωσιά του κορμιού του, ο Δουρίτο πρόσθεσε μισό τσόφλι κολολτέ —που είναι ένα είδος άγριου φουντουκιού που βγαίνει στη ζούγκλα Λακωντόνα— στο κεφάλι και ένα καπάκι από μπουκάλι φάρμακο για ασπίδα. Το Εξκάλμιπερ είναι ξεθιαρωμένο και ένα κοντάρι (που, ύποπτα, μοιάζει με συνδετήρα ισιωμένο) συμπληρώνει την αρματωσιά.

«Και τώρα;» ρωτώ καθώς προσπαθώ να βοηθήσω, ανώφελα, τον Δουρίτο με ένα μου δάχτυλο.

Ο Δουρίτο μαζεύει το κορμί του, δηλαδή την αρματωσιά. Ξεθιαρώνει το Εξκάλμιπερ, ξεροβήχει μια δυο φορές και λέει με βραχνή φωνή: «Σήμερα, ταλαιπώρε υποκόμει μου! Ετούτη ακριβώς είναι η ώρα όπου η νύχτα τακτοποιεί τις φορεσιές της για να φύγει και η μέρα ακονίζει την αιχμηρή κόμη του Απόλλωνα για να προβάλλει στον κόσμο! Είναι η ώρα κατά την οποία οι περιπλανώμενοι ιππότες καλπάζουν αναζητώντας περιπέτειες για να ανηψώσουν τη μορφή τους στα απόντα μάτια της δέσποινας που δεν τους αφήνει, ούτε μια στιγμή, να κλείσουν μάτι και να αναζητήσουν λησμονιά και ανάπαυση». Εγώ χασμουριέμαι και αφήνω τα μάτια μου να βρουν λησμονιά και ανάπαυση. Ο Δουρίτο εξοργίζεται και υψώνει τη φωνή. «Οφείλουμε να βγούμε να ξεκάνουμε παρθένες, να αναστηλώσουμε χήρες, να συντρέξουμε λαποδύτες και να φιλακίσουμε απροστάτευτους!»

«Αυτό το μενού μοιάζει με κυβερνητικό πρόγραμμα», του λέω με τα μάτια ακόμα κλειστά.

Ο Δουρίτο δε φαίνεται να έχει πρόθεση να φύγει δίχως να καταφέρει να με ξεπνήσει για τα καλά. «Εμπρός, αχρείε! Ξυπνήστε! Σας υπενθυμίζω την υποχρέωσή σας να ακολουθείτε τον αφέντη σας όπου το βήμα του τον οδηγεί, σε δυστυχίες και επιτυχίες!»

Ανοίγω τελικά τα μάτια και κάθομαι και τον κοιτάζω. Ο Δουρίτο

μοιάζει περισσότερο με σαραβαλιασμένο τανκ παρά με περιπλανώμενο ιππότη. Έτσι, μόνο και μόνο για να βγω από την αμφιβολία, τον ρωτώ: «Και ποιος υποτίθεται πως είσαι;»

«Περιπλανώμενος ιππότης είμαι και όχι από εκείνους τους οποίους ποτέ η φήμη δε θυμήθηκε να διαιωνίσει στη μνήμη, αλλά από εκείνους που, παρά το φθόνο και σε πείσμα όσων μάγων έβγαλε η Περασία, βραχμάνων η Ινδία, γυμνοσοφιστών η Λιβιοπία, έχει σκοπό να βάλει το όνομά του στο ναό της αθανασίας για να χρησιμεύσει ως παράδειγμα και υπόδειγμα στους επερχόμενους αιώνες, όπου οι περιπλανώμενοι ιππότες θα βλέπουν τα βήματα που πρέπει να ακολουθήσουν, αν επιθυμούν να φτάσουν στην κορυφή και να σταθούν στο τιμημένο ύψος των όπλων τους», αποκρίνεται ο Δουρίτο παίρνοντας την πιο υπερήφανη πόζα του, σύμφωνα πάντα με τον ίδιο.

«Κάτι μου θυμίζει... κάτι μου θυμίζει... Μοιάζει πολύ με...» κάνω να πω, μα ο Δουρίτο με διακόπτει:

«Σιωπή, ανόητε κουρελή! Προσπαθείτε να με μειώσετε υπαινισσόμενος πως από το Διακεκριμένο Ιππότη Δον Κιχώτη της Μάντσα αντλή τις βουλές μου. Και είναι σωστό, μια που παρίσταται ανάγκη τοιαύτη, να σας πω, καθώς οφείλω, ότι αρκετά παραφουσκώνετε τις επιστολές σας. Τι μανία με τις βιβλιογραφικές παραπομπές! Αν συνεχίσετε αυτό το μονοπάτι, θα καταλήξετε όπως ο Γκάλιο, που σε μια μόνο παράγραφο αναφέρει έξι ή επτά συγγραφείς για να καλύψει με μόρφωση τον κυνισμό του».

Εγώ αισθάνομαι βαθιά πληγωμένος από τις απανωτές του παρατηρήσεις και αλλάζω θέμα: «Αυτό που κουβαλάς στο κεφάλι... μοιάζει με τσόφλι κολολτέ».

«Είναι περικεφαλαία, αδαή!» λέει ο Δουρίτο.

«Περικεφαλαία; Μοιάζει σαν τσόφλι με τρίπτες...» επιμένω.

«Κολολτέ. Περικεφαλαία. Φωτοστέφανο. Αυτή είναι η σειρά, Σάντσο», λέει ο Δουρίτο καθώς ταιριάζει την περικεφαλαία του.

«Σάντσο;» τραυλίζω-λέω-ρωτάω-διαμαρτύρομαι.

«Λοιπόν, αφήστε τις σαχλαμάρες και βιαστείτε να φύγουμε, γιατί πολλές είναι οι αδικίες που πρέπει να επανορθώσει το ακούραστο ξίφος μου και ανυπόμονη είναι η κόψη του να δοκιμάσει το σβέγκρο των ανεξάρτητων συνδικάτων». Λέγοντας αυτό, ανεμίζει το σπαθί του σαν κυρίαρχος καμάς πρωτεύουσας.

«Νομίζω ότι διάβασες πολλές εφημερίδες τελευταία. Πρόσεχε να μη

σε αυτοκτονήσουν», λέω στον Δουρίτο καθώς προσπαθώ να καθυστερήσω όσο γίνεται να σπρωθώ.

Ο Δουρίτο εγκαταλείπει για λίγο το λεξιλόγιο του 16ου αιώνα και μου εξηγεί, περήφανος, ότι κατόρθωσε να βρει ένα άλογο. Λέει ο Δουρίτο πως είναι ταχύ σαν αστραπή του Αυγούστου, σιωπηλό σαν άνεμος του Μαρτίου, υπάκουο σαν βροχή του Σεπτεμβρίου και δε θυμάμαι τι άλλα θαυμάσια, ήταν πάντως αρκετά, ένα για κάθε μήνα του χρόνου. Εγώ δείχνω δύσπιστος, κι έτσι ο Δουρίτο μου ανακοινώνει, επίσημα, ότι θα μου κάνει την τιμή να μου δείξει το άτι του. Συμφωνώ, σκεπτόμενος ότι έτσι θα μπορέσω να κοιμηθώ λιγάκι.

Ο Δουρίτο φεύγει και αγεί τόσο να γυρίσει που, πράγματι, παίρνω έναν υπνάκο...

Μια φωνή με ξυπνά: «*Ιδού!*» Είναι ο Δουρίτο και υπεύει πάνω στο εύλογο αίτιο της καθυστέρησής του: μια χελωνίτσα! Με ένα βηματισμό που ο Δουρίτο επιμένει να ονομάζει «κόσμο καλπασμό» και που εμένα μου φάνηκε μάλλον ένας βηματισμός αρκετά σόφρων και παρατεταμένος, η χελώνα έφτασε μπροστά μου. Ο Δουρίτο, πάνω στη χελωνίτσα του (κοκ, τη λένε στα τζελάλ), κάνει μια στροφή για να με δει και με ρωτάει: «*Πώς φαίνομαι;*»

Κάθομαι και τον κοιτάζω. Σιωπώ από σεβασμό μπροστά σε αυτό τον περιπλανώμενο ιππότη που άγνωστοι λόγοι έφεραν στη ζούγκλα Λακαντόνα. Η εικόνα του είναι... είναι... «*Έχει τις ιδιαιτερότητές της.*»

Ο Δουρίτο βάφτισε τη χελώνα, συγγνώμη, το άλογό του, με ένα όνομα που μοιάζει παραλήρημα: Πήγασος. Για να μην υπάρχει αμφιβολία γι' αυτό, ο Δουρίτο το έγραψε πάνω στο καύκαλο της χελώνας με γράμματα μεγάλα και αποφασιστικά: «*ΠΗΓΑΣΟΣ. Copy Rights Reserved.* Και αμέσως από κάτω, «*Παρακαλούμε, δέστε τις ζώνες σας.*» Δεν μπορώ να αντισταθώ στον πειρασμό να παρατηρήσω κάποια αναλογία με το σύνθημα της οικονομικής ανάκαμψης, καθώς ο Δουρίτο κάνει μια στροφή στο άλογό του για να μπορέσω να δω την άλλη πλευρά. Ο Πήγασος δε βιάζεται καθόλου κι αυτό που ο Δουρίτο ανακοίνωσε ως «*επιγνώδη στροφή του αλόγου*» είναι στην πραγματικότητα μια πολύ αργή στροφή γύρω από τον εαυτό του. Μια κίνηση που η χελώνα κάνει με τόση προσοχή, ώστε θα 'λεγε κανείς πως δε θέλει να ζαλιστεί. Έπειτα από λίγα λεπτά, μπορώ να διαβάσω στην αριστερή μεριά του Πήγασου «*Τμήμα Καπνιστών*», «*Απαγορεύεται η είσοδος σε καβαλάρηδες συνδικαλιστές*», «*Ελεύθερος χώρος για διαφημίσεις. Πληροφορίες στη Duri-*

to's Publishing Company». Πιστεύω, πάντως, πως δεν υπάρχει πια πολύς ελεύθερος χώρος, η αγγελία πιάνει όλη την αριστερή μεριά και την οπισθοφυλακή του Πήγασου.

Αφού εγκωμίασα την έξτρα-μίνι-μίκρο-επιχειρηματική οπτική του Δουρίτο, που είναι ο μοναδικός τρόπος να επιζήσεις στο ναυάγιο του νεοφιλελευθερισμού και της NAFTA, τον ρωτάω: «*Και πού σας οδηγεί η μοίρα σας;*»

«*Μη γίνεστε γελοίος. Αυτό το λεξιλόγιο ταιριάζει μόνο σε ευγενείς και ιδαλγούς, όχι στην πλέμπα και στους τυποτέχνους, οι οποίοι, αν δεν ήταν η ατέλειωτη ευσπλαχνία μου, θα εξακολουθούσαν τις κενές ζωές τους δίχως ποτέ να μπορέσουν ούτε καν να ονειρευτούν τα μυστικά και τα θαύματα της περιπλανώμενης ιπποσύνης*», αποκρίνεται ο Δουρίτο καθώς προσπαθεί να φρενάρει τον Πήγασο, ο οποίος για κάποιο ανεξήγητο λόγο μοιάζει να ανυπομονεί να φύγει.

Εμένα μου φαίνεται πως για ώρα δύο το πρωί έχω υποστεί αρκετές επιπλήξεις. Γι' αυτό και λέω στον Δουρίτο: «*Όπου είναι να πας, θα πας μόνος σου. Δεν έχω σκοπό να βγω αυτή τη νύχτα. Χθες ο Καμίλο βρήκε ίχνη τίγρης και λέει πως γυρνάει κάπου εδώ κοντά.*»

Φαίνεται πως χτύπησα κάποιο ευαίσθητο πλευρό του γενναίου μας περιπλανώμενου ιππότη, γιατί με τρεμάμενη φωνή ρωτάει: «*Τι... τί... τίγρη;*» και προσθέτει αφού ξεροκαταπίνει με φανερή δυσκολία: «*Και τι τρώνε αυτές οι τίγρεις;*»

«*Τα πάντα: αντάρτες, στρατιώτες, σκαραβαίους... και χελώνες!*» Αυτό το τελευταίο το λέω παρατηρώντας την πιθανή αντίδραση του Πήγασου. Η χελωνίτσα πρέπει να έχει πιστέψει πως είναι άλογο, γιατί δε φάνηκε ενοχλημένη. Μέχρι που μου φάνηκε πως άκουσα κάτι σαν ελαφρύ χλιμίντρισμα.

«*Μπα! Το λέτε για να με τρομάξετε, αλλά οφείλετε να γνωρίζετε πως ο υποφαινόμενος αρματομένος ιππότης έχει κατατροπώσει γίγαντες μεταμορφωμένους σε ανεμόμυλους, οι οποίοι με τη σειρά τους μεταμορφώνονται σε ελικόπτερα με πολυβόλα, έχει κατακτήσει τα πιο αήθητα βασίλεια, έχει νικήσει την αντίσταση συντετών πριγκιπισσών, έχει...*»

Διακόπτω τον Δουρίτο. Είναι φανερό πως αυτός μπορεί να περάσει σελίδες και σελίδες μιλώντας και εγώ είμαι εκείνος που δέχεται την κριτική από τους αρχισυντάκτες, πάνω απ' όλα όταν τα ανακοινωθέντα φτάνουν πολύ αργά τη νύχτα. «*Καλά, καλά. Αλλά, για πες μου, πού θα πας;*»

«Στην Ομοσπονδιακή Πρωτεύουσα!» λέει ο Δουρίτο ανεμίζοντας το σπαθί του. Φαίνεται πως ο προορισμός του ταξιδιού αιφνιδίασε τον Πήγασο, γιατί δείχνει μια απροθυμία, που σε μια χελώνα είναι σαν διακριτικός αναστεναγμός.

«Στην Πόλη του Μεξικού;» ρωτάω με δυσπιστία.

«Βεβαίως! Τους δεν το πιστεύετε, γιατί η Comcora δε σας επέτρεψε να πάτε εσείς, αλλά νομίζετε ότι αυτό θα με σταματήσει εμένα;» Θέλησα να παρατηρήσω στον Δουρίτο πως δεν πρέπει να μιλάει άσχημα για την Comcora, γιατί οι νομοθέτες είναι ευερέθιστοι και ίσως θυμώσουν στο βήμα, αλλά ο Δουρίτο συνέχισε: «Γιατί οφείλετε να γνωρίζετε πως μπορεί να είμαι περιπλανώμενος υπότης, αλλά είμαι περισσότερο Μεξικάνος και από την αποτυχία της νεοφιλελεύθερης οικονομίας. Έχω λοιπόν δικαίωμα να φτάσω μέχρι την αποκαλούμενη "πόλη των παλατιών". Τι τα θέλουν τα παλάτια στο Μεξικό αν ένας πλανόδιος υπότης όπως εγώ, ο πιο ξακουστός, ο πιο γενναίος, εκείνος που σέβονται οι άντρες, αγαπούν οι γυναίκες και θαυμάζουν τα παιδιά, δεν πατήσει το πόδι του να τα τιμήσει;»

«Θα είναι με τα τέσσερα πόδια σου, γιατί σου θυμίζω πως, εκτός από πλανόδιος υπότης και Μεξικάνος, είσαι ένας σκαραβαίος», τον διορθώνω.

«Με τα τέσσερα πόδια μου, αν θέλεις, αλλά ένα παλάτι δίχως περιπλανώμενο υπότη να το επισκέπτεται είναι σαν παιδί δίχως δώρο στις 30 Απριλίου, σαν πίτα δίχως καπνό, σαν βιβλίο δίχως γράμματα, σαν τραγούδι δίχως μουσική, σαν περιπλανώμενο υπότη δίχως υποκόμο...» Φτάνοντας σ' αυτό το σημείο, ο Δουρίτο με κοιτάζει επίμονα και ρωτάει: «Είστε σίγουρος πως δε θέλετε να με ακολουθήσετε σε τούτη τη μεγαλόπνοη περιπέτεια;»

«Εξαρτάται», λέω εγώ, κάνοντας πως ενδιαφέρομαι και προσθέτω, «εξαρτάται από το τι σημαίνει "μεγαλόπνοη περιπέτεια"».

«Σημαίνει πως θα πάω στη Συγκέντρωση της Πρωτομαγιάς», λέει ο Δουρίτο σαν να έλεγε, «πάω στη γωνία για τοιγάρα».

«Στη συγκέντρωση της Πρωτομαγιάς; Μα δε θα γίνει συγκέντρωση! Ο Φιδέλ Βελάσκειθ, που πάντα ενδιαφέρεται για τα οικονομικά των εργατών, είτε πως δεν υπάρχει χρήμα για τη συγκέντρωση!». Οι κακές

γλώσσες υπαινίχθηκαν πως φοβάται μήπως οι εργάτες βγουν εκτός εαυτού και, αντί να ευχαριστούν την κυβέρνηση, αρχίσουν τα έκτροπα αυτά που καθόλου δεν αρέσουν σε όσους φτιάχνουν καρικατούρες. Αλλά είναι μια φήμη, ο υπουργός Εργασίας γρήγορα είτε πως δεν πρόκειται για φόβο και ότι είναι μια απόφαση "ποσοολλυνη σερβαστή" της εργατικής τάξης και...»

«Καλά, καλά, σταμάτα πια το άρμα της αλληγορίας σου! Εγώ θα πάω στη συγκέντρωση της Πρωτομαγιάς, γιατί θέλω να προσβάλω μέχρι θανάτου αυτό τον Φιδέλ Βελάσκειθ ο οποίος, όπως είναι γνωστό σε όλους, είναι ένας αιμοβόρος δράκος που υποδουλώνει τους φτωχούς ανθρώπους. Θα τον προκαλέσω να μονομαχήσουμε στο στάδιο Αζτέκα, να δούμε μήπως ανέβουν και τα εισιτήρια, γιατί από τότε που έδιωξαν τον Beenhaker (μη με κριτικάρετε αν δε γράφεται έτσι, ούτε οι ίδιοι οι προϊστάμενοι της "Αμερική" δεν ξέρουν να το γράψουν καλά, ας ήταν οι ίδιοι που του έκοβαν τα τσεκ), τους "αίτους" δεν πρόκειται να τους δουν ούτε τα κοράκια». Ο Δουρίτο μένει για λίγο σιωπηλός και κοιτάζει σκεπτικός τον Πήγασο, ο οποίος πρέπει να έχει πέσει για ύπνο, γιατί εδώ και ώρα δεν κουνιέται καθόλου. Ξαφνικά, ο Δουρίτο με ρωτά: «Πιστεύεις πως ο Φιδέλ Βελάσκειθ θα έχει άλογο;»

Εγώ διστάζω για λίγο. «Να σου πω, αφού είναι καβαλάρης... το πιθανότερο είναι να έχει άλογο».

«Καταπληκτικό!» λέει ο Δουρίτο και σπυρουνίζει τον Πήγασο. Ο Πήγασος μπορεί να πιστεύει πως είναι άλογο, αλλά το σώμα του συνεχίζει να είναι σώμα χελώνας και έχει ένα σκληρό καύκαλο που το επιβεβαιώνει και έτσι ούτε που παίρνει χαμπάρι τις καουμπόικες παροτρύνσεις του Δουρίτο για να ξεκινήσει. Αφού πάλεψε λιγάκι, ο Δουρίτο ανακάλυψε ότι αν τον κεντρίσει με το συνδετήρα, σγγνώμη, με το κοντάρι του, στη μύτη, μπορεί να κάνει τον Πήγασο να ξεμοληθεί σε ξέφρενο καλπασμό. Αυτό σημαίνει, για ένα άλογο-χελώνα, κάπου 10 εκατοστά την ώρα, και καθώς φαίνεται ο Δουρίτο θα καθυστερήσει να φτάσει στην πρωτεύουσα.

νητικά συνδικάτα και παίρνει τη μορφή τεράστιας φιάσας, όπου γίνονται επιδείξεις, λαϊκά φαγοπότια, μουσικές εκδηλώσεις κ.λπ. Την 1.5.95 η κυβέρνηση αποφάσισε ότι δε θα γίνει η γιορτή γιατί, λόγω της έντονης οικονομικής κρίσης, δεν υπήρχαν χρήματα για τη διοργάνωση της φιάσας. Η αντιπολίτευση, σ' αντίθεση μ' αυτή την απόφαση, κάλεσε αντι-συγκέντρωση, όπου μαζεύτηκαν πάνω από 400.000 άνθρωποι.

1. Σ.τ.μ.: Η συγκέντρωση της Πρωτομαγιάς οργανώνεται συνήθως από τα κυβερ-

«Έτσι όπως πας, όταν θα φτάσεις, ο Φιδέλ Βελάσκειθ θα έχει πια πεθάνει», λέω στον Δουρίτο αντί αποχαιρετισμού.

Μακάρι να μην το έλεγα ποτέ. Ο Δουρίτο τράβηξε τα χαλινάρια και σήκωσε όρθιο το άλογό του όπως ο Πάντσο Βίγια όταν κατέλαβε το Τορεόν. Καλά, είναι μια λογοτεχνική εικόνα. Στην πραγματικότητα αυτό που έκανε ο Πήγασος ήταν απλώς να σταματήσει, πράγμα που πέρασε σχεδόν απαρατήρητο με την ταχύτητα που πήγαινε. Αντίθετα με την ηρεμία του Πήγασου, ο Δουρίτο ήταν εξοργισμένος όταν μου είπε: «Εσένα σου συμβαίνει το ίδιο που έπαθαν οι συμβουλάτορες του εργατικού κινήματος τις τελευταίες δεκαετίες! Συμβούλευαν υπομονή στον εργάτη και κάθισαν να περιμένουν τον καβαλάρη να πέσει από τη σέλα του δίχως να κάνουν τίποτα για να τον ρίξουν».

«Κοίταξε, δεν κάθισαν όλοι να περιμένουν. Ορισμένοι αγωνίστηκαν και μάλιστα σκληρά για να δημιουργήσουν ένα εργατικό κίνημα αληθινά ανεξάρτητο...» λέω.

«Αυτοί είναι που θα πάω να δω. Θα ενωθώ μαζί τους για να αποδείξω σε όλους ότι εμείς οι εργάτες έχουμε αξιοπρέπεια», λέει ο Δουρίτο και τώρα θυμάμαι πως μια φορά μου διηγήθηκε πως ήταν εργάτης σε ορυχείο στην επαρχία Ιδάλγο και στις πετρελαιοπηγές στο Ταμπάσκο.

Ο Δουρίτο φεύγει. Περνούν μερικές ώρες ώσπου να χαθεί πίσω από τους θάμνους που βρίσκονται λίγα μέτρα μπροστά από τη σπηνή μου. Σηκώνομαι και καταλαβαίνω πως η δεξιά μου μπότα είναι λιμμένη. Φωτίζω με το φακό και τι να δω... δεν έχει κορδόνι! Και τότε θυμάμαι πως μου φαινόταν γνωστά τα χαλινάρια του Πήγασου. Τώρα θα πρέπει να περιμένω να γυρίσει ο Δουρίτο από την Πόλη του Μεξικού. Βρίσκω μια κληματαίδα και δένω την μπότα και σκέφτομαι ότι ξέχασα να προτείνω στον Δουρίτο να κάνει μια βόλτα από το εστιατόριο με τα διακοσμημένα πλακάκια. Ξαπλώνω πάλι. Σημερώνει πια...

Ψηλά ο ουρανός ξεμουδιάζει και, με κοκκινισμένα τα γαλανά του μάτια, παρατηρεί έκπληκτος πως το Μεξικό εξακολουθεί να βρίσκεται εκεί που το άφησε χθες. Εγώ ανάβω την πίπα μου, κοιτάζω τα τελευταία νυχτοπούλια να φεύγουν από τα δέντρα και λέω, λέω για μένα, πως ο αγώνας είναι μακρὺς και αξίζει τον κόπο...

1. Δον Κιχώτης Κεφάλαιο XLVII. Για τον παράξενο τρόπο που μαγεύτηκε ο Δον Κιχώτης και άλλα διάσημα περιστατικά.

Υ.Γ. ΠΟΥ ΜΕ ΤΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ΣΑΝ ΟΛΟΓΙΟΜΟ ΦΕΓΓΑΡΙ, ΚΟΙΤΑΖΕΙ ΠΡΟΣ ΤΗ ΖΟΥΓΚΛΑ ΚΑΙ ΑΝΑΡΩΤΙΕΤΑΙ...

Ποιος είναι ο άντρας εκείνος που καλπάζει πάνω σε μια κάτισχηνη σκιά; Γιατί δεν αναζητά ανακούφιση; Γιατί καινούργια βάσανα γυρεύει; Προς τι τόσα ταξίδια δίχως μετακίνηση; Ποιος είναι; Πού πάει; Γιατί αποχαιρετά με μια τόσο θορυβώδη σιωπή;

Υ.Γ. ΠΡΟΣ ΜΙΑ CND (ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΕΘΝΟΣΥΝΕΛΕΥΣΗ) ΠΟΥ ΔΕΝ ΑΠΟΦΑΣΙΖΕΙ ΝΑ ΠΑΛΕΥΕΙ ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟ ΣΥΣΤΗΜΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ-ΚΡΑΤΟΥΣ Ή ΕΝΑΝΤΙΑ ΣΤΟΝ ΙΔΙΟ ΤΗΣ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ.

Διάβασα κάπου πως, ενώ η κυβέρνηση χτυπάει από δω κι από κει, η CND (Δημοκρατική Εθνοσυνέλευση) χτυπιέται μόνη της. Σχετικά μ' αυτό και άλλα πράγματα, μερικές αράδες: Όπως γράφει ένας ποιητής που κρύβεται πίσω από ένα πιάνο και ένα σταχτί μουστάκι: «Το Μεξικό είναι ένα λουλουδι Χακαραντά που ποτέ δε γύρεψε ανθοδόχες/ Ένα αγριογούρουνο που καιχιέται για τα μικρά του/ Ένα ακόντιο στην καρδιά της δικαιοσύνης/ Το ξι μεταμφιεσμένο σε χι». Και έχει, ίσως, δίκιο ο Μανουέλ, όταν σχολιάζει πως οι συναθροίσεις των «συλλογικών κέντρων για υποστήριξη του πολίτη» έμοιαζαν συναθροίσεις «ανώνυμων αλκοολικών» ή των «weight watchers». Τίως πρέπει να μάθουμε περισσότερα απ' αυτές τις συνελεύσεις παρά από τις κομματικές. Στο τέλος τέλος, η CND (Δημοκρατική Εθνοσυνέλευση) γεννήθηκε με την ιδέα της ενότητας, όχι για να μπει στην αγορά της κομματικής πελατείας. Ήταν και είναι αναγκαίο ένα σχέδιο που να περιλαμβάνει τη μεγαλύτερη ποσότητα και την καλύτερη ποιότητα από τις θελήσεις των πολιτών. Η CND (Δημοκρατική Εθνοσυνέλευση) είχε (έχει ακόμη;) αυτό το σχέδιο. Όχι να γίνει το πολιτικό σκέλος του EZLN ή κανενός νέου κόμματος ή άλλος ένας άσπρος ελέφαντας της ανώμαλης μεξικάνικης Αριστεράς. Να είναι ο χώρος συνάντησης της φαντασίας και των προτάσεων για δημοκρατική αλλαγή. Και έτοι οι ιδέες και οι προτάσεις, οι πιο φρέσκιες, οι πιο τολμηρές, έρχονταν (έρχονται;) από την κοινωνία των πολιτών, όχι από την κοινωνία των πολιτικών, δηλαδή τις πολιτικές οργανώσεις. Η σημαία τους είναι η εθνική, αυτό είναι, και βρίσκεται πάνω από κόμματα και στρατούς. Από αυτόν το χώρο της συνάντησης μπορούν να προκύψουν προτάσεις, για να επιβληθούν με φαντασία στην κυβέρνηση, στα κόμματα, στον EZLN και στον ίδιο της τον εαυτό. Αυτό το πλοίο δε θέλει να φτάσει στο λιμάνι της εξουσίας, μ' αυτή την

έννοια δεν εκπληρώνει τις πραγματιστικές και κυνικές σκέψεις των Γαλιο-Μακιαβέλι, αλλά, ναι, θέλει να φτάσει στο λιμάνι μιας χώρας χωρίς γυρισμό στη σκιά, μιας χώρας με δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη. Υπάρχει σαβούρα; Στη θάλασσα! Απέμειναν λίγοι στο πλοίο; Η φαντασία θα αναπληρώσει την ποσότητα με ποιότητα! Η κοινωνία των πολιτών έχει πολλά να μάθει από τον εαυτό της και λίγα, πολύ λίγα να μάθει από την κοινωνία των πολιτικών (με όλο το φάσμα των χρωματισμών, γεύσεων και κυνισμών). Δεν είναι ένας χώρος αυτών που είναι ενάντια στα κόμματα, αλλά θα μπορούσε να είναι αυτών που δεν έχουν κόμμα. Αυτή η κοινωνία των πολιτών κατορθώνει, εν μέσω απειλών ενός βρόμικου πολέμου (αν και δεν υπάρχει, πιστεύω, πόλεμος που θα μπορούσε να ονομαστεί καθαρός), ότι ο άγγελος της Ανεξαρτησίας θα κατέβει από την κολόνα του και θα πιάσει να συζητάει με τον Χουάρες, τον Κολόμβο και το νεαρό παππού Καουτέμοκ, την ευγενική Ντιάνα που κυνηγάει αστέρια και ένα φοίνικα ξεστρατισμένο και μεθυσμένο από το Νέφος. Αυτή η κοινωνία των πολιτών κατορθώνει να κάνει τις ασυναρτησίες της να γίνουν πραγματικότητα: διαλόγους πολιτισμένους ανάμεσα σε τανκς, πολυβόλα και κανόνια. Καμπάνιες ανθρωπιστικής βοήθειας, μέσα σε μια βαθιά κρίση και γενικευμένες στέρησεις, οι οποίες κατευθύνονται στο να συντρέξουν την πιο τρωτή και εξαθλιωμένη πλευρά της, τους ιθαγενείς. Αν η CND (Δημοκρατική Εθνοσυνέλευση) δεν είναι ένας πλατύς χώρος γι' αυτή και άλλες πρωτοβουλίες, η αδιαμόρφωτη αλλά αποτελεσματική ανυπακοή της κοινωνίας των πολιτών θα βγει από το στενό της πουνάμισο που τη σφίγγει σαν ζουρλομανδύας. Και τότε; Σωστά, θα φτιάξει τους ίδιους τους δικούς της χώρους συνάντησης. Η CND (Δημοκρατική Εθνοσυνέλευση) θα μετατραπεί σε άλλα τρία αρχικά γράμματα, που θα αυξήσουν το σωρό των ήδη υπαρχόντων αρχικών. Πρέπει να μάθουμε πολλά ακόμη. Αυτή η χώρα πρέπει να μάθει πολλά από τον εαυτό της.

Υ.Γ. ΠΡΟΣ ΟΠΟΙΟΝ ΑΝΤΑΠΟΚΡΙΝΕΤΑΙ ΣΤΗΝ ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ.

Υπάρχει ένα είδος κρυστάλλων κοιμμένων με τρόπο τέτοιο που έχουν πολλές πλευρές, σαν πρίσμα. Αυτό το γυαλί είναι στερεωμένο πάνω σε ένα μικρό κιάλι από πελεκητό ξύλο. Βλέποντας μέσα από αυτό το γυαλί το φως αποσυντίθεται σε πολλά. Αν το γυρίσεις ή το κουνήσεις, μια νέα πολλαπλή σύνθεση προσφέρεται στα μάτια. Είναι το ίδιο

το φως αναλυμένο σε πολλά; Είναι πολλά κι ενωμένα στη φυλακή του γυαλιού; Είναι μόνο η επιβεβαίωση ότι δεν υπάρχει ενότητα ούτε στο πιο ολοφάνερο πράγμα; Είναι ένα φως μόνο του ή είναι πολλά που πρέπει να μάθουμε να τα ξεχωρίζουμε, να τα αναγνωρίζουμε και να τα εκτιμούμε; Και, τέλος, σκεπτόμενος το μικρό κιάλι, πρόκειται για ένα φως με πολλά σημάδια (marcos) ή για ένα σημάδι (marco) από πολλά φώτα;

Εντάξει και πάλι. Υγεία και φτάνοντας ο χειμώνας θα ξέρουμε την απάντηση.

Ο *Sup* με ένα κόκκινο γαρίφαλο στο πέτο, κάνοντας ότι είναι κρύσταλλο και καθρέφτης.

«Οι λέξεις δε σκοτώνουν, αλλά μπορεί να είναι πιο θανατηφόρες από τις βόμβες»

Προς τους πολίτες του έθνους μας και όλου του κόσμου.
Προς τις μη κυβερνητικές οργανώσεις.
Τον ντόπιο και διεθνή Τύπο.

Αδέρφια,

Στις συνεδριάσεις που ξεκίνησαν για το διάλογο με την κεντρική κυβέρνηση παραβρέθηκαν οι αντιπρόσωποι που καθόρισε η Παράνομη Επαναστατική Επιτροπή των Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του EZLN (CCRI-CG). Εξαιτίας μιας σειράς συγκυριών, ανάμεσα στις οποίες είναι και μερικές χρώματος χακί που η κεντρική κυβέρνηση είχε την ευχαρίστηση να μας προσφέρει, μου ήταν αδύνατο να παραβρεθώ σ' αυτές τις πρώτες συνεδριάσεις. Η επιτροπή με εξουσιοδότησε να μιλήσω σε σας μ' αυτό τον τρόπο. Κατά συνέπεια, θέλω να καταχραστώ την προσοχή σας και την υπομονή σας για να θίξω ορισμένα σημεία που έμειναν μετέωρα στον αέρα, εγκαταλειμμένα από τη γρήγορη εξέλιξη των γεγονότων στην εθνική σκηνή. Για κανένα δε θα είναι νέο αν μάθει ότι το κεφάλι μας έχει τιμή, πως η κυβέρνηση δεν έχει παραιτηθεί από την ιδέα να μας δολοφονήσει, σκεπτόμενη ότι μ' αυτό τον τρόπο ο EZLN θα μείνει ακέφαλος και θα μπορούσε να πάει γονατιστός να ζητήσει την παράδοσή του. Βλέποντας πως είναι αδύνατο να μας αγοράσει, η κυβέρνηση αποφάσισε πια τη δολοφονία και περιμένει μόνο την ευκαιρία για να τη διαπραξεί. Σκέφτηκε ότι η απάτη της 9ης Φεβρουαρίου ήταν η ευκαιρία, αλλά δεν έγινε έτσι. Θα συνεχίσει να ψάχνει μια νέα ευκαιρία. Έχει τα μέσα για να το κάνει. Έτσι όπως αυτή η καταδίκη μπορεί να εκτελεστεί οποιαδήποτε στιγμή, εκμεταλλεύομαι αυτή την ευκαιρία για

να πω αυτά που αυτοί θέλουν να κρύψουν. Υπάρχουν εκδοχές που υποστηρίζουν ότι στον EZLN υπάρχει μια βαθιά διαμάχη σχετικά με το διάλογο και ότι η απουσία του «sub» οφείλεται στο ότι είναι τιμωρημένος, ή ότι οι «σκληροί» και οι «μαλακοί» της ηγεσίας του EZLN δεν κατορθώνουν να συμφωνήσουν. Σχετικά με αυτό και άλλα ψέματα, θέλω να πω μερικά πράγματα: Όπως ήδη εσείς θα έχετε καταλάβει (δεν ξέρω αν η κυβέρνηση το έχει αντιληφθεί), ο EZLN δεν είναι μόνο ο Μάρκος. Στη CCRI-CG έχουμε πολλούς συντρόφους εξίσου ή και περισσότερο ικανούς από τον Μάρκος για να εξηγήσουν τον αγώνα μας, για να κατευθύνουν το κίνημά μας και για να διοικούν υπακούοντας. Οι σύντροφοι Διοικητές που αντιπροσωπεύουν τις διαφορετικές εθνότητες στην Επιτροπή είναι μεγάλοι σύντροφοι και καλοί ηγέτες, με τα λόγια τους μιλάμε όλοι και οι αποφάσεις τους είναι και δικές μας. Η CCRI όρισε αντιπροσώπους της στο διάλογο με το κριτήριο της αντιπροσωπευτικότητας των εθνότητων που την αποτελούν και εκείνοι, όπως εγώ ή οποιοσδήποτε από τη διοίκηση, υπόκεινται στην επιτήρηση της ολομέλειας της Επιτροπής και τριών Βάσεων Στήριξης του EZLN. Οι ιδιαίτερες συνθήκες του Ιανουαρίου του 1994 έκαναν την προσοχή να συγκεντρωθεί στην ενοχλητική μύτη που κριβόταν, μάταια, πίσω από μια μαύρη μάλλινη κουκούλα. Η ανάγκη για ένα διερχόμενο ανάμεσα στην ινδιάνικη κουλτούρα των Ζαπατίστας και την εθνική και διεθνή κουλτούρα προκάλεσε τη φανερή μύτη, εκτός από το να φταρνιστεί, να μιλήσει και να γράψει. Όλοι σας θα συμφωνείτε ότι το έκανε και μάλιστα με υπερβολή. Μίλησε και μίλησε και, για κάποιες στιγμές, φάνηκε σε πολλούς πως ο EZLN ήταν μόνο αυτή η ακάλυπτη μύτη. Αυτό ήταν ένα λάθος που αργήσαμε να δούμε και το αναγνώρισαμε στην επέτειο της 17ης Νοεμβρίου 1994. Αλλά δε μείναμε μόνο στην αναγνώριση αυτού του πρωταγωνιστικού ρόλου που υπήρξε, όχι λίγες φορές, αντίθετος με το δικαιοστόχο που μας εμψυχώνει. Στη διάρκεια όλων αυτών των μηνών, οι σύντροφοι της Επιτροπής προετοιμάστηκαν εντατικά για να μεταφέρουν, με τη φωνή τους, τη φωνή όλων, και για να γίνει ακουστή και κατανοητή αυτή η φωνή από όλους εσάς. Οι πραγματικοί πρωταγωνιστές θα είναι τώρα και τυπικοί πρωταγωνιστές. Η γνωστή μύτη θα ξαναφταρνιστεί και θα μιλήσει λιγότερο, αλλά θα συνεχίσει να είναι ιθαγενής και αξιοπρεπής όπως οποιοσδήποτε από τους Ζαπατίστας. Υπάρχει ένα γεγονός που προκάλεσε την προσοχή πολλών τις περασμένες μέρες και έκανε περισσότερους από έναν, μεταξύ αυτών και έναν επί-

σκοπο της Τσιιάτας και τους δημοσιογράφους, να αισθανθούν την υποχρέωση να πουν ανοησίες. Το γεγονός στο οποίο αναφέρομαι είναι ότι ο EZLN αναδιπλώθηκε απέναντι στη στρατιωτική επίθεση του Φεβρουαρίου 1995 δίχως να πολεμήσει. Ολόκληρα χωριά και στρατιωτικές μονάδες αποσύρθηκαν στα βουνά δίχως να αντισταθούν με τα όπλα. Αυτοί οι αναλυτές εκτιμούν πως ήταν ένα σημάδι στρατιωτικής αδυναμίας των Ζαπατίστας και χειροκροτούν την κατάληψη των ινδιάνικων οικισμών σαν μέσο για να πιέσουν για ένα διάλογο που ήδη υπήρχε πριν τη μηχανοκίνητη επέλαση στρατιωτικής μάζας και τεχνικής. Μέσα στην κυβέρνηση σκέφτονται το ίδιο: είναι αναγκαία, λένε, η χρήση της δύναμης για να αποκτήσουμε πλεονεκτήματα στην πολιτική διαπραγμάτευση με τους εξεγερμένους. Αυτό το επιχείρημα προσπαθεί να δικαιολογήσει το αδικαιολόγητο: την ένοπλη αγριότητα απέναντι στους ιθαγενείς της Τσιιάτας και την αρπαγή ομήρων πολιτών για να επιβάλλουν μια γραμμική διαπραγμάτευση. Η κυβέρνηση μπορεί να διατάξει τους στρατιώτες της να σκοτώσουν και να σκοτωθούν με μοναδικό σκοπό να αποκτήσει πλεονεκτήματα στο διάλογο και τις διαπραγματεύσεις. Μπορεί να το κάνει, γιατί για την κυβέρνηση οι στρατιώτες δεν είναι ανθρώπινες υπάρξεις, είναι αντικείμενα που χρησιμεύουν για πολιτικούς σκοπούς, είναι αναλώσιμοι. Η κυβέρνηση διοικεί τον ομοσπονδιακό στρατό του Μεξικού. Αυτός δεν αποφασίζει μόνος του, από τη γέννησή του έτσι ήταν. Είναι ένας στρατός πειθαρχημένος. Εμείς, που είμαστε ανταγωνιστές του, είμαστε οι πρώτοι που του το αναγνωρίζουμε. Ότι έκανε ο ομοσπονδιακός στρατός στην Τσιιάτας, το έκανε εκτελώντας εντολές της ηγεσίας του: δηλαδή της ομοσπονδιακής κυβέρνησης. Η κυβέρνηση θέλει η δυσμένεια να πέσει στον ομοσπονδιακό στρατό, θέλει να κρύψει ότι ήταν εκείνη, η κυβέρνηση, που διέταξε όλη την επιχείρηση. Ήταν η κυβέρνηση που διέταξε την καταστροφή του Αγκουασκαλιέντες. Ήταν η κυβέρνηση που διέταξε την καταστροφή και τη λεηλασία των κοινοτήτων. Ήταν η κυβέρνηση που διέταξε τις διακεκριμένες συλλήψεις, τις εξαφανίσεις, τις δολοφονίες. Η κυβέρνηση τα διέταξε αυτά για να αποκτήσει πλεονεκτήματα στο διάλογο, γιατί για την κυβέρνηση, συμπεριλαμβανομένων αυτών που την υπηρετούν και την υπακούουν, η ανθρώπινη ζωή είναι κάτι αναλώσιμο, κάτι που μπορεί να «ξοδευτεί» για να κερδίσει πολιτικά πλεονεκτήματα. Ο Στρατός των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση δεν έκανε το ίδιο. Οι στρατιώτες οι δικοί μας είναι αδέρφια μας, είναι ανθρώπινες υπάρξεις, έχουν ελπίδες και βάσανα

που μας υποχρέωσαν να ακολουθήσουμε αυτόν το δρόμο του πολέμου, ο οποίος μπορεί να μας οδηγήσει στο θάνατο. Για τον EZLN είναι πιο γενναίος ο αγώνας για αξιοπρέπεια και ζωή και, κατά παράδοξο τρόπο, γι' αυτό είμαστε πρόθυμοι να πεθάνουμε. Εμείς γνωρίζαμε πως είχαμε την υποχρέωση να καθίσουμε και να συζητήσουμε για την αναζήτηση πολιτικής διεξόδου στη διαμάχη. Ξέραμε πως οφείλαμε να το κάνουμε όχι γιατί εμπιστευόμαστε την κυβέρνηση, όχι γιατί τη φοβόμαστε ούτε γιατί είμαστε αδύναμοι. Οφείλαμε να το κάνουμε γιατί είχαμε και έχουμε μια υποχρέωση σε χιλιάδες πολίτες που μας ζήτησαν και μας ζητούν να προσπαθήσουμε ν' ακολουθήσουμε έναν πολιτικό δρόμο και όχι το δρόμο του πολέμου. Από τον Ιανουάριο του 1994 μας πλησίασε πολύς κόσμος. Δεχτήκαμε αρκετή βοήθεια, πολύ περισσότερη από όση περιμέναμε, από όση ούτε καν ονειρευόμασταν. Αλλά ήταν πάντοτε βοήθεια με σκοπό την ειρήνη. Από τον Ιανουάριο του 1994 κανείς δε μας πλησίασε για να μας προσφέρει βοήθεια για να κάνουμε πόλεμο. Κανείς δε μας πλησίασε για να μας προσφέρει όπλα, σφαίρες, εκρηκτικά ή στρατιωτική εκπαίδευση. Όλοι εκείνοι που μας πλησίασαν το έκαναν για να μας προσφέρουν βοήθεια για την ειρήνη, για μια ειρήνη που δε θα ήταν όπως η προηγούμενη, για μια νέα ειρήνη, όπως λέει ο Διοικητής μας Δαυίδ. Από τον Ιανουάριο του 1994 δε δεχτήκαμε ούτε όπλα ούτε σφαίρες ούτε τίποτα που να χρησιμεύει στον πόλεμο. Από τον Ιανουάριο του 1994 το μοναδικό που δεχτήκαμε ήταν φωνές και βοήθεια για να συνεχίσουμε το δρόμο προς μια ειρήνη δίκαιη και αξιοπρεπή. Εμείς δεν μπορούσαμε να κωφεύσουμε σ' αυτή τη βοήθεια. Εμείς δεν μπορούσαμε να μη δούμε και ν' ακούσουμε όλο αυτό το κίνημα, που δε μας ζητούσε να συνεχίσουμε τον πόλεμο, αλλά μας συμβούλευε και προσφερόταν να μας βοηθήσει και να μας συντροφέψει στο δρόμο για μια νέα ειρήνη. Κάναμε μια συμφωνία μ' αυτό τον κόσμο. Και όταν οι Ζαπατίστας κάνουν μια συμφωνία, κάνουν τα αδύνατα δυνατά, έστω κι αν πεθάνουν, για να την τηρήσουν. Ακριβώς όπως πέθαναν οι άντρες, οι γυναίκες και τα παιδιά μας στην πρώτη περικύκλωση, στην υποχώρηση του Φεβρουαρίου αργότερα και στις περισσότερες από 80 μέρες της εξόδου των χωριών που αρνήθηκαν την παράδοση. Η κυβέρνηση μπορεί να κάνει συμφωνίες και να μην τις τηρεί, μπορεί να δίνει υποσχέσεις και μετά να τις ξεχνά. Αλλά οι Ζαπατίστας όχι. Γι' αυτό και ξέραμε πως έπρεπε να συμμετέχουμε στο διάλογο. Αλλά δεν μπορούσαμε να ξοδέψουμε το αίμα των συντρόφων μας μόνο για να αποκτήσουμε πλεονεκτήματα τα-

κτικής ή στρατηγικής στο διάλογο. Γι' αυτό, από τον Ιανουάριο του 94, ο EZLN δεν έκανε πόλεμο ενάντια στις κυβερνητικές δυνάμεις. Έχουμε βέβαια πολεμήσει ρίχνοντας χιλιάδες λέξεις, λέγοντας —κι αυτό είναι που πονάει την κυβέρνηση— τη δική μας αλήθεια. Τη δική μας αλήθεια η οποία —και εμείς είμαστε οι πρώτοι που το αναγνωρίζουμε— δεν είναι αλήθεια για όλους. Οι λέξεις δε σκοτώνουν, αλλά μπορεί να είναι πιο θανατηφόρες από τις βόμβες. Ο λόγος και όχι τα όπλα των Ζαπατίστας είναι αυτό που φοβάται η κυβέρνηση. Ακριβώς γι' αυτόν το λόγο αναδιπλωθήκαμε δίχως μάχη το Φεβρουάριο. Προτιμήσαμε να καθίσουμε να συζητήσουμε με τις στρατιωτικές συγκυρίες εναντίον μας, παρά να το κάνουμε με στρατιωτικά πλεονεκτήματα αλλά με το σκορπισμένο μάταια αίμα των συντρόφων μας να λεκιάζει τα λόγια μας. Η κυβέρνηση, ναι, μπορεί να καθίσει να συζητάει με το αίμα των στρατιωτών στη συνείδηση, γιατί για την κυβέρνηση αυτό το αίμα δε βαραίνει, δεν έχει αξία. Έτσι ή αλλιώς, τα «μέρη» (όπως η κυβέρνηση ονομάζει τον εαυτό της και τους Ζαπατίστας) κάθισαν πάλι να κάνουν διάλογο, όπως ήδη το είχαν κάνει τον Ιανουάριο του 95. Οι διαφορές, βέβαια, δεν είναι λίγες. Υπάρχει τώρα μια δυσπιστία που είναι δύσκολο να ξεριζωθεί. Υπάρχει, ακόμη, ένα πράγμα καθαρό: η κυβέρνηση είναι έτοιμη να καταστρέψει βιβλιοθήκες και αγροτικά νοσοκομεία για να υποχρεώσει σε ένα διάλογο με τους όρους που εκείνη επιβάλλει. Η διαφορά με το Φεβρουάριο του 94 και τον Ιανουάριο του 95 είναι πως τώρα ο διάλογος γίνεται σε κλίμα έντασης και αγωνίας. Οι ελπίδες πως θα έχει επιτυχία δεν ξεπερνούν ακόμη τους φόβους της αποτυχίας. Εντούτοις, σε όλους είναι καθαρό πως, αν έγινε δυνατό να επιστρέψουμε στο τραπέζι του διαλόγου, έγινε με τη θέληση των Ζαπατίστας και παρά τις προσπάθειες προς την αντίθετη κατεύθυνση της κυβέρνησης. Πριν από ένα χρόνο και περισσότερο, το Φεβρουάριο του 94, εμείς φθάσαμε στο Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας με μια λίστα απαιτήσεων. Ξεχωρίζαν δύο ανάμεσα σε εκείνα τα 36 αιτήματα. Το πρώτο ήταν η παραίτηση του τότε κατ'αρχάς της Ομοσπονδιακής Βουλής, Κάρλος Σαλίνας δε Κορτάρι. Το άλλο ήταν μια βαθιά πολιτική μεταρρύθμιση που να εγγυάται την ελευθερία και τη δημοκρατία για όλους του Μεξικάνους. Και τα δύο αιτήματα θεωρήθηκαν, από τα μεγάλα σκεπτόμενα κεφάλια του Σαλινομού, σαν «ντελίριο του Νεοζαπατισμού». Μας υπέδειξαν πως, παρά το ότι είχε ελλείμματα στο πολιτικό σύστημα, το καθεστώς του Σαλίνας δε Κορτάρι αντιπροσώπευε εκπληκτικά οικονομικά άλματα. Εμείς

απαντήσαμε τότε πως η χώρα ζούσε σε ένα ψέμα, πως δεν μπορεί να υπάρχει οικονομική ευημερία δίχως πολιτικές ελευθερίες. Η φωνή μας χάθηκε πρώτα στην ποδοσφαιρική ευφορία και στις εκλογικές ελπίδες αργότερα. Τότε ήμασταν ένας μικρός στρατός τρελών που, οπλισμένοι με ξύλινα ντουφέκια, προσπαθούσαμε να ανατρέψουμε ένα «θριαμβευτή», ένα μοντέλο του «μοντέρνου Μεξικού». Με ματσότε και ξύλα, κυκλωμένοι στρατιωτικά, οι ιθαγενείς του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού επέμεναν στο ντελίριό τους: τη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη για όλους. Εμείς δεν πυροβολήσαμε. Εμείς περιμέναμε. Η υπομονή είναι αρετή για τον πολεμιστή. Πριν περάσει ένας χρόνος από τότε που η μικρή και τρελή μας φωνή ζήτησε, στο Σαν Κριστόμπαλ δε λας Κάσας, την παραίτηση του Κάρλος Σαλίνας δε Κορτάρι, η χώρα ολόκληρη ξυπνούσε από το αποβλακωτικό όνειρο της οικονομικής ευημερίας. Βυθισμένος σε ένα όνειρο που για μας πάντοτε ήταν εφιάλτης, ο μεξικάνικος λαός ανακάλυπτε τον εαυτό του να βρίσκεται σε χειρότερες οικονομικές συνθήκες από τότε που ο «νεοφιλελευθερισμός», αυτό το χαώδες δόγμα του αυτοσχεδιασμού, μας άρπαξε από το λαϊκό για να μας οδηγήσει, σέχνοντας, στον Πρώτο Κόσμο. Εκατομμύρια Μεξικάνοι ζήτησαν και ζητούν τιμωρία γι' αυτόν που τους εξαπάτησε τα περασμένα χρόνια. Το αποκαλούμενο «ντελίριο του Νεοζαπατισμού» συμμερίζονται τώρα εκατομμύρια πολίτες. Σήμερα διεκδικούμε έναν εθνικό διάλογο με θέματα εθνικά. Διεκδικούμε ένα μεγάλο εθνικό διάλογο όπου θα συζητηθεί και θα συμφωνηθεί μια νέα κοινωνική και πολιτική συμφωνία. Σε πολλούς αυτό μοιάζει ακόμα ένα παράδειγμα που επιβεβαιώνει το παραλήρημα των Νεοζαπατίστας. Είναι μια ασυναρτησία, λένε, μια στρατιωτική δύναμη, ελάχιστη και σε μια γωνιά στα βουνά, να απαιτεί διάλογο πάνω στα μεγάλα εθνικά προβλήματα. Αυτός ο διάλογος μπορεί να γίνει, μπορεί και να μη γίνει. Αλλά η ανάγκη, το πείγμα του θέματος, είναι πραγματικότητα. Σύντομα θα φανεί ότι αυτό το νέο «ντελίριο» των Ζαπατίστας ήταν και είναι μια ανάγκη που δεν μπορεί να αναβληθεί. Αυτός ο διάλογος δεν είναι ισότιμος, δεν είναι ένας διάλογος μεταξύ ίσων. Αλλά σε αυτόν το διάλογο ο EZLN δεν είναι το αδύνατο μέρος, είναι το δυνατό. Με το μέρος μας είναι η ηθική εξουσία και το ιστορικό δίκιο. Με το μέρος της κυβέρνησης είναι μόνο η στρατιωτική ισχύς και τα ψέματα που διαδίδουν ορισμένα μέσα επικοινωνίας. Και η ισχύς και το ψέμα, ποτέ, ποτέ δε θα είναι πιο δυνατά από το δίκιο. Μπορούν να επιβληθούν για μέρες, μήνες ή και χρόνια, αλλά η

ιστορία θα καταλήξει να βάλει καθένα στη θέση του. Γι' αυτό και εμείς καταλαβαίνουμε πως η κυβέρνηση είναι ανίσχυρη σ' αυτόν το διάλογο. Γι' αυτό και οι αντιπρόσωποί μας πάνε με μια διάθεση κατανόησης, συμβουλευτική. Γι' αυτό κάναμε καθετί δυνατό για να συνεχιστεί ο διάλογος, παρά τις κυβερνητικές προσπάθειες να τον οδηγήσει σε αποτυχία. Τα αιτήματά μας, και όχι η μορφή του αγώνα μας, κερδίζουν κάθε μέρα χιλιάδες υποστηρικτές. Ο πόλεμος μπορεί να απομακρυνθεί ή να εξαφανιστεί οριστικά από τον ιστορικό ορίζοντα της πατρίδας μας, αλλά όχι ο αγώνας για τη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη. Με πόλεμο ή με ειρήνη, οι Ζαπατίστας θα συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε για να γίνουν πραγματικότητα αυτές οι τρεις λέξεις και να πάψει η απειρία και η αθλιότητα να είναι η κληρονομιά όλων των Μεξικάνων. Γι' αυτό δεν έχουμε κανένα πρόβλημα να καθίσουμε και να κουβεντιάσουμε για ειρήνη, γιατί ειρήνη δεν πάει να πει παραίτηση ή παράδοση. Οποιοδήποτε και αν είναι το αποτέλεσμα αυτής της νέας διαδικασίας διαλόγου και διαπραγματεύσεων, είτε καταλήξει με επιτυχία σε μια δίκαιη και αξιοπρεπή ειρήνη είτε αποτύχει ξαναοίγοντας την πόρτα στον πόλεμο, οι Ζαπατίστας θα συνεχίσουμε τον αγώνα. Μια φορά κάποιος είπε για τον EZLN, πως δεν είναι δυνατό να μην παίρνει θέση ούτε με την ειρήνη ούτε με τον πόλεμο και πρέπει να ξεκαθαρίσει τη θέση του. Στην πραγματικότητα δεν είναι αυτό το δίλημμα αυτής της χώρας. Αυτό το ψέμα ήδη το χρησιμοποίησε ο Ερνέστο Σεντίγιο Πόνσε δε Λεόν στην προεκλογική εκστρατεία του και τώρα οι ψηφοφόροι πληρώνουν που τον πίστεψαν. Η αλήθεια είναι πως μέχρι τώρα το Κόμμα - Κράτος άφησε το Μεξικό δίχως δημοκρατία και δίχως δικτατορία. Δεν είναι δυνατό πλέον να διατηρηθεί αυτή η ασταθής ισορροπία, πρέπει να ξεκαθαρίσει: δικτατορία ή δημοκρατία. Η αντιλαϊκή κυβέρνηση κάνει καθετί δυνατό για να διατηρήσει ένα σύστημα που πια δεν τραβάει, η θέλησή της να διατηρηθεί χωρίς καμιά αλλαγή μάς οδηγεί στην ακυβερνησία και το φασισμό. Εμείς, και δεν αναφέρομαι μόνο στους Ζαπατίστας, αγωνιζόμαστε για τον εκδημοκρατισμό της χώρας. Οι υπερασπιστές του συστήματος του Κόμματος - Κράτους και εμείς θα περάσουμε στην ιστορία: οι του PRI επειδή έκαναν καθετί δυνατό για να οδηγήσουν αυτή τη χώρα στο φασισμό, εμείς γιατί τη στρώσαμε προς τη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη. Δεν ξέρω ποιο θα είναι το άμεσο αποτέλεσμα, αλλά ξέρω ποιο θα είναι το τελικό: ο θρίαμβος της δημοκρατίας. Η ειρήνη που θέλει η κυβέρνηση και η ειρήνη για την

οποία εμείς αγωνιζόμαστε δεν είναι η ίδια. Αυτή της κυβέρνησης είναι μια απάτη, μια αιώνια αναβολή της αλλαγής και της βελτίωσης, η δική μας είναι ένα στοιχείο για μια καινούργια ζωή. Η κεντρική κυβέρνηση είναι έτοιμη να σκοτώσει για να πετύχει την ειρήνη που θέλει. Εμείς είμαστε έτοιμοι να πεθάνουμε για τη νέα ειρήνη, για όλους τους δικούς μας. Βλέπετε λοιπόν, κύριοι, ότι δε μιλάμε για το ίδιο πράγμα; Όταν αυτοί λένε «ειρήνη» εννοούν «θάνατος». Όταν εμείς λέμε «ΕΙΡΗΝΗ» εννοούμε «ζωή»... Γι' αυτό και ο διάλογος είναι αργός, εμείς οφείλουμε να κάνουμε την κυβέρνηση να καταλάβει τι είδους ΕΙΡΗΝΗ θέλουμε. Η κυβέρνηση διαπραγματεύεται σαν τρομοκράτης. Πήρε ομήρους χιλιάδες ιθαγενείς στην Τοιάπας και μια χούφτα αθώους πολίτες από τις πόλεις. Η κυβέρνηση θέλει να μιλήσει και να διαπραγματευτεί με το πιστόλι στον κρόταφο όλων αυτών των ανθρώπων. Εμείς ξέρουμε πως έχουμε να κάνουμε με τρομοκράτες και οφείλουμε να είμαστε προσεκτικοί. Οφείλουμε να κάνουμε την κυβέρνηση να καταλάβει πως πρέπει να αλλάξει για όφελος όλων. Η κυβέρνηση απαντά σε αυτή τη συμβουλευτική και φρόνιμη θέση μας με πράξεις ειρωνικές, ρατσιστικές και αυταρχικές. Προσπαθούν να μας προκαλέσουν σκεπτόμενοι πως θα υπάρξει νικητής και νικημένος σε έναν πόλεμο που, αυτό δεν το καταλαβαίνουν, δεν κερδίζεται με ντουφεκιές. Δε θα είναι λίγα τα εμπόδια που θα πρέπει να ξεπεράσει αυτή η διαδικασία ειρήνης για να καταλήξει στο στόχο της. Αλλά το επαναλαμβάνουμε τώρα και μπροστά σε εσάς. Αυτά τα εμπόδια δε θα προέλθουν από τον EZLN.

Εντάξει. Υγεία, και καλή γραφή για να γράψετε και να φτιάξετε την ιστορία.

*Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.
9 Μαΐου 1995*

Υ.Γ. ΠΟΥ ΚΑΤΗΓΟΡΕΙ ΛΗΨΗ ΑΠΕΙΛΗΣ.

Έστειλε να μας πουν η κεντρική κυβέρνηση ότι δε ΘΕΛΕΙ κανένα είδος κινητοποίησης στην επόμενη συνάντηση του Σαν Αντρέας. «Ούτε οργανωμένη ούτε αποδιοργανωτη», λέει η κυβέρνηση, που από ό,τι φαίνεται έχει σοβαρά προβλήματα με τα ισπανικά της. Εκτός αυτού, απειλεί να κινητοποιήσει τους «εκτοπισμένους» για να στηρίξει την κυβερνητική αντιπροσωπία. Σκέφτονται ότι οι κοιλάδες του Οκοσίγκο είναι το

ίδιο με τα βουνά της Τσιάπας. Θα έχουν μια έκπληξη... Επίσης έστειλαν να μας πουν πως ο EZLN έχασε πια όλη του την ικανότητα για συγκεντρώσεις και πια κανένα δεν ενδιαφέρει τι γίνεται με τους Ζαπατίστας και με το διάλογο. «Η κυβέρνηση έχει την πρωτοβουλία και δεν πρόκειται πια να την αφήσει», στέλνουν μήνυμα. Δεν είναι για να σε πιάνει τρεμούλα;

«Η ελευθερία καταχτιέται με θυσία...»

Προς: Δημοκρατική Συνέλευση του Λαού της Επαρχίας Τσιάπας (Aedepch).

Από: Υπο-διοικητή Μάρκος.
CCRI-CG του EZLN.

Αδέρφια,

Με εντολή των συντρόφων μου της Παράνομης Επαναστατικής Επιτροπής των Ιθαγενών - Γενικό Επιτελείο του Στρατού των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση, σας γράφω με αφορμή τη συνάντησή που θα έχετε τις επόμενες ημέρες. Πολλά είναι τα θέματα, αλλά θα αναφερθώ στα πιο σημαντικά:

Πρώτο: Μια ομάδα αντιπροσώπων της Aedepch και της κυβέρνησης για μετάβαση των εξεγερμένων, της οποίας είναι επικεφαλής ο Αμάδο Αβεδάνιο Φιγουερόα, άρχισε διαπραγματεύσεις με την κεντρική κυβέρνηση. Σε συναντήσεις με τον αντιπρόσωπο της κυβέρνησης, Δάντε Δελγάδο, αυτά τα άτομα κατέληξαν σε συμφωνίες στο όνομα της Aedepch, που σημαίνουν σαμποτάρισμα της θέσης των Ζαπατίστας στο Διάλογο του Σαν Αντρές. Η θέση του EZLN ήταν ξεκάθαρη: η κυβέρνηση πρέπει να συζητήσει και να διαπραγματευτεί με τις δημοκρατικές δυνάμεις της Τσιάπας στο σύνολό τους. Γι' αυτό και ο EZLN απαιτήσε, σε ό,τι αφορά την πολιτεία Τσιάπας, να βρίσκονται στο τραπέζι του διαλόγου αντιπρόσωποι της Aedepch και της εξεγερμένης κυβέρνησης του Αμάδο Αβεδάνιο Φιγουερόα. Η κυβέρνηση έχει βάλει μπροστά μια στρατηγική διάσπασης, επιχειρεί διάλογο και διαπραγματεύσεις με κομματιασμένες δυ-

νάμεις· αυτό κάνει δυνατή τη διαφθορά, την ατιμία και την προδοσία. Στήνοντας διαπραγματεύσεις παράλληλες με του Σαν Αντρές, η ομάδα των επιρρεπών που «διαλέγονται» με τον Δάντε Δελγάδο γίνονται συνένοχοι στην πολιτική επίθεση της ομοσπονδιακής κυβέρνησης ενάντια στο δημοκρατικό κίνημα της Τσιάπας και συνεισφέρουν στην καμπάνια της κυβέρνησης ενάντια στην εξέγερση και τον EZLN. Δεν παύει να μας ξαφνιάζει πως στοιχεία του CEOIC-δημοκρατικό, με τόση προηγούμενη πολιτική καθαρότητα και σταθερότητα, βρίσκονται τώρα στην ομάδα που συμφωνεί την παράδοση με την ομοσπονδιακή κυβέρνηση.

Δεύτερο: Στο κάλεσμα του EZLN για να φτιαχτεί ένα πλατύ και ισχυρό μέτωπο στον αγώνα για τη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη στην Τσιάπας, αυτό το τμήμα της *Aedepch* και της μεταβατικής κυβέρνησης απάντησε με την προδοσία των πόθων για ενότητα του λαού της Τσιάπας. Ο οπορτουνισμός και η ανηθικότητα είναι σημαία τους. Είναι αποκαρδιωμένοι από τα πρόσφατα χτυπήματα που δεχτήκαμε και οι δύο. Σκέφτηκαν πως ο αγώνας θα ήταν εύκολος, άνετος, γεμάτος με φωτογράφους και μεγάλες κινητοποιήσεις. Ξέχασαν πως η ελευθερία καταχτιέται με θυσία, πως οι ήττες είναι φυσιολογικές για κάποιον που αγωνίζεται και πως η νίκη δεν είναι προϊόν μιας δήλωσης ή μιας σημαίας, αλλά μιας δουλειάς οργάνωσης, ενός αθροίσματος προσπαθειών, πολιτικής συγκυρίας και σταθερότητας στις πεποιθήσεις.

Τρίτο: Δεν είμαστε αντίθετοι να συνεχίσουν η *Aedepch* και η μεταβατική κυβέρνηση αυτή την πολιτική της παράδοσης, που δεν κάνει τίποτε άλλο από να επαναλαμβάνει τα βίτσια του συστήματος του Κόμματος-Κράτους. Αλλά παρατηρούμε πως ο EZLN διατηρεί σταθερούς και ξεκάθαρους τους στόχους του και δε θα πάψει να αγωνίζεται παρά τις ήττες, απειλές, στρατιωτικοποίηση... ή και προδοσίες. Μπορούν να κάνουν χωριστές διαπραγματεύσεις αν θέλουν και τους αρέσει, μπορούν να πουληθούν ή να παραδώσουν την αξιοπρέπειά τους στην αλαζονεία και την εξουσία της κυβέρνησης που τους ταπεινώνει και τους εξευτελίζει. Αλλά, για τον EZLN, δεν υπάρχει άλλη θέληση από αυτή του λαού της Τσιάπας και για την εκ πλήρωσής της θα συνεχίσει να αγωνίζεται.

Τέταρτο: Λυπούμαστε που μια παραδειγματική προσπάθεια αξιοπρέπειας και οργάνωσης ανεξάρτητης και των πόλεων, όπως ήταν η

Aedepch και η μεταβατική κυβέρνηση της εξέγερσης, φαίνεται να καταστρέφεται από τις πράξεις ατόμων αδύναμων και διεφθαρμένων.

Πέμπτο: Για τον EZLN δεν υπάρχει άλλος κυβερνήτης στην Τσιάπας από τον κύριο Αμάδο Αβεδάνιο Φιγουερόα, ο οποίος εκλέχτηκε δημοκρατικά από την πλειοψηφία του λαού της Τσιάπας και απογυμνωμένος από το νόμιμο θρίαμβό του από το ψέμα και την απάτη. Ο κύριος εξεγερμένος κυβερνήτης μας κοινοποίησε την απόφασή του να συνεχίσει τον αγώνα του για μια μεταβατική κυβέρνηση, για μια συντακτική και ένα νέο Σύνταγμα, σημαίες των αποκλήρων της Τσιάπας που ύψωσε ο EZLN από την 1η Ιανουαρίου 1994.

Έκτο: Κατά συνέπεια, επαναλαμβάνουμε τη στήριξή μας στον κύριο αντάρτη κυβερνήτη και στους αυθεντικούς αντιπροσώπους της κοινωνίας της Τσιάπας που αγωνίζεται για τη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη.

Έβδομο: Κάνουμε μια έκκληση στα συνεπή και έντιμα τμήματα της *Aedepch* και της μεταβατικής κυβέρνησης σε εξέγερση, να κρατηθούν σταθεροί και να συμμετέχουν μαζί μας στο Διάλογο του Σαν Αντρές στην αναζήτηση μιας πολιτικής και ειρηνικής λύσης στις απαιτήσεις για δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη. Αν η θέληση της κυβέρνησης είναι ειλικρινής, θα λυθούν τα προβλήματα όλων, ή κανενός, με ειρηνικό τρόπο. Αν όχι, τότε ο αγώνας με όλα τα μέσα και όλους τους τρόπους θα συνεχιστεί, ακόμη προς λύπη των αδύναμων και επιρρεπών.

Αυτά.

Με όλο το σεβασμό.

**Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
Ο Αντάρτης Υπο-διοικητής Μάρκος,
20 Μαΐου 1995**

ΕΝΟΤΗΤΑ ΤΕΤΑΡΤΗ

«Ένας στρατός πολιτών»

Πρόταση δημοψηφίσματος για τις προοπτικές του κινήματος των Ζαπατίστας. Το δημοψήφισμα, τα αποτελέσματά του και η προσπάθεια δημιουργίας Κινήματος και Μετώπου για την Εθνική Απελευθέρωση.

(Ιούνιος 1995 - Ιανουάριος 1996)

**«Να οργανωθούμε, για να ρωτήσουμε,
για να απαντήσουμε, για να δράσουμε»**

Αδέρφια,

Πριν από ένα χρόνο, τον Ιούνιο του 1994, απαντήσαμε «όχι» στις προτάσεις της κυβέρνησης για την υπογραφή μιας υποκριτικής ειρήνης. Πριν ένα χρόνο η ανώτατη κυβέρνηση απάντησε στις απαιτήσεις μας για δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη για όλους του Μεξικάνους με ένα σωρό χαρτιά, με την προσφορά «γενναιόδωρης» ελεημοσύνης και με αλαζονεία τέτοια που οδήγησε τη χώρα στη χειρότερη κρίση της ιστορίας της. Έλαβε, τότε, από την αξιοπρεπή φωνή των Ζαπατίστας το «Όχι» που έδειχνε πως δεν είμαστε διατεθειμένοι να ανταλλάξουμε την αξιοπρέπειά μας με χρήματα και υποσχέσεις.

Πριν ένα χρόνο ο EZLN πήρε την πρωτοβουλία να απευθυνθεί σε όλο το μεξικάνικο έθνος απαιτώντας έναν εθνικό διάλογο με όλα τα άτομα, ομάδες και οργανώσεις που θεωρούσαν κοινό στόχο την πάλη για δημοκρατία, ειρήνη και δικαιοσύνη. Βλέποντας μια μεγάλη κοινωνική δύναμη να διαδηλώνει στις αρχές του 1994 — αρχικά για να σταματήσει τον πόλεμο και έπειτα για να προτείνει διάλογο— ο EZLN αναγνώρισε την ισχύ και τη φωνή αυτής της ειρηνικής κοινωνικής δύναμης των πολιτών. Εκτίμησε την έκκληση σε διάλογο για να βρούμε και να υψώσουμε μια σημαία, την εθνική σημαία, και να παλέψουμε ενωμένοι για τη μετάβαση στη δημοκρατία στο Μεξικό. Την ίδια έκκληση κάναμε κι εμείς στη Δεύτερη Διακήρυξη της ζούγκλας Λακαντόνα και ονομάσαμε αυτή την πρώτη συνάντηση του διαλόγου: Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση (CND). Δύο μήνες αργότερα, η επιμονή μεγάλων τμημάτων της χώρας για την επίτευξη ειρηνικής μετάβασης στη δημοκρατία έφερε τη γέννηση, στις 8 Αυγούστου 1994, στα εξεγεγμένα ενά-

ντια στη διεφθαρμένη κυβέρνηση εδάφη, της Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης.

Στη Συνέλευση συμμετείχαν διαφορετικές οργανωτικές προσπάθειες, ομάδες πολιτών, διανοούμενοι και τίμιοι καλλιτέχνες, πολιτικές οργανώσεις του Κέντρου και της Αριστεράς και ένας μεγάλος αριθμός πολιτών που δεν είναι σε κανένα κόμμα. Αναγνωρίζοντας τον κοινό αντίπαλο, το σύστημα του Κόμματος-Κράτους, καθώς και την έκκληση των αντρών και γυναικών δίχως πρόσωπο του EZLN, συμφωνήσαμε στην απαίτηση δημοκρατίας, ελευθερίας και δικαιοσύνης για όλους τους Μεξικάνους. Συμφωνήσαμε αλλά δεν ενωθήκαμε. Η έλλειψη ενός προγράμματος και ενός κοινού σχεδίου δράσης ήταν οι αιτίες που ο ειλογικός ορίζοντας μετατράπηκε σε φράγμα για την ανάπτυξη της Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης. Ο διάλογος ανάμεσα σε διαφορετικές δυνάμεις ήταν και είναι δύσκολος. Δεν ήταν λίγα τα εμπόδια ούτε και λίγες οι φορές που βαλτώσαμε. Αλλά η πρωταρχική σημαία της Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης συνέχισε και εξακολουθεί να είναι σε ισχύ: η πάλη, πολιτική και ειρηνική, ενάντια στο σύστημα του Κόμματος-Κράτους. Μετά το τέλος της ειλογικής απάτης της 21 Αυγούστου, μετά την τελετή για τη συνέχεια του νεοφιλελευθερισμού στη χώρα μας, την 1η Δεκεμβρίου 1994, ακολούθησε η έκρηξη της οικονομικής κρίσης, ο προδοτικός πόλεμος μασκαρεμένος σε νομιμότητα, η τυφλή κυβερνητική άρνηση για δημοκρατικό άνοιγμα και βαθιά μεταρρύθμιση του κράτους, το ντροπιαστικό ξεπούλημα της εθνικής κυριαρχίας και τα κατασταλτικά χτυπήματα στο λαϊκό κίνημα.

Στις πόλεις και τα χωριά του Μεξικού, οι λαϊκές διεκδικήσεις συνάντησαν την ίδια και μοναδική απάντηση: ψέμα, φυλακή, θάνατο.

Ενάντια σε ό,τι ήλπιζε και επιθυμούσε η διεφθαρμένη κυβέρνηση, ο μετεκλογικός μαρσαμός του λαού ξεπεράστηκε και, σε κάθε νέο χτύπημα, οι δημοκρατικές δυνάμεις απάντησαν με ταχύτητα, δημιουργικότητα και αποφασιστικότητα. Νέες μορφές οργάνωσης εμφανίστηκαν από τότε: μαζικά μέτωπα, συντονιστικά, σύλλογοι πολιτών, επιτροπές πολιτών, οργανωτικές συμμαχίες.

Ωστόσο, οι ποικίλες πρωτοβουλίες φθείρονται και περιορίζονται στον ορίζοντα που τις παράγει. Για κάθε χτύπημα προβάλλει μια οργανωμένη απάντηση, μα για κάθε οργανωμένη απάντηση το σύστημα προετοιμάζει νέο χτύπημα.

Χρειάζεται, σκεφτόμαστε, μια πρωτοβουλία με πανεθνικό χαρακτή-

ρα που να ενώνει και να συνδέει όλες τις οργανωτικές μορφές που ως τώρα είναι διασκορπισμένες. Χρειάζεται, σημειώνουμε στην Τρίτη Διακήρυξη της ζούγκλας Λακαντόνα, ένα Κίνημα για την Εθνική Απελευθέρωση που θα συσπειρώνει όλες τις δυνάμεις, πολίτες και οργανώσεις, που παλεύουν ενάντια στο σύστημα του Κόμματος-Κράτους. Ένα κίνημα που θα βρει τα σημεία όπου συμπίπτουν όλες οι δημοκρατικές δυνάμεις. Ένα κίνημα που θα διαμορφώσει ένα πρόγραμμα κοινής πάλης. Ένα κίνημα που θα προτείνει ένα σχέδιο εθνικής δράσης για τον αγώνα για δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη για όλους τους Μεξικάνους και για την υπεράσπιση της εθνικής κυριαρχίας.

Η διαμάχη σχετικά με τα χαρακτηριστικά αυτού του μεγάλου κινήματος αντιπολίτευσης μετέθεσε στο μέλλον τη διαμόρφωσή του. Η Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση, που κλήθηκε να τεθεί επικεφαλής στο πλατύ αυτό μέτωπο αντιπολίτευσης, βάλθηκε να συζητά αν θα πρόκειται για ένα ταξικό μέτωπο ή ένα πλατύ μέτωπο. Σαν να αποκλείει το ένα το άλλο, λες και η διαμόρφωση ενός πλατιού κινήματος πολυταξικού εμποδίζει την ταυτόχρονη ανάπτυξη ενός ταξικού μετώπου, η Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση απέφυγε να πάρει μια απόφαση σχετικά με το θέμα. Η οικονομική και κατασταλτική επίθεση Φεβρουαρίου, Μαρτίου και Απριλίου, η γενικευμένη λαϊκή δυσαρέσκεια, η έλλειψη εναλλακτικών λύσεων οργάνωσης και το ξύπνημα των εργατών της χώρας έκαναν φανερό πως ήταν λάθος να αναβληθεί ένα τέτοιο κάλεσμα που περίμενε, όπως φάνηκε λίγες μέρες αργότερα, ο μεξικάνικος λαός. Ωστόσο, νέοι παράγοντες και νέες μορφές οργάνωσης άρχισαν να κάνουν πάλι επείγουσα την ανάγκη για μια πρωτοβουλία στην κατεύθυνση του Κινήματος για την Εθνική Απελευθέρωση.

Σήμερα εμείς σκεφτόμαστε ότι εξακολουθεί να είναι αναγκαία η δημιουργία ενός εκτεταμένου μετώπου αντιπολίτευσης στην κυβερνητική πολιτική. Σήμερα βρισκόμαστε στο πρελούδιο μιας νέας προσπάθειας διαλόγου με την ανώτατη κυβέρνηση. Σήμερα επαναθέτουμε τις απαιτήσεις μας για δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη για όλους τους Μεξικάνους. Σήμερα προσφέρουμε, όπως πριν 18 μήνες, το αίμα μας, τη φωνή μας για να μιλήσουν όλοι, την κραυγή μας για να φωνάξουν όλοι, τις απαιτήσεις μας για να απαιτήσουν όλοι.

Σήμερα απαιτούμε, αλλά για όλους!

Σήμερα απαιτούμε έναν εθνικό διάλογο ανάμεσα σε αυτούς που είναι αντίθετοι στη δημοκρατική αλλαγή και σ' αυτούς που παλεύουν να

την κάνουν πραγματικότητα. Ανάμεσα στην κυβέρνηση, από τη μια μεριά, και όλες τις δυνάμεις του εκδημοκρατισμού, από την άλλη.

Εθνικός διάλογος για να μπορέσουμε να κάνουμε διάλογο με την κυβέρνηση

Εμείς οι Ζαπατίστας αυτό βλέπουμε σήμερα αναγκαίο. Δε θέλουμε να πάρουμε αποφάσεις δίχως να ακούσουμε πρώτα εκείνους που μας έχουν βοηθήσει τόσο πολύ στην προσπάθεια για ειρήνη με δημοκρατία και αξιοπρέπεια. Δεν μπορούμε εμείς να κάνουμε τα ίδια με τη διεφθαρμένη κυβέρνηση, η οποία παίρνει αποφάσεις δίχως ποτέ να ρωτήσει εκείνους που, υποτίθεται, τη στηρίζουν.

Αδέρφια,

Πάντοτε, όσες φορές ο πόλεμος έκανε την εμφάνισή του στο έδαφός μας, αποδείξαμε πως ξέρουμε να ακούμε. Σήμερα θέλουμε να το αποδείξουμε για άλλη μια φορά και έτσι να χαράξουμε προσανατολισμό στην πορεία μας.

Γι' αυτό απευθυνόμαστε στο μεξικάνικο λαό, στην Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση, στις διάφορες ανεξάρτητες κοινωνικές οργανώσεις, στα πολιτικά κόμματα της αντιπολίτευσης, στις οργανώσεις των πολιτών, στις μη κυβερνητικές οργανώσεις, στα συνδικάτα, στους φοιτητές, στους αποίκους, στους εργάτες της υπαίθρου και της πόλης, στους Μεξικάνους ιθαγενείς, στις νοικοκυρές, στους καλλιτέχνες και διανοούμενους, στον κλήρο, στους γέροντες, τις γυναίκες, τους άντρες και τα παιδιά. Ταυτόχρονα απευθυνόμαστε στις Διεθνείς Επιτροπές Αλληλεγγύης με τον αγώνα του μεξικάνικου λαού, στους αδερφούς και τις αδερφές μας της Βόρειας Αμερικής, της Ευρώπης, της Ασίας, της Νότιας Αμερικής.

Καλούμε όλους, νόμιμους και παράνομους, ένοπλους και ειρηνικούς, πολίτες και στρατιώτες, όλους όσοι αγωνίζονται με κάθε τρόπο, σε όλα τα επίπεδα και σε όλα τα μέρη για τη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη στον κόσμο. Για εμάς, τους Ζαπατίστας, η φωνή της κοινωνίας των πολιτών είναι πολύ σημαντική. Η δική σας η φωνή έχει αξία και δύναμη για τους Ζαπατίστας. Θέλουμε να ακούσουμε τα λόγια σας και να γνωρίσουμε τη σκέψη σας για να συνεχίσουμε μπροστά. Απευθυνόμαστε σε όλα τα αδέρφια μας για να τους προτείνουμε ένα

εθνικό και διεθνές δημοψήφισμα το οποίο να δώσει προσανατολισμό στα βήματα που πρέπει να κάνουμε και να δείξει την κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθήσουμε σε τούτη την ιστορική στιγμή.

Σας προτείνουμε την οργάνωση ενός μεγάλου δημοψηφίσματος σε όλη τη χώρα με τις ακόλουθες ερωτήσεις:

1. Είσαι σύμφωνος πως οι βασικές απαιτήσεις του μεξικάνικου λαού είναι: γη, κατοικία, δουλειά, διατροφή, υγεία, παιδεία, κουλτούρα, πληροφόρηση, ανεξαρτησία, δημοκρατία, ελευθερία, δικαιοσύνη, ειρήνη;

2. Οφείλουν οι διαφορετικές δυνάμεις για τον εκδημοκρατισμό να ενωθούν σε ένα πλατύ μέτωπο αντιπολίτευσης και να παλέψουν για τις 13 βασικές διεκδικήσεις;

3. Χρειάζεται να γίνει μια βαθιά πολιτική μεταρρύθμιση με όρους που να εγγυώνται: ισότητα, λαϊκή συμμετοχή που να συμπεριλαμβάνει τη μη κοιμητική και τη μη κυβερνητική, σεβασμό στην ψήφο, αξιόπιστη καταγραφή και αναγνώριση όλων των πολιτικών δυνάμεων της χώρας, στις επαρχίες και πολιτείες;

4. Οφείλει ο EZLN να μετατραπεί σε μια νέα και ανεξάρτητη πολιτική δύναμη;

5. Οφείλει ο EZLN να ενωθεί με άλλες δυνάμεις και οργανώσεις και να φτιάξει μια νέα πολιτική οργάνωση;

Είναι πέντε ερωτήσεις για να απαντηθούν με «ναι», «όχι» ή «δεν ξέρω». Είναι πέντε ερωτήματα που όλοι χρειάζεται να απαντήσουμε για να συνεχίσουμε*.

Αδέρφια,

Κάνουμε, με όλη μας την εκτίμηση, έκκληση στους αδερφούς μας της Εθνικής Συμμαχίας Πολιτών να συνεισφέρουν σε αυτή την ειρηνική προσπάθεια των πολιτών, στον αγώνα για τη δημοκρατία, με την πολύτιμη εμπειρία τους σε δημοψηφίσματα.

Κάνουμε επείγουσα έκκληση στις διαφορετικές ομάδες που αποτελούν την Εθνική Δημοκρατική Συνέλευση να αναβάλουν τις μεταξύ τους εχθροπραξίες και να πάρουν στα χέρια τους την οργάνωση και πραγματοποίηση αυτού του δημοψηφίσματος.

* Σ.τ.μ.: Με κατοπινό κείμενο προστέθηκε και ένα έκτο ερώτημα που σχετίζεται με την ιδιαίτερη προσοχή που πρέπει να δοθεί στη συμμετοχή των γυναικών στον αγώνα.

Καλούμε την Εθνική Συνέλευση των Εργατών να οργανώσει το δημοψήφισμα σε συνδικάτα, τόπους δουλειάς και εργατικές οργανώσεις.

Καλούμε την Εθνική Συνέλευση Ιθαγενών να οργανώσει το δημοψήφισμα στις κοινότητες των ιθαγενών και των αγροτών της χώρας, καθώς και στις ανεξάρτητες κοινωνικές οργανώσεις των ιθαγενών και χωρικών.

Καλούμε την Εθνική Συνέλευση των Φοιτητών να οργανώσει το δημοψήφισμα στα εκπαιδευτικά κέντρα μέσης και ανώτατης εκπαίδευσης της χώρας.

Καλούμε την Εθνική Συνέλευση Γυναικών να οργανώσει το δημοψήφισμα στις ανεξάρτητες γυναικείες οργανώσεις, στις γειτονίες και στις νοικοκυρές.

Καλούμε την Εθνική Συνέλευση των Καλλιτεχνών να οργανώσει το δημοψήφισμα ανάμεσα στους εργατές της τέχνης και να συνεργαστούν, με τη δουλειά τους και την παραγωγή τους, στην πραγματοποίηση αυτού του δημοψηφίσματος σε όλη τη χώρα.

Καλούμε τις οργανώσεις αλληλεγγύης που υποστηρίζουν το δίκαιο αγώνα του EZLN στις ΗΠΑ, την Ισπανία, την Ιταλία, τη Γαλλία, τη Γερμανία, την Ελλάδα, την Ιαπωνία, τη Χιλή, την Ολλανδία, τη Σουηδία, τη Νορβηγία, την Αγγλία, την Αργεντινή, τη Βενεζουέλα, την Ελβετία, το Βέλγιο, την Αυστρία και τη Ρωσία, και σε όλο τον κόσμο, να οργανώσουν το δημοψήφισμα στις χώρες τους.

Αδέρφια,

Αυτά είναι τα λόγια μας. Σας ζητάμε να οργανωθούμε για να ρωτήσουμε, να οργανωθούμε για να απαντήσουμε, να οργανωθούμε για να δράσουμε. Προτείνουμε να βγάλει τα αποτελέσματα το δημοψήφισμα το αργότερο μέχρι τις 8 Αυγούστου 1995, πρώτη επέτειο της έναρξης του εθνικού διαλόγου για τη μεταπολίτευση και τη δημοκρατία.

Ο EZLN επικυρώνει με την πρότασή του για ένα μεγάλο δημοψήφισμα των πολιτών τη δέσμευσή του «να αποφασίζει υπακούοντας», δίνει μια απόδειξη της σοβαρότητας και της αληθινής του δέσμευσης για αναζήτηση πολιτικής λύσης στον πόλεμο και καλεί σε νέο εθνικό διάλογο τις δημοκρατικές δυνάμεις της χώρας.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ! ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ!

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

CCRI-CG του EZLN.

Μεξικό, Ιούνιος 1995

«Η επαναστατική δύναμη των εργατών ξυπνάει από τη μακρόχρονη νύχτα»

Προς το συνδικάτο των εργαζομένων στη Ruta-100, SUTAUR-100'

Αδέρφια,

Σας γράφω εκ μέρους των συντρόφων και συντροφισσών του EZLN για να σας μεταφέρω ένα θερμό χαιρετισμό.

Η σιωπή μας σχετικά με το προδοτικό και ύπουλο χτύπημα ενάντια στο SUTAUR-100 δεν οφείλεται σε καμιά υποτίμηση του αγώνα σας ούτε στις πολιτικές διαφορές που πιθανόν να έχουμε. Σιωπήσαμε γιατί σκεφτήκαμε πως τα λόγια μας θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ενάντια στους ηγέτες σας, οι οποίοι άδικα βρίσκονται στη φυλακή. Κατηγόρηθραν ότι είναι συνένοχοι του EZLN και, καθώς είναι φυλακισμένοι, ίσως να έβλαπτε αν οι Ζαπατίστας δήλωναν ανοιχτά την αποδοκιμασία τους στο κατασταλτικό χτύπημα και την άνευ όρων αλληλεγγύη τους με τους εργαζομένους της Ruta-100. Έτσι σκεφτήκαμε τότε και γι' αυτό σιωπήσαμε. Αλλά τώρα καταλάβαμε, μετά τη δειλή δολοφονία του αντιπροσώπου Πόνσε Ουσκάνγκα, πως είναι πια γνωστό το γεγονός ότι οι κατηγορίες ενάντια στην ηγεσία και τους συνεργάτες του SUTAUR-100 είναι μονάχα ψέματα. Ο αληθινός στόχος του χτυπήματος ήταν να αποκεφαλίσει ένα κίνημα που η μαχητικότητα και η εξέγερσή του είναι μόνιμος πονοκέφαλος για τη συμμορία των εγκληματιών που καταχράζεται παράνομα τον τίτλο «μεξικάνικη κυβέρνηση».

Σκεφτήκαμε πως είναι πια ξεκάθαρο στην κοινή γνώμη ότι το χτύπημα στο SUTAUR-100 δεν οφείλεται σε εγκλήματα και συνενοχές, οφεί-

1. Σ.τ.μ.: Το συνδικάτο στην Εταιρία Αστικών Μεταφορών που έκανε μια μεγάλη απεργία.

λεται στην αγωνιστική του παράδοση, στη σταθερότητά του και την ενότητα. Γι' αυτό και τώρα τολμούμε να σας στείλουμε τα λόγια μας και το σεβασμό μας, γιατί σκεφτήκαμε πως πλέον δεν μπορεί να χρησιμοποιηθεί για να βλάψει τους ηγέτες σας, γιατί σκεφτήκαμε πως το ψέμα δεν μπορεί πλέον να κηλιδώσει την αξιοπρέπεια του κινήματός σας. Να τι θέλουμε να σας πούμε: Αδέρφια, η αντίσταση που εσείς κρατάτε δεν είναι μόνο ένα σημάδι της μαχητικότητας και της σταθερότητάς σας. Είναι δείγμα, επίσης, της εξυπνάδας που έχετε στον αγώνα σας. Όταν η ανώτατη κυβέρνηση περιέμενε μια αφυκολόγητη αντίδραση στο χτύπημα που έδινε, οι εργάτες της Ruta-100 ανέπτυξαν μια πολύμορφη και επευρετική αντίσταση. Η ευφυΐα είναι πάντα θαυμαστή και τη χαιριζόμαστε, όπου κι αν αυτή βρίσκεται, αλλά είναι περισσότερο εκτιμητέα όταν έρχεται από ένα τμήμα που αντιπολιτεύεται την εγκληματική πολιτική μιας συμμορίας που εκτελεί χρέη κυβέρνησης. Και όταν αυτό το τμήμα που αντιστέκεται με εξυπνάδα είναι μέρος του μεξικάνικου εργατικού κινήματος, ο θερμός χαιρετισμός μετατρέπεται σε ελπίδα.

Όχι μόνο ήταν έξυπνο το κίνημά σας, αλλά ακόμη απέδειξε σε όλους, ακόμη και σε όσους σας κακολογούν, την ισχυρή ενότητα που έχετε. Ούτε οι απειλές, ούτε οι εκβιασμοί, ούτε τα λαδώματα μπόρεσαν να διαιρέσουν την οργάνωσή σας και να τη φέρουν αντιμέτωπη με τον ίδιο της τον εαυτό, όπως επιθυμούσε η διεφθαρμένη κυβέρνηση.

Εξυπνάδα, ενότητα και αντίσταση. Αυτά είναι τα τρία κύρια χαρακτηριστικά του κινήματός σας και σίγουρα είναι τα τρία κύρια μαθήματα που εσείς δίνετε σε όλες τις αγωνιζόμενες δυνάμεις, σε διαφορετικούς τόπους και με διαφορετικούς τρόπους, για τον ειδημοκρατισμό της χώρας.

Δεν πιστεύω ότι σας λέω κάτι καινούργιο με όλα τα παραπάνω. Εσείς οι ίδιοι καταλάβατε τη συμπάθεια που έχει για σας ο μεξικάνικος λαός, εσείς ξέρετε ότι το κίνημά σας, όπως σημείωσε με επιτυχία ένας από τους ηγέτες σας, δεν είναι μόνο για την υπεράσπιση μιας θέσης εργασίας, αλλά ένα παράδειγμα ότι η αξιοπρέπεια δε χτυπιέται ατιμώρητα, ότι η αξιοπρέπεια υπάρχει ακόμη στις πόλεις, ζει ανάμεσα στους εργάτες και ότι αντιστέκεται, σήμερα, στους εργάτες της Ruta-100. Μάθετε λοιπόν τώρα, ότι τη συμπάθεια και το θαυμασμό που έχει για εσάς ο πληθυσμός των πόλεων τη μοιραζόμαστε και εμείς, οι Ζαπατίστας.

Η άδικη σύλληψη των ηγετών σας ήταν ένα σκληρό χτύπημα, αυτό είναι βέβαιο. Αλλά αυτοί δεν παραδόθηκαν, εσείς αντιστέκεστε και, πά-

νω απ' όλα, η ανεξαρτησία και η συνέπεια σας είναι πέρα από κάθε αμφιβολία. Δυστυχώς, στο Μεξικό, για να αναγνωρίσουν την τιμότητα ενός κινήματος ή ενός ηγέτη της Αριστεράς πρέπει να βρεθεί ή στη φυλακή ή... νεκρός.

Η βλακεία του αντιπάλου σας έκανε πιο δυνατούς. Η κυβέρνηση σκεφτόταν πως με ένα τέτοιο χτύπημα θα τελειωνε μαζί σας. Δεν έγινε όμως έτσι, σας έκανε πιο δυνατούς και κατόρθωσε να φέρει κοντά σας άλλα αγωνιζόμενα τμήματα. Αρχητοί, που πριν σας έβλεπαν με δισταγμό, τώρα δείχνουν την εκτίμηση στο κίνημά σας, στη σταθερότητά του, στην αντοχή του.

Η κυβέρνηση, ο κοινός αντίπαλος, είναι δειλός και ηλίθιος, αλλά επίσης είναι προδοτικός. Η ηλιθιότητά του τον οδηγεί να κάνει αφυκολόγητες ενέργειες δίχως κανένα νόημα και, ανάμεσα σε αυτές, το έγκλημα. Εμείς μάθαμε να μην περιμένουμε τίποτα καλό από την κυβέρνηση. Δεν έχει τίποτα να μας προσφέρει, εκτός από απάτη και θάνατο. Μην έχετε εμπιστοσύνη, αδέρφια. Τίποτα δεν μπορούμε να αποκτήσουμε παρά μόνο ό,τι έχουμε φτιάξει εμείς οι ίδιοι, ή ό,τι προέρχεται από τους ομοίους μας, τους άθλιους, αυτούς που τίποτα δεν έχουν, αυτούς που δε μετράνε, αυτούς που δεν έχουν φωνή, αυτούς που δεν έχουν πρόσωπο, αυτούς που δεν έχουν όνομα. Αλλά όπως όλοι αυτοί χθες απέκτησαν φωνή και μίλησαν οι Ζαπατίστας, όπως ακριβώς σήμερα ξαναμιλάνε με την κραυγή των εργατών της Ruta-100, αύριο ένα μεγάλο κίνημα θα βροντοφωνάξει όλη τη συσσωρευμένη σιωπή, θα πάρει το πρόσωπο όλων εκείνων που δεν έχουν πρόσωπο και θα ονομαστεί από όλους αυτούς τους δίχως όνομα.

Οποιαδήποτε κι αν είναι η εξέλιξη που θα έχει το κίνημά σας, εσείς σήμερα αντιπροσωπεύετε το καλύτερο του μεξικάνικου εργαζόμενου λαού, αντιπροσωπεύετε την αξιοπρέπεια των εργατών της πόλης, αντιπροσωπεύετε την ελπίδα ότι αυτή η μεγάλη επαναστατική δύναμη, που είναι η δύναμη των εργατών, ξυπνάει από τη μακρόχρονη νύχτα που η αλαζονεία του χρήματος, η διαφθορά των ψεύτικων αντιπροσώπων των εργατών και η εγκληματική δράση της κυβέρνησης είχε ρίξει πάνω σε όλους τους Μεξικάνους.

Γεια και χαρά σας, εργάτες της Ruta-100. Είναι λίγα αυτά που μπορούμε να σας δώσουμε με τη φτώχεια μας, αλλά τα δίνουμε με θαυμασμό και εκτίμηση.

Μην παραιτηθείτε, συνεχίστε μπροστά. Ακόμη κι αν η φωνή μας δε

βρίσκει χώρο στην κραυγή σας και η σιωπή είναι η στήριξη που μας δίνετε, η καρδιά μας βρίσκεται στο πλάι της δικιάς σας καρδιάς. Και η καρδιά, όποιον κι αν βαραίνει, είναι αυτό που αξίζει.

Προχωρήστε, αδέρφια. Ας γίνει η αντίσταση και ο πόνος σας ένα μέρος της δύναμης που θα φέρει την αυγή σε αυτή τη χώρα, επιτέλους.

Γεια και χαρά και ας πάρει το λόγο η εργατική αξιοπρέπεια... για να μη σωπάσει ποτέ πια.

*Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
Ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.
3 Αυγούστου 1995*

«Είμαστε δημιουργήματα δικό σας, των λόγων σας και της ανάσας σας»

Προς τους Μεξικάνους και τις Μεξικάνες.

Αδέρφια,

Την 27η Αυγούστου εμείς οι Μεξικάνοι έχουμε την ευκαιρία να αποδείξουμε ότι μπορούμε να κάνουμε διάλογο αναμεταξύ μας δίχως να ταπεινώσουμε τον άλλο, δίχως να επιβάλλουμε αναξιοπρεπείς όρους. Αυτή την ημέρα είναι το εθνικό δημοψήφισμα που καλεί ο EZLN, αύριο θα είναι άλλα δημοψηφίσματα και άλλες οργανώσεις. Το δημοψήφισμα είναι μια μορφή διαλόγου. Ο διάλογος είναι εφικτός ανάμεσα σε εκείνους που τρέφουν σεβασμό ο ένας στον άλλο, που αναγνωρίζονται μεταξύ τους. Απομονωμένος και κυνηγημένος, με χιλιάδες ιθαγενείς ομήρους ενός στρατού κατοχής ο οποίος έχει κατακτήσει συμμορία εγκληματιών, ο EZLN έστησε και πάλι μια γέφυρα ελπίδας προς το μεξικάνικο λαό αλλά και τους λαούς του κόσμου που αναγνωρίζουν στον αγώνα μας το δικό τους αγώνα για δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη.

Μεγάλο τμήμα της χώρας, το τμήμα εκείνο στο οποίο στηρίζεται το έθνος και όπου εδρεύει πρωταρχικά η κυριαρχία, άκουσε το λόγο των Ζαπατίστας και απάντησε, παίρνοντας για άλλη μια φορά το λόγο ενάντια στην κυβέρνηση και τα πολιτικά κόμματα που βλέπουν με φόβο οτιδήποτε αντιτίθεται στην άθλια διαμάχη τους για τα χωράφια της εξουσίας.

Κάτι έχει αλλάξει...

Ανεξάρτητα από τους Ζαπατίστας, ξεπερνώντας τα σχέδιά τους μερικές φορές, νέοι ιστορικοί παράγοντες πρόβαλλαν στην ταλαιπωρία

πολιτική ζωή του Μεξικού. Το έγκλημα μεταμορφωμένο σε κυβέρνηση προσπαθεί να αγνοήσει ένα λαό που είναι πλέον έτοιμος να σπάσει τη σιωπή του, που δεν αντέχει άλλο, που δεν αφήνεται έρμαιο πια κανενός, που δε θέλει να ξεχάσει. Το «φτάνει πια» πολλαπλασιάζεται. Η αδεξιότητα της ομάδας των εγκληματιών που καλύπτονται πίσω από το εθνικό έμβλημα κατόρθωσε να σπάσει το φράγμα της βλακειάς που είχε η ίδια απλώσει γύρω από τον EZLN. Το θρασυδειλο χτύπημα των εργατών της Ruta-100 έβγαλε στους δρόμους της πόλης την εργατική αξιοπρέπεια. Η κουφαμάρα τους στις δημοκρατικές διεκδικήσεις του λαού στο Ταμπάσκο κατάφερε να αδελφώσει την Έξοδο της Αξιοπρέπειας του Νοτιο-Ανατολικού με αυτή του Κεντρικού Μεξικού. Η δειλή δολοφονία των αγροτών στο Γκερέρο, στη Βέρα Κρούζ και στο Ιδάλγο έστησε ένα γεφύρι από μελαχρινό αίμα μέχρι τους ιθαγενείς της Τσιάπας. Η στρατοκρατία της πρωτεύουσας θύμισε στους πρωτευουσιάνους ότι έχουν δικαίωμα να είναι πολίτες. Τα αποτελέσματα ενός οικονομικού προγράμματος, εισαγόμενου από το εξωτερικό μέχρι και στη γλώσσα του, εκδημοκράτισαν την αθλιότητα και έφεραν εκατομμύρια Μεξικάνους στο ίδιο επίπεδο με τους ιθαγενείς του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού. Η συνενοχή της κυβέρνησης στη σύγχρονη τοκογλυφία με κουστούμι και γραβάτα φούντωσε το πλατύ κίνημα πολιτών σαν απάντηση. Το Μπαρζόν, που αντιστέκεται στην απογύμνωσή του από ό,τι έχει κατορθώσει να κερδίσει με δουλειά και προσπάθεια. Η κουιλτούρα της αιτωρησίας και της απάτης βρήκε απάντηση σε γυναίκες εύπορων τμημάτων που, με τον τρόπο τους, ζητούν λογαριασμό από εκείνους που τους οφείλουν: την ομοσπονδιακή εκτελεστική εξουσία. Σε άλλα μέρη, ομάδες αντρών και γυναικών του Μεξικού ανακαλύπτουν το κοινό στοιχείο που θα τους βοηθήσει να ενωθούν και να πληθύνουν: την αξιοπρέπεια. Σε όλους αυτούς τους Μεξικάνους, σε όλους εσάς, απευθυνόμαστε για να ζητήσουμε τη γνώμη σας, για να μας μιλήσετε, έτσι ώστε, έπειτα, να μας απλώσετε το χέρι όπως κανείς το απλώνει σε αδερφό. Στις 27 Αυγούστου συγκλίνουν τρεις μεγάλες προσπάθειες των πολιτών: της Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης με την προώθηση του Εθνικού Δημοψηφίσματος, της Εθνικής Συμμαχίας Πολιτών για την οργάνωσή του και εκείνη χιλιάδων Μεξικάνων που δίχως να ανήκουν ούτε στη μια ούτε στην άλλη συμμετείχαν στην προετοιμασία αυτής της μεγάλης γιορτής των πολιτών. Είναι η ώρα να μιλήσουμε και το Εθνικό Δημοψήφισμα είναι ένας χώρος για να μιλήσεις και να ακούσεις.

Σε εσάς μιλάμε, αδέρφια μας, και εσάς ακούμε.

Εμείς, οι Ζαπατίστας, γίναμε μεγάλοι γιατί εσείς μας δώσατε ένα μέρος στην καρδιά σας και μας σπρώξατε στους ώμους σας. Από εκεί ψηλά μπορούσαμε να δούμε μακρύτερα, είδαμε ότι ο προορισμός που λατρεύσαμε δε βρισκόταν στο παρελθόν, ότι οι παλιές λέξεις είχαν φθαρεί τόσο που είχαν γίνει βλαβερές για όποιον τις χρησιμοποιούσε. Μπορούσαμε να δούμε πέρα από τα βουνά και την ιστορία, είδαμε ότι το αύριο δεν πρέπει να είναι στείρο και άχρηστο σαν εκείνο που μας προσφέρουν οι εγκληματίες που κυβερνούν τα χώματά μας. Είδαμε ότι, πάνω από πολιτικά δόγματα και θρησκευτικές λατρείες, οι Μεξικάνοι μπορούσαμε να δώσουμε νόημα στο παρελθόν που κουβαλάμε και πάνω σε αυτό να χτίσουμε μια νέα σχέση που να μας επιτρέπει να είμαστε αξιοπρεπείς, καλύτεροι, να είμαστε άνθρωποι.

Φιλοδοξούμε να είμαστε ίσοι με εσάς, ούτε πιο μεγάλοι ούτε και πιο μικροί. Για αιώνες είμαστε παιδιά ενός φαιδρού έθνους. Άπειρος πλούτος συσσωρευμένος σε μια χούφτα προδοτών της πατρίδας και δημοκρατική η φτώχεια μοιρασμένη στους εργάτες και τους απασχολούμενους στην πόλη και την ύπαιθρο. Οι ιθαγενείς ούτε καν αγγίζουν την κατηγορία του πολίτη, της ανθρώπινης ύπαρξης.

Μιλήσαμε με την ιστορία μας και εκείνη μας είπε ότι ο αγώνας θα φτάσει μέχρι την εξύψωση όλων των Μεξικάνων, να μη φιλοδοξούμε να κυριαρχήσουμε ούτε να εξουσιάζουμε, αλλά ούτε και στην υποταγή και τη σκλαβιά. Ισότητα, λένε οι νεκροί μας. Ισότητα στη δημοκρατία, στη δικαιοσύνη, στην ελευθερία. Όχι πια το συνονθύλευμα από ντροπές μιας χώρας χτισμένης πάνω στα κόκαλά μας. Όχι πια η απελπισία σαν κληρονομιά από τους προγόνους μας. Όχι πια η ντροπή σαν κληροδότημα σε αυτούς που μας ακολουθούν.

Η κυβέρνηση ολοκληρώνει τις προετοιμασίες της για μια νέα στρατιωτική επίθεση. Περιμένει το Εθνικό Δημοψήφισμα σαν πολιτική στήριξη. Βλέπει τη συμμετοχή στις κάλπες της 27 Αυγούστου σαν ένα θερμόμετρο που θα δείξει αν είναι τώρα η κατάλληλη στιγμή για το προδοτικό χτύπημα, ή πρέπει να το αναβάλει για πιο ευνοϊκές συγκυρίες. Ο πόλεμος ήταν πάντα προνόμιο της εξουσίας. Σε αυτούς που δεν έχουν τίποτα απέμεινε η καρτερία, η υποταγή, η άβλια ζωή, ο ιθαγενής θάνατος. Όχι άλλο πια. Οι Μεξικάνοι βρήκαμε στον αληθινό λόγο ένα όπλο που δεν μπορούν να το νικήσουν οι μεγάλοι στρατοί. Μιλώντας μεταξύ μας, κάνοντας διάλογο, οι Μεξικάνοι βαδίζουμε ενάντια στο ρεύμα.

Απέναντι στο έγκλημα, ο λόγος. Απέναντι στο ψέμα, ο λόγος. Απέναντι στο θάνατο, ο λόγος.

Αδέρφια,

Δεν είναι πολλά αυτά που κάναμε, είναι σωστό. Συναντηθήκαμε σε μια καινούργια χώρα, σε μια χώρα που δεν έχει καμιά σχέση με αυτή που σχεδιάζουν και χρωματίζουν οι κυβερνητικές διαλέξεις και τα ηλεκτρονικά μέσα. Συναντήσαμε μια χώρα έτοιμη να ακούσει αυτούς που κανείς ποτέ πριν δεν άκουσε, έτοιμη να δώσει ζωή σε εκείνους που πάντοτε πέθαιναν μέσα στη λήθη, έτοιμη να μιλήσει στους παντοτινά αγνοούμενους, έτοιμη να μας συμπεριλάβει στο «εμείς» που φυλάγεται κάτω από τη σημαία με το κόκκινο και το πράσινο στα πλευρά, με τη λευκή καρδιά, με τον αϊτό που καταβροχθίζει ένα φίδι.

Αυτή η χώρα που βρήκαμε την 1η Ιανουαρίου 1994 και που εξακολουθεί να ζει παρά τον τρόπο που θέλουν να της επιβάλουν είναι το καμάρι μας. Εμείς είμαστε Μεξικάνοι, πάντοτε ήμαστε. Σήμερα είναι τιμή να ονομαζόμαστε Μεξικάνοι. Μια από τις αποστολές μας ολοκληρώθηκε: θυμίσαμε στο έθνος ποιες ήταν οι ρίζες του. Το προσώπειο μιας ψεύτικης ευημερίας ξεριζώθηκε από μελαχρινά χέρια και αρχαία βήματα. Δεν έχουμε τίποτα για το οποίο να ντρεπόμαστε. Είμαστε καρπός της συνάντησης της σοφίας και της αντίστασης των ιθαγενών με την εξέγερση και τη γενναιότητα της γενιάς της αξιοπρέπειας που φώτισε με το αίμα της τη σκοτεινή νύχτα των δεκαετιών του '60, '70 και '80. Από αυτή τη συνάντηση μάθαμε να είμαστε σταθεροί, μάθαμε να είμαστε Μεξικάνοι, να ζούμε αγωνιζόμενοι για να είμαστε άξιοι μιας πατρίδας που μας καλύπτει και να μη λυπόμαστε καμιά θυσία, ακόμη και το θάνατο, για την ελευθερία της.

Μάθαμε να μιλάμε και να ακούμε, να βαδίζουμε μαζί δίχως εξαιρέσεις, να σεβόμαστε τα διαφορετικά επίπεδα και σκέψεις, να μην επιβάλουμε τις ιδέες μας και να μην απαιτούμε υπακοή από την ιστορία, αλλά πάνω από όλα να αναγνωρίζουμε και να διορθώνουμε τα δικά μας σφάλματα. Και από εσάς τα μάθαμε όλα αυτά. Εσείς μας διδάξατε ότι δεν είμαστε μόνοι, ότι η αλήθεια μας δεν μπορεί να επιβληθεί σαν μια απόλυτη αλήθεια. Ότι η αναγνώριση των λαθών μας δε μας κάνει μικρότερους και αν μιλάμε για τις παραλείψεις μας δε βρομίζει ο λόγος μας. Δεν είναι λίγες οι φορές που μιλήσαμε και πράξαμε λες και η αλήθεια και το δίκιο να μην είχαν άλλο τόπο εκτός από το δικό μας, σαν να

είμαστε ιδιοκτήτες του καλύτερου δρόμου, σαν να είμαστε οι μοναδικοί και οι καλύτεροι. Έχουμε πληγώσει καλούς ανθρώπους, αλλά όχι από αλαζονεία. Μαθαίνοντας διαμορφωνόμαστε και γινόμαστε καλύτεροι. Δεν είμαστε ίδιοι όπως ήμαστε το Δεκέμβριο του 1993. Ο EZLN δεν είναι πια ένας στρατός, ιθαγενών στην πλειοψηφία του, που πήρε τα όπλα ενάντια στην ανάτατη κυβέρνηση. Ο EZLN είναι, τώρα και για πάντα, μια ελπίδα. Και η ελπίδα, όπως η καρδιά, βρίσκεται στην αριστερή πλευρά του στήθους.

Είμαστε πλέον δημιουργήματα δικό σας, των λόγων σας και της ανάσας σας. Σήμερα δεν υπάρχει πια το «εσείς» και το «εμείς». Είμαστε το ίδιο. Υπάρχουμε.

*Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.
Υπο-διοικητής των Εξεγερμένων, Μάρκος.
25 Αυγούστου 1995*

Η ιστορία του σπαθιού, του δέντρου, της πέτρας και του νερού

Αποτελέσματα του Δημοψηφίσματος

Κέντρο αντίστασης των Ζαπατίστας «La Realidad»¹.
Εξεγεργμένος Δήμος του Σαν Πέδρο του Μιτσοακάν, Τσιάπας, Μεξικό.

Μέσω εμού μιλά η φωνή του Στρατού των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση.

Αδέρφια,

Σήμερα, 29 Σεπτεμβρίου 1995, κορυφώνεται μια μεγάλη κοινωνική κινητοποίηση που κάλυψε όλη την εθνική επικράτεια και ένα μεγάλο αριθμό χωρών του κόσμου. Σήμερα ολοκληρώνεται το Εθνικό Δημοψήφισμα για την Ειρήνη και τη Δημοκρατία και αρχίζει ένα νέο στάδιο στον εθνικό διάλογο.

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε τους άντρες και τις γυναίκες της Δημοκρατικής Εθνοσυνέλευσης (CND) που δημιούργησαν την Οργανωτική Επιτροπή Προώθησης, τους αδερφούς της ACN (Εθνικής Συμμαχίας Πολιτών), τις Συμμαχίες Πολιτών σε κάθε πολιτεία του Μεξικού και τις δεκάδες χιλιάδες Μεξικάνους και Μεξικάνες που προώθησαν και οργάνωσαν αυτό το δημοψήφισμα, από το οποίο ο μεγάλος κερδοσκέπτος είναι η διαδικασία ειρήνευσης.

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε επίσης τους άντρες και τις γυναίκες της CND που συμμετείχαν στην Επιτροπή Διεθνών Σχέσεων, τους αδερφούς μας στη Βόρεια Αμερική, την Κεντρική και Νότια Αμερική, την Ευρώπη, την Ασία και την Ωκεανία, όλους εκείνους που οργάνωσαν το

δημοψήφισμα στις χώρες τους και συνέβαλαν με τη δική τους φωνή, από έθνη μακρινά αλλά με ιστορία κοινή μέσα στη διαφορετικότητα της, έτσι ώστε να ακουστεί ο λόγος για μια νέα και διαφορετική ειρήνη για τους Μεξικάνους.

Οι αδερφοί μας στην Εθνική Συμμαχία (ACN) έκαναν μια τεράστια προσπάθεια και έδωσαν σε όλους, μα πολύ περισσότερο στην κυβέρνηση και τα πολιτικά κόμματα, ένα ωραίο μάθημα δημοκρατίας και οργάνωσης. Με την οργάνωση του Εθνικού Δημοψηφίσματος, η Εθνική Συμμαχία απέδειξε πως η ίδια αποτελεί ένα κανάλι διαλόγου τίμιο, που εμπνέει εμπιστοσύνη, μέσω του οποίου μπορούν οι πολίτες του Μεξικού να συζητήσουν μεταξύ τους. Κανείς, ούτε τα πιο αδέξια μέλη της εγκληματικής γραφειοκρατίας που μας κυβερνά, δεν τόλμησε να βάλει σε αμφισβήτηση το Δημοψήφισμα. Αυτό έγινε κατορθωτό από την άφοψη πορεία όλων όσων συμμετέχουν στην Εθνική Συμμαχία.

Ένας Στρατός Πολιτών

Γεια σας, αδέρφια της Εθνικής Συμμαχίας. Δεχτείτε το θαυμασμό και το σεβασμό μας. Η συμβολή σας στην υπόθεση της ειρήνης με δικαιοσύνη και αξιοπρέπεια είναι κάτι που κανείς, ποτέ, δε θα μπορέσει να σας το αμφισβητήσει. Θέλουμε να πούμε ένα μεγάλο ευχαριστώ στους άντρες και τις γυναίκες που αποτελούν τη CND, αλλά και σ' όλους εκείνους που δίχως να ανήκουν στη CND συμμετείχαν στη διοργάνωση του δημοψηφίσματος. Εσείς αντιπροσωπεύετε τη θέληση της κοινωνίας των πολιτών, τη θέληση για μια καινούργια ειρήνη, μια ειρήνη που να μην είναι υποκρισία, που να μην είναι μασκαρεμένος πόλεμος. Δεκάδες χιλιάδες Μεξικάνοι κινητοποιήθηκαν ξέροντας πως το μοναδικό τους όφελος θα ήταν η εκτέλεση μιας υποχρέωσης, η οποία όχι μόνο δε θα βελτίωνε την οικονομική τους κατάσταση με όλο αυτό τον όγκο της δουλειάς που σημαίνει προσπάθεια, χρόνο και θυσίες, αλλά, αντιθέτως, εκτός των άλλων απαιτούσε και έξοδα. Οι ίδιοι αυτοί άνθρωποι είναι εκείνοι που εμπόδισαν τον πόλεμο κάθε φορά που οι ισχυροί ζητούν το αίμα μας και απαιτούν το θάνατό μας. Τον εμπόδισαν τον Ιανουάριο του 1994, τον εμπόδισαν το Δεκέμβριο του 1994, το Φεβρουάριο του 1995, και τώρα το Σεπτέμβριο του 1995, το Μήνα της Πατρίδας. Αυτός ο Στρατός των Πολιτών μάς έχει πείσει αμέτρητες φορές, όχι με όπλα, όχι με ψέματα, όχι με απάτες, όχι με προδο-

1. Σ.τ.μ.: «Η Πραγματικότητα».

οίες. Μας έπεισε γιατί μας απέδειξε πως η πατρίδα, αυτό το παράξενο συναίσθημα που κατοικεί στο στήθος και δεν κατορθώνει να το θάψει ο κυβερνητικός κυνισμός και τα ξένα του στηρίγματα, έχει κι άλλους άντρες και γυναίκες που την αγαπούν το ίδιο όπως εμείς και που είναι πρόθυμοι να κάνουν τα πάντα για να τη δουν ελεύθερη. Μας έπεισαν μιλώντας μας και ακούγοντάς μας, γιατί προηγουμένως κανείς δε μας μιλούσε, κανείς δε μας άκουγε. Μας έπεισαν υποχρεώνοντάς μας να πάψουμε να λέμε «ε-μείς» και «εσείς». Μας έπεισαν υποχρεώνοντάς μας να σκεφτούμε το «ε-μείς» σαν κάτι που πάει μακρύτερα από όπλα και κουκούλες. Μας έπεισαν αποδεικνύοντάς μας ότι η Πατρίδα δεν είναι κληρονομιά των οργανώσεων ή των ομάδων της εξουσίας, ότι η Πατρίδα ζει και είναι δική μας.

Ειδική αναφορά αξίζουν οι άνθρωποι του καλλιτεχνικού κόσμου, τόσο στο Μεξικό όσο και παγκόσμια, που αφιλοκεδώς και με καλή θέληση συνεργάστηκαν στο κάλεσμα για την ειρήνη που σήμανε το Δημοψήφισμα. Μακρινοί σε χρόνο, απόσταση και πολιτισμό, εκείνοι και εκείνες, κατασκεύασαν μια γέφυρα ενότητας με αυτούς για τους οποίους η λήθη ήταν ισόβια καταδίκη, η σιωπή ήταν το δυστυχισμένο μέλλον τους και ο θάνατος ο καθημερινός τους φίλος. Εκείνοι και εκείνες, εργάτες του πολιτισμού και των τεχνών, έβαλαν τη δουλειά τους στην υπηρεσία μιας δίκαιης υπόθεσης: της ειρήνης και της δημοκρατίας. Έκαναν μια έκκληση όχι στη λήθη, όχι στην κοροϊδία, όχι σε άχρηστα όνειρα, μα μια πρόσκληση να κάνουμε κάτι για την πραγματικότητα, αυτή που σήμερα βρισκόμαστε, έτσι ώστε να γίνει καλύτερη.

Επιπλέον, η μεξικάνικη καλλιτεχνική κοινότητα πραγματοποίησε δραστηριότητες που κατόρθωσαν να κερδίσουν μια σημαντική μάχη στη ζούγκλα Λακαντόνα, τη μάχη ενάντια στη Λεϊσμανίαση ή «Λέπρα του Βουνού». Σήμερα το μελαχρινό δέρμα των ιθαγενών αντρών και γυναικών, παιδιών και γέρον, αρχίζει να γιατρεύεται και να γίνεται καινούργιο επειδή κάποιοι άλλοι άντρες και γυναίκες, με άλλα χρώματα αλλά εξίσου άνθρωποι, τους θυμήθηκαν και τους βοήθησαν.

Είναι πολλά τα ονόματα που αναφέρουν στις ταινίες τους, τα θεατρικά έργα, τα περιοδικά, βιβλία, όλα ό,τι είναι η πολιτιστική δημιουργία στο Μεξικό. Από σήμερα το όνομά τους έχει κι αυτό τη θέση του, όχι μόνο στις επιγραφές ή στα πολιτιστικά κοκτέιλ ή στις τηλεοπτικές και κινηματογραφικές προβολές, αλλά επίσης στην καρδιά των ιθαγενών της Τσιάπας, και η μορφή τους έχει αφήσει ένα ίχνος στο μελαχρινό δέρμα που τώρα είναι καθαρό και υγιές.

Δεν μπορούμε να σας προσφέρουμε βραβεία που διατιμούνται στην αγορά της κουλτούρας, δεν έχουμε τίποτα να σας δώσουμε. Αλλά είμαστε σίγουροι ότι θα μπορέσετε να γράψετε με περηφάνια, στο μακρύ χαρτί που κάνει το λογαριασμό για την πολιτιστική σας διαδρομή, το εξής: «Στα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού υπάρχει μια ανθρώπινη ύπαρξη που τη θεράπευσα από τις πληγές, που τη γιάτρεψα από τη λήθη, που της ανακούφισα τη μοναξιά».

Ίσως να μην κερδίσετε κάποιο καλύτερο ρόλο με αυτή τη σημείωση, ίσως να μην αυξηθούν τα έσοδά σας ή οι ευκαιρίες σας στον καλλιτεχνικό τομέα, ίσως να μην αυξηθεί ο αριθμός των «φανς» σας. Αυτό που είναι σίγουρο είναι ότι, τουλάχιστον για εμάς, η μορφή σας ως ανθρώπινες υπάρξεις ψήλωσε. Είστε, για εμάς, γίγαντες, δηλαδή όμοιοι με εμάς.

Θέλουμε ειδικά να ευχαριστήσουμε κοινωνικές ομάδες που, όμοια με τους ιθαγενείς, έχουν υποφέρει την περιθωριοποίηση και την ανισότητα στη συμπεριφορά των άλλων. Θέλουμε να ευχαριστήσουμε τις γυναίκες, τους νέους, τους ομοφυλόφιλους άντρες και γυναίκες, τους φυλακισμένους. Με διαφορετικές μορφές, κάτω από διαφορετικές μάσκες, οι άνθρωποι αυτοί υποφέρουν την έλλειψη κατανόησης, την καταδίωξη, την κακομεταχείριση και την περιφρόνηση. Η φωνή των παντοτινά ξεχασμένων, των αιώνια ηττημένων, των Ινδιάνων του Μεξικού, βρήκε αφτί και καθρέφτη σε αυτούς.

Ευχαριστούμε τις Μεξικάνες γυναίκες που, πάντοτε υποχρεωμένες στην υποταγή, τη σιωπή και το συμβιβασμό, έσπασαν τη διπλή φυλακή που τις έκλεινε και βγήκαν στους δρόμους, στα χωράφια, σε όλες τις δραστηριότητες της κοινωνικής ζωής και είπαν: «Εδώ είμαστε. Ερχόμαστε να φέρουμε τη φωνή άλλων οι οποίοι, όπως εμείς, αρνούνται το μάταιο θάνατο, το στείρο, το σιωπηλό». Οι Μεξικάνες γυναίκες, οι ανύπαντρες έτοιμες να γίνουν κτήμα, οι παντρεμένες που ήδη είναι κτήμα, οι χήρες και οι χωρισμένες που έχασαν τον ιδιοκτήτη τους. Τις Μεξικάνες γυναίκες, αυτές που δεν είναι ούτε ανύπαντρες, ούτε παντρεμένες, ούτε χήρες και χωρισμένες, αυτές που δεν είναι κτήμα κανενός και ούτε πρόκειται να γίνουν. Τις Μεξικάνες γυναίκες που τώρα μιλούν και κάνουν τους άλλους να τις ακούν. Τις Μεξικάνες γυναίκες, που είναι τόσο ταλαίπωρες, τόσο τυρανισμένες, τόσο μη-γυναίκες, τις Μεξικάνες γυναίκες. Οι άλλοι ταλαίπωροι, οι άλλοι τυρανισμένοι, οι Μεξικάνοι ιθαγενείς σας ευχαριστούν.

Ευχαριστούμε τους νέους του Μεξικού, που πάντοτε τους αναβάλ-

λουν τη ζωή, τους ανώριμους για απαιτήσεις αλλά ώριμους για εκμετάλλευση. Τους νέους Μεξικάνους, που τους αρνούνται κάθε άποψη, που τους κατηγορούν ότι δεν έχουν δικές τους ιδέες, που τους στερούν τα αυθεντικά πάθη, που τους θεωρούν πάντοτε χειραγωγημένους, εξαπατημένους, μπερδεμένους. Οι Μεξικάνοι νέοι, που πάντα αντιμετωπίζονται σαν ασθένεια, ενοχλητική μεν αλλά περαστική, σαν σημερινή αμαρτία μα αυριανή μετάνοια. Οι καταδικασμένοι να ντρέπονται για τη σημερινή τους εξέγερση όταν αύριο θα είναι υποταγμένοι. Το κρέας για το στρατό, για τα ναρκωτικά, για την πορνεία, για το θάνατο, για την απογοήτευση. Οι νέοι Μεξικάνοι που γεμίζουν ό,τι άφησε κενό ο κυνισμός της εξουσίας, δηλαδή τα πάντα, τα πάντα. Οι νέοι Μεξικάνοι που γεμίζουν με φωνή και εικόνες από τους άλλους εξεγερμένους, από άλλους παντοτινούς πολίτες δεύτερης κατηγορίας, από άλλους ανθρώπους δεύτερης κατηγορίας, από τους άλλους «ανώριμους - χειραγωγημένους - μπερδεμένους - απατημένους», από τους άλλους που σήμερα τους ευχαριστούν: τους Μεξικάνους ιθαγενείς.

Ευχαριστούμε τους Μεξικάνους ομοφυλόφιλους, άντρες και γυναίκες, τους παντοτινά κυνηγημένους, τους παντοτινά υποχρεωμένους στην ντροπή και το κρυφτούλι, τους πάντοτε ασθενείς, τους ανεπιθύμητους, το στόχο στο στόχαστρο του ντουφεκιού της μισαλλοδοξίας και της υποκρισίας, που η ταυτότητά τους είναι συνώνυμο της βρισιάς και του κακοχαρακτηρισμού, το «πούστης» σαν δίκη, ετυμολογία και κατάδικη. Τους Μεξικάνους ομοφυλόφιλους, τους «πούστηδες» που είναι λιγότερο «πούστηδες» από τους «γενναίους» που εκφράζουν το εθνικό ψεύδος, αυτούς που διεξάγουν έναν αξιοπρεπή αγώνα για την ισότητα μέσα στη διαφορά. Τους Μεξικάνους ομοφυλόφιλους που ανταποκρίθηκαν στη φωνή των άλλων κυνηγημένων, άλλων κρυμμένων από ντροπή, άλλων συνώνυμων της βρισιάς, των «είσαι Ινδιάνος» σαν ιστορικός κακοχαρακτηρισμός και πολιτιστική ανικανότητα, άλλων ακόμη περισσότερο «Ινδιάνων», που είναι πολύ πιο έξυπνοι από τους σοφούς που εκφράζουν το εθνικό ψέμα, των άλλων που διεξάγουν έναν αξιοπρεπή αγώνα για την ισότητα μέσα στη διαφορά, που ευχαριστούν γιατί κάποιιοι τους άκουσαν τη φωνή και το αφτί των άλλων: των Μεξικάνων ιθαγενών.

Ευχαριστούμε τους Μεξικάνους φυλακισμένους, τους εγκλειστούς για το ιστορικό έγκλημα να είναι φτωχοί. Τους απομονωμένους από την ηλίθια ομαλότητα, η οποία είναι πολύ περισσότερο άρρωστη από

κάποιον που είναι χαρακτηρισμένος ανώμαλος. Τους φυλακισμένους επειδή σκέφτηκαν όπως σκέφτονται ή γιατί σκέφτηκαν σε μια χώρα όπου η ευφυΐα είναι έγκλημα. Τους φυλακισμένους επειδή σκέφτηκαν ότι ο λόγος ακολουθεί τη σκέψη και ότι η πράξη φυτεύει τη σκέψη όπως φυτεύεται ένας σπόρος, τους φυλακισμένους επειδή πίστεψαν, επειδή αγωνίστηκαν, επειδή προσπάθησαν να γίνουν καλύτεροι μαζί με άλλους και όχι μόνοι τους, τους φυλακισμένους επειδή αρνήθηκαν να γίνουν εγκληματίες, που αρνήθηκαν δηλαδή να γίνουν συνένοχοι στο έγκλημα να μην κάνεις τίποτα.

Τους Μεξικάνους φυλακισμένους που γκρεμίζουν με τα γράμματα τους τοίχους των αναμορφωτικών ιδρυμάτων, γελοιοποιώντας τους φύλακες και τους ηλίθιους ποινικούς κώδικες. Τους Μεξικάνους φυλακισμένους που ανταποκρίνονται, που μιλάνε, που λένε «εδώ είμαστε, σε ακούμε» στους άλλους εγκληματίες επειδή είναι φτωχοί, στους άλλους παραβάτες του νόμου της λήθης και της αδιαφορίας, στους άλλους ανώμαλους που μάχονται ενάντια στην ομαλότητα του ρατσισμού και του ψεύδους, στους άλλους παράνομους επειδή σκέφτονται, μιλάνε και πράττουν, στους άλλους σημερινούς εγκληματίες και αυριανούς ήρωες, στους άλλους οι οποίοι αρνούνται να γίνουν συνένοχοι στο έγκλημα της προδοσίας στην Πατρίδα που διαπράττουν οι κύριοι της σημερινής κυβέρνησης, στους άλλους φυλακισμένους της ιστορίας: τους Μεξικάνους ιθαγενείς.

Κατ' αρχήν πρέπει να πούμε πως τώρα που βγήκαν τα συνολικά αποτελέσματα, τώρα που το Δημοψήφισμα τελείωσε, ανακοινώνουμε τη διάλυση της Επιτροπής Προώθησης, της Οργανωτικής Επιτροπής του Δημοψηφίσματος στη Νεολαία και την Επιτροπή των Διεθνών Σχέσεων. Οι άντρες και οι γυναίκες που συμμετείχαν είναι άντρες και γυναίκες δίκαιοι που εκπλήρωσαν την υποχρέωση που τους ζητήσαμε να αναλάβουν. Η δουλειά τους τελείωσε. Ευχαριστούμε.

Το Δημοψήφισμα τελείωσε

Για εμάς δεν υπήρξαν τρία δημοψηφίσματα, για εμάς ήταν ένα και μοναδικό με τρία μέρη. Γι' αυτό σήμερα, που λάβαμε τα αποτελέσματα του Δημοψηφίσματος στη Νεολαία καθώς και τη Διεθνή Κοινότητα, λέμε πως το Δημοψήφισμα τελείωσε και εκφράζουμε τις ευχαριστίες μας σε

όλους εσάς. Για εμάς δεν υπάρχει Δημοψήφισμα πρώτης, δεύτερης και τρίτης κατηγορίας. Για εμάς αξίζει ο λόγος του νέου των 12 ετών καθώς και του γέροντα των 86 ετών, μετράει ο λόγος των Ελλήνων, των Ισπανών, των Γάλλων, των Ιταλών, των Άγγλων, των βορειο-Αμερικανών, των νοτιο-Αμερικανών, των Ασιατών και των κατοίκων της Ωκεανίας.

Όλοι σας κατορθώσατε να νικήσετε πολλές δυσκολίες μέχρι να φτάσετε σε τούτη την ημέρα και να δώσετε καλά αποτελέσματα σε εμάς που σας ζητήσαμε τη βοήθειά σας και τη συμμετοχή σας σε αυτή την προσπάθεια για την ειρήνη. Την αρχική περιφρόνηση της κυβέρνησης ακολουθήσε έπειτα η καταδίωξη και το σαμποτάζ. Οι προσπάθειές σας και ο ίδιος ο χαρακτήρας του Δημοψηφίσματος κατόρθωσαν να ανοίξει κατά ένα μέρος ο δύσκολος δρόμος των ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης.

Το Δημοψήφισμα αντιμετωπίστηκε από τα ηλεκτρονικά μέσα με δύο κυρίως τρόπους: από τη μια προσπάθησαν να το αγνοήσουν και από την άλλη να το εξευτελίσουν (όπως στην περίπτωση της *TV Αζτέκα*). Οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι, παρ' όλα αυτά, υπήρξαν άλλα ηλεκτρονικά μέσα που ενημέρωσαν με αντικειμενικότητα για το χαρακτήρα αυτής της προσπάθειας τον πολίτη και άνοιξαν κάποιες ρωγμές στο κυρίαρχο τηλεοπτικό μονοπώλιο. Η αντίδραση της εξουσίας με τα μέσα επικοινωνίας, ειδικά τα ηλεκτρονικά, βρέθηκε και πάλι εκτεθειμένη σε σχέση με το Δημοψήφισμα. Κάποιοι καταλαβαίνουν ότι παρασύρονται από το σύστημα στην πτώση του, στην έλλειψη πίστης και νομιμότητας και προσπαθούν να πάρουν κάποιες αποστάσεις, άλλοι (όπως η *TV Αζτέκα*) στοιχηματίζουν ότι κερδίζουν σε όλα και τρέχουν να αναπληρώσουν τους φαρισαίους του χθες.

Ειδική ακόμη αναφορά αξίζουν εκείνα τα λίγα μέσα, έντυπα κυρίως, αλλά και κάποια ραδιοφωνικά, που δε δίστασαν να στηρίξουν μια προσπάθεια ειρήνης εν μέσω ενός πολέμου που δεν είναι πλέον υπόκωφος και που διεξάγεται στο εσωτερικό της κυβερνητικής ομάδας.

Ανεξάρτητα από αυτό το ακάλυπτο κενό στα μεγάλα μέσα ενημέρωσης, οι διοργανωτές του Δημοψηφίσματος ανέπτυξαν πρωτοβουλίες με εφευρετικότητα και δημιουργικότητα που αξίζει τον κόπο να διατηρηθούν για την ιστορία, με μικρά γράμματα, αυτής της χώρας, για την ιστορία που αφηγείται, την ιστορία που μεταμορφώνει και που εμπλουτίζει. Νέοι, και ιδιαίτερα γυναίκες, κατόρθωσαν να σπάσουν το φράγμα που τους έχει επιβάλει η κυβέρνηση στην κοινωνία και άνοιξαν ένα διάλογο που ο πραγματικός του αντίκτυπος θα φανεί το αμέσως επόμενο χρονικό διάστημα.

Εσείς, ενάντια σε όλους και σε όλα, υψώσατε ένα στόχο, το στόχο της ειρήνης και της δημοκρατίας. Εσείς, δίχως τίποτα να κερδίσετε αλλά αντίθετα να χάσετε τα πάντα, μας ανυψώσατε για άλλη μια φορά, μας βγάλατε από τη λήθη πάλι, μας φέρατε κοντά σας, μας καθίσατε δίπλα σας και δίπλα στους δικούς σας, μας ακούσατε, μας μιλήσατε. Εσείς κερδίσατε ό,τι μεγαλύτερο έχουμε εμείς. Έχετε κερδίσει πλέον και μια για πάντα να σας αποκαλούμε «Αδέρφια».

Και αυτό είναι το πιο σημαντικό που σήμερα θέλουμε να σας πούμε, να σας αποδείξουμε και να το ακούσουν και άλλοι όμοιοι με εσάς που δε βρίσκονται εδώ αλλά μέσα στην απουσία τους είναι παρόντες. Αυτό που θέλουμε να μεταφέρετε σε κάθε γωνιά της χώρας και του κόσμου. Είναι μόνο ένα ζευγάρι λέξεις, μικρές όσο κι εμείς, ξεχασμένες όσο κι εμείς, περιφρονημένες όσο κι εμείς, αντικείμενο ειρωνείας όσο κι εμείς.

Ευχαριστούμε, Αδέρφια!

Εντούτοις, για εμάς είναι ξεκάθαρο πως δεν ήρθατε από τόσο μακριά μόνο και μόνο για να σας πούμε ευχαριστώ και πως αυτή η γιγάντια και ηρωική προσπάθεια που άρχισε με το Δημοψήφισμα δεν μπορεί να τελειώσει με το «ευχαριστώ» που η φωνή και η καρδιά μας προσφέρουν σε εσάς.

Η αναζήτηση της ανθρώπινης ύπαρξης

Το Δημοψήφισμα μίλησε, απάντησε και, σύμφωνα με το τι είναι ένας διάλογος, είναι η σειρά μας να μιλήσουμε. Θα θέλαμε, λοιπόν, να μιλήσουμε λιγάκι για τα αποτελέσματα του Δημοψηφίσματος, τόσο το πανεθνικό όσο και το νεανικό και το διεθνές.

Πάνω από ένα εκατομμύριο τριακόσιες χιλιάδες άνθρωποι, στο Μεξικό και σ' όλο τον κόσμο, μπήκαν στον κόπο να απαντήσουν στις ερωτήσεις που τους έθεσε μια ένοπλη ομάδα, παράνομη, δίχως πρόσωπο και στριμωγμένη σε μια γωνιά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού. Ένα εκατομμύριο τριακόσιες χιλιάδες άντρες και γυναίκες απάντησαν, όχι στις ερωτήσεις του EZLN, αλλά στην προσπάθεια των δεκάδων χιλιάδων διοργανωτών και διακινητών που τους κάλεσαν σε διάλογο και τους έπεισαν. Η ποσότητα είναι ένας θρίαμβος, οι πάνω από 1.300.000 διάλογοι είναι ένας θρίαμβος, ο δικός σας θρίαμβος.

Το μεγάλο μάθημα, το πιο σημαντικό δίδαγμα αυτού του Δημοψηφί-

σματος είναι ότι, ναι, μπορούμε να οργανωθούμε για να μιλήσουμε και να ακούσουμε, ότι δίχως την κηδεμονία και την άδεια κανενός μπορούμε να φτιάξουμε τους μηχανισμούς του διαλόγου. Τα αποτελέσματα του Δημοψηφίσματος δείχνουν ότι, ναι, μπορούμε, ότι υπάρχουν δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι διαθέσιμοι να δουλέψουν και να αναζητήσουν το δρόμο για έναν καλύτερο κόσμο, έναν κόσμο που κανείς δεν υπόσχεται ούτε και χαρίζει, έναν κόσμο που μπορούμε να τον φτιάξουμε εμείς όπως τον θέλουμε και όχι όπως θέλει η Εξουσία.

Έχουμε κάνει την Εξουσία του Χρήματος να τρέμει. Κατάλαβαν πως υπάρχει κάτι που δεν μπορούν ούτε να το αγοράσουν ούτε να το πουλήσουν, πως η αξιοπρέπεια αρχίζει να οργανώνει τη συνάντησή της. Φοβάται η Εξουσία του Χρήματος γιατί αυτή η συνάντηση ανθρώπων με αξιοπρέπεια σημαίνει το τέλος της, τη γρήγορη μεταμόρφωσή της σε εφιάλη που τελειώνει, το τέλος μιας ιστορικής περιόδου που κυριαρχείται από την αλαζονεία και την ηλιθιότητα.

Το Δημοψήφισμα ήταν μια άσκηση κυριαρχίας της ανθρώπινης ύπαρξης πάνω στον ίδιο της τον εαυτό. Το Δημοψήφισμα ήταν μια πράξη επιβεβαίωσης απέναντι στην ισχυρή εξουσία. Το Δημοψήφισμα ήταν μια προειδοποίηση προς τους ισχυρούς:

Δε σας χρειαζόμαστε!

Το Δημοψήφισμα αποτέλεσε μέρος μιας αναζήτησης ανολοκλήρωτης: την αναζήτηση της ανθρώπινης ύπαρξης.

Τα έξι ερωτήματα

Επίσης από τις απαντήσεις στα έξι ερωτήματα του Δημοψηφίσματος πρέπει να βγάλουμε κάποια αποτελέσματα:

Οι ερωτήσεις 1, 2, 3 και 6 απαντήθηκαν καταφατικά με μεγάλη πλειοψηφία. Αυτό σημαίνει ότι:

α) Η βάση ενός προγράμματος πάλης είναι τα 16 σημεία. Αυτά είναι τα πιο σημαντικά και δεν αρκεί απλώς να τα αναφέρουμε αλλά να πάμε ακόμη μακρύτερα, να κάνουμε βήματα σε ένα σχέδιο δράσης για τη διεκδίκησή τους, καθώς επίσης σε ένα εναλλακτικό πρόγραμμα για τη λύση τους.

β) Υπάρχει ανάγκη ενός πλατιού μετώπου γύρω από αυτό το πρόγραμμα. Η πλειοψηφία των πολιτών που εκφράστηκε στο δημοψήφισμα

έχει τη θέληση να ενωθούν όλες οι δυνάμεις που αναζητούν κάτι νέο και καλύτερο και να προχωρήσουν μαζί αλλά σεβόμενες τις μεταξύ τους διαφορές.

γ) Τις ελάχιστες προϋποθέσεις που θα κάνουν την ένοπλη πάλη άχρηστη και θα επιτρέψουν την πολιτισμένη και ειρηνική συμμετοχή των πολιτών στην πολιτική.

δ) Την αναγνώριση ενός γεγονότος: την αυξανόμενη και εξέχουσα συμμετοχή των γυναικών στον αγώνα για την επίλυση των μεγάλων εθνικών προβλημάτων. Τίποτα δε δίνεται ούτε χαρίζεται στις γυναίκες, όλα τα έχουν κερδίσει και τα κερδίζουν με το δίκιο τους.

Οφείλουμε να συλλογιστούμε πάνω στα ερωτήματα 4 και 5 και να απαντήσουμε κι εμείς. Αυτό απαιτεί μια προσπάθεια εσωτερικού διαλόγου και μια δημόσια απάντηση. Έτσι θα πράξουμε.

Εκτός από αυτούς τους πρώτους συλλογισμούς πάνω στα αποτελέσματα του Δημοψηφίσματος, υπάρχουν γεγονότα που ξεχωρίζουν αμέσως: Μια πρώτη απάντηση στη θέληση για ειρήνη και δημοκρατία, που εκφράστηκε με το Εθνικό Δημοψήφισμα, δόθηκε ήδη από τον EZLN μέσω της αντιπροσωπίας του στο διάλογο του San Andres Sacamach και στο Los Pobres. Στη νέα πρωτοβουλία της κυβέρνησης, που αντικείμενό της ήταν να διακόψει οριστικά το διάλογο, η αντιπροσωπία του EZLN απάντησε με μια πρόταση που ξεμπλόκαρε το ζήτημα της διαπραγματεύσης από τους κανόνες διαδικασίας και έβαλε σε νέο δρόμο την προσπάθεια ειρήνευσης. Σε αυτό βοήθησε η δουλειά της CONAI και η ευαισθησία των αντιπροσώπων της Cocopa, που κατόρθωσαν να διαβάσουν στο Δημοψήφισμα αυτό που η ηλίθια τύφλωση της εξουσίας εμπόδιζε την κυβέρνηση να δει: την πανεθνική στήριξη των αιτημάτων του EZLN και τη θέληση των Μεξικάνων για μια νέα ειρήνη, δίκαιη και αξιοπρεπή.

Ο EZLN έδωσε ήδη μια πρώτη απάντηση στους περισσότερους από ένα εκατομμύριο άντρες και γυναίκες από όλο το Μεξικό και από όλο τον κόσμο που συμμετείχαν σε κάποια από τις τρεις φάσεις του Δημοψηφίσματος για την Ειρήνη και τη Δημοκρατία: Το Εθνικό Δημοψήφισμα, το Δημοψήφισμα στη Νεολαία και το Διεθνές Δημοψήφισμα. Ήταν η θέση του EZLN αυτή που κατόρθωσε να βγάλει το διάλογο του San Andres από το τέλμα στο οποίο τον είχε οδηγήσει η κυβερνητική αντιπροσωπία.

Με αυτή την πρώτη απάντηση στους πολίτες του Μεξικού και του κόσμου, ο EZLN κατόρθωσε να ξεπεράσει την ανοησία των γριζών και

μέτρων ανθρωπικών της κυβέρνησης, αυτών των γραφειοκρατών που διαπραγματεύονται το θάνατο, αυτών που έχουν απαρνηθεί κάθε αξιολόγηση, των μισθωτών της προδοσίας, φτιαγμένων κατ' εικόνα και ομοίωση των αφεντικών τους και που η μοναδική τους διασκέδαση ήταν να ταπεινώνουν τους ιθαγενείς κοροϊδεύοντάς τους για το πώς μιλούν, πώς ντύνονται, για τον αγώνα τους, για το ότι είναι Ινδιάνοι. Αφροσιωμένοι να οδηγήσουν σε αποτυχία τη διαδικασία ειρήνευσης και φροντίζοντας μόνο να διατηρήσουν τους μισθούς τους και τις προμήθειές τους, ξεπεράστηκαν από τη μεγάλη κινητοποίηση σε όλο το Μεξικό και τον κόσμο που έφερε το Δημοψήφισμα, που τους ταρακούνησε και τους έκανε να αποδεχτούν αυτό που έλεγαν πως ποτέ δε θα δέχονταν: ένα διάλογο στηριγμένο στο σεβασμό και τη σοβαρότητα.

Ενώ είχε εξαντληθεί, ο διάλογος του San Andres βρήκε νέα ζωή, όχι στη θέληση της κυβέρνησης, αλλά στη φωνή εκατοντάδων χιλιάδων αντρών και γυναικών, που απαιτήσαν από τους ισχυρούς και τους γραφειοκράτες υπηρέτες τους να αλλάξουν την τακτική τους στο τραπέζι.

Το τέλος του San Andres έφερε το ξημέρωμα του Los Pobres, κι αυτό έγινε δυνατό χάρις στο Δημοψήφισμα.

Παρ' όλα αυτά, αυτή η πρώτη απάντηση δεν φτάνει. Εκκρεμεί η ερώτηση που πάνω από ένα εκατομμύριο τριακόσιες χιλιάδες άνθρωποι έθεσαν σε μια γωνιά του χαρτιού με τη γνώμη τους. Εκκρεμεί η απάντηση στην έβδομη ερώτηση:

Και μετά το Δημοψήφισμα, τι;

Για να ξεκινήσουμε να την απαντάμε πρέπει να έχουμε υπόψη μας: μια γρήγορη αποτίμηση για το τι έγινε το 1995 σχετικά με το κίνημα των Ζαπατίστας, την κατάσταση στο Μεξικό και τη διεθνή κατάσταση.

Σε ό,τι αφορά το κίνημα των Ζαπατίστας, μπορούμε να πούμε τα ακόλουθα:

Στάδιο 1. Χαρακτηρίζεται από το πέρασμα σε στρατιωτική δράση και την επίθεση της κυβέρνησης. Παραμερίζοντας το γεγονός ότι βρισκόταν σε διάλογο με τον EZLN, η ανώτατη κυβέρνηση επιβεβαιώνει την προδοσία της στις 9 Φεβρουαρίου 1995, με τα ανόητα επιχειρήματα υποτιθέμενων στρατιωτικών προετοιμασιών του EZLN, το υποτιθέμενο ξεμασκάρεμα των υποτιθέμενων ηγετών των Ζαπατίστας και την υποτι-

θέμενη εφαρμογή της υποτιθέμενης νομιμότητας μιας υποτιθέμενης κυβέρνησης. Προσπαθώντας να καλύψει την έλλειψη νομιμότητας των ενεργειών της με ένα λεπτό επίχρισμα νομιμότητας, η διεφθαρμένη κυβέρνηση έφερε τη χώρα ολόκληρη στα πρόθυρα του εμφύλιου πολέμου. Αντίθετα από ό,τι υπέθετε και περίμενε, η κυβέρνηση βρέθηκε αντιμέτωπη με μια άμεση και μαζική κοινωνική κινητοποίηση αποδοκιμασίας. Στη διάρκεια των πρώτων ημερών της επίθεσης, κατόρθωσε να φέρει σε πέρας τη στρατηγική της για καταδίωξη και εξόντωση των άμαχων πολιτών, τους οποίους κατηγορήσε για Ζαπατίστας. Σε αυτή την επιχείρηση είχε τη στήριξη των ηλεκτρονικών μέσων ενημέρωσης και των μισθόφορων της στο γραπτό Τύπο. Το ονομαζόμενο «δόγμα Ιρουέκας», η στρατηγική να αντικαταστήσει τη νομιμότητα με τη νομιμοφάνεια, απέτυχε. Μια άνομη ενέργεια δεν μπορεί να κερδίσει κανενός τη συγκατάθεση μέσα σε μια επιβαλλόμενη νομιμότητα. Οι λαϊκές διαμαρτυρίες, στο Μεξικό και σ' όλο τον κόσμο, οι οποίες ξεπέρασαν κατά πολύ αυτές του Ιανουαρίου του 1994, κατόρθωσαν να βάλουν φραγμό στη βιομηχανία του θανάτου που είχε μπει σε κίνηση. Μια επιτροπή διαμεσολαβητών βουλευτών, η ονομαζόμενη Επιτροπή Ομόνοιας και Ειρήνευσης (Comision de Concordia y Pacificacion, **Cocopa**), μπόρεσε να καταλάβει ότι αυτές οι ανόητες ενέργειες οδηγούσαν το έθνος σε μια πτώση δίχως τέλος και παρουσίασε το Νόμο της 6 Μαρτίου 1995, που επέτρεπε μια νομική διέξοδο στη νομική ηλιθιότητα που είχε σκοντάψει πάνω στη νομιμότητα.

Στάδιο 2. Με βάση το Νόμο της 6 Μαρτίου 1995, η κυβέρνηση ξαναπροσπάθησε να πιάσει το νήμα του διαλόγου και της διαπραγματεύσεως. Η Νομοθετική Εξουσία, ο Νόμος της 6 Μαρτίου 1995 και η Cocopa έφεραν την ελπίδα ότι τα πράγματα θα έπαιρναν το δρόμο τους. Αλλά το «Δόγμα Ιρουέκας» εξακολουθούσε να είναι σύμβουλος της Εκτελεστικής Εξουσίας και η απροσδιόριστη κυβερνητική πολιτική σχετικά με την Τσιιάπας κατέληξε να απομακρύνει τον Εθνικό Μεσολαβητή. Μια εξέχουσα προσωπικότητα της πολιτικής, αντιπολιτευόμενος στο καθεστώς και αφροσιωμένος στην ειρηνική πάλη για τη δημοκρατία, διέθεσε όλη τα καλά προσόντα του και έκανε κατορθωτή την ονομαζόμενη «Συνάντηση του Σαν Μιγκέλ» στις 9 Απριλίου 1995. Δίχως την παρέμβαση αυτού του ανθρώπου, η εκκίνηση του διαλόγου και των διαπραγματεύσεων θα ήταν αδύνατη. Στο μεταξύ, οι πολίτες άρχισαν να παίρνουν και νέες πρωτοβουλίες, οι οποίες σταθεροποιούσαν την εύθραυστη ει-

ρήνη που ο νέος νόμος επέτρεπε. Εγκαταστάθηκαν οι πρώτες Κατασκευές της Ειρήνης και έγινε δυνατή η πραγματοποίηση της συνάντησης στο Εχίδο Σαν Μιγκέλ, στο δήμο Φρανσίσκο Γκόμες, στην Τσιάπας.

Στάδιο 3. Η συμφωνία που κλείστηκε στο Σαν Μιγκέλ προδόθηκε γρήγορα από την κυβέρνηση, μόλις δέκα μέρες μετά το κλείσιμό της. Η ρατσιστική τάση της ομοσπονδιακής Εκτελεστικής Εξουσίας μπόρεσε να εκφραστεί καθαρά στο ονομαζόμενο «Σαν Αντρές Ι». Η κινητοποίηση των ιθαγενών, που είχε στόχο να τους προστατέψει από μια νέα προδοσία, περιφρονήθηκε από την κυβερνητική αντιπροσωπία, η οποία αρνήθηκε να κάνει διάλογο κυκλωμένη από Ινδιάνους. Μια προσωπική αντανάκλαση της κυβερνητικής ηλιθιότητας διένειμε ένα βίντεο γεμάτο με ψέματα και παρέσυρε τα μέσα ενημέρωσης στο ψέμα. Λίγο κράτησε η απάτη, αλλά η ανικανότητα της Νομοθετικής Εξουσίας βρήκε έπειτα πολλές ευκαιρίες να εκδηλωθεί με την γκρίζα αντιπροσωπία που έστειλε στο διάλογο του Σαν Αντρές. Αποτελούμενη από στριφνούς αποστάτες και υποκριτές, η κυβερνητική αντιπροσωπία δεν έκανε τίποτα άλλο από το να προσπαθεί να εξευτελίσει τους αντιπροσώπους των Ζαπατίστας. Οι διαφορετικές αντιλήψεις για την εκτόνωση έκρυβαν μονάχα μια βασική διαφορά γι' αυτό που θα έπρεπε να είναι ο διάλογος: εξευτελισμός, όπως προσπαθούσε να επιβάλλει η κυβερνητική αντιπροσωπία, ή μια σοβαρή διαπραγμάτευση, όπως προσπαθούσε ο EZLN. Παραμερίζοντας τα μέτρα για εκτόνωση, η συζήτηση για τους Κανόνες Διαδικασίας ήταν μια νέα ευκαιρία για την κυβέρνηση να οδηγήσει το διάλογο σε αποτυχία.

Στάδιο 4. Το Δημοψήφισμα για την Ειρήνη και τη Δημοκρατία συνάντησε ξανά στην Cocora δεκτικά αφτιά και η πρωτοβουλία της, πλάι στην ώριμη απλότητα της αντιπροσωπίας των Ζαπατίστας, έφερε ένα καλό αποτέλεσμα στην συνάντηση του Σαν Αντρές IV και μπορέσαμε να φτάσουμε στο στάδιο που τώρα βρισκόμαστε.

Ανάλυση της εθνικής και διεθνούς κατάστασης

Αλλά η ανικανότητα της κυβέρνησης δεν εκφράζεται μόνο στο διάλογο του Σαν Αντρές. Η κατάσταση στο εσωτερικό αντικατοπτρίζει μια οξεία κρίση σε όλες της όψεις της ζωής του έθνους. Η οικονομική κρίση μπορεί να συνοψιστεί στην εξίσωση ότι οι πλούσιοι είναι λιγότεροι αλ-

λά περισσότερο πλούσιοι και οι φτωχοί είναι περισσότεροι και κατά πολύ φτωχότεροι. Αυτή είναι η κατάληξη της συνέχισης μιας οικονομικής πολιτικής που μοναδικό της αντικείμενο είναι να αποδώσει κέρδη στο ξένο χρηματιστικό κεφάλαιο. Η κοινωνική κρίση εκδηλώνεται στην αύξηση της εγκληματικότητας στην ίδια αναλογία που αυξάνεται η διαφθορά στα σώματα της δημόσιας ασφάλειας, ο κοινωνικός ιστός σπάει από το χτύπημα της οικονομικής κρίσης και από την έλλειψη πολιτικών διεξόδων. Η πολιτική κρίση (προσώπων και ηθική) παρασέρνει τα κόμματα και επεκτείνει την έλλειψη εμπιστοσύνης και το σκεπτικισμό.

Στο μπλοκ της Εξουσίας σπάνε όλοι οι κανόνες. Υπάρχει μια διαδικασία φθοράς μέσα στη μάταιη αναζήτηση της επιβίωσης.

Τα εγκλήματα που μέλλονται να γίνουν θα είναι η κορύφωση. Οποιοδήποτε και αν είναι το αποτέλεσμα, δε μας συμπεριλαμβάνει, παρά μόνο σαν θύματα. Καμιά από τις φράξιες δε σκέφτεται το έθνος, όλοι κυνηγούν την επιβίωση και την καλοπέρασή τους. Ο κοινός πολίτης, ο συνηθισμένος, στην καλύτερη των περιπτώσεων δεν υπάρχει και στη χειρότερη είναι για εξολόθρευση. Για την Εξουσία και την εσωτερική της διαπάλη όλοι είμαστε αναλώσιμοι, δεν ενδιαφέρει αν είμαστε κοινοί πολίτες, καρδινάλιοι, υποψήφιοι για την Προεδρία της Δημοκρατίας, γραμματείς πολιτικών κομμάτων ή δικαστές. Εξακολουθεί να επιβάλλει την πολιτική της εγκατάλειψης κάθε διάθεσης εθνικής κυριαρχίας, την παράδοση του έθνους στις διεθνείς χρηματιστηριακές αγορές. Πετρέλαιο και εθνική κυριαρχία, πριν συνώνυμα στην ιστορία αυτής της χώρας, τώρα, με την κυβερνητική πολιτική, το ένα αποκλείει το άλλο.

Στους λαϊκούς αγώνες δημιουργούνται πυρήνες αντίστασης, απομονωμένοι, που αναζητούν μια σύνδεση. Τσιάπας, Γκερέρο, Ταμπάσκο, RUTA-100, οι αποκλεισμένοι από το UNAM², το κίνημα στο Μπαρόν, είναι μόνο παραδείγματα ενός πλατιού κινήματος λαϊκής αντίστασης που υπάρχει, διασκορπισμένο αλλά παρ' όλα αυτά διαθέσιμο να συντονιστεί δίχως να το κατορθώνει ακόμη.

Η ασυμφωνία, η έλλειψη εμπιστοσύνης και το μίσος είναι οι σταθερές, στην πλειοψηφία, σε αυτό που ονομάζεται μεξικάνικος λαός. Η ελίτα είναι ακόμη μικρή, αλλά διατηρείται.

2. Σ.τ.μ.: Πανεπιστήμιο της Πόλης του Μεξικού.

Μπροστά στο χάος που έχει γίνει κυβέρνηση, προβάλλουν οι εξής «εναλλακτικές» λύσεις εξουσίας:

Η ηγεσία του PAN (Κόμμα της Εθνικής Δράσης), στους απολογητές της οποίας πρέπει να θυμίσουμε τις δηλώσεις του προέδρου τους που έλεγε πως είναι υπέρ της λύσης «μια πολυεθνική στρατιωτική δύναμη» να επέμβει στο Μεξικό.

Το αδύνατο «κέντρο» στην πολιτική του PRD που γυρεύει την ηγεσία, δηλώνοντας δίχως αποστροφές την αντικατάσταση της «νόμιμης πάλης» με την «πάλη με συμφωνίες», που δεν είναι παρά μια κομψή έκφραση για να πει πάλι «μπλεγμένη».

Το μεταρρυθμισμένο PRI που μας προτείνουν οι πολιτικοί του χθες σαν μια αντίθεση στην ανικανότητα των τεχνοκρατών.

Τέλος, οι δοκιμές αυτοκυβέρνησης ή οι νέες μορφές αυτού που ονομάζεται «Κυβέρνηση του λαού, για το λαό και από το λαό», δηλαδή δημοκρατία: 1985, 1988, Συμμαχία Πολιτών, η αμμή των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων (ΜΚΟ), ο EZLN, Τεποζtlán, Μπαρζόν, το συνδικάτο της RUTA-100, η αντίσταση των πολιτών στο Ταμπάσκο, το κίνημα των αποκλεισμένων στο UNAM.

Στο διεθνές πανόραμα, το χάος είναι η φόρμα που ξεχωρίζει στη νέα τάξη πραγμάτων.

Ο τέταρτος παγκόσμιος πόλεμος απλώνεται ήδη στις χρηματιστηριακές αγορές: η Ευρωπαϊκή Ένωση, η Ιαπωνία, η Βόρεια Αμερική βρίσκονται σε πόλεμο, τρεις μεγάλες δυνάμεις που δεν είναι εθνότητες αλλά που αντιπροσωπεύουν μονάχα χρηματιστηριακά κεφάλαια. Οι μοντέρνοι στρατοί αποτελούνται από ειδικούς στην πληροφορική και την οικονομία, τα νέα πεδία μάχης είναι τα χρηματιστήρια αξιών.

Η διαδικασία διεθνοποίησης και η κοινωνική της αντίθεση, η κωνοροποίηση των εθνικών κρατών, είναι το μέλλον που προσφέρεται σε ολόκληρο τον κόσμο.

Ο πόλεμος εξακολουθεί το λογικό του ταξίδι από τα αποθέματα στη μοιρασιά και την ιδιοκτησία, η διαίρεση ανάμεσα σε έθνη αντικαθίσταται τώρα από τη διαίρεση ανάμεσα στα τμήματα κάθε χώρας. Το εθνικό κράτος βρίσκεται αντιμέτωπο με τον εαυτό του. Ο νέος εχθρός σε αυτό τον καινούργιο πόλεμο είμαστε εμείς οι ίδιοι.

Ο νεοφιλελευθερισμός, ως θεωρία του μοντέρνου χάους, της καταστροφής της ανθρωπότητας, είναι ο ιδεολογικός κληρονόμος του ναζισμού και η θεωρητική βάση των πολέμων για «ιδεολογική καθαρότητα»

και της ρατσιστικής μισαλλοδοξίας. Ο νεοφιλελευθερισμός είναι η θεωρία του σύγχρονου πολέμου. Το αντικείμενό του είναι, όπως σε κάθε πόλεμο, η φυσική και ηθική καταστροφή του αντιπάλου: της ανθρωπότητας.

Παρ' όλα αυτά, μέσα σε όλα τούτα, πρέπει να εκτιμήσουμε τη συνάντηση και πάλι της παγκόσμιας Αριστεράς κάτω από την αρχική της σημαία: την ανθρώπινη ύπαρξη. Μόλις που αγνοφέγγει απαλά, αλλά πια με τη δική της λάμψη, κι αυτοί που πίστευαν πως είχαν οριστικά πτηθεί ανακαλύπτουν πως η δουλειά τους δεν ολοκληρώθηκε, πως έχουν πολλά να κάνουν και πως η ιστορία δεν τελείωσε.

Τι ακολουθεί;

Είναι απλό να απαντήσουμε σε αυτή την ερώτηση. Σε εθνικό επίπεδο, αυτό που έπεται είναι να ξαναφτιάξουμε την πατρίδα μας που σήμερα γκρεμίζεται. Σε διεθνές επίπεδο, να ξαναφτιάξουμε την ανθρώπινη ύπαρξη που σήμερα καταστρέφεται συστηματικά. Συνολικά, αυτό που έπεται είναι να παλέψουμε και να νικήσουμε.

Αυτή είναι η δική μας απάντηση στην ερώτηση «Έπειτα από το Δημοψήφισμα, τι;» Σας καλούμε να αποκριθούμε μαζί. Δε σας ξαναζητάμε να δουλέψετε και εμείς να περιμένουμε εδώ. Τώρα πρέπει να κάνουμε πραγματικότητα το «εμείς» που σας προσφέρουμε.

Σε εθνικό επίπεδο...

Το επόμενο βήμα είναι να οργανώσουμε ένα μεγάλο τραπέζι πανεθνικού διαλόγου, όπου θα βρεθούν οι κύριες πολιτικές και κοινωνικές δυνάμεις της αντιπολίτευσης που δεν είναι πολιτικά κόμματα. Αυτοί, οι μεγάλοι κύριοι της πολιτικής, η ελίτ που αποφασίζει ή που νομίζει πως αποφασίζει τον προορισμό του έθνους, πιστεύουν πως οι υπόλοιποι Μεξικάνοι δεν αξίζουν μια θέση δίπλα τους στο τραπέζι του διαλόγου.

Αλλά η μετάβαση στη δημοκρατία δε θα προκύψει από αυτό το ανύπαρκτο τραπέζι διαλόγου, θα προκύψει από εκεί που πρέπει να προκύψει, από τη θέληση των Μεξικάνων που βρίσκονται κάτω, από το λαό.

Δηλαδή θα αφήσουμε την κυβέρνηση και τα πολιτικά κόμματα να κάνουν το διάλόγό τους και την πολιτική τους συμφωνία για την εκλογική μεταρρύθμιση και τέτοια πράγματα, αλλά εμείς θα συνεχίσουμε να επιμένουμε στο διάλογο με τον κόσμο, με το λαό, στην αναζήτηση νέων μορφών οργάνωσης που να μην είναι όπως οι πολιτικές οργανώσεις παλιού τύπου.

Να τι σκεφτόμαστε εμείς: ένα εθνικό τραπέζι διαλόγου ανάμεσα σε όλους εκείνους που δεν έχουν φωνή, ένα μεγάλο τραπέζι διαλόγου που να ζητάει να φτάσει σε μια ενότητα όλων αυτών που παλεύουν στ' αλήθεια για την εθνική απελευθέρωση.

Αυτό που εμείς θέλουμε είναι να μας ακούσει ο λαός του Μεξικού και όχι η κυβέρνηση. Με το λαό του Μεξικού θέλουμε να καταλήξουμε σε συμφωνία, για να αλλάξουμε όλοι μαζί στη μετάβαση για τη δημοκρατία. Από την κυβέρνηση το μόνο που μπορούμε να περιμένουμε είναι το ψέμα, η προδοσία και η απάτη. Ελευθερία, Δημοκρατία και Δικαιοσύνη μόνο εμείς μπορούμε να δημιουργήσουμε, κανείς δεν πρόκειται να μας τις χαρίσει.

Αυτή είναι η δική μας απάντηση στην ερώτηση «και μετά το Δημοψήφισμα, τι;»

Υπάρχει ένα νέο βήμα που πρέπει να κάνουμε μαζί: να δημιουργήσουμε το μεγάλο τραπέζι διαλόγου εμείς, δίχως την κυβέρνηση. Η δική μας άποψη για το διάλογο δεν είναι να καθίσουμε μαζί με τους υψηλούς κυρίους της ντόπιας πολιτικής, αλλά να καθίσουμε με τους πολίτες. Αυτό είναι που θέλουμε να πούμε στην Cocora, να είναι αυτό το «πλάσιο» της συμμετοχής του EZLN στον εθνικό διάλογο. Αυτό που εμείς θέλουμε είναι ένα «ειδικό φόρουμ» με δικούς μας καλεσμένους και δική μας ημερήσια διάταξη. Αυτό το μεγάλο τραπέζι εθνικού διαλόγου ανάμεσα στον EZLN και την κοινωνία των πολιτών είναι αυτό που ζητάμε να στηρίξει η Cocora, καθώς και τη συνεισφορά της στη διαδικασία ειρήνευσης.

Αν η Cocora προτείνει στον EZLN να συμμετέχει στον εθνικό διάλογο «για τη μεταρρύθμιση του Κράτους» και αναζητά τη μορφή, τότε εμείς θα της πούμε πως η μορφή που θέλουμε είναι αυτή του διαλόγου με την κοινωνία των πολιτών, ένα τραπέζι όπου βρίσκονται ο EZLN και άλλες δυνάμεις ανεξάρτητες όπως οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις (ΜΚΟ), η RUTA-100, Μπαρζόν, πολίτες σαν άτομα, κοινωνικές οργανώσεις, πολιτικές οργανώσεις δίχως μητρώα, κ.λπ.

Θέλουμε να προτείνουμε στην Cocora να είναι αυτοί ο σύνδεσμος του Μεγάλου Εθνικού Διαλόγου με το διάλογο για τη μεταρρύθμιση του Κράτους. Θέλουμε να είναι αυτοί που θα καθίσουν με τα πολιτικά κόμματα και την κυβέρνηση και θα τους παρουσιάζουν τα αποτελέσματα του Εθνικού Διαλόγου. Θέλουμε επίσης να τους ζητήσουμε να υποσχεθούν πως θα παρουσιάσουν στο Συμβούλιο της Ένωσης τις προτά-

σεις που θα βγουν μέσα από τον Εθνικό Διάλογο. Θέλουμε να τους προτείνουμε να συμμετέχουν πιο ενεργά στη διαδικασία για την ειρήνη με δημοκρατία όχι μόνο στην Τσιάπας, αλλά σε όλο το Μεξικό. Αν οι πολίτες έχουν ένα χώρο όπου να μπορούν να εκφραστούν και να ακούγονται, δε θα έχουν λόγο να προσφύγουν στο επιχείρημα των όπλων για να ακουστούν. Η Cocora έχει την ιστορική ευκαιρία να μετατραπεί σε σημαντικό παράγοντα για τη μετάβαση στη δημοκρατία. Είναι η σειρά τους να απαντήσουν και να επιβεβαιώσουν την ανεξαρτησία της Νομοθετικής Εξουσίας από την Εκτελεστική.

Αν η Cocora δέχεται, πάει καλά, αν δε δέχεται με κανέναν τρόπο, όπως και να έχει θα βρούμε τρόπο να το κάνουμε, να φέρουμε τη φωνή της κοινωνίας των πολιτών στα ψηλά συμβούλια της εθνικής πολιτικής.

Αλλά δεν είναι μόνο αυτά, σας καλούμε να αρχίσετε να δουλεύετε τώρα για τον Εθνικό Διάλογο. Σας καλούμε να αρχίσετε τώρα να δουλεύετε για μια νέα σχέση ανάμεσα στον EZLN και την κοινωνία των πολιτών. Σας καλούμε:

1. Να δημιουργήσετε Επιτροπές Πολιτών για το Διάλογο τοπικές, δημοτικές, περιφερειακές και σε επίπεδο πολιτείας.

2. Το αντικείμενο είναι να καταλήξουν στο Τραπέζι των Πολιτών για τον Εθνικό Διάλογο.

3. Τα θέματα μπορούν να είναι:

α) Το εθνικό πρόγραμμα δράσης βασισμένο στα 16 σημεία ως άξονες πάλης, με την αναγνώριση της ισότιμης συμμετοχής των γυναικών.

β) Το πρόγραμμα του Εθνικού Μετώπου της Αντιπολίτευσης.

γ) Νέες πολιτικές σχέσεις ανάμεσα σε οργανώσεις, κυβέρνηση και πολίτες και μια νέα σχέση του συνόλου του έθνους με τους ιθαγενείς.

δ) Η δημιουργία μιας νέας ανεξάρτητης πολιτικής δύναμης με κορμό τον EZLN.

4. Χαρακτηριστικά: επιτροπές όχι κομματικές, όχι περιορισμένες, όχι δεσμευμένες οργανικά αλλά με βάση ένα σκοπό: την ανακατασκευή της χώρας. Ανοιχτές για όλους τους πολίτες, όχι παράνομες αλλά καλυμμένες από το Σύνταγμα.

5. Γραφεία για Εγγραφές Μελών: κεντρικά στον EZLN και με παραρτήματα έγκυρα σε όλη τη χώρα.

6. Νέα Αγουασκαλιέντες. Θέλουμε να καλέσουμε τους πολίτες να αρχίσουν να δουλεύουν μαζί, οι πολίτες ιθαγενείς Ζαπατίστας και οι πολίτες στις πόλεις (ΜΚΟ, κ.λπ.). Οι βάσεις στήριξης των Ζαπατίστας

έχουν δημιουργήσει τα «κέντρα Ζαπατιστικής αντίστασης», δηλαδή οικισμούς και κοινότητες που εξακολουθούν να αντιστέκονται, δίχως να δέχονται τίποτα από την κυβέρνηση. Αυτοί οι οικισμοί είναι τα λάβαρα μας, είναι τα σύμβολα της Ζαπατιστικής αντίστασης.

Σας καλούμε να δημιουργήσετε πολλά Αγουασκαλιέντες ως απάντηση στην καταστροφή του Αγουασκαλιέντες της Γουαδαλουίτε Τεπεγιακ, και αυτά τα Αγουασκαλιέντες να είναι τα κέντρα της αντίστασης. Θέλουμε να πούμε σε όλους τους πολίτες: «Θα κάνουμε πολλά Αγουασκαλιέντες και χρειαζόμαστε τη βοήθειά σας». Θα κάνουμε κέντρα αντίστασης και εκεί θέλουμε εσείς (οι πολίτες) και εμείς (ο EZLN) να κάνουμε κάτι μαζί για την ευημερία των ιθαγενών: Να φτιάξουμε ένα καλό νοσοκομείο που να μην είναι της κυβέρνησης, με φάρμακα, γιατρούς, μηχανήματα, κ.λπ., με σχολεία και εργαστήρια εκμάθησης, με παιχνίδια για παιδιά και εργαστήρια και σχολεία για γυναίκες, με τον κινηματογράφο και το θέατρό τους, με τους αθλητικούς αγώνες τους και όλα. Αλλά χωρίς καθόλου την κυβέρνηση. Έτσι θα κάνουμε μαζί ένα χώρο όπου ο λαός διοικεί, όπου θα φανεί πως δεν έχουμε ανάγκη την κυβέρνηση, όπου θα φανεί πως ο μεξικάνικος λαός μπορεί να συζητήσει και να κάνει συμφωνίες. Όπου θα μπορέσουμε να φτιάξουμε την ειρήνη με δημοκρατία και αξιοπρέπεια ανάμεσά μας, δίχως την κυβέρνηση, τους στρατούς και τις αστυνομίες της.

Θέλουμε να αποδείξουμε πως ο λαός αξίζει από μόνος του χωρίς την κυβέρνηση και θέλουμε να μας βοηθήσετε να στήσουμε το λάβαρο του Ζαπάτα, το λάβαρο της αξιοπρέπειας των Ζαπατίστας σε πολλά μέρη. Αν η κυβέρνηση θελήσει να μας χτυπήσει θα πρέπει να καταστρέψει όχι μόνο ένα Αγουασκαλιέντες αλλά πολλά, θα πρέπει να καταστρέψει σχολεία, βιβλιοθήκες, νοσοκομεία, παιδικά παιχνίδια, θέατρα, κινηματογράφους, αίθουσες χορού, και θα πρέπει να δείξει στον κόσμο το αληθινό της πρόσωπο: του δολοφόνου που σκοτώνει ό,τι σημαίνει ανθρωπότητα.

Αυτές είναι οι έξι δικές μας προτάσεις για δουλειά στις δικές σας έξι απαντήσεις στις έξι ερωτήσεις που σας κάναμε...

Σε διεθνές επίπεδο...

Να πραγματοποιήσουμε μια συνδιάσκεψη διηπειρωτική με όλες τις δυνάμεις που αγωνίζονται για την ανθρωπότητα, δηλαδή ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό.

Αδέρφια,

Από την 1η του Γενάρη του 1994 μιλήσαμε και αιούσαμε.

Συμμετέχουμε, από τότε, σε ένα διάλογο για πράγματα που δεν ήμαστε προετοιμασμένοι και ούτε καν είχαμε ονειρευτεί: το διάλογο με άντρες και γυναίκες που αγωνίζονται, δίχως όπλα και με πρόσωπο, κάτω από το ίδιο λάβαρο που μας καλύπτει: τη σημαία του αϊτού που καταβροχθίζει ένα φίδι, τη σημαία με το λευκό που το πλευρίζουν το πράσινο και το κόκκινο, τη σημαία που στο κέντρο της δηλώνει δίχως να ντρέπεται τις ινδιάνικες ρίζες μας, τη σημαία που πρέπει διαρκώς να προστατεύεται από την απειλή της αρπαγής από την ομάδα των εγκληματιών που κατοικούν στο Παλάσιο Νασιονάλ³, τη σημαία που μας αδερφώνει, τη μεξικάνικη σημαία.

Δε θα ξεχάσουμε αυτό που μας έκανε να γεννηθούμε, αυτό που μας έφερε εδώ που τώρα βρισκόμαστε.

Εμείς οι εξεγερμένοι έχουμε μια ιστορική κληρονομιά που μας άφησαν οι χτεσινοί παραβάτες του νόμου, οι εγκληματίες του παρελθόντος, οι πρώην κυνηγημένοι, οι Ιδάγιο, οι Αλιέντε, οι Πίπιλα, οι Ορτίς δε Δομίνγκες, οι Ναρσίσο Μεντόζα, οι Γκερέρο, οι Μίνα, οι Γκαλεάνα, οι Γουαδαλουίτε, οι Φρανσίσκο Βίγια, οι Εμιλιάνο Ζαπάτα. Εμείς οι εξεγερμένοι, οι κληρονόμοι του Μαδέρα, του Αρτούρο Γκαμής, της γενιάς της αξιοπρέπειας των πολιτικο-στρατιωτικών κινημάτων των δεκαετιών '70 και '80, έχουμε δικαίωμα σε ένα μέλλον δίχως κρυφτούλι και ντροπές.

Εμείς οι εξεγερμένοι είμαστε εσείς. Εσείς και εμείς, οι εξεγερμένοι του σήμερα, οφείλουμε να αναγνωρίσουμε το μεγάλο υπόγειο ποτάμι που μας γνώρισε και μας έδωσε όλο αυτό τον καιρό: την Πατρίδα.

Εμείς και εσείς, οι εξεγερμένοι, έχουμε ένα σκοπό, το κίνημά μας είναι νόμιμο γιατί νόμιμος είναι ο σκοπός που στα χέρια μας γίνεται σημαία: η δημοκρατία, η ελευθερία και η δικαιοσύνη.

Ο σκοπός των εξεγερμένων, ο στόχος του «όλα για όλους, τίποτα για εμάς».

Εμείς και εσείς, οι εξεγερμένοι, είμαστε κυνηγημένοι σαν εγκληματίες από μια νομιμότητα ψεύτικη και υποκριτική, τη νομιμότητα που επιβάλ-

3. Σ.τ.μ.: Κυβερνητικό Μέγαρο.

λουν με τη δύναμη της ηλιθιότητας, εκείνοι που με αίμα και λάσπη λεκιάζουν την εθνική αξιοπρέπεια: αυτοί της διεφθαρμένης κυβέρνησης.

Το μέλλον που αυτοί μας προσφέρουν είναι του απάτριδα, του αποστάτη, του ευνούχου, της στείρας επανάληψης, του παραλόγου. Προσφέρουν τη δημοκρατία της λήθης, την ελευθερία για το χρήμα και το έρλημα, τη δικαιοσύνη σαν ατιμωρησία, σαν αποκλειστική ιδιοκτησία της εξουσίας.

Η κυβέρνηση ψεύδεται τόσο που κάποιες στιγμές μοιάζει να συμπεριφέρεται σύμφωνα με τα ψέματα που διασπείρει. Αλλά μερικές φορές η κυβέρνηση πρέπει να θυμάται ότι το έθνος δεν είναι φτιαγμένο μόνο από το φίδι της εξουσίας, αλλά κι από κάποιους άλλους ακόμη. Και φαίνεται πως αυτοί οι κάποιιοι ακόμη, εμείς, έχουμε την υποχρέωση να μάθουμε να κυβερνάμε τους εαυτούς μας.

Όπως πριν 180 χρόνια στο Ντολόρες, όπως πριν 85 χρόνια στο κέντρο της χώρας, όπως πριν 30 χρόνια στη Μαδέρα, όπως πριν 27 χρόνια στο φοιτητικό κίνημα, όπως πριν 10 χρόνια στο σεισμό που συντάραξε την Πόλη του Μεξικού, ο Σεπτέμβριος είναι ο μήνας που μιλά η Πατρίδα, η δικιά μας πατρίδα. Στο Τεποζτλάν, στο Ταμπάσκο, στη RUTA-100, στην Τσιάπας, στην Πανεπιστημιούπολη, στο κίνημα του Ελ Μπαρζόν ενάντια στην τοκογλυφία, στο ξύπνημα του Μεξικάνου ιθαγενή, σε κάθε γωνιά της χώρας, η Πατρίδα ζει.

Σήμερα, όπως τότε, η Εξουσία δεν ακούει. Σήμερα η Εξουσία δεν κάνει διάλογο, κάνει μονόλογο. Η Εξουσία δε διαπραγματεύεται, υποχωρεί. Η Εξουσία δεν εκπληρώνει υποχρεώσεις, εξαπατά. Η Εξουσία δεν έχει λόγο, προδίδει. Η Εξουσία δε ζει, σκοτώνει.

Αυτοί πλέον δεν είναι κυβέρνηση. Μπορούν να συνεχίσουν να πιστεύουν πως είναι και ότι θα συνέλθουν από την πολιτική κρίση και όλα θα επιστρέψουν εκεί που ήταν πρώτα. Αλλά έχουν πλέον γκρεμιστεί, το κενό εξουσίας πρέπει να γεμίσει με μια νέα εναλλακτική λύση για την άσκησή της.

Η χώρα έχει καταστραφεί, οφείλουμε να την ξαναφτιάξουμε. Εμείς. Ας φτιάξουμε εμείς την ειρήνη που αρνούνται να φτιάξουν οι ισχυροί.

Οφείλουμε να στερηθούμε την κυβέρνηση, να φτιάξουμε εμείς αυτό που πρώτα μας το λήστεψαν, έπειτα μας το γκρέμισαν, και σήμερα έβγαλαν να πουλήσουν τα απομεινάρια του. Να ξαναφτιάξουμε την Πατρίδα.

Όταν η κυβέρνηση παρέμβει, πρέπει να αντιμετωπιστεί, αλλά με μια νέα πρόταση.

Ο διάλογος πρέπει να γίνει αναμεταξύ μας, όταν βρεθούμε αντιμέτωποι με τους εαυτούς μας θα μπορέσει να βγει μια εναλλακτική πρόταση για το έθνος. Ένα ιστορικό πρόγραμμα για τη χώρα, για να περισώσουμε και να ξαναφτιάξουμε την Πατρίδα. Όχι πια αυτή που εκείνοι θέλουν να μας προσφέρουν ή να μας επιβάλλουν, αλλά αυτή που εμείς θέλουμε, αυτή που έχουμε ανάγκη, τη μόνη δυνατή, τη μοναδικά αξιοπρεπή, την Πατρίδα όπου η δημοκρατία, η ελευθερία και η δικαιοσύνη θα είναι κοινό κτήμα και ισότητες για όλους.

Αυτό είναι το τι ακολουθεί: ο Εθνικός Διάλογος ανάμεσα σε όλες τις πατριωτικές δυνάμεις για να συζητήσουμε και να προχωρήσουμε ένα νέο ιστορικό πρόγραμμα για τη χώρα, ο διάλογος για να βρούμε, μαζί, το δρόμο για τη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη, το δρόμο για την Πατρίδα, το δρόμο για το Μεξικό.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

Για τη CCRI-CG του EZLN.

Υπο-διοικητής Μάρκος.

29 Σεπτεμβρίου 1995

Υ.Γ. ΠΟΥ ΔΙΝΕΙ ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ.

Ένα ξημέρωμα του Σεπτεμβρίου μας ξάφνιασε με λάσπη και βροχή εκείνη τη χρονιά, όταν ένας άλλος σεισμός γκρέμιζε την απάθεια και το κλείσιμο στον εαυτό της μιας χώρας που τότε τη λέγανε Μεξικό. Ο γερο-Αντόνιο δυνάμωσε τη φωτιά στην καλύβα όπου είχαμε καταφύγει. Να προσπαθήσουμε να στεγνώσουμε ήταν μάταιο, ο γερο-Αντόνιο το ήξερε. Με το στέγνωμα, η λάσπη γινόταν άγρια ξερή γη που έξιψε και πλήγωσε το δέρμα και τις αναμνήσεις.

Ο γερο-Αντόνιο σκεφτόταν, όπως κι εγώ, όχι τη λάσπη που είχε κολλήσει ως τα μαλλιά μας, αλλά πώς θα διώξει τα κουνούπια και τις σκνίπες που γιόρταζαν την υγρή άφιξή μας. Την τελετή της φωτιάς ακολούθησε αυτή του καπνού και ανάμεσα στους καπνούς του ενός και του άλλου αρχίσαμε μια κουβέντα για τον πόλεμο της ανεξαρτησίας. Ο γερο-Αντόνιο άκουγε και συμφωνούσε με το βλέμμα όταν τα λόγια μου ανέφεραν τον Ιδάλγο, τον Μορέλος, τον Γκερέρο, τον Μίνα, τον Πιπίλα, τους Γκαλεάνα. Εγώ δεν επαναλάμβανα μια ιστορία που είχα μάθει ούτε συνόψιζα κανένα μάθημα, προσπαθούσα μονάχα να αναπαράγω τη μοναξιά εκείνων των αντρών και γυναικών και τη θέλησή τους να

συνεχίσουν μπροστά, παρά την καταδίωξη και τις συκοφαντίες που υπέστησαν. Δεν τελείωσα, μιλούσα για την πολύχρονη αντίσταση του αντάρτικου του Βισέντε Γκερέρο στα μεξικάνικα βουνά, όταν ο γερο-Αντόνιο με διέκοψε με έναν ξερόβηχα από αυτούς που, συνήθως, ανακόλωνε πως ένα νέο θαύμα έφτανε μέχρι τα χείλη του, όπως έφτανε η ζεστασιά από την πίπα που κάπνιζε.

«Αυτό μου θυμίζει κάτι», είπε ο γερο-Αντόνιο καθώς φυσούσε για να δυναμώσει η φωτιά και οι αναμνήσεις. Έτσι, ανάμεσα σε εξεγερμένους, παλιότερους και σύγχρονους, ανάμεσα στη συνάντηση της φωτιάς και του καπνού, ο γερο-Αντόνιο ξεφόρτωσε, όπως κανείς ελευθερώνεται από ένα βαρύ μα πολύτιμο φορτίο, τις λέξεις που διηγούνταν την...

Ιστορία του Σπαθιού, του Δέντρου, της Πέτρας και του Νερού

Δαγκώνει την πίπα ο γερο-Αντόνιο. Δαγκώνει και τις λέξεις και τους δίνει μορφή και νόημα. Μιλά ο γερο-Αντόνιο και η βροχή σταματά για να ακούσει και το νερό και η σκοτεινιά κάνουν ένα διάλειμμα.

«Οι πιο μεγάλοι παππούδες μας έπρεπε να αντιμετωπίσουν τον ξένο που ήρθε να κατακτήσει τούτη εδώ τη γη. Ήρθε ο ξένος να μας επιβάλει άλλες συνήθειες, άλλες λέξεις, άλλο θεό και άλλη δικαιοσύνη. Η δικαιοσύνη του ήταν μόνο για να έχει αυτός και να μαδησει εμάς. Ο θεός του ήταν το χρυσάφι. Πίστη του ήταν η ανωτερότητά του. Τα λόγια του ήταν το ψέμα. Οι συνήθειές του ήταν η αγριότητα. Οι δικοί μας, οι πιο μεγάλοι πολεμιστές μας, τους αντιμετώπισαν, μεγάλες μάχες έδωσαν οι γηγενείς αυτού του τόπου για να υπερασπίσουν τη γη από το χέρι του ξένου. Αλλά μεγάλη ήταν και η δύναμη που είχε το ξένο χέρι. Μεγάλοι και γενναίοι πολεμιστές έπεσαν στον αγώνα και πέθαναν. Οι μάχες συνεχίζονταν, λίγοι ήταν πια οι πολεμιστές, οι γυναίκες και τα παιδιά έπαιρναν τα όπλα εκείνων που έπεφταν.

»Συγκεντρώθηκαν τότε οι πιο σοφοί από τους παππούδες και διηγήθηκαν την ιστορία του σπαθιού, του δέντρου, της πέτρας και του νερού. Διηγήθηκαν ότι σε πανάρχαιους καιρούς εκεί ψηλά στα βουνά συγκεντρώθηκαν τα πράγματα που έχουν οι άνθρωποι για να δουλεύουν και να αμύνονται. Τριγυρνούσαν μόνοι τους τότε οι θεοί καταπώς ήταν το συνήθιό τους και τον περισσότερο καιρό κοιμούνταν γιατί ήταν πολύ τεμπέληδες τότε οι θεοί, που δεν ήταν οι μεγάλοι, οι θεοί αυτοί που γέν-

νησαν τον κόσμο, οι πρώτοι. Ο άντρας και η γυναίκα ξόδευαν το κορμί τους και μεγάλωναν την καρδιά τους σε μια γωνιά τα ξημερώματα. Σιωπηλή κυριέυε τη νύχτα. Σιωπηλή ήταν γιατί ήξερε πως ακόμη λίγο της απέμενε. Τότε μίλησε το σπαθί.

»Ήταν ένα σπαθί τέτοιο», διακόπτει ο γερο-Αντόνιο και αρπάζει ένα μεγάλο δίκωπο ματσέτε. Στο φως της φωτιάς λαμπυρίζει για μια στιγμή μονάχα και έπειτα πάλι σκιά. Συνεχίζει ο γερο-Αντόνιο:

«Τότε μίλησε το σπαθί και είπε:

»«Εγώ είμαι ο πιο δυνατός και μπορώ να σας καταστρέψω όλους. Η κόψη μου κόβει και δίνω εξουσία σε όποιον με έχει και θάνατο σε όποιον είναι εχθρός μου».

»«Ψέματα!» είπε το δέντρο. «Εγώ είμαι ο πιο δυνατός, αντέχω στον άνεμο και στην πιο άγρια καταιγίδα».

»Πάλεψαν το δέντρο και το σπαθί. Δυνατό και σκληρό έγινε το δέντρο και αντιστάθηκε στο σπαθί. Το σπαθί χτύπαγε και χτύπαγε ώσπου έκοψε τον κορμό και γκρέμισε το δέντρο.

»«Εγώ είμαι ο πιο δυνατός», είπε πάλι το σπαθί.

»«Ψέματα!» είπε η πέτρα. «Εγώ είμαι η πιο δυνατή γιατί είμαι σκληρή και παμπάλαιη, είμαι βαριά και γεμάτη».

»Και πάλεψαν το σπαθί και η πέτρα. Σκληρή και ακλόνητη έγινε η πέτρα και αντιμετώπισε το σπαθί. Το σπαθί χτύπαγε και χτύπαγε και δεν μπόρεσε να καταστρέψει την πέτρα, αλλά μόνο την έσπασε σε πολλά κομμάτια. Το σπαθί έμεινε δίχως κόψη και η πέτρα κομματιασμένη.

»«Είμαστε ισόπαλοι!» είπαν τότε το σπαθί και η πέτρα και έκλαψαν και οι δυο για τη ματαιότητα της πάλης τους.

»Στο μεταξύ, το νερό κυλούσε στο ρυάκι και μόνο κοιτούσε την πάλη και τίποτα δεν έλεγε.

»Το σπαθί το κοίταξε και είπε: «Εσύ είσαι ο πιο αδύναμος απ' όλους! Τίποτα δεν μπορείς να κάνεις σε κανέναν. Εγώ είμαι πιο δυνατός από εσένα!»

»Και ρίχτηκε το σπαθί με όλη του τη δύναμη ενάντια στο νερό του ρυακιού. Ταραχή μεγάλη έγινε και χαλασμός, τρόμαξαν τα ψάρια, μα το νερό δεν αντιστάθηκε στο χτύπημα του σπαθιού.

»Σιγά σιγά, δίχως να πει τίποτα, το νερό ξαναπήρε τη μορφή του, τύλιξε το σπαθί και συνέχισε το δρόμο του για το ποτάμι που θα το πήγαινε στο μεγάλο νερό που έφτιαξαν οι θεοί για να ανακουφίζουν τη δίψα τους.

»Πέρασε ο καιρός και το σπαθί στο νερό άρχισε να παλιώνει και να

σκουριάζει, έχασε την κόψη του και τα ψάρια το πλησίαζαν δίχως φόβο και το κορούιδευαν. Με θλίψη, το σπαθί βγήκε από το νερό του ρυακιού. Δίχως κόψη πια, νικημένο, παραπονέθηκε: "Είμαι πιο δυνατός από αυτό, αλλά δεν μπορώ να του κάνω κακό, ενώ εκείνο, δίχως να παλέψει καθόλου, με νίκησε!"

»Έφυγε η νύχτα και ήρθε ο ήλιος να σηκώσει τον άντρα και τη γυναίκα που είχαν κουραστεί μαζί για να γίνουν καινούργιοι. Ο άντρας και η γυναίκα βρήκαν το σπαθί σε μια σκοτεινή γωνιά, την πέτρα κοιμιασμένη, το δέντρο πεσμένο και το νερό στο ρυάκι να τραγουδά...

Τελείωσαν οι παππούδες την αφήγηση της ιστορίας του σπαθιού, της πέτρας, του δέντρου και του νερού και είπαν: "Υπάρχουν φορές που πρέπει να πολεμάμε σαν ένα σπαθί ενάντια σε ζώο, άλλες φορές πρέπει να πολεμάμε σαν δέντρο ενάντια στην καταιγίδα, άλλες φορές πάλι σαν πέτρα ενάντια στον καιρό. Μα υπάρχουν φορές που πρέπει να παλεύουμε όπως το νερό ενάντια στο σπαθί, το δέντρο και την πέτρα. Τώρα είναι η ώρα να γίνουμε νερό και να συνεχίσουμε το δρόμο μας προς το ποτάμι που θα μας πάει μέχρι το μεγάλο νερό όπου ανακουφίζουν τη δίψα τους οι μεγάλοι θεοί, αυτοί που γέννησαν τον κόσμο, οι πρώτοι".

»Έτσι έκαναν οι παππούδες μας», λέει ο γερο-Αντόνιο. «Αντιστάθηκαν όπως το νερό αντέχει τα πιο άγρια χτυπήματα. Ήρθε ο ξένος με τη δύναμή του, τρόμαξε τους αδύναμους, πίστεψε πως κέρδισε και με τον καιρό γέρασε και σκούριασε. Κατέληξε ο ξένος σε μια γωνιά γεμάτος θλίψη και δίχως να καταλαβαίνει το γιατί, αφού κέρδισε, πώς βγήκε νικημένος».

Ο γερο-Αντόνιο ανάβει πάλι την πίπα και τα κούτσουρα στη φωτιά και προσθέτει: «Έτσι έγινε και οι πιο μεγάλοι και σοφοί παππούδες μας κέρδισαν τη μάχη με τους ξένους. Ο ξένος έφυγε. Εμείς εδώ είμαστε, όπως το νερό στο ρυάκι συνεχίζουμε να βαδίζουμε για το ποτάμι που πρέπει να μας πάει στο μεγάλο νερό όπου ανακουφίζουν τη δίψα τους οι μεγαλύτεροι θεοί, αυτοί που γέννησαν τον κόσμο, οι πρώτοι...»

Έφυγε η νύχτα και μαζί μ' αυτή ο γερο-Αντόνιο. Εγώ συνέχισα το δρόμο του ήλιου, προς τη δύση, πλάι σε ένα ρυάκι που κυλούσε φιδουγυριστό μέχρι το ποτάμι. Μπροστά στον καθρέφτη, ανάμεσα στον ήλιο της αυγής και τον ήλιο του δειλινού, βρίσκεται το τρυφερό χάδι του ήλιου του μεσονυχτίου. Μια ανακούφιση που είναι πληγή. Ένα νερό που είναι δίψα. Μια συνάντηση που εξακολουθεί να είναι αναζήτηση...

Όπως το σπαθί στο παραμύθι του γερο-Αντόνιο, η κυβερνητική επίθεση του Φεβρουαρίου μπήκε δίχως καμιά δυσκολία στη γη των Ζαπατίστας. Ισχυρό, εκθαμβωτικό, με θαυμάσια λαβή, το σπαθί της Εξουσίας χτυπάει και χτυπάει την περιοχή των Ζαπατίστας. Όπως το σπαθί στο παραμύθι του γερο-Αντόνιο, έκανε μεγάλο θόρυβο και χαλασμό και τρόμαξε μερικά ψάρια. Όπως στο παραμύθι του γερο-Αντόνιο, εξακολουθεί να βρίσκεται μέσα στο νερό, σκουριάζει και παλιώνει. Το νερό; Εξακολουθεί το δρόμο του, περιτυλίγει το σπαθί και, δίχως να του δίνει σημασία, φτάνει μέχρι το ποτάμι που πρέπει να το οδηγήσει στο μεγάλο νερό όπου θεραπεύουν τη δίψα τους οι μεγαλύτεροι θεοί, αυτοί που γέννησαν τον κόσμο, οι πρώτοι...

Εντάξει, λοιπόν και πάλι. Γεια και χαρά και το νερό ας ανακουφίζει και ας ξεδιψά.

Ο Sup αρμενίζοντας στο ρυάκι προς τα κάτω.

**Σήμερα λέμε: Είμαστε εδώ!
Είμαστε η εξεγερμένη αξιοπρέπεια,
η λησμονημένη καρδιά της πατρίδας!**

Τέταρτη διακήρυξη της ζούγκλας Λακαντόνα

Όλους τους λαούς, όλους εκείνους που δουλεύουν τη γη, τους καλούμε να ενωθούν στο πλευρό μας και εμείς θα δώσουμε τη ζωή μας σε έναν και μοναδικό αγώνα, για να μπορέσουμε να βαδίσουμε με τη δική σας βοήθεια.

Ας συνεχίσουμε να αγωνιζόμαστε δίχως ανάπαυση ώσπου δική μας να γίνει η γη, ιδιοκτησία των ανθρώπων, αυτή που ήταν των παππούδων μας, αυτή που μας έχει κάνει τα δάχτυλα των ποδιών μας σαν πέτρες κοφτερά, στη σκιά αυτών που έφυγαν και που πολλά ορίζουν. Όλοι εμείς, μαζί, ας στήσουμε ψηλά, με το χέρι υψωμένο και με τη δύναμη της καρδιάς μας, αυτή την όμορφη που πρέπει να ξεριζωθεί για να φανεί, που είναι το γνώρισμα της αξιοπρέπειάς μας και της ελευθερίας μας, εμάς των δουλευτόδων της γης. Ας συνεχίσουμε τον αγώνα, ας συντρίψουμε εκείνους που έφτασαν πάλι στην κορφή, όσους βοηθούν αυτούς που πήραν τη γη από τους άλλους, εκείνους που μαζεύουν πολλά λεφτά για λογαριασμό τους με τη δουλειά όσων είναι σαν εμάς, και εκείνους τους ειρωνικούς στις Χασιέντας, αυτό είναι το καθήκον της τιμής μας, αν θέλουμε να μας ονομάζουν άντρες με καλή ζωή, και στα αλήθεια σωστούς αγρότες.

Τώρα λοιπόν, κατά κάποιο τρόπο, περισσότερο από ποτέ, είναι αναγκαίο να βαδίσουμε όλοι ενωμένοι, με όλη μας την καρδιά, με όλη μας την προσπάθεια, σε αυτό το μεγάλο έργο της θαιμαστικής ενότητας, της αληθινής, εκείνων που άρχισαν τον αγώνα, που φυλάνε στην καρδιά τους καθαρές τις αρχές του και δε χάνουν την πίστη στην καλή ζωή.

Παρακαλούμε όποιον πάρει στα χέρια του αυτό το μανιφέστο να το δώσει σε όλους τους κατοίκους τούτων των χωριών.
Μεταρρύθμιση, Ελευθερία, Δικαιοσύνη, Νόμος.

Ο Στρατηγός Διοικητής του Απελευθερωτικού Στρατού του Νότου
Εμιλιάνο Ζαπάτα
(Διακήρυξη του Ζαπάτα στα Ναουάτλ)

Στο λαό του Μεξικού.
Στους λαούς και τις κυβερνήσεις του κόσμου.

Αδέρφια,

Δε θα πεθάνει ο ανθός του λόγου. Μπορεί να πεθάνει το κρυμμένο πρόσωπο που μιλάει σήμερα, αλλά τα λόγια που ήρθαν από το βάθος της ιστορίας και της γης δε θα μπορέσει πια να τα ξεριζώσει η αλαζονεία της εξουσίας.

Εμείς γεννηθήκαμε από τη νύχτα.

Στη νύχτα ζούμε. Στη νύχτα θα πεθάνουμε.

Αλλά το φως θα γεννηθεί αύριο για τους πολλούς, για όλους εκείνους που τώρα κλαίνε τη νύχτα, για αυτούς που τους αρνήθηκαν την ημέρα, για εκείνους που ο θάνατος είναι δώρο, για εκείνους που είναι απαγορευμένη η ζωή. Για όλους το φως. Όλα για όλους. Για εμάς ο πόνος και η αγωνία, για εμάς η χαρά της εξέγερσης, για εμάς η άρνηση του μέλλοντος, για εμάς η εξεγερμένη αξιοπρέπεια. Για εμάς τίποτα.

Ο αγώνας μας είναι για να ακουστούμε και η άθλια κυβέρνηση συρλιάζει από αλαζονεία και βουλώνει τα αφτιά της με τον ήχο από κανόνια.

Ο αγώνας μας είναι για την πείνα και η άθλια κυβέρνηση χαρίζει μολύβι και χαρτί για τα στομάχια των παιδιών μας.

Ο αγώνας μας είναι για μια αξιοπρεπή στέγη και η άθλια κυβέρνηση καταστρέφει το σπίτι μας και την ιστορία μας.

Ο αγώνας μας είναι για τη γνώση, και η άθλια κυβέρνηση μοιράζει αμάθεια και υποτίμηση.

Ο αγώνας μας είναι για τη γη και η άθλια κυβέρνηση προσφέρει νεκροταφεία.

Ο αγώνας μας είναι για δουλειά δίκαιη και αξιοπρεπή και η άθλια κυβέρνηση αγοράζει και πουλά κορμιά και ντροπές.

Ο αγώνας μας είναι για τη ζωή και η άθλια κυβέρνηση προσφέρει το θάνατο για μέλλον.

Ο αγώνας μας είναι για το σεβασμό στο δικαίωμά μας να κυβερνάμε και να κυβερνηθούμε και η άθλια κυβέρνηση επιβάλλει στους πολλούς το νόμο των λίγων.

Ο αγώνας μας είναι για την ελευθερία της σκέψης και του βαδίσματος και η άθλια κυβέρνηση φτιάχνει φυλακές και τάφους.

Ο αγώνας μας είναι για δικαιοσύνη και η άθλια κυβέρνηση γεμίζει από δολοφόνους και εγκληματίες.

Ο αγώνας μας είναι για την ιστορία και η άθλια κυβέρνηση προτείνει τη λήθη.

Ο αγώνας μας είναι για τον τόπο μας και η άθλια κυβέρνηση ονειρεύεται σημαία και γλώσσα ξενόφερτη.

Ο αγώνας μας είναι για την ειρήνη και η άθλια κυβέρνηση ανακοινώνει πόλεμο και καταστροφή.

Στέγη, γη, δουλειά, ψωμί, υγεία, μόρφωση, ανεξαρτησία, δημοκρατία, ελευθερία, δικαιοσύνη, ειρήνη. Αυτές ήταν οι σημαίες μας το ξημέρωμα του 1994. Αυτές ήταν οι απαιτήσεις μας τη μεγάλη νύχτα των 500 χρόνων. Αυτές είναι σήμερα οι απαιτήσεις μας.

Το αίμα μας και ο λόγος μας άναψαν μια μικρή φωτιά, ένα φως, στα βουνά και την κατευθήναμε στη μεριά που κατοικεί η εξουσία και το χρήμα. Αδερφοί και αδερφές από άλλες φυλές και άλλες γλώσσες, με άλλο χρώμα και την ίδια καρδιά, προστάτηψαν τη φωτιά μας και ένωσαν τις δικές τους φωτιές.

Ήρθε ο ισχυρός να τη σβήσει με το δυνατό του φύσημα, αλλά η φωτιά μας δυνάμωσε και έγινε πολλές φωτιές. Ονειρεύεται ο πλούσιος να σβήσει το πρώτο φως. Είναι ανώφελο, υπάρχουν τώρα πολλά φώτα και δεν υπάρχει κανένα πρώτο.

Θέλει ο αλαζόνας να σβήσει μια εξέγερση που η αμάθειά του την τοποθετεί στο ξημέρωμα του 1994. Αλλά η εξέγερση, που σήμερα έχει μελαγχρινό πρόσωπο και αληθινή γλώσσα, δε γεννήθηκε τώρα. Πριν μιλούσε άλλη γλώσσα και κατοικούσε σε άλλα χώματα. Σε πολλά βουνά και σε πολλές ιστορίες περπάτησε η εξέγερση ενάντια στην αδικία. Έχει μιλήσει στη γλώσσα Ναουάτλ, παϊπάι, κιλίβα, κοϊκάπα, κοσίμι, κουμιά, γιούμα, σέρι, τσοντάλ, ταιναντέκο, πάμε, ταιτομέκα, οτόμι, μαζάουα, πατλαζίνκα, οκουιτέκο, ζαποτέκο, σολτέκο, τσατίνο, παπαμπούκο, μιζτέκο,

κουικατέκο, τρέκι, αμούζγο, μαζατέκο, τσότσο, ιζκατέκο, ουάβε, τλαπανέκο, τοτονάια, τεπέουα, ποπολούια, μίξε, ζόκε, ουαστέκο, λακαντόν, μάγια, τσολ, τζελάλ, τζοτζίλ, τοχολάμπιαλ, μάμε, τέκο, ιξίλ, αγουατέκο, μοτσοιντέκο, τοικομουσετέκο, κανχομπάλ, χακαλτέκο, κισέ, κακτουκέλ, κέτσι, πίμα, τεπεουάν, ταραουμάρα, μάγιο, γιάκι, καΐτα, όπατα, κόρα, οΐτσόλ, πουρέπετσα, και κικαπού. Μίλησε και μιλά ισπανικά.

Η εξέγερση δεν είναι υπόθεση της γλώσσας, είναι υπόθεση αξιοπρέπειας και ανθρώπινης ύπαρξης.

Επειδή δουλεύουμε μας σκοτώνουν, μας σκοτώνουν γιατί ζούμε. Δεν υπάρχει τόπος για εμάς στον κόσμο της Εξουσίας. Αν αγωνιστούμε θα μας σκοτώσουν, αλλά έτσι θα φτιάξουμε έναν κόσμο όπου χωράμε όλοι και όλοι θα ζούμε δίχως το θάνατο στα λόγια μας. Θέλουν να μας πάρουν τη γη για να μην έχει πια έδαφος το βήμα μας. Θέλουν να μας πάρουν την ιστορία μας για να πεθάνει ο λόγος μας στη λησμονιά. Μας θέλουν Ινδιάνους. Μας θέλουν νεκρούς. Για τους ισχυρούς η σωπή μας ήταν η επιθυμία τους. Σιωπώντας πεθαίναμε, δίχως λόγο δεν υπήρχαμε. Αγωνιζόμαστε για να μιλήσουμε ενάντια στη λησμονιά, ενάντια στο θάνατο, για τη μνήμη και τη ζωή.

Αγωνιζόμαστε από το φόβο να πεθάνουμε στη λησμονιά.

Στην ινδιάνικη καρδιά της η Πατρίδα εξακολουθεί να είναι αξιοπρεπής και να έχει μνήμη.

Αδέρφια,

Την 1η Ιανουαρίου 1995, αφού σπάσαμε το στρατιωτικό κλοιό με τον οποίο η διεφθαρμένη κυβέρνηση είχε σκοπό να μας βυθίσει στη λησμονιά και να παραιτηθούμε, καλέσαμε διάφορες δυνάμεις και τους πολίτες να δημιουργήσουμε ένα ευρύ μέτωπο αντιπολίτευσης που θα ένωνε τις δημοκρατικές θελήσεις ενάντια στο σύστημα του Κόμματος-Κράτους: το Κίνημα για την Εθνική Απελευθέρωση. Αν και στην αρχή της η αντιπολιτευτική ενότητα συνάντησε όχι και λίγα προβλήματα, τράφηξε μπροστά στη σκέψη των αντρών και γυναικών που δε συμβιβάζονται όταν βλέπουν την πατρίδα τους παραδομένη στις αποφάσεις της ξένης εξουσίας και του ξένου χρήματος. Το ευρύ μέτωπο της αντιπολίτευσης, αφού ακολουθήσε μια πορεία γεμάτη δυσκολίες, ακατανόησια και πιεσουργίσματα, είναι έτοιμο να βάλει τους πρώτους στόχους του και συμφωνίες για κοινή δράση.

Η μακρινή διαδικασία ωρίμανσης αυτής της οργανωτικής προσπάθειας πρέπει να ολοκληρωθεί μέσα στη χρονιά που τώρα αρχίζει. Εμείς οι Ζαπατίστας χαιρετίζουμε τη γέννηση του Κινήματος για την Εθνική Απελευθέρωση και επιθυμούμε για όλους εκείνους που συμμετέχουν να υπάρχει πάντα η θέληση για ενότητα και ο σεβασμός στη διαφορά. Όταν άρχισε ο διάλογος με την ανώτατη κυβέρνηση, η δέσμευση του EZLN για αναζήτηση πολιτικής λύσης στον πόλεμο που άρχισε το 1994 προδόθηκε. Υποκρινόμενη θέληση για διάλογο, η αντιλαϊκή κυβέρνηση διάλεξε δειλά το δρόμο της στρατιωτικής λύσης και, με επιχειρήματα αδέρια και ήλιθια, εξαπέλυσε ένα ανθρωποκτονητικό αστυνομικό και στρατιωτικό που είχε ως τελικό σκοπό τη δολοφονία της ηγεσίας του EZLN. Οι ένοπλες επαναστατικές δυνάμεις του EZLN αντιστάθηκαν με συνέπεια στα χτυπήματα δεκάδων χιλιάδων στρατιωτών που, με τη βοήθεια των ξένων και με όλη τη μοντέρνα μηχανική του θανάτου που διαθέτουν, προσπάθησαν να πνίξουν την κραυγή αξιοπρέπειας που έβγαινε από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού. Μια διατεταγμένη αναδίπλωση επέτρεψε στις δυνάμεις των Ζαπατίστας να διατηρήσουν τη στρατιωτική ισχύ τους, την ηθική εξουσία τους, την πολιτική δύναμη και το ιστορικό δίκιο που είναι το κυριότερο όπλο τους ενάντια στο έγκλημα που έχει γίνει κυβέρνηση. Οι μεγάλες κινητοποιήσεις της κοινωνίας των πολιτών στη χώρα μας και διεθνώς σταμάτησαν την προδοτική επίθεση και εξανάγκασαν την κυβέρνηση να επιμείνει στο δρόμο του διαλόγου και της διαπραγμάτευσης.

Δεκάδες αθώοι πολίτες κλείστηκαν στις φυλακές από την αντιλαϊκή κυβέρνηση και ακόμη παραμένουν στα μπουντρούμια σε συνθήκες ομηρίας από τους τρομοκράτες που μας κυβερνούν. Οι ομοσπονδιακές δυνάμεις δεν είχαν άλλη στρατιωτική νίκη εκτός από την καταστροφή μιας βιβλιοθήκης, μιας αίθουσας πολιτιστικών εκδηλώσεων, μιας πίστας χορού και τη λεηλασία των λίγων υπαρχόντων των Ινδιάνων της ζούγκλας Λακαντόνα. Η προσπάθεια της δολοφονίας καλύφθηκε από το κυβερνητικό ψέμα με τη μασκαράτα της «αποκατάστασης της εθνικής κυριαρχίας».

Εσχώνοντας το άρθρο 39 του Συντάγματος που ορκίστηκε να εφαρμόσει την 1η Δεκεμβρίου 1994, η ανώτατη κυβέρνηση υποβάθμισε το μεξικάνικο ομοσπονδιακό στρατό στην κατηγορία του στρατού κατοχής, τον έβαλε να κάνει το φύλακα του εγκλήματος που έχει γίνει κυβέρνηση και θέλησε να τον βάλει αντιμέτωπο με τα αδέρφια του τους Μεξικάνους.

Στο μεταξύ, το αληθινό ξεπούλημα της εθνικής κυριαρχίας γινόταν πραγματικότητα στις μυστικές αλλά και στις δημόσιες συμφωνίες των οικονομικών υπουργείων με τα αφεντικά του ξένου χρήματος και των ξένων κυβερνήσεων. Σήμερα, ενώ δεκάδες χιλιάδες ομοσπονδιακοί στρατιώτες καταστέλλουν και χτυπούν ένα λαό οπλισμένο με ξύλινα ντουφέκια και αξιοπρεπή λόγο, οι υψηλοί κυβερνώντες καταλήγουν να πουλήσουν τα πλούτη του μεγάλου Μεξικάνικου Έθνους και να καταστρέψουν τα λίγα που ακόμη απομένουν όρθια.

Μόλις άρχισε ο διάλογος στον οποίο η κυβέρνηση υποχρεώθηκε από την κοινωνία των πολιτών στη χώρα μας και διεθνώς, η κυβερνητική αντιπροσωπία είχε την ευκαιρία να δείξει καθαρά τις αληθινές προθέσεις της στη διαπραγμάτευση της ειρήνης. Οι νεο-κονκισταδόρες¹ των ιθαγενών που είναι επικεφαλής της διαπραγματευτικής ομάδας της κυβέρνησης ξεχωρίζουν για τη συμπεριφορά παντοδυναμίας, αλαζονείας, ρατσιστική και ταπεινωτική που οδήγησε από αποτυχία σε αποτυχία τις διάφορες συναντήσεις του Διαλόγου του Σαν Αντρές. Ποντάροντας στην κούραση και στην εξάντληση των Ζαπατίστας, η κυβερνητική αντιπροσωπία έβαλε τα δυνατά της να πετύχει το σπάσιμο του διαλόγου, σίγουρη πως είχε έτσι επιχειρήματα για να προσφύγει στη βία και έτσι να πετύχει αυτό που με τη λογική ήταν αδύνατο.

Βλέποντας πως η κυβέρνηση προσανατολιζόταν σοβαρά στο τμήμα της εθνικής διαμάχης που αντιπροσωπεύει ο πόλεμος, ο EZLN πήρε την πρωτοβουλία της ειρήνης που ενδυνάμωνε το διάλογο και τη διαπραγμάτευση. Καλώντας την κοινωνία των πολιτών σε έναν εθνικό και διεθνή διάλογο για την αναζήτηση μιας καινούργιας ειρήνης, ο EZLN συγκάλεσε το Δημοψήφισμα για την Ειρήνη και τη Δημοκρατία για να ακούσει την εθνική και διεθνή σκέψη για τις διεκδικήσεις και το μέλλον του.

Με την ενθουσιώδη συμμετοχή των μελών της Εθνικής Δημοκρατικής Συνέλευσης (Convención Nacional Democrática), την ανιδιοτελή προσφορά χιλιάδων πολιτών δίχως οργάνωση αλλά με την επιθυμία της δημοκρατίας, την κινητοποίηση των επιτροπών αλληλεγγύης διεθνώς και των ομάδων νεολαίας, καθώς και την άψογη βοήθεια των

1. Σ.τ.μ.: Κονκισταδόρες = κατακτητές. Έτσι ονομάζονται οι Ισπανοί κατακτητές των πρώτων αιώνων της Αποικιοκρατίας στην Αμερικανική Ήπειρο.

αδερφών μας της Εθνικής Συμμαχίας Πολιτών (Alianza Cívica Nacional) κατά τους μήνες Αύγουστο και Σεπτέμβριο του 1995 ολοκληρώθηκε μια άσκηση των πολιτών που δεν έχει προηγούμενο στην παγκόσμια ιστορία: μια κοινωνία πολιτών, ειρηνική, να κάνει διάλογο με μια ένοπλη και παράνομη ομάδα. Πάνω από ένα εκατομμύριο τριακόσιες χιλιάδες διάλογοι πραγματοποιήθηκαν για να γίνει πραγματικότητα αυτή η συνάντηση των δημοκρατικών θελήσεων. Ως αποτέλεσμα αυτού του δημοψηφίσματος, η νομιμότητα των διεκδικήσεων των Ζαπατίστας επιβεβαιώθηκε, δόθηκε μια νέα ώθηση στο ευρύ μέτωπο της αντιπολίτευσης που βρισκόταν σε στασιμότητα και εκφράστηκε ξεκάθαρα η διάθεση να συμμετάσχουν οι Ζαπατίστας στην πολιτική ζωή της χώρας. Η μεγάλη συμμετοχή των πολιτών από πολλές χώρες διεθνώς συγκέντρωσε την προσοχή για την ανάγκη να δημιουργηθούν οι χώροι συνάντησης της θέλησης για δημοκρατική αλλαγή που υπάρχουν στις διάφορες χώρες.

Ο EZLN πήρε στα σοβαρά τα αποτελέσματα αυτού του εσωτερικού και διεθνούς διαλόγου και άρχισε την οργανωτική και πολιτική δουλειά για να βαδίσει σύμφωνα με αυτά τα μηνύματα.

Τρεις νέες πρωτοβουλίες ξεκίνησαν από τους Ζαπατίστας ως απάντηση στην επιτυχία του Δημοψηφίσματος για την Ειρήνη και τη Δημοκρατία.

Μια πρωτοβουλία σε διεθνές επίπεδο κάλεσε στην πραγματοποίηση μιας παγκόσμιας συνάντησης ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό. Δύο πρωτοβουλίες είναι εθνικού επιπέδου: η δημιουργία επιτροπών πολιτών διαλόγου ως βάση της συζήτησης για τα βασικά προβλήματα της χώρας και ο σπόρος για μια νέα πολιτική δύναμη σε μορφή κόμματος. Επίσης η κατασκευή νέων Αγουασκαλιέντες ως τόποι συνάντησης ανάμεσα στην κοινωνία των πολιτών και τους Ζαπατίστας.

Τρεις μήνες μετά από αυτές τις πρωτοβουλίες, είμαστε έτοιμοι να καθορίσουμε την ημερομηνία για τη διεθνή συνάντηση για την ανθρωπότητα ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό, πάνω από διακρίσεις επιτροπές πολιτών έχουν στηθεί σε όλη τη μεξικάνικη δημοκρατία, και σήμερα, εγκαινιάζονται πέντε νέα «Αγουασκαλιέντες»: ένα στην κοινότητα Λα Γαρούτσα, άλλο στην Οβέντικ, άλλο στη Μορέλια, άλλο στη Λα Ρεαλιδάδ, και το τελευταίο και ταυτόχρονα πρώτο στην καρδιά όλων των τίμων αντρών και γυναικών που υπάρχουν στον κόσμο.

Μέσα σε απειλές και φυλακίσεις, οι Ζαπατιστικές ινδιάνικες κοινότητες και η κοινωνία των πολιτών κατόρθωσαν να υψώσουν αυτά τα

κέντρα πολιτικής και ειρηνικής αντίστασης που θα είναι τόπος διαφύλαξης της μεξικάνικης και παγκόσμιας κουλτούρας.

Ο Νέος Εθνικός Διάλογος είχε μια πρώτη δοκιμή με αφορμή την πρώτη συζήτηση του Σαν Αντρές. Ενώ η κυβέρνηση αποκάλυπτε την άγνοιά της σχετικά με τους πρώτους κατοίκους αυτής της γης, οι συνεργάτες και οι προσκεκλημένοι του EZLN έβαλαν σε δρόμο ένα διάλογο πλούσιο και καινούργιο, που ξέφυγε από τη στενότητα του Σαν Αντρές και τοποθετήθηκε στο σωστό τόπο: ολόκληρο το Έθνος. Οι Μεξικάνοι ιθαγενείς, αυτοί που πάντα είναι υποχρεωμένοι να ακούν, να υπακούν, να δέχονται, να υποτάσσονται, πήραν το λόγο και μίλησαν με τη σοφία που έχουν τα βήματά τους. Η εικόνα του αμόρφωτου Ινδιάνου, του γελοίου και μικρόψυχου, η εικόνα που η εξουσία είχε φτιάξει για λαϊκή κατανάλωση, έγινε κομμάτια και η περηφάνια και η αξιοπρέπεια των ιθαγενών πήρε στην ιστορία τη θέση που της αξίζει: αυτή των ολοκληρωμένων και σωστών πολιτών.

Ανεξαρτήτως από το αποτέλεσμα που θα έχει η πρώτη διαπραγματευση του Σαν Αντρές, ο διάλογος που ξεκίνησε ανάμεσα στις διαφορετικές εθνότητες και τους αντιπροσώπους τους θα εξακολουθήσει τώρα στο Εθνικό Φόρουμ των Ιθαγενών, και θα πάρει ρυθμό και στόχους που οι ίδιοι οι ιθαγενείς θα αποφασίσουν και θα συμφωνήσουν.

Στην εθνική πολιτική σκηνή, η δεύτερη αποκάλυψη της εγκληματικότητας του Σαλίνας συντάραξε πάλι το σύστημα του Κόμματος-Κράτους. Οι απολογητές των αντιμεταρρυθμίσεων του Σαλίνας υποφέρουν από αμνησία και τώρα είναι οι πιο ενθουσιώδεις δώκτες εκείνου που κάτω από τη σκιά του πλούτισαν. Το Κόμμα Εθνικής Δράσης (PAN), ο πιο πιστός σύμμαχος του Σαλίνας δε Κορτάρι, άρχισε να δείχνει σοβαρές πιθανότητες να αντικαταστήσει το Κόμμα της Θεομοθετημένης Επανάστασης (PRI) στην ηγεσία της πολιτικής εξουσίας και να αποδείξει την καταπιεστική manía του, την αντιδραστική και τη ρατσιστική πολιτική του. Αυτοί που βλέπουν με ελπίδα την άνοδο της νεοδεξιάς ξεχνούν ότι η αντικατάσταση μιας δικτατορίας δε σημαίνει δημοκρατία, και χειροκροτούν τη νέα ιερά εξέταση που με δημοκρατικό προσώπιο θα πρέπει να επικυρώσει με καταστολή και ανηθικότητα τα τελευταία ψυχορραγήματα μιας χώρας που είχε τον παγκόσμιο θαυμασμό ενώ σήμερα αναφέρεται στα αστυνομικά χρονικά για σκάνδαλα. Οι σταθερές στην κυβερνητική πρακτική ήταν η καταστολή και η ατιμωρησία. Οι σφαγές των Ινδιάνων στο Γκερέρο, την Οαξάκα και την Οουατέ-

κα επιβεβαιώνουν την κυβερνητική πολιτική για τους Ινδιάνους. Ο αυταρχισμός στην UNAM² ενάντια στο κίνημα των CCH αποδεικνύει το δρόμο της διαφθοράς που πάει από την ακαδημία ως την πολιτική. Η σύλληψη της ηγεσίας του Ελ Μπαρσόν είναι ένα ακόμη δείγμα της προδοσίας ως μέθοδο για διάλογο. Οι κτηνωδίες του διοικητή Εσπινόσα εφαρμόζουν το φασισμό στους δρόμους της Πόλης του Μεξικού. Οι μεταρρυθμίσεις του νόμου για την Κοινωνική Ασφάλεια επιβάλλουν εκδημοκρατισμό στην αθλιότητα, και η στήριξη των ιδιωτικών τραπεζών επιβεβαιώνει τη διάθεση για ενότητα ανάμεσα στην Εξουσία και το Χρήμα. Τα πολιτικά εγκλήματα είναι άλυτα γιατί προέρχονται από αυτούς που υποτίθεται ότι τα διώκουν. Η οικονομική κρίση κάνει αναπόφευκτη τη διαφθορά στα κυβερνητικά επίπεδα. Κυβέρνηση και έγκλημα σήμερα είναι συνώνυμα και ισοδύναμα.

Ενώ η αληθινή αντιπολίτευση αναζητεί με μανία το κέντρο ενός ετοιμοθάνατου έθνους, μεγάλα στρώματα του πληθυσμού εντείνουν το σκεπτικισμό τους απέναντι στα πολιτικά κόμματα και ψάχνουν, δίχως ακόμη να βρίσκουν, μια νέα πολιτική διέξοδο, μια πολιτική οργάνωση νέου τύπου.

Σαν ένα αστέρι, η ηρωική και αξιοπρεπής αντίσταση των Ζαπατιστικών Ινδιάνικων Κοινοτήτων φώτισε όλη τη χρονιά του 1995 και έγραψε ένα όμορφο κεφάλαιο στη μεξικάνικη ιστορία. Στο Τεποστλάν, στους εργάτες της Sutaaur-100, στο Ελ Βαρσόν, για να αναφέρουμε μερικά σημεία και κινήματα, η λαϊκή αντίσταση βοήθη άξιους αντιπροσώπους.

Συνοψίζοντας, το 1995 χαρακτηρίστηκε από τον καθορισμό δύο εθνικών σχεδίων πλήρως διαφορετικών και αντιπαράλληλων.

Από τη μια μεριά το σχέδιο της χώρας που έχει η Εξουσία, ένα σχέδιο που επιβάλλει την ολοκληρωτική καταστροφή του μεξικάνικου έθνους. Την άρνηση της ιστορίας του, την παράδοση της κυριαρχίας του, την προδοσία και το έγκλημα ως ανώτατες αξίες, την υποκρισία και την απάτη ως κυβερνητική μέθοδο, την αποσταθεροποίηση και την ανασφάλεια ως εθνικό πρόγραμμα, την καταστολή και τη μισαλλοδοξία ως πλάνο ανάπτυξης. Αυτό το σχέδιο βρίσκεται στο PRI το εγκληματικό του πρόσωπο και στο PAN τη δημοκρατική του μάσκα.

Από την άλλη πλευρά, το σχέδιο μετάβασης στη δημοκρατία, όχι μια

μετάβαση προσυμφωνημένη με την εξουσία που υποκρίνεται μια αλλαγή έτσι ώστε όλα να μείνουν όπως πριν, αλλά τη μετάβαση στη δημοκρατία ως σχέδιο αναδημιουργίας της χώρας. Την άμυνα της εθνικής κυριαρχίας, τη δικαιοσύνη και την ελπίδα σαν πάθη, την αλήθεια και τη διοίκηση πειθαρχώντας σαν οδηγό ηγεσίας, τη σταθερότητα και τη σιγουριά που δίνουν η δημοκρατία και η ελευθερία, το διάλογο, την ανοχή και τη φιλία ως νέο τρόπο άσκησης πολιτικής.

Αυτό το σχέδιο έχει μπει μπροστά ήδη και δε στηρίζεται σε μια νέα ηγεμονική πολιτική δύναμη ούτε στην ευφυΐα ενός ατόμου, αλλά σε ένα πλατύ κίνημα αντιπολίτευσης που θα συγκεντρώσει τα αισθήματα του Έθνους.

Βρισκόμαστε στη μέση ενός μεγάλου πολέμου που έχει συνταράξει το Μεξικό στα τέλη του 20ού αιώνα. Ο πόλεμος ανάμεσα σε εκείνους που προσπαθούν να διαιωνίσουν ένα κοινωνικό, πολιτικό και πολιτιστικό καθεστώς που ισοδυναμεί με έγκλημα και προδοσία της πατρίδας και εκείνους που αγωνίζονται για αλλαγή δημοκρατική, ελεύθερη και δίκαιη. Ο πόλεμος των Ζαπατίστας είναι μόνο ένα μέρος αυτού του πολέμου που είναι η μάχη ανάμεσα στη μνήμη που φιλοδοξεί για ένα μέλλον και τη λήθη με ξένες επιβουλές.

Μια νέα κοινωνία, πλουραλιστική, ανεκτική, φιλική, δημοκρατική, δίκαιη και ελεύθερη, είναι σήμερα δυνατή μόνο σε μια καινούργια πατρίδα. Δε θα είναι η εξουσία ο δημιουργός της. Η εξουσία είναι σήμερα ο πωλητής των υπολειμμάτων μιας πατρίδας που καταστράφηκε από τους πραγματικούς ανατροπείς και αποσταθεροποιητές: τους κυβερνώντες.

Στο σχέδιο για μια ανεξάρτητη αντιπολίτευση έχουμε ένα κενό που σήμερα γίνεται αποφασιστικής σημασίας: αντιστεκόμαστε σε ένα σχέδιο που επιβάλλει την καταστροφή, αλλά μας λείπει μια πρόταση για τη νέα Χώρα, η πρόταση ανακατασκευής.

Στην προσπάθεια για τη μετάβαση στη δημοκρατία ένα μέρος και όχι το σύνολο, ούτε η πρωτοπορία, υπήρξε και είναι ο EZLN. Παρά τα κυνηγητά και τις απειλές, πάνω από τις απάτες και τα ψέματα, συνεπής και σταθερός, ο EZLN συνεχίζει μπροστά την πάλη για δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη για όλους του Μεξικάνους.

Σήμερα ο αγώνας για δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη στο Μεξικό είναι αγώνας για την εθνική απελευθέρωση.

Σήμερα, με την καρδιά του Εμιλιάνο Ζαπάτα και έχοντας ακούσει τη φωνή όλων των αδερφών μας, καλούμε το λαό του Μεξικού να συμ-

2. Σ.τ.μ.: Αυτόνομο Πανεπιστήμιο της Πόλης του Μεξικού.

μετέχει σε ένα νέο στάδιο του αγώνα για εθνική απελευθέρωση και στη δημιουργία μιας νέας Πατρίδας.

Τέταρτη Διακήρυξη της Ζούγκλας Λακαντόνα

Στην οποία καλούμε όλους τους τίμιους άνδρες και τις γυναίκες να συμμετέχουν στη νέα εθνική πολιτική δύναμη που σήμερα γεννιέται, Το Μέτωπο των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση (EZLN), οργανική πολιτών, ειρηνική, ανεξάρτητη και δημοκρατική, μεξικάνικη και εθνική, που αγωνίζεται για τη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη στο Μεξικό. Το Ζαπατίστικο Μέτωπο για την Εθνική Απελευθέρωση γεννιέται σήμερα και καλούμε να συμμετέχουν σε αυτό τους εργάτες της δημοκρατίας, τους εργάτες γης και της πόλης, τους ιθαγενείς, τους εποίκους, τους δασκάλους και τους μαθητές, τις Μεξικάνες γυναίκες, τους νέους όλης της χώρας, τους τίμιους καλλιτέχνες και διανοούμενους, τους συντεχνίες κληρικούς, όλους τους Μεξικάνους πολίτες που αγαπάμε όχι την εξουσία αλλά τη δημοκρατία, την ελευθερία και τη δικαιοσύνη για εμάς και τα παιδιά μας.

Καλούμε την κοινωνία των πολιτών σε όλη τη χώρα, αυτούς που δεν έχουν κόμμα, το κοινωνικό κίνημα των πόλεων, όλους τους Μεξικάνους, να δημιουργήσουμε μια νέα πολιτική δύναμη. Μια νέα πολιτική δύναμη που να είναι εθνική. Μια νέα πολιτική δύναμη με βάση τον EZLN.

Μια νέα πολιτική δύναμη που να αποτελεί μέρος ενός πλατιού μετώπου αντιπολίτευσης, το Κίνημα για την Εθνική Απελευθέρωση, σαν τόπο δράσης από τους πολίτες όπου συρρέουν διάφορες πολιτικές δυνάμεις ανεξάρτητης αντιπολίτευσης, χώρος συνάντησης θελήσεων και συντονιστής ενωτικής δράσης.

Μια πολιτική δύναμη που οι συμμετέχοντες δεν καταλαμβάνουν ούτε φιλοδοξούν να καταλάβουν θέσεις στις εκλογές ούτε κυβερνητικά πόστα σε κανένα από τα επίπεδα. Μια πολιτική δύναμη που δε φιλοδοξεί στην κατάληψη της εξουσίας. Μια δύναμη που δεν είναι πολιτικό κόμμα.

Μια πολιτική δύναμη που να μπορεί να οργανώσει τις απαιτήσεις και τις προτάσεις των πολιτών έτσι ώστε εκείνος που διοικεί να διοικεί υπακούοντας. Μια πολιτική δύναμη που να μπορεί να οργανώσει τη

λύση των συλλογικών προβλημάτων ακόμη και δίχως την παρέμβαση των πολιτικών κομμάτων και της κυβέρνησης. Δε χρειάζομαστε την άδεια κανενός για να είμαστε ελεύθεροι. Η κυβερνητική λειτουργία είναι προνόμιο της κοινωνίας και είναι δικαίωμά της να ασκεί αυτή τη λειτουργία.

Μια πολιτική δύναμη που να αγωνίζεται ενάντια στη συγκέντρωση του πλούτου σε λίγα χέρια και ενάντια στη συγκέντρωση της εξουσίας. Μια πολιτική δύναμη που οι συμμετέχοντες να μην έχουν καμιά άλλη απολαβή εκτός από την ικανοποίηση της εκτέλεσης του καθήκοντος.

Μια πολιτική δύναμη με οργάνωση τοπική, επαρχιακή, κρατική που αναπτύσσεται από τη βάση, από την κοινωνική τροφοδόσή της. Μια πολιτική δύναμη γεννημένη από τις επιτροπές πολιτών για το διάλογο.

Μια πολιτική δύναμη που ονομάζεται Μέτωπο γιατί προσπαθεί να συμπεριλάβει οργανωτικές προσπάθειες μη κομματικές, έχει πολλά επίπεδα συμμετοχής και πολλές μορφές αγώνα.

Μια πολιτική δύναμη που ονομάζεται Ζαπατίστικη γιατί γεννιέται με την ελπίδα και την καρδιά των ιθαγενών, που μαζί με τον EZLN ξανακατέβηκαν από τα μεξικάνικα βουνά.

Μια πολιτική δύναμη που ονομάζεται για την Εθνική Απελευθέρωση γιατί ο αγώνας της είναι για την ελευθερία όλων των Μεξικάνων και σε όλη τη χώρα.

Μια πολιτική δύναμη με ένα πρόγραμμα πάλης σε 13 σημεία, αυτά της Πρώτης Διακήρυξης της Ζούγκλας Λακαντόνα εμπλουτισμένα στη διάρκεια των δύο αυτών χρόνων της εξέγερσης. Μια πολιτική δύναμη που να αγωνίζεται ενάντια στο σύστημα του Κόμματος-Κράτους. Μια πολιτική δύναμη που να αγωνίζεται για τη δημοκρατία σε όλα και όχι μόνο στις εκλογές. Μια πολιτική δύναμη που να αγωνίζεται για νέο Σύμφωνο και νέα Συντακτική. Μια πολιτική δύναμη που αγωνίζεται για να υπάρξει παντού δικαιοσύνη, ελευθερία και δημοκρατία. Μια πολιτική δύναμη που δεν αγωνίζεται για την κατάκτηση της εξουσίας αλλά για τη δημοκρατία του «αυτός που διοικεί να διοικεί υπακούοντας».

Καλούμε όλους τους άντρες και τις γυναίκες του Μεξικού, τους ιθαγενείς και τους μη ιθαγενείς, όλες τις φυλές που αποτελούν το έθνος. Εκείνους που είναι σύμφωνοι να αγωνιστούν για στέγη, γη, δουλειά, ψωμί, υγεία, μόρφωση, πληροφόρηση, πολιτισμό, ανεξαρτησία, δημοκρατία, ελευθερία και δικαιοσύνη. Εκείνους που καταλαβαίνουν ότι το σύστημα του Κόμματος-Κράτους είναι το κυριότερο εμπόδιο για

τη μετάβαση στη δημοκρατία στο Μεξικό. Εκείνους που ξέρουν ότι η δημοκρατία δε σημαίνει εναλλαγή της εξουσίας, αλλά κυβέρνηση από το λαό για το λαό. Εκείνους που είναι σύμφωνοι να γίνει ένα νέο Σύνταγμα που να περιέχει τις βασικές απαιτήσεις του μεξικάνικου λαού στις εγγυήσεις ότι θα εκπληρωθεί το άρθρο 39 μέσα από τις διαδικασίες του δημοψηφίσματος. Εκείνους που φιλοδοξούν ή προσπαθούν να ασκήσουν δημόσια εξουσία ή θέσεις εκλόγιμες. Εκείνους που έχουν την καρδιά, τη θέληση και τη σκέψη στην αριστερή μεριά του στήθους. Εκείνους που θέλουν να πάψουν να είναι θεατές και είναι διατεθειμένοι να μην έχουν αμοιβή ούτε κανένα προνόμιο εκτός από τη συμμετοχή τους στην εθνική αναδημιουργία. Εκείνους που θέλουν να φτιάξουν κάτι καινούργιο και ωραίο, τους καλούμε να δημιουργήσουν το Ζαπατιστικό Μέτωπο για την Εθνική Απελευθέρωση.

Εκείνους τους πολίτες δίχως κόμμα, εκείνες τις κοινωνικές και πολιτικές οργανώσεις, τις επιτροπές πολιτών για το διάλογο, κινήσεις και ομάδες, όλους εκείνους που δε φιλοδοξούν την εξουσία και που προσυπογράφουν αυτή την Τέταρτη Διακήρυξη της ζούγκλας Λακαντόνα, εκείνους που υπόσχονται να συμμετέχουν στο διάλογο για να συμφωνηθεί η οργανωτική δομή, το σχέδιο δράσης και η διακήρυξη αρχών του Ζαπατιστικού Μετώπου για την Εθνική Απελευθέρωση.

Με ενότητα οργανωμένη από πολίτες Ζαπατίστας και τους μαχητές Ζαπατίστας στο Ζαπατιστικό Μέτωπο για την Εθνική Απελευθέρωση, ο αγώνας που άρχισε την 1η Ιανουαρίου 1994 θα μπει σε μια νέα φάση. Ο EZLN δεν εξαφανίζεται, αλλά η πιο σημαντική προσπάθειά του θα στραφεί στον πολιτικό αγώνα. Όταν έρθει ο καιρός και οι συνθήκες, ο EZLN θα συμμετάσχει άμεσα στη δημιουργία του Ζαπατιστικού Μετώπου για την Εθνική Απελευθέρωση.

Σήμερα, 1η Ιανουαρίου 1996, ο Στρατός των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση υπογράφει αυτή την Τέταρτη Διακήρυξη της ζούγκλας Λακαντόνα.

Καλούμε το μεξικάνικο λαό να προσυπογράψει.

Αδέρφια,

Πολλές λέξεις περπατούν στον κόσμο. Πολλοί κόσμοι γίνονται. Πολλοί κόσμοι μας κάνουν. Υπάρχουν λέξεις και κόσμοι που είναι ψέμα και αδικία. Υπάρχουν λέξεις που λένε την αλήθεια και κόσμοι που είναι αληθινοί. Εμείς είμαστε καμωμένοι από αληθινές λέξεις.

Στον κόσμο των ισχυρών δε χωράνε παρά μόνο οι μεγάλοι και οι υπηρέτες τους. Στον κόσμο που θέλουμε εμείς, χωράνε όλοι.

Ο κόσμος που θέλουμε είναι ένας κόσμος όπου χωράνε πολλοί κόσμοι. Η πατρίδα που φτιάχνουμε είναι μια πατρίδα όπου χωράνε όλοι οι λαοί με τις γλώσσες τους, καθένας μπορεί να βαδίσει το δρόμο του, όλοι μπορούν να γελάσουν, όλοι μπορούν να δουν το ξημέρωμα.

Μιλάμε για ενότητα ακόμη και όταν σιωπούμε. Χαμηλά σαν ψιλόβροχο προφέρουμε τις λέξεις που πλάθουν την ενότητα που μας αγκαλιάζει, για να αποτινάξουμε τη λήθη που μας φέρνει αντιμέτωπους και μας καταστρέφει.

Τα λόγια μας, το τραγούδι μας και η κραυγή μας, είναι για να πάψουν να πεθαίνουν οι νεκροί. Για να ζήσουν αγωνιζόμαστε, για να ζήσουν τραγουδάμε. Ζει ο λόγος. Ζει το «Φτάνει Πια!» Ζει η νύχτα που γίνεται πρωί. Ζει ο άξιος δρόμος μας δίπλα σε όλους αυτούς που κλαίνε. Για να καταστρέψουμε το ρολόι του θανάτου που έχουν οι ισχυροί αγωνιζόμαστε. Για ένα νέο χρόνο ζωής αγωνιζόμαστε.

Ο ανθός του λόγου δεν πεθαίνει, αν και στη σιωπή βαδίζουν τα βήματά μας. Στη σιωπή απέρνεται ο λόγος. Για να ανθίσει σε κραυγές σιωπάζει. Ο λόγος γίνεται στρατιώτης για να μην πεθάνει στη λησμονιά. Για να ζήσει πεθαίνει ο λόγος, φυτεμένος για πάντα στην κοιλιά του κόσμου. Καθώς γεννιόμαστε και ζούμε, πεθαίνουμε. Θα ζήσουμε για πάντα. Στη λήθη θα γυρίσουν μόνο εκείνοι που παραιτούνται από την ιστορία τους.

Εδώ βρισκόμαστε. Δεν παραιτούμαστε,

Ο Ζαπάτα ζει και, πάνω από όλα, ο αγώνας συνεχίζεται.

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

CCRI-CG του EZLN.

1η Ιανουαρίου 1996

«Να υψώσουμε τη διεθνή της Ελπίδας»

«Έχω ήδη έρθει εγώ
είμαι παρών
εγώ, τραγουδιστής.

Απολαύστε την όμορφη ώρα
ας έρθουν μέχρις εδώ να παρουσιαστούν
εκείνοι που έχουν πονεμένη καρδιά.
Εγώ υψώνω το τραγούδι μου».
Νασιάτλ

Στους λαούς του κόσμου.

Αδέφια,

Τα τελευταία χρόνια η εξουσία του χρήματος έχει παρουσιάσει μια νέα μάσια πάνω από το εγκληματικό της πρόσωπο. Πάνω από σύνορα, δίχως να κάνει διάκριση σε φυλές και χρώματα, η εξουσία του χρήματος ταπεινώνει αξιοπρέπειες, υβρίζει ειλικρίνεις και δολοφονεί ελπίδες. Ξαναβαφτίζοντάς τα όλα «νεοφιλελευθερισμό», το ιστορικό έγκλημα της συγκέντρωσης των προνομίων, του πλούτου και της ατιμωρησίας, εκδημοκρατίζει την αθλιότητα και την απελπισία.

Ένας νέος παγκόσμιος πόλεμος εξαπολύεται, αλλά τώρα ενάντια σε ολόκληρη την ανθρωπότητα. Όπως σε όλους τους παγκόσμιους πολέμους, ο σκοπός είναι ένα νέο μοίρασμα του κόσμου.

Με το όνομα της «διεθνοποίησης» αποκαλούν αυτόν το μοντέρνο πόλεμο που δολοφονεί και ξεχνά. Η νέα μοίρασιά του κόσμου συνίσταται στη συγκέντρωση περισσότερης εξουσίας στην εξουσία και περισσότερης αθλιότητας στην αθλιότητα.

Η νέα μοίρασιά του κόσμου αποκλείει τις «μειονότητες»: ιθαγενείς,

νέους, γυναίκες, ομοφυλόφιλους άντρες και γυναίκες, τους έγχρωμους ανθρώπους, μετανάστες, εργάτες, αγρότες. Οι πλειοψηφίες που βρίσκονται στα υπόγεια του κόσμου εμφανίζονται, για την εξουσία, σαν ανεπιθύμητες και αναλώσιμες μειοψηφίες. Η νέα μοίρασιά του κόσμου αποκλείει την πλειοψηφία.

Ο νέος στρατός χρηματοπιστωτικού κεφαλαίου και διεφθαρμένων κυβερνήσεων προχωρεί κατακτώντας με το μοναδικό τρόπο που γνωρίζει: καταστρέφοντας. Η νέα μοίρασιά του κόσμου καταστρέφει την ανθρωπότητα.

Η νέα μοίρασιά του κόσμου έχει χώρο μόνο για το χρήμα και τους υπηρέτες του. Άντρες, γυναίκες και μηχανές εξισώνονται. Είναι υπηρέτες και αναλώσιμοι. Το ψέμα κυβερνά και πολλαπλασιάζεται σε μέσα και μορφές.

Ένα νέο ψέμα μας το πουλάνε σαν ιστορία. Το ψέμα της ήττας της ελπίδας, το ψέμα της ήττας της αξιοπρέπειας, το ψέμα της ήττας της ανθρωπότητας. Ο καθρέφτης της εξουσίας μάς προσφέρει το αντίβαρο στη ζυγαριά: το ψέμα της νίκης του κινισμού, το ψέμα της νίκης των υπηρέτων του χρήματος, το ψέμα της νίκης του νεοφιλελευθερισμού.

Αντί για ανθρωπότητα μας προσφέρουν δεικτές στα χρηματοπιστωτικά αξιόν, αντί για αξιοπρέπεια μας προσφέρουν διεθνοποίηση της αθλιότητας, αντί για ελπίδα μας προσφέρουν το κενό, αντί για ζωή μας προσφέρουν τη διεθνή του τρόμου.

Ενάντια στη διεθνή του τρόμου που αντιπροσωπεύει ο νεοφιλελευθερισμός, οφείλουμε να υψώσουμε τη διεθνή της ελπίδας. Την ενότητα, πέρα από σύνορα, γλώσσες, χρώματα, κουλτούρες, φύλα, στρατηγικές και σκέψεις, όλων εκείνων που προτιμούν ζωντανή την ανθρωπότητα.

Η διεθνής της ελπίδας. Όχι η γραφειοκρατία της ελπίδας, όχι η αντίστροφη εικόνα και γι' αυτό όμοια με αυτό που μας εξολοθρεύει. Όχι η εξουσία με νέο όνομα και άλλα ρούχα. Αλλά μια ανάσα, η ανάσα της αξιοπρέπειας. Αλλά ένα λουλούδι, το λουλούδι της ελπίδας. Ένα τραγούδι, το τραγούδι της ζωής.

Η αξιοπρέπεια είναι εκείνη η πατριδα δίχως εθνικότητα, εκείνο το ουράνιο τόξο που ταυτόχρονα είναι γέφυρα, εκείνος ο ψίθυρος της καρδιάς ανεξάρτητα από το αίμα που της δίνει ζωή, εκείνη η εξεγερμένη απείθεια που ξεφτιλίζει σύνορα, τελωνεία και πολέμους.

Η ελπίδα είναι η εξέγερση που απορρίπτει το συμβιβασμό και την ήττα.

Η ζωή είναι αυτό που μας χρωστάνε: το δικαίωμα να κυβερνάμε και

να κυβερνηθούμε, να σκεφτόμαστε και να δράσουμε με μια ελευθερία που δεν ασκείται πάνω στη σκλαβιά των άλλων, το δικαίωμα να δίνουμε και να λαβαίνουμε αυτό που είναι δίκαιο.

Για όλα αυτά, μαζί με εκείνους που πέρα από σύνορα, φυλές και χρώματα μοιράζονται το τραγούδι της ζωής, τον αγώνα ενάντια στο θάνατο, το λουλούδι της ελπίδας και την ανάσα της αξιοπρέπειας...

Ο Στρατός των Ζαπατίστας για την Εθνική Απελευθέρωση

Μιλά...

Σε όλους εκείνους που αγωνίζονται για τις ανθρώπινες αξίες της δημοκρατίας, της ελευθερίας και της δικαιοσύνης.

Σε όλους εκείνους που προσπαθούν να αντισταθούν στο παγκόσμιο έγκλημα που ονομάζεται «νεοφιλελευθερισμός» και φιλοδοξούν η ανθρωπότητα και η ελπίδα να γίνουν καλύτερες, να γίνουν συνάνημα του μέλλοντος.

Σε όλα τα άτομα, ομάδες, συλλογικότητες, κινήματα, κοινωνικές οργανώσεις, πολιτικές ή οργανώσεις πολιτών, στα συνδικάτα, τις οργανώσεις των γειτονιών, συνεταιρισμούς, όλες τις «Αριστερές» που υπάρχουν και που θα υπάρξουν. Τις μη κυβερνητικές οργανώσεις, ομάδες αλληλεγγύης με τους αγώνες των λαών του κόσμου, φράξιες, φυλές, διανοούμενους, ιθαγενείς, φοιτητές, μουσικούς, εργάτες, καλλιτέχνες, δασκάλους, αγρότες, πολιτιστικές ομάδες, κινήματα νεολαίας, εναλλακτικά μέσα ενημέρωσης, οικολόγους, επόικους, ομοφιλόφιλους άντρες και γυναίκες, φεμινιστές, ειρηνιστές.

Όλους τους ανθρώπους δίχως σπίτι, δίχως γη, δίχως δουλειά, δίχως τροφή, δίχως υγεία, δίχως μόρφωση, δίχως ελευθερία, δίχως δικαιοσύνη, δίχως ανεξαρτησία, δίχως δημοκρατία, δίχως ειρήνη, δίχως πατρίδα, δίχως αυριό.

Σε όλους εκείνους που, ανεξάρτητα από χρώματα, φυλές ή σύνορα, κάνουν την ελπίδα όπλο και ασπίδα.

Και τους καλεί στην

Πρώτη Διεθνή συνάντηση για την Ανθρωπότητα και Ενάντια στο Νεοφιλελευθερισμό.

Να γίνει ανάμεσα Απρίλιο και Αύγουστο του 1996 στις πέντε πριόρους, σύμφωνα με το πρόγραμμα δραστηριοτήτων:

Πρώτο:

Προπαρασκευαστικές συνελεύσεις σε κάθε ήπειρο τον Απρίλιο του 1996 στις ακόλουθες πόλεις:

1. Ευρώπη: Έδρα της συνάντησης το Βερολίνο, Γερμανία.
2. Αμερική: Έδρα της συνάντησης στη Λα Ρεαλιδάδ, Μεξικό.
3. Ασία: Έδρα στο Τόκιο, Ιαπωνία.
4. Αφρική: Δεν έχει ακόμη καθοριστεί.
5. Ωκεανία: Έδρα το Σίδνεϊ, Αυστραλία.

Σημείωση: Οι πόλεις των συνελεύσεων είναι πιθανόν να αλλάξουν αν έτσι το αποφασίσουν οι ομάδες διοργάνωσης.

Δεύτερο:

Παγκόσμια Συνάντηση για την Ανθρωπότητα, Ενάντια στο Νεοφιλελευθερισμό, από τις 27 Ιουλίου ως τις 3 Αυγούστου στα «Αγροασκαλιέντες» των Ζαπατίστας, στην Τσιάπας, Μεξικό.

Με βάση τα εξής:

Θέματα:

Συζήτηση 1. Οικονομικές όψεις της ζωής των ανθρώπων κάτω από το νεοφιλελευθερισμό, πώς αντιστέκονται, πώς αγωνίζονται και προτάσεις πάλης εναντίον του και για την ανθρωπότητα.

Συζήτηση 2. Πολιτικές όψεις για το πώς ζουν οι άνθρωποι κάτω από το νεοφιλελευθερισμό, πώς αντιστέκονται, πώς αγωνίζονται και προτάσεις πάλης εναντίον του και για την ανθρωπότητα.

Συζήτηση 3. Κοινωνικές όψεις για το πώς ζουν οι άνθρωποι κάτω από το νεοφιλελευθερισμό, πώς αντιστέκονται, πώς αγωνίζονται και προτάσεις πάλης εναντίον του και για την ανθρωπότητα.

Συζήτηση 4. Πολιτιστικές όψεις για το πώς ζουν οι άνθρωποι κάτω από το νεοφιλελευθερισμό, πώς αντιστέκονται, πώς αγωνίζονται και προτάσεις πάλης εναντίον του και για την ανθρωπότητα.

Οργάνωση:

Οι προπαρασκευαστικές συνελεύσεις στην Ευρώπη, την Ασία, την Αφρική και την Ωκεανία θα οργανωθούν από τις Επιτροπές Αλληλεγγύης στην Εξέγερση των Ζαπατίστας, φιλικές οργανώσεις και ομάδες πολιτών που ενδιαφέρονται για την πάλη ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό και για την ανθρωπότητα. Καλούμε τις ομάδες από όλες τις χώρες να δουλέψουν ενωμένοι για την οργάνωση και την πραγματοποίηση των προπαρασκευαστικών συνελεύσεων.

Η διεθνή συνάντηση για την ανθρωπότητα ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό να γίνει από τις 27 Ιουλίου μέχρι τις 3 Αυγούστου 1996 στην Τσιάπας, Μεξικό και να οργανωθεί από τον EZLN και από πολίτες και μεξικάνικες μη κυβερνητικές οργανώσεις που θα κοινοποιηθούν σύντομα.

Χρηματοδότηση:

Η χρηματοδότηση για τη συνάντηση της Τσιιάτας στο Μεξικό θα γίνει από τις επιτροπές αλληλεγγύης με την εξέγερση των Ζαπατίστας, με το λαό της Τσιιάτας και με το λαό του Μεξικού στις διάφορες χώρες. Στο Μεξικό από την οργανωτική επιτροπή, που θα γίνει γνωστή σύντομα.

Σημείωση Γενική και Παγκόσμια: Όλα τα θέματα που δεν καθορίζονται με τούτη την πρόσκληση θα λυθούν από τις σχετικές οργανωτικές επιτροπές σε ό,τι αφορά τις προπαρασκευαστικές συνελεύσεις των ημερίων και από την παγκόσμια οργανωτική επιτροπή για ό,τι αφορά τη συνάντηση της Τσιιάτας.

Αδέρφια,

Η ανθρωπότητα ζει στο στήθος όλων μας και, όπως η καρδιά, προτιμά την αριστερή πλευρά. Πρέπει να τη βρούμε, πρέπει να βρεθούμε.

Δε χρειάζεται να κατακτήσουμε τον κόσμο. Αρκεί να τον φτιάξουμε από την αρχή. Εμείς. Σήμερα.

ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ! ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ! ΔΙΚΑΙΟΣΥΝΗ!

Από τα βουνά του Νοτιο-Ανατολικού Μεξικού.

Για τη CCRI-CG του EZLN.

ο Εξεγερμένος Υπο-διοικητής Μάρκος.

1η Ιανουαρίου 1996

Αλλαγή μιας εικόνας ή η φωτιά που δε φαίνεται

Επίμετρο της ελληνικής έκδοσης

Όταν οι ξεχασμένοι αυτού του κόσμου πάρουν το λόγο, για να μιλήσουν για τις απλές καθημερινές έγνοιες της ζωής και να στιγματίσουν με το πέρασμά τους τα μηνύματα της εποχής, τότε ίσως τα μεγάλα λόγια για τα περασμένα μεγαλεία των επαναστάσεων θα είναι περιττά. Στο Μεξικό, ο κόσμος είχε συνηθίσει ν' ακούει τα μεγάλα λόγια των πολιτικών και διανοουμένων, να υποκλίνεται στη σοφία των κούφιας διαλέξεων και να μοιράζεται τα ρουσφέτια με την εξουσία. Αυτοί που σιχαινόνταν αυτό το παιχνίδι γρήγορα έμπαιναν στο περιθώριο ή εξαφανίζονταν.

Χρόνια τώρα, η εικόνα του Μεξικού προς τα έξω, αλλά και προς την ίδια την κοινωνία που ζούσε στο μικρόκοσμό της, ήταν μια εικόνα δημοκρατικής χώρας που, παρ' όλα τα κοινωνικά προβλήματα στο εσωτερικό της, κατάφερε να κρατάει μια πολιτική ισορροπία. Γνωστή στον κόσμο για τις καλές της σχέσεις με την Κούβα και την υποδοχή της στους πολιτικούς εξοριστούς των άλλων χωρών, αλλά και για την καλή συνεργασία της με τις πολυεθνικές εταιρίες των ΗΠΑ, η χώρα του Μεξικού πρόσφατα είχε θεωρηθεί ως το «θαύμα» του «κοινωνικού φιλελευθερισμού» και εντασσόταν στο κλαμπ των αναπτυσσόμενων χωρών, με τις δάφνες μιας ομάδας εκατομμυριούχων που εξέφραζαν τους δείκτες της ανάπτυξης στο έπακρο... Τα προηγούμενα χρόνια, η μεξικάνικη επανάσταση (από τις πρώτες κοινωνικές επαναστάσεις του κόσμου) παρουσιαζόταν σαν να έχει λύσει τα βασικότερα κοινωνικά θέματα δημιουργώντας ένα νέο έθνος μεξικάνικο, όπου η ινδιάνικη κουλτούρα ήταν το παρελθόν του και η ευρωπαϊκή το μέλλον του. Η σύγχρονη πολιτική του νεοφιλελευθερισμού μπορούσε να εκσυγχρονίσει αυτό το μοντέλο δίνοντας στο «μεξικάνικο έθνος» την αίγλη των ΗΠΑ. Η οικονο-

μηκή ενοποίηση της Β. Αμερικής μέσω της NAFTA και η εγκατάλειψη ορισμένων αρχών του μεξικάνικου συντάγματος, που θεωρούνταν ξεπερασμένες, μπορούσαν να συμβάλλουν αποφασιστικά στη γρήγορη ανάπτυξη της χώρας. Η ιστορία όμως ήταν αλλιώς...

Το μεξικάνικο κράτος γεννήθηκε κάτω από ένα αποικιοκρατικό καθεστώς με ξένα πρότυπα διακυβέρνησης. Το κόμμα-κράτος, που προέκυψε ως ένωση επαναστατικών κινημάτων (μετά την επανάσταση) και κυβερνά εδώ και 65 χρόνια, μετεξελίχθηκε από τα πρώτα κιόλας χρόνια (μετά τη δολοφονία του Ζαπάτα και του Βίγια) σε μια πολιτική έκφραση ενός «εθνικού» προγράμματος που εκφράζει την κυρίαρχη τάξη. Η πετυχημένη «πολιτική ισορροπία» και «κοινωνική ειρήνη» έγινε δυνατή με την καταστολή και τον έλεγχο, στο όνομα πάντα της δημοκρατίας και της επανάστασης.

Τα κινήματα στις φτωχογειτονίες, στις ινδιάνικες κοινότητες, το ανεξάρτητο εργατικό κίνημα και οι μαζικές φοιτητικές κινητοποιήσεις καταινιχίστηκαν και αποδυναμώθηκαν, ιδιαίτερα απ' το '68 και μετά, μέσα από ένα βρόμικο υπόγειο πόλεμο που εξαφάνιζε κοινότητες ή επαναστατημένες περιοχές (όπως το Γκερέρο), έκλεινε πανεπιστημιακά και εργοστασιακά τμήματα, ισοπέδωνε ή εξαγόραζε φτωχογειτονίες, εξαφάνιζε ή σκότωνε χωρίς δίκες τα βασικότερα μέλη του κινήματος και, το κυριότερο, εξαγόραζε κάθε κίνημα πριν τη γέννησή του: στα εργοστάσια και στις λαϊκές αγορές με την ελεγχόμενη και καλοπληρωμένη συνδικαλιστική ηγεσία, στα χωριά με τους «κασίκες» και τις κρατικές αγροτικές οργανώσεις, στις φτωχογειτονίες με τους εξαγορασμένους «líderes», στο χώρο της τέχνης και της διάνοησης με τα αδιαπέραστα «club». Η εικόνα της πολιτικής και κοινωνικής ισορροπίας μπορούσε να διατηρείται μέσω μιας ελεγχόμενης πληροφόρησης, οργανωμένης με αμερικάνικες μεθόδους.

Όταν πια το 1988, με την άνοδο της ενωμένης αριστερής αντιπολίτευσης, άρχισε να αμφισβητείται η παντοδυναμία του PRI, αυτό δε δίστασε να νοθεύσει τα αποτελέσματα. Η πολιτική της πτυχής συμπληρώθηκε από την πολιτική του «δε συμβαίνει τίποτα»: η στρατιωτική παρουσία στα χωριά και στο κέντρο της πόλης εξωθηρεί την προστασία του έθνους, η αμορφία εξωθηρεί το καλό της χώρας κ.λπ. Μέσα σ' αυτό το κλίμα, όπου το πολιτικό ψέμα και η διαφθορά ήταν μέρος της καθημερινότητας, σ' αυτό τον τόπο, όπου πλέον συνήθιζε κανείς να ζει έτσι, στην εποχή που φαινόταν ότι τίποτα δε θα μπορούσε να αλλάξει, που ο νεο-

φιλευθερισμός εμφανιζόταν ως μοναδική πολιτική διέξοδος και έτρεφε με όνειρα οικονομικής ανάπτυξης τη μεσαία και μεγάλη αστική τάξη, στην εποχή της επιστροφής σε θρησκευτικές δοξασίες, στην εποχή της ησυχίας, μόνη, υπόγειη αλλά και αναποτελεσματική ήταν η δυσφορία στον κόσμο και στις φτωχογειτονίες. Εκεί μάθαιναν ν' αντιστέκονται.

Στο Μεξικό, με τους κινηγημένους ηγέτες των Ινδιάνων και αυτούς των κινήματων της πόλης. Στο Μεξικό, με τους εξοριστούς ποιητές και λογοτέχνες όλης της Λατινικής Αμερικής. Στο Μεξικό, με τα χίλια τόπια και τις πολύχρωμες μορφές τους, που ενέινευσαν παλιούς και νέους καλλιτέχνες. Στο Μεξικό που, όπου πατήσεις, δεκάδες κοιλότητες σου διηγούνται τους μύθους τους.

Σ' αυτό τον τόπο που γνώρισε τους μεγαλύτερους σεισμούς στον κόσμο, αλλά επανήλθε χάρι στην κοινωνική αυτοοργάνωση. Σ' αυτόν ακριβώς τον τόπο, ένας άλλος σεισμός, που άρχισε με την εξέγερση των Ζαπατίστας, διαρκεί εδώ και δύομισι χρόνια και εντάθηκε τον τελευταίο χρόνο με την οικονομική και πολιτική κρίση, θα θέσει σε αμφισβήτηση, στο σύνολο της μεξικάνικης κοινωνίας, τις «αξίες» που μέχρι πρόσφατα θεωρούνταν αμετακίνητες: του κόμματος-κράτους, της εθνικής ταυτότητας, της εκκλησιαστικής αρχής, του ρόλου της οικογένειας και κυρίως του ρόλου της εξουσίας και της ανάπτυξης.

Μέσα σε δύομισι χρόνια, κατέρρευσε ο μύθος του αήτητου κόμματος-κράτους, που ήταν βουτηγμένος στο αίμα των δολοφονιών στο εσωτερικό του (από τον υποψήφιο πρόεδρο δημοκρατίας ως τις αστυνομικές αρχές) και στις τεράστιες κομιτίνες των κυβερνητικών ναρκωμπόρων (βλέπε: Σαλίνας, πρώην πρόεδρος δημοκρατίας). Κατέρρευσε ο μύθος του νεοφιλελεύθερου μοντέλου και του αμερικάνικου ονείρου, κάτω από μια γενικευμένη κρίση με διεθνή αντίκτυπο, που προκαλεί μια απότομη φτώχεια σε πολλά τμήματα της μεξικάνικης κοινωνίας. Το ξεπούλημα της γης¹, των εθνικοποιημένων πετρελαίων και των κρατικών επιχειρήσεων στις πολυεθνικές εταιρίες, καθώς και η ενίσχυση των βόρειων συνόρων της χώρας, είναι μόνο τα πρώτα δείγματα.

Μέσα σε δύομισι χρόνια, ράγιζε ο μύθος της «ανάπτυξης» και του

1. Πρόκειται για το διάταγμα του 1990, που επιτρέπει την αγοραπωλησία των ejidos (ινδιάνικες κοινοτικές γαίες), βοηθώντας έτσι τους μεγαλοεπιχειρηματίες να εκτοπίσουν τους Ινδιάνους από τη γη τους.

«εξιμοντερνισμού», κάτω από τη φωνή εκατοντάδων χιλιάδων αγροτών και Ινδιάνων, που πλήρωσαν αυτή την ανάπτυξη με το θάνατο των παιδιών τους από υποσιτισμό και χολέρα.

Μέσα σε δύομιοι χρόνια, η ιδέα της «εθνικής ταυτότητας» άλλαξε χρώματα και πέρασε απ' τα βάθη του Μεξικού, για να αναγνωρίσει ότι η κουλτούρα αυτού του τόπου δεν είναι καρμπόν της ευρωπαϊκής ούτε η κουλτούρα αυτού του τόπου δεν είναι καρμπόν της ευρωπαϊκής ούτε άχρομη αμερικάνικη, αλλά μια συνάντηση πολιτισμών των Μάγιας, των Αζτέκων, των Ζαποτέκων και δεκάδων άλλων ντόπιων πολιτισμών με πολιτισμούς των άλλων ηπείρων. Η κουλτούρα αυτή περνά απ' τα χρώματα των λαϊκών τραγουδιών και κατημιών, για να υποστεί στη συνέχεια μετάλλαξη και να μετατραπεί σε μια πολιεθνική κουλτούρα, αμφισβητώντας έτσι τόσο τις ελιτίστικες φιλοδοξίες της άρχουσας τάξης όσο και την ινδιανίστικη φολκλορική αντίληψη της εολλησίας και του κράτους.

Μέσα σ' αυτά τα χρόνια και γενικότερα την τελευταία δεκαετία, η αντιεξουσιαστική αντίληψη της κοινωνικής πλειοψηφίας και η άμεση δημοκρατία², που ωρίμασαν στις φτωχογειτονιές των μεγαλουπόλεων μέσω του κινήματος των πόλεων, σπιναντούν την αυτόνομη δομή των ινδιάνικων κοινοτήτων και τη φυσιοκεντρική κοσμοαντίληψή τους, για να δημιουργήσουν, μέσω του EZLN και έπειτα από πολλές διαμάχες, κάτι καινούργιο που, ανεξάρτητα αν είναι καλύτερο ή όχι, έδωσε αναπνοή κι ελπίδα στους καταπιεσμένους αυτής της χώρας. Οι βασιτισμένοι στις φυλακές βρίσκουν το κουράγιο να μιλήσουν στον Τύπο. Οι καταπιεσμένες κοινωνικές ομάδες γίνονται υπολογισίμες. Άγνωστοι καλλιτέχνες εμφανίζονται σε μεγάλες συγκεντρώσεις. Οι γυναίκες αποκτούν σημαντικό ρόλο στις αποφάσεις. Τα ανεξάρτητα συνδικάτα και οι μη κυβερνητικές οργανώσεις αποκτούν πολιτικό βάρος που ξεπερνά την αίσθηση των κοιμιμάτων. Και κυρίως οι ινδιάνικες κοινότητες μπαί-

2. Η άμεση δημοκρατία υπάρχει εδώ και πολλά χρόνια στις ινδιάνικες κοινότητες ως μορφή οργάνωσης και αντίστασης για τη διατήρηση της ινδιάνικης κουλτούρας. Μια από τις αρχές αυτών των πολιτισμών, που τους βοήθησε να επιβιώσουν, είναι η αντιεξουσιαστική αντίληψη στη σχέση άνθρωπος-κοινωνία-φύση. Ο άνθρωπος δεν μπορεί να κυριαρχεί στη φύση αλλά να δέχεται απ' αυτή ό,τι του προσφέρει. Η μητέρα γη δεν μπορεί να χωρίζεται, ν' αγοράζεται και να πουλιέται. Μόνο τα προϊόντα της μπορούν να ανταλλάσσονται. Οι εισπράσιμοι της κοινωνίας υποχρεούνται σε υποκοή και δεν εξισοκούν καμιά εξουσία.

νουν στο επίκεντρο της επικαιρότητας, αρθρώνοντας ένα λόγο που ποτέ άλλοτε δεν είχε ακουστεί σε τέτοια έκταση, ποτέ άλλοτε δεν ήταν τόσο υπολογισίμος.

Οι αλλαγές αυτές συνυπάρχουν με τη ζωή, που κυλά αβόρυβα, αναπαράγοντας την καθημερινότητα στις απέραντες πολιτείες του Μεξικού, σαν να μην έχει γίνει τίποτα, σαν να πρόκειται για μια περαστική καταιγίδα στην άλλη άκρη του Μεξικού. Στο μεταξύ, στην Τσιάπας, μετά το Φεβρουάριο του '95, ο κυβερνητικός στρατός εισχωρεί όλο και πιο βαθιά στη ζούγκλα. Ο υπόγειος πόλεμος συνεχίζεται και επεκτείνεται σε άλλες περιοχές της χώρας με εκτελέσεις, εξαφανίσεις, φυλακίσεις.

Αλλά η καταιγίδα πλησιάζει...

Στο Γκερέρο, οι ντόπιοι είναι έτοιμοι για μια νέα εξέγερση. Οι δολοφονίες και οι εξαφανίσεις δεν εμπόδισαν το κίνημα να ανακηρύξει «ελεύθερη περιοχή» μια από τις οροσειρές του «σαραδείσου». Κάτω απ' την έντονη κοινωνική πίεση, ο κυβερνήτης-δολοφόνος αναγκάστηκε να παραιτηθεί.

Στο Ταμπάσκο, η αντίσταση των αγροτών ενάντια στις επεκτάσεις της PEMEX και στη χρόνια καταστροφή του περιβάλλοντος ετοιμαζόταν. Μ' ένα λαϊκό ινδιάνικο θέατρο, με μάχες για τη διατήρηση της ζωής και της κουλτούρας, οι ντόπιοι δεν υποτάσσονται στις απαιτήσεις της PEMEX να εγκαταλείψουν τη γη τους για το «εθνικό καλό». Σήμερα η μάχη τους γενικεύεται. Μπροστά στην προσπάθεια ιδιωτικοποίησης των πετρελαίων (που είχαν εθνικοποιηθεί επί Καρδένας), μπροστά στις γενικότερες οικολογικές επιδράσεις της αχαλίνωτης εκμετάλλευσης του ορυκτού πλούτου, το κίνημα του Ταμπάσκο αποκτά σημασία για όλη τη χώρα.

Στις ορεινές περιοχές του Γουανταχουάτο, άλλη οροσειρά παλιών ορυχείων (βόρεια του Μεξικού, κοντά στο Σαν Λουίς Ποτοσί), αυτοανακηρύσσεται ελεύθερη ζώνη. Εκεί οι ποιητές και οι τροβαδούροι είναι ταυτόχρονα μαχητές.

Στην Οαξάκα, μια απ' τις φτωχότερες περιοχές του Νότου αλλά πιο πλούσια σε ιστορία, οι άνθρωποι του κάμπου καταλαμβάνουν νέα τμήματα γης. Κι εδώ οι συγγραφείς είναι μαχητές. Οι φυλακές έχουν σινηθίσει την παρουσία τους. Έρχονται, ελευθερώνονται και ξαναρχονται.

Στην Τσιχουάουα του Βορρά, στα χωριά του Νομού Μεξικού, στις πολιτείες των συνόρων με τις ΗΠΑ και σε πολλά άλλα μέρη, που κάθε μέρα εμφανίζονται περιστασιακά στις εφημερίδες κι έπειτα πάλι χάνο-

νται απ' την επικαιρότητα, γεννιέται το κίνημα των Καμπεσίνων. Αυτή τη φορά όμως φαίνεται πως αποκτά μια οριζόντια επικοινωνία, χωρίς να περάσει απ' τα διεφθαρμένα κέντρα εξουσίας της αντιπολίτευσης. Έτσι οι χαμένες εξεγέρσεις μες στις απέραντες εκτάσεις του Μεξικού αποκτούν λίγο λίγο μεγαλύτερη σύνδεση.

Στην Πόλη του Μεξικού, που έμοιαζε πάντα να κοιμάται, ζώντας στο ρυθμό μιας μεγαλούπολης εκατομμυρίων κατοίκων, εμφανίζονται νέα ανεξάρτητα κινήματα.

Με το κίνημα των υφαντουργών αρχίζει μια περίοδος έντονης και διαρκούς αντίστασης, καθώς και αμφισβήτησης της δύναμης των κυβερνητικών-κρατικών συνδικάτων. Ακολουθούν άλλα κινήματα, που το καθένα μοιάζει επίμονο και ενωμένο, αλλά κανένα απ' αυτά δεν καταφέρνει να μετατρέψει το κίνημα αλληλεγγύης σε γενικότερη μάχη κατά του νεοφιλελευθερισμού.

Οι οδηγοί των λεωφορείων της RUTA-100, που εξυπηρετούν τις φτωχογειτονιές της Πόλης του Μεξικού, έθεσαν σε αμφισβήτηση την αναγκαστική ακρίβεια του εισιτηρίου καθώς και την πλήρη ιδιωτικοποίηση των μέσων μαζικής συγκοινωνίας (ΜΜΣ). Δεν κατάφεραν όμως να γενικεύσουν το κίνημα σε όλα τα ΜΜΣ. Πρόσφατα το εισιτήριο του μετρό αυξήθηκε 200% κάτω από το σλόγκαν «το φτηνότερο μετρό του κόσμου»!!

Το κίνημα BARZON των μικροπωλητών και όσων έχουν χρέη στις τράπεζες προτείνει νέες μορφές αντίστασης στο νεοφιλελευθερισμό, με ενέργειες κατά των τραπεζών και με τη μη πληρωμή των χρεών που προέρχονται από την επίσημη τοκογλυφία, η απήχυσή του όμως περιορίζεται στα μεσαία στρώματα.

Το κίνημα των υποψήφιων φοιτητών στο UNAM αντιστέκεται στο διεφθαρμένο σύστημα εξετάσεων και στην ιδιωτικοποίηση των πανεπιστημίων, αλλά δεν καταφέρνει να γενικευτεί στο σύνολο του πανεπιστημιακού χώρου.

Τα κινήματα της πόλης για τη δημιουργία λαϊκής κατοικίας διασπώνται κάτω από τις κυβερνητικές υποσχέσεις και τις εξαγορές των ηγετών τους. Μέσα από αυτές τις διασπάσεις, νέα κινήματα, πιο ριζοσπαστικά, φαίνεται να γεννιούνται. Δε μοιάζουν με τα μαζικά κινήματα (κατάληψης γης) της εποχής του '80, αλλά φαίνεται ν' ανοίγουν νέους δρόμους αυτοοργάνωσης μέσα στην καινούργια πραγματικότητα της μεγαλούπολης.

Όλα αυτά τα κινήματα, αλληλέγγυα με τους Ζαπατίστας, προσπαθούν για πρώτη φορά να συντονιστούν. Δεν έχουν όμως καταφέρει να αγκαλιάσουν το σύνολο της κοινωνίας των πολιτών. Η καταγίδα μοιάζει να 'ναι μόνο στη σκέψη των ανθρώπων. Κι αυτοί να φοβούνται τον ερχομό της. Γιατί εδώ, στα τροπικά κλίματα, οι καταγίδες είναι πολύ βίαιες...

Κατά τη διάρκεια των δύο τελευταίων χρόνων, η στάση της κυβέρνησης και της αντιπολίτευσης άλλαξε δεκάδες φορές. Η στρατηγική του EZLN επίσης. Ενώ τις πρώτες μέρες του 1994 η κυβέρνηση προσπαθούσε να καταπνίξει συνολικά το κίνημα χρησιμοποιώντας παλιές μεθόδους καταστολής (βασανιστήρια, κάψιμο χωριών, βομβαρδισμοί) και η αντιπολίτευση περιοριζόταν σε μια χλιαρή αντίσταση, μετά τη γενική κατακραυγή του κόσμου ακολούθησαν η προσπάθεια φόρας, η καλλιέργεια ανεμιστοσύνης, οι επιστημονικές αναλύσεις που «αποκάλυπταν το μύθο του EZLN», προσπάθειες παρουσίασης μιας φιλοϊνδιάνικης πολιτικής. Και, αφού δε γινόταν τίποτα με όλα αυτά, ξανάρχε η πολιτική της στρατιωτικής πυγμής (Φεβρουάριος '95) όπου, με μια εισβολή αστραπή στο όνομα της σύλληψης του Μάρκος, καταστράφησαν χωριά, έγιναν συλλήψεις σε όλη τη χώρα, σκοτώθηκαν ύποπτοι τελικά όμως δε συνάντησαν τίποτα. Οι Ζαπατίστας δεν ήταν εκεί, τους είχε καταπνίξει η ζούγκλα. Και μετά απ' αυτό, ενώ ο στρατός εισχωρούσε όλο και πιο βαθιά στη ζούγκλα, ενώ πολλά χωριά γέμιζαν με πόρνες και υπηρέτες του στρατού, ενώ σπνέβαιναν όλα αυτά, οι Ζαπατίστας, με την υποστήριξη εκατοντάδων χιλιάδων διαδηλωτών σε όλο το Μεξικό, ξαναεμφανίζονται (Σήμερα πλέον κατεβαίνουν με τα «πασαμοντόνια»³ να διαδηλώσουν τη διάθεσή τους για «ειρήνη με αξιοπρέπεια» στην (δια την πόλη του Σαν Κριστόμπαλ). Από κει και πέρα η στάση της κυβέρνησης είναι διαίρεση και εξαγορά. Ατέλειωτα χρήματα πάνε στα χωριά που υποστηρίζουν την κυβέρνηση ή σε υποστηρικτές της που ζουν μέσα στα επαναστατημένα χωριά. Από την άλλη, τα κόμματα της αριστερής αντιπολίτευσης αξιοποίησαν πολλές φορές τη συμπάθεια του κόσμου προς τους Ζαπατίστας για να αποκομίσουν εκλογικά οφέλη. Σε όλες τις προσπάθειες δημιουργίας ενός αντισυντηρητικού μετώπου, με πρώτη

3. Pasamontaña: Η κουκούλα που φορούν οι αντάρτες του EZLN.

προσπάθεια τη CND⁴, προσπαθούσαν να περάσουν τη μια ή την άλλη πολιτική αντίληψη που συνήθως ήταν πολύ διαφορετική από αυτή του στρατού των Ζαπατίστας (π.χ. η αντίθεση διαταξιακό κίνημα ή κυρίως εργατικό δεν υπήρξε ποτέ στα κείμενα των Ζαπατίστας, αυτή όμως η αντίθεση μαζί με άλλες διέσπασε τη CND και διασκόρπισε πολλές ανεξάρτητες οργανώσεις).

Όταν δε γινόταν να κυριαρχήσει η μια ή η άλλη δύναμη, τότε παρουσιάζαν το κίνημα του EZLN σαν οικραγό των ιδεών τους. Στην Ελλάδα παρουσιάστηκε σαν «ριζοσπαστικό καρδενίστικο κίνημα», σαν κίνημα που ετοιμάζεται να δημιουργήσει ένα νέο κόμμα ή ακόμα σαν κίνημα ιδεών περισσότερο αναρχικών παρά αριστερών. Η προσπάθεια σύγκρισης ενός κινήματος με τις αναφορές του καθένα μας είναι ίσως θεμιτή, η απόδοση όμως αυτών των αναφορών στο ίδιο το κίνημα είναι το λιγότερο προβληματική.

Η αδυναμία συγκρότησης ενός κινήματος της κοινωνίας των πολιτών που θα μπορούσε να γενικεύσει τον αγώνα σε όλη τη χώρα και η ολοένα αυξανόμενη εμπιστοσύνη στον EZLN από διάφορες ανεξάρτητες κοινωνικές οργανώσεις και άτομα οδήγησε στο αποτέλεσμα του δημοψηφίσματος του Αυγούστου του '95, μετά από το οποίο αποφασίστηκε η δημιουργία μιας πολιτικής κίνησης (που δεν είναι κόμμα) με βάση τον EZLN. Η επιλογή αυτή έγινε πιο ξεκάθαρη τον Ιανουάριο του '96, όταν πλέον αποφασίστηκε η δημιουργία ενός ζαπατίστικου εθνικοαπελευθερωτικού μετώπου και ενός ευρύτερου ζαπατίστικου κινήματος. Η ένταξη στο πρώτο προϋποθέτει τη μη συμμετοχή σε άλλη πολιτική δύναμη. Η ένταξη στο δεύτερο είναι ανοιχτή σε κάθε κοινωνική οργάνωση ή ανεξάρτητο άτομο. Έτσι πολλά από τα μέλη των κομμάτων της αντιπολίτευσης πρέπει να πάρουν την απόφαση με ποιον θα πάνε και ποιον θ' αφήσουν. Ταυτόχρονα, οι κοινωνικές οργανώσεις που εκφράζουν διάφορα κινήματα (και είναι μια πληθώρα στο Μεξικό) μπορούν να συμμετέχουν στο κίνημα χωρίς ν' αλλάξουν το χαρακτήρα τους. Η διαφορά με τις προηγούμενες προσπάθειες συγκρότησης ευρύτερου κινήματος έγκειται στο ότι αυτή τη φορά βάση του κινήματος θα είναι ο EZLN (πριν, οι Ζαπατίστας δε δέχονταν αυτή την ευθύνη, απευθύνοντας το λόγο τους στην κοινωνία των πολιτών, για να οργανωθεί μόνη

της όπως αυτή θέλει). Ταυτόχρονα, ο EZLN, αξιοποιώντας τις διαδικασίες διάλογου, που ξεκίνησαν και πάλι τον Οκτώβριο του '95, ανοίγεται σε όλο και περισσότερο κόσμο. Πολλοί από τους υποστηρικτές του καλούνται ως σύμβουλοι ή ως διαμεσολαβητές για τη διαμόρφωση προτάσεων. Έτσι ανοίγεται ένας ευρύτερος διάλογος για τη διαμόρφωση ευρύτερων πολιτικών θέσεων.

Κάθε φορά που αυτός ο διάλογος αρχίζει, σ' ένα χωριό του Νοτιο-Δυτικού Μεξικού (Σαν Αντρές - Λα Ράντσα), εκατοντάδες Ινδιάνοι και μη απ' όλη τη χώρα συγκροτούν τις λεγόμενες αλυσίδες ειρήνης μπροστά στις αλυσίδες του κρατικού στρατού. Μουσικοί, ποιητές και τροβαδούροι γεμίζουν τις παγερές νύχτες με τη μαγεία τους. Η γιορτή είναι συνάντηση της κοινωνίας των πολιτών με τους Ζαπατίστας.

Στις γιορτές φτιάχνονται στίχοι από άγνωστους και γνωστούς λαϊκούς καλλιτέχνες παραδοσιακής, λαϊκής και ροκ μουσικής, από την τελευταία πόλη του Βορρά μέχρι το Νότο. Οι Μεξικάνοι κάνουν την επανάσταση γιορτή και τη γιορτή επανάσταση. Αλλά η πραγματική γιορτή μοιάζει να είναι πολύ μακριά από την πρωτεύουσα, παρ' όλη τη συνάντηση εκατοντάδων χιλιάδων νέων στις ροκ συναντήσεις υποστήριξης των Ζαπατίστας.

Λένε πολλοί, ότι η εξέγερση των Ζαπατίστας «επέδρασε σαν καταλύτης στη ναρκωμένη από τη συνήθεια μεξικάνικη κοινωνία». Η επίδραση αυτή δεν προκάλεσε όμως την έκρηξη που ονειρεύονταν. Γιατί η μεξικάνικη κοινωνία, εκτός από το ότι είναι συνηθισμένη στην καταστολή των κινήματων, είναι πολύμορφη και απέραντη, κι έτσι θα μπορούσαν να υπάρξουν δεκάδες άλλοι καταλύτες χωρίς έκρηξη. Αυτό όμως που έχει σημασία, γιατί προετοιμάζει, ότι θα γίνει στο μέλλον, είναι οι μικρές ατέλειωτες εκρήξεις, άλλοτε στιγμιαίες και άλλοτε διαρκείας, μέσα στις γειτονιές, στα εργοστάσια, στα χωριά, στις σχολές και, κυρίως, μέσα στη σκέψη του κάθε ανθρώπου που αλλάζει μέρα με τη μέρα. Αυτή η διαρκής ανάφλεξη μιας φωτιάς που διαθέτει χιλιάδες κάρβουνα, το καθένα με τ' όνειρό του, είναι προϊόν μιας καθημερινής αντίστασης και εκφράζεται πιο έντονα όταν τα συνταρακτικά γεγονότα (οι ίδιοι οι Ζαπατίστας) την καλούν να εμφανιστεί. Ξυπνάει άλλα, σβησμένα κάρβουνα, που απ' τη χρόνια συνήθεια στη σιωπή είχαν ξεχάσει ότι υπάρχουν, κι έπειτα πάλι ησυχάζει και το κάθε κάρβουνο ετοιμάζει τη δική του φωτιά, μη θέλοντας ποτέ του να καεί.

4. Δημοκρατική Εθνοσυνέλευση. Βλέπε κείμενα περιόδου 18 Ιουνίου - 8 Αυγούστου.

Στη διάρκεια των δύομισι χρόνων που πέρασαν από την εξέγερση των Ζαπατίστας (πρώτο ένοπλο επαναστατικό κίνημα ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό), φάνηκε ότι αυτό το κίνημα διαφέρει από τα άλλα επαναστατικά κινήματα, αγροτικά-ινδιάνικα ή αντάρτικα, της Κ. Αμερικής.

Ποτέ άλλοτε μια αγροτική εξέγερση δεν έθεσε σε συνολική αμφισβήτηση την κυριαρχία του κόμματος-κράτους και δε ζήτησε συνολικές κοινωνικοπολιτικές αλλαγές για το σύνολο της χώρας. Ποτέ άλλοτε ένα αντάρτικο δεν ήταν τόσο βαθιά ριζωμένο σε τόσο διαφορετικές κοινότητες και με τέτοια άμεση συμμετοχή στις διαδικασίες πολιτικών αποφάσεων. Ποτέ άλλοτε μια αντάρτικη κίνηση δεν έγραφε τόσα κείμενα πολύμορφου ποιητικού λόγου για να αναπτύξει έναν πολιτικό διάλογο με την κοινωνία των πολιτών, χρησιμοποιώντας τα ΜΜΕ όλου του κόσμου και αξιοποιώντας ως βήμα κοινωνικού διαλόγου τις συναντήσεις διαλόγου με την κυβέρνηση. Ποτέ άλλοτε δεν κατάφερε να ξεπεράσει την πλήρη αιματοχυσία (τουλάχιστον μέχρι στιγμής) μετατρέποντας τον αντάρτικο πόλεμο σε ένα γενικευμένο πολιτικό πόλεμο μέσω μιας συνολικής επίδρασης στην κοινωνία των πολιτών προκαλώντας παράλληλα ένα διεθνές κίνημα που καλείται να μετατραπεί από κίνημα αλληλεγγύης σε κίνημα συλλογικής-πανηπειρωτικής πάλης κατά του νεοφιλελευθερισμού. Ποτέ άλλοτε ένα τέτοιο κίνημα δεν έθεσε σε συνολική αμφισβήτηση την ιδέα της εξουσίας, θέτοντας επίμονα τον εαυτό του έξω απ' αυτή.

Βέβαια, υπάρχουν πολλά ζητήματα που είναι συζητήσιμα. Όπως, παραδείγματος χάρι, η σοβαρή ανάμιξη μέρους της εκκλησίας που, παρ' όλο το συγκρητισμό της (λατρεία αρχαίων θεοτήτων στο όνομα των χριστιανικών) και την αξιολογική συμβολή της θεολογίας της απελευθέρωσης στην οικοδόμηση του κινήματος αλληλεγγύης, δεν παύει να αναπαράγει μια άκριτη αποδοχή αρχών και πιστεύω. Η μαγική αντίληψη του κόσμου για πολλά απ' τα σύμβολα του κινήματος και τις αρχές του είναι βέβαια ριζωμένη σε πολλές ινδιάνικες κοινότητες εδώ και αιώνες και αποτελεί τρόπο αντίστασής τους για τη διατήρηση της ιστορίας και της κουλτούρας τους τα τελευταία 500 χρόνια. Αντίθετα, στις περιοχές που η εκκλησία έπαιξε περισσότερο καταπιεστικό ρόλο παρά ρόλο αντίστασης, η δύναμή της σήμερα είναι εκφυλισμένη.

Ο εθνικός χαρακτήρας του κινήματος όπως αυτός κατανοείται από ένα μέρος της βάσης του κινήματος και ο αποκλειστικά ινδιάνικος, όπως τον κατανοεί άλλο τμήμα της, είναι επίσης θέματα ανοιχτά προς συζήτηση.

Όταν όμως η PEMEX προσπαθεί να διώξει τις ινδιάνικες κοινότητες του Ταμιάσκο και να μετατρέψει τα δάση του σε πετρελαιοπηγές, λέγοντας «εγώ είμαι το έθνος», όταν ο στρατός καταλαμβάνει τη γη των αγροτών στο όνομα του έθνους, όταν τα χρώματα της μεξικάνικης σημαίας είναι τα ίδια με τα χρώματα του PRI και οι φτωχοί, οι ξεχασμένοι και οι ινδιάνικες κοινότητες δεν έχουν θέση σ' αυτό, η χρήση από αυτούς τους «ασήμαντους» των τόσο ιερών εθνικών συμβόλων είναι σαν μια βρυσιά προς εκείνους που τα χρησιμοποιούσαν μέχρι σήμερα. Δεν είναι τυχαίο, για παράδειγμα, το ότι ο Ζαπάτα, που ήταν σύμβολο της κυβέρνησης τόσα χρόνια, δεν είναι πια. (Η ιστορία μπαίνει στη θέση της.) Οι καταπιεσμένοι συμβολίζονται με τον Ζαπάτα, που η μάχη του δεν έχει τελειώσει, και οι καταπιεστές με τον Καραντζά, που ήταν ένας απ' αυτούς που πρόδωσαν τις ιδέες της μεξικάνικης επανάστασης για να πάρουν την εξουσία και να εμφανιστούν ως συνεχιστές της.

Η πρόσφατη συζήτηση για την αυτονομία των ινδιάνικων κοινοτήτων άνοιξε επίσης ένα τεράστιο ζήτημα για τους Ινδιάνους όλης της Αμερικής. Η κατανόηση (από ορισμένες ομάδες και από την κυβέρνηση) της αυτονομίας ως μια μορφή απομόνωσης της ινδιάνικης κοινωνίας από την υπόλοιπη κινδυνεύει να οδηγήσει σε μορφές «οικολογικής ρεζέρβας» των Ινδιάνων, που μόνο στον κοινωνικό αποκλεισμό και στην οριστική εξόντωσή τους μπορεί να συμβάλει και να ικανοποιήσει την ιντιγενετιστη-φολλκλωρική πολιτική της κυβέρνησης και των ΗΠΑ. Η αυτονομία όμως ως άλλος τρόπος οργάνωσης της κοινωνίας, αντιεξουσιαστικός, με άμεση δημοκρατία, καθώς και η μάχη για το δικαίωμα αυτοδιάθεσης των λαών, της γης και του αέρα των τόπων όπου κατοικούν, είναι πρωταρχική για τη συνέχιση της κουλτούρας αλλά και της ίδιας της ζωής των ινδιάνικων κοινοτήτων.

Άλλο θέμα, που συζητιέται έντονα από τον καιρό, είναι το ότι ένα ένοπλο κίνημα δεν μπορεί από το χαρακτήρα του να είναι αυτό που θα δημιουργήσει μια αντιεξουσιαστική ηθική στην κοινωνία των πολιτών, γιατί αυτό, από την ίδια του τη φύση, έχει εξουσιαστικό-στρατιωτικό χαρακτήρα. Από την άλλη, για να εισακουστεί ο λόγος του κινήματος και να κερδηθεί η μάχη κατά του νεοφιλελευθερισμού, δε γίνεται παρά μόνο με την ισχύ της εν δυνάμει χρήσης των όπλων (ακόμα κι όταν αυτή δεν πραγματοποιείται, ή ακόμα όταν η έννοια όπλο αποκτά έναν ευρύτερο χαρακτήρα ισχύος). Αυτή την αντίθεση μόνο η ίδια η κοινωνία των πολιτών μπορεί να την ξεπεράσει.

Ο μυστικός χαρακτήρας της οργάνωσης και οι στρατιωτικές αρχές διατήρησης της ενότητας είναι απαραίτητα για τη μάχη κατά του κυβερνητικού στρατού και για την αντιμετώπιση της δίχαστης στρατηγικής της κυβέρνησης, αλλά δεν μπορεί να επεκταθεί στο σύνολο της κοινωνίας των πολιτών. Σ' αυτό το κίνημα «χωράνε όλα τα χρώματα», όλες οι απόψεις και οι σκέψεις, δε χωράνε όμως οι προδότες. Κατηγορούμενα μ' αυτή την κουβέντα, πολλές φορές αποκλειστηρίαν χρώματα και απόψεις. Οι Ζαπατίστας όμως αυτό που ζητούν απ' την κοινωνία των πολιτών είναι η γόνιμη κριτική και όχι η τυφλή υπακοή, γιατί ούτε είναι ούτε θέλουν να παρουσιαστούν ως εξουσία. Τα κείμενα του Μάρκος για τη γέννηση των αστεριών, του σκότους και του φωτός, τον πολύχρωμο παπαγάλο και το ουράνιο τόξο εκφράζουν μια μεταφορική απάντηση στο θέμα αυτό, όπου διαφαίνεται ότι η συνύπαρξη και η επικοινωνία των διαφορετικών πολιτιστικών ιδεωδών μπορεί να υπάρξει μέσα σε μια ρευστή πραγματικότητα ανταλλαγής ιδεών «που πάει κι έρχεται», όπου κανείς δεν πάει να υποδείξει σε κανένα. Με το ίδιο πνεύμα απευθύνεται ο EZLN και στους άλλους λαούς του κόσμου για τη δημιουργία ενός πανηπειρωτικού κινήματος ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό. Οι ξεχασμένοι, οι ιδιόμορφοι, οι άγνωστοι στους δείκτες της ανάπτυξης καταλύουν τον κόσμο. Ένας τέτοιος λαός, μαθημένος χρόνια τώρα να ζει στην αφάνεια, καλεί τους άλλους αφανείς του κόσμου να ενοθούν κάτω από μια πρόταση μη-εξουσίας: ΟΛΑ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ - ΤΙΠΟΤΑ ΓΙΑ ΜΑΣ.

Λέει κάπου ο Φουέντες ότι στην εποχή μας υπάρχουν άνθρωποι που δυσκολεύονται να μάθουν τα δεκάδες ονόματα των λαών που εξηγούνται και που αναπολούν τις παλιές καλές εποχές της διεθνούς τάξης όπου, γνωρίζοντας μόνο τη δραστηριότητα των μεγάλων δυνάμεων, ήξεραν τι γίνεται στον κόσμο. Αν με το τέλος του ψυχρού πολέμου άνοιξε ο δρόμος για έναν παγκόσμιο οικονομικό και πολιτικό ολοκληρωτισμό των πολυεθνικών και της οικονομίας της αγοράς, άνοιξε επίσης και η δυνατότητα εμφάνισης στη διεθνή πραγματικότητα άγνωστων μέχρι σήμερα εθνότητων, ομάδων, κινήματων, που σαγηνεύουν συχνά με την πολίμορφη κουλτούρα τους. Πολλές φορές ορισμένα από τα κινήματα αυτά καλλιέργησαν νέους τοπικούς ολοκληρωτισμούς (συχνά με εθνικό, θρησκευτικό αλλά και κοινωνικό χαρακτήρα), αναπαράγοντας έτσι την εξουσιαστική λογική σε τοπικό επίπεδο και δημιουργώντας νέα σύνορα (νοητά ή γεωγραφικά). Η πρόταση μη-εξουσίας του EZLN, καθώς και η προσπάθεια διαμόρφωσης ενός μεξικάνικου και στη συνέχεια πανηπει-

ρωτικού κινήματος ενάντια στο νεοφιλελευθερισμό, όπου η ιδιομορφία του καθένα θα είναι προϋπόθεση της ενότητας όλων, χαράζει νέα μονοπάτια ισότιμης επικοινωνίας και δράσης λαών, εθνότητων, ομάδων. Αν σήμερα νέα σύνορα διαφαίνονται στις μεγαλουπόλεις, αν οι παλιές και νέες εθνότητες ετοιμάζουν τα δικά τους σύνορα, αν η εξουσία και ο πλούτος περνούν σε όλο και λιγότερα χέρια, θεωρούμενος έτσι τα ταξικά σύνορα από την άλλη, οι μικροί, ασήμαντοι και διαφορετικοί γίνονται όλο και περισσότεροι. Ο όγκος τους δε χάνεται πλέον στους ρυθμούς των χρηματιστηρίων και των διεθνών στατιστικών, η ιδιομορφία τους όμως δεν μπορεί να εντοπιστεί. Οι άνθρωποι που απράχυνονται στο περιβάριο, που άλλοτε ονομαζόταν «αυτό που δεν εντάσσεται και δε συμβάλλει στην ανάπτυξη», γίνονται πλέον πάρα πολλοί.

Αυτό λοιπόν το κίνημα επιχειρούμε να παρουσιάσουμε σε τούτη τη συλλογή. Τα κείμενά του αφορούν ένα διάλογο ανάμεσα σ' ένα αντάρτικο και μια κοινωνία πολιτών. Πρόκειται για μια προσπάθεια επικοινωνίας μέσα από έναν πολύμορφο ποιητικό λόγο, γραμμένο σε γήινη γλώσσα, που αμφισβητεί τον επίσημο και ακαδημαϊκό πολιτικό λόγο και ξεπερνάει τις γνωστές-παραδοσιακές μορφές έκφρασης της Αριστεράς. Πρόκειται για ένα λόγο «στο χρώμα των ανθρώπων του καλαμποκιού», ριζοσπαστικό, γεμάτο μαγεία. Για ένα μίγμα, που παντρεύει το λόγο του δρόμου των πόλεων και το λόγο των Ινδιάνων και που, σε τελική ανάλυση, δεν έχει καμιά σχέση με το λόγο των «χρυσών ανθρώπων» της υψηλής κοινωνίας που, όπως λέει ο Γκάροια ντε Λεόν, οι αγρότες τον ονόμασαν λόγο της υψηλής κυβέρνησης και σε αντινομισμός της «κακής κυβέρνησης».

Ξέρουμε ωστόσο πως όλα αυτά που συνθέτουν την ουσία και το λόγο των Ζαπατίστας δεν μπορούν να χωρέσουν σε κανένα βιβλίο, όπως τα τραγούδια των πουλιών δε χωρούν στις κασέτες. Μόνο η πηγή τους είναι αυτή που ακούγεται. Με την πηγή αυτού του λόγου προσπαθήσαμε να φτιάξουμε αυτό το βιβλίο.

**Κρίστι Π.
Μέξικο, Άνοιξη του 1996.**